

(i)

كلمات شريفة

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعلني من علماء البيان والمعاني والشكر
لله الذي صبرني من مفاتيح الأبحار الغواني والصلوة
على رسوله أفصح الأنام وعلى آله العظام وأصحابه الكرام
وبعد فإن العبد المتوسل إلى رحمة الملك القدير
بعذر تقصيره في شكر نعمه سروري الفقير كان منقطعاً
عنه الناس وموضوعاً عن الاستيناس ثم دعاه إلى الخدمة بالامر
السلطاني والقائد الوارث بالكتاب الخاقاني افضل آل
عثمان صاحب العلم والوفاء السلطان ابن السلطان
مصطفى بن السلطان سليمان اجري الله بينا بوع احسانها
في روضة الجنان كالانهار ابحارية في بستان الجنان
وطان طوبى الشريف شامل على جمع العاوم والمعارف
واغلب منيله كان مصروفاً إلى اللطائف الطرائف

ولما كان كتاب كلستان مشتملا على حكايات غريبة و
عجائب عجيبة و اشعار شريفة و ابيات لطيفة بحيث
يحتاج اكثر مواضع الى الشرح والبيان ويفتقر من جهة
اللفظ والمعنى الى التبيان وقد شرح بعض الموالى غافلا عن
اللغة الفارسية والاصطلاحات وذا هلا عن المعاني المرادة والتكلم
بل في مواضع كثيرة وضل في طرق يسيرة شرحه شرحا فانيا
وبينة بيان وافيا وجعته على اللغة العربية لطلب الطلاب
فشرحت فيه بعون الله عليهم الصواب فاعلم ان المصل سكتة الله
في روضة الجنة وستانها كذا التسمية لفظا سلك طريق
العمل الحديث في التمجيد معنى لان حقيقة احمد عند المحققين اظهر
الصفات الكمالية دون القول المخصوص فقال منت حوراي
الامتنان وتقداد النعمة خدای را ای لله كما ان يقد علينا
نعمة الكثيرة وهذا القول اعتراف منه بانه عرف حق المنعم و
استحقاقه بانه حقيق بان يمس علينا لا اخبار بانه من علينا
منته على ان المذموم من توبخ لاسر تسمية وقيل من العبار فيج
لاسر الله واعلم ان لفظ خدای علم خاص له لا يسوغ اطلاقه
على غيره الا ان يراد المعنى التركيبي وهو بالتركيب كذا في كليمي
وهذا حاصل معنى قولهم يقتضى ذاته وجوده بيت آمد بر من
که من رسول کفتم توبرو که من خدایم او يرتك بشي نحو
خانه خدایي بيت خانه خدایي كود بر کج کبوتران بکشیای
ويکیش که مردم در قفس وان لفظ را علامة للمفعول

المشهور باب
سد على مقدم

بخط

وقد يستعمل بمعنى اللام لاجازة اى للتخصيص وقد يستعمل
للقسم وقد يكون زائلا عز وجل الظاهر ان الفاعلين
صفتان للفظ خدای بحسب المعنى كما طاعتش الشير
بناضمة غائب راجع الى الله لان الشير الساكنة في
اللغة الفارسية لها معنيان الاول انما ضمة غائب اذا
اتصلت باخر الاسم تفيد معنى المضاف اليه كما في قوله
طاعتش واذا اتصلت باخر الفعل تفيد معنى المفعولية
نحو دريش وكذا اذا اتصلت باو اخر الروابط نحو كوش
وقد تفتق ما قبل هذا الشير وقد كره ضرورة الشعر
او لكونه الفا والثاني علامة اسم المصدر نحو دانش بمعنى
دانشته موجب قربتست كما قال رسول الله صلى
حكايه عن ربه لا يزال عبدى يتقرب الى بالنوافل حتى احبته
احديث وبكرا ندرش الشير كذلك والباء المفتوحة
في اللغة الفارسية قد تكون للالصاق والمصاحبة والقسم
والظرفية والسببية وقد تكون زائفة وهنا زائفة كتحسين
اللفظ فالمعنى اندرش خدای مزيد نعمت كلفظ است
مقدر هنا حذف لفظا كلفوا بذكره في قرينته اى قربتست
وهنا الحذف قاعدة مقررة في الاسجاع الواقعة في التراكيب
الفارسية بمعنى درش خدای كى زيادة نعمتست كما قال
الله لكم شكركم لازيدكم ولله كفرتم ان عبد الى شدد
وقال المولى الرومى شكركم نعمت افزون كندر

نحو نيك او استعمالا نحو موجود يجب حذفها كلفظ
وخطا و برهمنتي شكري بياء الوحدة فيها واجب
فيجب في كل نفس شكران بياست از دست و زبان
القاعدة في عطف التراكيب الفارسية ان تحذف الواو
العاطفة من اللفظ ويضم آخر المعطوف عليه في التلظظ
دليلا عليه ولا تحذف من الخط للذالة على الضم بهذا اذا
لم يقع الواو العاطفة بعد الكاف والياء واما اذا
وقعت بعدهما حركت بالضم وتلفظت وكلفظ زبان
بفتح الزاء فصيح ويضمها مشهور والفاء مقام الباء كفته
وفي ذكر دست اشارة الى عدم اختصاصه انكر بالان
كعب العاقب العربي والهاء الرسمية يستعمل اسم يدل على
ذوي العقول نحو چه خبر كما ان لفظ چه يدل على غير
ذوي العقول نحو چه خبر ويستعمل اداة للارتباط
بين الامرين اللذين تعلق احدهما بالآخر كالكسفة والموت
نحو دل كه عاشق شد كم شد او العلة والمعقول نحو
مزن كه تاب ندارم او الغاية والمفتيا نحو بگوش كه
تا برسي براي اي يحصل كذا اصله كه از عهد
شكرش اي من حق شكره تعالى بدر آيد
اي ياتي الى الباب وهو كناية عن الخروج فالمعنى
من يد اي شخص ولسانه

ضمير فرانش باد صبا واعلم ان صيغة المضارع يحتل الحال والاستقبال كالعزة لكن
 بدخول الباء يكتفى بالاستقبال كما في قوله بكسرة د وبدخول كلمة تى يكتفى بالحال
 وداية ابره بارية اباء النسبة وهي اصل في العزة ومستعمل في الفارسية والاضافة
 كالسابق فرموده والآخر هو الله تعالى نباتات بنقديم اباء على النون جمع بنت
 نبات را علم عكس ما تقدم در ممد زمين بيه ورد فاعله داية ابره بارى ودرختانرا
 جمع درخت وهو الشجر مادام ثابتا في الارض فاذا قطع يقال له جوب بالباء العزة
 تجلعت نوروزى بالياء المصدرية هذا بناء على عانة الملوك فايقطعون الامر
 فيه اليه قباى سبز ورق من الاضافة مثل مائة دربر كرفة والله الفاعل هو
 الله تعالى واعلم ان لفظه يطلق على معان احدها بمعنى علم وهو المراد هنا والتا بمعنى الصبر
 والثالث بمعنى الثمر والرابع امر من بردن والخامس بمعنى النصب والسادس بمعنى
 الصفة اذ اركب خود لبره والسابع بمعنى عنده وقد يستعمل زايد التحيين للفظ
 واطفال جمع طفل شاخ را والاضافة كامة بقدم مصدر علم وزن الدخول من
 قدم من سفره وموسم كل بضم الخاف العجي وفي بعض النسخ وقع لفظ ربيع مكان
 كل كلام شكوفه كالاول في الاضافة بر سر زبان والواضع هو الله تعالى وعصاره وبالفتح
 ما سال من العصر ناي بمعنى القصب مطلقا والمراد هنا قصب الشكره وقد وجد في
 بعض النسخ بالياء نين فاياء الاخيرة للوصف النوعية وقيل المراد من قوله ناي ما
 يقال بالفارسية ناي كلواى عصارة قصبه حلقوم التحل هذا واطلاق ناي علم حلقوم
 التحل مما لا يقبله الطبع السليم ورواية ناي لم تسمع من الاما لا بقدر شئ ضمير يراجع
 الى الله تعالى شمد فايق بيراد به السكر على الاول والعسل على الاخير فايق من فاق على
 اقرانه اذا علمهم بالشرف شدة اسم مفعول من شدن وهو بمعنى التصيرة اى
 الانتقال من حال الى حال كما ان يكون بمعنى الكينونة وقد يستعمل احدهما مكان الاخر

مطلوب
 في بيان اختلاف المعاني
 في اشتقاقها بالاداء

مطلوب
 في بيان ما لا يشبه

ابن سید علی

في بيان معنى لونه
 ميعون

س

اهل الفرس كما يقال اتيد بتشد بد الميم ووظيفة روى بالياء الاصلية بمعنى الرزق واطافة
 لفظ وظيفة اليم ببيانته بخطاي منكر بفتح الخاف المحققه يعنى بسبب العصية المنهية بنبرد
 مضارع منى من بريدن واعلم ان النون المنقوصة حرف منى تدخل اول الكلمة واذا قصده
 نفي الحكم تكتب متصلا نحو بنبريد وبنبرد ولا تكتب بالياء نحو زيد آدمه عمرو وقد تحقق
 بآخره من النون الف ويقال يا والفرق بينه وبين السابق انه يقصد بالاول نفي التوصيف
 وبهذا يقصد توصيف النفي ولهذا يجعل اسماء المصادر صفات بحيث يدخل الياء المصدرية
 نحو **بيوت** مردن **مركس** كه نادان بود كه نادان شى مرده چان بود وقد تلحق باخر من
 النون ياء وهي تكسر نحوبة وقد تلحق باخر رابطة كونيست بحذف الالف من لفظ است
قلعه اى حرف نداء كزى سادى والمنادى محذوف وهذا صفة والياء الخطاب كه آر
 خزانه غيب مرهون كبر بفتح الخاف الفارسيه وسكون الباء العوزة بمعنى المآثر مطلقا و
 المراد هنا غير النضارى لمقابلة قوله وتر سا فانه يعنى النضارى وظيفه حور وصف نرى كيتى
 ولفظ حور هنا بقره بفتح الحاء اللغافية دارى بياء الخطاب محروم من د اشترا ولا يراد
 معناه للفقوى دوستانه اى دوستانه را كجا كين بياء الخطاب محروم مفعول كين نوكة
 بادشمنان بدشمنان نظر دارى وهو لا اول لا يراد معناه للفقوى والمعنى كل نظر
 الى اعدائكم وقيل في الترجمة **قلعه** اى كزى كه غيب خز كندن كبر وتر سا وظيفه حور
 قلدك دوستلى قند ايد سن محروم سن كه دشمنله نظر قلدك فراش باد صلا
 هو من قبيل اضافة المشبه به الى المشبه مثل جين الماء كفته اسم مفعول من كفتن و
 القائل هو الله تعالى واعلم ان اشتقاق اسم المفعول بزيادة الياء الغير المفوظة في آخر
 الماض بعد فتحه للمفرد نحو كفته وكرده وبنيران لفظ لان ايضا للجمع نحو كرده لان تا كرده
 زمردين كناية عن الخضروات فان الياء والنون اداة النسبة اذا اتصلت الى آخر
 الاسم وقد يدخل اسمها الخاف لبعي نحو عكمن وعكمن بكيسة بالخاف الفارسيه فاعلم

مطلق
 عيان بعض صفات
 اللغافية

مطلق
 عيان النون
 اللغافية

مطلق
 حاد

مطلق
 عيان اشتقاق
 المفعول

كما يستعمل لكل واحد من كان وصار بمعنى الأخرى لغة العرب وقد يكون شديداً بمعنى رقتن وتزاد
 الواو في مستقبلات معانيها نحو شدة وشونن ونجم خرما والمعنى بالنزك خرما جكر دك ^{بشتر}
 بشتر ينش الضية لا الأول لكل شجرة التمر باسق عالي كشته اسم مفعول من كشتن بفتح الالف
 الفارسي وهو بمعنى الرجوع أما من الطريق أو من حال إلى حال والمراد هنا هو الكس ولا يستعمل
 بمعنى الكينونة **قطع** أبو بادية وجور شيد وفلك أي كليم در كار تداي يعلمون بأجر وابه
 تا تو نای بیاء الوحده بکن آری ای تکب وبغفلت کوری بل تشکر کما ورد في اظنه
 خلقت الاشياء لاجلك وخلقك لاجلي همه ای اطيع از بهر تو ای لاجلك ^{سرسشته} وصف
 تر کبیتی بمعنى المتخبر وفرخان برداری مطیع شرط انصاف بتا شد مضاع منفی من باشیدن
 که تو فرمان ببری بغفتین وقیل في الترجمة **قطع** فکل وای وکنش بیل ووبولت اشیر بولر
 تا کره انکل الہ غفلت ابله بونیه سن قو حق امر نه فر کلمان در ووبو بیریق دو تچی شرط
 انصاف او بی بو بیری غی سن دو تیه سن و تافرغ المنص من التمجید انزی اشار الیه بقوله
 منت خدای را کما حققناه قصد التصلية فاورد ما في صدر روایت الحدیث فقال
 در خبر است و هذا خبر مقدم لمبتدأ مؤخر وهو قوله کبکی آه ای من العنیه وردت
 في الحدیث از سرور بفتح سین والواو وهوراس الفوج وریشهم کاینات اللفظ
 انها جاریه علی موصوف مؤنث ومعنی مصدر بیعی موجودات کاینات ورجعت
 علی کاینان بفتح اللام وکسر المیم جمع عالم و الحروف الاخره زایدہ بجمع والقاعده في اخر
 جمع الاسم في الفارسي هي ان الاسم لا یخ اما ان یکون مالمه حیوة اولاف لا اول بجمع الالف
 والنون نحو خوبان واسبان ومرغان و بالینا قبلهما ان کان اخر یاء ساکنه نحو علیان
 و آدیان وان کان في اخر ما یتوسل بالالف نحو جویندگان و بندگان و اما ان یتجمع بالهاء
 نحو آسمانها وزمینها و سنگها و سالها وان کان للماد باله زاء او تاء وانقضاء بجمع
 بالوجهین نحو درختان و درختها و لیان و لیانها و شبان و شبانها و روزها و روزان و صفوة

مثال
 کما ما معنی لکن

مثال
 کما ما معنی لکن
 اللفظ

عليه وزن رحمت ائيمان اي خالصهم ونتمه ووزن ان اي به يتم الزمان اذ لا ينقضي بعده محمد
مصطفى عليه الصلوة والسلام رزقنا الله تعالى شفاعته يوم القيام **شعر** شفيع صاحب
الشفاعة مطاع به نبي من النبوة والباوة اي ما ارتفع من الارض فالنبي اشتق منه
لان شرف على ساير اخلق كرم وهو ضد اللئيم فبسم ما من العاصية بالفتح وهو
الحن اي حن او من القسم مصدر قسمت الشعر في فعل بمعنى الفاعل اي هو قاسم
للعلوم في الدنيا كما قال عجم من يرد الله به خيرا يفقره في الدين فاننا انا قاسم والله يعطي
جسم اي عظيم القدر لان النبي عجم لم يكن ذا جنه عظيمة بسم كثير التبتسم وسميع من الوسم
اي معلم بهما النبوة في ظهر **بيت** يزيد يوار است را اي لا ينهدم كه وارد چون توان خلك
پشتيان اي السند چه باك بالباء العزة بمعنى البالاة از موج بحر الظان سكن التراء
آر اي لمن كه باسند نوح كشتيان ملاح والقراءة على صورة اجمع اعني بحر انرا غير
مقبولة عند المتبحرين وقيل في الترجمة **بيت** يمزديوار است غم چون سنن
اكنه پشتيان نه قورقو بحر موجند كه اولانوح كشتيان **شعر** بلع اي وصل
النبي عجم العلاء بالضم والفتح الرفعة والشرف بكما له الباء سنية متعلقة
ببلع والضمير راجع الى النبي عجم كشف الدجا اي الظلمة بحالها كماله حنت
جميع فاعل حنت مضاف الى خصاله جمع خصلة وهي تتعمل في الافعال
الغريزية صلوا جمع امر حاضر عليه صلوا والء عطف على الضمير المحرور
في قوله عليه من غير اعادة الجار وهو غير سديد عند البصريين فالظلمة حذف لضرورة
الشعر هنا والجار مقدر ويحتمل ان يكون عجم من صلب الكوفيين وقيل في الترجمة **نظم**
يتشدى علايه كماله ايله قمر لكوني اچدى جمالي ايله حسن در جميع خصالي انك
ويرا كما صلوا الى آله يكي از بندگان كنه فار بفتح الحاف العزى وقد كتبت الحاف
متصلة بالها، پریشان روزگار كه تنفرق اوقاتة بالصرف الى انواع المعاصي

علاء بالياء
شعر
شفا

ان كان لعلا والعلاء
بالا لئى فلا فكر ان المعنى
به في مختار الصحاح في باب
من الاسماء وان كان مكتوب
بالياء والواو وهو متعلق
بوجه في اكثر النسخة فالكتبة
قال المعنى ما ذكرنا ايضا
والله سبحانه فاعلمنا هذا
كرا ايضا وان كان صحيحا
فان كان في النسخة
العلمي في العلاء اي يوجد
في كتب اللغات مع التقليل
والكثير منه

دست انابت ای الرجوع الی الله تعالی بعباده و انیبوا الی ربکم بائید اجابت ایمانا
 بقوله تعالی لا تغنوا من رحمة الله بذرکما حق جل و علا بر داد ای برفع یدیه الیه ایزد
 یعنی ان ذلک العبد بتضرع و ظاری بخواند و قد ورد فی الخبر یعنی خدای تعالی بر او نظر
 کند ای لا یبظر الیه بعین الرحمة باز من الضمیر راجع الی قوله یکی یعنی ان ذلک العبد قرة اذن
 بخواند ای بدخود بطلب المغفرة بازا عرض کند یعنی ایزد تعالی باز من ذلک العبد بتضرع
 و زاری بخواند و قد ورد فی الخبر ان ربکم حتی کریم استجیبی من عبده اذا رفع الیه یدیه
 ان یرد یدیهما ضفراً حق سبحانه و تعالی کوبید ای یعول ملائکته یا ملائکته قد استجبت
 من عبدي و لیسن له رب خیر قد غفرت له الحیاء تغیر و انکسار یعنی انسان
 من خوف ما یعاب و ینذم و هو مجاز فی حق تعالی عن ترک تخیب العبد فالتعالب بقول
 ملائکته دعوتی را اجابت کردم قبلت دعاءه و حاجتشی را بر آوردم ای
 حضرت مراد که از بسیاری دعا و زاری بند بکسر ایاء المصدر فیها همی کلمه می
 ادا حال کا عرفت و الهاء یفید الاستمرار شرم دارم ای استجیب و روی انه یدفع الی العبد
 یوم الغیمه بعد ما عبده الصراط کتاب محتوم فاذا فیہ فعلت ما فعلت و لقد استجبت
 ان اظهر علیک فاذا هب فانه قد غفرت لک **حکایت** کان یحیی بن معاذ الرازی عالماً و عفتاً
 یروی هذا الخبر و یقول سبحان من ینذب العبد فی استجیبی هو کما قال المص **بیت**
 کرم بین امر من دیدن منا و کرم مفعوله المقدم و لطف عطف علی کرم خدا و بنو کار
 ای انظر الی کرم الله تعالی و لطف کنه بند کرده است و او شرمسار قیل فی الترجمة
بیت کرم لطف ایدر کور خدا و نذکاره قول ایدر کنه اول اول و شرمسار عاکفان
 کعبه جلالتی ای المتکفون فی کعبه جلال الله تعالی بتقصیر عبادت معتز فند اعلم ان
 کلمه اند تغید الجمعیة و حال الفها کمال الف لفظ است علم ما عرفت فی قوله و نعمت
 موجود است و معنی معتز فند یعنی فون بتقصیر مهم فی العبادت که ما عبده تا کن حق عبادتک

وی ای

مطلب
معنی لایزک

بیت
کرم بین امر من دیدن منا و کرم مفعوله المقدم و لطف عطف علی کرم خدا و بنو کار

مطلب
ای قامه کنه
لفظ اند

ای عبادۃ حقاً فیکس و اضعیف لفظ حق الی العبادۃ بما لغز - فهذا من قبیل اضافه
 الصفه الی الموصوف و و اصفان طیبه جمالتن الذین یصفون طیبه جمال الذین
 بتحیه منسوب که ما عرفناک حق معرفتک ای کنه ذاتک و ما زوی عن انک 2 ر
 رضی اللہ عنہ انک لان یقول سبحانک ما عبدناک حق عبادتک و لکن عرفناک حق معرفتک
 محمول علی التصدیق باللہ علی وجه یلیق بذاتہ مع فلا مخالفه بین کلامہ و کلام المص
 قال الشیخ ابو علی سینا **شعر** اعتصام الوری بغفر تک بحر الوصفون عن صفتک
 تب علینا فاننا بشر ما عرفناک حق معرفتک **قطعه** کر کسے ایاء للوحده وصف او اشار
 الی اللہ تعالیٰ من تحقیق من از پرسد الضمیر المستتر فیہ راجع الی قوله کسے لہ دل یرید بہ
 نفسه الہی نشان یرید باللہ تعالیٰ کہ کوید بار اعلم ان لفظ باز بجی معان بعین العونۃ
 بالترک کبر و بعین المفتوح و بعین العضد و بعین فرق کردن و بعین الطیر الذی یصاد بہ
 و بعین الامر من بازیدن و بجی صفتہ فی بعض التراکیب مثل حقر باز و بعین اللقب استاء
 فالمراد هنا المعنی الاول ای ما یقول مرثیة اخرى کانه اشار بہ الی انہ ذکر فی بیان او صاف
 اقوال اکثریة و ہم یتوقف حق بعدا و المعنی التالی یعنی ما یقول قولاً مفتوحاً ظاهراً
 القبول بان باز مہنا استعمل بمعنی روشن و ہم لانه حاصل المعنی التالی و لیس معنی
 مغایر الہ و القبول بانہ من قبیل الصلات الزواید من الزواید عاشقان مبتدایہ
 کشتگان معنوقند خبرہ بر نیاید بہر مہنا للاستعلاء علیما یصعد و کونہ بمعنی قطعاً
 کما قیل لم یوجد کتب اللغۃ زکشتگان او ارفال عاشق کلون مقتولا المعنوقہ
 لا یصعد منه الکلام و قیل لکثر جمع **قطعه** صورہ بر کہ و صفی بندنہ دل اول
 نے نشاندن اچمیر رازہ اولدی معنوق کشتہ سے عاشقہ اولیدن ایشد بلی آواز
 یکی از صاحب دلان المراد بصاحب دل فی الاصطلاح من مواصل التصوف و المص
 یر و المراد یرید بہ نفسه فی مواضع کثیرة من هذا الکتاب سزجیب بفتح الجیم و سکون ایاء

مطلق
 لہ دل اشار

مطلق
 لہ بیان لفظ باز

این سید علی

این سید علی

این سید علی

مطلق
 لہ بیان صاحب دل
 ایاء

شجره

بمعنی که بیان مراقبه فرو برن بود که مواعده المتوجهین الی الله و در بحر ملاحظه
 مستغرق شدن قصه حکایت حال ماضیه له انکاء بالمذای فی ذکر الوقت که از آن
 حالت باز آمدی عاد الی حالته الاولی یعنی از اصحاب واحد من الاجاب بطریق
 ابسط علی وجد المراج والنشاط کف لصاحب دل ازین بوستان که تو بودی
 لفظ بوستان بالواو و فارسی بوستان بلاوا و غریه و المعنی من هذا البستان الذی
 کنت فیہ ما را چه کفو کرامت او ردی بضم الواو و الیاء للخطاب کف صاحب دل
 بخاطر چنان دانستم ای کنت علی من النیة که چون بدرخت کل برسم ای اذ اذ اصل
 الی شجره الورد و احمی بیاء الوحده بر بضم الباء الفارسی کنیم الیم للتکلم هدیة اصحاب
 لاجل الهدیه لهم چون بر سیدح الی تکل الشجره بوی کلم الیم للتکلم ایضاً لانه الیم ساکنه
 اذ انصلت بأخر الكلمه یکون ضمیه المتکلم وقد نفید معنی الفاعلیه کما فی قوله برکنم
 مشکل عشق نه در حوصله دانش و قوله بر سیدم و قد نفید معنی المفعولیه کما فی قوله بوی کلم چنان مست کرد ای
 از آن عطفی که دامنم از دست بر رفت من کمال الحیره **فعله** ای مرغی سحر بیزاد به غلب
 لکونه مستی قظای الاسحار و مترتفا فیما عشق بسکون القاف زبر و انه من الفرائض
 بیاموز کبیر الباء امر من آموختن ای تعام عشق منه و اعلم ان القاعه فی قراءه
 الباء الداخلة علی الفعل هی ان اول الفعل اذا کان مضموما و حرفا شفو یا فتح الباء
 و الفاء و الیم و الواو تقرأ مضمومه نحو یکند و یکن و یسند و یسین و یفرما بدو
 و یفرمای و یمالد و یعال و بورزید و بورزو فی غیره مذکر تقرأ بالکسره کان سوختن
 اصله که آن کتب بالاتصال للوزن اشارة الی پروانه جان شد و هو هتا یعنی
 رفت و آواز نیامد و لم یظهر منه ازین و انت مشکومن غیر احتراق **سیت**
 کمال عاشقی پروانه دارد که که هیچ از سوختن پروانه دارد این مدعیان در طلبش
 فی طلب الله که بیخبر اند غافلون کانه اصله که آنرا که خبر شده ای عرف خبره بیا

مقاله
فی بیان فقه بوستان
بوستان

بر کلمه ای که
در این کتاب
مذکور است
یعنی
بوی کلم
چنان مست کرد
ای
مشکل عشق
نه در حوصله
دانش
و قوله
بر سیدم
و قد نفید
معنی
المفعولیه
کما فی
قوله
بوی کلم
چنان
مست کرد
ای

مشکل عشق نه در حوصله دانش و قوله بر سیدم و قد نفید معنی المفعولیه کما فی قوله بوی کلم چنان مست کرد ای از آن عطفی که دامنم از دست بر رفت من کمال الحیره ای مرغی سحر بیزاد به غلب لکونه مستی قظای الاسحار و مترتفا فیما عشق بسکون القاف زبر و انه من الفرائض بیاموز کبیر الباء امر من آموختن ای تعام عشق منه و اعلم ان القاعه فی قراءه الباء الداخلة علی الفعل هی ان اول الفعل اذا کان مضموما و حرفا شفو یا فتح الباء و الفاء و الیم و الواو تقرأ مضمومه نحو یکند و یکن و یسند و یسین و یفرما بدو و یفرمای و یمالد و یعال و بورزید و بورزو فی غیره مذکر تقرأ بالکسره کان سوختن اصله که آن کتب بالاتصال للوزن اشارة الی پروانه جان شد و هو هتا یعنی رفت و آواز نیامد و لم یظهر منه ازین و انت مشکومن غیر احتراق سیت کمال عاشقی پروانه دارد که که هیچ از سوختن پروانه دارد این مدعیان در طلبش فی طلب الله که بیخبر اند غافلون کانه اصله که آنرا که خبر شده ای عرف خبره بیا

صراط
فی استعمال الباء

آنکه
در حوصله
دانش
مشکل
عشق
نه
در
حوصله
دانش
و قوله
بر سیدم
و قد نفید
معنی
المفعولیه
کما فی
قوله
بوی کلم
چنان
مست کرد
ای

الوصفة بازنيامد كما ورد في الخبر من عرف كل لسان وقيل في الترجمة **قطعه**
 عشق ايشن پروانه دن او كرن يوري اي عندليب قلدي اجزاسنه كل عشق
 اتنه فر ياد يوق مدهيله بيخبره له در طلبه حفيچون كم خبر دار اولنگر نزنند
 سوز بنيادي يوق **ديكر** اي برتر اي رب اعلى از خيال و كان و قياس و وهم
 بفتح الواو و سكون الهاء و زهير چه گفته اند و اعلى عاقلوا شنيديم و خولنايم
 ايم بيان لغوه گفته اند مجلس تمام گشت بفتح الخاف الفارسيه اي صار تاما
 و باخر رسيد عمر اي عمر ناما همچنان كال اول در اول وصف يو مانند ايم حازد با فيه
 شيا و قيل في الترجمة **قطعه** اي بوجه از خيال و كان و قياس و وهم صبره كه
 ديد لر اسند و بن او قوشم مجلس تمام اولدي و عمر ايردي آخره اوليك كيسي بنينه و صوكتا
 قوشم **محمد باد شاه اسلام خلد ملكه** ذكر جميل سعدي مبتدا كه در افواه
 جمع ف عوام افتاد است يعنى ان الناس يدكر و له باخبره في افواههم و بالسنهم
 وصيت سخشن بكر الصاد الذكر الجليل الذي ينشره في الناس عطف على ذكر جميل
 كه در بسيار مين يعنى في وجه الارض رفته بفتح الراء اسم مفعول من رفتن و المراد به
 انتشار اخبار فيه و قصب الجيب حد يثخن عطف ايضا و كذا اما بعين و هو ان
 قصب الجيب بالفارسيه ناي شكر كان النظار يقال قصب السكر و انما قال قصب
 الجيب تشبيها له بالسكر في اللذة و المراد تشبيه كلماته المكتوبه في الورق المطوق
 طومارا بقصب الجيب و المجموع اعني قصب الجيب اضعف الاله اثير و هو اضعف
 الاله ضميمه الغايب اي الشين الذي يرجع الاله سعدي كه همچو بمعنى المثل شكر بفتح الشين
 الميم و الخاف المخففه فارسي و بضم السين و الخاف المشدود عزه منجور ندي
 الناس و ورقه منشاشن بضم الميم و فتح التاء اسم مفعول كه چون كاخذ زرارة
 مثل ورق الذهب بي برند بفتح الباء العزى اي يملونه بالا حزام بهر كال و فضل و بلا عفت

الاسد ملكه سيج
 قنده قاله يكن الى نهايته

الاسد ملكه سيج

الاسد ملكه سيج

او بعني سعدى حمل عنوان كره بعني كره دن فان الماضي بجي بعني المصدر في هذه اللغة
 هذا خبر المتبادر الذي تقدم ذكره بلكل خدا وندجران اضراب عنه او ترق منه واعلم ان
 لفظ خدای وند بعني صاحب يستعمل بالاضافة يقال خدا وندجران و خدا وند علم
 وقد يحذف المضاف اليه ويطلق علم شخص ويقال اي خدا وند ليد مذهب السامع
 كل مذهب ممكن وقطب دايره زمان قطب الترجي هي الحديد التي في الطبقات الاغل
 يدور عليها الطبقات الاعلى وقطب الغلكه كوكب بين الجدي والفرقد بين يدور عليه
 الغلكه وقطب القوم سيدهم الذي يدور عليه امرهم قايم مقام سليمان و خليفته
 وناصر حمل ايمان لكونه سلطان الاسلام شامشاه اي ملك الملوك وقد تحذف
 الالف الاولى ويقال شمشاه او الثانية ويقال شامشه بل الالفان معا ويقال
 شمشه معظم ومكتم اتابك وهو بالتركه كتحذ او سوز لوكشي والمراد به مهمنا
 الشخص الذي يكون الطلام له اعظم صفة اتابك مظفر الدين وصف ايضا ابو بكر بن
 سعد بن زكيه ابو بكر عطف بيان وعلم للملك وكان امر يد للمصطفى الله في ارضه كما ورد
 في الخبر السلطان لله يا من اليه كل مظلوم الظل اما بعني النعمة او الحفظ او
الهيبة او بعناها الحقيقي فان السلطان يناسب الحق ويجلي عنه رب ارض عنه
كن راضيا عنه وارضه اي اجعله راضيا فالاول امر من الغلاني اي رضى يرضى والنا امر
من الافعال اي ارضى يرضى قيل الرضاء من العبد ترك الاعتراض ومن اللذان التوابع
بعني عنائت متعلق بقوله بلكه خوا وندجران نظر كرهه است اي الى سعيك المذكور
وتحين يبلغ فرمون وحده تحيما بالغا واران صادق فموم فيه اشارة الى
كون السلطان مريد لاجرم بعني تين اي لا بد ولا محالة بفتح الميم كافة بتشديد الفاء
انام بعني جميع الطلائق از خواهم وعوام بيان للانام بحبت او بعني سعدى كرا بيد الله
بكسر الكاف الفارسه وايمانين بعد الالف اسم مفعول من كرا بيدن بالتركه ميل اليك

مطال
في بيان لفظ خدا وند

مطال
في بيان لفظ قطب

مطال
في بيان لفظ شامشاه

مطال
في بيان لفظ اتابك

من قول
ارضه وبن قول
ظن الله في ارضه صلا تحييا
نيرة

كـ از بوى بكسر اليا، للاضافة دلا ويز بكسر الزاء ايضا وهو وصف تركيبى من
 او تختن ولهذا يكتب الالف متصلا باللام تقيها بتركيب الخط على تركيب المعنى نو
 اعلم ان لفظ توضيه خطاب بمعنى انت والغصيح ان تقراء واوه بل معنى علانية
 لضمه التاء وقد نقراء لضرورة الوزن وقد تفتح للوزن ايضا واذا اتصل به لفظ
 است تحذف واوه والالف من لفظ است فيقال است مستم زال عقلى منه
 بكفتا بضم الباء لضمه اول الكلمة والالف للاستباح من ضمير متكلم بمعنى انا كلك بكسر
 الكاف الفارستة ويقراء بكسر اللام للاضافة تاجيزاى طين لاشته بودم في حد نفسى
 ويكن وقد يقراء بالالف بدل اليا، ممددة بياء الوحدة بالكل بضم الكاف الفارستى
 نشع فانه ريح الطيب في ان الصحبة مؤثرة كما قال جمال هميشين اى حسن
 الجليس درمن وفي بعض النسخ باعن انه كره فظهر الريح الطيب متى وكرهه والآ
 من مهمان خاكم كه مستم مقصود المص ان كنت شخصا حقيرا فالاصحبت مع هذا
 السلطان العظيم ظهرا سمي بين الانام واشتهرت في الايام كالطين المقارن بالورد
 وقد قيل في الترمي **قطر** يكون حامدا به خوشن قو خلوكلى الوحد كرهى بر محبوب
 اللدن ديدم الكا كه مستك ميسن يا غنبره كه كو جلك قو خلك الدى بنى بندن ديدك كم
 طبرغم جيجم وليكن كل ابله بر زمان او تورشم بن اثر ايردى مكر كل قو خوشندن
 والا طير اعلم بن از لادن الترمي متع بكسر التاء المشددة امر من متع الله المسلمين
 اى اجعلهم متفعين بطول بضم الطاء حيوة الضمير راجع الى اى بكسر وضف بكسر
 العين امر من ضاعف اى اجعل ثواب جميلة مضاعفا وحنانة جمع حنة وهى
 ضد السيئة وارفح بفتح الفاء وسكون العين درجة او ذاب جمع يد بمعنى
 الحيب فهو كالاجاب لفظا ومعنى وولاة اى درجة وولاة جمع وال بمعنى الحاكم
 وهذه الصيغة قياس في جميع اسم الفاعل من الناقص كالغزاة بفتح غا جمع غاز

يقال متع الله كذا
 ومتع متعبا

حيا
 حيا

والغضاة جمع قاض ودثرة بكسر الميم المشددة وسكون الراء امر اى اهلك على
اعدائه جمع عدو يقال دثر الله تدويرا ودثر عليه بمعنى وشانه جمع شانه
بمعنى المبعوض بما تلى الباء للقسيم اى بحق ما تلى وفي بعض النسخ ما تلى بدون الباء
القسمي في يكون ما مصدرية او ظرفية في القرآن ظرف تلى من آياته بيان ما
او من للتبعيض والمعنى من دواج تلاوة آيات القرآن او بعضها او في حدة
دواج تلاوة آيات القرآن على ان من مزيرة في الاثبات على حد مبالغة
اللام امن بالمد وسكون النون امر من آمنة بفتح مفعول الامر والمراد به
ملكته وانما اختار للتجمع واحفظ بفتح الفاء وسكون الظاء امر ولى اى ابنة
اسم سعد سماء ابو بكر باسم ابيه **شعر** لقد سعد الدنيا جواث بقسم محرف
به الظان يرجع الضامير الواقعة في هذا الشعر الى ابكر دون ولى كما توهم
ليحصل الايهام اللطيف في قوله دام سعده يناسب قوله كذلك نشاء لينة
وللا يلزم تفليكه الضمير ابيده المولى الى الله تعالى بالوية المصريح لواء وهو العلم
كذلك اى مثل اب بكر نشاء كان مهورا حذف الميم من النون اى تحدث وترفع
لينة ومعنى نخل مخصوص وهو نخل الجحوة وهي مرفوعة على انه فاعل نشاء
وهو اى ابو بكر عمر قرأ اى اصل تلك اللينة واجملة صفة لينة وحسن نبات الارض
من كرم البذر وجودته والبذر بالفارسية تخم والمعنى ان اب بكر بذر كرم اى سلطان
جيد فولد سعد بصير مثله في الحسن ايزد اى الله تعالى وتقدس وجل جلاله خوار باكر
شيار را الخطه على وزن العلة دائرة البلد بمسبت حاكم ان عادل الباء سببية
ومتمت عالما ن عامل قدم حيسه الختام على مئة العلماء لانها اظهر تأثيرا في حصول
الامن تازمان قيامت اى اى قيام الساعة در لباس سلامت نكره دارد مقصور
من نكاه دارد وقد يكتب الاء متصلا الى الدال والمعنى حفظ الله وقد وجد في بعض

ابن سينا

نكته در نكته هوار

النسخ من الابيات اعني قوله **قلعه** نداء في استغرام الخاري من در اقليم جمع
 اقليم غربت واعترا ب ج الفظ مفرد يستعمل في مقام التعليل وروى الخاري
 بياض الوحش بكسر ديم در كنكى بالياء المصدرى برون رفتم من صحن المملكة از تنك
 تر كان من عارهم ولفظ ترك بضم التاء وسكون الراء يطلق على اماكن ممالك خطا
 وحقن وحقوق وهم بيض لونا وسود عينا و حاجبا و جفاة فعلا و بهذا يطلق
 على المحاييب تشبها بهم وقد يطلق على الجندي مطلقا كما ديدم مفعول به هذا اعني
 جهان درهم افتاه وقع مخلوطا چون موى رنگى مثل شعرا مالى ولايت زنگبار
 همه آدمى زاد بودند في الصورة وليكن في الباطن چون كره كان بالمافين الفارسيين
 جمع كره وهو الزئبق بخون خوار كه تينر چنگلى في شرب الدم و جنة الطفر جوبار
 آدم كشور بكسر الكاف العزى بعنى المملكة آسود ديدم بحيث يملكان بالياء والكاف
 الفارسيين جمع پلنگ وهو النمر كما كره اى ترك خوى پلنگى بحيث صار وادرون
 مردى في باطن حال كل واحد منهم رجل واحد چون ملك بفتحتين نيكل محضر حسن
 الخلق برون ظاهرا حال كل فرد منهم لشكرى چون مثل مهنيران جمع مهنير بكسر
 الراء وفتح الراء بعنى الاسد چنگلى اليا، للنسبة چنان بود در عهد و زمان اول
 كه ديدم بعنى جهان پر بضم الباء الفارسى ز غوغا و تشويش و تنكى روى ان
 بعض الامراء قد استولا على بكر بن سعد و طرده من مملكته فخرج المص ايضا عن
 تلك المملكة ثم اتى ابو بكر بجمع عظيم فقرر عذوقه و اخذ مملكته فعاد المص و رأى الملك
 منتظما و لهذا قال چنين شداى حصل الانتظام و الامن در ايام سلطان عادل و هو
 اتا بكن ابو بكر بن سعد كان رنگى ما وجدنا من الابيات في النسخ القديمة الصحيحة
 فالذا انها ليست من هذا الكتاب بل من نسخة حكايمة او ردما المص في بعض رسالته
 المحقر الناسخون بهذا الكتاب **قلعه** اقليم پارس راغم از اسيب بالمدة بعنى الفتنة

ممالك
 في ممالك الخاري

هذا تفسير للفظ اقليم من غير اعتبار
 كون بطنان جمعاً ولو اعترا جها الفهم
 اقليم جمع شيقى ان يقع في تفسيره باللفظ
 العزى صيغة الجمع كما لا يخفى عليه

دهر نیست دهر الزمان تا بر سرش بود چو مخفف من چون بغمی مثل نوائی مثل ای
 بکسر الهمزة وفتحها حرف نداء یا خدا ای قلل الله امر و کس نشان نندهد ای
 لایحه الیوم احد در بسط حال یعنی در زمین کسرت ما نند آستان جو و آستانه یعنی
 العتبه درت النساء الخطاب ای مثل عتبه بایک و اعلم ان النساء التکره ضمیر الخطاب
 اذا اتصلت بآخر الاسم بغید معنی المضاف الیه کما فی قوله درت و اذا اتصلت بآخر
 الفعل بغید معنی المفعولیه نحو دیدمت و کذا اذا اتصلت باو اخر الروابط نحو در
عمر اکرت نصیب باش مانع رضا ای موضع الامن الذي یرضی الناس عنه برست
 واجب علیک پارس رعایت خاطر بچارگان وضعیفان و شکسته مبتدا بر ما خبره ای
 واجب علینا و بر خدا مضاف الی قوله جهان آفرین وصف ترکیبی جزا و عوض
 بحسب و عن یارب زیاده فتنه نگهدارای احفظ حاکم پارس و اقلیمه چندا نگه خاکی را
بود بفتح الواو و باد ربا یعنی مادام ببقی که تا الارض و الهمود و قوله فی الترتیب قطعه
پارس اقلیمه او لمیه غم دهر و ندن تا اوله ان سنجین سایه خدا که بو کون نشان
 و بر خبر یوزن صحیح فایک استکی مثلی سنک مانع رضا بچاره له رعایتن انک سجاد در
شکر ایملک بره مو خدا و ندن در جزا یارب پارس طبر اخنی صافه فتنه دن اول دلخواه
طبر اذ بیله صویه بیله بقاء فان قیل ما ذکر المصنفون کثیر من العقاب سلاطین زعا نهم
فانهم یعولون السلطان العادل و السلطان المعظم و شامشاه الاعظم و ممالک رقاب
الامم و سلطان ارض الله و ممالک بلاد الله و ناصر عباد الله و غیر ذلك من اللقاب تتم متصفین
بها سهل بجز مثل هذا لام لا قلنا ان ارادوا الحقیقه فغیر جایز بل ارتکاب کذب صریح و
امان و بقلبهم القلب و الطلب من الله ان یوفق الملوک الی الانصاف بمنه
اللقاب خسته او اذ ارادوا بها المعای الجایز فی بیز و مکن الاکثر مذموم لایها الکذب
و المدامنه کما لا یخفی سب تالیف کتاب یک شب تامله ایام گذشته می کردم یقال

نار الی الله

خط
کتابت
در
دعا

تأمل الشيء نظرا اليه مستبالا و بر عمر تلف بفتح التاء المثناة بفتح الهلاك كرده تا تسف
و مختصر جوردن **شعر العمى** و فائق المطلوب لا القلب اطاعني و لا المحبوب
و سنك سراچه دل را لفظ سراچه مقصور من سراجه بفتح الحجة الصغيرة و المعنى
بالتهكم كوكل او جو كز كن طاشنى بالاس اب ديدى سغم كاخكاك و اين بيتا مناسب
حال خودى كغتم و الابيات ما ذكره بقوله **شعوى** مهردم از عمر مى رود نفسى الى كل
نفس يمسه من العمر و هو شئ قليل في نفسه و لكنه لا ينقطع عن المرور بل يستمر عليه
چون نكته مى كتم و في بعض النسخ چون نكته مى كنى بياض الخطاب فانه يكون النون
و التال ماض منقح من ماض و يجوز في هذه اللغة اجتماع الساكنين بل اجتماع ثلثة
سواكن نحو كارد بسى اعلم ان لفظ بسا بفتح ينجيهم و بسى حالته و قيله الزهية
بيت عمر دن بر نفس كيدر مهردم نظر ان سها تشكك كه چوق قالمدى اى شخص
كه بنجاه رفت اى مضى خسون سنة من عمر ك در خواند و انت في غفلة ملكه اين پنج
روز في ضمة ايام بغيث دريان نغم و تستيقظ من نوم الغفلة بفتح مضى اكثر
العمر و بقى اقله فان وقت الانتباه و في ذكره بنجاه و پنج مثل صنعة الاستباق
و هذا البيت مطلع قصيدة للمصنعة مذكورة في ديوانه و قيل في الترجمة **بيت** التي
ييل جدى داخى او يقون سن اشبويش كون ملكه دو يوسب كون سن **شعر** الم يكن
لے يا قلب ان اترك الجهلا و ان يكرث الشيب الميز لنا عقلا نجل بكسر الجيم التجر
من الاستحيا انكس كه رفت اى سات و مضى من الدنيا و كارت ساخت لم يعمل عمل الآخرة
كوس رحلت زوند اى ضمير بوا طبل الارحال و بارو هو منها بمعنى اجل بكسر الخاء و كون
الميم و من قال بالفتح و اسكون فقد اخطا في اصل اللغة ساخت و قيل في الترجمة
بيت او تنور شول كشته كه دوزمدي كاره كوس رحلت او رلدى دوزمدي بار
خواب نوشين اى النوم اللذين ياتعدا بالذال المعجمة في اخره على اللغة الغصية

لا ملى صلح مورسون
انما صلح يورسور
سار در شعر

كوج صبا حنك لوند او تنور شول
عنى

يا كعق صبح 2 ما البيا
انما صلح

بعضی الصبح قال ابن سینا **فقط** در زبان فارسی فرقی میان دال و ذال یادگیر از من که
 این نزد افاضل میهمست پیش از ورود لفظ مفرد که صحیح و ساکن است دال
 خوانند و باقی جمله ذال محجست بر حیل اسم بجمع الارحال و الاضافه بجمع
 باز در ادای بجمع و یعوق بیان را ای الراجل ز سیل ای من الطریق و قطع المسافه
 و قبله فی الترتیبه بیت کوج صباحن او یعومر قولدن کرده و دستر بیان ببولدن
 مهر که آمد کل من جاء ال دنیا عمارت نو بالفتح و التکون بجمع الجدید ساخت
 ای بنی بناد جدید رفت ای الجان البان منزل بدیکری برداخت ای انه لغیره
 و قبله فی الترتیبه بیت مهر که کلدی عمارت ایلدی خوش کتد مندر لخر غیره کاطولدن
 خوش و آن دکه مقصور من دیکر تخت مهمین کالاول موسی قصد بناد اخر وین
 عمارت ای عمارت را بر سر نه دکه لفظ کس فاعل نبرد و کونه مفعول کما فلق **ابن سینا**
 بعید جدا و قبله فی الترتیبه بیت بوجلا این او داخی قلدی موسی باشه ایلتمدی
 بوز هیچ کس یار ناپا یبار و وصف ترکیبی من پاییدن و مفعول مقدم لقوله
 مدار فی قوله دوست مدار ای لا تخن خیلاد دوسته را شاید مضارع منفی من
 شایسته ای لایلیق للحب این خدار من الغدر بالغین المجمع ترک الوفا و قبل
 فی الترتیبه بیت پایبار اولمان سوعای بار بر مزد و ستلیف بو فذارت **حکایت**
 حکلی عن اذ المنصور انه لما حضرته الوفاة قال اقل لنا بعنا نعیم الآخرة بنومة
 یریدان بقاءنا فی الدنیا نومة واحد من جرمة قصودته و حصیته علی الغفلة نیک
 و بد چون می باید مرده معناه بالترکه ابو و بر من چون اول که کدر خنک بختین
 قال اظلمتی فی لفته النبی علی معینین احدیما بجمع البار دیقال اب خنک و هو اخنک
 و التک بجمع طون هو بالترکه بختلو و هو المراد مهینا انکس که کوی بالکاف الفارسی تا
 بالترکه طوب نیک ببرد ای طون من وصل کته الحیر ال منتهی الصحن بصو جان التمه والمراد

محصل
 فی الترتیبه

ابن سینا

وفان

سید الشهدا

مطلب
آه آه

كثرة العبادة التي تقدم الى الحضرة الالهية وقيل في الترجمة **بيت** ايوياء وزاويوب
 جو كيدر مخلوا وكنه طوب خيرة **الترجمة حكايت** قال بعض العلماء من السلف الصالحين
 ويل لمن غلبت اصادها على عشرين اى سيائة على حسنة لقوله تعالى من جاء
 بالحسنة فله عشر امثالها بركة بفتح الباء العزة وسكون الراء يجرى على معنيين
 احدهما بمعنى الورق وقد يراد به الرزق والاخر بمعنى التهيئة عيسى بالفتح بمعنى الطينة
 والتعيش بكسر الباء الفارسي بمعنى القبر خویش فرست امر من فرستان
 كسر نيارد مضارع منفي من آوردن زيمس اي من بعدك زيبيش فرست كما قيل
 طونء لمن ترك الدنيا قيل ان تتركه وتمد القبر قبل ان يدخله وقيل في الترجمة **بيت**
 آرخوك سينك كند زيبه صكره كلمه او شمدي سن ويرنه عم بهر فست مبتدا وخبر
 والمعنى الممدان العمر كالثلج سريع الذوبان افتاب غوزاي في شمس الشهر الاوسط
 من الشهور الثلاثة الصيفية وقد وجد الواو العاطفة قبل لفظ افتاب في بعض
 النسخ فيكون عطفا بجملة على جملة ان ذلك ما ندبى قليل من العمر خواج غره منور
 الغره بكسر الغين لغة عربية وفيها من تفرقات العجم وقيل في الترجمة **بيت** عم قادر
 در افتاب تو ز آرخو قالدي خواج غره منوزاي شخص تهي دست و صفرايد
 من المال در بازار اي السوق ترسمت التا الخطاب برون بضم الباء الفارسي
 وقرئ بفتح الباء العزة نيا وري دستار هو بانتركي دول بند و منديل و دستمال
 وقيل في الترجمة **بيت** اي كيدن الى بوشله در بازار قورقم طولو كلميه دستار
 مهر كه منزوع خود خورده جويد و في بعض النسخ بخورد خود كان لفظ خود برون الاصل
 على وزن بيد بواو رسمية تكتب ولا تقرا، كواو خوش **بيت** رويش ميان حله سبز
 اندرون بيد چون لاله برك تاز شكفته ميان خوديدم استعمال بتلفظ الواو ومعناه
 بالتركي حصيل كنه خوب جيو انله يد و رر له وقت خرمنش بكون النون للوزن

ترجمة

والمعنى في اضاف ان الالهية
بل قد يكون بفتح الهمزة

والشايح في فتح الهمزة
و يجوز عسرا على الاصل

خوشه

خوشه باید چیدماض بعضی مصدر ای چیدن یعنی لابد لکن شخصی ای بجمع بقایا
 المصنوع و وقت الحصاد و قيل التزجمة بیت هر که آنجکینغ کو کله بدی و قشخ من
 اول بشق دردی و قد وقع هذا البيت في بعض النسخ بنسبة سعدی بکوش جان
 بشوقا عمل قبل الاجل ره چنین است مرد باش و برو فلما حکى المصنوع تا حله في ليلة
 من الليالي ذکر نال امره و نال فکره حيث قال بعد از تاقل این معنی مصلحت
 آن دیدم و في بعض النسخ در آن دیدم که در نشیمن بفتح النون الاولی و کسر ثانیة
 یتاق و او ترا جوی بر عزلت اضافه نشیمن الیه بیانیه نشیمن ای اعتراف من
 الناس و دامن صحبت ای زیل الصحبة فراهود چنین ای التفرغ لغا و هو کنایه
 عن ترک الصحبة بالکلیة و دفتره از گفتاری پریشان من الكلمات المتفرقة بشویم
 و هو کنایه عن محو ما و دیگر پریشان نکویم لانه بیت زبان برید ای مقطع
 اللسان بکنج بضم الخاف العزلة و یا الوحدة ای في زاویه نشسته اسم مفعول
 من نشستن هم بکم استعمال الجع موقع المفرد للوزن بریدان ای شخصی گمان کن لکن
 به از کسی احسن من شخصی که نباشد زباشن اندر حکم ای لایکون لانه في حکم بل بیکلام
 بکل ما یجری علم لانه و قيل في التزجمة بیت دل کسله او تورن بو چقد اسم
 اولان یک اول اول کشیدن کم دیننه بویرغی بوق تا یکی یعنی فعلت ما نویست حتی
 ان احد الزد و ستان من الاجباء که در کجا و به بفتح الخاف العزلة معرب کثره ان
 بالفارسیین و هو الیهودج محنت و بلا انیس من بودی ایاد الحکایة و در جرحه محنت
 و صفا جلیس من ترک لفظ بودی اکتفاء بما سبق کا هو قاعدة الاسجاع برسم
 قدیم ای العانة القديمة از در من الباب در آمد ای جاء و دخل و لفظ در مانع
 چند آنکه نشاء و فرح و ملاعبت مفاعلة من اللعب که ذکر الصدق القدم و ساد
 مر اجبت و تلتطف کسره و بالخاف الفارسیه ماضی من کسره و ن جوابش بکتم فقط

ملاحظه
 فی بیان کلام و معنی آن
 و نوشته که لفظ من ایضا جائز است

و سراز زانوی تعبد بر نکر فتح ای ما رفعت راسه من رکیبة العبودیة رجید نکه کرد
 ای نظر مفضضا و کفت **قطر** کنوت معصوم من کنون بفتح الهمزة و سکون الالف
 العز و ما حذف الهمزة تحت الالف تبعاً للنون و التاء للخطاب فالعنه الآن لکن
 که امکان گفتار بمعنی الملام هست ای تقدیر ان سکام بکوامر من کفتن و اعلم انه کما یدخل
 فی اول المضارع حرف الباء للاستقبال لکن یدخل فی اول الاحر و النهی بل الماضي و المصدر
 ایضاً للتاکید ای برادر بلطف و خوشی بفتح الحاء المتعاقبة که فرد الان الموت قریب
 چوپکن اجل و المراد به عزرائیل در رسد لفظ در معنا و فی قوله در کتبه زاید کما ضرورت
 الاضافة بیانیة زبان در کتبه من التکلم و قیل فی التزمه **قطر** بکون سویکه چو وارد بحال
 کر که سوزی لطیفه سویلایه سن که بارن اجل بیکی آت ناگهان ضروری و لا انه باغلا یس
 یکی از متعلقان منش الضمیر راجع الی ذلک الصدیق یعنی ان احد من الناس المتعلقین به حسب
 بفتح تین واقعه ای علم ما اخرته من القمت و العزلة مطلع کر دانید فاعل کر دانید
 ضمیر مستتر راجع الی قوله بیک و الضمیر السابق ذکره مفعوله المقوم ای جعله مطلعاً و قال
 مخاطباً له که فلان اراد به نفی یعنی شیخ سعدی عزم کرده است معنی عزم عمل کرنا
 اراد فعله و قطع علیه و قوله و نیت جرم کانه عطف تغییر له اذ معنی جرم الشئ قطع
 فالعنه قصد بنیة مجزومة مقطوعة که بقیه عمر معکف شیدان و بعزل عن الناس
 و خاموشی کر نید و یجتار السکوت تونیز فلان الترفیق له اگر توانی ان اقتدرت سر خویش
 کیر خذ رأسک و اشتغل بما فعله و راجحاً ثبت بتقدم النون علی الباء ای البعد عن
 الناس پیشن ای توجه الیه و لفظ کیر مقدر معنا کما هو قاعدة الاسجاع کتفاً بالواو الاشباع
 کما سبق ای قال ذلک الصدیق بعزت عظیم الباء للقسم و صحت قدم عطف علی قول
 الباء دم بر نیارح ای التکلم و قدم بر نزارح ای ارفع قدمی و لا اذ صبت من هذا المكان
 مکرانکه که آخ و قف سخن گفته شود صادر امن شیخ سعدی بر عادت قدم

ملاحظه
 فانون انما هما لیه

ای حتی یکنانی علم العادة القديمة و طریق ما لوف و الطريقة المألوفه که آرزو بنا به
 و ضم المعجزة بلغة الابداء و سنان مفعول فاعله مضاف الی مفعول جهلست المایق
 ان یصدر من العام و کفار فابین سهل یعنی ان کان قد حلف فکفارت امر سهل و قبل
 لاجابة الی تقدیر الشرط لان اهل الحق اذا عقد قلبه علی شئ فنغضه کتفض الیمن و
 خلاف راه صوابست خبر مقدم و عکس رأی اول الالباب عطف علیه و الالباب
 جمع لب بالضم و هو العقل قوله که ذوالفقار علی ای سیف المشهور در نیام الا ان
 یكون فی الخدمتندام مؤخر و زبان سعدی در کلام بالکاف الفارسی یعنی الخنک عطف
 الجملة علی الجملة و المعنی ان الامر الممدوح ان یكون سیف علی روض خارج عن التمدد
 فی الجهاد و کذلک لسان سعدی یعنی ان یكون متحرکا و متکلما بالمعارف و النجاج
تقدیر زبان در دهان ای خردمند چیست مضمون هذا المصراع سوال کلید در کتب
 بالاضافة فی الالفاظ الثلاثة صاحب منزه ای مفتاح باب خزینة اهل الفضل مضمون
 هذا المصراع جوابه چو در رأی الی باب بسته باشد اذا کان مغلقا چه داند که کیف
 یعرف احد که جوهر فروشت ای بایع الجواهر یا بیلور بکسر الباء الفارسی و فقیه
 اللام و الواو الضید لان و یقال له بالترکه جرجی و قبیلہ فی الترمذی تقدیر اخذ نذر ای
 عقلوا بودل که مفتاح باب خزینة منزه قبوا با علوا اوله نه بلسون کشته کهر
 صانجی یہ خود بیلور تقدیر اگر چه پیش خردمند ای قد آخ العاقل خامنه اصل خاموش
 بالیاء المصدری یعنی سکون حذف الواو للوزن ادبست اما بوقت مصلحت
 ای عند الحاجة الی الكلام ان به که المشار الیه بلفظ آن ما بعد اذ غنی در سخن
 کوشه خطاب من کوشیدن بالکاف العربی ای الاول ان تشغل بالکلام دو چیز
 ای شیئان طیره بکسر الطاء المهملة یعنی الغضب و مهینا یعنی الفاعل عقلت
 ای یغضبان العقل احد مها دم فرو بستن ای سرکه التکلم بوقت خاموشی ای فی الوقت

قبل خاموشی بالواو و خاموش
 غلا و لا بها اصلان و یس
 ان تحقیق اول من

بوقت گفتن بوقت الحاجة الی الكلام
 و ان گفتن ای التکلم

تاریخ سوره سوره

الذی یبغی ان یتکتم فیہ وقیل فی الترجمة **فقط** اگر چه عاقل او کند ادب در اسم کن
 آدی که مصاحف کن دهن سوبلیه سن عقل فقره که کز بر سه سوبلیه کن بر
 سوبلیه سن جمله ای الحاصل من جمله الكلمات زبان از محالہ او اشارت الی ذلک
 الصدیق در کشیدن قوت نداشتیم ای لم اقدر علی ان الاتکلم و روی از محاوره و محاوره
 او کرد ایندن صورت و هو کمال الرجولیه نداشتیم علقه بقوله که یار موافق بود و
 محبت صادق فلا یبغی الاعراض عن مثل **بیت** چو جنگل آوری با کسی برستیزی ای اذا
 خاصمت مع احد ضربو جا که از وی کنیزت بود بضم الطاف الفارسیه و کسر
 الراء المجمع یعنی کن بدمند بان یکون ممن لا یتمک مصاحبه یقال فلان یارنا کنیزت
 ای لایسعی مفارقته **معلق** توی که در دو غمت یارنا کنیزت و فی لغو الخلیج
 کنیزت یعنی ناچار یا کنیزت کسر الطاف الفارسیه و الراء المهمله اسم مصدر من کن یجتنب
 یعنی او یکون کن فرامند بان یکون ممن نکره و تستکف من مصاحبه وقیل فی الترجمة
بیت چو جنگل آید سن بر کسند ایله عناد است که سا که مهم و ولین حکم ضرورت
 قدمه منگله سخن کفتم مع ذلک الصدیق و تفریح کنان بیرون رفتیم من الحجة بل
 البلقه در فصل رابع که صولت برد ای شدت آرمیده اسم مفعول من آرمیدن
 و التمدد سکون البرد بود بل التجا و زمه و لهذا قال و او ان کالزمان لفظاً و معنی و لمد
 فیه غلط دولت **در رسیدن** پیراهن سبزه القیص الاحضر بر درختان حیا اخبار
 چون مثل جامه عید نیکختان بالاضافه فی اللفظین وقیل فی الترجمة **بیشی کو کلک**
 اغاجله او **کو** یا ایو جنگلو لکن پیرام لباس **فقط** اول ارد بهشت و هو
 اسم للشهر الاوسط من الشهور الربیعیه ماما جللا و هو اسم تاریخ نسیب السلطان
 جلال الدوله و الدین ملک شاه السلجوقی فقوله ارد بهشت ماما جللا احضرا از
 عن ارد بهشت الغرض القدم فانهم **معتبره** و الکلیسه فلا یفزع او ان الورد

مطلوبه
فقط
و کسر

و تفصیل التواریخ و الشهور
مذکورہ کتابنا الشهور
العجایب و الغرائب

فير بل قد يتقدم ويتأخر لبليل يكون اللامين مبتدأ وكوبن خبر به منابر جمع منه
 بكسر الميم مشتق من البسر وهو الارتفاع وسمي به لانه الارتفاع قضبان بقم القاف
 وكسر ما جمع قضيب وهو الغصن وقد اشهر الفصح هنا لاسب قوله غضبان بر كل
 سرخ ازم اقصان واوفنان بالواو لغة ايضا لاجمع لولو المجهول بفتح يمين بغير
 شاهد محبوب غضبان صفة مشبهة على وزن عطفان وقيل في الزجوة **قطو** براءك
 اول ما جلا له اوتر بليل بود اقله من نون قرال كل اوزره نون ا جوكو يا غرق در
 چشم ايدن يار رخله نون تا شب بيوستان الى فيه باكي از دوستان اما مع ذلك
 الصديق او مع مثلا اتفاق مبيت بفتح الميم مصدر مبيت بمعنى البسوة افتاد وز
 بعض النسخ صحبت مبيت افتاد موضع حوشن وحرم وصف لذلك البستان
 ودرختان دلکش وصف ترم كيتي من كشيدي در هم الى بجمع بعضه فوق بعض
 كفتح كه كائلك تقول في حقه خردو مينابكسر الميم بمعنى القارون به خاكش راحة
 است شبه الازمار الثابتة على الارض بالقارون المتفرقة عليها ومن غفل عن هذا
 قال في تفسير مينابعد ذكره ما ذكرنا في البحر هو من لا زوردي يستعمل الصناعة
 وعقد بكسر هو عقود النخل تريا بالقار يسته برون ارتار كش بفتح الراء يعنى
 من فوق رؤس تلك الاشجار او حجة اسم مفعول من او يكتن تشبيه الازمار الثابتة
 على مثل شجرة التفاح والكثرة بالتر يا **قطو** روضة اي هي روضة وهي ارض ذات
 الازمار وانهار ماء نهر سلسال اي يسهل سوخته في الخلق او اسم نهر في الجنة وروضة
 بالفصح والسكون الشجرة العظيمة تنبع صوت الخماج وغيره طرما الى تلك الروضة
 موزون كالشعران الى تلك الروضة به بضم ابناء الفارسة ازلاله ماى دنظار الى
 المتلونة بالوان متعددة وبن اصله واين بفتح الواو وما حذف الهمزة فحركة
 الواو بفتحها كترها اشارة الى دوحه به كالا اول از ميو ماى كونا كون من الثمرات

تشبيه

و بولمان بدل قوله تار كش تا كش
 بلاراه طفا السب بقوله حاكش
 ويكون في الكلام خضع وتاك بفتح
 غضبان شجرة العنب والمراد
 تشبيه عقود العنب بالتر يا
 فاقم حبه

خطا
در بیان و فکون

المتوعدة یاد در سایه درختانش الضمیر راجع الی الروضة کسرتا اینها فرشت و هو الخوض
 متاع البیت بوقلون بالترک کلمات کجا و شب اندر ازی رنگ و المراد به ان ضوء
 الشمس یظهر فی ظل الاشجار علی النبات نازل من غیر اوراق الاشجار فاذا وقع
 السیم علی الاوراق والنبات یظهر القوتجات المختلفة بعضها اصفر و هو ما وقع علیه
 الضوء وبعضها اخضر و هو لون النبات وبعضها اسود و هو ما وقع علیه ظل الارق
 من النبات او المراد به انه اذا وقع السیم علی النبات یرى ستلوتا بالوان مختلفة و قيل
 فی الترتیب **قله** روضه ک صیدی الی سلسال دو حکم فوشله ک او نجی موزون اول
 طلوا الی بله رنظار بکل بوظلوی میوه ایله کون کون اغنی کونکه سفی بیل انکه دو شمش
 ایدی فرشی بوقلون باعدا فان ای وقت الصبح خاطر باز آمدن الی البلده بر برای
 شستن فی الروضة غالب آمد یعنی کثامته و دین بین القعود للصحة و بین الزناب الی
 البلده فغلب رای الرجوع علی القعود و یدمتنا الضمیر راجع الی قوله بکی از دو ستاره
 دامن بیاه الوحش کل و ریجان بالترک فسلکن و سنبلی و صیحه ان بفتح الصاد و سکون
 ایاه و ضم الیم بالترک بکل بورک فراهم اوراق ای جمع و عویمت شهر کون معنا کفتح
 کل بوستان را چنانکه دان کاتوف بقایه نیاسند ای لایبق بل هو سریع الزوال
 و الانقضاء و عهد کستان را و فای نه ای لا و فاء بعد و و کجا کفته اند ای قال القائل
 هر چه بنیادی لاستقر دستک را نشاید ای لایبق بالحب و ربط القلب کفتاه
 بالف الاشباع طریق چیست حتی اسلکه کفتم برای نزهت ناظر ان ای لغو هم و فتح
 بالین و الحاء المهملین کالوسعه لفظا و معنی حاضران و فی بعض النسخ خاطر ان
 کتاب کستان توابع یعنی اقتدر تصنیف کردن مفعول که یاد خزان را بر ورق او
 اشارت الی کتاب کستان دست تطاول الاول ان یرک لفظ است لان مع التطاول
 درازی دست فن قال فی تفسیره یعنی دراز دسته فقد اخطا بناسند کما یکون

بناییدی

تمام شد و تمام آنکه شود محقق است که بسند بی آید ای اغایم فی الحقیقة ان لو وقع
 مقبولاً در بارگاه شاه جهان بنام ای قدام السلطان الذي هو ملاذ الدنيا واسمها ثم شرح في
 تعداد او صاف فقال سايه ذكر دكار الكاف الاول عزت اي ظل الله و پر تو ای ضوء لطف
 پروردگار یعنی الرب زخريجان ای زخيرة و كرمف امان ای خانه السويدي من السماء بل من عند
 الله تعالى المنصور على الاعداء المظفر بهم عضد الدولة القاهرة ای به تقوى الدولة القاهرة
 اذ قوت البطش بالعضد سراج الملة الباهرة ای به يستضي الملة القاهرة جمال الامام
 ای المخلوق معج الاسلح في الدين والمراد من المدوح هنا ابن سلطان زمانه وهو سعد عطف
 بيان جهان وهو ابن اتابك یعنی صاحب الطلام والامير السلطان الاعظم وهو وصف
 اتابك شاهنشاه قدم ذكره المعظم يقال اعظم الامر وعظمه تعظيما ای فخره ما كل رقاب جمع
 رقبة الامم جمع امته مولا له معان والاسب هنا ان يكون یعنی الناصر ملوك العرب العجم
 بحيث يلتحق اليه الملوك من العرب والعجم سلطان البر والبحري الحاكم فيها وارث ملك
 سليمان ای ملك الدنيا منظر الدين ای فاز به ابو بكر وهذا بيان لانا بكر بن سعد بن زكي اودام
 الله تعالى اقبالها الضمير راجع الى سعد وابيه اب بكر والاقبال توجهاً نحو التساق وجعل
 ای الله تعالى لكل خير ما لهما بفتح اللام فيهما ای مرجعها وبكر شمة عطف على قوله بسند بي آيد
 لطف خدا وندي مطالعة فرمايد ای يطالع بنظر اللطف الذي يتعلق بكبر يار **نظرة** كز الشفا
 خداوندی الضمير راجع الى سعد وهو ابن سلطان كما عرفت آنجا يار ايد مضارع من
 آراستن بالمذ يعني الترتيبين نظار خاتمة بسكون الراء یعنی دار النقش جيني يقال ان في
 الصين دار النقش نقش فيها النقوش العجيبة والاشكال الغريبة ونقش ارزكيبست
 بفتح الهزة وسكون الراء المهله وفتح لزاء الفارسي اسم نقاش كامل او اسم كتاب
 القبة النقاش المعروف بلح وجمع فيه ما استخرج من النقوش العجيبة والتصويرات
 الغربية والمعنى ان نظر المدوح لو زين كتاب كلستان يصير هذا الكتاب دار النقش

ونظراً بالماضي في الاصل اسم
 فكان موضع فيه الجمل وهو وضع
 اكله في فناء البيت وقام
 صاحبه منه

نقوش العجيبة
 نقوش العجيبة
 نقوش العجيبة

اتی فی ولایت البصر و بصیرة نقش النفاش المعروف بارزنگ او بصیرة کتاب النقش
 الذی کتبه مانی و زینب بالفوش القطیفة امید مست ای نیر جمی که روی ملال در کشند
 بفتح الحاف العربی فاعله سعد و لفظ در زاید ازین سخن که کلمستان فیہ ایام ای
 هذا الكتاب او التروضة التي فيها الورد نه جای و کتبت بل محل العربی علی الخصوص
 ای خصوصاً که دیباجه مایوش الضمیر راجع الی کلمستان و التی بجاہ اخذت فاویل
 الكتب و جریها یعنی دیباجه المبارکه که مر سوره بنام سعد ای بکر سعد ز نیکت
 ای سعد بن ابی بکر بن سعد حذف لفظ ابن و هو شایع فی التریکیب الواقعة فی الكتب
 الفارسیة فاعلم ان سعد بن السلطان فی زمان المص و السلطان ابوبکر و اسم
 ابيه سعد قد سمي ابنه باسم ابيه كما ذكرناه مرة و نسب المص نفسه الی ابنه
 و لا اختار خلفه سعدی و اسم وزیر السلطان ابوبکر ایضا و ذکر المص فی کتابه
 اولاً حامداً السلطان حيث قال ذکر جمیل سعدی ثم ذکر محامداً ابنه بتقريب انه
 الف الكتاب لاجله و ذکر ایضا محامداً السلطان حيث قال ذکر جمیل سعدی ثم
 ذکر محامداً ابنه بتقريب انه ثانياً كما سمعت آنفاً ثم استقل الی محامداً الوزير
 فقال ذكر امير سعيد في الدين الی بکر بن ابی نصر دیگر عروس فکر من العروس نعت
 يستوی فیہ الرجل و المرأه اما فی اعراضها و الظاهر ان المراد به هنا هو الت ازندجان
 ای من عدم الحسن سر بر نیار دای لایرفع راسه و دین و یاس بفتح التختانیة المتناقة
 و سکون الهمزة بال فارسیة نومیدی از پشت پای حماله بر نارد کاتزی اذ انجل
 ینصب عینه علی ظهر رجه و لایرفع راسه و در زمره صاحب جمالان ای فی جماعه اهل
 الحسن متجلی بالجیم المعجم و کسر اللام من اجله انشود مکه انکه که متجلی باره طاهره انما
 و کسر اللام ایضا که دای یتنزه بین بزیو بر قبولی امیر کبیر برید به نفع الی وزیر عام خا
 وصفان که مؤید من عند الله تعالی منظر بفضله تعالی بر مسکیر تدبیر ملکات کما هو وصف

و بعد از این که در کتاب
 او از تاریخ و از تاریخ
 او از تاریخ و از تاریخ

یعنی

سرية سلطنة الظهير يعني المعين ومنه قوله تعالى والملائكة بعد ذلك تسبيحاً تدبير ملك
كما هو وصف الوزير كصف الفقراء التحق الكرم كالبيت المنقور في الجبل ملاذ
الغرباء الملاذ الخجاء بمعنى مرتب العضلاء من العلماء تحت الاتقياء جمع تقي بالشد
افتخار آل فارس أي يفتخرون بكونه منهم يمين علم وزن فعيل الملك بضم الميم وسكون
اللام أي قوته قال الله تعالى فإنا نؤنسنا عن اليمين أو قسم أهل المملكة وفي بعض النسخ
يمين الملك بضم الياء وسكون الميم أي بركة المملكة سكن الخواص بفتح الميم وكسر اللام
في الدولة والاعيان بسكون الحاء وفتحها كالأفتخار غياث الإسلام والمسلمين
يقال استغاثه فاغاثه والاسم الغياث وعمدة الملوك والسلاطين بضم العين
ما يعتمد عليه ومن قال زبدتهم ومعتمدتهم فقد فسر به أبو بكر بن أبي نصر
من الاتفاقات الغربية وقوع اسم الوزير مطابقاً لاسم السلطان أطال الله عمره هو
وطول بتشد بالواو ومعنى واجل بتشد باللام أي عظم الله قدره في الدنيا وشره صرنا
قال الله تعالى ومن يريد الله أن يهديه يسره صدره للإسلام وضاعف اجرة العقبي
كمدوح الكاهن آفاق الآفاق النواحي والأطراف جمع مطارح جمع مكرمة أخلاق
جمع خلق بسكون اللام وضمها السجية بيت مهركة در ساية عنایت او سمت
بشيرة الوزير كنهش بفتح النون والضمير راجع إلى قوله مهركة فاعتقت مدح بشبه
الذبح لأنه يومه أنه منعقب ودشمن دوست وقيل في الترجمة بيت ككذلك عنایت
أي دوست تجرى طلعت اولورد شمنی دوست به مهركي از ساير بندگان وحواسه
جمع حاشية بمعنى الزمرة والضم إلى عمل كل واحد من جميع العباد والخدم خدمت معین است
كما هي عادة الملوك كالأكراد أي أن قدمت تهاون بالفارسية ستة وتكاسل الفارسية
كامل روادارندای يجوزون الإهمال صراً بینه بمعنى البتة در معرض بفتح الميم موضع لوض
وكسر ثانیات تحتی فيها الجوارى خطاب آبنود در محل خطاب المحلى قرينة على أن

ابن سید علی

این است
در این کتاب
در باب اول

العوض بفتح الميم مكره بين طائفة درویشان اشنا، كه شكر نعمت بزرگان واجبست
 متعلق اللفظ برود كه جميل عطف على شكر ودعا، خير عطف عليه واداء چنین خدمت
 ای شكر النعمة والذكر الجميل ودعا، الخیر در غیبت اولیترست و احسن كه در حضور
 ای من كونه في المواجهة وعلقه بقوله كه این یعنی اداء شكر ودعا كه در حضور و مواجهه است
 بتضع وریانزدیكست و آن یعنی اداء شكر ودعا كه در غیبت است از تعلق دور
 و في بعض النسخ وقع هذا اللفظ و اجابت مقرون قطعه پشت دو تالی فكر راست
 شد از حرمی ای استقام ظهره المنحنی من الغرض تا چو توالی مثلك فرزند زاد و لفظ زادن
 قد يستعمل متعديا و لازما بالتركه طو غور مق و طغوق و المناسب من المعنى اللامع
 ما در ایام اللفظ را بمعنی اللامع الجائز حكمت مخصوص است خبر مقدم كه لطف جهان افرین
 شرط خاصه كند بنده مصلحت عامه اجزاء الشرط و الجملة الشرطية مبتداء مؤخر فالمدح
 يكون مشروطا و يحتمل ان يكون لفظ اكثر زاید از بقوله لطف جهان افرین مبتداء مؤخر
 خاصه كند بنده مصلحت عامه را بیان بقوله حكمت مخصوص است دولت جاوید یافت ای
 وجد دولة مؤتبه هر كه نگویم زبست علقه بقوله كتر عقبش الضمیر راجع الی قوله مكره ذكر
 خیر زین كند نام را شن بیقی اسم مذکور با طبعه فروعی و صف تر كه كند و ركنند اهل
 فضل ای هماسیان حاجت مشاطه بفتح الميم و تشدید الشين بالفارسیة زن بیره ایه
 نیست روی دلارام را شن كان حسن الوجه في حد ذاته لا يحتاج الی التبيين و قال
 ابن الرومي في هذا المعنى شعر و ما الخلي الأجله لتقبصه يتيم من حين اذا قصصه فاما
 الجمال اذا كان موقرا كسكن لم يجت الی ان يزورا و قيل في الترجمة قطره اشبو فكل ارقص
 مشاد لظوغردی اوش سنجلین بر وجود طوغردی بو یا آمله بولدی ابد و لتق
 هر كه ایو آد قودى كم آكله خیر له دیری اول خوش نامله و صفكى ذكر ایلیمه یا ایلیمه اهل
 فضل حاجت مشاطه یوق روی دلارامله عذر تقصیر خدمت و یوجب اختیار عزت

و طو غرق

كتحرف و رعتی معناه
 و ادوات تعلیل در اینجا
 مثلا امدم تا ترا بنیم و انشأ به غایت
 بهم تا كله رشتا رستم تا كره و دوام
 معناه است كلور مثلانا درین طله كو سفید
 هست نه نشیند اجل ز قصای و قنات
 معناه است كلور مثلانا كند و تا كلی كانه
 اولور شته طیاره كلور مثلانا تا تا تا تا
 معناه است كلور

کتابنا علم ان الله في خلق
كله اخر كما للوحدة
فمنه قوله فانه جامع

تقصير و تقاعدی که در مواظبت و ملازمت خدمت بارگاه خداوندی رود ای
 يقع التقصير في ملازمة بنا بر آنست که ای منبتی علی هذا المعنی که طایفه جماعت و الهی
 در فضایل جمع فضل و فضیله ضد النقص و النقصیه بزرگ جهر حکیم مشهور بالفضل
 سخن می گفتند ای بعدون و یذکرون فضائله آخر جز بمعنی غیر این عیبتن نداشتند
 و نگفتند که در سخن گفتن بطلی است یعنی در نکل بسیار میکنند ای بتوقف و التکلم
 کثیر است مع بسی منتظر باید بود بمعنی بودن تا وی تقریر سخن کند حاصل ما قالوا
 في حق انه ليس له طلاق لسانه بزرگ جهر شنیدای سمع ما قالوا في حقه و گفتند
 جوابها ندیشه کردن که چه گویم ای التفکر فی ان آی طلام اقول به از پیشمان خوردن
 و بعضی نسخ بردن که چرا گفتیم حاصل جوابه ان عدم سرعتی در طلامه ایس افقدان
 القدرة علی الطلام بل هو کثیر الفکر فی التکلم و انما يتكلم بالتفکر و منه فضیله عظمی له
حاصل قیل بزرگ جهر را تنها حکیم مالک الاخرن علی ما قات و لا تعرف با هو آت فاجاب بقوله
 لان الغایت لا يتلاف بالعبارة والآية لا يستداح باطرفة ای السرور **فمنه** سخن دان
 ای عام الطلام و پرورد ای المرنه بیه کهن ای الشیخ الکبیر بیندیشد ای بتفکر آنکه ای
 بعد بگوید مضارع من گفتن سخن مفعوله من من زدن و تا مل بکفایت بفتح الباء
 دم بفتح الهمزة بمعنی النفس بفتح تین ای لا تکلم بدون التامل نکو مخفف من نیکو کوی امر
 من گفتن که دیر کوی بالترکه که کچ سویلیه سن چه عم و لیس بعیب بیندیشد امر
 و آنکه بر او ففس و المراد الطلام از ان پیش بس کن که گویند بس ای است قبل
 ان یقال است بنطق الباء سببیه آدمی ای الانسان بهتر است از دو اب جمع
 دایه و المراد به ذوات القوام الاربع دو اب از توبه و افضل که نکوی صواب
 تکمیل بر ایم خوشند و کویا بشر زبان بسته بهتر که کویا بشر و قیل فی التمره **مشکل**
 سوز اصلی که اول سوز کی اصلن بیله سوزی فکر بیدارندن آورد له تا مل سوز و سوز

بزرگ جهر را تنها حکیم مالک الاخرن علی ما قات و لا تعرف با هو آت فاجاب بقوله
 لان الغایت لا يتلاف بالعبارة والآية لا يستداح باطرفة ای السرور
 ای عام الطلام و پرورد ای المرنه بیه کهن ای الشیخ الکبیر بیندیشد ای بتفکر آنکه ای
 بعد بگوید مضارع من گفتن سخن مفعوله من من زدن و تا مل بکفایت بفتح الباء
 دم بفتح الهمزة بمعنی النفس بفتح تین ای لا تکلم بدون التامل نکو مخفف من نیکو کوی امر
 من گفتن که دیر کوی بالترکه که کچ سویلیه سن چه عم و لیس بعیب بیندیشد امر
 و آنکه بر او ففس و المراد الطلام از ان پیش بس کن که گویند بس ای است قبل
 ان یقال است بنطق الباء سببیه آدمی ای الانسان بهتر است از دو اب جمع
 دایه و المراد به ذوات القوام الاربع دو اب از توبه و افضل که نکوی صواب
 تکمیل بر ایم خوشند و کویا بشر زبان بسته بهتر که کویا بشر و قیل فی التمره
 سوز اصلی که اول سوز کی اصلن بیله سوزی فکر بیدارندن آورد له تا مل سوز و سوز

مجمع ايو سويلي كيج سويلي ايكن نه غم كه انديشه قل صكره اورغل نفس سكوت ايله
 كسه ديمدين بس سوز ايله بيل اولور بشه ازد و اب طوار بيل اولور سويلي سكل صها
 حاصل اعتدال المص في قلة الملازمة بايراد حكايه بيز جمهوره في لو اكثر ث الملازمة والمالمة
 نظر مع ذلك كثيرة فالاولى قلة الملازمة والمالمة فكيف در نظر اعيان خدا وندي اي
 التكم في محضهم كه مجمع اهل دلست واصحاب التصوف وممكنه مكره الرجل موضو
 علما متبحرين يريدا لتعقبن في العلم اكثر رسايت سخي اي في سوق الطام ديري
 بالياء المصدرى اي الشجاء كتم شوخي بمعنى كساح كه ده باشم فان الطام لالاب
 دون الاصغر وبضاعت من جاقا الى المتاع القليل بحضرت عزيز كما جاء به اخوة يوسف
 في مصر آورن بتقدير باشم كما عرفت دارا وشبه بغايتي وسكون الها، خرزة صغرا
 كما فصل في بحر الغرائب فمن قال خرزة سودا، فقد غفل عن اللون در بارا جوهر طلا
 اي في سوقهم جوي بفتح الجيم وكسر الواو ويا، الوحدة اي الشعيرة الواحدة يبارد
 يعني ان كلامي كما خرزة الطيرة فلا اعتبار لها عند العلماء الذين كلماتهم وعلومهم كالجواهر
 النفيسة وجرع بينن آفتاب اي في حضور الشمس به نوى اي شعاعى نذر در بل بفتح
 نوره ومنيارة قال في محار الصحاح التي يواذن عليها وهي مفعلة بفتح الميم والجمع المناول
 لان من النور بفتح صفة لمنار وردا من كوه الوند بفتح الهمزة والواو اسم جبل في
 همدان علم في الارتفاع **حكاية** سمع من بعض الرواة انه لم يبق احد في قلة ذلك الجبل في
 الارتفاع وشتت شعوب الريح هناك حتى ان احد من الطائفة القلندرية ادعى ال
 الارتفاع فيها فذهب وغاب ثم وجد كبدته في مسافة بعيدة من ذلك الجبل والى
 علم الراوى يستعاب مضارع مجهول من نودن اي نيرى اخفضن ولما تواضع المصنوع ورد
 ابياتا في فوايد التواضع **مشوار** مكره اي كل احد كره دن اي الرقبة بدعوى بفر او بكعوا
 افر ارد مضارع من افر اذن يستعمل لازما ومتعديا بالتركه يوجلك ويوجلك و

او الكاشفين كالبحر
 في العلم

ابن سينا

في قوله في بحر الغرائب
 من جاقا الى المتاع القليل
 بحضرت عزيز كما جاء به
 اخوة يوسف في مصر آورن
 بتقدير باشم كما عرفت
 دارا وشبه بغايتي وسكون
 الها، خرزة صغرا كما فصل
 في بحر الغرائب فمن قال
 خرزة سودا، فقد غفل عن
 اللون در بارا جوهر طلا
 اي في سوقهم جوي بفتح
 الجيم وكسر الواو ويا،
 الوحدة اي الشعيرة الواحدة
 يبارد يعني ان كلامي كما
 خرزة الطيرة فلا اعتبار
 لها عند العلماء الذين
 كلماتهم وعلومهم كالجواهر
 النفيسة وجرع بينن آفتاب
 اي في حضور الشمس به نوى
 اي شعاعى نذر در بل بفتح
 نوره ومنيارة قال في
 محار الصحاح التي يواذن
 عليها وهي مفعلة بفتح
 الميم والجمع المناول لان
 من النور بفتح صفة لمنار
 وردا من كوه الوند بفتح
 الهمزة والواو اسم جبل
 في همدان علم في الارتفاع
حكاية سمع من بعض الرواة
 انه لم يبق احد في قلة ذلك
 الجبل في الارتفاع وشتت
 شعوب الريح هناك حتى ان
 احد من الطائفة القلندرية
 ادعى الارتفاع فيها فذهب
 وغاب ثم وجد كبدته في
 مسافة بعيدة من ذلك الجبل
 والى علم الراوى يستعاب
 مضارع مجهول من نودن اي
 نيرى اخفضن ولما تواضع
 المصنوع ورد ابياتا في
 فوايد التواضع **مشوار** مكره
 اي كل احد كره دن اي الرقبة
 بدعوى بفر او بكعوا افر ارد
 مضارع من افر اذن يستعمل
 لازما ومتعديا بالتركه
 يوجلك ويوجلك و

في قوله في بحر الغرائب
 من جاقا الى المتاع القليل
 بحضرت عزيز كما جاء به
 اخوة يوسف في مصر آورن
 بتقدير باشم كما عرفت
 دارا وشبه بغايتي وسكون
 الها، خرزة صغرا كما فصل
 في بحر الغرائب فمن قال
 خرزة سودا، فقد غفل عن
 اللون در بارا جوهر طلا
 اي في سوقهم جوي بفتح
 الجيم وكسر الواو ويا،
 الوحدة اي الشعيرة الواحدة
 يبارد يعني ان كلامي كما
 خرزة الطيرة فلا اعتبار
 لها عند العلماء الذين
 كلماتهم وعلومهم كالجواهر
 النفيسة وجرع بينن آفتاب
 اي في حضور الشمس به نوى
 اي شعاعى نذر در بل بفتح
 نوره ومنيارة قال في
 محار الصحاح التي يواذن
 عليها وهي مفعلة بفتح
 الميم والجمع المناول لان
 من النور بفتح صفة لمنار
 وردا من كوه الوند بفتح
 الهمزة والواو اسم جبل
 في همدان علم في الارتفاع
حكاية سمع من بعض الرواة
 انه لم يبق احد في قلة ذلك
 الجبل في الارتفاع وشتت
 شعوب الريح هناك حتى ان
 احد من الطائفة القلندرية
 ادعى الارتفاع فيها فذهب
 وغاب ثم وجد كبدته في
 مسافة بعيدة من ذلك الجبل
 والى علم الراوى يستعاب
 مضارع مجهول من نودن اي
 نيرى اخفضن ولما تواضع
 المصنوع ورد ابياتا في
 فوايد التواضع **مشوار** مكره
 اي كل احد كره دن اي الرقبة
 بدعوى بفر او بكعوا افر ارد
 مضارع من افر اذن يستعمل
 لازما ومتعديا بالتركه
 يوجلك ويوجلك و

مطال
في قلب الحان

ابن سید علی

ابن سید علی

20

ويقلب خاؤه زاء في المضارع وكذا نظائره والمراد هنا معناه المتعدى دشمن
 از هر طرف به و تازد مضارع من تاختن قلب خاؤه زاء كما عرفت آنفا وفي بعض
 وقع بدل هذا المضارع خويشتن را بکه دن اندازد مضارع من انداختن سعدي
 افتاد است على الارض آزان الفارغ المستخلص عن قتال الانام ومن فسره بالفارغ
 فقط فقد غفل عن سوق اللام كمن يبايد يجنك افتاد كانه غلة له اقول انديته
 اي ينبغي التفه الفكرة ولا وانكته اي بعد كفتار هو اسم بمعنى اللام پای بسكون
 الياء المراد به الاساس يست بالباء الفارسي بالتركي الجني والمراد به انه اول في
 البناء احدث يست بالباء الفارسي ايضا اي بعد ديوار فالفكرة كالاساس واللام
 كالبناء والجدار فلما علمت حقيقة الحال لا لتفت الى ما قيل وقال وما بعد الحق الا
 الضلال محل بندي بالياء المصدرى وصف تركيبي بالتركي نقله باعلا جيلق دام ولا
 نه در بوستان حتى اجمع از ماره النفيسة شامدي بالياء المصدرى ايضا بمعنى
 مي فروشم اي ابيعه نه در كنعان اسم ديار شام فيرا يوسف عم لقمان حكيم راهو
 رجل صالح عاقل قدا خلف نبوته كفتند كه حكمت از كه آموخته اي من تعلمت الحكمة
 كفت از ناينا يان لانهم تاجاي نه بيند پای نه سندی بنفخصون موضع القدم بالعصا
 مثلا ثم يضعون القدم فيه قدم بفتح القاف والوال وتشديد ما مضى بمعنى تقدم
 كقدس بمعنى تقدس الخروج فاعل الفعل قبل الولوج كالدخول لفظا ومعنى وقد
 يقال قدم بكسر الدال المشددة على انه امر من قدم بالشد يد وقال الشاعر في هذا
 المعنى شعر قد رله جلك قبل الخطو موضعها فمن علازلقامن غرة رجا الزلق بفتح الهمزة
 المزلفة والغرة بكسر الغين الغرور ورجا بفتح اللام والرف الاشباع بمعنى زل مضارع
 مرديت بسكون الياء المصدرى وتاء الخطاب بمعنى رجوليتك اصله مردى ان يبارك
 اختار زمودن بمعنى التجربة وانك بعد ما زن كن عبارة عن التزويج في الاصطلاح فني

قال يعنى زن را نکاح کن فقد غفل عن الاصطلاح قطعه کمره شاطر بود خرو من بکنک مع
 امثال چه زندی قدر لم مفعول یناسب المقام اولفظ زندی في افعال هذا المقام بمع
 التامجوج والجرءة فلا حاجة الى التقدير بيستن بازرو بین لفظاروی بالامالة بمع الصغر
 بالترکة توج اعلم ان الیاء والنون لافاق النسبة وحصول الشئ مما لفتنا به خور و بین
 وجوبین وجوبین و بینین چنگ باجم الفارسی بالترکة قوش قاینغ فی شبة رجل البارک
 بالصغر في اللون والشدة صر اما سمع من الذين یعلمون فلا تلتفت الى تحریف من الیاء
 که به بضم الخاف الفارسی بمع السور شبرست در که فتح موشن ای اسد فی احد
 الفان لیکن موشست در مصاف بالضم والمهمله بمع ارب بکنک مقصود المص من ایراد
 الامثال ان یقول انی رجل قليل البضاعة بالنسبة الى العلماء العظام فلا یلیق ان
 اصنف کتابا اما اعتقادست بفتحین بمع الوسعة اخلاق بزرگان که چشم از
 عوایب کالعیوب والعیایب زیر دستان بیوشدای یعضون حیونهم عن
 عیوب الادب و در افشای جرایم جمع جریمه بمع المعصية که متر ان جمع که متر بمع الاصغر بکو
 نگوشتند و لما تواضع المص صر کتابه رفیعا کلمة چند به سبیل اختصار از نوادر و آثار
 جمع انتر بمع الاخبار عن اسلف الاخبار و حلایات و اشعار جمع شعر بکسر الشین و سیر
 بکسر التین و فتح الیاء جمع سیرة و هی الطريقة حمیدة کانت او ذمیمة ملوک جمع ملوک
 بکسر الیم درین کتاب درج بالفتح و الشکون الطی که دریم و بر حی بفتح الیاء و سکون
 الراء و بالیاء و بلا یاء بمع البعض از عم که که انما یه اعلم ان لفظا که ان بکسر الخاف الفارسی
 یجئی لعنین احد هما بمع الشقیل و الآخر بمع الغالی فمع لفظا که انما یه تعیل الثقی و
 کثیر القیمه به و اصله بر او خرج لفظا که دریم مقدر صانفین عذرة من المتن فقد غفل عن
 قاعده الاسماع موجب بکسر الیم تصنیف کتاب گلستان این بود و بالله التوفیق
قطعه یا ند مضارع من ما ند بمع قالمق لامن ما شتن بمع بکنک من سالی ای یقی

این است که در این کتاب
 در این کتاب که در این کتاب
 در این کتاب که در این کتاب

در این کتاب که در این کتاب
 در این کتاب که در این کتاب
 در این کتاب که در این کتاب

جمع عیب؟

این است که در این کتاب
 در این کتاب که در این کتاب
 در این کتاب که در این کتاب

سین کثیره قاین نظم و ترتیب فاعل ما ند بر ما هر زره خا ک اصله زره، بالهزته و حذف
 للوزن افتاد اسم مفعول من افتادن جای الیا، الثانیة للوحدة والظاهر من سبوق
 للاح المصن وتواضعان معنی هذا المصراع الثاني ان كتاب هذا الشيخ صغير يقع ويتشر
 من اكثر من التراب في كل موضع فصا ركا قال حيث اشتهر كتابه وانتشر في الآفاق قال
 رسول الله **من تواضع رفع الله ومن تكبر وضع الله** وقيل هذا المصراع الثاني موقع
 الحال بحسب المعنى على طريقة اتيك خفوق النجم الى حال انتشار اعضاءه ترابا متوقفا
 ويؤيد الاول قوله فرض نقشت اه انه كز كه از ما با زمانه هو مثل باند كه هستي را می
 بینم بقای تعلیل للمصراع الاول وقد قيل **شعر** ان اثارنا تدل علينا فانظر وابعدها الى الابد
 مكر صاحب در روزی بیاء الوحدة فیها بهر حمت مرهون كند به كار درویشان دعای
 تعلیل آخر وقيل في التهمة **قطعه** یحیی لم قلابو نظم و ترتیب دو شته به ذره به دن مهر
 ارایه فرض بهر نقش در ك كیر وقاله كه وارلق چون دكل قابل بقایه مكر صاحب اولان
 رحمت ایدوب دوته درویشك ایچون ال دعایه امعان نظر ای تدقیقه در ترتیب كتاب
 یعنی لكستان و تهذیب ابولب التهذیب كالتقیه و ایجاز سخن عطف علیه مصلحت
 در آن دید فاعل دید ضمیمه مستتر فیہ راجع ال امعان نظر تامرین بمعنی این و لفظ حر زاید
 لتحسین اللفظ و كونه بمعنی التعداد بعید روضه رعنا یعنی لكستان و حدیقه قال
 في مختار الصحاح الحدیقه الروضة ذات الشجر قال الله تعا و حدائق غلبا و قيل
 الحدیقه كلستان علیه حايط غلبا علی وزن حمراء الی ملتفة چون بهشت بكسرة
 الباء والهاء فصیح و فتح الباء شایع بمعنی مثل الجنة بهشت بفتحها باب ای علی ثمانية
 ابواب اتفاق افتاد یعنی ان امعان النظر رأى الامر ان يكون هذا الكتاب مرتبا
 علی ثمانية ابواب كالجنة ازین سبب مختصرا حد تا بلامت و سلات نینجامد مضارع
 منقذ من انجامیدن بمعنی آخ شدن **باب** اول در سیرت پادشاهان قد عرفت

ایمان استمداد

این کتاب در بیان سیرت پادشاهان
 و صفات ایشان است
 و در بیان سیرت پادشاهان
 و صفات ایشان است
 و در بیان سیرت پادشاهان
 و صفات ایشان است

اسم تدقیق

مجموعه

معنى السيرة **انفا باب** دوم در اخلاق درویشان الاخلاق جمع خلق **باب**
 سوم در فضیلت قناعت که القناعة کمتر لا یعنی **باب** چهارم در قوائد
 خاموشی اذ فی السکوت قوايد کثیره **باب** پنجم در عشق و جوارح بالواو
 العاطفة **باب** ششم در ضعف و پیری بالواو العاطفة **باب** **در تاثیر تربیت**
 ای یمن یؤثره التربية فيه **باب** هفتم در آداب صحبت **تاریخ** در آن حدت
 که مارا وقت خوش بود بفتح الحاء للعافية ز مجرت ای الهجرة النبوية اذ قد اخذ
 التاريخ من الهجرة النبوية من مكة الى المدينة شرفها الله بها شمس و پنجاه و شش
 بود قد علم بتتبع التواريخ ان الفضلاء والعلماء والصالحين کثر و افعالهم ستانه
 و سببها من الهجرة النبوية منهم الحسن و المولى الرومی و النصير الطوس و امثالهم
 در ادما نصیحت بود که تتبع النصيحة سهل و المتکلم قبولها حلال باخذ که در مع و رفیع
 فانصح التبليغ منا و التأثير من الله **باب** **در سيرت يادشاهان** آن اقدم ذکر سيرت
 السلاطين ليتخذ السلاطين مما ذكره في هذا الباب نصي و صلح بهم العالم و قد قيل صلاح
 السلطان صلاح العالم **حکایت** يادشاهي بيا الوصية را شديد في الخبره که بکشتن بغم الکاف
 العون في اسير بيا الوصية ايضا اشارت که دای اشارت الی قتل محبوب من بيجان در آن حالت
 نو میدی الاضافة بيانية بزبان اليا ذکر که داشت ای بلغته اني يتكلم بها ومن قال يعنى
 بلسان كان في فيه فقد غلط غلطاً فاحشاً مکر را يعنى الذى امر بعقله دشنام دادن گرفت
 لفظ دشنام يعنى الشتم و استعماله بلغظ دادن و مشتقانه و لفظ گرفت يعنى الترويع
 ای شرع في شتمه و ابتداء به و سقط بغيره من المزيان كفتن و لفظ گرفت مقدر مهنا كما هو
 قاعده الاشجاع که گفته اند مهنا لفظه که اسم مهنا دست از جان بشويد مضارع من
 شتمت و هو عبارة عن اليأس مهنا مفعول مقدم لقوله بكويد در دل دارد بكويد **شتم**
 اذ ايسس الانسان من باب علم طال لسانه طول اللسان عبارة عن الخروج عن الادب و استبول
 الشتم

بمعنى

و اعلم انما السيرة في حق الله تعالى هي حقيقته في خلقه من غير ان يكون له خلق
 و انما السيرة في حق النبي صلى الله عليه و آله هي اخلاقه و ما كان عليه من خلقه
 و انما السيرة في حق السالكين هي اخلاقهم و ما كان عليهم من خلقه
 و انما السيرة في حق الملوك هي ما كان لهم من خلقه و ما كان عليهم من خلقه
 و انما السيرة في حق العوام هي ما كان لهم من خلقه و ما كان عليهم من خلقه

ابن بقية

السلطان صلاح العالم

الوزير الصالح كفت ابنا جنس ما را تا بدای لا ینبغی فجنس الوزراء در حضرتش باد شامان
 ای در حضرتهم جز نبه راسته بالباء المصدری یعنی غیر الصدق سخن گفتن بر بدله لکن کزبت
 آن مردای ذلک الرجل منکر را در شام داد یعنی شتم کما عرفت آنفا و ناسرا کفت
 ای کلاما البلیق منکر ای ذلک السلطان روی ازین سخن درهم کشید معنی هذا الطلام
 بالترکه یوزی بوسوزن بوز تریدی و کفت مر آن دروغ و فی بعض النسخ دروغ
 ان پسندیدن تر آمد لفظ پسندیدن اسم مفعول من پسندیدن یعنی القبول و لفظ ترخی
 علی معنیین احدهما الرطب و الآخر التفضیل و المراد هنا هو الاخر ازین راست که تو کفتی
 و عدله بقوله که انرا روی در مصححی بیاء الوحده و هین التخلیص من قتل المظلوم و این
 را بنا بر جبت بضم آطاء ای هذا الصدق الذی قلته بنی علی الجبانه و هین قتل المظلوم
 و حکما کفته اند که دروغ مصححت آمیز و صف ترکیبی من آمیختن به از راست فتنه
 انکیز و صف ترکیبی من انکیختن **بیت** مگر شامان آن مفعول کند قدم للوزن لا للحصر کما
 ظن که او گوید جیف یعنی ظلم باشد که جز نکو گوید قیل فی الترجمة **بیت** مگر سلطان اگر بدید کن
 ایوه جیف او لا سوزیر بمنزله اسیله **حکایت** به طاق و هو بالترکه مضنره او ما یقال
 بالترکه کمر ایوان بکسر الهمزة عزله و یفتحی فارسی معناه المكان العالی الذی یربها جلوس
 السلاطین او العزفة او القصف العظيمة و منه ایوان کسره و جمع او اوین اصل او وان
 فایدت من احد الواوین یا فریدون و هو اسم منکر کل اکثر الاقالیم خمسانه ستمه و کان
 طویلا من الرجال یقال کان طویلا سبعة ارجاح و عرض صدره ریح و هو اول من رتب الناس
 فی المراتب و المناصب و هو اول من اوثب علیه الخیل فنتجت البغال و هو قتل الفیال
 لانه قتل ابناء الایطام الخنین اللینین خلقها الله مع علی منکبیه و کانتا جبت لا تسکنان اذا
 جاعتا الا بدماغ الادمی و لهذا کان یقتل کل یوم شخصین لاجل طعامهما ثم فریدون اشعاعا
 من دم امیه نوشته بود و المکتوب هین الابیات **مفعول** همان ای برادر نماند مضاعف منفی

ایوه جیف

مطلوبه
در وصف تریدی

مطلوبه
در بیان اول اسرار

من مانندن بکسی ای لایبق لاحد دل اندر جهان آفرین وصف ترکیبی بندسی ای خلق قلیل باقیه
فقط مکن تکیه بر ملکی دنیا ای لاشکی الاملک الدنیا و پشت عطف علم تکیه ای لابعند علیه بسیار
کسی چون مثل نو پیرو روی رتبه و کشت و قتل چو امینک قصد رفتن مفعول مقدم لغو کند
و فاعله جان پاک چه بر تخت مردن چه بر روی خاک ای مهاستیان **حکایت** یکی از ملوک
خراسان ای واحد من سلاطین مملکت خراسان سلطان محمود دهبو ملکی مشهور اسم ابیه
سبکتگین الکاف الاول عزه و النکافارست و التاء الفوقاینه بینها مفتوحه و قد نظم و حرف
لفظ این بین العالمین شایع فی ترکیب اهل الفرس فالتقدیر سلطان محمود بن سبکتگین
را بحواب دیدای رأی فی المنام بعد از وفات او بعد سال و کان کیفیته رؤیته مکهذا که
جمله وجود او رجحه بود و اندرس و خال شده و صار ترا با ملکه چشمان او لم بندسی که در
چشم خانده ای فی موضع العین می کردیدای بدور و نظری که در کاف حیوته سایر حکما و جمیع
از تا و بلایان ای من عبارته نکل الرویا عاجر مانندندم بقدر و اعلم عبارتها مکه در رؤیته پیا
الوجه که خدمت بجای آورد فی ادا جان الرویا و کففت فاعله ضمیر ویش منوز نکره
ای ناظر که ملکش بضم الیم اسم و هو اما التصرف فی ذوی العقول و السلطنة و بکسر المصدر
و هو اما مختص بغير العقلاء و ما لکبته مطلقا و بالفتح مصدر مطلقا و المراد هنا هو الاول
یا ذکر است قال الانسان ما یبل الی الریاسة بحیث لا یزول علیه مبله بعد موت و لهذا
قال اهل التصوف خرما یخرج من قلوب المحبتین حب اجاه **قطعه** بس با لیهاد العزیز بمعنی
اکثره هنا كما صرح به صاحب بحر الغرائب بمعنی العجانه و بسا و بسی معنای کلمه
انجو و نیچو نیچو دیکم اولورو استشهد بهذا البیت فمن قال بحی بمعنی فقط و بمعنی بسا
تحققا عنه و مهنا کذلک فقد غفل اذ ظنه محققا عنه نامور بسکون الیم بمعنی صاحب
الاسم ای المشهور به بر زمین تحت الارض دفن کرده اند و مضی علیه زمان و شیخ بحیث
که هستیش بروی زمین بر لفظ بر ما بمعنی علم و آخر للوزن و الباء زاینه و المعنی بر روی

○

مطابق
کتابخانه
خطایان

العجانه فی تالیف الرویا
فصل فی التفسیر مشهوره

تفسیر
مطابق

در ابتدا

انا قال ما لانه یلویان بمعنی
فقط و بعض المواقف
منه

زمین

زمين فن قال لعل لفظ سبر لغارنته بالباء الصلة آخر عن مدلوله فقط اخطا في ظنه
 والقول بكونه زائدا فاسدا في المقام يقتضي ان يذكر في مقابلة زير ضده وهو معنى
 سبر والقول بكونه بمعنى قطعاً فربية قطعاً كما عرفت سابقاً ان ما ندفع كونه مشهوراً
 في حيواته وان سبر لاشه لاش ولاش بالترك لاش وفي بعض النسخ ان جسم لاش
 راكه سبر وندماض من سير دن بالترك اصم لمق والمراد تسليمه دفنه زير خاك تحت
 التراب خاكش الضمير راجع الى قوله سبر لاشه جنان بكونه ماض من خوردن فاعل ضمير
 خاك ومفعوله الضمير المذكور انما كثر واصله كثر واستخوان الواو رسمية تكتب والانتواء
 ما يند حيث الكل التراب جميع اجزائه رزده است بسقوط الهمزة في اللفظ الى حتى تام وفي
 بفتح الفاء وضم التاء المشددة يحيى علم معنى واحد بالترك قوتلو بضم القاف وسكون
 الواو والمخففة والتاء فن قال نقلنا من بحر الغرائب فرج بالراء المشددة المضمومة
 يحيى علم معنيين بمعنى المبارك وبمعنى القوي فقد اخطا في استخراج العبار فان العبار
 الواقعة فيه قوتلو وقد صححناه وهو ظن انه بضم القاف وفتح الواو المشددة وحاصل
 البحر يصحح بكون معناه اثنين فانظر في كلام القائل فانه من الغرائب نوشر وان
 بشد يد التاء وفي بعض النسخ نوشرين روان بالياء والنون بعد الشين وفي
 بعضها نوشير وان بالياء بعده والفصح نوشر وان بفتح الهمزة وكسر الشين
 او ضمها وسكون التاء علم ما صح في بعض كتب التواريخ بحيرة وهو كان احد الملوك
 واميرهم واكثرهم فتوحا واجورهم سيرة واحكمهم سيرة واجملهم آثارا واطيبهم دولة
 ومدته سلطنته ثمان واربعون سنة وفي سنة اربعين من ملكه وليد رسول الله
 ومات نوشر وان وعمر بنته عم ثمان سنين وقال عم في حقه **ولدت انا في زمن**
الملك العادل وله مناقب كثيرة في السن الناس كرجب بس كزشت اي مضي زمان
 كثيرة نوشير وان ما ند اي مات كما عرفت انما خيرة بياء الوحدة كن اي فلان كناية

ابن ابي عمير

سورة التوبة
 في حقه نوشير وان

عن اسم ستمی به افراد الانسان و غنیمت شمار عمره كما قال عم الدنيا غنيمه الاكياس و
غفلة الابرار فلما نضج عمره حكایت طلب رجل عن عالم نصحاً قال من نضج
ايام حراسته ندم وقت الحصاد زمان پيشتر بالباء الفارسي الى اقدم من وقت كه بانك
بر آيد فلان فاند الى يقولون مات فلان وقيل في الترجمة قطع الى يجه ادلونه كه ير التمن
كومد لير او زره وار لغندن انك بر نشان قنخ اول بپر نشان كه اني ير التمن قود لر
خاك اني شو يله بيدى كه بر استخوان قنخ نوشين روانك ادلى درى قالدلى خيره جوه
دور كدى كه چه كه نوشين روان قنخ عمر كه صاه غنيمت و خيل الى فلان بشوندن او كوردى
ديه لر اول فلان قنخ حكایت ملك فزاده المنة الموحدة را شنيدم في الخبر كه كوتاه ان قصيه
بود و حقيه و ديكر برادر اشق الى اخوته الاخر ببلند و خوب روى الى خلافه في القدر و الوطن
بارى و اعلم ان لفظ بارى بمعنى اجل بكسر الهمزة و المنة بفتح الميم و تشديد الراء و امر
من لفظ باريدن و قد يستعمل صنعة و بمعنى الطريق و المراد هنا هو المعنى الثالث و اياها اللوح
الى مرة واحد بدرش الى الملك بكسر العين بتخفيف الباء مصدر كبر ما و في بعض النسخ
و قد بدلت بفتح حفات الى استحقاق و روى نظر كره و بسره ذلك ان الصغيرة الطيبة بقر است
و استبصار و ريات الى تفتن و كفت الى بدر كوتاه خرد مند بفتح عاقل قصيه القدر به افضل
كه نادان بلند الى من جاهل الطويل و غلله بقوله نه هر چه بقامت مهتر بغيث بهتران ليس
كل ما يكون في القدر الكبر في القيمة اوله و اكثر اذ قد يكون الشيخ في القدر اصغر و في القدر اكبر
كه الشاة نظيفة الى طاهرة بالطاء المهملة مع صفرا و الغيل جيفة الى جنس مع كبره شاعر
اقبل الى اصفر جبال الارض الاضافة بمعنى في لان المضاف اليه ظرف المضاف طور اسم جبل
بمدن سمع موسى كلام الله فيه و انه الى و الحال ان الطور الاعظم اللام بدعند الله قدر
نصب على التمييز و من لا عطف عليه و قيل في الترجمة بيت كره چه برونه صغيره يدك طور طابع
و يمكن منزل و قدرى بوجيدك عند الله قطع ان شنيدك كه لاخر دانا الى عالم جزيل كفت اورك

والشمة
مطلة
في بيان الخطا

و آرد عم صقیقه التنازع وانکه بکر بیزد بخون لشکر ای بازی میکند لانه اذا مهرب يكون
 سبباً لانهم زام العسکر وقيل في الترتيب **قطر** اول دو کوم بن مواش کونند ارقد کوسترم
 اول بنم کم طبرای وقان اچر کوراسن سری چکن کتورن کند وقای ایله او بیزد کان چکل
 کونند هرکه قاجدی دو کدی خون لشکر ای این بکفت ای قال مین الخلات و بر سپاه
 دشمن زد معنا ما في الاصطلاح انه جمع عليهم بغنة فمن لم يعرف الاصطلاح قدر لغا شمشیر
 وقال شمشیر زد منی چند معناه بالترکه به شجه تن از مردان فار پیش بدر آمد بعد هذا العمل
 زمین خدمت بیوسید عم ما هو الواب و کفت **قطر** ای حرف ندا که اسم وهو منادی من
 قدره وقال یعنی ای بدر من که اه حدق المنادی بقریته القام وهذا الخذف شایع فی
 کلامهم جدا فقد غفل عن الحق شخص من التاء للخطاب والمعنى بالترکه ای که بنم
 شخص سکا حقیق بود اشارة الى اول الخلية من ايام نظر الیه بالحقارة وهو تفتن
 بالفراسة تادرسنه ای العظمة في الاعضاء مننه پنداری من پنداشتن یعنی الظن
 اسب مضاف الى قوله لا عزميان وصف ترکیبی ومن قال یعنی در میان فقه غفل عن
 تقطن المعنى بکار آید ای بتفتح به روز میدان ظرف نه لاء بالکاف الفارسیه پرواری ای المری
 بانواع العلف ومعنى البیت بالترکه بلی ارفق آت ایش کلور میدان کونند بسلو
 صغرد کل وقیل في الترتيب **قطر** ای که شخص سکا کورندی حقیق کورایر لکن هیچ هنر
 واری ایچکل بیلوات کلور ایش بسلو او کوز چنگه بر ری آورد اندف الخلیة که
 سپاه دشمن بسیار بود ای کان عسکر العدو و کثیر او ایشان اندک و کان مهولا قليلا طابوا
 بالهزة للوحدة أمکن قصد که نیز اسم مصدر یعنی کر چکن کردند ای قصد والفرار پس
 ای الابن القصیر نعره بزدای صاح و کفت ای مردان بکوشید فی القتال تا بانتهاء
 الفوقانیة جامعة زمان پیوشید بالنون الناقیة وفي بعض النسخ بالباء التختانیة
 جامعة زمان پیوشید بالباء سوار نر بکفتن او الباء سببیه تمهیر وهو الوقوع فی

ابن سید علی

ابن سید علی

پنداخت ای سخطه اما
باشیف او الترح او غیره

ابن سید علی

ابن سید علی

في الشئ بقلة المبالاة يقال فلان مشهور اذا اجمعت بغير رؤية زياد كشت بيكباري
 مرة واحدة حمله كدنداي كل العسكر شنيدم كه دران روراي في ذلك اليوم بردشمن
 ظفرا يا قنذم كل اى اب الابن القصير سر و چشمش الضمير راجع اليه بيوسيد و در
 کنار كه فت و هو كناية عن حالة الوصلة كما صرح به صاحب بحر الغرائب و من قال
 يقع در اغوشن كه ديكن دست فقد نظر الى المعنى اللغوي و غفل عن الاصطلاح و هو
 روز نظر بيشن با كسرة المجهولة بعن زياد كه تناول عهد خويشن بعن متصرف
 زمان خويشن و لفظ كه مقدر على ما هو القاعلة في الاسجاع برادران حد
 بر دندك قتل اقرب الاقارب اشد العقاب و زهره در طعامش كه دند لقتله
 خواهرش اى اخته از طرفه بالضم اى من العلية بدي و در رچه بالتركة پنجر برهم
 زدلتنيه بر در يافت اى تفتن و فهم و دست از طعام باز كشيده اى تمكك و كفت
 محالست اى وقوع من القضية كه منبرندان بغيرند و من منبران جاي ايشان
 كيرند بيت كس نياد اى لا ياتي احد بزي سايه بوم و المراد به هنا طير معروف و يقال
 له بيغوش و رهامي و هو طير معروف يسكن في الهواء و يبيض فيه و يظهر فيه و يسلط
 وله خاصية معروفه هي ان كل من وقع في ظل بيصيه سلطانا او غنيا في الغابة ازمان
 شود معدوم لان الخاصية له لا الاول و قيل في الترجمة بيت بيغوشك كو كس بيده كلمه
 كه هاتج هاتج بوليه كه يدراي الملك را زين حالت اى من قصد الاضوة فقتل الاض
 الصغير كما هي داند اى اعلوه برادران اشار الضمير راجع الى الصغير كما هو واضح
 بن بديه و كوشماي بالتركة فولاق بورمق بواجب اى بسبب كونه و اجباد ايسن
 هر يكي رامن الاضوة از اطراف بلاد جمع بلد كمال و جعل حصه مرضع معين كرد اى معين
 حصه من شانها ان يرضعها لكل احد منهم تا فتنه بنشست اى سكن و نزاع برخاست
 اى ارتفع اعلم ان حاستن بالالف بمعنى القيام و بالواو الرسمية في الكتابة اى

و ان كسرة المجهولة
 قاي الاض

اى كس نياد اى لا ياتي
 و هو صواب كونه و ان كس
 في الواضح الاضوة

و ان كس نياد اى لا ياتي
 و هو صواب كونه و ان كس
 في الواضح الاضوة

خواستی بفتح الارادة و لغته اند که ده بفتح الال و سکون الیاء الاصلیة درویش
 ای عشره فقراء در کلیمی بیاء الوحده بحسبند ای نیامون و دو پادشاه در اقلیم
 مع سعه تکبند بضم الالف الفارسی الی **یساعیه قطع** نیم نانی ای نصف خبر واحد
 که خوردند خدای بالتر که تکرار کثرتی بذل درویشان کند نیم ذکر مقصور من دیگر
 ملکی اقلیمی بکبیر پادشاه و لایسج همچنان در بند اقلیمی ذکر و قیل فی الترجمة **قطع** تکرار
 کثرتی بریم آنکس بیست یار سن درویش خلق قوراخی که بر اقلیمی دوته بر پادشاه فکر
 ایدر کم الی بر اقلیم دخی **حکایت** طایفه دزدان عرب با اضافه و الهمزة تعقید الوحده
 بر سر کوهی بیاء الوحده نشسته بودند ای آنخند و مکانا و منفذ بفتح الیم و الفاء
 موضع النفوذ کاروان و يجوز الیاء مکان الواو بسته لفظ بودند مقدر کا عرفت
 غیر متره و رعیت بلدان بالضم و السکون جمع بلد کلمان جمع حمل از مکاید بکسر الال
 للاضافة جمع کبیر و هو الملکه ایشان یعنی هو آلا مرعوب ای کلهم کانوا فی شدة الخوف
 و الجوع و الغریغ و لشکر سلطان مغلوب غلله بقره حکم آنکه ملاد ای ملجأ حصین
 متبع فعل یعنی الفاعل از فله و کوهی القدر بضم القاف و تشدید اللام اعلم الجبل
 بدست آوردن بودند ای حصولاً و ملجأ و بالفارسی پناه گاه و مأوی و هو محل مکان
 یا و ای بر جمع الیه شیخ لیل و نهارا خود ساحتی ای بودند مدبران جمع مدبر علم قاعده
 اهل الفرس تا لکن جمع مملکه آن طرف در دفع مضرت خلاف المنفعة ایشان مشورت
 بدسکون الشین و ضمها و هو الشوری کردند و قالوا فیما بینهم که اگر این طائفه ایشان
 ای قوله دزدان عرب بدین شیخی بفتحی تین یعنی النظم روزگاری بیاء الوحده مدد است
 کالمواظبه لفظاً و معنی فائده و المراد بالارادة ایجاد الفعل مقاومت مصدر قاعده
 فی المضارعه و غیره یا با ایشان و الاصح فی العبارة ان یکون کلمه بالعقلا مستقلاً و اخلا
 علی قوله ایشان متنع که در بفتح الالف الفارسی مضارع من کزیدن ای بتعل من

الرجس طوق الشدید

شیخ شیخ الکاوی

حج

آیه از سنن السنن و الی
 دخل فیها اباء علی قضا الی
 سنه

الامكان الى الامتناع العادي **مشوي** درختي بيا، الوصله كه اكنون بمعني الان كه مرسته
 است پاي اي الشجره التي هي قريه الغرس واتخذت عروفا في الارض جديده ولم تستقر
 فيها بنبروي لفظ بنبروي بفتح النون وسكون اليا، وضم الهاء بمعني القوة وحي بالياء
 لصحة الاضافة الى قوله مردوي بيا، الوصله بربايداي بفتح الراء لعدم استحكامه ورسنه
 وقع في بعض النسخ كرش والمعني وكبر كرش ميجان مثل مالان روزگار اي الى مدة هبل
 بكسر الهاء وياي الخطاب من مشتق بمعني الوضع والمترك بكسر وفتح الضمير راجع الى قوله
 درخت وگردون بفتح الكاف الفارسيه العجده بالتركه قلبي از بيج بكسر الباء العزني
 عرف الشجره بزكسلي مضارع منفي من كبحتنن الى لا تطلع عن ملانده سر چشمه كلمه
 رامقدرة شايداي بكنن كه فتق بيل لغه مشتهره كه چوپر شد اي اذا سال الماء وابتل
 فدام البنوع وحصل طين كثير شايداي لا يمكن كه ستنن بغيل معرب بيل وقيل في الرحبه
مشوي اعاج كيك بيا باق باق دوته به ارك كو جيلد بيزندن چوقه اكر كو كلمه دون چوق
 بيله ايله او زلمر چكه سكه فلكه ايله دوته سن سر چشمه ميل ايله چوغله بكلمه ولا قبل
 ايله ستنن بسكون النون الى كلام المدبرين به بين معرف رسنداي تعمر كلامهم علم هذا الرأي
 كه بكي را بنجتمن ايشان يقال جتمن الاخبار وجمتمن الى تخفص عنها ومنه الجاسوس بر ايله
 كما شتد جمع ماض من كما شتن بضم الكاف الفارسيه اي ارسلوا اليهم واحالوا عليهم
 احد او فرصت الشزه مثل لفظا ومعني نگاه داشتند للاعارة عليهم تا وقع ظرف
 كه به سر قومي بيا، الوصله رانن بود نداي هو لاء السراق وبقعه بالفارسيه جايلام
 خالي مانده اي بود تني چند بالتركه به رنج تن از مردان واقعه ديد فيه تشبيه عليه انه
 ينبغي ان يرسل الى مثل من الامور رجال حضرة الوقايح وچنگل از نومه راكلوا
 وجدنا عيان المتن والاحسن ان يكتب للمرا بعد قوله ديد وخرق منا ليكون
 على قاعن الاسجاع بغرستاند در شعب بالكسر والسكون الطريق في الجبل بستان

سخت

سخت

شدند عملاً بقوله حرم الحرب خدعة و در آن شبانگاه ای وقت المساء باز آمدند که حجوا
سوزن جمله حالیه و عارضا آورن عطف علیه سلاح بکشادند لاستراحة و غنائم
جمع غنیمه بنهادند حصول الفراغه تختین بضمین یعنی اول دشمنی که برایشان تاخت
حاض من تاختن بالترکه چایمق خواب بود اعلم ان لفظ خواب بالواو الرسمى یعنی النوم
و الهویا و المراد منها هو الاول چندا نکه باسه یعنی بعضی از شب بگذشت حق استقوا
فی النوم بیت قرص بضم القاف و الصاد المهملة خورشید بالواو الرسمى ای حرم
الشمس اعلم ان لفظ خورشید و لفظ خور بلاشید و لفظ شید بلا خور یعنی الشمس در
سیاهی بالیاء المصدری رفت ای غریب یونس حرم اندردمان مایه ای التکر رفت
و المعنی انه کان انفسهم فی النوم مثل غروب الشمس و ذماب یونس فی بطن الخوت
و قیل فی الترتیمة بیت کتدل کون بدما سیاهی به کتدی یونس دمان مایه به مردان
دلاوران هما جمعان ای الرجال الشجعان از کین بفتح الحاف العریة و کسر المیم و الیاء
و جذف النون بالترکه بوصو بدر جستند بفتح الجیم العریة بالترکه طشره صحر و بلیه
و دست همه را بکسر التاء للاضافة بکان بفتح الیاء و کسر الیاء ای احاد بالترکه بر به بکان
التکریر للتاکید برکتف بفتح الحاف و سکون التاء و کسر ما بستند ای قید و الیاء
علم التافهم بامداد ان قدم مرترة بدر کما ملک بفتح المیم و کسر اللام حاضر آوردند و
عرضوا علم الملک همه را بکشتن اشارت فرمود ای امر بقتل الطبع اتفاقا بالالف علی
اصطلاح اهل الفرس در آن میان و المعنی فیما بینهم جواز بود که میوه بالهمزة للاضافة
یعنی الثمرة عنقوان اول شبایش الضمیر راجع الی قوله جواز نورسید بود و کسر
بالها و الهمزة فی مقابلة میوه اعلم ان لفظ سبزه بالها یعنی النبات الاحضر ای مراد
و جن و لفظ سبز بلا ما یعنی اللون الاحضر کستان استعاره عذارش تفخیم اسم
مفعول من دیدن یعنی البنت مصدر اول لفظ نو فی الموضوعین یعنی الجدید و فتح النون

معلق
عنه لفظ خواب

معلق
عنه لفظ خواب

معلق
عنه لفظ خواب

فيه شامع والقم لغة ايضا كي ازوزا اي من وزراء ذلك الملك باي تحت ملك رابوس
 واداي قبل رجل سرير الملك فان استعمال بوسه بلعظ داد وروي شفاعت بر زمين
 نكاد وفيه اشارت الى ان الملوك يحبون التفرغ والابتهاال وكفت ابن پسر انقال
 پسر منادو قد كان شابا كما قال انفا جواي بود بصفر سنة وللمترجم عليه همچنان الى
 مثل هؤلاء، التصوص از باغ زندگاني بايها، المصدرى بعني الحيوة بر بعني الثمرة مخورن
 واز ريعان لعل المص استعمال بعني التريج الى الحاصل جواي بايها، المصدرى والمعنى
 من حصولات الشباب تمتع بناقته الى لم ينتفع توقع الى الرجاء بكرم و اخلاق
 جمع خلق بضم الخاء خدا وندى بياء النسبة أنت كه بخشيدن خون اين پسر بر بند
 پريد الوزير نفسه منت نهى بكسر النون كما في مصدر الى نكاد وكسر الهاء للياء، وهي الخطا
 ملك بكون الحاف روى ابن سنى من هذا الكلام درهم كشيد ومعنى روى درهم
 كشيد بالقره يوزن بوزن بوزن ووافق رأى بلنديش جهان بيشتن الضمير راجع الى الملك ولفظ جهان
 التعليل ووقع في بعض النسخ مكان بلنديش جهان بيشتن الضمير راجع الى الملك ولفظ جهان
 بين وصف تركيبي بنيامد وكفت **بيت** پر تو بفتح الباء الفارسي بعني الشعاع **بينگان**
 جمع نيك ونيكو نكيدي اي لا يقبل شعاعهم مير كه فاعل نكيده بنيادش الضمير راجع الى
 مير كه بدست عدم استعداد به تربيت نا اهل راجون مثل كره كان اعلم ان الشايع في
 استعمال هذا اللفظ ان الحاف الاول عوزة والفا فاست بعني الجوز به كنيست بضم
 الحاف العوزة بعني القبة يعنى كما لا يستقر الجوز على القبة بل يندرج منه كنه كل لا يستقر
 الترتيبه على غير المستعد وقيل في الترجمة **بيت** ايوله هموزي دو تميز امره يتكلم قبه او زره
 جوز دور منزل و تبار بفتح التاء الفوقاينة المشاة والتحمائية الموصل بعني القبة
 وقع في بعض النسخ بدل تبار لفظ بنياد و في بعض لفظ فساد بلا عطف ايتان جمع ايتان
 اشارت الى قوله طائفة دزدان عرب منقطع كردن اي استصالحهم اوليته استويج

از ريعان بفتح الراء المثل وسكن اليها
 بضم الراء او كسر الشايع والواو بعدها روى
 جمع التريج

ب ابن سني

خطا
 بيت من عطف

بابا، العروة بمعنى العرق بما وهذا علم النسخة الأولى واما علم الآخرين فلعلنا بتار وقع
هنا والاولى النسخة الأولى اي شان بالترك انكسر بر آوردن يعنى اخراج عرقهم بغير
ثم علقه بقوله كما اثنان رائد من موته الاصل يعنى النصب ويراد به الاطفا، وفي بعض
النسخ كشتن وهو شايع في معنى الاطفا، واخكر يعنى الجمة كما اشتق يعنى الترك
واضح را كشتن الى قتل الحية الكبيرة ويكسر اثنان الى ولو ما الصغيرة نكلامه واستقن يعنى
الحفظ والترتبية يراد بقوله اثنان وافق طائفة السراق وبقوله اخكر ويكسر الشاب
الذي يريد له وزير تخليصه من القتل كما خرد من دان نيست لان طبيعة النار والافق
لا تتغير بالترتبية فهذا الشاب يصير سارقا وقاتلا كما بان قوله ابراهيم اب زنديك الى
ماء الجومة بارد مضاعف من باريدن بالترك يا غنى ويراد به معنى باريدن بالترك كما يفرق
بجواز ومن قال بالاشتراك فقد تقول ويبعد ان يقال معناه ازا ابراهيم زنديك باريد
لان المجاز شايع والتقدير تكلف مكرهه از شاخ بيدان من غصن شجرة الطلاف الى
الثمرة كجوري ييا، الخطاب الى لا يحصل الثمر لعدم الاستعداد الاثارة حتى تاكل منه
بافر وسابيه الى دغ الاصل روزگار مبره يعنى تيقن الى لا تصرف الوقت في ترتيبه كمن
از غناب يعنى القصب بكسر ياءه للاضافة الى قوله مور يا الى الحصية شكر كجوري
وقيل في الترجمة قوله كز بولت يا غدر رساب جات سو كود اغاجي بار وپريمي
ويرر اصل الحق ايجون امك چكه كه حصية قامش شكه مي ويرر وزير معهود ابن سخن
اي كلام الملك بشتبند طوعا الى انقياد او كرها الى انقباضا وفي بعض النسخ سماعا وطمع
يسند به لان خلاف الملك فساد وحقن را ان ملك را بالاضافة في التفلين آفرين
وگزين خواند وگفت آنچه الى الطلام الذي خداوند داع ملكه فرمود عين حقيقت است
لا مجاز فيه اصلا كما ذكره در سلك صحبت آن بدان جمع بد ترتيبت يا فتى ابا، للحيا بته وحوك
اينان كه فتح لان الحصلة سارية يكي از ايشان شدى جواب الشرط اما بنده يريد الوزير

ابن سيرين

ابن سيرين

ابن سيرين

ابن سيرين

نفسه كما تم امید وارست لفظ و اراد افة تشبيه في الاصل واستعمل هنا بغير و
 بلا الف و هو اداة تشبيه كما بين غلام و هو اسم كرم اهل الحق الى سبعة عشر شأ بهيبت
 صالحان البناء سببية او لالصاق تترتبت پذيرد لان الصيغة مؤنثة و ضول خرد من ان
 كبره لان الطبيعة سارقه كرموز طفلسه يطلق علم كل مولود صغير من الانسان وغيره
 وقد يستعمل جمعا قال الله تعالى او الطفل الذين لم يظهروا الاية و سيرت بغير وفي مختار القها 2
 البغي التعدي و من قال في تفسيره و طغيان بالعطف النفس له فقد تعدي و عند ان
 كرمه الى جماعة السراق در نراب وى الى في اصل بدنه و بنيت متمكن نشن است الى لم
 يستقر و در حديث است الى و رد فيه **كما بين مولود** كلمة ما نافية **الا و قد تولد على**
الغطرة اي على الجبله التسليمه و الاستعداد لقبول الدين المحمدي بحيث لو خلق و طبعه لقبه
 لان هذا الدين الشريف موجود حسنه في العقول و سيره في النفوس **تكون ابواه** اي
 ابوه واقبه **يهوداينه و نصراينه و مجابنه** اي يجعلونه يهوديا و نصراينا و مجوسيا
 يريد الوزيري ان هذا الغلام في اصل بيته مستعد لقبول الجزوم كمال اهل الفساد
 زمانا طوبلا و لم يستقر الفساد في طبعه و لكلكه ان يقول هذا قياس مع الفارق اذ كم
 من مستعد للاسلام مفسد بالطبع و اعلم ان الوزيري كما ايد قوله بالحديث الشريف
 ايداه بقوله **بيت** بايدان ياركشت اي صاحبهم همسرة بالتركه باشدن بيريديه زوجة
 لوط النبي عم و تفصيل هذه هو انه كانت مدينة سدوم بلدة فيها من الخير و السعة
 و كثرة الثمار كما لم يكن في ساير البلدان و كان يجتمع فيها الغرباء من الآفاق في فصل
 الصيف و اوان الثمار تجا البليس عليه ما يستحق متمثل لهم في صورة غلام امره
 و جعل يدخل كرمهم و حدايقهم و يراودهم الى نفسه حتى اظهر فيهم الفاحشه فادعى
 الله الى لوط النبي عم ليدعوهم الى الايمان و الامتناع عن الفواحش فام يستنعوا
 فبعث الله تعالى جبرائيل عم و معه احد عشر ملكا فلما اتوا اليهم نصف النهار فاذا هم

كلمة
 2 بيان لفظ و
 و بغيره

كلمة
 في بيان لفظ

كلمة
 في بيان لفظ

الابن

كلمة

الابن

كلمة
 في تفصيل لفظ و
 في بيان لفظ

بجواري يقين من الماء فابصرتهم ابنة لوط عم وهي شقي الماء فاستجبت بهم وقتلهم
عن خبث اهل المدينة فظهروا الغم من انفسهم فقالوا اهل احد يضيغنا قالت
ليس فيها احد يضيغكم الا ذلك الشيخ شير قال ايها قد صباوا الى لوط النبي عم
وهو على بابها فاقبل بهم الى اهلها وضاق صدره اغتما ما وكافه عليهم من خبث
قومه لا يدري اياهم بهم بالرجوع ام بالنزول وقال هذا يوم عطيب الى شديد
ثم قال لامرأة قومي واضري ولا تعلمي احد او كانت امرأة منافقة فانطلقت تطلب
بعض حاجاتها فجعلت لا تدخل على احد الا وقد اعلمته وتقول ان عندنا قوم من بيتهم
كذا وكذا ما رايت قوما احسن وجرا منهم فجاء قومهم يدعون اليه ان يستخون الى
باب لوط عم ويعدون الى اضافة الذين نزلوا في دار فردد الباب علم وجوبهم
وقال يا قوم ان هؤلاء بنات في فتنه وجوهن ولها ح تزوج المسلمات من الكفار حرام
من اطهر بكم من الحرام فانفقوا الله ولا تخزون في ضيفي اليس منكم رجل رشيد قالوا العذ
علمت ما لنا في بنا تكل من حق اكل لتعلم ما نريد ويعنون به علمهم الجيث فارادوا التحول
علم الاضياف فسح جبرائيل يوم بيده فعميت ابصارهم فعملوا ذلك من لوط عم فجعلوا
يخوتونه فتجسس لوط عم فلما رايت الملائكة سالت لوطا من اللهب قالوا يا لوط انا رسل
ربك لن يصلوا اليك فافتح الباب ودعنا واياهم ففتح الباب فدخلوا فاستاذن
جبرائيل ربه في عقوبتهم فضرب بجناحه وجوبهم فطمس اعينهم فاعماهم شديدا حيث
لا يعرفون الطريق فخرجوا وهم يقولون النجاة النجاة فان في بيت لوط قوما سحرة ثم لما
امر لوط باسرا اهل لوط عم يا جبريل ان ابواب المدينة قد اغلقت فكيف اخرج
مع اهل وعثي وبقري قال اجتمعهم فجمع لوط عم الى باب المدينة فحملهم جبريل الى خارج
ووضعهم من وراء المدينة باسم الله تعالى فاضوا الى صغر وهي قرية من قرىهم لم يكونوا يعلمون
مثل علمهم فلما انتهوا اليه لوط عم ادخل جبريل جناحه في اربع مداين سدوم وعاثورا

واداء وما وضوا يبع حتى بلغ اسفل الارض فقلعوا من طين اسود ثم رفع بها الخان
 السماء حتى سمع اهل السماء صباح طلابهم وصياح ديكيتهم فلما رفعوا السماء اعط الله
 عليهم الكبريت والنار ثم قلبها عليهم فذكر قوله تعالى فلما جاء امرنا الى خزائنا جعلنا عاليها
 سافلها وامطرنا عليهم حجارة من سجيل فاندان الى اهل بيت نبوتن الضمير راجع الى
 لوط ثم بقم الخاف الفارسي شداى ضاع سكا اصحاب كهف بالاضافة للفظين
 روزى بياد الوحى چند والمعنى بالتركه بخرجه كونه بالتركه ابن سلطان كرفت الى تبع
 الصاطين مردم شد وصار من اهل الجنة قال مقاتل عشرة من الحيوانات يدخلون
 الجنة غنم ابراهيم وكبش اسمعيل وناق صاح وبقرة موس وحوث يونس وحمار
 عزيزة ونملة سليمان ومجدد نبيين وطلب اصحاب كهف وناقه محمد وع و تفصيل قصة
 اصحاب الكهف هو ان فتيمة من اشراق الروم ارادهم دقيانوس علم الشرك فابوا ولم
 ستة والسابع الراعى الذي مر قابه فتبعهم وتبعه لطلبه فهربوا الى الكهف الى الغار الواسع
 في الجبل فقالوا ربنا اتنا من لئ نكر رحمة وهبى لنا من امرنا شدا فهم ناموا في الكهف
 ثلثمائة سنين وازدادوا سعا وطلبهم باسط ذراعيه بالصيداى بغناء الكهف اوالبا
 او العبة ثم اعطاهم الله تعالى كمال قدرته تكا وتبعوا حالهم واصنع الله تكبيرهم فزادوا
 يقيننا علم كمال قدرته الله تكا وبستبر وابه امر البعث ابن بكفت اى الوزير وطايقه الواحة
 ازندا جمع نديم وفي مختار الصحاح وهو القربى في الشراب وقال فيه جمع النديم ندام ملك
 اى السلطان المعهود باومع الوزير بشفاغت بارشدند وفي بعض النسخ بارى كردد
 تا ملك از سرخون او قدمه بيانه در گذشت و تجاوز وكفت اى الملك بختيار
 عنه اكر چه مصلحت نديم الامم يوافق راي والتحقق في النزاع بين الملك والوزير ان
 ما ذكره الوزير من تبدل الاخلاق بصحبة الصلحاء قلما يوجد وما ذكره الملك كثيرا لوقوع
 والاحتياط ان لا يلتفت الى ما هو قليل الوقوع وقال الله تكا صلح الختم سنة الفطن

مطالعة
 في قصة اصحاب الكهف

في لفظ عقد فقد ارتكب الاستدراك في كلام المصلا انه بالفتح يعني بستن تابوقت
 فرصت الظاهر ان الباء للظرفية وزير رباد وپسش بكشت الى ذلك الغلام ونعمت
 في قياس برداشت الى رفع وذهب ودر مغارة دزدان بيريد المكان الذي ذكره في اول
 الحكاية بجای پدرش بنشست وصدق ظن الملك في حقه وعاصم شد وما سمع الملك
 هذا الخبر تخبر و لهذا قال ملك دست خيره بيريد الاصح كما هو المعتاد او الساعد لفظ
 الخيرة بدندان گرفت وكفت **فقط** شمشير يكن اذا من بد بالوصل للوزن اي السيف
 الجيد من الحديد الذي يكون بالامالة كذا اي كيف يصنع كس احد ناكس المراد باصطلاحها
 الشخص الذي يقال له بالتركة كوز بهنر بيت نشود الى لا يصير سبب الترتيبه الى الحكيم يكون
 المبحر واسم نشود الضميمة المستتره المراجع الى قوله ناكس وقوله كس خبره ومن قال مفعول
 نشود فقد غفل عن كون شدة بمعنى الصيرورة باران که در لطافت طبعش خلاف نسبت
 في حد نفسه و رباغ لاله و رويد الظاهر انه من رويدن بمعنى بتمك الى نيب الزهر سبب المطر
 الاستعداد البستاني به ومن قال يعني رويانيدن بالاشتراك او المجاز فقد ارتكب خلاف
 الظاهر كما لا يخفى و در مشوره بوم اعطاه لفظ شون بالتركة خبر و لفظ بوم بمعنى المعان ثلثه
 احدها الهامة بالتركة بيقوش وثانيها بمعنى حد المملكة و متهم ارضها وثالثها وطن المرء
 الذي ولد فيه والمراد هنا هو المعنى الثالث و لفظ شون مضاف وحذف الهمزة للوزن
 فن ظن ان لفظ شون بوم لفظ مفرد و قال شون بوم ارض ذات ملح يقال له بالتركة
 چورق يه فقد غفل عن اللغة باسرها حسن والمراد به هنا هو ما يقال بالتركة چو چوب
 وحاصل الكلام ان الترتيبه واحده والاستعداد مختلف فلا يجاب في الترتيبه حتى يحصل
 من القبيح ما هو الخس **ديگر** زمين شون هذه الاضافة بيانية سبب به نيارد لعدم
 استعداد تلك الارض لانياتة دروخت و عمل ضايع مكره ان بالالف الفارسيه تكون
 بالياء المصدرى بابدان که دن چنانست مرسوم که بدکردن بجای نيک مردان لفظ جاي

چورق بوم

و اما قائل ان الترتيبه في لفظ شون
 و هو صواب و ان الترتيبه في لفظ شون
 و هو صواب و ان الترتيبه في لفظ شون

معجم وقيل في الترجمة **فقط** جورق براه كوكب سنبل بتور منزه الما تخم وعمل ضايغ امكده
 يرا من الما ايلك شوبله دركم ابولر يرا من ايلكدر **حكايت** سر منكل وهو اسم يطلق على
 كل شخص يكون له ولاية وتوكل على الغير فهو يع من يقال له جري باشه ومن يقال له باي باشه
 ومن يقال له معتد ومن يقال له چاوش باشه والتخصيص انما يستفاد من المحل فحق قصره في
 تفسيره بالاول والاخر فقد قصره زاده ترا الهمزة تعيد معنى يا، الوصل كما مر مراراً
 بكسر الراء للاضافة اي على باب سر اى اعلمت بضمين اسم ملك وديم كه عقل وكياسته
 الباء الوصل النوعية والكياسته ضد الطاعة وفهم وفراسخه كالعطف التفسير واليد
 الوصف داشت اى كان له عقل وفهم كثير بحيث لا يدخل تحت الوصف هم از عهد
 خردى بالياء المصدرى اى من زمان الصغر آثار بزرگه وعلامات الكبر در ناصية
 في الاصل شعرا جبرية والمراد هنا نفس الجبرية او پيدا يعرف هذه الآثار بعين القلب
 والاستبصار **بيت** بالاى سرش ظرف الى فوق راسه زهوشمندا اعلم ان لفظ
 هوشن چي لعنين احدهما العقل والما الروح ولفظ مندا اذا نسبة يدخل
 الاسم لافان معنى النسبة اليه نحو دردمند بالتركه دزدنو وكذا هوشمند والياء
 في اخر مصدرية فالعقل بالتركه عقلو لعدن مى تافت حكاية من تافتن الى يشتغل
 سارما بلندي الى كوكب الرفعة وقيل الترجمة **بيت** باشه او سنده عقل چو قلغون
 اولو لغو بيلدري بلا بر ايدى في الجملة اى الطاصل من جملة الكلام مقبول نظر سلطان
 آمد غلده بقوله كه جمال صورت و كمال معنى داشت قال رسول الله عم **الطلبوا الخير**
عند حسن الوجوه وحكما كفته انه نوانكرى بالياء المصدرى اى الغنا بمنزلة
 لان يبقى نه بال لان يبقين و بزرگه اى الكبر بعقلست اذ المقصود الاصلى من كبر السن
 از ديار العقل نه بسان قال المولى الرومى **بيت** كرده ام بخت جوان را بام پير
 كوز حق پيرست نه از ايام پير **حكايت** روى عن بعض الحكماء ان الشيخ اذا اكثر بقل

ابن سير على

مطلبه
في لفظ هوشن

كماله
الخصيصه والاصيل
 كبر السن
 كبر السن

مطلب

قدر سوی العقل فانه كلما ازداد مقدار از داد عزة ونقل ايضا ان الشئ اذا
 قل يكثر قدره سوی الطوق فانه كلما قل لا يصير عزيزا ابنا، جنسا او وافر صنف
 بدو حد بد ند على ما هو المعتاد في الذين هم في حرمة السلاطين وحيات متهم اند
 ودر كشتن او المصدر مضاف الى المفعول سعي في قائله نمود اي اسندوا اليه التهمة
 حتى يقتلوا السلطان ولم يؤثر فيه سعيهم **مصراع** دشمن چه زند و بيروي چه كند
 چو مهربان الى المشفق باشد دوست و اراد الكمال ان يعرف سبب العداوة
 ولهذا امكن برسيد من ذلك الشاب العاقل موجب بكسرة الجيم والياء خصم
 بكسرة الياء، المصدرى للاضافة ايشان اشارة الى ابنا، جنسه الذين حد و مادر
 حق توجبست فلما استفسر الملك اجاب بجواب يصدر من كمال العقل كفت در
 سايند دولت خدا و ندی بالياء، المصدرى او الياء، للنسبة يمكن ان راى الجميع
 الناس راضى كرم بالا حان مكر خود را لم اجعله راضيا كنهى شود طرف
 الابن وال نعمت من اذا الهد ان ينتمى الخود دولت و اقبال خدا و ندی
 باد دعا، للملك و عداوة الخود لا يتوقف على الاساءة من جانب المحسود كما
 ان ابليس حد ادم ع من غير موجب من جهة **قطعه** تو ايم آنكه نياز ارم اى
 اقدرا ن لا او ذى اندرون كسى اى چوق احد خود را چه كنم كيف اصنع به كوكه
 او ز خود بهر چه درست اى در د بخت و من القاعن المقررة ان حرف الصلح اعني
 الباء اذا اقترن بحرف العطف الطرف يؤخر حرف الطرف لاقتضاء الباء الدخول
 البتة كما في قوله و بشكره اندرش و في قوله بدین بنده درست و في قوله بدر يادر منا فع
 وفيما نحن فيه و الباء في الجميع زاوية التحين اللغوي وليكن هذه القاعن على ذكر منكل
 بميرة تا بره اى اى مت حتى تخلص الى خود كين كه اين حد ر بخت اى مرض كراز
 شفت آن رنج جز مرگ نتوان رست بعني رستن، بفتح الراء اى الخلاص وقيل

راضى

مطلب
القاعن انشائية

في الترجمة **قطر** كوجه ميرا كم كسء ارجن اجنم حون نيليم اول كند وغصه سز
 اوله كبره كور تله سن ال جود بودن مريض اولان كشي ن اولنجي قور تلم **قطر**
 شور چنان الظاهر ان مشور بخت بلع كثير الملح غير منتظم الاحوال ولهذا قيل معناه
 بالتركة آجي بختلو وهو وصف تركيبي جمع بالالف والنون ومن قال قبل شور
 انما بلع الفتنة فذاقتن بآزواي بالرغبة خواهند مفعوله مضمون المصراع
 التام قبل انرا الی اصحاب الاقبال والسعاد زوال ونعت وجاء كما هو مقتضى
 الطوكر نيند بوز الباء اللطيفية شب پره وهو الحفاش علم وزن العناب
 چشم ال عينه وشب پره لغت على اصل الوضع ومن قال اصله شب برند فذقول
 چشمه آفتاب ال عين شمس راجه كناه ال لاذنب لها راست ال صحیح خواهي
 ال تر يدانت هزار چشم چنان ان عيون كثيرة مثل عين الحفاش كور بهتره كونها
 عينا، اوله كه آفتاب سياه ال من كون الشمس سوداء واذا عرفت معن البيت
 بهذا التقرير فقد عرفت انه لا حاجة ال تقدير الشراط فن قال في تقرير يعنى اكر
 خواهي كه هزار چشم چنان ال مثل چشم شب پره كور شدن بهتره است از سياه
 شدن آفتاب راست خواهي فقول راست خواهي جواب شرط محذوف بحسب
 المعنى فوق غفل عن المعنى وقيل في الترجمة **قطر** ير من لرمي شمس استر لاولول دن زوال
 نعت وجاء كوند زن كور مسه پراسه كوزى كنىشك نورنه اولور مى كناه خوشن
 ديدك بوزيك ايجلاين كوز كور اولسون كنىش اولنج سياه **حكايتيكى** را از ملوك
 بچ حكايين كنىشك دست نظاول بينغى ان براد به التعدى مطلقا بال رعيت دراز
 كرن بود وجور ال ظلم واذيت بفتح الهزة المقصورة وتشديد الياء بلعن الايذاء
 آغاز لغذا كرن بود مقدر ال شرع في الظلم والايذاء خلق از مكاييد ظلمش المكاييد
 جمع كيد وهو المكروه ورجمان بر قند ال تفوقوا واز كرم بت جورش ال شدته راء

ابن سيد علي

ابن سيد علي

لغز كه هنا وقع في
 بعض النسخ كما لا يخفى
 ابن سيد علي

غربت که فتد کانه عطف تفسیر و رعایه للسیح چون رعیت که الظاهر من سوق المطلاع
 انه بفتح الحاف الفارسی یعنی الغفدان و قبل بفتح الحاف العربی یعنی الناقص شد
 ارتفاع و لا یت ای حصول المملكة و غلظتها نقصان یدیرفت لان الحاصل من الرعايا
 و اکسایهم فاذا ذهبوا انتقص الحصول **حکایت** روى عن حکيم ان الرعايا للسلطین
 بمنزلة البقر والغنم للرعايا فاذا اكثرنا و سمتنا حصل اللبن الكثير و خزينة الله بکسر تین
 یعنی الحار و قد شاع فتح التاء ما ند بسكون النون و الاله الماض من ما ندن و دشمنان
 از صطرف ای الاعداء من کل جانب زور یعنی القوة و المراد مجموعهم او ردد
قطعه هر که فریاد رس الظاهر ان الیاء مصدریة لا للوحن کما ظن روز مصیبت طرف
 خواهد گو با الحاف الفارسی ای قل در ایام سلامت و اوقات الامن بجو امردی
 لفظ جو امردی معنیین احدهما الرجل الشاب و الثاني الرجل السخی و المراد هنا
 هو المعنی الاخر و الیاء مصدریة یعنی الجموع التخیل کوش امر من کوشیدن بالحاف
 العربی الغیر بنده اخلقه بکوش کان عادتهم فی الزمان السابق ان يجعلوا فی اذان
 عبیدهم حلقة ارضف شرط تنواری خطاب من نواختن برود مضارع من رفتن
 و المعنی ان عبیدک الذی فی اذنه حلقة لو لم تلتف به یا بقی و یرهب لطف کن لطف
 فیه تاکید که بیطانه شود خلقه بکوش ای عبیدک بسبب اللطف و الاحسان کما قیل الا ان
 عبید الاحسان و قیل فی الزمره **قطعه** هر که یاردم بولم دیر سه مصیبت ای بر کل تلسون
 ایام سلامتہ البکہ کولکن خوش فور کیدر کند و قول کل سن آخ او خشا بیجق لطف
 قل لطف که آزان او لا خلقه بکوش روزی بجلس او اشاره الی الملک الظالم الذی
 نحن بصدد قصته از کتاب شهرنامه می خوانند ند فیه تشبیه علم انه ینبغی للسلطین
 ان یسمعوا اخبار السلطین الماضیه و ینصتحو من سیرتهم قصه بالهمزة للوحده
 در زوال مملکت خصال و طرید فریدون بود قد ذکرنا سابقا بعض قصتها و وزیر مکررا

اولیای سعید علی

ایضا سعید علی

پس بدای سال الوزیر الملک که فریدون کنج و مکل حشم بفتختن بمعنی الخدم و موهو
 جمع خادم و المراد من یخص بالمرء من العیید و غیرهم نداشت ای لم یکن له مهولاً بادشا
 بالیاء المصدر یبر و چگونگی مفرز شد و غلب علم الضحی که گفت ای الملک آیتنا که شنید
 فی صنف القصة من کتاب شهنامه خلقی و جماعه کثیره ببر و بتعصب کرد آمدند بکسر
 الکاف الفارسی ای جمعوا علیه و انفقوا علی نصرته و تقویت کردند پادشاه بپخت
 و قیل فی قصه **شوی** فریدون فرخ فرشته نبود زمشک و زغیر سرشته نبود بداد و در
 یاف او بگوید نموداد و در صفت کن فریدون نوحه وزیر گفت چون کرد آمدن خلق
 لفظ چون هنا بلا اماله حرف ثقیل موجب کسر الجیم پادشاه میست ای سبب للسلطه
 تو خلق را چرا پریشان میکنی بسبب ظلمت مکر سر پادشاه می نداری بالترکی مکر پادشاه خلق
 باشک یوقدر فیه تشبیه علی انه ینبغی للوزیر ان یعمل بموجب الحجة المشهوره قیل الحق
 ولو کان من **آیت** همان به که لشکر بجان پیروزی بیا، الخطاب که سلطان باشک
 کند سروری بالیاء، المصدر یوقیل فی الترجمة **بیت** شرا لشکر جانده بسطل که سلطان
 چریده ایدر سلطنت ملک گفت موجب کرد بکسر الکاف الفارسی اعلم ان هذا اللفظ یجی
 لغتان ثلثة الاول یعنی المدور و التا بمعنی جانب النسخ و اطرافه و الثالث بمعنی الجمع
 و یستعمل بلفظ شدن او آمدن و المراد هنا المعنی الاجز و لهذا قال آمدن ای سبب
 جمع سپاه و رعیت چیست سؤال الملک ملیح گفت ای الوزیر پادشاه را عدل
 باید تا بر و کردا بند و در حمت عطف علی خود قول عدل تا در سابه دولتین این مهذا
 اللفظ مستعمل فی لسان اهل الفرس بمعنی امین و من قال و لعدله مقلوب من قلب
 مکان فقد وهم اذ ذاک من نصر فانت اهل العربیه نشینند جواب الوزیر صحیح و ترا
 این مهرد و نیست و الحال انزیکب لکلاهما **شوی** گنند مضارع معنی جور پیشه و صف
 ترکیبی فاعله سلطانی بالیاء المصدر مفعوله ای لا یعمل السلطه من کان صنفته

سلطانی
 بیان لفظ کرد

این سید

الظلم وكون نكند بمعنی نشود بعید جداً وكذا ياء سلطانة للوحدة فاذا سمعت المعنى
الصحيح فلان لنتف الى العجيج كنه بنا بدز كرك چوبان بابا، المصدر من اعلم ان
لفظ چوبان و باجيم و ابا، الفارستين فارسي و باجيم الفارسي و ابا، العزلة ترك
پادشاهي بيا، الوصن كه طرح و هو بالترك سلقن معناه ال قوله ظلم و الاضارة بيان
وقلم بوجود الواو العاطفة قبل لفظ ظلم في بعض النسخ افكند پای دیوار ای اساس
جدار مكل حويش بكند بفتح الحاف العنة ماضون من كندن وقيل في الترجمة **مشق**
ايلمه جوريش سلطانلق قورردن او لمز فيونه چوبانلق چونك شظلم سلقن
يازدي ملكي ديوار كل ديبين قازدي مكل را الظلم بند وزيره ناصح موافق طبع يامد
اي لم يرض عليه زمان كثيره كنه بنى اصله بنين حذف النون للاضافة ال عم بنشد ياليم
سلطان اي ابناء عم ذكر السلطان الظالم لما رعت مصدر نازعه ال جاذبه المحمودة
بخواستنداي قاموا اليه و مكل پذرخواستنداي طلبوه قومي بيا، الوصن كه از دست
نظار اول او قدمه ذكره بجان آمدن بودند كناية عن كمال التفجور و پریشان شدن من
او طانهم برایشان یعنی عم بنی عمه كه دامند قدمه بيانه و تقويت كردن كالمان
لفر بدون و قد سمع و لم يتضح تاملك از تصرفش بدر رفت ای خرج و بهر انان ای علی
بنی عمه معرفت **فظو** پادشاهي بيا، الوصن گو که او روادرد ای تجوز بنشد بد
الواو ستم مفعول به زبردست علم رعایا دوست دارش لفظ دوست دار
وصف تركيتي و الشين راجع ال قوله پادشاهي ال الذي يتخذ خيلار و زسخني
ظرف دشمن بكسر النون للاضافة زور آورست و وصف تركيتي ايضا ای عدو
مقدم بار عيت صلح كن بالعدل و ز جنگل خصم ايمین شين غلله بقوله زانكه شاه شاه
عادل را ال للسلطان العادل رعيت لشكست لانهم بنصرونه علم اعدان و قيل في الترجمة
رباعي بهر شه كه رواكون رعایا به جفائي دوست دوند غي ظلم به شد اي و خای

اینا بعد مع

مظالم
للفظ چوبان

و در زبانان در سراسر ایران از آن صحت
بیادون بسج بر باسد و

ملك را پسنديدن آمد و اسخسه گفت الى الملك درين چه حكست گفت ذلك الحكيم
 اول بكون اللام تحت غرق شدن مبتدا پخشيدن بود خبره قدر صلاحه باياد
 المصدر كشيء على دانست والمص اخذ من صف القصة خصه وهذا قال يحيى بن
 قدر عافيت كس دانداى من يعرف قدر العافية كه بلصيت كمر قارايد **نظروا** الى
 سبه اعلم ان هذا اللفظ ان قرئ بالامالة الى الكسره المجهولة فهو بمعنى الشبان و
 ان قرئ بغير الامالة الى الكسرة المعلوطة فهو بمعنى الثوم والمراد هنا هو الاول ترانان
 جوبن الى خبره الشجر جوش نتمايد شبعك معشوق منست خبره مقدم انكه بمنز ديكي
 نوزشت مبتدا مؤخر جوران جمع صور والاصل فيه احواء علم وزن المراد به شتى
 بيا، النسبة را كونهن في النعيم القيم ووزح يعنى جهنم بود اعراف و هي في الاصل
 جمع عرف بالضم وهو المكان المرتفع ومنه عرف البركة وعرف الغرس وذلك لانه يظهر
 اعرف بما اختلف منه وقيل سمي بذلك لان اصحاب الاعراف يعرفون اهل الجنة من اهل
 النار والمراد منه السور الذي بين الجنة والنار فان قيل انى حاجة الى السور والجنة في
 السموات والجميع في الارض قلنا سئل انس بن مالك عن الجنة ان السماء ام في الارض
 قال فاني ارض وسماء سبع الجنة فقبل فابن منى قال فوق السموات السبع تحت الوض
 وقد ورد في الجنة ان الكسرة الذي يسميه الحكماء بالفلك الثامن وفلك الثوابت ارض
 الجنة وسقفها العرش وهو الذي يسميه الحكماء بفلك الافلاك والفلك التاسع
 والفلك الاطلس فالاعراف التي هو سور بين الجنة والنار يكون نفس حر الكسرة
 وهو الذي بالجنة يعنى سطح محدب فيه الرحمة يعنى الجنة وظاهره يعنى الوجه الذي يلي
 السموات والارض من قبله العذاب از دوزخيان پرسى الى استفسار من اهل النار
 كه اعراف بهشت اذلا عذاب فيها فمن كان في محنة يعرف قدر السلامة ومن
 كان في نعمة جليلة لا يشكره علم نعمة قليلة وقيل في الترجمة **قلوا** الى فوق سكه

ملك
 في نظره سبه
 في قوله عافيت كس دانداى من يعرف قدر العافية
 كمر قارايد

ملك
 في تفسيره اعراف

ار به انگی که خوشگور نمره مجبور بر با که شوک اول سکه نه شد در او جفا فدغی
 حور بیده دوزخ کلور اعراق طامون بتانله و مثل **بیت** **فرقت**
 الی الفرق العظیم موجود میان آنکه ای بن الذی یار سن الی معشوقه در پیر و موی بطن الصدر
 هنای کان فی صدره با آنکه ای و بین الیدین دو چشم انتظارش کون عیناه منتظرین
 بر درای علی الباب فتح یحیی معشوقه و قیل فی الترحمة **بیت** شوکه که بار بیده
 اولاسنه بسینه جوق فرق انو کله که کوزی قیو کوز لر **حکایت** مهر خرو و مهر این
 انوشروان قد تصرف الملک اشع عشره سنه و لما نصب جیس و زراذ ابیه فیسل
 عن ستره و اجاب فالص یحکی من القصة تاجدار را گفتند ای پسر الوه از وزیران
 پدرو فی بعض النسخ وزیران پدرا چه خطا دیدی فی رأیهم و فی فعلهم که بنده فرمودی
 گفت خطای بیاه الوحد معلوم نکردم الی اعلمت منهم خطا واحد لم یقل لیکن
 فیهم خطا اذ العلم به عسر فینبغی للسلطان ان یتحاط و لیکن دیدم که مهابت من
 ای حسین در دل ایشان ای فی قلوبهم که راست بفتح المکاف العوتی و کذا کرانه
 بمعنی الحد و النهایة و بر عهد من اعتماد کلی ندارند و تارایت هذا الامر تر سیدم
 ای خفتم که از بیم که نزد خویش ای من خوف ضررا انفسهم قصد مهلاک من کنند لر رفع
 ضرر انفسهم و اذ کان الامر کذلک پس قول حکما را کار بستم ای عملت به که گفته اند
قلوب ازان متعلق بقوله که از نو تر سد جفا بتر من امر من تر سیدن ای حکیم و عاقل
 و کر با چو او ای و لومع مثلا صد مائة بر آی تغلب یکنک فی الحب و یجتمل احتما لامر
 ان یکون قوله صد قید القوله برای یکنک نه بینی که چون کر به ای السور عاجز شود
 عن الفرار بر او ای یطلع یکنکال چشم یکنک فقد یكون الضعیف یوصل
 الی القوی خوف ضرره ازان لفظ بمعنی من الاجلیة و لفظ ان اشاره الی مضمون
 المصراع التامار ای اهیة بر پای را می رند ای تلذغ رجله که تر سد فاعله ضمیر

این بیت که در
 این کتاب است
 در حدیث است
 در حدیث است
 در حدیث است

این بیت که در
 این کتاب است
 در حدیث است
 در حدیث است
 در حدیث است

این بیت که در
 این کتاب است
 در حدیث است
 در حدیث است
 در حدیث است

ابن سید علی

مار سرتی را بگوید مضارع من کوفتن بالطاق العود فاعله ضمیر راعی بسنک
 ال یقتله باجر و قیل فی الزعم **قطوع** شوکم قورده سندن او شنای حکیم بیکه سکن
 انوک یوزن جنکله که کورمه سن عاجز اوله چنک چقارر پلنک کوزن جنکله
 یلان راعی انوک یچون صوقه که قورقردو که اول باشن سنکله اعلم انما فعله مبرز
 لیس لکونه جیانا بل هذا احتیاط و تیقظ و احترار عن الغفلة **حکایت** روی سلطانا
 خرج للمغزو من دار خلافة و امر ان یحذر حیثه فی کل لیله قیل له ینبغی ان یکون حاضرا
 بعد الترخول فی ارض العدو قال ذلک واجب و ما فعلته لتخاف ان **حکایت** یکی از
 ملوک بکسر الحاف للاضافة الی لفظ عرب فمما فن لم یعرف انه من الترخ حد فو و عرب
 لفظ ملوک بسکون الحاف رجور بودان کان مریضا در حالت پیری فانه وقت
 الموت **حکایت** طلب شیخ و مسرف من صالح نصحی فقال له تذکیر الموت اذ اصغر
 الذرع حان وقت الحصاد و امید از زندگانی قطع کرده بود و قد کان ینسئ **حکایت**
بیت موی سپید از کفن آرد پیام بشت خم از مرگ رساند سلام سواری سیاه الوجن
 الی فارس و احدا در من الباب در آمدای دخل و بشارت آورد بقوله که فلان قلم
 ذکر اسم حصن بدولت خداوندک الظاهر ان الباء للترافیة کشاویم ان فتی ما و دشمنان
 اسپر شدند من بشارت اخی و سپاه و رعیت ان طرف بکملی بعین باسرمهم مطیع
 فرمان گشتند ای صار و امطیعین للامر چون این کلام بشنید ذلک الملک بنفسه بغتی تنه
 و یاه الوحیة سرد بسکون التوال بعین البار دصفه بنفسه بر آورد و گفت این مرده بالآء
 الفارسته اسم مصدر بعین مرده و دادن و مرده که درن مرا نیست لان الملک توجب الی
 الالاشغال بلکه دشمنان مراست فتره بقوله بعین و ارتان مملکت **قطوع** درین امید
 اشاره الی مضمون المصراع الکما بسند لفظ اما ماضی من شدن بمعنی الصیرورة او
 بعین رفتن و عم التقدیرین المعنی المراد منه انه تم و من غفل عن هذا التحقیق و قهر بقوله

ابن سید علی

ابن سید علی

یعنی تمام شد فقد اخطا، وارتکب الاستدراک در بیخ کلمه - خمس عمر عزیز بالاضافة البیانية
 که آنچه در دم است و از جود از درم فراز آید ای حاصل و بتحققه في الخارج امید بسته بر آمد
 ای حاصل و در جفا بده زانکه بکون الحاف للوزن امید نیست که عمر گذشته العمر الذي
 مضی باز آید ای بی رجح **قطر** کوشن بالحاف العوزة طبل عظیم یضرب وقت الحرب و شبه
 علی الامور العظام و هو بکسر السین للاضافة الا قوله رحلت الالات حال بکونت بالحاف
 العوزة ماضی من کوفتن یعنی الضرب دست اجل فیه استعارة ای دو چشم و دای
 بفتح الواو مصدر یعنی التودیع او اسم مصدر و هو بکسر العین للاضافة سر بکنید لانما
 تقتر فان منه الآن فصار وقت الوداع ای کف دست بالاضافة و ساعد و باز و وقع
 في بعض النسخ لغزاً بنحو مکان ساعد و اختاره ابن سیدک علی و هو لا یخرج عن استدراک همه
تودیع بکسر بکنید قلبیودع کل واحد منکون الاخری بر من افتاد و وقع علی حرکت بکسر الحاف
 للاضافة و هی بیابنة و هو فاعل افتاد دشمن کام و صف ترکیبی ای المون الذي یبرین
 العدد و في بعض النسخ بر من او قتاد و دشمن کام فیه تکلف لانه یجب کسر التاء و سکون
 التون للوزن آخر ای داستان جمع دو ست و في البيت صنعة التضاد لانه ذکر التضاد ان
 قبله کسر بکنید مفعوله محذوف للنعیم روزگار امراد به زمان عمر بشد یعنی بهر فت
 بنادای بایا، المصدر ای ابرهیل من نکر دم حذف مفعوله لما ذکره من قدر حذر فقد نقص
 و العافية لا توجب التخصیص التخصیصی شما حذر بکنید من امثال اعلم ان تأمل في هدی
 الابیات فان حالنا قول بلا عمل و سماع بلا قبول **حکایت** قال شخص لصاحبه عطفه
 قال المون موعظة بلیغة كما ورد في الخبر موت الجار کفی بکل واعظا و قيل في الترجمه
قطر دو کدی اجل دست کوش رحلت چون اکه کوزم و دای سراید کوز ای الم سافرم
 قوم بازوم الوداع اولدی سر بساید کوز دو شدی بالامراد دشمن چون آخر ای دوستله
 کوزاید کوز روزگار چو کندی غفلتله اتمدم سز کوز بر حذراید کوز **حکایت** سالی

ابن سیدک

ابن سیدک

بيا، الوحدة به بالين بمعنى الوساة تترتب يحيى بيا مبرعم والمعنى المراد علم رأس
 قبره معتكف بودم در جامع بكسر العين للاضافة اشترى ذلك الجامع بجمع بين
 امية دمشق بكسر في الدال واليم في المشهور وفتح اليم في رواية اسم بليدة في
 ارض الشام واختلف في بانيتها وسميت باسمه يكي از ملوك عرب كه بهر اتفاق
 يعنى بالظلم موصوف بود و معروف اتفاق بزيارت آمد علم ذلك القبر و نماز كرد
 و دعاى صلوة و نماز كه هو العتاد في زيارة القبور فان قيل الجدي بصيرته باحث
 الارض فالقابلة في زيارة القبور قلنا الاستمداد والاستفاضة من الروح فالقابر بعد
 اذا شاهد القبر يكون توجهه الى الروح ازيد فالفيض يكون اغلب و حاجت
 خواست **بيت** درویش و غن بنده بالاضافة ابن خاكد در تدبير بدان الفقراء
 والاغنيا، عبيد تراب هذا الباب و انان بفتح الواو اصله و انان ببد الالف
 كه غنى ترند محتاج ترند كما قيل **بيت** پادشاهان جهان چو بغي خسته شوند
 استعانت زدركوشه نشينان طلبند انكه اى بعد روى بمن كمر داي توجه
 الى وكفت از ايجالى من الفيض او فضل الله كه همت درويشانست فان
 مهمتهم من الامن انفسهم وقيل يعنى از درون دل و جان هذا مع كونه بعيدا يوجب
 الاستدراك في قوله خاطري وصدق معاملته ايشان مع الله كما عطف على قوله
 همت درويشانست خاطري بيا، الوحدة مهرا من كسبه لان همة الرجال تطلع
 اجمال كه از دشمن صعب و قوى انديشانك اعلم ان لفظ انديشا امر من انديشيدن
 وقد يستعمل صفة في بعض التركيب نحو عاقبت انديشي و خيد انديش و لفظ
 ناك اداة نسبة نحو غمناك و افيون ناك و اليم للتكلم كفتح به رعيت ضعيف
 رحمت كن عملا بقول ابنته و **ارحو امن في الارض** بهر حكم **الرحمن** تا از دشمن رحمت
 نه بينه **رباعي** ياروان جمع بازو يعنى العضد فوانا يعنى القدير وقوت بنشده الواو

ملاحظه
 در بيان دمشق
 در اعيان ايرانيه
 در اعيان ايرانيه
 در اعيان ايرانيه
 در اعيان ايرانيه

اين سيد علم
 ملاحظه
 در بيان ايرانيه

سردست معناه لغة رأس اليد والمراد به الاصابع خطاست خبر مقدم بنحو مسكين
 ناتوان الى الضعيف ينكسرت بمعنى شكستن مبتدا، مؤخر مبتدأ سدا امر غائب من
 تر سيدن آنکه بر افتادگان والضعفاء بنحشاید بفتح النون النافية الى لا
 یرحم که کمر زبانی در آید ای ان ذل او وقع کشتن تکبیر دست والتقدير کس
 تکبیر دستش کما قال عدم **من لا یرحم یرحم** مهر آنکه تخم بدی بالیاء المصدر کشتن
 بکسر الهمزة العزلة ماضی من کشتن ومن قال یعنی افشاندن فقط غلط لانها لیس
 بمترادفین لان معنی الاول بالنزک المکلومعنی اتا صاحب حق و سلک و چشم نیکی
 بالیاء المصدری دانستن ای نظر بعین التوقع ورجامته النفع دماغ پسرده تخفف
 من پسرده و اولغه برأسها مثله تحت ای طبع الفکر الباطل فهذا من قبیل ذکر المحل
 و ارادة الحال و خیال باطل است کانه عطف تغییر لکه زکوشن بسکون الشین الی من
 الاذن ینسب برون قد او رده بعض اهل اللغة فی المضمومة و بعضهم فی قسم الکسورة
 والغصیة بختارون الکسر و العامة الضم و قول من قال قبل يجوز فیهم ضم الباء و کسرها
 و الضم او الکسر افسح علی اختلاف الروایتین مما ینبغی ان لا یلتفت الیه **مصرع**
 سخن نیست که من میگویم آرا بالکذا امر ای اخرج العطف من اذکر و استمع اللام
 و داد ای عدل خلق بده الیوم اگر تومی ند می ای فن د می قدم لعظای الموزن
 داد بالذالین بینها الف و هذاهن العجائب الصبیحة الموصولة فی النسخ القديمة
 و من او رده لکه لفظ دان بالنون فی آخره و شرحه بقوله امر من دانستن یعنی
 اعلم فقد غفل عن اللفظ فاین الشرع روز دادی بیا، الوحد ای یوم العید است
 و من قال ای روز دادی علم ان یكون الیاء للمصدریة فقد غفل عن اللفظ اذ یلزم
 فتح دخول الیاء المصدریة علم المصدر و عن المعنی کما لا یخفی لمن تأمل و انصف **مشوی**
 بنی آدم اعضای بکدیگر تدیعن ان جمیع بنی آدم یکد واحد فلک احد عضو لآخر

ایله سید علی

سید علی بن ابی طالب
 علیه السلام

ایضا یوم علم

ایضا یوم علم

که در آفرینش اسم مصدر و من اورد عبارت المتن که در اصل فطرت فقد غفل عن
 المتن الصحیح زیرا که جوهر بدیست تکثرت من آدم البتة عم و من قال من نطفة آدم
 فقد عد ما جوهر او عضو کلمه را مقدره بدره الی الی المریض آورد روزگار ای
 الزمان ذکر عضو ما را غاند بفتح النونین و اری لا بسکن سایر الاعضاء و اما ذکر
 المصغری قول البتة عم **الما المذمومون في نواتهم و تراجمهم کبد واحد انما**
عضو تداعی سائر باحی و الشمر نوکته محنت دیگران در علمی بیاء الخطاب
 نشاید که نامت نمند و در بعض نسخ و بعد ادنی و قبله في الترجمة **شوی** بنی آدم
 اعضاء در جمله هم که به جوهر او لشدر اصل ددم جوهر عضو زحمت و به روزگار
 در عضو بلکل که قالمزقاره جوهر غیر ای ایچون غیر سن علمی به شمر و به لر آدل
 آدمی **حکایت** در ویته بیاء الوحی مستجاب الدعوة در بغداد بدید آمد ای
 طهر و نشاء **حجاج** یوسف قد عرف ان حذف ابن بن العلی بن بشایع في هذا
 اللغة بخواندش اعلم ان لفظ خواند ضمیر **الحجاج** و هو امیر معروف بالظلم و مفعول
 الضمیر البارز الراجع الی درویش و کفت دعاء خیر بر من کن اعلم ان لفظ الدعاء
 اذا استعمل بحرف الا ح يكون للشر و هذه القاعدة مخصوصة بالتمه اکیب العوبنة
 فلا یجلی في قلبک اعترض في کلام المص کفت ذلك الداعی خدا یا جانش الضمیر راجع
 الی **حجاج** بستان امر من ستانن بمعنی الاخذ ای قبض روح کفت **الحجاج** از بهر
 خدا ای لله تعالی چه دعاست ای ای دعا، هذا کفت الداعی دعا خیر است ترا
 لانک تنجو من کس المظالم الکثیرة و جملة مسلمانان انهم یسلمون من شرک **شوی**
 ای زبردست یا من یوق اعلی زبردست ای الرخية ازار و صف ترکیبی مع الاول کرم
 بفتح الالف الفارسی بمعنی الخار تا که اعلم ان لفظ کفی المعینین الاول بمعنی السلطان
 الاعظم و التا بمعنی السؤال عن الوقت بالتمکة فین و المراد مهنا هو التا بما تد بفتح النون

ابن سید علی

ابن سید علی

و اما المصغری قول البتة عم
 و اما ذکر عضو ما را غاند بفتح النونین
 و اری لا بسکن سایر الاعضاء

طیبه قد صاده

تکثیر و اذا استعمل بحرف و علی
 سکون و للشر ص

طیبه قد صاده

مضارع اي يعني ابن بازار للدولة زوال **حكايت** قال سلطان من السلاطين الماضية
لصالح نوع السلطنة لو كان لها بقاء قال ذلك الصالح لو كان لها بقاء ما صيرت
سلطانا اذ بقيت مع الذي صار سلطانا في اول الزمان ولم تنقل حنقه الى آخر
بجه كما رأيت التاء للمخاطب جردان داري وصف تركيبي والياء مصدرية واستعمال
به اي اوله كه مردم آزاري وصف تركيبي والياء للمخاطب او مصدرية واستعمال
لفظ كه في موضع لفظ از شايح **حكايت** روى عن ابي منصور انه كان رجلا معتكفا
في مسجد الكوفة قال فدخل المسجد غلام منده في صلوة صلوة حسنة ثم فعل هكذا
الى اخر الشهر فسلمت عليه يوما من الايام فلم يرد علي جواب السلام فلما دخل المسجد
في اليوم التالي قال وعليك السلام فاستغربته وسأله عن ذلك فقال ان لا يوم ولم استاذنه
في رد السلام فاستاذنته اليوم فقلت له يا غلام استاذن مولاك ان تجلس ساعة
في ذكر الله تعالى وطاعته فذهب ورجع وقال اذن لي في ذلك ففعلت له اخبرني عن اعجب
ما رايت في الدنيا قال ان من عادي ان اصلي طول كل ليلة الى السحر ثم اسأل الله تعالى
حاجة فحض لي ليلة طيبة فقلت المني ان رجلا من اهل النار فنودي ان اذهب
الى الوادي الغلاة فحضت والصبح لم يطلع بعد فسمعت هناك ايتنا عجيبا فاذا
رايت شعبا عظيما قد طوق ذنبيه في عنق رجل وكتبه على وجهه فقلت له في ساعة
فقال قل لهذا الشعبان ليوقف فقلت للشعبان بحق الذي يحيى ونذهب بقدرته تعقف
ساعة لا تكلم هذا المسكين فوق فقلت للرجل من انت قال انا الحاج بن يوسف
فرايت الاحمال على كتفيه الى عنان السماء فقلت له وما هذا الاحمال قال اما الذي على كتفه
الايمان فهو وما المسلمين واما الذي على الايسر فهو اموالهم فقلت وما هذا الشعبان
قال منذ فارقت روجي من الدنيا ان الله تعالى ابتلاي به كما ترى كل يوم يطوفني من المشرق
الى المغرب فقلت له فهل فعلت شيئا قال نعم قلت وما هو قال قلت ستين

لفظ كه للتعليل
لان رجل معتكف

آدم یوق دویم که غمک یوق بنده مع یوق ملکر را این کلام حوش آمد و الاصلین
 اذا صدر منهم الاحسان ان یقع منهم الاحسان **حکایت** روی ان شاعر الحان بقول **در**
 امیر اشعار او بقره اما بحضرت و فی کل قرانه یقول الامیر **احسن احسن** و یعظ
 شیئا فقال الشاعر **شعر** اذا قلت قلت احسن احسن و یا حسن احسن
 لا یباع الدقیق فالملک صرته بضم الصاد والراء المهملتین الکیس مزار دینا راز روزن
 ای من النظرة بیرون داست ای آخر **حکایت** و گفت ای درویش دامن بدار امر من
 داستن گفت دامن از کجا آرم که جامه ندارم ای کیف ارفع الذیل و لیس الذیل
 پادشاه را به ضعف حال او رقت و رحمت زیادت کشت قطع بیابان الوجود بر آن
 ای علم القرقم بید که مصدر معنی کرد و بیرون فرستاد ای ارسل الی ذلک الفقیه فی طایف
 درویش آن تقدرا بانکه مدت ای در مدت قلیله بخورد و تلف کرد و با زاهدان سلطان
المخنیب قرار بر کف آزادگان نگیرد حال ای لا یستقر المال فی کف الاحرار **در**
 عاشق نه آب در غربال بکسر الفین المعجم و سکون المهملة و بالالف بعد الباء
 و هو المخل الکبیر یقال له بالکسر کلیمه و من قال تحریفا منه فقد ادعی بلاد لیل و المعنی
 کما لا یستقر الصبر فی قلب العاشق و الماء فی المخل الکبیر در حالتی ای میخند و وقع
 فی حاله که ملکر را پروای او ای المبالا به نبود و کان مشغولا بامر آخر من مهمات
 الملک حاشی بگفتند ای عرضوا حال ذلک الفقیه علیه بهم بفتی من بر آمد ای انقبض
 و غضب و روی از روی در هم کشید قد عرفت معناه و از اینجا من هذا الموضع
 الذی هو اختلاف الاحوال کفته اند فاعلم اصحاب فطنت بکسر الفاء و سکون الهمزة
 من التفتن و خبرت بکسر المعجم علم و زنه بمعنی التجربه عطف علیه که از حدی بکسر الهمزة
 المهملة و تشدید الهمزة بالفارسیه تیز و سورت بمعنی التجاوز و پادشاهان
 بر خذر باید بود غلظت بگو که غالب مهمت ایشان بالااضافه فی المغنلین و الاشارة

و خبر بیل ای بالباء بضم
 الالف لغت ایضاً

ابن سید علی

الی قول بادشاهان بر معضلات بکسر الضاد ای مثلثات امور مملکت متعلق
 باشد هر ازین فضل الله تعالی عبادت حینت بجعل شخصاً ذا شوکه - مشغولاً
 بتدبیر العباد و التماکک **حکایت** روی آن ملکامات و سماع رجل نعیبه و اخبر به
 صالحاً و قال کیف تكون حال المملکت قال ذکر الصالح ان الله یدبر مملکة تجل از دحام
 بالفارسیة ابو جوی کردن عدوا مکنند فلا بد من الاجتناب من اسباب غضبهم
مشغولی حرامش الضمیر راجع الی شخص مقدر بود اعلم ان لفظ بود بضم الباء
 و فتح الواو مضارع من بودن بمعنی الکیفونہ نعمت پادشاه فاعل بود علیه
 بقوله که هنگام بالکاف الفارسی بمعنی الوقت فرصت ندارد نگاه ای لا یحفظ
 وقت الفرصة مجال اسم مکان من الجولان سخن تانہ یعنی زبیتن قبل ان تکلم
 به یسرون بمعنی الباطل گفتن مبر بفتح تین نهی من بودن قدر خویش قبل از ترجمه
بیت حرام اولسون الکاشهک بمعنی که حفظ المیه سوزا چون فرستی مجال سخن
 جواب التخلی عبت بیره قدر که خراب التخلی گفت ای الملک بر اید جمع امر
 حاضر من راندن این که ای شوح بمعنی کساح و مبدرای مسرف را که چندین
 نعمت و مال باندک مدت بر انداخت و فی بعض النسخ بخورد و تلف کرد که
 خزینة بیت المال لغت مسکین است الی طعامهم نه طعمه بالضم و التکون بمعنی
 الطعوم اخوان شیاطین المراد بهم المسرفون قال الله تعالی **ان المبدبین کانوا اخواناً**
الشیاطین ففی کلام المصنوع تلخیص الیه **بیت** ابلهین بیا الوحن کو که او روز
 روشن بالا ضافه البیانیه شمع کافوری تمدای بیض شمعاً کافوریا والمراد
 ایقان یعنی اشرف زود بمعنی سریع بیا، الخطاب کتب بکسر الهمزة
 که اش شب روعن نباشد و من اورن بدله غانند فقد سهی لان الابله المذكور
 لیکن یوقد له من در چراغ تقدیره در چراغش قدم الشین للوزن و قیل فی الترجمة

این بیستم

بیت مشول به ابله که بگوید که نوزد اول کافوری موم تر کور رسن کجی یاغ اولمز چراغند
 انکه یکی از ورا به ناصح قید به لان لای وزیر لیس بنا صح خصوصاً فی بذل المال والتصرف
 کف ای خداوند مصلحت ان بینم وقع المتن فی النسخ الصحیح بمعنی العبان
 ومن اوردد لها مصلحت آنت فقد اسند سو الادب الی الوزير الناصح اذ نصح
 السلاطین انما یكون برعایت الادب **حکایت** روی ان احد امن العلماء نصح الخلیج
 واعلظ فی الخلام فقال الخلیج ان الله نکا ارسل رجلین افضلین منک یرید بهما موسی
 ومهرون علیهما السلام الی رجل شرمین یرید به فرعون وامرهما بقوله فتقولا لولا
 لینا لعل یتذکر او یحیی فانت بحیر من موسی ومهرون واما انا بشرمین فرعون فکیف لا
 تنصح نفسك ولانعل بخلام الله نکا فی نصحی که چنین کس از ای الذین فی طبعهم اسراف
 وجه کفای بکسر الحاف وفتحها من الرزق العون و فی الحديث **اللهم اجعل رزق ال**
محمد کفایا بتفاریق جمع تفریق مجری بضم الیم وفتح الراء ومعین دارند ای بعلی
 شاف نیما ولا یعطی جلد واحد ناد رنفقه بغنی من اسراف لکنند قال الله نکا **کلوا**
واشربوا ولا تسرفوا انه لا یحب المسرفین بیت که چه خدا کف کلوا واشربوا عقیبش
 کف و لا تسرفوا فلما نصح الوزير الملک فانه نصح فیہ نترقی فیہ باراد خطا حیث قال اما
 آنچه فرمودی بیا، الخطاب مبتداء از زجر و منع بیان طائره مناسب سببت ارباب
 همت نیست بالاضافه فی الالفاظ الثلثه خبره علی بقوله یکی را بلفظ و عطا امیدوار
 کلمه واراد اذ تشبیه ویراد همتنا النسبه که داندن بجای المعینین احدیها بالترک و دوزر یکی
 والاخر بالترک الیک و بازو بعد بنومیدی الی بالیاس حسنه کردن **بیت** بروی خود در
 بکسر الاء للاضافه بمعنی الباب اطاع مصدر اطعمه خبره ای او قوعه فی الطبع باز بمعنی المنقوع
 و کذا استوان که بمعنی کردن اذ الماضی بمعنی المصدر فی هذی اللغة جو با زنده ای صار
 منقوعا بدرشته و غلظت فر از بکسر الفاء بجای المعینین احدیها بمعنی العالی والاخر بالترک

یوقش وقد یکنی به عن المنع او الاغلاق والمعنی لا ینفی ان یفتح باب الاطاع واذا فتح
 لا ینفی ان یعلق نتوان کرد معناها بالترک انکل اولمز ومن یعرف الفارسی قال
 انما قال نتوان کرد معناها من قبیل قولهم فی العزیز لا یکن ان یقال کذا فکذا و قبیل
 فی الترحمة بیت طبع باین یوز که اچمخ اولمز چو آجلدی دو نوب مهب بیخ اولمز قطع
 کس بنیدای لایری احد که نشان عطا ش مجازاً سمحکة والمدینة وجوانبها من البلاد
 والقری وسمیت مجازاً لانتا جرت ای منعت بین بلاد بخد والغورای تراهمة وما یلی الین
 ومن فتره بالمختفص فعدا خطا، وقد اشهر مجاز بجمع مکة او اطح و لهذا استعمل المعنی ههنا
 و فی مواضع اخر معناها بلب ای ناحیة اب شورای اثنا، الملح کرد ایند بکسر الطاق الفارسی
 وقد عرفته مهرکی چشمه بود شیرین ای ماؤ ما عذب مردم و مرغ و مور کرد ایند مراد
 الوزیر انکل کالعین الیه ماؤ ما عذب بجمع الیکل کلمه احد لانتفاع منکل فالایق بکل ان لانتع
 کر کل حکایت یکی جنده از یاد شامان بیان پیشین صفتة معناه بالترک ابلار و در عیان
 مملکت سسته بالیا، المصدری کردی بیا، اطالیة و لشکر سخی داشته ایبا فی مهذب
 التغلین کما فی الاولین چون دشمن صعب روی نمود قد عرف معناه و خطا، من خطا،
 فیہ همه ای کلام پشت بداد ندای اعراضا عنه بیت چو دارند کنج بفتح الحاق الفارسی معنی
 الکنز از سپاهی دریغ لفظ فارسی بمعنی المنع والخص و الظاهر ان المراد به هو المعنی الاول
 ومن حصر المعنی فی الکا و فتره به منایبغی ان یقال فی حق دریغ آید سن الضمیر راجع الی جاه
 دست بردن بشیح لفظ مشترک بین السیف و قلعة الجبل و ضمیر العدة قبل اخرتها
 من التبن و الشعلة والمراد ههنا المعنی الاول حکایت قال الذی کتب اسم الشریف فی دیباجة
 الکتاب فی اثنا، الطلاح مخاطباً الی العبد الفقیر ان الجند الذین یبدلون ارواحهم لسلطان
 لا ینفی له ان ینبع الخزان منهم و سبج هذا المضمون فی المتن یکی از آنان که خد رفیع الغین
 المعجمه و سکون الدال المهملة بمعنی ترک الوفا، کردند بامشغ الضمیر راجع الی یکی دوستی

ابن لید طبع

حکایت

در بیخ

المخاض قد رای
على امان مملکت و

در بیخ

در بیخ علم المعنی الکا

ابن لید مع

باجاء المصدرى بود ملامت بالفارسية سرزشتن كردم وكفتم دونست ضد فوق
 خبر مبتدا محذوف و ناسپاس اى غير شاكر عطف عليه وكذا ما بعد وسفله او رد في
 في شامل اللغة في قسم المضمومة وقال في بحر الغرائب بكسر التين وسكون الفاء خفف
 من سفله بفتح السين وكسر الفاء بمعنى امر يدكوه وحق ناشناس اى منكه الحق والمبتدا
 المحذوف شخصه كى بان ذلك تغية حال بالاضافة از مخذوم فديم بهر كرد اى يرجع ومن
 قال في تفسيره اى اعرض فقد اخطا مرتين وحقوق نعمت سايلان بكسر اللام اى حقوق
 النعم الواصلة في السين الماضية در نور و بضم النون وفتح الواو من نور ديدن
 بالتركة و در كل كفت فاعله كى كى كى بكون معذور دارى بياذ الخطاب وفي بعض النسخ
 الكى بكون معذور دارى بكونم شايد كى استفهام انظارى اسپم نه جو بفتح الجيم ويكون
 الواو الشعية ونذر ين بالتركة نكلت در كى وكسر اللام الفارسي وفتح الراء المهمله ويكون
 الواو بمعنى الرهن و سلطان كى بزر با سپاهى بخيل كند و قلنا يوجد في بعض النسخ بخيل
 كند باو و بجان جو انردى باجاء المصدرى نتوان كرد بالتركة انكل او لكز كاعرف سابقا
بیت زربده اعلم ان لفظ ده اما بمعنى القرية في محفف من لفظ ديه او امر من دادن
 وقد يستعمل صفة في بعض التراكيب نحو ياردى و المراد منها هو انك امرد سپاهى را
 تا سر بنهد عبارة عن الانقياد ومن قال يعنى در راه تو فقد بعد عن طريق المعنى و كرسن
 و الكى امرد سپاهى را از رندمى سر شهيد در عالم ولا ينقاد لاحد شعر اذا شبع الكى و هو
 الشجاع لفظا ومعنى بصول من اصاب عليه اذا وثب بطش هو الاض بالقوة نصب
 علم انه مفعول مطلق ليصوب مثل فعدت جلوسا و خاوى البطن اى اطال عن الطعام
 يبطن بالفار بكسر الفاء المهمب عن الشيء يكتل ان يكون الشجع وخلق البطن حقيقة
 و يكتل ان يكون الاول كناية عن الفتح و الكى عن الفقر و من فقر المعنى علم انك فقد
 عن الحقيقة بلا ضرورة و قيل في الترجمة **بیت** توفى اوله بهادرد و در ريكى دو توفى اوله

ابن سعد علم

افتتاحه ابن
سید علم

مطلب
في حان لفظ ده

ابن سعد علم

قوله لفظا ومعنى
وذن الشجاع

ابن سعد علم

ولیکن کو تیرد و سر **حکایت** یکی از وزرا معزول شد کما هو کثیر الوقوع في كل عصر
و بخلقه درویشان درآمد و من از قلیل بل اکثر هم بطلبون الوزارة مرة اخرى و
برکت صحبت ایشان در وی اثر کرده لعله کان سلوک بالاخلاص و جمعیت
خاطرش دست داد **رباعی** تادل ز بد و نیل جهان اما هست دستش ز بد و نیل
جهان کونتا هست زین پیش و بی بود و مهرا را ندیشه اکنون همه لا اله الا الله
است **ملک** ای السلطان اندی عزله یار دیگر ای مرة اخرى برود لعل خوشی کرد و طاب
نفسه له و عمل فرمود ای اعطی له تصرف الوزارة و قلما یفعل مثله فی الدنيا قبول
نگردد لکن الوزير و من اقل و قوعا بل مستحیل عاده و گفت معزول به از مشورت
رباعی آنان جمع آن که بکنج بضم الطاف العزیز یعنی الزاویة عاقبت النسخ العقد
علیها متفقه علی هذه العجالة و من ذکره بدل کما قناعت فقد غفل عن العجالة التیمیجة
و الوزن الصریح و العافیة اسم و منی دفاع الله عن العبد کما فی مختار الصحاح
بشکنند و اعراض عن الدنيا دنا فاسک و دمان مردم بستند فلهما من سن الطلب و
فی الناس **حکایت** قال صفوان بن محرز اذا دخلت بیعتی فاکلت رغیفا و شربت
علیه ماء ففعلت دنیا العفالی التراب کاغذ بد ریوند و قلم بستند خرقوا هو
القرطاس و کسر و القلم و زدست و زبان **حکایت** میران ای عن ایدی الطاعین
الطعائین و السنهم رستند بفتح الراء من رستن ای جوا مکن گفت مهرا بینه لفظ
مفرد معناه البنته مار اللمة ما اما للتعظیم او برادیرا جماعة السلاطین خرمندی
بیاء الوحده کما فی المصالح بایدیة تنبیه علی ان المشاورة واجبة علی السلاطین
کما قال الله و **شاور مع فی الامر** و علی ان المشاورة و تفویض الامر انما یفعل بالعاقل
که نه بمر مملکت راستا ید مضارع من شاستن ای یلیق به گفت ای الوزير نشان
خرمند کانی است که بچنین کارها تن درند مهرا ای لایتم جسد ال امثال من

ابن سید عم

مطلب
لا تصیحه الملوک

هذه الاعمال التي فيها خطر وكلامه در زابن التحسين للفظ **حلايت** روى ان عالمين هيس
 الوزير سمع امره فانقول في الطريق لاجله هذا رجل سقط عن عين الحق فابتاع بمصالح الناس
 وغفل عن مصالح نفسه فلما سمع كلامها انتعظ به فغزل نفسه وتاب فصار من الصالحين
اكمل بيت مهمل قدمه بيان بهر همه مرغان علم جميع الطيور ازان شرف دارد بين
 علتة بقوله كه استخوان خورد جانور نياز دارد بروى انه ينزل قريبا من الارض ويخطف
 العظم منها ولا شك انها لا يؤذى حيوانا وقيل في الزجج **بيت** هما جميع طيور او سنة
 شريف اولدى كه يركوك و بهر جانور اول انجتمه **مثل** كانه من نتمه الحلاية وجواب
 الوزير سياه كوش اسم حيوان يلازم الاسد يقال له بالتمه كره فلاق را كفتند المقصود
 من ايراد امثال من الحلاية فصيح والمعنى لو كان هذا الحيوان حماله عقل ونطق لو استغفر
 هذا الامر منه لقد اجاب بما ذكرته املا رمت صحبت شير وهو سلطان الحيوانات
 بجه وجه اى لاني سبب اختيار افتاد المراد سياه كوش الوزير ومن يلازم السلطان
 كفت فاعله سياه كوش تا فضلا صيد شى حورم وكذا المقربون ياكلون نهم السلطان
 واز شير دشمنان در پناه اعلم ان لفظ پناه اسم مصدر بمعنى بناه مبدن وصفه امر
 منه وقد يستعمل صفة في بعض التراكيب ويراد به معنى المفعولية نحو قولهم پادشاه عالم
 پناه وقد يستعمل بمعنى پناه كاه اى الملجى والمراد اما المعنى الاول فاضافة القول
 صوتش وهى بالفارسية جملة كره دن بمعنى اللام او الرابع فالاضافة بيانته زنده كانه
 كنم كفتند كنون اى الآن كه بظلم حيايتش وهى الحفظ در آمدى ايا، للخطاب اى بخلت
 ويشكر نعتش اعتراف كره دى فيه تنبيه على ان فكره النعم عمود و في الخبر من لم يشكر الناس
 لم يشكر الله چنانچه ديكته نياتي والملازمة توجب الرفع **مصراع** مكر در درگاه شاه آيد
 بدولت مى رسد تا بخلق خاصت صيغه جمع والتا للخطاب در آورد مشتق من دروزن
 فاعله ضمير شير ومفعول تا الخطاب واز بندگان مخلص شمارد فن جده في الخدمة حصل

مخلص شير
 في نصح الوزير

مخلص
 شير
 نطق

القربة وكذا الملازمة باب الله مفراج رو بسجد كمر بجوامع من نصب غفران را و لهذا
 قبل خدمة الملوك نصف السلوك وقيل الاخلاص افراد الحق بالعبار كلف معجبان اي مع كونه
 كذلك از بطش او ايمن نستم و لهذا قيل لا ولا فاء للملوك وقيل الامير من لا يعوق الامير
 بل افة القرب اشدة واكثر وقد ورد في الجبر والمخلصون علم خطر عظيم بيت الكر صد
 صد سال كبره بفتح الكاف العجى يبراد به مهنا الجوس آتش فر و زد اي يجعل النار
 متلهبة الكبر بدم در و افند سوزد مضارع من سوختن اما لازم فالفاعل كبر و
 اما متعد فالفاعل آتش ففي قرب السلطان خطر كما قلت بيت قرب سلطان
 چو آفت جان در سقن انم سرور يا قربت قال العلماء ينبغي للعلماء ان لا يقربوا
 من السلطان ورو وفيه حديثا ان العلماء امناء الرسل عالم بجالطوا السلطان و
 قال المحققون معناه ان لا يطلبوا القرب منه اما لو طلب السلطان عالما فينبغي
 له ان يذهب اليه ويرشده الى الحق ويمنعه عن الظلم وقيل في صحة السلطان
 خطر ان اطعته خطر دينك وان عصيته خطر نفسك فالسلامة ان لا يعوكل
 ولا تعرف والمص اراد التبيه على الحصة من مهن القصة حيث قال افند كراي قد
 يقع ندیم حضرت سلطان زربايد اي يجد الذهب وياشد كبر و داي يقتله السلطان
 وحكا كفته اند از تلون طبع پادشاهان بر حذر بايد بود بجمع بودن كه كاه اعلم ان
 لفظ كاه اما بجمع الوقت او بجمع السرية او بجمع المسند او بجمع الشئ الذي يستعمله
 الصاغة يقال له بونه وقد يكون ادا اسم زمان او اسم مكان نحو تخنا و كبريز كاه
 والمراد مهنا المعنى الاول بسلاى بيا، الوحدة بركند مضارع من رنجيدن و كاه پرتاب اي
 خلفت دهنند وكفته اند اعلم ان الكلام قد يكون نفع مقصود او دون قائله فالعاقبة
 في امثاله نك ذكر الفاعل فعول المص وكفته اند منه كه نظرافت بسيار المراد بالظرافت
 مهنا التصنع في الكلام بها لهذا لا ضحاك الغير عادة و عيب حكيمان بيت نوبه

مطلق
 في كونه سلطان

مطلق
 في لفظ كاه

مطلق
 في نوبه

والتكلف في بيان كلام منجلى
 في نوبه كاه و بغيره القلم

قدر خویشتن باشم و قار عطف عم قدر بازی یعنی اللعب و کز باز بچه و ظرفت
 بندیمان بکذا رفانها ضیعیهم **حکایت** یک از رفیقان برید المص ان احد من اصحاب
 شکایت روزگار نامساعد مساعدت في اللغة المعاونة بنزدیک من آورد یعنی
 جاد و شکاخذی عن الزمان الغير الموافق حيث قال که کفای اندک دارم قد
 عرفت معنی الکفای و عیال بکسر العین المهملة جمع عیال بالغتخ و التشدید مثل
 جنید و جیاد بسیارای دارم و طاقت بارفاق ندرم الفاقة الفقر و الحاجة بارفاق
 سکون الرأ فقد افسد دردم آمد تجالج في قلبی که با قلمی بیاء الوحده دیگر می
 لغین احدیما الغیر و الآخر یعنی الآخر بالترک دخی روم بفتح الراء و الواو مضارع
 متکلم من رفیق تادرم صورت که زندگانی با بیاء المصدری کم که رابرینک و بد من
 بالاضافة اطلاق بناشده که بهر صله الاطلاق **بیت** بس که سینه بفتح الکاف
 سکون الراء یعنی الجایع صفت ماضی من خفتن یعنی بائق و او بیق و کس نه است
 ای می یوف احد که کیست من هو بس جان بلب آمد کنایه عن خروج الروح و الموت
 که بر و اصله بر او کس نکیر است ماضی منفی که یستن بکسر الکاف الفارسی یعنی البلاء
 بازار شمانت في مختار الصحاح الشمانتة بالفتحات الفرع ببلية العدو دشمنان
 می اندیشم که بطعنه الباء للاتصاف در رقای من بخندند ای بستر و ان در وسی
 مراد حق عیال بر عدم مر و ت و رجولیت حمل کنند و گویند **قطع** بین امر من
 دیدن و في بعض النسخ الغير المعتمد علیها مبین نمی منه و من اختار متنا فقد
 غفل عن ارادة القفاحة في المقام ان لا یحیت را اطمینة العار و الا نفا که مهر کز موهون
 نحو امید دید یعنی دیدن معنی الخلاج کورمه که کدر کما ان معنی قولهم نحو امید شد
 اولسه که کدر و من می یوف الفارسی نظرا ل المعنی اللغوی فقال في تفسیر یعنی
 لایرید ان یری روی نیل کنی با بیاء المصدری تناسلت ای سهوله البدن که بند

والعقل من يعوله الرجل
 من الزوج والاولاد
 اظنم فكل من يكون
 على الرجل عیاله
 ابن سید علی
 و في لفظ کرسه
 سکون الراء و فتح
 العین و کسر
 لغت مستعلا
 مر

ابن سید علی

انقصون

ابن سید علی

مضارع من كسبه في بفتح الخاف الفارسيه خوشتن را اي لشفه زن وفره زند بگذارد
 اي يترکها بسحقى الظاهر ان الباء للالتصاق والياء مصدرية ودر علم محاسبه
 بالاضافه چنانکه معلومست اي كما انک تعلم چیزی دانم اگر حرف شرط چاء شما
 اجاء القدر والمنزله اي بسبب قدر کم و عزتکم ومن قال قدر کم و عزتکم بافرا
 الضمير فقد غفل عن معنى لفظ شما جرته بيا، الوحد معین کرد دکه که موجب
 جمعیت خاطر باشد بسبب الفراغ من ممتع المعاش بغيره عمر طرف از عهد شکره
 ای من حق شکره شواخ بیرون آمدن جواب الشرط معناه بالترک چقدره بیع کفتم ای
 یار خلیل پادشاه و در طرف بغتی من ای جهت دارد ای لعل السلطان جهتان امید
 نان و بیع جان بیان لقوله و طرف و خلاف رای خردمند است بدین امید ای
 بسبب رجاء الخیر در آن بیم افتادن فان خوف الروح خطر عظیم **قطعه** کس
 بناید ای لایحی احد بجانة درویش ای الی باب بسته متقاضیا که خراج زمین و باغ بود
 امر من دادن یا بشویش و غصه راضی شوان اصبر علم الهمم و النعم مع الفقیر یا حکم کند
 المراد به اعانته ما یراد بکبر او ما یقال له بالترک بوکر که پیش زاع لفظ مستعمله العرب
 والجمع بالترک فتوزفون به امر من ندادن والمراد القاء النفس فی المهلكه کفتم ذلک
 الرفیق این سخن ای کونه علل السلطان ذا خطر موافق حال من تکفیر لای علم کمال الله
 الاستقامه و جواب سوال من نیاوردی لای اذعی الصدق والاستقامه شنیدم
 که گفته اند مهر که حیانت و زرد مضارع من و زردن بالترک صامق والمراد عمل
 الخیانه ومن قال بمعنی الاعتیاد بالشیء اخذ من بحر الغریب اذ قال فیہ بالترک خوابد
 نمک ای یات بیثیاسب المقام دستش از حساب بلرزد **بیت** راسته با یاء
 المصدریه موجب کسر الجیم رضای خداست بالاضافه فی اللقبین کس ندریدم
 ای ما رأیت احدا که کم شدای ضل از راه راست من الطریق المستقیم و حکما گفته

ابن سید علی

بلفظ

ابن سید علی

اند جمار کس حذف الهمزة ایضاً از چهار کس بجای بر کج و بعضی نسخه برسد
 حرامی ای قطاع الطريق از سلطان فان حفظ المقارن علیه كما ذكر الفقهاء ومن علم
 في تفسير حرامی وقال هو من اخذ مال الغير بما حرمه بالغضب كقطاع الطريق فقد
 غفل عن المسئلة وورد في السارق از با سبان فان ياخذ خفية منه لان حفظ المتاع
 بالليل عليه وقاسق از غمارة فانه يظهر حاله وروسی از محتسب وهو مفعول الشحنة
 وبالتركه سو باشه علی خلاف اصطلاح اهل الروم ومن لم يعرفه قال في بيانه لان
 تاديب مثل الشارب والنزاع يفتن في ديار العجم الى المحتسب وانراکه حساب
 پاکست بالباء الفارسيه والكاف العربیة بمعنى الظاهر از محاسبه چه پاکست بالباء
 العربیة بالتركه ایفکله قطع مکن فراه بمعنى الواسع روي بفتح الراء وكسر الواو وياء
 المصدر من رفتن مجموعهما وصف ترکیبی در محل ای لا نسرف ولا تجاوز عن الاخذال
 حال کوکل متصرفا اگر خامی مرهویکه وقت رفع توبیراد بالرفع الارتفاع في المنزلة
 ای الترقی او المراد به الرفع عن المنزلة ای العزل من المنصب باشد مجال دشمن تنک
 حتی لا بعدران يطعن فيک نو پاک بالباء العجمی باش ودارای برادر از کس پاک
 بالباء العربیة زنده جامه ناپاک لار آن جمع لار ز وهو بالکاف الفارسیه وضم الراء الهمزة
 القصار بر سکن للنظر به کفتم حکایت آن روباہ وهو الثعلب مناسب حال
 تست بالاضافة في اللفظین که دیدندش که بزان واقفات وضمیر آن من صفات
 مشبهه من که بختن واقفان حاستنا معنا ما بالتركه بقرق و دو شرک وقالوق
 کسے گفتش چه آفتست که موجب چندین محافتست گفت فاعله رو یا شنیدم
 که شتر بلا الف ذواله لغة را بسختم وهو العمل الذي يعمل بلا اجره ومن قال وهی
 بتانیث الضمیر نظر الال لفظ وله فذة لفظا عربیة في اخره تاء التانیث کی کیرند گفتند
 ای سغیه ای خفیف العقل شتر را با توجه مناسب است و تر ابا او چه مشابهت

این سید هم

این سید هم

این سید هم

این سید هم

گفت خاموشی ای اسکت که اگر حدود آن جمع شود بغرض گویند مشیرین ای کابین
 شترست و کفر فزار آیم و اخذ و علی ای جمله کراخم کلیه من باشد من القید تا تفتیش
 حال من کند بظهور آتی ثعلب و تا سرباق از عراق آورد باشد تا کزیرین بفتح الحاف
 الفارسی ای المذوع مرن باشد و المصی بصرح المقصود من التمثیل بقوله و نراهم بین
 علیا مذکره و اعرفه فضل است و دیانت فی نفس الامر اما حدود آن در مکتب اند
 و مدعیان گوشه نشین لفظ اند مقدر اگر چه حسن سیرت است ای و آن کان کل سیرت
 حسنه بخلاف آن نقریه کنند و در معرض خطاب پادشاه آید و نفع فیه و در محل
 عتاب عطف علیه در آن حالت که اجمال مقاتل باشد استفهام انظار می مصلحت
 آن بینم که مملکت بضم المیم قناعت را حراست و حفظ کنی و ترک ریاست گوید یعنی
 آن را بی حد از آن بقول ترکت الریاسته که عاقلان کفنه اندیت بدریاد بر بفتح
 الدال منافع یعنی در دریا و دریا و دریا و بضم الدال یعنی در بیابان یعنی در منافع گفته غلط
 به شمارست و احوال آن فیه خطر او که خواهی سلامت من العرق در کنارست قیله الرقعه
 بیت دگر منفعت کز نه عدد در سلامت استر ایسکی دوت کنار را رفیق این سخن
 بشنید و لم یقبله بهم بر آمد فقبح و غضب و روی در هم کشید لآن الحق تر و سنجها
 و بر بخش امیر و صف ترکیبی و بر بخش بکسر الجیم اسم مصدر فهو یعنی رنجیدن خودانش
 و بنیش و پرورش و الشین من نفس الحکمه کما سمعت فی اول الکتاب گفتن گرفت
 ای شرع که این چه عقل و کیاست و فهم و درایت بمعنی العلم و قول حکما درست آمد
 ای ظهر صدقه که گفت اند دوستان در زندان بکار آید لآن الصدیق الصبیح سجع للتخلیص
 که بر سفره همه دشمنان دوست نمایند **قطعه** دوست شمار نه من شمر دن آنکه در نعت اند
 هر چون لاف یاری با بیاید المصدری و برادر خواند که عطف علی قوله یاری معناه بالترکه
 قدراش او قشوق دوست آن دانم که گیرد دست دوست با خن بد بتریشا حال

طرف کبر و در مانند که عطف علیه و هو بمعنی البحر دیدم که متغییری شود من نصیح و نصیحت
 من بغرض می شنود یکسره اشین و فتح النون مضارع من شغیداً بنزدیک صاحب دیوان
 براد به اهل دیوان کالوزیر لا السلطان رفتم لغرض حال سابقاً الیها سبب متعلق بقوله
 بکنتم معوضی که میان ما بود گان بینی و بین الرفیق صورت حالش بکنتم من علمه بالخاسته
 و الاستقامه تا بکار مختصر نصب کردند و عینولجره ضیفاً چند روز برین آمد معنی
 علی هذا الطیف طبعش را بدیدند و حسن تدبیرش پسندیدند فلما ظهر استحقاقه کارش
 از آن در گذشت ای تجاوز غنه و بمرتبه برتر ای اعلی از آن ممکن گشت بفتح الحاف الغاربه
 ماضی من کشتن بمعنی الصیرور و مهمین و علم هذا المنوال فی الرفعه نجح سعادتش در ترقی
 بود و لم یزل مترقی تا باوج ارادت الاوج القطر البعین من المکرر العالیه من الخیضه
 برسید و المعنی وصل الی مرتبه برید بقیه تشبیه علی ان اللابق للتسلطین ان یبصوا الامال
 بالمناصب العالیه قال رسول الله علیه السلام **من قلداً نأویة رعیته من موافق منه**
فقد فان الله ورسوله وجماعة المسلمين و مقرب حضرت سلطان شد و مشار الیه الباشا
 ای رجلا یشار الیه برؤس الاصابع و معتقد علیه عند الاعیان لفظ شد مقدر طاع عرف من
 فلما حجة الیها و جد فی بعض النسخ من لفظ کشت **کلمات** سئل السکر عن رونق سلطه
 و رفود و لته قال ان اعطی المناصب الیها و السرفیه ان فی تفتیح المراتب مدم
 القلوب فلا یبقی ان یمدح قلوب الناس حتی یرجع مهمهم عنه بر سلامت حالش
 شادمانه با لیا، المصدری که دم و کفتم **بیت** ز کار بسته منیدیش نه من اندیشیدن
 و دل شکسته مه ار الی لا تجعل قلبک مکسوراً که آب چشمه حیوان ای ماه الطیوه درون
 تاریکیست با لیا، المصدری بعد الحاف و اعلم ان لفظ تاریکی بلا لیا بعد الحاف بمعنی الظلم
 بالترکیه قرکو و لفظ تاریکی با لیا بعد الحاف بمعنی الظلم قر کلن و لا یکنی علی احد ان ماه الطیوه
 فی الظلمه فن اختار التی بلا لیا و قال فی بعض النسخ تاریکیست با لیا، فهو فی الظلمه و قیل

فی بعض النسخ
 تاریکیست با لیا

الی سید علی

في الترجمة **بيت** بفلوا اي شدة غم بيده كقولك صق دونه صقن چون بيلورسن فقلت **بيت**
 اولوز آب حيات **شعر** **آ** حرف تشبيه لاخر من نهى مخاطب مؤكده بالنون الثقيلة من
 الحزن ضد السرور **آ** البلية اي صاحب البلاء وهذا مثل لمن يلبس الشئ ويلبسه
 وهو منصوب على انه منادى مضاف حذف حرف نداءه فلله **حمن** الغاء للتعليل **الطاف**
 جمع لطف وهو الرفق والاحسان **صفية** صفة الطاف الى له الطاف كثيرة **خفية** لا
 يبلغها العقول **بيت** **عشيق** من نشقن ترش بضم التاء والراء وقد يكن الراء
 للتخفيف ازكر دش اسم من كره يدن ايام اي الزمان كه صبر وهو بفتح الصاد وسكون الباء
 حب النفس عن الجزع وبكسر الباء التواء المرة المعروف عند الأطباء ولا يكن
 الا في ضرورة الشعر **نخت** خبر صبر فغية ايام وليكن بر شيرين دارداي ثمة طلو وقيل
 في الترجمة **بيت** الكشي او ترجمه كره دش ايام دن كه صبر اجي در ر اكر چه طانو ميشه وار
 در ان مدت اي في ايام دولة الرفيق المذكور مرر با جمع ياران وفيه تشبيه على ان السومج
 الاصحاب مما يستلذ **بيت** وقت او ان كه اسال بحج رفت كال خوشي مباركه سوي
 چون تو باو همسفرى اتفاق سفر مکه افتاد اي سافرت للفتح چون از نيار شتمك باز
 آمد اي رجعت دو منزل استقبال كره ذلك الرفيق ظاهر حالش وديم پيريشان بيته
 بطريق العطف **التفسري** بقوله ودر هميشه درويشان كفتح حال بسكون اللام **بيت**
 كفت چنانكه تو كمالك كفتي سابقا **طابقه** الهمزة للوصف كما سمعنا مرر احد بديده
طابقه روى عن بعض العلماء ان اول ذنب وقع من اهل السماء واهل الارض هو الحد فاق
 ابليس حداد مع حته اخرج من الجنة وان قابيل حد فاما بيل حته قتله وبجائنه
 منسوب كره دند عليه ما هو المعتاد بين الحداد في ابواب السلاطين **طابقه** روى عن علي رضي
 في دفع الشرا الحد دامة قال رسول الله دم يا علي اذا توجه اليك شقة ادع الله تبع بهذا
 الدعاء اللهم اني استنك بحق محمد ان نجيني مما اخاف وممكن در كشف حقيقت ان مقتضا
 نفوس

ال ماقتش علم وجه يبلغ الغاية وياران قد تم اعلم ان اهل الفرس لا يعتبرون المطابقة
 بين الصفة والموصوف في تراكيبهم الفارسية ودرستان رجيم ای مشفق از لفظ حق
 خاموش شدن و صحبت دیرینه یعنی قدیم فراموش کردنند **قطعه** بصرع خدا چون کسی
 او کتو من منصبه مهم عالمش پای بر سر مندی بضعون اقدام هم علم رأسه جویند کما قبال
 که دولت دستش گرفت و ساعده السعان ستایش کنان و صف ترکیبی و لفظ استا پیش
 کنان و وصف اسم یعنی ستودن ال المدح و لفظ کنان صفة مشبهة من کردن ال حال کونتم
 ما و چین دست بر سر المفظ الاول حرف یعنی علم و الکا یعنی الصدر نماند کما هو تجزیه فی کلی
 عصره الجمله بانواع عقوبت و عذاب که قرار بود و محبوس تا درین صفت که مترن باله
 للاضافة سلامتی بالیاء المصدری محاج بر رسید ال اهل البلده از بندگرا تم بکسر اللطاف
 الفارسی یعنی التخیل خلاص کردند و اطلقونه منه و ملکن موروثم ال الملک الذی انتقل الی
 بالارث الشرعی خاص لفظ کردند مقدر ای جعلوا ملکی الموروث مخصوصا بالملک کفتم ان
 نوبت اشاره من قبول نکردی که قد قلت لکن عمل پادشاه چون سفر در یاست سودمند
 بارت که فایده او و خطر ناک فور قلولان لفظ مند و ناک اداة نسبة کما مرث الاشارة فاذا
 اقدمت علم امر ذی خطر یا کنج بر کبیری تر فعه بادر طلسم بگیری نموت **قطعه** بیار بر مهر
 دو بیت کند خواجده اذ اسافر فی البودر کنار اذ اسم من العوق یا موج روزی بیاء العون
 افکندهش بفتح النون مرده ال حال کونه تیتا بر کنار اذ غرق مصحح ندیدم ازین
 پیش بالباء العون یعنی الزیاد ریش بالکسرة المجهولة یعنی العرقه و الجراحة
 و هو مضاف ال دروش خراشیدن فانه یجده الجراحة و ملک پاشیدن بالباء العج
 بالترکیه صاحب حق فانه یزید الاواد برین دو بیت اقتصار کردم و کفتم **قطعه** ندانسی بختیام
 انظاری که بینی بنید القید بر پای ای علم ر جلک جو در گوشت الناء المخطاب نیامد پند
 مردم و المراد به عدم قبول النصیح ذکر لغوی ای قرة اخره که نذاری طاقت نیست ای البصر

علم الله ولفظ نیش منافع شو که الحیوان المودنی الخلد والعقرب مکن انکشت
در سوراخ کرم یعنی العقرب و هذا اللفظ بالالف العون والزاء العجمی لانه الاصل
مربک من لفظ کرم یعنی العقرب ومن لفظ دم بالترک فوبرق والمعنی لانه دخل الاصبع
في حجر العقرب وقيل في الترجمة **قطره** ابا غل بندا ولا سین بلمد کئی قولان دو تا که
آدم او کدینه یوغه طاقتک زخمه دخی سن صقن صوقه اکل عقرب ابنه **طایب**
تنه بیا الوحده چند معانها بالترک برنج من در صحبت من بود ند لعلم کانوا بر بنی
ظالمه شیان بصلاح آراسته ولم يوجد النسخ التي راينا ما القول التي اخذ وباطن
ایشان بجای پیراسته والعجب ممن جعله من المتق مع اعتراف بانته لم يوجد اكثر
النسخ یکی از بزرگان در حق این طایفه حسن ظن بلیغ داشت **بیت** ای او بیا حق را
از جدا شرمه که ظن نیک داری در او لیا چه باشد و ادرازی بیا الوحده یعنی و طیفه
معین کردن بود فیه تیب علم ان علاقه حب الاغنیاء للفقراء ان یبزر لوال المال بهم **حکایت**
قال رجل لشخص من ادعی جک فاطلب منه ما لاقان اعطاک المال فصدقه والافلاتفت
الذعواه مکریکی از ایشان ای واحد منهم هر کتی بیا الوحده کرد نامناسب حال
در ایشان لان لفظ نبشر حرف الصاق و شرفه لا یفتکر البش من شرفه و ظن ان شخص
فاسد و بازار ایشان کاسد فلما کان الامر كذلك خواست تا بطریق بیاد الوحده کفایت
یاران را مستخلص بفتح التام کتم فاه حسن الکلام يحصل المرام امکن خدمتش
الضمیه راجع الی قوله یکی از بزرگان کرم ای حضرت باب داره و قصدت ان ادخل
علیه در بانم در بان یعنی البواب والمیم للمتکلم زمانکه لم یکنی وجفا کرد کما داب
البوابین معذورتش الضمیه راجع الی در بان داشتم حکم انکه کفته انه **قطره** در بکسر
الراء للاضافة مبر و وزیر و سلطان را مرمون و وسیلت ای بلا واسطه مکرده من
کردیدن پیرامن یعنی الحواله والذین والمراد ههنا هو الاول ای لایح حوله سک و در بیا حیوان

مطالب
 در بیان لفظ کرم

این پند است

مطالب
 در لفظ بیهوشی
 الضمیه

شعر

چو یافتند ای یابند غریب مرهون این ایشان را بنا که بیان بکند آن ایشان را اسک
 دامن چندا نگه مقربان بفتح التراء حضرت آن بزرگ بر حال من واقف شد ندای عرفوا
 ای شیخ سعدی و البواب فنعنی با کرام المیم الاخیره للمتکلم در آوردند ای
 ادخلونی بالاکرام و برترای اعلی مقامی بیا الوحده و من قال بعنه مقام اعلی
 فقد ضیع معنی الیاء معین کردند که هو داب اهل اللطف اما بتواضع فرود شست
 و کفتم بیت بکرار ای آنرا که کنیم و المراد بکین هنا الناقص تا در صف بندگان نشین
 فلما قلت هذا الطلام کفتم ذلک الکبیرة مقابله کلای مصرع الله الله ای لذت چو جای
 ای این سخن است ای لیس محل هذا الطلام بیت که بر سر و چشم من نشین مرهون نازت
 التاء للخطاب بکشم که نازنین الیاء الخطاب کالاول نازنین حبیب نعیم فی الجمله بنشینم
 و از هر دره بیا الوحده سخن بیوستم ماض متکلم من بیوستن آرید هنا المعنی العقول
 تا حدیث زلت بفتح التراء المعنی - معنی الزلل و هو مصدر ذل فی طین یا ران در میان آمد
 لان الکلام بجز الطلام کفتم قطعه چه جرم بضم الجیم بمعنی الذنب دید خداوند سابق
 الانعام صفة لقوله خداوند که بنشین در نظر خویش خوار و حقیر می دار دیگر اللفظ
 خوار بالالف لرعاية العافية بل النصیح ان و او رسمتی خدا بر است مسیح بغیر ضایرا
 مسلم است بزرگوارى بالیاء المصدر الی العظیمة و لطف عطف علیه که جرم کالاول
 بنشین جان و نان بر قرار می دارد بید آنه لیس لکن التخلق بخلق الله فی حکم را این
 سخن بیت الکلام العقول پسندید و مقبول آمد و ظاهر اثره لانه اسباب معاش
 یاران فرمود امر خدا را تا بر قاعدت ماضی علی ما کانت مهیا و حاضر در اند و مؤنت آیام
 تعطیل و فاکنند بید به ان یعطی ادرار الايام التي قطع فیها شکر نعمت کفتم و زمین
 خدمت بیوسیدم علی ما هو داب ارباب الادب و عذر جسارت بالجیم العزلة
 لفظ عزلة بمعنی الخلاء فاجواستم و در حالت بیرون آمدن این سخن کفتم قطعه چو کعبه

اینجا لید علی

نه بندگی

مطلوب
در بیان لغت کلام

اسم للبيت العتيق الذي في بلاء نكة قبل حاجت شد يقبل عند ما الحاجات ازديار
 بعيد مرهون روند خلق بدیدارشن اعلم ان لفظ دیدار مشتق من دیدن يستعمل
 اسم مصدر فهو بمعنى دیدن نحو رفتار بمعنی رفتن از بس فرسنگ لفظ فارسی
 عربیة فرسخ وهو اثنتی عشرة خطوة **حکایت** قال العلماء استجاب الدعاء قدام الحج
 الاسود والملتزم وهو ما بين الحج والباب وعند الباب وفي المقام الخفي بل في كلام
 الحرم ثم تحمل امثال ثيابه كذا اي ينبغي لكن ان تتحمل سواد آداب امثالها ومقصودنا
 من الجسارۃ تحصیل المنفعة منكم که میچکس ترند بر درخت که بر ای انتر سنگل
 مفعول ترند **حکایت** مکرر ان کنج براد به اظریته فراوان بعنی الوافر از پدر میراث
 یافت ای انتقل الیه بالارث من ابيه دست که م بر کشاد وقع الواو العاطفة
 هنای و داد سخاوت بداد و لولم توجد لکان منظوما و نعمت و مال و قیاس
 و در بیغ بر سپاه و رعیت **نکته** نیاساید مضارع منفی من آسودن
 مشام و هو الموضع الذي فيه القوة الشامة از طبله لفظ مستعمل في العج و الرقوع
 و الهزلة للوحدة عود و هو الذي يتجزأ به برانش نه امر من نهادن که چون مثل خبر
 بیوید مضارع من بیویدن و هو بالترکه توقع و قو قلق علی حاضر به صاحب
 بحر الغراب فالفاعل علی الاول ضمیر عود و علی الثاني ضمیر مشام و من قال قيل
 بیوید ضمیر مشام الظاهر ان معناه بیوید ان عود میچو غیر فام بعرف المعینین
 و لهذا لم بقدر علی التحقيق و حاصل معنی البيت ان لا یستراح من العود الكثير
 عالم بحر و کذا لا ینفع بالمال عالم یحرف الی المصالح بزرکه بایدت حرف الشرط
 مقدر کشند که اعلم ان الیاء المصدری اذا دخل علی الاسم الذي اخره ما یصدر
 بالكاف الفارسی و یحذف الیاء من الکتابه کجوبندک و الکنندک و کشندک کن فان
 نتیجه العطا عظم المعطى وان الید العلیا ضمیر من الید السفلی که تا دانه لفظ مقدر

*خطه
 بیان لفظ دیدار
 و در مقام تحصیل وقت
 الیاء و در مقام الیاء
 و عند بزرگتر*

*خطه
 تا دانه لفظ*

ای الحجة یکنفستک زویدای لایست وقیل فی الرتبة **قطعه** دعای قو خود بیز من طلبه عود
 اوون بلانجون قو خود بلور نمز اولولوق استه ایسکل بخشش ابله که دانه اکینججه چونکه بنمزا
 یکی از جلساء بکسر الهزته للاضافه و هو جمع جالس او جلیس نحو علماء و فقهاء و غیره در تفسیر
 نصیحت آغاز کرد ای شرع فیه که ملک استین قدمه معناه این نعمت ای المال را بسی
 اندوخته اند و برای مصلحت یعنی لاجل المهمات زمان فلا بد من حفظه دست از این
 حرکت کوتاه کن ای لاشرف که واقعا ای الطواریث در پیش است عین ان تلافیها
 و دستمان در پس فیه صنعة التضاد و بعضی نسخه در کتب نیاید مضارع منفی من بیایستن
 که بوقف حاجت ابناء یعنی در مانع من در ماندن یعنی البحر **قطعه** اگر کنج بیاء الوصیة
 کنی بر عایان بخش یعنی القسمة رسد هر کنجی را بیاء الوصیة و کنج در اصل یعنی ^{اجل}
 المترق و المراد هنا لكل احد بر بی ای جنبه من الارز چر استای از مهر یکی ای من العوام و من
 قال شخص ^{بکسر} غایا فقد غفل عن سوق الطلام اعنی قول المص بر سپاه و رعیت ریخت
 جوی سیم ای تم تاخذ من کل احد فضة مقدار الشعیر که در بکسر الخاف الفارسیه آید
 ای بجمع تر ای لاجل هر روز کنجی ای خزینة واحدة مثل زمان و قد صار ملکا روی ازین
 سخن در مع کشید قدمه معناه مرا اعلا بقوله که موافق طبعش نیامد و گفت خدای
 عزوجل مرا مالک و بعضی نسخه ملک بکسر اللام ابن مملکت که داند است تا بجوم
 و بیخشم هذان الامر ان دلیلان علم الملک نه پاسبانم که نکه دارم ^{بکسر} قارون مملکت شد
 که جهل خانه کنج داشت تفصیل قصه قارون آنه کان ابن عم موسی عم و ختناله زوج
 اخته فالما امر الله موسی بكتابة التوریه امره ان یکتبه بالذهب فقال موسی عم المهی
 ایما اجد الذهب فعلمه الله که نعم علم الکیمیا و کان قارون مقلدا اعیال عابد که ترفیع
 التیل صایم التهار فر فر موسی عم من فقره فعلمه الکیمیا و لیکون عوننا علی طاعة ربیه و تنفق
 خیال فعمل به قارون حتی اجتمعت عنده اموال کثیره حتی کان مغتایم خرابینه حمل مانه تبعه

مطلق
 بیایان حفظ الاله

نیاید

قارون

وفي رواية سبعين بعيرا وقال بجاهد كان وزن مفتاح و وزن درهم وفي رواية نصف
 درهم وكان يفتح بطل مفتاح سبعين بابا فقول المصنف جمل خاتمة للتكثير لا المحصر ولما
 به اقارون بجمع ترك النوافل من العبادات ثم امر الله موسى عم ان يسأل عنه
 زكوة امواله فحب مقدار زكوة حسابا فزادها كثيرا فلم يؤد ولما عنده يركب غلام
 والف جارية سرورج كلهم من الذهب وثيابهم كزكوة فلما اتى موسى في الزكوة قال قارون
 اجمع اهل المصر من اواناظر معكم فلو غلبتني بالحق اعطيت زكوة المال والآفلا ولما امرت امرأته
 في بنو اسرائيل ذات جمال زانية فدعا قارون وقال لها اتى اجمع خدأ بنى اسرائيل فان
 شهدت مع موسى وم بالفسق وقلت انه زنى وانا حامل منه لا اعطيتك الا اكثر اظه
 فقيلت امرأته كلامه ثم جمع قارون بنى اسرائيل في دار له ودعا موسى وم فلما حضر موسى
 قال له بنو اسرائيل يا موسى عطفنا عطفه فبدا موسى وم بالوعظ وقال في اثنا كلامه
 من سرق مالا اقطع بين ومن قطع طريق اقطع راسه ومن زنى بامرأته ارجمه بالجارحة
 فقام قارون وقال ان فعلت ما قلت فكيف عليك قال موسى وم ان فعلت فالحكم
 على كما حكم الله فقال قارون انك زنت بهذه المرأة وانها تعرف انها حامل منك والشار إليها
 وقامت فادفع الله في الحوف في قلبها وحول لسانها من الكذب الى الصدق وقالت
 ان موسى برئ مما يقول له قارون وانه وعد في اموال كثيرة وعلني ان افترى على موسى وم
 بهتانا فاني اخاف الله كما ان افترى على رسولك وكلمت غضب موسى وم و بابو وقال يا قارون
 الله اتى شئ اردت بهذا الامر ثم خرج من عندهم وسجد لله تك وناجى وشكوا من قارون
 فجاء جبرئيل وم وقال يا موسى الله يقر اكل السلام ويقول جعلت الارض في امرك فاني شئ
 تامر يا قارون بطيعة في اموالك قارون فرجع موسى الى قارون وراية جالس على السرير فكثرا
 على فرأى من ديباج فضرب موسى وم عصاه على الارض واشار الى سريره فومض قارون
 فقال موسى وم يا ارض خذيه فاخذت الى ركبة فتفرغ الى موسى وم فلم يلتفت الى قوله

وقال يا ارض خذ به حتى خفتك قارون وقومه ودان في الارض وروى انه سمع اوجي الى
 موسى عم فقال يا موسى اية استغاث بك اربع مرات فلم تغثه فوجرت في وجلالي لو استغاثت
 بامرأة واحدة لا غنته ثم قال بنو اسرائيل ان موسى دعا في قارون ليعطي امواله وخرائمه لفردها
 موسى عم امواله وخرائمه فخشى الله كما بجميع بنو اسرائيل وروى ان قد مر بيان انه ذكر ان
 لم يمت لانه قام نكوكه اشتهت **اورده اندر التواريخ** و الاخبار نوشر وان عادل را
 اي لاجله قال الفقهاء لا يجوز اطلاق العادل على سلاطين الزمان الا ان يرا ان الله من العدل
 لان العدل مع كونهم اهل اسلام ويطلق العادل على انوشر وان مع كونه كافرا فانظر
 في مائة العدل در شمار کهن صیدی بیا، الوصية فيها كتاب كمر دندی بیا، اخطایه نکل
 نبود خند هم غلامی بر دستها هو یعنی القرى المسمومة رخت تا نکل اورده نوشر وان
 گفت نکل بقیمت ای بالتمن بستان تارسی بیا، الوصية نکره دای لئلا يكون بدعة واحدة
 براسها و در مخفف من ديه خراب شود و گفته ای الحاضر و غنى ازین قدر من هذا المقدار
 چه خلا ای الفرجة بالتمن که کن زاید بولد گفت فاعله ضمیر نوشر وان بیا، دظلم ای اساسه
 در جهان قبل هذا اندک بون است انظر في كلامه و مھر که آمد بر و مزید کرد فانه بعد الظلم
 في زمانه کثیرا و لهذا قال تابدین غایت رسید قائل ايتها السلطان كيف حاکم و حال نوشر وان
قلو اگر زباغ رعیت خور و سپی ای لو اهل السلطان من حد بقة الرعية تفاحه واحده
 بر آورد خلاسان او ای خرج جیس درخت ای شجرة التفاح از بیج بالباء العریة بمعنی العرق
 بر بیج بیضه که سلطان ستم رواد ارد ای يجوز، زنده لشکر یا شمشه از مرغ ای الرجاجة
 بسج بفتح الباء المنعلق بقوله زنده و سیخ بالتمن که شیش **بیت** مانند بفتح العین النونین
 ای لایبق ستمار بکسر الراء للاضافة الی قوله بد روزگار و لکن واحد منها و وصف نر کیتی باند
 بضم الباء که اسمعت من القاعن ای ببقی بر و لعنی یا بیا یعنی الثابت و الحکم و قیل فی الزلم
بیت جهانه که در ظلم ناکار قلور بوند لعنت الالباب یا بیا، اخطایه نکل ای الوصية

سنگ

را شنیدیم که خانه رعیت بریدان بیوت را عیا خراب کردی بیا، الحکایه تاخرینه
 سلطان آبادان بمعنی العمور کند در خبر و عاقل از قول حکاکه کفنه بالباء الهمسیه اسم
 مفعول افتقرن بادا الطبع اعنی اند و بیشت الغال عدم الاتصال و اذا اتصل بالماض نحو
 کفنت یخذف الغایه نحو کفنته و به یفرق هذان الجمعان هر که خدای تعالی را بیازارد براد
 بمنده خایه اذ اذا الله مع غیر متصور فالمعنی ان کل من یعمل عملا فیہ سخط الله تک تادل خلقی
 ای مخلوقی بدست آورد مضارع من آوردن ای لیطیب قلب سلطان مثلا خدای تعالی
 همان خلق را کالاول بر وی کار و بضم الطاق الفارسی مضارع من کاریدن بالتمه که
 حواله ایکن تا دمار هذا اللفظ مستعمل فی العوب بمعنی الهلاک کما قال فی مختار الصحاح و فی
 العج بمعنی الانتقام کما صرح به بحر الغرایب و لا شک ان المراد ههنا کونه لفظا فارسیا فالمعنی
 انتقام از روزگارش برارد ای بخرد منه و قال صاحب بحر الغرایب بعد ذکره لفظ دمار
 باینین ذکر لفظ دمار آوردن بمنزله العبارة اعنی فان دو کوب انتقام المق و دو کنتجه
 فریق ففهم من ههنا العبارة معنی آخر فی المقام و من قال فی شرحه الهمار بالفتح الهلاک
 و قال بعد قول المصنوع از روزگارش برارد ای حتی یهکمل فقد غفل عن معنی لفظ دمار فارسیا
 و لفظ دمار آوردن و ارتکب الاستدراک کما لا یجفی علی الناظر المتأمل و مصدر اق ماقال
 المصنوع ما ورد فی الخبر من اخان فالما فقد سلط الله تک علیه **بیت** اتش سوزان صفة
 شبهة ای ملتهب نکند باسند و یکسر السین و فتح الباء، العج نبات یحرق یا بسهم
 لدفع ضر العین عربیه حرمل یقال له بالتمه که یوزر کل ایچ مفعول نکند کند و ددل مستند
 بمعنی المحتاج و البردان تاثیر دهان قلب المحتاج اشد من تاثیر النار المتلهبة فی الحرمل
الطیفة کوبند سرور بفتح الواو و جملة حیوانات بشریت و قد سمعت فی قصة سیاه
 کوش و کتربین جانوران خرافة بالبلاوة و عدم الطیفة و باتفاق خرد مندان کانه
 مبتدأ خبر باد بر بفتح الباء و وصف من بر دن بضم الباء، و اقا فتح الباء فی الصفة لئلا یلتبس

این کلمه
 در لغت
 آمده است
 و معنی
 آن
 است
 و در
 اینجا
 به
 همین
 معنی
 آمده
 است

بالابالوصف الذي هو من بيرون به که شير مردم در بفتح الال وصف من دریدن و آتاقه
 الال في الصفة بناء على انهم يعرفون المصدر بالفتح ولهذا اورد صاحب بحر الغراب
 هذا المعنى في بيان لفظ در بفتح الال حيث قال در بمعنى الباب واداة ظرف وزايد
 في او ايل الالفعال والمصادر لتحيين اللفظ وصيغة امر من دریدن ووصف تركيبي
 منه والجملة اعني قوله خرابر به که شير مردم در خبر المبتدأ فلا حاجة الال تقدير ثابت
بيت مسكين خرابر چه در نيمز است طمعه چون بار همي کشد عز نيرست قيل اخذاه
بيت زاهد اعترت که که کلی سبوی می کتور بول کتور مکن اولور عالمی چونم کضر
 عز نير کا وان وخران جمعان واکسا بکسر النون للاضافة بار ببرد اوصف تركيبي
 بالترکي بول کتر جي به زاد ميان بالاضافة مردم ازار ووصف تركيبي وهن اللطيفة
 وقعت جملة معترضة ثم رجع الال حناية العامل لاجله طر في بفتحيين بمعنى البعض
 از دمايم جمع ذميمة اخلاق او اشارة الال العامل معلوم شد فلما عرفه بشكفي كنيته
 و بانواع عقوبت بکشت بضم اباء، والطاق العون قلعه حاصل شود رضای سلطان
 الال ايرضی السلطان تا خاطر بندگان بخوتی بیا، اطباب من جتن بضم ايجم خواهي
 که خدای بر تو بخشد الظاهر انه من خشودن بمعنى الترحم لان جشيدن بمعنى العطاء باخلق
 خدای کن تکوینی بالياء، المصدری یکی از ستم دیدگان من ذلك العامل به رواي علی ميثمه بکشت
 ودر حاله تباه او تامل کرد وگفت بيت نه النفي مصروف الال بقية المصراع الاول
 و مجموع المصراع التامه که قوت بازو و منصب دارد الال ليس کل من يكون له قوع العضد
 و لمنصب سلطنة بمعنى العلية والقره بخورد بالکل مال مردمان بکتر اف بضم الطاف
 الفارسيه بمعنى القول الباطل والفعل الباطل ومن لم يفسره بل قال ويعرف منه الجراف يقال
 اخذ الشئ مجازفة وجرافا الال اخذ بغير تدبير و تخمين ولا كيل ولا وزن لم يأت بوظيفة
 امثله توان بخلق بفتح الحاء، المهملة لفظ عرني فارسية کلو فرو ببردن بمعنى البلع بالسر کلو فرو

مطالعه في بيان لفظ در

ابن سيد عبيد

ناسخ رأي السلطان الذي كان على العامل

ابن سيد عبيد

ابن سيد عبيد

استخوان بالواو الرسمى درست بضمين بفتح الخشن وبتشديد كسر الشين وفتح الحاف
العوي بفتح البطن بدر وبتخفيف الراء چون بكير داندر ناف بفتح الشرة **حكايت**
مردم آزارى بيا، الوصية وصف تركيبى را حكايت كند كه سنگي بر سر صا حلى بيا
الوصية فيها ايضا رد ظلام درويش را بحال انتقام بنود فقيره و شوكة الظالم سنگي
با خود نكندى داشت لوقت الفرصة والانتقام تا وقتى بيا، الوصية ظرف ملك بران
سنگي الى الجدى چشم گرفت و در جامش با جيم الفارستى كه در آل جب في البئر
درويش آمد لانتقام وان سنگ را بر سرش انداخت فلما وصل اليه الجي كفت تو كيست
واين سنگ بر من چراردى فلما سالكه كفت من فلانم ذكر اسمه واين سنگ آنست كه در فلان
تاريخ بر سر من زدى بيا، الخطاب كفت چندين مدت جا بودى و لم تظلم نفسك كفت
از جامت با جيم العزة و التاء للخطاب ان من منصفك انديشه هي كرم بفتح ضمة
تا الكون كه در چاهت يافتم وجدتك فيها فرصت غنيمت شمردم كه كفته اند **شئوى** تاها
بيا، الوصية را چو بينى بيا، الخطاب بكت بسكون التاء يا راى قرين الدولة عقلمان
سليم كرم دند اختيار سم العقلاء الاختياراى توكوا الاختيارهم وصبر واعلم اذ ان هذا
معنى البيت ومن فسره بمعان آخر او قد رالوا والعاطفة قبل الاختيار فقد ارتكب التكليف
واضل بالوزن القريح چون نذارى اى ليس كل ناخن در نلق بستيد الراء الى الظفر
المخارق بمنزلة الحاد با بدان صح بدآن بگم كير ستيه اسم من ستيه يدن بفتح العاد
همه كه منداه با بفتح مع يولاد بازو وصف تركيبى پنجه كرم خبره ساعد سيمين خود
را رنجه كرد بالمره كه الجهدى باش امر من باشيدن بفتح او لمق اى كن على حالك
و المراد به الصبر ومن قال بفتح خاموشى باش وقيل حاضر باش فوقه بفتح المعنى
تا دستش الضمير راجع الى قوله يولاد بازو ويند در روزگار كيا تيره پس بكام دوستان
بفتح خيمه راد الاجاء مغزش بر آراى اخره مخ دماغه وقيل في الترجمة **شئوى** لايق اولما بنى

آه غضب عليه

تا الكون
بفتح الكون
بفتح الكون
بفتح الكون

الابن سر بسوی آسمان که دای توجیه الی جانب السماء و چندیدین جملی که گفت آن سائل
 درین جای خند است استفهام انظار الی الیسی هذا الموضع موضع الضحک **کالتو**
 در جوابه ناز فرزند آن پدر و مادر با سندی و حاصل ذکر الفنج و دعوی پیش قاضی برند
 یحکم بالحق و داد از یادش خواهد بطلبون العدل من ان کنون پدر و مادر ای ابو ای
 از بهر خطاب دنیا بضم الحاء و تخفیف الطاء المهملتین بمعنی الخطب و الخیش الذی کثر
 من البیس و کثیرا اما یعتبر به عن المال و المتاع و ذکر فی بعض کتب اللغواته بمعنی المتاع
 و الغنائم مر اجنون در سب و ندم معناه اللغوی ستمانی الی الی الی و المراد تسلیم الی القتل
 و قاضی بکشتن فتوی داد و جو ز قتل سلامة السلطان و سلطان صحت و فی بعض
 النسخ مصلحت خویش در ممالک من بیند و لم یبق له ملجأ بجز خدای تعالی بنام حق
 و لهذا توجهت الی جنابه و التیجات بیابان پیش کبر آ ورم زد دست فریاد
 للعدل منکم هم پیش تو از دست تو میخوانم داد قبیل فی الترحمة **بن کیمه** و بیع
 سئل الکلن فریاد هم سا که دیرح که داد الکلن داد ازین سخن هم بر آید قد **سلطان**
 و اب ای الی الی مع در دین بگردانید حاضر من گردانیدن و گفت ممالک من الی موی اولیست
 ای افضل از خون در کتابی ریختن و التعمیر الفارسیه انما یكون لهذا الوجه و من لم یعرف الفارسیه
 انما یكون لهذا الوجه قال یغیر از ریختن خون در کتابی سر و چشمش پیوسته للتلیقه و
 در کتابی گرفت قدم معناه و معنی که ان بخشد و ازاد که من القتل گویند که ملک هم در آن
 هفت شفا یافت من دار الشفاء الالهیه **قطعه** همچنان در فکر آن بیتیم الی الی من فکر
 ایست الی که گفت قاله پیلبان فاعل گفت و اعلم ان لفظ بان اداة نسبتیه بر کتب مع
 لفظ و یكون المجموع و صفاته کیمیا خوشتر بان و سببان و منه پیلبان و الیاء اللوحی و المعنی
 بالترکی بر فیلیجی بر لب دریای نیل و هو نه مصر عبرتند بدریا بکثره حاله خصوصاً و وقت
 طبعانه زیر بایت که ندان حال مور معقول القول و هذا البیت همچو حال نسبت زیر باله پیل

ابن سید

ابن سید

طایفه بیان لفظ بان

فلا بد لكل ان تحرز من قهر الضعيف حتى تخلص من قهر الاقوى منك **حکایت** یکی از بندهاں عمر
 اسم ملک و اسم امیه لبت حذف ابن لا عرف من ان لعظ ابن محمد من بین العلمین فی ترکیب
 الفارسیه که بخت بود **حکایت** قال رجل عند صالح العجب من ابا ق عبيد السلاطين منهم
 قال الصالح ابا ق عباد الله عجب منه كان جمع كس هو در عقبتش بعفتی بن رفته
 فادركوه و باز او ردند الى حضرة الملك و زير را باوى عرضي بود ان كان لوزير الملك معه
 عداوة اشارة يكشتن او كره ان اشار الى الملك ان يامر بقتله تا ديگر بندهاں چنين
 حرکت نکند انى للابهر بوا بنى پيش عمر و سر بر زمين نهاد للتعظيم و گفت **حکایت**
 هر چه رود مبتدا بر سرم متعلق بقوله و رود چون تو پسندى الشرط اخره الضم و است
 خبره بنده چه دعوى كذا الى الادعوى للعبد حكم بسكون الميم مبتدا اخذ او ندر است
 خبره بلا تغدير فن قال يعنى بخدا و نذ مغوض است فقد ارتكب التقدير من غير حاجة و قبل
 في الترجمة **حکایت** مهر نه کلور سه بشه چونکه بکنندک درست قول نجبه دعوى ايد حکم
 چونتا محک در راما بوجب بفتح الجيم الله پيرورده ما يعنى المنة نعمت ابن خاندانم بالا
 بالاضافة في اللغظين و خاندان يعنى اهل البيت و صاحبه نحو اهم که در قيامت بخون
 من که فتار است لان قتل العبد الابن غير مشروع **حکایت** روى ان كان لصاح عبيد بن
 اطلق فغضب العبد في وقت و شره السكين لقتل مولاها فاراد الصالح ان يبيعه
 قيل له اذ به بالضرب ولا تبعه قال لا اعرف مقدار الضرب في الضرب الشرع تعامل
 هذا الزنبي فالاول يبيعه الكزنه كان و بلا شك و توقع ابن بنو را نحو اهم كشت يعنى
 كشتن بشير ان عدم قتلى اولى كل و لى وان جرمت حيا قتلى بارى اداة تو سئل
 سئل في البيع و الرق يعنى اقتبال الاول كما قال خواجه سلمان **حکایت** دل اگر بار كشد
 بار نظار بارى و در كسى بار كز بنده چو تو بارى بارى بنا و بل شرع بکشتن بکشت بجز قتل
 تا در قيامت سواخذ بفتح اطاء بناشع في المصادر المواخنة كسى را بکناه که قتلن ملك

ابن سید

عبدان قتل بارى

گفت

كفت معارضاً توجراً الماركتني تانزمت مصدر كالتة خدمت رفا و خلاص بيان ك
 حكيمان كفته اندر النصيحان ذلك نان خوردن و نشستن يرا د به مهنا عدم القيام طرفة
 مخلوق به حسن ومن قال في شرحه بهتر فلان لم يعرف معناه حسنا كمر لغتي بين
 الى المبتلقة و شمشير زرين بستن و بخدمت ايستادن بلعني القيام مهنا بيت
 بدست امهل بكون الحاف العزة في الاصل و كسرت مهنا للاضافة معناه بالتركة
 الجؤ ومن قال في شرحه بالحاف العزة عني وزن آمن المجلس و هو بطلنى احره يقال له
 بالتركة الجؤ فلان لا يعرف اطر كره و السكون واللون نغته بالتائين بينهما فاء بلعني الحار
 كرون حميرة متر ذكره مراراً و من قال بكون الهاء فلان لم يره قبل از دست برد دست
 بيتها مير **قوله** كره انما به قدمه بيانه قبيل الابواب در بين حرف شد اشارة الى المصروف
 المصراع الكناجه خورم صيف و چه بوسم شتا الى كفت انتفكه في طعام التصفيف و لباس
 الشتاء و يتر فيه كره حتى تم الى شك خيره بلعني التجوج و المعنى ايها البطن الذي لا يشبع
 ولا ينع بل يقول هل من مزيد للتجوج الذي لا يكت و لا يوقه باطق ومن لم يعرف المعنى
 قال في شرحه بلعني تجوج و بدانديش و يقال ايضاً جشم خيره بالتركة **قوله** كوز
 و دست خيره و باي خيره بالتركة و اويشمشال و اياق بناي سا زال اقنع
 بخيره واحد تانكتني پشت بلعني الظهر كخدمت دونت الى اللطال جعل ظهر منحياء في الخدمة وقد
 ورد في الخبر من فنع شبع و من طمع ذل **حكايت** كسه به پيشش نو شر وان عادك
 مژن او رن كه خدای عزوجل فلان دشمن را بهر داشت الى رفعه من الدنيا بلعني امانه
 كفت صبيح شنيدك كه مرافرو كذا داشت الى تهركتني بلعني جعلني بافجايت مر ابرك عدو
 جاي شادمانه بنيت علقه بقوله كه زندگاني ماينزجاوداي نيت **حكايت** قال
 المشركون ان محمد اجموت بموت فنته بص به ريب المنون الى ما يتعلق النفوس
 من حوادث المره فنتي الله بها غنة و ح شمانه الموت فقال و ما جعلنا بشرنا قبلك

ابن سيد علي
 انما قال ما لا يشع به بلعني
 التوقف و السكون كره و نشستن

ابن سيد علي

ابن سيد علي

ابن سيد علي

اظهد افاينست فهم طال دون كل نفس ذابغة الموت **حكايت** كروهي بيا، الوصية
 ومولفظ فارسى بفتح الفوق قد يحذف واو، لضرورة الشعر اذ حكما بيان كرو و در بارگاه
 قدمه بيا نه كسرى بفتح الحاف وكسرة ما لقب ملوك الفرس كما ان قيصر لقب ملوك
 الروم والتجاشى لقب ملوك الجشة وفرعون ملوك المصر و خاقان لقب ملوك
 الترك وهو اى كسرى معرب خسرو والنسبة اليه كسروى وكسرى و جمعها كاسرى
 على غير قياس لان قياسه كسرون بفتح الراء مثل عيسون و حرسون بفتح السين
 بمصاحفى سخنى كفتند وكانوا يدبرون امر ابن زهره خاموش بود كفتند جرادى بن
 بحث با ما سخنى نكوتى هذا سوال الحكماء كفت جوا بالهم وزرا امثال الجبا انذ وطيب
 دار و بفتح الد و انذ مجد سقيم را پس بمنزلة الفاء الجزائية چون بينم كه راى شما
 به كاي بفتح الكاى الطريق الجلى صوابست مراد را ان سخنى كفتن حكمت نباشد **شئون** چو
 كاري بيا، الوصية في فصوله بالياء المصدرية وهو الزيادة والفضيلة من برآيد ويحصل
 مرادى دروى سخنى كفتن نشايد لانه انتعاب اللسان وتضييع الطعام **حكايت** سيئل
 افلاطون عن الراحة قال راحة الجسم في قلة الطعام و راحة اللسان في قلة الكلام
 و راحة الروح في قلة الآنا و راحة القلب في قلة الانتقام و كره بينم كه تاينا و چاهست
 باطيم الفارسى كره خاموشى بنشينم كفاست لانه يقع في البئر و يهلك **حكايت** مارون
 المرشيد را چون بالغم والكسر مصر مست شد كفت بخلاف ان طاعى وهو فرعون كما قال الله تعالى
 امر موسى و اخذ صب الى فرعون انه طغى الى خلا و تكبر و جا و زاخدة في الكفر والعصيان
 كه بغر و مكن مصر دعوى خداى كرد كما قال الله تعالى و نادى في قومه قال يا قوم اليس لي
 مكن مصر و جزاء الامهار تجركى من حتى افلا تبصرون بنحشم ابن مملكت را بگفته بن بندگان
 سيامى بيا، الوصية داشت كودن بفتح الحاف العربى و سكون الواو في اصل اللغة
 فرس الرجل الذي لا يشى بسرعة ثم استعبر للشخص الذي هو غيبي في النوم وعلى هذا

ممكن

در صورتى كه در اول
 جمله كرم و در اول
 جمله كرم و در اول
 جمله كرم و در اول

مع منظرو صفات کیمیائی که زشتی بکسب الیاء المصدری او ای من قبی خیره توان داد
 یعنی دادن و آنکه مخفف من انشاء بقلش قدمه آفا نغوذ بالله من فحج را بجهت مدار
 ضرب بقلش او مبتدا محذوف بافتاب بالا ضافه مراد بالوالین اسم للشهر الاول
 من الشهر الصیفیه خص به لان رایحه الجفیفه الطهر فیه سیاه را در آن مدت نفس
 طالب بود و اعلم ان المطابفة بین الصفة والموصوف غیر معتبره فی المذکب الفارسیه
 کما مره و شهرت غالب عطف علی قریبته مره شش بکسر المیم الی المحبته بجنبه الی محک
 و مره شش بالضم ای بکار تها بدو داشت رفو ای ازال با مراد ان قدمه فی سبب التالیف
 مکن کنیز که راجت لتعلق قلبه بها و نیافت عقل ما جرا گفتند که ما وقع فی
 الیلة خشم که رفت بفرمودن سیاه را با کنیز که دست و پا استوار بیندند و
 و از بام بالا ضافه جو سقا ل سقف القصر الذی بنی فی برج القلعة بخندق در آن
 زند و لما امر الملک بهذا القتل البقیح و الظالم الصریح یکی از وزراء نیکل محضه قدمه
 بیان فی الحکایه الاولی روی شفاعت بر زمین نهاد فیه تنبیه علم ان تاشبه الظالم
 فی الامراء انما یكون بالنصره و الابتها ل و کف سیاه بیجا را درین خطای نیست
 علی بقوله که سایر قدمه رفت معناه و من قال یعنی جمیع او باقی فقد اخطا بندگان
 و ضد متکاران فیه عطف تنسیب و کذا فی قوله بختش و انعام بکسر المیم للاضافة
 خداوندی الیاء للنسبه او مصدریه و الباء فی قوله بختش متعلق بقوله معناه و ند
 لما سمع الملک للاح الوزیر کف کرد مغاوضه او المراد به الجماعه و المشاركة قال فی مختار
 الصحاح تفاوضا لشریکان فی المال اشتراک فیه جمع و هی الشریکه المغاوضه و من قال
 یعنی در مکالمه ان کنیز که فایات بشه اصلا لالغه و لا اصطلاحا شنی تاخیر کردی
 چه شدی بیا اطمینان کف فاعله ضمیه الوزیر الی خداوند نشنید که گفته اند **قطو**
 شننه سوخته اه العطشان المحرور بر چشند و شنن چور سید مره یون تو پندار

این کسب علی

این کسب علی

المناسبة بالحمل اذا المقصود ان الجارية تلقت بمقارنته الفلام الاسود فلا تليق بحضرة
 السلطان ولا وجه تشبيه الفلام المذكور بالحيمة المذمومة **تخلت** اسكندر وهو اسكندر
 فيلوس بن بطرسوس بن منظور بن رومان بن ليطي بن يونان بن بافت وقيل بل هو من
 ولد روم بن العيص بن اسحق بن ابراهيم عليهم السلام والاضحى مناسب لتوصيفه
 بقوله رومي را ولقبه ذو القرنين واما لقبه لانه لا يمكن الدنيا بقهره اى مشرقها و
 مغربها او راى في منامه لانه قد اخذ بقرة الشمس او كان له ذوا اثنان حستان والذوابة
 تسمى قرنا اولانه الغرض في وقته قرنان من الناس وهو حى هذا ويرى لانه قهصير
 فلا يصح هذا الوجه او انه اعطى علم الظاهر والباطن او انه دخل النور والظلمة فهذا
 واطلاق القرنين على العالين والظلمة والنور تجوز بعيد وما قيل لانه ملك فارس والروم
 ليس بحسن لانه ملك الربع المسكون وقيل لانه كان في رأسه شبه القرنين هذا وما حيزناه
 في كتب التواريخ وقيل لانه كان كرم الطرفين من قبل ابيه وانه هذا واطلاق القرنين
 على الابوين بعيد جدا وقيل لانه اذا حارب قاتل بيديه هذا ولا يحسن اطلاق القرنين
 على اليدين وقول من قال وكان في الفترة بعد عيسى ع ليس بصحيح لانه صرح في كتب
 التواريخ ان بينه وبين ظهور عيسى ع ثلثمائة وستة عشر سنة ولا خلاف في انطاق
 الربع المسكون وملكه المشرق والمغرب وكان فيلوس ابو اسكندر وزير الملك
 الروم وكان حكيمًا فاضلا عالما بالسياسة تجر بالامور وكان يحب اهل الملكة ولما مات
 الملك ولم يكن له اجمعوا على نصبه فاعتذرا اليه بانه ليس من اهل الملك فلم يقبلوا عذره
 واجلسوا على سرير الملك وسار باحسن سيرة ثم مات وكان ابنه اسكندر حكيمًا عالما قد
 اخذ الحكمة من ارسطاطليس واحاط بعلم السياسة فاجلسوه على سرير الملك واذعن
 له الناس بالطاعة فدبر الملك بوفور عقله مع جدانته سنة ولما سخر الروم سار حتى
 جاء ساحل ارض مصر فبنى فيها مدينة يقال لها الاسكندرية ثم سار ويار الفرس وادخلها

تخلت اسكندر
 اسكندر
 اسكندر
 اسكندر
 اسكندر
 اسكندر

ابن اسكندر
 ابن اسكندر
 ابن اسكندر
 ابن اسكندر
 ابن اسكندر
 ابن اسكندر

و تحت تصرفه ثم سار قاصدا بلاد المغرب والحضرم على مقدمة جيشه وارسطافاه
ليس الى جانبه حتى اذ مغرب الشمس ثم سار حتى اذ بلاد بلغار قاصدا بلاد المشرق
ومطلع الشمس وسار حتى قصد ما بين السدين وما جبلان شاهقان فبنى ردها لما خابط
لده فساد ياجوج وهاجوج ثم انه لما فرغ من السد قال لم يتبق ارض لم الكاداة الارض الظلمة
فقد ذكر لي ان فيها عين ماء الطوية فتوجه قاصدا الى ما يلي القطب شمالا حتى قارب تلك الظلمة
قال لمعلمه ومن صاحبه من العلماء ان اريد ان اسكن من الظلمة فقالوا ايها الملك ان من كان
قبلك من الانبياء الملوك لم يسكوا وانا نخاف عليك ان يظهر لك امر تكرهه فاصبر وجرم على
الدخول ثم قال اهل المعرفة ان التواب احدث نظرا قالوا الخيل فقال اني الخيل ابصر قالوا
الدمج الاناث الابكار فاستصفي من الخيل الهم ستة الاف مهران واهتار ستة الاف
رجل من اهل العقل والتجربة ونصب على كل الف رجل رئيسا من الحكماء ونصب الحضرم
على العين في مقدمة ثم امر ساير العسكر ان ينزلوا ما بينهم فنهزوا وبنوا بيوتا وامرهم ان
لا يبارقوا حتى يعود اليهم فقال الحضرم ايها الملك اناسكك الظلمة ولا ينظر بعضنا بعضا
فكيف نضع بالظلال فدفع اليه خربة حمراء وقال له اذا ضللت فاطرحها في الارض فاذا اطرحتها
صاحت فارجعوا اليها ثم سار الحضرم بين يديه حتى انتهى الى الوادي الذي فيه العين فشم طيبا
عظيما فوقع في خاطره ان العين في ذلك الوادي فالتفتي تلك الخربة في الوادي فصاحت منزل
الحضرم فوجد العين فزال ماء العين اشد بياضا من اللبن واعذب من العسل والطيب
رجاما من السكر فشرب منها وتوضا وركب فرسه فلتحق اصحابه ولم يصب ذوا القرنين الى
الوادي والعين ثم انه خرج يدعو قومه وابدوا فيه مجان من ياقون احمر ومن رمد احمر
فقال لهم خذوا منهم من اخذيسرا ومنهم من لم ياخذ فلما خرجوا من الظلمة وجدوا ما اخذوه
جوهر افندم التارك والآخذ وكان من سيرةهم في الظلمة اربعين يوما وقيل اكثر منه
ثم سار راجعا حتى قطع نهر بلخ خراسان وسار حتى اذ العراق ببريد اشاح فمات قبل

قبلا ان يصل اليه وقيل بل سارا الى الشام ومات في ذومة الجند واختلف في نبوته
 فذهب قوم الى انه نبي بقوله تعالى قلنا يا ذا القرنين ومها يدل على الوحي والاصح انه
 كان ملكا عالما عادلا استحق الخطاب من الله تعالى واختلف في عمره ايضا وكذا في مدة
 ملكه فقيل كان عمره يوم مات سنة وثلثين سنة وطاق الربع المسكون منها في اربعة
 عشر سنة وقيل اربعين سنة وادام ملكه مائة سنة وثمانين سنة
 حملوه الى امة في مدينة الاسكندرية هذا الذي ذكرناه خلاصة قصة طلبة جمع المتن
كفتمند كديار مشرق ومغرب بحجة كفتي الى بائي سببا اخذنا كملوكا يثين راخران
وملك وعمر وشكره يثين باباء العزير اربعا بود وفتح يثين شد كعت فاعلمه خمير
 اسكندر بعون خدائي تعا مبرم ملك كك كفتح ان فتحها رجعتش راينا زردم وكان
 عادته يدعوهم الى الاسلاع فاذا اسلموا اقرهم على حالهم ونام بادشاهان بغير بيكوت
ببردم بيت بزرگش بضم الزاد والضمير راجع الى مقدر الى انكس را بزرگ نحو انما اهل
خردان العقلا كك نام بزرگان بزرگش ببرد بفتح تين مضارع من برون وقيل في الترجمة
بيت عقللورا ولود من لرا كك او لولر آدن بيرانه ماه قطع اين همه ميچست چون
 مي بگذرد الاشارة الى مضمون المصراع الكا تحت و تحت واسر وشه وكبير ودار في بحر
 الغراب كبير ودار لفظ واحد مستعمل يوم الحرب بالتركة طوت حكايت رول از ماه
 مات اسكندر وضعوف في تابوت من ذهب مرصع بعد ان غسله وطلق بالعدل
 والصبه لثلاثين ثم حمل على منكب الملوك الى خارج الجيمة ووضع على سريره عال ثم
 قال زعيم القوم وهو معلمه وقد حضر الملوك والحكام والفلاسفة فقال هذا يوم عظيم
 العبرة كسفي الله فيه شمس الملك واقبل من شره ما كان مدبرا وادبر من خيرة ما كان مقبلا
 فن كان با كيا على منكب فهر الملوك فليكن اليوم ومن كان متعجبا من حديث فليعجب
 وليعبر ثم قال ليقول كل من كان قولنا يكون للخصم معزيا وللعامية واعطاف قال

چو آید که تر شایده **طو** عذر تقصیر خدمت او در دم با لفظ الاضافة في اللغتين الاولين
 که نزارح بطاعت استغفار را ایستادگی با الطاعة **ع** خاصیان از کتبات تو به کنند
 اما عارفان از عبادت استغفار را ایستغفرون من تقصیر العباد **ط** طاعت کان
 رجل یرفع یوم بعد الصلاة تطویلا و قیل لما تقول فی دعائک قال اقول اللهم اغفر
 تقصیری فان علی هذا الایلیق بک عابدان جزای عبادت حوا همزه مهمل من جمله معقول
 قول درویش الی العباد یتطلبون عوض العباد و بازرگانان برای بضاعت و بی
 طایفه من المال تبعث للتجارة والمراد هنا المتاع الذی یباع و من بند امید آورد
 ام نه طاعت حقه اطلب جزاء ما و بدربو نه و هو السؤال بشئی اصل ام نه بی تجارت
 حقه اطلب عن المتاع اصنع بنا الی افعل لنا ما انت اهل و لا تفعل بنا ما نحن اهل
 مکنه او جردنا عبادة المکن فی النسخ الصحیح و ما وجدنا اصنع ما انت اهل و ان
 کان یناسب الساق و ما وجدنا ایضا و اهل ما جاز و مهله ای اشکر که ما جارت که **ط** طاعت
 ذکر فی الکشاف ان قوح یونس عم ما نزل بهم العذاب قالوا اللهم ان ذنوبنا قد عظمت
 و جلّت و انت اعظم منّا و احق افعل بنا ما انت اهل و لا تفعل بنا ما نحن اهل فکشف
 عنهم العذاب **ب** **ب** که کشته بضم الحاق العربی خطاب من کشته المراه به عذاب الله
 و رجح بضم الجیم یعنی الذنب بحقیق الی تغفر له روی و سریر استائم لا ارجع من عیبک بنده
 را فرمان نباشد هر چه فرمای بر آتم قیل قریبا منه **ب** اولی که کربا عتبه که باش و تن
 و جان سکن قولن نه فرمان اولی قول دخی فرمان سکن **ط** **ط** بر در کعبه سائل و دیدم
 یسأل الله لک که می گفت و می که سنی خوش بقدر بفتح الحاء العاقبیه من نکویم که طاعت
 پدید بر ای لا اقول اقبل طاعتی قام عضو به کتاهم کتاه امر من کشید او المراد طرح من
 کتاب السبآت و قیل فی الترجمة **ط** کعبه که در دم ایدن بر در ویشتره اغلیوب
 ایدر ایدن احق بن دینم طاعت قبول ابله چکن فای کج بنم کتاهم **ط** **ط** عبد القادر

این سوره طاعت

بلاضافة

فلم اید جان کبیر و یکل و

کیدای و هو من المشايخ العظام والاولياء الكرام ولم مناقب شتى وكرامات عليا
 در حرم كعبه روى به حصا بفتح الحاء المهملة جمع حصان كذا في مختار الصحاح بالكتابة
 سكل رينز وبالتركة جعل ومن لم يعرف اطع والمفرد فتر اجمع بمعنى المفرد نمانه ابن كويد
 همى كفت مناجياى ضرا ونديختاى بربد به العفو واكثر مستوجب عقوبت من
 استوجبه اذا استحقه در قيامت مرانا بينا به اكثير امر من الكيختن تادر روى
 بنكان جمع نيك اى في مواجبهتهم شمسار اى فجل شوم قلوه روى به فلك بجر كانه
 جمله حالينه من الضمير المستتر في قوله كويم هكذا وجدنا عبارة المتن في النسخ التي ريناها
 ومن اختار في المتن قوله ميكويد وفسره بقوله يعنى عبد القادر ثم قال وفي بعض النسخ
 كويم وهو الظاهر لظاهره افسرى على المنى وقد عرفت بفساد اختار مهر كركه
 مخفف من سحر لانه كبادى ايدظرف لقوله كويم والمراد به وقت السحر ومقول
 القول البيت الآء اعنى قوله اى كه مهر كركه فرامشت فرامش و فراموشن بفتح والحق
 ان اصل فرامش فراموشن حذف واو للوزن والثناء للخطاب وحركت الشين لها و
 اخبر الفتح للتخفيف بعم نكتم حكايت قال الشيخ شبل قدس سره ان لانه ذكر الله تعالى
 لان التذكرة انما يكون بعد النسيان ولا اشياء صحه اذ كره بهجت از بنى يادى آيد قبل
 في الترتيبه قلوه عجز طير اعلى اوزر يوزر اورب مهر سحر كه ديرم چوايه مشه ياد
 اى كه مهر كركه او نتمزم بنى بن ميج سئل ايدريس بنى ياد حكايت در دى در خانه
 پارساى ياد الوحده فيها در آمد لسه قه شت چند انكه طلب كرد في بيت الزاهد
 چيزه ياد الوحده بنافت لغفر الزاهد بشكل شد لعدم وجدان شت پارسا را خبر شد
 ان نسبة كليج بكسر الكاف العوة و ياد الوحده لغه مشتركة كه بران كلمه ضفته بود
 اى اضطلع و نام درس كز رد بود انداخت اى القى في مترع لياخذن تا محروم نكرد
 اى لا يزرع اولا بصير محروما قلوه شيندم كه مردان راه خدا مرهون دل دشمنان

انما قصد نموده است بدانکه
بعضی از لغات را که در لغت
است و بعضی را که در لغت
نست و بعضی را که در لغت
نست و بعضی را که در لغت
نست

را نگرند شکل فکیف یضیقون قلوب الاصدقا و نه آنکه سوال عن الوقت مناسبتر
 شود ای آنکه پیشتر که این مقام غلطه بقوله که با دو دوستانت خلافت و جنگ
 الکن خلاف و حرب معهم و قیل فی الترمذی **قطعه** استندم که حق بولی از نکره اولار
 دشمنی که گویند / نمدل تنگ شه اولامیتر سکا بو مقام که دو سنده ایکن خلافت و جنگ
 مودت اهل صفا چه در روی و چه در فقا ال لا تفاوت بینا بل مما سیان نه چنانکه از
 هست بفتح الباء الفارسی و السین عیب کینه ندن و پیشت بالباء الفارسی یعنی در لکن
 و من قال یبع عندک فقد غفل عن صنعة النضاد بل یام یعرف القبل و البعد و فی **انما میدون**
 بعضی نسخ پیشت بالباء العربی میرند **ب** در برابر ای در مقابله و القدام چو
 کوسفند بکسر الال لا اضافه او سکوننا سلیم برادیه معنی اظلم من اظلم با کسر و در فقا
 همچو کمر که ال مثل الذیب مردم حوار و وصف ترکیبی و المعنی لیس الصدیق من اهل
 الصدیق هو الذی یكون فی المواجهه و الغیبه علی السواد **ب** هر که حسیت ذکران پیش
 نو آورد و شمه ال غفلت که کان عیب تو پیشت ذکران خواهد بود بالترکی که کانسز سنکر
 عیسکی غیره بلرا و کنه التسه که کدر کا قیل من غاب عندک غاب عنک و قیل فی الترمذی **ب**
 کلمه ابلر هر کوی عین او لکن عنان و ار را بر قل در بر عیسی سنکر **مهمان طالب** تنی چند از
 بر بختین و المراد اشخاص متعدده از روندگان جمع روند بالترکی تورجی منبغ صیاحت
 مصدر ساح فی الارض یعنی ذهب بودند ای کانونا منقبین فی السباحه و شریک ریح
 و راحت سبج خواست که مرافقت کتم از کرم و اخلاق بزرگان بدیع است و
 عجیب روی از مصاحبت مکیان و انا و احد منهم تا فتن بضعی للاعراض منها و قابل
 در بیخ داشتن و الحال از غیره مقصره فی اظمه کما قال که در نفس خویش این قدر
 بفتحتین قوت و قدرت می شناسم که در خدمت مردانی یرید بهم هو الاء الاشخاص
 یا رسل با شمع نه با رخا طر یعنی حمل القلب و المراد به التثویث **شوران** میکن از ک

انما قصد نموده است بدانکه
بعضی از لغات را که در لغت
است و بعضی را که در لغت
نست و بعضی را که در لغت
نست و بعضی را که در لغت
نست

انما قصد بقوله من ان لغاتنا
بعضی از لغات را که در لغت
است و بعضی را که در لغت
نست و بعضی را که در لغت
نست و بعضی را که در لغت
نست

المواشي الى راكب المركب معا جاعلهم اسقى انا لكم حال كون حامل الفواش جمع غاشية
وهي ما يسترسر في والمعنى ان لم يكن لا يقال صحبتكم ابيق طرمتكم لكي ازان بيان كعت
لاخذ ارازين سخن كه شنيدى من شوم قبولنا دل شكل فكله او وقع في السخ القديمة
والذين يحرفون الكلم عن مواضعه كتبوا لفظ دل منصلا مداركه درين روزة اي في هذا الايام
دزدى بصورت درويشان در آمدای دخل و خود را در سلك بجهت اخطيپ صحبت مبالا ايضا
في اللطيفين منظم كره كما ينظم اخرزة في اخطيپ بيت چه دانند مردم اراديه مردمان
او يرا دبه الجنس كه در جامه كيست ان لا يعلم الا ان من في اللباس ان الرجل خبير
شتر نوسنده داندای الكاتبه يعلم كه در جامه چیست ومن اورد بدل نامہ لفظ خامه
وقال الظاهر ان المراد بخامه المكتوب واعترف بانہ لم يجد في كتب اللغات التي عند
بمنز المعنى ثم بين اربعة معان للفظ خامه على ما وقع في الصحاح الفارسيه واحال
كلها لليليق بالمحل ثم قال وفي بحر الغرائب وبعث الرمل المجتمع فعدا في الغرائب ولم
يعرف عبارة المتن فوقع في التكلفات البارون ارجا كه سلامت حال درويشان
درويشانست اصله درويشان است وحذف الفاست لما عرفت في اوائل
الكتاب من قاعدة كتابته كما ان يفهم الطاف الفارسيه عن النظم فضولته المراد به
المرتبة عن اخطه سواء كان في اطن او القبح ويتعين احد هما بقربنية المحل وقول من قال اصله
كان فضولا اش وفضولا كناية عن تجاوزه عن اخطه في السوء و يقول بلاد ليل وهو منقول
بقول المصنف لاري في فضولا من بر آيد كما متر بنردند بل طنوه صالحا وبيار من قولش
كه دل نشون ظاهر حال عارفان المراد بهم ارباب السكوك دلقت بفتح الهمزة وسكون
اللام باسن الصوفية المعروف بحرقه والمراد لانقته بظاهر حالهم اين قدر بس كه روى
در خلقت فان كان توجه الصوف الى الخلق فانه علامة سواء در عمل كوشن امر من كوشين
مهر چه خواهي من الالبسة المباحه بوشن امر من پوشيدن تاج بهر سره كا السلطان و

ابن سيرين

ابن سيرين

وعلم بهوشن كالجندی زاهدی بالیاء المصدرة در لباس پوشی و صف ترکیبی والیاء
 للمصدرية ايضا ثبت فان لبس اللباس المخصوص امر سهل زاهد پاک باشن عن الاعمال
 الغیبه و اطلق بوشن فیها بالغة ترك دنیا و شهوت و مهوس بها معطوفان مع
 المضاف الیه اغنی لفظ دنیا و المصراع مرمون اذ خبر مقدم پارسله مبتدا مؤخره ترك
 جامعه و بنی الواو زائدة للورن در كثر اغنی بفتح الطاف العری و الزاء الفارسی
 و الفین المجمع - الدرع و كذا كثر الكند بالظاف - كان الغین و قر الكند بالظاف بدل
 الطاف و الزاء العریه كذا في كتب اللغات المعول علیها فلا تلتفت الا ما قال
 البعض سمعت من بعض قر الكند بالراء و اللطاف العریه و الا قوله و قال بعض الاساتذة
 قر الكند بالراء الفارسی و اللطاف العریه فان الاساتذة في تصحيح اللغات اربابها
 مرد باید بودای ینقی ان يكون في الدرع رجل شجاع مبرحته سلاح جنگی چر سود
 بیاد با تحتش في العجم و الروم الجبان ضد الشجاع و المعنی المرمو من البت من لبس
 لباس الصوفیة ینقی ان يكون عمدا لعمالم في الجملة - رور و و شب رفته بود چر في
 السیاحه و شبانکه بیان حصار خفته للاستراحة در دین توفیق ابرق رفیق
 برداشت الی اخذ و رفع که بطهارت می روم و الحال او بختارت می رفت بیت
 پارسله لفظ را مقدر بین که خرقه در بر کرد الی جعله علیه یعنی لبس جامه کعبه را جل
 بتخفیف اللام للوزن و کسر ما للاضافة خرقه دانه جعل ثواب الکعبه جلا للحارضه انکه
 از نظر درویشان غایب کشت ببری بیاء الوصله از حصار برفت و درجی والیاء
 للوصله کونک و الوریج بالضم الحقة الی حفظ فیها الجوامه و حلی النساء و قول من قال
 یعنی حقه مروارید اخص منه بزردید في الليل نار و زرشن شدن الی الی ان بیضی النهار
 ان الی السارق در تاریکی ای في الظلام مبلغی بیاء الوصله بیاد بندا اللفظ مع کثیره
 رفته بودای قطع المسافة الکثیره و رفیقان در کتاه خفته خافین با مواد الی هم را الی کل الرفقاء

قول پارسله و سطره و سطره و سطره
 مستند بالظن و کثیره و کثیره
 الصوفی تارک تجوع ساد و کثیره
 مادمه و زرع الماخ

ابن السید علی

و الی السید علی

ابن السید علی

بقلعه بردند فاعل بردند اهل الحصن او الذين سرق سائرهم الى ادخلوا جميعنا في الحصن و
 بزندان کردند اهل حصوننا از آن تاریخ ترک صحبت کفتم الى قلنا نکر کننا المصاحبة مع الغير
 و طریق عزت کمر فتم قائمین که السلامة في الوصية والآفة في الكثرة لو الاثنین **قطعه**
 جواز قوی بیا الوصية یکی زد انش با لیا، المصدری که فاعله ضمیر یکی نه که بکسر اللام
 العریة و سکون الراء الاصلی یعنی الطغیة والصغیة کذا في بحر الغرایب و من قال یعنی که متر بل
 مقصور منه فقط غلط غلطین فانه لیس مرادف کهمتر و لا مقصورا منه بل هو لغة بهر اسما
 و اذ ازید طیله لغظ تصیر اسم تفضیل را مترت الی القدر مانند مضارع من مانند نه که بکسر
 الیم و سکون الراء الاصل یعنی الکبیر و من قال یعنی که متر بل مقصور مثل مجاط و تحیط علی
 ما قبل فقد غلط مثل الغلطین الذین سمعته انفا و قاس الفارسیة عن العریة لعدم
 انه بالفارسیة رأو المعنی المراد ان ذکر الشخص لما عمل عملا لا یلیق باهل النصف و تجاوز
 ضربه الینامی بینی که کاوی بالطاق الفارسی و یاء الوحدۃ ال بقرة و احد در علف زار و المراد
 به المزرعة التي زرع فيها العلف بیا لا ید معناه المطابق بیا لمتزکی بواشدر رهم کاوان و
 رأی اذ ادخل بقرة واحدة معلق و راه صاحبه او الراعی سوق الجیع بالضرب و الایزاز
 و من یخلف من شدة الضرب فكان ذکر البقرة یخلفین و من لم یعرف المراد فسر بقوله
 یوذ و کتب حاشیة فیها تغیر بلازم معناه المطابق المراد منا و فیله الترتیمة **قطعه**
 چو بر قومک بری بلنه لکن انش دوراق قلنه یکی به هم اولویة چنگیم به صغرتا ر لایه کمر
 سور لر جمله سینی ایلم و یه کفتم سپاس و منت خدان را جل و علا که از فواید درویشان
 محروم نمادیم اذ تعلمت ان القارنته مع من لاعلم بحاله غیر جائز اگر چه از صحبت ایشان
 فریاد و صد شدم اما برین حکایت مستفید گشتم و امثال مراد الذین یسجون فی الارض
 در همه علم این نصیحت بکار آید **شعر** یکی بفتح الراء السببیه تا ترا شنیدم کتا بتره عن غیر
 المؤدب در مجلس بیا الوصية بهر یک مضارع من یخیدون دل هو شنیدم ان ال قلب العقلا

ابن سیرین

ابن سیرین

ابن سیرین

این است

بسج و یقع هنا الامر کثیرا که هرگز به الحوض الذی یجتمع فیها الماء و من اضاف الماء الالمطر
 حیث قال یجتمع فیها الماء المطر فقد زاد قیدا حشا پر کنند از طلب الی ماء الورد چو سگ
 و بعضی نسخ سکی دروی افتد کند مضارع من کردن بجلاب بضمقی الیم والیم
 و سکون النون چون بها بجسی صلابت زاهدن مها بیا الوحص فیها
بود سکون چون سفر بشستند لاللم الطعام کتر ازان خورد که ارادت او بود
ای بالل مقدار ما یرید المطه و چون بنماز خاستند ای قاموا الی الصلوة بیشتر ازان کرد
که عادت او بود عقلها بقوله ناظرا صلاحیت در حق او زبان کنند ای یظنون ان
قلیل الالم کثیرا الطای بیت ترسم ترسم آخاف ان لا انصل الی الکعبة ان اعز ان عقله بقوله
کین ر که تومی روی بتر کستان الی الطریق الذی سکه بیر الی الولاية الذی سختی بتر
کستان دقیق بیت فور قرن ایر میه سن کعبه ای اعز ای دو ند عک یول چو سنگ دو خ لوی
رو کند چون بمقام خویش باز آمد ای رجع الی منزل سفر خواست تا تا اول کنند ای
بیا لم پسری داشت ای کان له ابن صاحب فرست گفت ای بدر جرا در دعوت سلطان
چیزی خوردی گفت فاعل ضمیر بدر نظرا ایشان چیزی نخوردم که بگزار اید گفت فاعل
ضمیر بدر غار را هم فضا کن که چیزی نگردی که بگزار اید فعل ای منز کانه بگرف دست
للاراة عینها در کرفته زیر بغل تحت الابطال کنتم وسقوت عیوبک تا چه خواهی خریدن
ای مغور معنا بالتز کانه السک که کدر ای سفر ور روز درماند که ای یوم البحر بیم دغل
بفتحق الوال المهله والعین المعجیه بمعنی الفساد مثل الدخل والمرد المزخر فحطابیت
یاد دارم ای ف خاطر نی ثابت یعنی مانسبت که در عهد ای زمان طغولیت والسفر متعبد
بودم و شب خیز وصف تر کیستی و مولج هنا اللفظ یستعمل علی صیغه المفعول بعنی
الخریص و کسر العین للاضافة الی قوله زهد و بهر میز ای گفت حر بصا علیه البغی در فردت
بدر و موسیح عبد الله قد س تر شسته بودم و بهر شب دیده بم بغنی تین بنسبت

مما

عکبه و

فما تروا من هذا الموضع من المذبح فاعلموا ان هذا المذبح

کتایبه عن عدم النوم الی کتبت غیر نامی نه تکل الملیله و مصحف عزیز بر کنار التلاق و کلامه
 من اهل البیت که در ما کسر الحاف الفارسی الی اطرافنا خفته الی تا کین بدر کفتم ازینجا
 یکی سر بر می دارد الی لایر فح راسه که دو طانه الی رکعتین بگذارد چنان خفته اند الی بلعوا
 عما وجه که کوزه مرده اند کانه ماتوا گفت جان بدر خطاب لطف تو نیز اگر نجفتی به که
 در پوستین بمعنی الفرو و خلق افتی جان عن ذکر المثالب والمعایب **قلعه** بنید بر می
 خیزد و چشم را الی لایری غیر نفس که دارد پیرن پندار الی ستره حسن الظن در پیش
 و هنر کتایبه عن الکبر و الاغجاب اگر چشم خدا اینست لفظ خدا بین وصف ترکیبی و هنر
 العین کتایبه عن العین التي تترك الحقا ولا تترك غیر الحقا و الضمیر راجع الی المدعی بجهتند
 الی لریند هیچکس عاجز تر از خویش و نه بعضی نسخ اگر چشم خدا بین بیخشد زین
 الخ فح یكون التفاتا من الغيبة الی الخطاب و هو مرفوع مدوح من البلاغة عما معروف
 فی موضعه و من قال و الا اول انب للفقاح و اول کما لا یخفی قد ضعی علیه من البلاغة و
 المقام مقام الخطاب من الی المص الیه کما لا یخفی **حایین** بزرگوار در محفل بیاد الوحد
 فیها همی ستودند کانونا بدم جز نه و در او صاف جلیش ما لعمری نمودند و کانونا بدم و نه
 سر بر آورد و کفرت بحیب الهم من آلم که من دائم **شعر** کفیت مخاطب مجبور من الکفایة اذکی
 نصب علم التیمیز یا من تعد من العدة فاعله ضمیر مخاطب المستنفة فیما عن لفظ انت محاسن مفعول
 و موجه حسن بغنی بین علم خلاق العباس خلافتی خبر مقدم مبتدأ مؤخر و هو هذا الی هذا
 ظاهر و لم تدر من الماربه و همی العلم فاعله کفاحل نعد الی لم نعلم باطنی مفعول لم تدر و
 المدح بانفرد محاسن ما در کفیت اذکی فانک تری ظاهر و لیس ما کل اطلاع عیاسته **قلعه**
 شخص چشم عالمیان خوب منتظر است الی شخص فی اعین الناس بری حسن الوجود و خست
 باطنی الی من خست باطنی سر مجلت فتان پیشه کما ان الرجل اذا مجل کما طار راسه طاو س
 را بنفش و نظاری که هست خلق مرهون تحسین کنند حسنه و او مجل از پای زشت

این سوره

ما

نحو شمن من رجله القبيحة فالله الحاسنة يمدح وهو يعرف خشية الباطن فيجئ منه حكاية
 بكى ارضها جبل لبنان على وزن عثمان اسم جبل فالاضافة بيانته كمقامات او درديار
 عرب مذكور بود باظهير وكرامات او مشهور صفا تلك الديار بجامع دمشق وهو جامع معروف
 بجامع بني امية در احمد و بر كفا ربه كه الى الطوض ومن اضاف الماء الى المطر في تفسير
 البركة سابقا ع بمثل ما ذكرناه هنا فقد اعترف باطرافها رت بي كره يايش بلغز بدلمن
 من لغز يدن بعن الزلق و بوض در اقاد و كادان بعرق و بمشفت بسيار از بجا خلاص
 بافت چون نماز را سپردا خستد جمع ماض من برداشتن الى انما ابكي از اصحاب كفت مخاطبا
 اليه مرا مشكلى بيا الوصن هست شيخ كفت ان جيب كفت فاعله ضمير بكى باردم
 قدمه بيانه قريبا كه بر روى بياى مغرب مى رفتى ايا، للخطاب وكلمه تى طحاية الحال
 الماضية و قدمت تى شى مند فابن العرق امر و زدين بكن قامت آب هكذا او جدا عبارة
 المتن في النسخ التي رأيناها ومن كان اسه بالعربية فقد اورد عبارة المتن بكى قل آب
 و فستة بقوله يعنى مقدار مائة و خمسة و عشرين تناكرا سمعت من البعض و بوا فقه
 الكتب القرية و لعل القائل اراد به الكناية عن الغلة بهذا الكلام ومع عدم صحة هذه
 الرواية غير مطابقة للواقع لان ماء المطر في ديار العرب لا يكون اقل من الغلقتين و
 احتمال العرق انما يكون في الماء الذي يكثروا و يبلغ فوق الراس از مهلاك الماء للخطاب
 جيزى بيا الوصن نماند بوداى وجد كل مهلاك ولم يبق منه شئ و جزا اصلا و من لم يعرف
 المعنى قال في تفسير قول المصنف از مهلاك يعنى غير از مهلاك و ليس هذا التفسير الشئ
 بضد درين چه حكمت هذا الكلام صريح في السؤال عن الحكمة الا اعتراض على الشيخ
 شيخ سرجيب بفتح الجيم و سكون اياء تفكره و بر دكاهو عادة المدققين المتعمقان
 و پس از تامل بسيار ان بعد التامل الكثير كفت نشيد كه سببه عالم محمد مصطفى
 صلح كفت لامع الله وقت لا بسعنى فيه مكن مقرب لابنى مرسل فان تنوبنا التكبير

ابن سيرى على

ابن سيرى على

ابن سيرى على

في قوله وقت يفيد الوحدة فالمعنى مع الله وقت من الاوقات لا يعنى في ذلك الوقت
 ملك مقرب ولا نبي مرسل وكلف على الدوام عطف على قوله كلف ال لم يقل انما مع
 الله على الدوام وقتي جنين ابتداء الملامح الى اخره كما ذكره في الحديث المذكور بحجة ائيل
 وميكائيل نبير واخى يعنى لا يقارن بهما في ذلك فان معنى بهر واخى بغلان وساختن
 بغلان المقارنة به والمصاحبة معه ومن لم يعرف المعنى قال يعنى لا يشتغل بهما ويذكر
 وقت باحفصة وزينب اسمان لامرأتين من امرات المؤمنين درسا حتى اى بصاحبها
 كما مشاهدت الابرار جمع بتر بفتح الباء صفة مشبهة او جمع بار بين التجلى والاسرار
 يعنى لا يدوح مشاهدة الابرار والتجلى لهم بل هم بين كشف وستر ففوقه اكثر احاطت
 كالشيء على الماء لا يقع لكل وقت بل انما يكون في وقت المشاهدة متى تأيد ومى ربا بد
 اى قلوب الاولياء **بيت** ديدارى ناي وپه مینر میکنی خطاب المحبوب بازار حوسنا
 وآتش ما تیز میکنی قیل في الترتیمة **بيت** یوزینی کوستر په مینر ایدرینه بازادی
 کیس عشقم اودن تیز ایدرینه **شعر** اشاهد صیفة المتكلم وحده من موصوله اهل
 صیفة المتكلم ايضا من باب علم ال احواء بحذف العايد المنصوب اى اشاهد
 من اجته بغيره وسيلة متعلق باشاء **بيت** فیما حقنی اى بدركنى شأن ال حال اضل صیفة
 المتكلم ايضا اى اضل اى بانه بحذف العايد ال الموصول ثم بقا مفعول اضل **بيت**
 اى یوقد ناراً یعنى عشقة ثم یطفئ بالیاء الساكنة اصله بالهمزة اى يجعلها منطفية برشته
 اى قلبه من ماء الوصال لذا ان اشار ال ما ذكر وهو تاج النار واطفاءه ما ستر ال
 تبصرة محرقة اسم مفعول من الاحراق وغریقا فعیل بمعنی المفعول وهما منصوبان على
 الخالیتة **خطاب منظوم** یکی په رسیدای سال احد از آن کم کرد فرزند اراد به یعقوب
 خانه کان فقد ابنه یوسف علیها السلام که اى روشن کرد معناه كلفظ لا یخفی على احد
 ومن قال یعنى باک وصافه جوهر فقد اخفا حیث فتره بغير معناه بهر خبر مدغم من تمة

۳۱

(امام حسین علیه السلام)
 در بیان صفت اولیاء

التادان مصرش و بهذا الاحتاج الى البيان ومن قال يعنى از مصر فقدا في بشي بصيرا عجوبة
 للتاظر بوى پيرامن والقاهران الضمير الراجع الى فرزند الداخل على قوله مصره ينشئ ان يدخل
 على قوله پيرامن و اتا قدم للوزن شنيدى فالعنى از مصر بوى پيرامن فرزند شنيدى و
 اعلم ان شنيدى يستعمل بمعنى بوييدن مجازا ومن قال اما بالاشترآك او الجاز ففقد اخطا
 في نصف كلامه اذ لم يوجد شنيدن بمعنى بوييدن في كتب اللغات الفارسية چرا در
 جاه كنعان شن الضمير الاول راجع الى فرزند ومن اهل الاول وقال هنا الشيخ راجع
 الى فرزند فليجاء بالبيان موقوعه نديدي فالاسئل يعقوب عدم بهذا الوجه يكف في جوابه
 احوال ما برق جهانت الى ما لبرق دمي پيدا و ديكردم تمانست فيدل هذا الجواب علم ان
 اكشف والكرامة يدومان كهي بيا الوصية وهو مفطور وقدمه بيان به طارح استعمله
 الفصحى بالذلات الثلث في الرأ و قد اورد بعضهم في قافية الترخيم فظن انه مضموم
 الرأ وفي قافية بازدم فظن انه مكسور الرأ والقلم مختار للتحفة ومن قال بكسر الرأ علم ما
 فهم من بحر العزايب لم يفهم ما فيه لان صاحبه اورد في قافية الترخيم حيث قال لم از عالم
كبريكه خامست چون ايزدشن ترخم و هم از يه كبريكه باشي به شكل تاملت غابنت اين
 رونك طارح و اهل اللغة متفقون على ان معناه بالتركة قره او ويطلق على الفلك شبيها
 له و اذا وصف بوصف يدل على العلو ينعين ذلك كما فيها كمن فيه فانه موصوف بقوله اعلم
 شنيم و ذلك في حالة النجلى كهي بر پشت پاى خود نه بينم المراد عدم رؤيته ظهر المر جبل
 اذ فيه بالالف المرانة في المقام ومن لم يعرف المراد في تفسيره يعنى چيزى كه بر پشت
 پايم باشند نه بينم او را كمر درويش بر حاله باندى المراد حال النجلى سردست از دو عالم
 برفشاندى فان من استغرق في الحال فرغ من غيره **حايث** در جامع بعلبك اسم بلد
 في ارض شام كلمة چند بالتركة بهر نجه كلمة بهر طريق وعظي كفتح حلاية با جماعه بيا الوصية
 افسرد اسم مفعول من افسردن والمراد كونهم كالمجد في البرون و فقد التاثيره دل مره

از پيرامن

از فرزند

الضمير

المراد

وصف ترکیبی مهذا و ما قبله و صفان للجحاشه و راه از عالم صورت یعنی شبره لفظ راه مفعول
مقدم للفظ شبره و الجملة صفة ایضا دیدم که نفس بغنی بن در معنی کبره دای لایوثره که قال الشاعر
بجواب در معنی کبره فغان و ناله و زاری بطام دل دهن آخر فن جعل اگر داری **حکایت**
مهذا اول بیت تعلیمه في لسان العروس تعلیمه عن ابي و معنی المصراع الاول ظاهر و هو انه لا يؤثر
في الخائب ابن و حین و تفرع و معنی المصراع الثاني موقوف علی قصه و می ان ملحا جعل نقش
در همه فن جعل مثقال ذرة خیر ابره فشاخ اسم در همه في لسان الناس بقولهم فن جعل
فالمعنی متصل الی مراد القلب ان كان ذلك الدرهم و آتش که بوم در میزم ستر ان الفار
الحارة في الخطيب لرب الشرفی کنه ای الحار لایوثره فیه بعد استعددهم و در بیخ آمد الی
جانج التاسف تربیت سورا ان جمع مستور و هو اسم لزوات القوام الاربع و اینه
داری باباء المصدري در محله کوران جمع کور بالطاق العون و هو لغة مشترک و لیکن در
بکسر الراء الاضافة الی لفظ معنی باز بود الی لان باب المعنی مفتوحا و سلسله سخن مهذا
عطف علی ما قبله در بیان ابن ایت که و کن اقرب الیه من جبل الوريد قال المفسرون ای
کن اعلم بحاله من لان اقرب الیه من جبل الوريد تجوز بقرب الذات و جبل الوريد مثل في
القرب و الجبل العرق و اضافة للبيان و الوريد ان عرفان کتب ان بصفحة العنق و قوله
متصلان بالوتين بردان الرأس الیه سخن بجای رسائیل بود که می گفتیم في تفسیر الایة
قطر دو ست نزد بکتر و هو معنی اقرب از من بنسبت موضع لفظ است نزد بکتر و آخر لوزن
وین بکسر الواو لقیامه مقام مهتر فاين و من قال لواء فقه ما بعد لم يعرف التحقيق بحیث
من از وی دورم اذ الاحتجاج من جانبی کا قیل اعظم حجاب بینک و بین الله اشتغال الیکن
بند بیزن کن او اعتماد کن علی عاجز منکر چکنم با که توان گفت که او معناه بالتمه که نیم کنه
دیکن او لور که اول در کنار من و من مهجورم ای منه و من از شراب این سخن است جمله
حالیته و فضله قبح در دست عطف علی ما قبله که رونق از کنار مجلس کنه کر که دای متر

بقرب من المجلس و دور بفتح الراء و سكون الواو و كسر الراء، للاضافة الى قوله آخر
 دروي اثران كره كانه شرب و سكر بغيراً چنان زد كه ديكر ان بموافق او در خوش
 صوت بصدراع الجماع علم العفلة كذا في الصحاح الفارسي و هذا المعنى هو المناسب
 للمقام و في بحر الغرائب بالترك حمل و كور لذي كه بهادر لردن و جانور لردن ظاهر
 اولو و قول من قال في البحر و شصوت بشبه باله عد بظهر من الحيوانات و من
 الرجال اليه الكفاة و يحيى بمعنى احملة و الصورة ايضا يخالف نطقاً ما بعين عبارته و
 خامان مجلس در جوشن بمعنى الغلبان كفتح سجان الله سبحانه و ران بضم الراء جمع دور
 بمعنى البعيد باخبر صفة لدر حضور كما حاضر بين و نرد بيان به بصر دور كما لبعيد لعين
 ظهور اثر القرب منه **تفسير** فهم سخن مفعول تا نكند و فاعله مستمع مرهون قوت
 طبع از متكلم مجبوي نهى من جستن اى لا نطلب من المتكلم قوة الطبع و حسن التقدير
 فسخن كالوسع لفظاً و معنى ميدان ارادت بالاضافة في اللغتين بيار امر من آوزن
 تا به نذ فعل مضارع فاعله مرد بكسر الراء بلاضافة الى سخن كوى و صفة نه كيتى اى
 رجل متكلم كوى مفعول بزند و اعلم ان لفظ كوى بالالف الفارسي يحيى بمعنى بقم الالف
 و فتح الراء و تخفيفها و هو المراد هنا و قد يكون و صفة نه كيتى اذا ركب مع غيره كما سمعنا
 آنقا و يكون امر من كفتن **تفسير** بيا الوصية در بيا بان ملكه اى في البرية از غايت
 به خواجه پاى رفتن تا نند بسكون النون و الراء كناية عن كمال العجز عن المشي سر نهادن للنوم
 و شتمه با نه نه امثل بيليان كما عرف كفتح دست از من بدار اى دعي **تفسير** پاى مسكين بيا
 چند رو و دعله بقوله كه نه تحمل ستوا شد اى عجز كما سمعت من الاساقفة و كونه بفتح صاد و جه
 آرى كما قاله البعض غير شايع في الاستعمال و ان كان شمله على المبالغة و في بعض النسخ
 ستود بمعنى الممدوح في لا يكون قوله كه نه تحمل تعليلاً بل المعنى ان الرجل كه يشتمه بلا حفا
 من العفة بحيثى بضم ابا العزة و الحاء المعجمة بالتركه بسر كدو تا شود جسمه نهال

ابن السكيت

ابن السكيت

بياء الوحده لاخر لاخرى اليها الا لاول مره باسندى بصيرتها ازسخه بياء المصدر كفت
 فاعله خمير شته بان برادر حرم در بيشت يربد حرم مکه او المسجد اطرام و حرامى از پس
 فيه صنعة التصاد اكر رفتى بر دى بياء الخطاب فيها و مفعول بر دى محذوف و هو الروح
 بغريته فريته و من قال اى جان مکه ففقد ارتكب قيدا زيدا اذا المراد تخليص الروح مطلقا
 لا ايضا الى مکه فقط و كرهتى مردى بضم الميم اى موت لاجزاء الشرطية خوشت
 خبر مقدم زيه مغيلان اسم شجر مشهور يا براه پاديه اى في البرية خفت بفتح خفتن مبتدأ
 شب رحيل طرف خفت اليلد الارحال و لا تركه جان بيايد كفت بفتح كفتن اى يبتغى ان
 يقال تركت روحى و قبلت كل ما ياتى و لو كان قتلا و المراد به ترك الروح فعلا لا القول
 المخصوص حقيقة و قول من قال و لا بعد في استعمال كفت في معنى كرم فان اختلفا في الفارس
 ليس بعزيم الا يبرى الى قوله جان شد و آواز خيامد قول مزيف لوجرمين اما اوله فلا نولارد
 يكون كفت بفتح كرم ان مجاز فلا وجه للتخصيص بالفارسية فانه باب واسع في كل لغة و ان
 اراد به انه حقيقة فلا بد من بيان اهل اللغة و لم يبينوا و اما ثانيا فان لفظ شد حقيقة بفتح دهب
 كما انه حقيقة بفتح صار فلا وجه للقياس عليه علم ان القياس لا يجري اللغات **مطابق** پارسيه را
 و يدوم في متن سياحه به كنار در ياكه زخم بلكل داشت اى اصابه اطراحه من الزهر و بهيج داور
 و بفتح التواء به نهي شد و مدتها دران رجور بود و كان مريضاً مدة مدينة و دمدم بفتح جنا
 فينا شگر خدان تقاضى كفت اطه الله كعصيتى كرم فتارم نه بعصيتى **فقط** كرم مرار زار بجى علم
 معين احدهما الشخص الذى له ائمن بالتركه الكليج و التا ادا قاسم طمانى خو كلزار و سمن
 زار و المراد منها هو المعنى الاول و هو حال عن المفعول اعنى مراد من قال قوله زار مفعول ثان
 لقوله دمدم فقد اخطا بكشتن دمدمان بار عزيز و من قال قال في البحر زارى بفتح ناله و زار بود
 اياء بفتح نالان و لا بعد ان يستعمل زار منها بفتح زارى مفعولاً منه لم يعرف رلاكة المعنى
 و لكن البعيد غير بعيد و لكن ان القصص يجوز في كل لفظ تا نگويد بياء الخطاب كدر ان دم ان في

ابن سينا

ابن سينا

در این کتاب
 در بیان معنی
 در این کتاب
 در بیان معنی

اخلاء فيه من جهة اللفظ

در بیان معنی

ذلك الوقت فمخ جانم باشد ای لیس اینی لزما ب روحی کوم از بند مسکین کینه مخفف
 من کناه صادر شد و وقع کو اصله که او اشاره الی یار طریز دل آزره شد از من ای انقل
 قلبه منی غم آنم باشد بکون ذلک المهم **کلیت** درویشی را ضرورت بیاء الوحده پیش
 آمد یعنی وقع له حاجه سهاله کلیمی از خانه یاری و الباء فیها کما لاول بدزدید فاعله ضمیر
 درویشی حاکم فرمود که دستش ببرد بعضین عمدا بقوله سکا السارق والسارقه فاقطعوا
 ایدیها صاحب کلیم شفاعت کرد که من او را بجل بشد ید اللام فی الاصل بمعنی حلال کردم
 ای عفوت عنه ومن قال ودعوی غنی کنیم فقد اخطا فان الدعوی شرط فی الحكم بالقطع فلما
 حکم الحاکم بالقطع علم ان الدعوی صدر من صاحب المتاع حاکم کف بشفاعت نو شرع
 را و هو القطع فر و بکذا ارجح الی الا انه که کف راست فرمودی خطاب للمحاکم اما مهر که
 ازال وقف چیزی بدزد قطعش لازم نیاید که الفقیر لایکل شیء علی صیغه المعلوم
 و لایملک علی صیغه المجهول ای لایکون مملوکا للناس مهر چه درویش تراست و وقف محاسبان
 و من سرق من الوقف بلزمه الضمان لا القطع حاکم دست از و برداشت ان ترکه مندا معنی
 اللفظ کما عرفت فی قوله دست از من بردار و من قال ان ترکه التعرض لم یات بمعنی اللفظ و کف
 تو بیجا لذلک السارق جرمان بر تو تنگی آمد بود که دزدی بالباء المصدری نکره دی بیاء
 الخطاب الی از خانه چنین یاری و ترکت الامانة فی حاکم کف ای خداوند شنید که گفته اند
 خانه دوستان بر وب امر من رفتن بضم الراء کنایه عن اخذ ما فیهم جمعا و در دشمنان
 مکوب نهی من کوفتن بیدل الغایاه فی مستقبله بمعنی التعرع ای الاتوع بابت العدو
 لاجل عرض الحاجة و من قال نهی کو بیدن مالکاف العز و الباء الفارسته فقد ظن ان مکوب
 فارسته چون فرودمان سخته ای اذا عجزت فی الشدة تن بجز اندر مکن ای لاجل
 بد نکل فی العجز و من قال ای اذا اضطرت بالشد و الکربة فام یات بمعنی اللفظ دشمنان را
 پوست بر کن اسلخ جلودهم قهر افلا بنا فی قوله در دشمنان مکوب فاندفع ما قیل

این صیغه است

این صیغه است

این صیغه است

این صیغه است

بمعنى التحقير والمذمة يرمى داراى اجعل نفسك برئيتك من الافعال القبيحة والاخلاق
 الذميمة حاجت بطلاء بركه بفتى تين والخاص غرز نوع من جنس القنسوة كذا صرح
 بحر الغراب ومن قال نوع من المتاع بعتمه الصوفيون لم يدبر معناه علم ان الكلام
 في القنسوة لا في العمارة واشتنت بفتح النون لاجل تاء الخطاب نسبت فان الاعتبار
 ليس بالصورة درويش صفت باشن وطلاء تترك دار المراد قنسوة يلبي الجندى
 والباطنة المعروفة بتاتاركة اسمها من الاستانقة العالمين ومن قال يعنى بطلاء
 اميد نكهة اقال بعض الكمل فقد اقدم على شرح الكتاب مع عدم علمه والى ان قال التعليم
 انما يكون بعد العلم **حباب** بيان الهمة للوحدة كما عرفت سابقا سربا به منه بالاول
 حجازاى معهم ازكوف بدر آمد اى خرج ومهما عاشداى صار رفيقنا خراجان همى رخت
 وى كفت **نق** نه براهنة سوارم الى اى تخير ركب على جملته جواسنة زير يارم وليست
 انا كاجل تحت الحمل نه خداوند رعيت اى اى غير مالک الرعايانه غلام شهر يارم وست
 انا بعيد السلطان غم موجود وپيريشان بالياء المصدرى معدوم نذارم الى ليس يلتم
 المال كالفنغ وليس لا تفرق البال لعدم المال كالفقير الغير الصابر بنفس بفتى تين ويا
 الوحدة مى زنه آسونه اسم مفعول من آسودن وسمى بسر آمدمم يعنى يحصل كالمزلة
 في كل نفس كانه اتمت عمه الماملا اشتر سوارى بيا، الوحدة كفتش اى قال لذلك الفقير
 اى درويش كجاسيروى باز كره دبال لطف الفارس اى راجع كره بسحقه بيمرله اى توشه
 بالشره تشديد كلاله و قدح دريبا بان نهاد و برفت معنا جوبنخله محمود اسم طمان
 برسيدم نوانكره اى الرنى كان ركب الجمل وقال الفقير ارجع اجل فرار سيد علم
 ان لفظ فراجى بمعنى الفوق المقابل للتحت كذا في الصحاح العجى وقد يدخل في او ايل
 المصادر والافعال تحين اللفظ كذا في بحر الغراب ومن قال قال في البحر في اللفظ
 فارسته يدخل في او ايل الافعال فقد غفل عن المعنى الاول وكنم بعض ما في البحر فانظر فيما

ابن سید علم
 علم من بحر الغراب مع سوار
 نوعه در طلاء الوان القنسوة

مطال
 في بيان لفظ فرا

ابن سید علم

فیهما ذکر نام و المهاد هما جواک و مرد در رویش بیانش بیامدخه الموضوع الی الی مات فیه و کفشت
 ما بسختی نمدیم و نوبه سختی بگردن بیت شخصه مخبر بیمار بیه که بست لظنه از بوی
 چون روز شد او اشارة الی شخصه مخبر بیمار بیه بیت الی بسا قد عرف معنا مخبر
 بکسر الباء للاضافة تیزرو وصف ترکیبی من رفتن که بماند بسکون النون والوال الی
 عین و عجز که خروخ بعض النسخ حرکت الالف للمصغیر والباء للوحدة لکن الی اعراض جان
 بمنزل برده و کذا بسا قدمه مرار که در خاکه نذرستان را مرمون دفن کرده و زخم خورده
 بعن الجرح نمد عدم محی اجله و قیل فی الترتیب مستوفی الی آنچه بورخه آن که بولن قلوب
 خرنک ایله و منزل الودای آنچه صاب صاع کشیر او لور او لکه جوق زخمی وار ایله
 خوش اولور حکایت عابدی را پادشاه بیاه الوحده فیها طلب کرد میرا عابد مخبر
 ای تفکر که داروی مجورم تا ضعیف شود بسبب تحلیل الودای و کبر اعتقاد در حق من زیاده
 کند فاعله ضمیر پادشاه آورده اند فی الخطاب که داروی قاتل بود مخبر مستوفی انکه چون بسته
 نمدیدش بفتح بیا الخطاب والشین بعد راجع الی انکه ای نظنه لان دیدن من ایس بمعنی
 الابصار بل بمعنی رؤیة القلب همه مغز ای کلمه لب پوست بر پوست بود الی ایس فیه
 لب اصلا محجوب بیا زال کالبصل یا رسیان که روی در مخلوق ای الزیانه الذین و جرمهم الی
 المخلوق والمعنی هذا کما لا یخفی و من قال یعنی ایشان پارسیانند فقد الی بمعنی من خد نفسه
 و خص اللفظ المعانی من غیر تخصص بشت بر قبله می کشف نازلان اعراضهم من اطق کما عرضهم
 من الکعبه قال بیت جوب بند خدای خویش خوانند فاعل خوانند ضمیر بند و خدای
 خویش مفعول باید که بخردند اند اذ الذکر صغیره نسیان غیر الله فلا وجه لتوجه
 الی غیره ولو کان سلطانا و قول من قال قال فاعل خوانند ضمیر خدای خویش و مفعول
 بند ضمیر مناسب بالمقام کما لا یخفی علی ذوی الافهام مستوفی کاروان را در زمین بونان بزدند
 بعن قطاع الطريق بعزیمه المقام و نعمت نه قیاس بر ندای اخذ و الاموال الکثیره باز لکن

تا بکسر الباء الفارسیه
بالمترکه فسق

این صیغه

این صیغه

که به وزاری کردی و خدا و رسول را شفیع آوردند و تضرعوا الی قطع الطریق فابین
 ندادند **جوبیر** و زبالباء الفارسته ای مظفر شد و زد بکسر الال للاضافه تیره بالترکه
 بولایق و فرکور و آن بمعنی الروح یعنی المصراع بالترکه چون مظفر اولدی جائی بولایق
 و جائی فرکو او غری و من قال فی شعره لفظ تیره و روان انه جمع تیره و وهو وصف تیره
 بمعنی شبه و ثم قال و قیل قوله تیره ظرف و قوله روان صفة مشبهة من رفتن مثل روان
 من دویدن بمعنی زدای که روشن است در تیره ای فی ظلمة اللیل فقد اخطا، خطا، فاختا
 فیما اختار و فیما نقله و لم یجم حول المعنی اصلا چه غم دارد از که یه کار و او ای لا بتاثر من
 بلانهم نظمه - روص و فساوت قلبه لغمان حکیم در آن میان بود الی کان فیما بینهم یکی از کار و لایق
 گفت لغمان کلام چند از حکمت و موغظت با ایشان بگویند باشد که چندین نعمت طرفی
 بختی من یعنی بعضی از مال مادست بدارند یعنی بترکونه در بیغ باشد که چندین نعمت ضایع
 کردد لغمان گفت ای اجاب القائل در بیغ باشد کلام چند حکمت با ایشان گفتن فاحصه
 من هن ال حکایة ان حفظ کلمة الحکمة من اخلاق الصلحاء و العفلاء **حکایت** روی آن
 احدی من ارباب الونیا حضر عند المولانا جلال الدین محمد الرومی قدس سره و هو
 لم یتکلم بالنصح و الحکمة و الکلامه کان کثیرا کلام فی الموعظ و المنصاح و الحکم و اللطایف
 فلما غاب و کل الشخص شانه الاصحاب عن حکمة ترک تکلمه اجاب بان کان رجلا غلیظا
 لقلب مقبلا الی الیها معوضا عن العفتی فیما صیغت کلمة الحکمة **قطعه** آهین و کتور یانه لفظ
 فارسی معناه بالترکه مورقود و پاس و المقام یتمثل لکلیها لانها یهملکان الحدید بل المراد
 هو ثانی بقریة منقول المصراع الثانی و من قال بعض الکسانة الی المعنی هو الا قول لم یصب اعضا
 بخواره تبلت سواکن ای افناه نتوان بره از و من کل الحدید بصیقل تر کل لانه افناه و ما
 بدی هو انصواء و تقسم الحدید با سببه و ل چه سوره گفتن و غطای لا یغید لانه شود بیغ اعضا
 در سکه **مخارج** بل طوره کار کونا بدستان و خار و رخا را **قطعه** بروز کار سلامت ای فی زمان الصیحة

مجهول من ما ج الى الشئ يبيع يبيح يبيحان الى حال اليد وهو مسند الى الجار والمجرور اعني قوله الى
 الى صوت الاطلاق جمع اخينه وهي الغنا بالكسر والمد بالفارسية وبالتركية اير لطيفا اعيل
 لقوله ما ج وانت معني جملة اسمية حالية ان سكتت نطبت جملة شبيهة بمر فوعة المحل
 على انها صفة معني بيت بنيديكس الى لا يرد احد در سماعت التا الخطاب خوشي
 بالياء المصدرى مكره وقت رفتن الى الالف وقت ذمك كدم در كشي بيا الخطاب
مشون چون در آواز آمد آن بر يبط بفتح الباء من لغته صحیح و بفتح الاول و ضم
 التا مشهون بالتركية قوپر قپوز سيرا بكسر السين و ضمها من سرايدن و ركب مع بهر بطو جعل
 المجموع وصفاته كسبا والمعنى المراد قپوز چاي كشي از الفتح الى قلت لصاحب البيت از ياد
 خدا الى الله تعالى زبيغ بكسر الزاي و فتح الباء و كسر ما بالفارسية زيق در كوش كن لاصير قم
 تاشنوم هذا الصوت المكره يادرم بكشاي الى افتح الباء تا بپرون روم فيه دلالة
 واضحة على ما فخرته من سماع ذلك المعنى في الجملة خاطر باران را موافقت كردم و شين كجديني
مجاهد بوز آورد قطر مؤذن بانك يكون الحاف الفارسية بمعنى الصوت في منظام
 برداشت الى رفع المؤذن صوته بلا وقت نمر داند كه چند از شب گذشته است اصله كز شسته
 است در از شب بكسر الباء المصدرى للاضافة از مشهون جمع مشه من پير من علقه بقوله
 كه يك دم خواب در چشمم گشت است بالحاف الفارسية وقيل في الترتيب قطر مؤذن
 او قورند وقت اذ ان كردن هيج ندكلو كجدن بلنه او زتلو عن كچه نكل صور كوز مدن كه بر دم
 او بخوضه الما كثر بايدان بتر ان بطريق التحفة دستار از سر و دينار از كمر بكشادم
 للاعطاء و پیش معني بنهادم عطية له و در كنهان من كرم قد عرف معناه وكذا معني قوله
وبسے شكه كغتم ومن قال يعنى بسيار فقد اكثر الطلح بلافايئة باران ارادت من در حق
 او اشارة الى المعنى المذكور به خلاف ديدند لان احدالم يكن يعطيه هذا المقدار قطره و حجت
 عقل من الاضافة في اللغتين ومن قال باضافتين لم يشتر كما ينبغي حمل كردد و من هفت بختين

اين كسر كذا
 عادت و
 اين كسر كذا

الی ضعفه بخندیدند یکی از ایشان اشارت الی باران زبان تعرض در از کرد ان طغی و پلانت
 کردن آغاز و بیند که این حرکت را مناسب حال خردندان نکرده و علت بقوله که حرف
 مشایخ بچنین مطر بیاء الوصیه دادی که در همه عمرش در می بیاء الوصیه مراد ف
 در هم در کنز و نبوه است و قرآنه بضم القاف و الضاد المعجمه بالفارسیه ریزه
 ذکر در دفع **مقول** مطر از خبر مبتدای محذوف ای هذا مطرب دور ازین جهت بضم الحاء
 المعجمه و فتح الجیم بمعنی المبارک سرائ و الجمله المعترضه بین الموصوف و الصفة دعائیه
 و المعنی بالترکیه اراغ اولسون بو مبارک مرایدن کس دو بارش الی مرتین ندین در یکی
 جای و المصراع الکافه لقوله مطر را راست بمعنی المستقیم و فیه المعنی الایهامی چون
 بانگش از دهن لب خواست ارتفع صوت من فیه خلق را موکل بدن برخاست ای
 اقتضای طوری هم لکون صوت معلقه فی ابوان قدمه بیان لفظ و معنای او اول الباب
 الاول زجوه بالفتح و السکون الی من خوف او پیرید معرنا برد الی اذ صبح تخ را سنا
 و خلق بالمهمله بمعنی اطلقوم خود بدید ما اعترض علی بعض الاصحاب کفتم فی جوابه
 مصلحتی آنست که زبان تعرض کوتاه کنی که مرا کرامت او ظاهر شد کفتم ذلک المعترض
 هر ابر کیفیت این مطلع که دان تا همکنان ای جمله الاصحاب تقریب کلام الی المعنی و بر مطایبه
 بمعنی لطیفه که رفت بیت استغفار کنیم کفتم فی بیان کرامت حکم آنکه مرا شیخ قدس
 الله سره العزیز بار ما بترک سماع فرموده بود و مو عظمای بلیغ کفتم یعنی بالغ فی
 الموعظه و در سماع قبول من نیامد ای ما قبلت کلامه استب مر اطالع بمعنی لفظ
 عزه بمعنی المبارک و اختر ای تخم همایون لفظ فارسیه بمعنی المبارک ایضا بدین بقعه ای
 موضع رهبری با بیاء المصدری که در تابدست این مطرب نوبه که دم که در کرموبارای
 متره اخری که در بکسر الحاف الفارسیه بمعنی الطرف سماع و حی لطف نکر دم بالحاف
 الفارسیه ایضا **قطعه** آواز خوش از کلام بالحاف الفارسیه بمعنی الحشک یا تخریکی و دمان

حاست

ولب شیرین الظاهرانه وصف للاخیر و يجوز ان يكون وصفا للجموع كمن نغمه كند و رنگند
 دل بفریبده مضارع من فریبدن بمعنی الخوچه و ریبیدن بمعنی واکر برده عاشاق و بیامان
 و حجازست کلمه واحد من ههنا الثلاثة اسم معاق از صخره بفتح الحاء المهملة بمعنی الخوچه
 مطرب مکره و نثر بید حکایت لغزان را گفتند ادب از که آموخته ای من تعلقت گفت
 از نه ادبان بینه بقوله مهر چراز ایشان در نظر نیا پسند آمد ای جاء غیر مقبول از فعل
 بفتح الفاء صحیح و الکسر مشهور آن پر هیز که در **قطره** نگویند فاعل اثنان منزول
 و براد به الناس و القوم كما يقال في لغة العرب يقولون يقولون ليل بالفراق مريضة
 از سر بازیچه تصغیر بازی بمعنی اللعب حره مقول که ان بندل تکبیر الالابتفح منه
 صاحب موش ال اهل العقل و الظاهر ان قوله صاحب موش فاعل تکبیر و من قال
 و یکن ان بصرف قوله صاحب موش ال ما قبله من الفعلین اغن نگویند و تکبیر علی
 سبیل التنازع کالایحیی فقد ارتکب الاحتمال البعید علی ان قوله نگویند صبغة جمع
 و تکبیر صبغة افراد فاعتبار الوجوهین في لفظ صاحب موش تكلف کالایحیی و کمر صد
 باب حکمت بکسر الباء للاضافة و يجوز سکونها بغير الاضافة و الاوّل مسموح من الاستانة
 و من ریح عکسه فقد حکم پیش نادان ظرف لقوله بخوانند هذا مثل نگویند و بعض
 النسخ بخوله آیدش الضمیر راجع ال نادان بازیچه قدم تر بیانه آنفادر گوش ان فادانه
حکایت عابدی را حکایت کنند که شبی الظاهر ان المراد به کل لیله دمان بتشدید النون
 طعام خوردی بیا، الخطاب و تا سحر بفتحتین فتحی در نماز کردی صاحب دلی بشنید حاله
 و گفت اگر نیم نان بخوردی و ضعفی بسیار فاضلتر از آن بودی **قطره** اندرون از طعام خالی
 دار مرهون تادر نور معرفت بینی بیا، الخطاب کافان اجوع بکل القلب و مناشاهو
 نه از حکایتی بیا، الخطاب ایضا بعثت آن مرهون که بهرک بعضی الباء الفارسیه از طعام تا
 پیش بالباء الاصلی بمعنی الالف **حکایت** بخشویش اسم من بخشودن بمعنی الترحم

ایضا بیدرنگ

این لیله

مثل دانش بمعنی دانستن که معرفت سابقا الیه وصف لقوله بحث پیشتر که بمضمون
 الحاف الفارسی شده راد در مناہی جمع منہی جراع توفیق مفعول مقدم لقوله
 داشت فرامعنی العفوق المقابل للفتح هنا كما عرفت قریباً راه او داشت الی الرحمة
 الالهیة اخذت بسراج التوفیق فوق طریق الذی ضل فی المناہی ای صدر الصال
 تا بکلفه العمل تحقیق در آمد ای دخل فیهم و بیمن صحبت درویشان و صدق نفس
 بفتح تن اینان و ساج جمع ذمیمة اخلاقش ای اخلاقه الذمیمة بجید بمعنی محو و
 مبدل کشت ای صارت محو و دست از هوا و هووس کوناه کرد مهذا فی جانبہ
 و زبان طاعتان در حق او درازی مانوا بقولون که همچنان در قاع او است یعنی
 علی حال المعاصی و زهد و صلاحش ما معقول اسم مفعول من التعویل و هو الاعتماد
 علی شیء بعد زتو به توان رستن بفتح الراء بمعنی الخصاص از عذاب خدای فان الایمان
 یقبل التوبة عن عبان و یعفو عن السیئات و لیکن می نتوان الی نمی توان و تقدیم
 می بضرورت الوزن و من قال و تقدیم می فی الابیات شایع ذایع فلانه ظن عدم الضرورة
 از زبان مردم رست بفتح الراء بمعنی رستن و قبل فی الزنمة **بیس** خلاص او لور کشت نویسه
 حق عذابند نه ممکن که خلق دندن اوله خلاص طاقن جور زبانه او ردای ایا صبر
 عم اذیة الالسة و سناایت پیشتر پیر طریقت بر دو سنا عذ شیخ بکر بست
 الایکی و کفت شکر این نعمت چگونه گذارن ای کیف شکر عم من النعمه که بهمه آزار
 بیا الخطاب که پندارندت ای احسن مما یظنون الکی مسیئ **قلو** چند کوی بد اندیش
 و خود مرمون عیب جو بان جمع عیب جوی و هو وصف بر کیتی من مسکین اند بکسر النون
 فی لفظ جو بان و من للاضافة که مقصور من لاء و من قال که و فتره بقوله اگر فاعل یعرف
 عبارة المتن بخون ریختن و من قال ریختن و بینه بقوله بفتح النون فقد غیر المتن بر جر تنو
 ای یقومون لقتلی که کالاول بید و من قال و رسید فین عم الاول و الیختم عم الجمل جمل خواستیم

بذره

این کسود

این کسود

این کسود

يكن را از مشايخ شام پرسیدند که حقیقت تصوف چیست و اعلم ان علم التصوف
 علم باحث عن ذات الله تعالى وصفاته من حيث الوصول اليها بالعلم الصالح فموضوع
 ذات الله تعالى وصفاته من حيث الوصول وغايته الوصول الى الله تعالى بالعلم الصالح
 والتصوف حقيقة لا يتحقق الا بالعلم الصالح فالصوف حقيقة هو العلم الصالح فمعنى
 قول السائل حقیقت تصوف چیست انه ما به يتحقق التصوف اتي بشي هو وجوابه
 العلم الصالح لا تغييب الشك والاجتماع في الصومعة صورة وتفرق القلب معني ولهذا
 اجاب الشيخ بجواب حسن يطابق السؤال المذكور حيث كفت پيش از اين زمان
 طایفه بودند در جهان پير كنده اذ لم يكن في الزمان السابق صومعة الصوفية وانا بيت
 اول في قصة الرحلة بناء ما امير من الامراء وبعني جمع الى يطلبون الوصول اليه تعالى
 بالعلم الصالح وان لم يكونوا في زنى الصوفية امر وزقوى اند بظاهر جمع فانهم الآن
 سكان الصومعة واللابسون لباس الصوفية وبياطن پيرشان اذ ليس مطلبهم وصول
 الحق بل لكلم احد مولى واما غير ما همتهم لاجل الاكل والربوا وقيل نرك الدنيا لدنيا من
 جمع الربوا واذا تحققت ما ذكرناه من تحقيق سؤال السائل وجواب الجيب لا يشوكل
 قول من قال لا بد ميب عليكم ان هذا الجواب لا يطابق السؤال المذكور فان السائل
 قد سأل عن حقيقة التصوف فانظروا في جوابه ان يقال هي نرك الدعاوى وكتابه الله
 المعاني او يجاب بغير ذلك مما قيل في حقيقة شعر وكم من غايب قولاً صحيحاً وآفة
 من الفهم السقيم ويحقق ما ذكرناه من التحقيق قول المصنف **قطعه** جوهر ساعت از
 تو بجای رود دل وان كنت في خلوة بتنهاى اندربعغ در تنهاى كما عرفت والياء مصرية
 صفالى بيا، الوحدة نه بينى بيا، الخطاب كبرت لفظ كره تخفف من اكر والتاء الخطاب
 مال وجاهت وزرع و تجارت والمعنى لو كان لكر مال ومنصب وزرع وتجان جودل
 باخذ است خلوت نشن لانك داخل تحت قوله تعالى رجال لانهمهم تجارة ولا بيع عن ذكر الله

بيان ما همتهم التصوف
 موضوعه وغايته

انما يريدون

حکایت یاد دارم قد عرفت معنای که شیخ در کار و انبیاء الوصیة فیها همه شب
 رفته بودم و سحر به کنار بیست قدمه بیانیه حکایتی مکرر دان کوناه و من بینه مکرر
 بقوله بالیاء العربیة المکسورة بکسرة مجهولة یعنی درختان و قد بستعل یعنی
 مبيت الحيوانات و يستعل ایضا في ماوی الاسد خاصة بینه منا بقوله بالكسرة
 المجهولة اشجار صغيرة يقال في التربة خر بعامنه بینه فو دار تکب الاسد را ک
 مع بعض الخالفة خفته اسم مفعول من خفتن قافية لقوله رفته فلغظا بودم مقدر
 فيه كما عرفت مرارا شوریدا بالترکه فرجاشق والمراد شخص فيه نشاءة العشق و
 من لکن ان عبارته المن شورید ثم قال ويجوز فيه شورید بالیاء فو اخطا في العبارة
 الاولة که در ان سفر همراه ما بود نعره ما بزور راه بیا بان که رفت و یکی نفس بفتخیزن
 آرام نیافتن من الجولان چون روز شد کفتم این چه حالتست کفتم ای اجابنی بلبلان
 را دیدم یعنی شنیدم که بناشد اسم مصدر ای یعنی نالیدن در آسمان بود اندازد رفت
 و کبکان جمع کبک و بالکافین العربین الجملة يقال بالترکه کلک از کوه و غوطان
 جمع غوک بضم العين المعجمه و الکاف العزلة الضفدع بالترکه فور بغه از آج بهایم
 جمع بهیمة و هی ذات القوام الاربع از پیشه فلما سمعت من الاصوات لندیشه
 یعنی فکر کردم که مرقن مشتق من المکرر لالانته من الانسان بناشد همه در سبج
 رفته و من بغفلت خفته **قطعه** دوشن بجی لعینین احدهما التلبه الماضیه و اماره و شدا
 بالضم المجهولة فهو یعنی العطف بالكسرة فعدا في شئ من عنق مرغی بصریح می نالید هذا
 اللطام من لسان ذکک الشخص عقل و صبره بهر دو لهما صدرت الصبحه و طافن و هو شدا
 عطف علی عقل او صبر یکی از دوستان مخلص را بموضع لفظ بعید لفظ یکی مکرر از زمان
 رسید بکوشن ای وصل الی سمع کفتم فاخذ ضمیر یکی با و ربعن التصدیق نذا شتم
 که ترا شرمهون بانکی مرغی چنین کند مد هو شن یعنی المنجیه کفتم این شرط آد بیت نیست

ابن السید طبع

ابن السید طبع

و اما فراموشی که در ان سفر همراه ما بود نعره ما بزور راه بیا بان که رفت و یکی نفس بفتخیزن
 قال في العبارة ان عبارته المن شورید ثم قال ويجوز فيه شورید بالیاء فو اخطا في العبارة
 الاولة که در ان سفر همراه ما بود نعره ما بزور راه بیا بان که رفت و یکی نفس بفتخیزن

المشار اليه بلفظ ابن مضمون المصراع الكافي قوله مرغ تسبح خوان ومن خاموشه
حکایات وقتی در سفر حجاز طایفه ای جماعه واحده جوانان یکسره النون للاضافه صاحب
دل صفتهم مصاحب من بودند و مقدم شدند وقتها ای اعیاناً از مزه کرده و بزرگ
ای گانوا بصبیحون صبحه و بینه چند تحقیقانه بگفتند که بیاء الحکایه فی الموضوعین و عابده
بیاء الوحده در سبیل سکون اللام منکره حال درویشان بود و بیخبر از در دایشان
بقال کتله زاهد فکرتا بهر سیدیم بتجمل بنی هلال اسم موضع کوه که سیاه ای صبی
واحد اسود از حی بفتح الحاء المهمله و تشدید الباء یعنی قبیله عرب بدر آمد ای فرج
و آواز آورد و گان صوته فی غایبه الحسن که مرغ از مواد آورده ای المعنی بالشرک قوشه
هوادن اندردن اشتره عابده را دیدیم که برقص در آمد ای ضرب رجلا علی الارض عابده را
ببنداخت و راه بیابان گرفت کفتم ای شیخ در حیوانی اثر کرده بعد الصوت الحسن
وتره اثر نمی کند **در بابی** دانی چه گفت مرا آن بیل محوی و من لم یعرف اوزان الشوقال
فی بعضنا نسخ مران بدون الالف بعد الراء تو خود قد عرفنا تحقیق فی بیان لفظ
خود فی قول المصنوع یا فاحود بنود در عالم و من لم یعرف الفارسیه قال قوله خود
تاکید بقوله تو و هذا مثل ما یقال فی العربی انت نفسک کذا و کذا چه آدمی بکسریه
ادمی بتحقیق الباء الثانیه و هی الخطاب کثر عشق بکون الزنا و من قال و قد یقوا
بکسریه لم یعرف ان العین لا یتلفظ و الا اختل النظم فی خبرک فان الغلیان من الصخر
العشق اشته بشعر عرب در حالتست و طرب و هذا معلوم فی دیار العرب فان
القبائل یعرفون الاشعار و الاشعار فی الاسفار عند الابل فی القطار فانها تمشی سریه
بالجلان و الغر کزوق نیست تر اکثر بفتح الطاف العربی و الزنا الفارسی
بمعنی المعوج و ما وقع فی بعض النسخ کج بالجم بدل الزنا سهو فان کج بمعنی
النوره بالشرک کرج فلما حکل کلمه اصلا و من لم یعرف الفارسیه لم یحکم بکونه سهوا

این سوره

این سوره

این سوره

این سوره

وحدوا
ابن کوری

من ظهر الجلال فجلها اجلا ثقیلة وخذها حتى سارت يوم مسيرة فالثقة ايام فلما حط الرجل
عنها ماتت فلما ولكن قد وهبت له وحل العبد فلما اصبحنا اجبت ان اسمع صورة فضالته
عن ذلك فامر الغلام ان يجرد على حمل لان غلامه هناك يستحق عليه فخذ افرام الرجل على وجهه
وقطع جاله ولم اظن ان اسمعت صوتا اطيب منه ووقعت على وجهي حتى اشار اليه
بالتكوت **شعور** بذكر من الضمير راجع الى الله تعالى وكذا في قوله به كلش ومن اخر
هذا البيان الى قوله به كلش فقد اهل مهر چه بيني در خر وشت كما قال الله تعالى وان من
شيء الا يستج بحكمه ولا داند از اين معنى كه كوشش الاله سميع نه ببلبل به كلش تبخروا
لفظ تبخروا ان وصف توكبه والمعنى تبيل ليس العندليب علم ورد الله مستحيا فقط
معلوم بقرينة المصراع انك كه مهر خاري بشيخه زبانيست الظاهر ان بحر الكلام
على ظاهره جملا على المبالغة المطلوبة بحسب المقام وصنعة الشعريين ان نفس الشوكة
لسان وبتكلم احتملا لمرجوحا ان يكون المعنى للشوكة لسان تسبيح ومن عكس
ايبان فقد ربح المرجوح وانما او رد لفظ خار لان من الصنابع الشعرية ان يذكر الاشياء
المتناسبة كما اذا ذكر العندليب ذكر الورد واذا ذكر الورد ذكر الشوك علم ما صرحوا
به في علم البديع ورسائل الشعار ومن لم يعرف هذه الصنعة قال وانما او رد لفظ خار
قصدا الى ذكر الترتيب مع الحبيب في بيت واحد **حكايات** بكى از ملوك مدت عمرش سپهرى
بضمته السين المهمله والباء الفارسية وبالياء الاصلى بعد التاء بمعنى تاج شد **بيت**
مخرب وكن سپهرى كاران جريان ذكره زپيش انكه كند مرگ عمر نو سپهرى وقايم مقامى
نداشت الالم يكن له ابن يعقوب معارفة السلطنة وصيت كمر دكه با نغان ال بعد موته
سواء وقع موته في اليوم او الليلة او الغد قبل قدوم احد ومن قال يعنى در صبا 2
ان شب كه ملك مرده شد فقه قيد من غير دليل مختصه كحسين بضمتهين يعنى اول كس
كه از در شهر اى من بابيه اندر آيد ال يدخل تاج پادشاهى بالياء المصدر من اوياء النسبة

ابن ابي رجا

ابن ابي رجا

ابن ابي رجا

ابن ابي رجا

بر سر وی نهید بکسر تین صبغة امر حاضر من نماندن و نغو بعض مملکت بدو کند بضم الطاف
 و کسر النون جمع امر ایضا اتفاق اول کسی که از در شهر درآمد ال دخل من باب البلد
 که ای بابا الوحده بود که در هم علم لغه اند و ضح و خرفه بر خرفه دو خنی ان کان
 فقیه اثنا عشریها ارکان دولت و اعیان حضرت و صبت مکتب کسر اللام را بحال
 آوردند مکتب بضم الیم و خراین جمع خزینه بود و ارزاق داشتند در ویش مدت مملکت
 راند بثلث سواکن ماضی من راندن تا بعضی از امرای دولت که دن بالطاف الفارسی
 یعنی العنق از طاعت ای اطاعت او بیجا بندن ای بغوا علیہ و ملوک دیار مهر طرف
 بنارعت بهر خاستن ای قاموا و لغاومت لشکر ار استند فوقع الهمزج و المخرج و الملک
 فی الجملة سیما و ربطت بهم بغتین بر آمدند و المعنی بالترک فر شد له و قدیر الغضب
 ال اختلاط الباطن و هو بسید المراد هنا و من لم يعرف المعنی قال فی شرحه یعنی اجتمعوا
 و اتفقوا و بر حی ای بعضی از بلاد بکسر الباء جمع بلد بغتین یعنی المدینه از قبضه نعرف
 او بدر رفت ال خرج در ویش ازین واقعه حسنه خاطر منی بود ای سغ قلبه تا یکی از
 دوستان قدمش که در حالت در ویشی فرینا و بود از سفر باز آمد ال نکل
 البلون او را در چنان مرتبه دید و کف منت خدای را عز وجل من العبان عین
 العبان الی افتتح بها الكتاب که بخت بلندت باوری بالباء المصدرتی که دای
 اعانک جدک ال اعلم جث صبرک ملکا و اقبال و دولت رهبر و دل و لکل تا کلمت
 بضم الطاف الفارسی و بالتاء الخطاب از خار و خارت از پای بر آمد ال خرج
 و برین پایه ای مرتبه رسیدی ان مع العسر یسر **احکام** روی عن رسول الله
 علیه السلام انه خرج ال اصحابه ذات یوم فرح استبشرو هو یضحک و یقول لن
 یغلب عسر یرین و هذا بدل علی ان البسر الک مفایر للاول بخلاف العشر
 علی ما استهر من ان النکره اذا اعیدت نکره کان الکا غیر الاول و المعرفه اذا اعیدت

اینجا کلام

معروف كان الكسجين الاول وعليه قول الشاعر **شعر** اذا اشتدت بك العسر فذكر في الم
 شعر فحصر بين يسين اذا افكرته فافرح **بيت** شكوه كاه شكفتت بضمتين بمعنى
 المتفتح لانه من شكفتن بمعنى المتفتح بالترك اجلتي للابح الفتح بالترك اجمع ومن قال
 بمعنى الفتح يعرف المعنى وكاه هو شيوه اسم مفعول من خوشيد بالترك بور شق ومن
 قال في شعره يا بسا وبه عرقه شق اي يات بمعنى اللفظ رخت وقت به منه است
 ال عريان من لباس الورق والزهرة والشم ووقت خوشيد بلباس الما وراق والازهار
 والانتار وحال الانسان كذا في بصير فغير اثاره وفتا تارة كفت فاعله ضمير كذا ان ال برادر
 تعزيم كن التعزية اعطاء العزاء الى الصبر عند وقوع المصائب جد جاني تزيست
 التهنئة ضد التعزية ال الوطاب بالبركة واخر عند وقوع الرفعة والمناصب انطاه ك
 نو يدك مع نازد اشع وهو هم قليل وامر وشوشن جران وفي بعض النسخ جاز
 بدل جران **شعر** اكر دينا نباشه درد مندم للفقر وكر باشه بهار سن بكسر اليح بمعنى المحبة بال
 بزم فان القلب يتعلق بما فصير مقيد الرجل بلاكيا الوصل زين جران اشوشه اشوب
 باله بمعنى الخلط والمزج يقال في وصف محبوب شهر اشوب ولفظته للتفضيل
 بست ومن قال في شعره مرادف اسيب بمعنى الفتنة والمحنة ايات بمعناه حقيقة كرج
 خاطر ست ا حرف شرط بمعنى اكر كذا في بحر الغرائب مست واصله وار حذف الفه
 كذا في بحر الغرائب في بيان لفظ ورنست ومن قال اصلها كروا كرفد عقل عن الاصل النوع
خطو مطلب بفتح الطاء كرتوانك ك خواهن جمله معترضة جز قناعت مفعول مطلب
 كرو ورنست مني بلقي منواض كمر عني زردا من افند للتصدق تا نظر در نوابا ولكن
 ان لا انتظر الى نوابه ولا تطلب الغنى طعا للشواب كمر بذر كان شيند ام بسيار تعطيل للبيت
 السابق صبر در وريش به كمر بدل عني فان الحساب شديد والفقر اول **حكاية** بست
 طا فاطمة رضى ذات يوم شمله خلقتا قد خيط ورقع باثني عشر مائة فيها سعف ورق

ابن الهيثم

ابن سينا

التعزية والتزينة

ابن سينا

ابن سينا

تفضيل النعم

الخجل فلما نظره اليها عمر رضه قال ان قبضه كسرى واعوانها يلبسون اطيرير وابنته رسول
 الله عم في شمله من صوف وقد خيط باثني عشر مكانا بسعف وورق كل فلاد دخلت فاطمة
 قالت يا رسول الله الاتري ان عمر يتعجب من لباسك فقال ابنته عم يا عمر دع ابنته لعلها تكون
 في الخجل السابق **حكاية** اكره بيان كند بهرام كوري بالطاق الفارسي وياها الوحن بالتركة
 قولان واعلم ان اللفظ كند لغتهم معنى اطعم يتدق هنا الا مفعولين فاعله بهرام
 ومفعوله الاول كوري ومفعوله الثاني بهرام نه چون بيان ملح بفتي تين بمعنى اطعمه باشد
 رسوري وذلك لان الاعتبار عند الله سبحانه بالفقير ومصدقه لا بالغني الطاعني وتكبره **حكاية**
 یکی رادوستی بیا الوصه بود که عمل دیوان کردی بیا، الحکایه مدتی اتفاق دیدن
 یکا بنفاد الی عمر بهر زمان میدید که گفت فلان را دیدم که نذیری الی مضی زمان کشید
 ما راسته گفت من اورا نمی خواهم که می بینم فضا را الی انظار الغضا، الامتی و هذا الكلام
 شایع في الاستعمال ومن قال یعنی اتفاقا فقد ان من عنقه یعنی از کسان او یکی خاصه
 بود گفت چه خطا کرده است که از دیدن او ملول بیا، الخطاب کفای خطای نیست
 اما اهل دیوان را وقتی نتوان دید که معزول باشد فانه او ان العمل مشغول بمصالح
 الی دیوان و مشغول باحوال الانام و فارغ عن صحبه الاخوان فلما ینسیر لهم الصحبه
 بفراخ البقال **قطعه** در بزرگی بایا، المصدرة و دار کبر و عمل قدمه بیان ز اشنا بیان و اعنی
 دارند لا سغراقهم بالامور الی دیوانیه و اعترارهم بالذوله الفانیة روز در ماندگی
 و معزولان و وقت البع و العزل در ددل پیش دوستان آرد فاطحه من همت
 الحکایه ان اللابی لطلب الآخرة ان لا یطلبوا المصاحبه مع اهل الدنیابل بینیان
 يكون الامر بالعکس **حکایت** ابو مهبر سیرت رضه و هو کفیه رجل من الصحابه رضوان الله
 علیهم اجمعین و کان اسمه في الجاهلیة عبد الشمس و عبد عمر و و في الاسلام عبد الرحمن
 و سب کینته انه کانت له مبره صغیرة یجملها وراه البنتی مع فقال انت ابو مهبر کفیه

ابن کبیر و طبع

شعاع بالمدینه سبعة
وخمسين وهو ابن ثمان و
سبعين سنة

بمنه الكنية وكان يحب ان يدعى بابن بكه بلغظ النبي صم وكان حافظ الناحه ببركة دعا يرفع
وقد روى عنه في خمسة الآف وثلاثمائة واربعه وسبعين حديثا وكان في حيوة النبي صم
يو اظنه كما قال هرزورج خدمت مصطفی صلی الله علیه وسلم احدی بیا الحلیة کفتم یا ابا حمزة
زرزری بضم الزاء وسكون الراء امر من زار بیزور زیارة غیا بکسر الغین وهو ان یالی احد
یوحادون یوح وقیل ان بیزور في کل اسبوع مرة وقیل تغلیل الحیا لطفه مطلقا واذ لکل
انما یتحقق بان لا یالی لکل یوح تزد مضارح مجزوم علی انه جواب الامر جبا فبیز
یعنی هرزورجیا تا محبت زیاده کرده تغیر المصی بشعر باختر الوجه الاخیر من
الاقاویل صاحب دله اکفند بدین حوزة بالیاء المصدر ان که آفتابست الی لیا صی
فابق قیل من المقدمه غیر مسلمه لانه لیس الشمس من اسباب الحی سول النور
شاید اسم ای ما سمعنا که کسی اورادوست کرفته است ای نخیز محبوبا و عشق
آورده الی عشق کفتم فاعله ضمیه صاحب دل از برای انکه هر روز که توان دید مکر
در زمستان الی في الشتاء که محبوبست و محبوب قطع بدیدار مردم سندن رفتن
غیب نیست فان الزیارة مستحبه و لیکن نه چند انکه گویند بسا الی الاکتار ندموم فان
کثرة المشاهدة توجب فلة العزة اگر خوبستن را ملامت کنی الا اولی ترک التفتید
لیذهب السامع کل مزهیب و من قیل بتقصیر خدمت و متابعت هو او میوس فقد
خص العاتق من غیر کخص و اعلم ان جواب الشرط محذوف الی معذور ملامت بناید
شایدن زکس حکایت یکی را از بزرگان باد محالوف در شکم الی البطن بیچیدنه کرفن
و توجه الی الخروج و طاق ضبط آن نداشت الی بقدر علی ضبط نه اختیار از و صادر
شد الی وقع الضراط منه کفتم الی دوستان مراد آنچه کرده اختیار نبود و بزه الی ذنب
بر من شوشتند لان الذنب لما یكون في الافعال الاختیاریه و راضی بمان رسید شما نیز
بکرم معذور در بید قطع شکم زندان باد ست الی خرد مند و هذا امر مقرر ندرد

ابن سید کمال

هیچ عاقل با دور بنده لاجب چو باد اندر شکم آید فرو حمل بالترک اشغف صابویر خج
 بخروج که باد اندر شکم بارست بر دل هذا الملاح صحیح وان كان في صورة المهنزل **بیت** حریف
 ترش روی و نلحاز کاران الصاحب الذن هو عبوس الوجه و غیره الموافق چو خواهد شدن
 اذا اراد الذن عاب دست پیشتر مداران لا المنعم مناسبة منن الحطایة بالباب ان ستر
 العیب و التصمیم عمای سما عه شین و قبول القدر من اخلاق الصوفیة **بیت** بدان عیب
 زندان بوش زاهد لباس زهد پویشیدن چه کارست **حطایة** روی ان حاتم الاصح قدس
 ستره لم یکن اصم و لما تزوج امراته و با شد المصاحبة في ليلة الزفاف وقع منها الضراط
 بلا اختیار فاطهر من لعنة الصم للاب تحوی بیخی المرأة منه و عاش معها سنین کثیرة فلما
 عامها کالتی فیہ صم شدید و لهذا السخری حاتم الاصح فاذا عرفت القصة و اخصه فلا تفتت
 الحاقیل الظاهر ان هذا ليس من هذا الكتاب بل سمعت من بعض المحققين انه قال ان
 رایت منن الحطایة في رسالة الشيخ الغزالي المهنليات و اللطایف فاطفا بعض الناس
 بهذا الكتاب اشترى علم ان کون منن الحطایة مکتوبة في رسالة المهنليات لا ینافی ایرادها
 في کتابه هذا بل اکثر ابیارة و کلماته مما وقع في بعض مؤلفاته كما سبقت به **بیت**
 کمن جامه خوبش پیر استن به از جامه رعایت خواستن و کون منن الحطایة من المهنليات
 لا ینافی ان باخذ العفلاء منها النصح كما قال **بیت** نگویند از سر باز یچم حرفه کمر و بند نگیرد
 صاحب هوش و وجود منن الحطایة في النسخ المقدمة يدل عم ان المصن اطفا بهذا
 الكتاب و ذکر المهنزل للنصح ليس لعیب و انما تکررها بعض الناس من استجداء و الاحجاب
 منه ليس بفضل كما قال الله لا یسخری ان یضرب مثلا ما بعوضه فافوقها الایة
 قال المولای الرومی **بیت** من بیت نیست اقلیمت مهنزل نیست تعلیمت
حطایة از صحبت باران دمشق قد عرف بیان ملائق بدید آمد بود ای وقع في
 قلبی نکسار منهم سر بیا بان قدس نادم و ترکت الأسد مع الانس و با حیوانات

الفقه بالمشي و من
 و ذلك النظر
 حطایة العیب

ان ستره

اسمی که فتح تا وقتی بیاید الوحدی طرف که اسیر قید فرنگ شدیم در حندق طرابلس
 اسمی بد مشهور من تواجی الشاح فی ساحل البحر و لانه دار الکفر فی دکل الزمان و فی بد الافرنج
 یا جهود انا بطار کل یکسر الطاف الفارس الطین بد اسفند تا یکی از رؤسا جمع رئیس طب
 بقی متین مدینه که سابقه معرفتی میان ما بود کز کزد قد قدم فی طرابلس و مرایشان
 ای عرض و گفت ای فلان یعنی شیخ سعدی این چه حالتست و چو نه کذا را که گفتیم جواب
قطع همی که حکتم از مردمان بگو و بدست قد کنت افر من الناس الی الجبل و الصحر آه
 که از خدای بنودم بد بگریه پرداخت لثلا اکون مقارنا مع غیر الله فیا من کن که چه عالم
 بود درین ساعت مرده ای که در طوبله نامردم بیاید ساخت یعنی ساختن الی زمین
 ان احباب غیر الانسان **بیت** پای در زنجیر پیش دوستان ال کون الی الرجل فی السلسله
 عند الاحباب به براد به معنا الاصلی و من قال یعنی بهر تقداری بقید زاید من عند
 نقی کما در عادت که با بیگانگان بالمطابق الفارستین جمع بیانه ضد آشنا با ترک
 یاد و من قال و هو الاجنبی فام بینته لان الاجنبی ضد القریب در بوستان فلما رأی فی صحن
 الحاله الکبریة بر حالت من رحم آوردن دینار از قید فرنگم خلاص کرد ای کشته ای
 بعشره دنانیر و با خود جلب برد دختر بیاد الوحدی داشت ال طانت له بنت در
 عقد نکاح من آورد بطابین بالمطابقین - العزیز بطلق علی معنیین احدیما عقد النکاح
 و الآخر المهر المثل علی ما صرح فی الصحاح البعجی و المراد هنا المعنی الکبیرینه المثل و من
 لم یعلم التفصیل المثل بل اهل صد دینار چون مدتی برآمد کتایف المعاشرة دختر بدخوی
 بود و سبزه روی یعنی طانت معانده و کذا تا فرحان بود ال غیر مطبوعه زبان دراری
 که دن گرفت ال شرع فی اطالة اللسان و عیش مراد منقض داشتن ای مکرر ساختن
 کمرقت چنانکه گفته اند **بیت** زن بد بکسر النون للاضافة در سرای مرد نکو بالاضافة
 فی التفظین هم درین عالمست دوزخ او فان بینه بصیر هجره جهنم سوا خلقا زینهار

این کلام

این کلام

این کلام

مطلب
در بیان لغات زینهار

بالباء از قرین بذر زینهار بدون الباء کلامها کلمه تنزیه و تحذیر کما قال حواجره حافظیت
 دل خزان می کند دلوار اگر کینه زینهار ای دوستان جان من و جان شهید و بجای ایضا یعنی
 الامان کما قال حواجره حافظ المذکور بیت از لعل تو کمر یابم انگشته ز زینهار صد مکن بیجا
 در زین تکیه باشد و من قال فی بیان المعنی کما نقلنا من صاحب البحر و بحر ایضا یعنی الصمد
 و بمعنی العصمة ایضا فذلک بمعنی قریب من المعنی الاصلی کصاحب البحر و الاستدلال
 بقول الانوری بیت تا حشر شکف نشود آفتاب اگر اید بنزیر سایه خدمت بر زینهار
 و بقوله ایضاً بیت دامن عمر تو از کمر داخل در عصمت پاره چاه نور اسب فکل در زینهار
 لا یرتجح لانما بمعنی الامان الذی ذکرناه فتامل و قنا امر حاضر من الوقایه بمعنی الحفظ
 ربنا منصوب لانه منادی مضاف و حذف حرف نداء ای یاربنا عذاب النار نصب
 عم نزع الحافظ ای عن عذاب النار و هذا المصراع اقتباس من آیه سوره البقره اولها
 و من الناس من یعول ربنا اتنا فی الدنیا حسنة و ما لیه الاخرة من خلاق و منهم من یعول
 ربنا اتنا فی الدنیا حسنة و فی الاخرة حسنة و قنا عذاب النار و فی الایة وجوه و الاشب
 بالقام ماروی عن علی رضه الحسنة فی الدنیا المرأة الصالحة و فی الاخرة الجوراء
 و عذاب النار المرأة السوءة باری ای مره زبان تعنت بمعنی طلب الذلّة در آنکه در معنی
 کفت مخاطبة الیه تو آن شخص نسخت که پذیر من ترا از قید فرنگ بدید دینار باز خرید
 و بصد دینار و هو المراد الموجل بدست تو که قنار که دفاعی لو طلقنک یلزم ادا حمانه
 دینار و لا قدر علیه فاوّل ما فعل ابوک فی احسان و آخر ما فعله اسائة **شعوی**
 شنیدم کو سفندی را قدمه بیانه بزرگ مرهون را نیند حاض من را نیند فاعله ضمیر
 بزرگ و مفعول کو سفندی از دمان و دست کمر که بیا، الوحده کما فی قوله کو سفندی
 و بزرگ شیا که کما ورد بالکاف الفارسی و نلت سوکن بمعنی التکین بر حلقش
 بمالید لکن روان کو سفندی از وی بنا لید و قال بلسان الحال که از چنگال کمر کج

ایمان لید علی

مطلب
مخاطبه

فلا حنته کفت علی بدید
دینار باز خرید

در بودی و خلصتغ من خربیده و امله که ایاتی جو دیدم عاقبت کس که تو بودی فلذا حال
ایکین اطلقنی من جسمی لا فریح و قید بقیودک **حکایت** یکی از پادشاهان عابدی را پرسید
و گمان ذکر العابدی را میپسند که اوقات عزیزت چون می گزرد آیا کیف یمه گفت ای
العابد همه شب در مناجات و سحر در دعا و حاجات و همه روز در بند اخراج
ای از اخراج الطوارج و تحصیل نشقة العیال هذا هو المعنی و السیاق يدل عليه و من قال
ای اخراج الطوارج عن القلب فقد بعد عن معنی اللفظ و المفهوم من السیاق ملکی
فرمود تا وجه کفای او معین دارند من خزانه تا بار عیال از دل او بر خیزد **مشهور**
ال که قناریه اسیر و پای بند می المعین احدیما بالترک یا یوند و الآخر بالترک یا یمنی
با غلو و هذا هو المراد فلان عطف تغیر لقوله که قناریه و الوال مکسوة للضافه الی
قوله عیال قد مره بیان ذکر از اد که بند عیال فان الخاطرة تغلبک كما قال غم فرزند و بار
جامه ای حمل الثوب و قوت بسکون الواد و بمعنی الزاد عطف علی جامعه بازت آرد ای
یرجعک زسیر در ملکوت ای منه قال فی محنی الرقصاح الملکون من الملک کالمترسوت من
من الترمبه مهمه و زانفاق می سازم و انوی که بشب با صدای پر دازم ال ان انا خابط
مع شب حرف الظرف مشدتر جو عقد نمازی بندم فی الخلوقة ظهور در بامداد فرزندم
ای بخاطری معنی الخاطرة **حکایت** یکی از مشعبدان شام در بیست سالهای عبادت کردی
بیاد الخلیفه و برکن در حسان خوردی پادشاهان طرف بکلی زیارت بنزدیک او رفت
فلما وقع الملاقات گفت که مصاحت بینم در شهر از برای تو مقامی سازیم حتی که فریخت
عبادت ازین بهیتره شود لکن و دیگر آن بهرکات انفاست شما ای من لهما نکل مستغید شونو
و یتفعون بها و بر اعمال صالح شما اقتدا کنند از این سخن را قبول نکره داد فرایح العیان
انما یکون فی الخلوقة و العقله و العزله از گمان دولت گفتند لکن از حدیث باس خاطر ملکی را لاجل طایفه
خاطر الملک مصلحت آنست که چند روزی بشهر در آید اگر صفای وقت عزیزت آن المراد ذکر الزاهد

این معنی است

وخصفة الجمع للادب از صحبت اخبار کرده و رخ پذیرد ای انگه را اختیار باقیست الی کل
 ان ترجع الی هذا المثلان آورن اند في الخطابة که غایب بشر و در آمدستان سراسر خاصه الاشارة
 ملك را از بزرگی او پیرداختن ای احضره و اتموا مقامی و نکشای و وصف لیستان سراسر و روان
 اسای لفظ اسای بالمره مقصود مناسای و هو اسم مصدر بالترک استمکن مصدر آساکشیدن
 و بمعنی المثل بالفارسیه مانند کوسک آسای و بی صیغه امر من آسودن و بستل و صفا
 ترکیبیا کما فیها کنی فیه **شوق** کلا سر حقه الضمیر راجع الی ذلک المقام چو عارض خوبان فی
 القون و اللطاف سنبشش همچو زلف محبوبان فی الرایح و الطراوة همچنان مع کونه
 که نکر از تزیین بفتح النون لفظ فارسیه بمعنی الخوف برده و مجوز و موهوب در معرفه
 الناس حتی الصبی و العجز و من قال و موهوب در مخصوصه زمان بسیر بکون قریباً من
 آوان قدم اللقلق الی الروم فقد انبتت الحاجة الیه و المحاج الی البیان هاتان ایقال
 ان فی ذکر العجز و طفل دایه صنعه بدبغیه شیر ناخوردن طفل دایه مهنوز بمعنی ان ورده
 الاحمر و سنبله الطریق فی اللطاف و الطراوة کانه طفل نظر لم یشر ب اللبن بعد **شوق** افاغیا
 جمع اغان جمع فنی بفتح فتن غصن الشجر فهو جمع اطلع مرفوع علی الابداء علیها جلنا رسولون
 اللقم بالفارسیه کلنا و الجملة الطرفیه علیها جلنا رصغیه افاغین علقمت حاضر جمود من
 التعلیق بالترکة اصلوق بالشیخ الاحضر متعلق بالفعل المذكور ناه مرفوع علی ان قام تمام
 انفاعل و الجملة الفعلیه مرفوعه المحل علی انها خبر المبتدأ اعنی قوله افاغین ملکن در حال الی
 علم الغور یعنی جین بی الذاهد الی المقام المذكور کینه کی خوب روی پیشتر فرستاد
ربانی ازین بمعنی ان نکل الجاریه کانت فردا من طایفه یقال فی حق کل واحد مناه
 پان غایب قریبی و صف ترکیبیه ملایک صورتی طایفه زین زین بمعنی الزینیه که بعد از
 دیدنش صورت بنند مرمون وجود پارسایان را شکیلی لفظ شکیب بکسر تین
 بمعنی الصبر و الیاء للوحده و هو فاعل بنند همچنان ان کارسان اخباریه در عقبش

این سیر در علم

غلامي بيا الوصية بديع الجمال الى عجب لطيف الاعتدال في الطلق والخلق شعره ملك
 الناس حوله نصب علم النظرية عطشا بغير من نسبة جعلك الى فاعله وهو مبتدأ سابق خبره
 والجملة الاسمية حالية بيري مضارع مجهول من الارادة وهو ومع الضميمة المستمرة فيه المراجع
 الى قوله سابق جملة فعلية مرفوضة المحذ بانة صفة سابق ولا يبقى مضارع منفي معلوم
 من الثلاث على وزن لا يرمى عطف على قوله يرمى ومفعول محذوف الى لا يبقى الشراب
 ومن ظن الفعل الاول معلوما والكما مع المرئيد وقال وحذف مفعولا الفعلين للاختصار
 مع قيام القرينة الى هو سابق بيريهم الطاس ولا يبقفهم الشراب فقد سمي دبله ازيد يمش
 نكش سيرا لا تشبع العين من رؤيته مهمجان كثر قران بقم الغاء الماء العذب مستقى
 بكسر الغاف من به مرض الاستسقاء فانه لا يشبع من الماء والحال انه يفرغ عابدا لثمة الزينة
 خور دن كرف وكسوة لطيف بوشيدن اي شرع في الهل الطعام اللذينة ولبس التباس
 اللطيف كما مر في اول الحكاية الاولى في قول المصنوع راها شنام دادن كرفن وسقط
 كفنن ومن قال هنا يعني عادت كرفن فعلا خطا واذا قواكه جمع فاكهة وشموم لطيف
 من الشئ الذي له رائحة لطيفة حلوات ومنتج الظاهر انه لف ونشر مرتب يافتن لفظ كرفن
 مقدر فيه وفيما بعد اعني قوله ودر جمال غلام وكينزك نظر كرفن فقيد عقله ووجهه
 وخر مندان كفته اندر لف خوبان زبجر يان عقلت بالاضافة في اللغظين وكذا فيما بعد
 اعني قوله وداح مرغ زيرك **بيت** در سر كار تو كرم دم اي صرفت لعنك دل ودين با همه
 دانش مع جميع العلم مرغ زيرك كجفت منم امروز تو دامن الظاهر ان ابياء اللطيف
 قات جمع مع لفظ نو شايع كما في قوله نو كرم باد شمان نظر دارى ومن ترج كونه للوصف فقد
 غفل عن الاستعمال الشايع في الجملة دولت وقت بجوعش بنوال احمد الى زالت
 دولة وقته المجموع جناتك نكه كفته اند **قطعه** مهر كه اسم هست از فقيه بيان لقوله مهر كه
 وشيخ ومريد عطف على فقيه وكذا قوله وز زبان آوران بكسر النون للاضافة ولفظ

ابن سيدنا

ابن سيدنا

ابن سيدنا

زبان مع لفظ آور وصف ترکیبی جمع بالالف والنون وهو من آوردن بیاد به اهل اللام
 ومن به طلاقه القسان ولعل المقصود هنا الوعاظ لأن الكلام في فتح ميلی اهل الله الى الدنيا
 وبدل علم ما ذکر نام الاضافة الى قوله پاک نفس بفتح الفاء وصف ترکیبی **ابن سید علی**
 في شرحه یعنی سخن دانان لم يحقق اللفظ والمعنى چون بدنیای اما من الدنو ستمیت
 به لفظاً ومن الدناءة ومن تائیت ادنی بلا تنوین والباء للاضافة دون اضافة الفوق
 او بمعنى الحقیقه که از آن مختار الصحاح **ابن سید علی** ومن قال في شرحه یعنی در آن جوهر فقه قسیر بر آیه
 فرود بالوال وبدونها بالتمک اشغف امدای مال وسترل ایما بعسل در بماند و التقدير
 در عمل مانند بلا با زاین تکا عرف في قوله بهر نج درست **ابن سید علی** ومن قال والمعنى در عمل
 بماند کما تم نظیره مراراً فدر آن تا لزا بد میجو ممکن فانه لا یقدر ان یخلص نفسه من الاثام
 كما ان الذباب لا یقدر علی تحلیص نفسه من العسل باری ای صفة ملکی بدیدن او رغبت
 کرد و زان عابد را دید از هیات تخفین که دلیل اسم مفعول من که دیدن بلغو دو نکل
 و سرف و سفید کشته من التلذذ و فربه شله من الشغ و بهر بالش دیبا ای الوسادة من
 الحریر تکیه زده کالمنقین و غلام پیری پیگیر بفتح الباء الفارسی و الحاف العربی یعنی العروة
 بامر و حه بطلا و سن المر و حه بالکسبه و التکون بادبیر بامترک بلیزه بر بالای سرش
 استاد کالمتکبرین المنهکین في اللغات بهر سلامت حالش شادمان بالباء
 المصدری کرد و از مصدری بیا الوحده ای من کل باب سخن گفتند تا ملکی باجم
 سخن في اخره گفت این دو طایفه را در جریان دو ست دارم آنچه آنها احدی علمای و
 الآخر زماذ بالضم و التشدید جمع زاهد را فلما قال الملك هذا اللام و وزیر فی فیلسون
 ال حکیم جریان دین حاضر بود في المجلس گفت ای ملکی شرط دوستی آنست که با هر دو
 دو طایفه نگوید بالباء المصدری ای احسان می کنی تخمیت بقوله علمای را از جمله نادیکه خوانند
 و زماذ را از جمله تازا جد بمانند **نه** زاهد را درج باید نه دینار المراد انه لا یسبی

القول بهما للمزاج جو يستد مضارع من استند بمعنى الاخذ زاهد ويكره بدستار لان
ذلك ليس بزاهد **قطعه** انه انما سببت فوشن و سرت باضاي تكاف نان وقف ونق
در يونز الى بغير خبيرة الوقف وبغير لغة - السؤال زاهد است نظيره انكشت خوب
روي ويناكوشن بالتمه كقولاق نوزي دل قريب وصف سركين بالتمه كقولك الدايجي
في كوشوار بالطاق الفارسه بمعنى العرط و خاتم فيروز جو مهر معروف يقال له فيروز
الفرس بيروزه شاهدت بمعنى المحبوب كما مر **قطعه** درويش نيكي سيرت و فرزند
راي را اي الذي فكره مبارك نان رباط بكسر الراء هي المعان الاوّل صومعة الصوفية و الكفا
الزاوية المبنية للسلطان و الثالث ما بنى لسكنج ابناء السيل و الرابع ما بنى به
الواتية و التوبة و غيرهما و الخامس ملازمة شعر العدة و السادس الخيل الطس فاقوقا
و المراد هنا المعنى الاوّل و من قال في شرحه بمعنى خائفاه و تكيهه و وقفى كشد فقد الى
بقيد زائد كما هو عاده ثم قال و له معان اخرى لم يرد فيها و هو ان يد ران و طيفة
الشارح بيان المعنى لكثيره للفائده ثم تعيين المراد و قد بين في بعض الالفاظ معانيها
ثم عين المراد و نس من الوظيفه و العارة السالفة و انما اطبنا الكلام لئلا حظ
الناظر و في لفظ البيت عظماء و في معناه عملاء و ليحصل الثواب لهم و ناسم الجنتين
بل من الجينات و قوله در يونز كو جاش لفظ كو يفيد التاكيد و البالغة و مثله ذلك مستقل
في التمه كفا لمعنى بالتمه كدي او لسون و من قال لفظه كوميح - ههنا و ههنا الاتحاح كثير في هذا
اللغة و سياتيك نظيره في هذا الكتاب لم يرد ان المعنى مما لا فائدة في ذكره و ان الاتحاح سمع
من السلف و ليس لاحدا عتبار الاتحاح في كل موضع خاتون خوب صورت و باكيه
روي را مظهر الوجهه اصل خلقه نفس و نكار و خاتم فيروزه قد مر بيانها انفا كو جاش
مبحث تا مرامست ديكره بايدان اذا كان لا ما يستد الرمي و اطلب الفجر كمر نحو استد زاهد
شایدان يعني ان لا اسمي زاهد او من اصنع البيت و هو المناسب للسياق هذا نظيره

ابن ابي عمير

ابن ابي عمير

ما قبیل **سبت** شیخ چون سائل بال آمد مراد او میباشند سائل دینار زیر احاکل دیدار نیست
 و من قال قوله هست همنار رابطه بمعنی است و المعنی تا که مرا چیزی دیگر خبر خدا تعالی
 بایدست فقد غفل عن اللفظ و المعنی اما الاول فهو ان لفظ **سبت** یتضمن معنی رابطه
 اعنی لفظ است در کلی موضع از معنای بالترکیه وارد در کما قبل در خانه نان هست و اما الکا
 فان تقدیر چیزی دیگر خبر خدا تعالی بایدست لایفهم من السياق و السباق و لا یدل
 علیه لفظ **حکایت** مطابق این سخن خبر مقدم لقوله یاد شاهن راهتی پیش آمدن واقع
 له امر هم گفت اگر انجام این حالت به مراد من باشد چندین درم زاهدان را بدم بکسر الباء
 كما عرفت القاعده فی اوایل کتاب چون حاجتی بر آمدن حاصل مراد و قال نزد من
 بموجب شرط لازم آمد لاجرم یکی را از بندگان خاص کیسه درم بداد تا بر اهدان نقره
 کند ای یوزم الیهم گویند غلام عاقل و مشیار و هو بچی معنی این احدیها بالترکیه آتیق
 و یراد به من لا عقله فیہ و الکا بمعنی او صلوا و الظاهر ان المراد هنا هو المعنی الاول و من لم
 یعرف المعنی قال فی شرح بضم الهماء عطف تفسیرک و ظن ان لامعنی لهذا اللفظ سواء **سبت**
 من ستم و چشم تو برابر مشیار بیان که شود مست بود فعل بقتضی العقل همه روز
 بکمر دید با کاف الفارسی معاصر من کمر دیدن و المراد هنا بالترکیه دو لائق و مشبانکه باز آمد
 الی خدمه السلطان و در مرار ابوسه داد تعظیما للملک و پیشین ملکی بنهاد و گفت زاهدان
 را بنیافت گفت ای السلطان این چه حکایت است ایچ من دائم من مشاییر الزمان درین شهر
 جگر صد زاهدند گفت ای الغلام ای خداوند جهان انکه زاهدست نمی ستاند از حاجت
 الی التمول و انکه می ستاند زاهد نیست ملکی بکنند و نذیران را گفت چند انکه مراد حق
 این طائفه خدا پرستان الی العباد و الرماذ دار است و اقرار این شود دیده را بسکون
 افتاد المعنی و وصف ترکیبی ای این کسناخ را عداوت و انکار قول و حق بجانب است
 من کلام الملک لامن کلام المصنف **حکایت** یکی از علماء راسخ را عبارت التوفیة اکثر النسخ
 الی الی

ایمان بود

این سبت

این سبت در کتب و دینار
 زاهدان را بدم بکسر الباء
 و مراد از او یکی است

الوجه

و الاظهر یکی را از علمای راسخ پیر رسیدند که چه کوفی در نان وقف ای در حقه و حرمت
 گفت اگر از بهر ای لاجل جمعیت خاطر و فراغ عبادت می ستانند خلاصت فایز است
 الرقوق و اگر مجموع از بهر نان نشیند ای بجمیع و میسکون و الصومعة لاجل خبر
 الوقف و اکل حرام لان الواقف انا و وقفه لیحصل به فراغ قلوب العباد **بیت**
 بان لفظ را مقدر از برای کنج عبادت ای لاجل السکون في زاوية العبادت که فته اند
 مرهون صاحب دلان فاعل که فته اند نه کنج عبادت برای نان ای ما نخذ و از زاوية
 العبادت لاجل الخبز **حکایت** در رویشی بقای بیاء الوصیة فیها رسید که صاحب آل
 بقعای موضع شخصی که نیم النفس بود طایفه اهل فضل و بلاغت ای جماعه من
 اصحاب اکمال در صحبت او ای گانوا حاضرین في مجلسه هر یک بذر بقع اباء الوصیة
 و سکون الذال المعجی - یعنی لطیفه فقولہ و لطیفه عطف تفسیری چنانکه رسم طرفان
 باشد جمله معترضه همی گفتند در رویش را بیابان قطع کرده بود و مانع شد با لکن
 دور غون و بور غون او نشناید و چیزی خورد یکی از آن بیان الی واحد من اهل
 المجلس بطریق انبساط گفتند ترا هم چیزی بیاید گفت بجمع گفتن کا عرف مرارا
 در رویش جواب داد که مرا چون دیگران فضل و بلاغت نیست حتی اقدر علی الکلام
 الكثير البلیغ و چیزی خوانده ام و بس در معلومات کثیره بیک بیت از من هناعث
 کنید همگان به رغبت و ارادت گفتند بگوی گفت **بیت** من که سنه در برابرم ای رفی
 مقابلتی سفره نان سفره قوله من که سنه مبتدا و قوله سفره نان مبتدا نان و قوله
 در برابرم خبره مقدا و من جمله الاستمیه في موقع الحال ای حال کون سفره الخبز
 في مقابلتی و لا اقدر علی الاکل منه همچون عزیم العرب من لا زوج له بهر در لاجل زنان
 فانه ينظر من بعيد و لا یقدر علی المواقعة و هذا المصراع خبر المبتدا الاول همه ای جمیع
 الخضار پسندیدند و سفره پیش او رزیدند و فرمودند من کلامه جوعه صاحب دعوت

ما يتعلق به ای لکن
 کتبت اوله و انکه
 و سلسله فاضله فی الکلیات
 علی الی یولیف

گفت

فدستگاه تمام است

گفت ای بار خدایا یاد لوحه توقف کن که پرستان را بجمع پرستان یعنی جاریه
 و اطمینان گفتگوه لفظ جامع مشترک در الفارسی و النهری اسم طعام مخصوصی که
 من التیم بعد القطع الرقیق با جراه السکن علیه مراراً کثیره می سازند در ویشا سر آورد
 و گفت **بیت** کوفته در سفره من گویش قد مریه بیان قریب کوفته را هذا اسم مفعول
 من کوفتن بمعنی القرع و اراد به نفسه اذ وقع علیه الام استفرنان منی الی اطیر المحض
 بلا اداء کفته است **حکایت** مریدی گفت بگری را بیا، الوحده فیها چکنم از خلاق
 بزحم اندریم قد مریه البیان فی نظایره از بسیاری لفظ از بعضی من الاجلیه و اباء حضرت
 که بزیر ارم می آید و اوقات عزیز مر از ترده ایشان الی من بچشم و ذکا بهم تشویش
 حاصل می شود گفت کافاعله ضمیر بهر چه براد به معنی مهر که مجازا و ان استقاله
 فی غیر ذوی العقول شایع لا منحصه فیهم در ویشا نقد الی الذین بنزد و کن من الفقراء
 ایشان را می بد بیکونوا مدیونین کن فلا یجیون خوفا من مطالبه الذین و احتیاج
 من عدم ادائه **حکایت** روی ان قیس بن سعد بن عباده اطیر رجی رحم الله مرضی و فعا
 ولم یعد احد من اهل بلده فسال عن ذلك فقیل له انهم یستجیون من عباده کن لان کل عظیم
 دیونا لاخیر فی مال یقول بینا و بین اخواننا فامر التذاه فی البلده امامن لان لنا علیه
 حق فقد و بنا له و قیل و حسب اکثر من مائت الف درهم و مخرج توانکه انذ الی
 الذین یزورون من الاغنیاء از ایشان چیزی بخواد که دیگر که دیگره الطایف الفارسی
 و کسر الی الاضافه الی قوله تو نکر دند بفتحها الی الجومون حوکن لعدم ادائهم
 حقل و خوف بذل المال الیک **بیت** که که ابشر و هذا و صف نه کیتی من رفتن یعنی مقوم
 لشکر اسلام شود و بعضی نسخ بود بفتح الواو کافرا ز بیم توقع الی من خوف
 السؤال برود مضارع من رفتن المراد له بقره تا در بسکون الی حرف ظرف الاستعمل
 بمعنی الباء چین اعلم ان لفظ چین بجی لمعان الاول اسم بلده یقال فی تخریبه چین و قد

بن سید علی

فی بیان لفظ چین

وقد يطلق على مجموع المملكة والكاتبين المستقيم والثالث بجمع الموعود والرابع
 امر من جیدن وقد يستعمل صله نحو عرف جين والمراد هنا هو المعنى الاول هكذا
 تعلمت من استادي وسمعت بعض الناس يقولون بكسر الراء واختار الذي
 تصدى لشرح الكتاب وقال ان ال باب و اراد به حدود ولا يخفى **بعض** **طبيعت**
 روى فقيرهم بدر الكفت ال قال فقيه لايه ميج ازينا سخنان بكسر النون للاضافة
 ال قوله دلاويز وهو وصف تركيبي صفة لقوله سخنان فاضافة من قبيل اضافة
 الموصوف ال صفة وهو ال قوله دلاويز بكسر الزا للاضافة ال قوله متكلمان هذا
 التحقيق في حل التركيب ومن قال وهذا المجموع المركب من الموصوف والصفة اعني
 قوله سخنان دلاويز مضاف ال قوله متكلمان فقد ارتكب تكلفا خارجا عن القاعدة
 كما لا يخفى **در من اثر نمی کند بعلت آنکه نمی بینم ابش اثر که در بکسر الكاف العوة بمعنى**
العمل المعتاد الذي يفعله المرء موافق كفتاراي لانه لا يرى لهم فعلا و عملا بوافق
قولهم شوق ترك دنیا بخدم امور زندای بعملون الناس ترك الدنيا خویش تن
سیم و غله اند و زندای؟ یکنسوزنها و لا یعملون بما علموا الناس عالمی بکسر اللام
و یاء الوحدة را که کفت باشد بس فقط ای له قول بلا عمل چون بگوید ای بشتم و بفظ
بکسر الای لایواثر اندر کس في احد لان كلمة اند حرف بمعنى في علی حاصرت به صاحب
بحر الغرایب و من قال ای لایواثر في قلب احد فلانه ظن انه لم یفعل لفظ اندرون **طبیعت**
صیح حذیفة رضه بقوم فلما سمع قال الفوا اما ما غیري فانی را بینه و نفسی انه بس
في القوم افضل منی فطوون لغام عرف نفسه و زان العلم خوفا لا خيلا فذلك
الصديق يستثنى بانفاسه عالم انكس بود بفتح الواو که بدنگندای لا یعمل عملا قیفا
نه بگوید بخلق و خود بینی ان بقراء بفتح الحاء لرعاية القافية نكندای بس العالم
من یقول للناس و لا یعمل هو یوقف هذا معنی هذا المصراع و من قال ای لا یفعل ذلك

این کلمه است

این کلمه است

این کلمه است

طبیعت
در بیان عالم الغافل

این کلمه است

العالم نفسه بما يقوله للخلق ثم يات بعن اللفظ **طاب** قال عامر بن عثمان الدمشقي
 شيئا واحدا عالم يعمل بعلمه وتاثيرها جاهل لا يستكف من التعلم وتاثيرها غني لا يترك
 حق الله تعالى ورابعها فقيه لا يبيع الآخرة بالدنيا قال الله تعالى انما امرؤ اناس بالبر
وتشون النفس قيل ان شئ كونها من البره كالتبسات **بيت** عالم كنه لمارية بالمش
 العزة وصف تركيبتها مركب من لفظ كالم بعن راندن وابداء مصدرية كذا قوله وتتن
 پروری كند ای برت بدنه بكنهة الاله او خويشتن كم است بقم الكاف الفارسية
 ای هو موقف ضال عن الطريق كمرار مبرك بالبا المصدر كند ای كمن يهدى الى سواء السبيل
حكاية صحيحة الرواية ان الاله الا خيفة ربه كان يشبه الاله الطير فله **شعر** وغيره تقي
 ياتمه الناس بالثقة طيب يداوى الناس وهو مريض يذركفت في جواب ابنه الفقيه
 الپسر محمد ابن خيال باطل نشايد الال لا ينفق روى از ترمين ناصحان بر تافتن
 الاعراض من ترمينهم وبطالت كرفتن در طلب عالم معصوم ای لا ينفق ان تطلب
 عالما معصوما ولا تجر ولا تسمع العلم من غيره وبهذا از فتاوى عالم محروم ما نذكر بل
 التاب ان تسمع العلم من كل عالم عملا بما قبله انظر في قال ولا تنظر الا من قال **مثل**
 همچو نايبى كه شبنم بيا، الوحده فيها در وحل بفتحتى الواو والهاء المهمله الطين
 اللزوج افتاد وكفت ال مسلمانان چراغى راء من فراد اريد كانه يريه ان يريه بالبريق
 زنى فاجره بشنيد وكفت متوكه چراغ رانه بينى چراغ چه بينى والمقصود من التمثيل
 ان العلم سراجه وانت كالاعى لانه فكيف تمتد له به ومن يعنى كلامى يعلم ارتباط هذا
 الكلام بما قبله ومن قال ولا يذ صعب عليك ان ارتباط هذا الكلام بما قبله ليس بواضح
 فان التشبيه الذى ذكره بقوله همچو نايبى اه لا يخ عن تكلف كما لا يخفى على النوق
 التليم ينفق ان يقال في شأنه متوكه چراغ رانه بينى چراغ چه بينى كما لا يخفى على النوق
 السليم ميم مجلس وعظ كلبه بضم الكاف الفارسية وابداء العزى بحى المعين اوهما

اجزاء ليد ناطق

الدكان والأخر بالترك الا جق وقد يطلق على كل بيت ضيق البناء والمراد منها هو الاول
بتراز است لانه انما نقدره ند هي بضاعتى ستان الى لاتاخذ المتاع بلائقنا وبتجانا
اراد في بياء الوضوء بنا رى بياء الخطاب سعاد في ابياء كالا و في سبرك بغتتى نين والياء
كالثانية **تعلقه** كلف عالم بكسر التاء للاضافة وهذا من قبيل اضافة المصدر الى فاعله
لانه لفظ كلف بمعنى كفتن بكوش جان **بغضوا** المراد به القبول در تمانه بفتح النون
مضارع من حاشتن ومن حاشدن بالترك بكنز مكل او عن حاشدن بالترك فالملق بكفتن
كرد امر بيان باطلت انك مدعى كويد مقول القول هو المصراع **انك خفته** الى
تالم را خفته الى تالم اخرى كند بيد اراى العالم الغير العالم كالتام فلا يوقظ التام
الأخر الى الجاهل وهذا القول باطل لانه لا اله الا الله قد مدي عبد بقول فاجر كما قال عظماء الله
يؤيد هذا المدين بالرجل الفاجر واعلم ان المراد بقول المص مدعى هو الحكيم السنانى
وهذا المصراع الذى حكم المص ببطلانه اعنى خفته را خفته كند بيدار كلامه اول هذا
المصراع في كلامه عالمت خفته است و تو خفته وهذا بيت من قصيدة مرد بايد
كبر اندر كوشن الى سميع و يقبل و رؤسنة است بوصول الهمزة يند مرد يوارى
الصاد من العالم الغير العامل ليس بادى من المكتوب في الجدار **حكايت** صاحب
دل بمرسامد لتحصيل العلم زحانقا و ترك التصوف كما قال بنكست عهد صحت
اهل طريق را فلما فعل كذا كذا كفتح بيان عالم و عابده فرق بود يعنى ما جهة رجوان
العالم على العابد تا اختيار كردن ازان الى من فريق العباد اين فريق الى فريق علما
را كفت فاعله ضمير صاحب دل ان الى العابد كليم خویش بدرى كند الى يخرج زموج
فنفوه مقصور على نفسه و بن جهمى كند كى بكبيره غريق را للتخلص **حكايت** قال
بعض اهل المعرفة حيوة البدن بالروح و حيوة الروح بالقلب و حيوة القلب بالعقل
و حيوة العقل بالعالم **حكايت** يكى بر سر راس مست خفته بود و راج بكسر الراء لفظ

خزنة اختيار از دست رفته كناية عن غلبة سكره عابدی بر سرا و كوز كرد و در جان
 مستفهم او بفتح الباء نظر لا حاجة الى كناية لفظ كرم هنا لما عرفت مرارا جوان سر بر آورد
 الى رفع راسه وكفت واذا امرت وباللغو ممترا كما اللغو ما ينبغي ان يلقى ويظهر
 من قول او فعل والمعنى واذا امرت الى عبادة الرحمن باهل اللغو ممترا معروضين مكرهين
 انفسهم عن التوقف عليهم والحوض معهم **متر** اذا رايت انيما فعيل من انم يا نكمن صانرا
 وحليما منا اطمم بالكسر وهو الاناء فاخليم من لا يحركه الغضب بسهولة يامن بفتح
 لغوى لم لا تم كرمه بالتصدير اخلاف الذين قال الله في شأنهم ما قال **بيت** متاب لذي من
 تافقن الى لا ترجع الى بارسا وذا هجروى از كنهها راي المعاصى يخشا يندك اسم فاعل
 من يخشون والياء الة اخلة عليها الطاف الفارسية مصدر تية دروى نظر كن الى انظر
 اليه بالترخم كرم من ناجوانم روح اعلم ان لفظ جوانمرد بمعنى السخي ولفظ ناجوانمرد
 بمعنى الشحيح بكرة دار الى بالعل الحسن ومن قال بالعل السخى فقد اخطا تو بر من چون
 بمعنى المثل جوانمردان كز كن **حكايت** روى ان رجلا جاء الى بعض السلف شكايته
 عن جاره بعله المعاصى قال له اهل نسبت الى القبايح لاجل قال لا قال ادع الله تعالى
 لاجل سبع لبال فان الله تعالى يتوب عليه فان فعلت ذلك ولم يتب عليه فاعلم انك شر منه
حكايت طانقارندان بانظار درويشى بيا الوحدة بدر آمدند الى خر جولو و سخنان
 ناسزا گفتند و بزدند و بر جانيند ماضى من رنجائيدن بمعنى انجمل شكايته پيشا پير
 طريقت بر دو كفت جنين حالتى رفت و حكى ما وقع عليه من الاذى كفت الى شيخ الطريقت
 انه فرزند خرقه درويشان جامه رضا ست و هر كه درين كسوه تحمل نه مراد كلفه **عيس**
 ندرويشى **بيت** دريالى فراوان الى البحر الوافر مشو و غيره الى لا بصير مكره اجسك
 الى بالقاء الخ فيه وفي بعض النسخ بسيل وهو واحد السبول عارف كه بر بخير شكلى
 بفتح التاء وضم النون بمعنى التريق القليل آجست مشو بجز النون **قطر** كرم كز نند

لغو
 190

اين لغو

رسد تخم کن ای اصبر علی الضر الواصل الیک که بمعنوا زکناه پاک شوی فان الله تعالى
عفو یحب العفو ای بیاد رجوع عاقبت خاکست ای نصیرت را با خاک شو پیش از آنکه
خاک شوی عملاً بقوله عم مودیه اقبل ان تمونوا **حکایت** قال بعض العلماء ثلثة اشیا
من افعال الکرام اولها یحیی النفاق علی المساکین والمحتاجین والثانی یجوز العفو
لضعفاء المسلمین والثالث التواضع والاحتمال عن اطلاق اجمعین **حکایت** ان حکایت
شوکبیر الشین امر من شیدن و یسکن اذا دخل علیه الباء نحو بشنو که در بغداد
اسم بلد مشهور لقبه به **حکایت** الاولیاء را بت مرادف علم بغتتین و پیره اخلاق و افراد
ای اخلاقاً و محضاً را بت از کرمه بغتت الحاف الفارسی یعنی از جناب راه و رنج
رکاب و ذکر لان حامل بشه اصله بر کابه کف با پیره از طریق عتاب قال فی
مختار الصحاح قال الخلیل العتاب مخاطبة الاذلال من توهمرد و خواجنا شایع
یعنی **حکایت** و است مملوکا مالک و احد بنی بارکاه سلطانیم بیان ما قبله من زخم دست
دمن ای نفس بغتتین **حکایت** و من قال ای مقدار ساعه واحده فقد اخطا فی معنی اللفظ
و اخل بالمبالغه المقصود بحسب المقام بنی اسودم ماض منقی من اسودن بالترک
و کلتمک و الیم للتمک لانه و یسکاه در سفر بودم و حاله فی الخدمه من تخرج آزموه
نه حصار یعنی القلعه و کونه مصدره فی مثل هذا التركیب الفارسی یعنی ان لا یعدن المحکمات
و من قال یجتمل ان یراد به المعنی المصدر فی مختار الصحاح قال ابن السکیت حصر الورد
یحصر و نه ای ضیقوا علیه و احاطوا به و بابه نصر و حاصره و ایضا حاصره و حصارا
انتهی فقد استره فی ارتکاب البعیده بیابان و باد کرمه یعنی کرمه باد بکره الحاف
الفارسی بامترکه قصر غده و قبار و احوال قدم بغتتین من سعی پیشترست بالباء
الفارسی ای استند تقدیم لان لفظ پیشترست یعنی المقدم و لفظ تره بغتتین و من قال
یعنی مقدم است فلم یأت بعض اللفظ بس جاعز توبیخه است بالباء العزیز ازید

حکایت

ابن السکیت

ابن السکیت

من عزة علقه بقوله تو به بکسر الراء للاضافة وهو بعينه عند بندگان مه روي بيا الخطاب
 بالکينز ان جمع کينز وهو مردف کينزک وجمع کينز کان يا سمن بويي کالتابن عن فتاه بدست
 شاکر ان وجه ان کفت فاعله ضمير بهن الی قال في جواب الراءية من سر بر آستان
 دارم الی راسه علی العقبه بالتواضع نه چوتوال مثلک سوسير آسمان دارم الی لا انکبته
 مثلک مهر که بهيون کردن افزايد الی تکبته في غير موضعه او انکبته با طاحوشتن را بگردان
 اندازد الی نغسه علی العنق فيقع في الحنة بل ينقطع عنقه فنه امعني اللغظ ومن قال
 وقد مر معنا في الريباجه فقد افترى علی نفسه فانه لم ينسب ميثاکی **حکایات** یکی از صاحب
 دلان ز نور از جامی ایا، الاولي اصلية والثانية للوحدة بالترک زور باز را دید که بهم بر آمد
 قدمه معناه في حکایه یکی از پادشاهان و در خشم شمل بعينه رفته و کف بالترک که کوپوک
 بر دمان آوردن لالعطف التفریق کفت فاعله ضمير یکی این را چه حالت کسی کفت
 في جوابه فلان دشنام دان است او دای شمه کفت این فر و ما به قدمه تریارنه حکایه
 در دران عرب مهر از من بشدیدا سون سنگ بر می دارد و طاق بلر سخنی نمی آرد
قطعه لاف سر بچکی با ایا، المصدری و دعوی بکسر ایا، للاضافة مردی هذب ایا، الما لا ولا
 بله ارای اتر که ما عاجز ندان حذف حرف نه انه نفس فر و ما به صفة نفس و من لم
 يعرف المعنی قال صفة عاجز چه مردی چه زنه لا تفاوت بین کونکر رجلا و امرأه که تاروش
 بر آید تقدیر الخلاء که از دست تو به اید ای بونقدر دهنی بیکه، الوحده ششیرین کن
 هزاهو الرجولية مردی با ایا، المصدری آن نیست که مشتق بعق الیم بالترک بومرق و ایا،
 للوحده بزنه بهر دهنی **بکسر** که خود بهر در و بتخفيف الراء مضارع من دریدن پیشانی
 بکسر ایا، الاصلية للاضافة بیل ای جمله الغیل نه مردست انکه دروی مردی با ایا،
 المصدری الی انسابت نیست بنی آدم سرشت اما اسم بمعنی الطبيعة او ماضی بمعنی
 المصدر المجهول الی سرشتن بالترک بو غر لفق او ظنک دار و فان آدم طم خلق من تراب

و اخذوه علی وجه الخطابة
 بسخر بالی بند و سر که دان

این میوه است

این سیر است

اگر نگارک بیا، النسبة نباشد آدمی نسبت قبضتی للمرا ان يكون حلما مستحلا كالمراتب **حکایت**
روی ان جلاستح الاصف بن قیس و سوسیس و الطریق فلما قرب من الحی توقف و قال
للسامع انی بقی فی قلبک شیء افضل منی لا یسمع سفا، الحی شتمک فتجیبوک **حکایت** بزرت
را پرسیدند از سیرت اخوان صفا گفت کینه ای الادی انکه ای شخص مراد خاطر
یاران بر صراح خود محقق دارد و قیل اولاه بذل الروح خلاص غیره و حکا کفره اند
برادر که در بنه خورشید است ای عقیده بقید نفس و مشتغلی بهمانه نه برادرست و نه
خویشا است ای یسعی باح و لا قریب **بیت** همرا مال الرفیق اگر شتاب کند ای لوبستعل
همراه تو نیست لانه لا یوافقک دل در کس مبتدای لا تعلق قلبک الا من که دبسته انویست
یس قلبه متعلق بک **دیگر** چون بنود خویش را بمعنی القریب دیانت و تقوی بکسر الواو
فی استعمال اهل الفرس قطع رحم بمعنی القرابة مناهیه از موت فریض بکسر الباء ایضا
یاد دارد که مدتی درین بیت بهرین اعتراض کرده و گفت بیان لا اعتراض حق جل و علا در کتاب
مجید و قرآن عظیم از قطع رحم نهی کرده است کما قال فی سوره النور و لا یاتلوا لوالی الفضل
منکم و السعة ان یولد اولاد القریه و المساکین و المهاجرین فی سبیل الله و عبودت دون
القریه فرموده و آنچه تو گفت منا قضاست کفتم فی رد اعتراضه غلط کردی موافق
قرانست قال الله تعالی و ان جاهدک ضمیر الشیبه للوالدین علی ان شرک فی مالیس لک به علم
اما ان شرک فی مالعلم لک باستحقاقه الا شتر ان تعلیدا هما فلا عنطعها جواب ان
الخلا تعطع الوالدین فی ذکر فانه لا اطاعه المخلوق فی معصیه الخالق **بیت** هزار
خویشا القریب که بیگانه از خدا باشد مرهون فدای بکسر الباء للاضافه بک من
بیگانه ای منی کاشنا باشد بالله تعالی و قیل فی السهجه **بیت** شوهر خصم که خداون
چون اولاد جد اولدن فدای اولاد او شوهر یار کاشنا اولدن **حکایت** منظومه **بیت**
بیا الوحن لطیف و صف در بغداد مرهون دخترش را بکش دوز و صف تر کبیتی

بالتركه بشماق دكي و اياه للموجدة و اياه اي زوجه اياه مردك بلاف التصغير للتخفير
 سنك دل وصف تركيبي چنان بكنز بد فعل ماض من كز يد فاعله ضمير مردك و مفعوله
 لب دختره قوله چنان مصروف ال قوله كه خون ايزو بچكيد ماض من چكيدن بالتركه طامق
 باعدادان پد چنان ديدش الضمير راجع ال دختره بيستن و اما دمعن العروس رفت
 و پد سيدش و انما قال مخاطبا اليه كما في قوله ما به اين چه دنداست و آي قبله - هذا جنه ظالم
 خطاب من خايدن بالتركه چينك لبش ال شقة البنت نه ابناست بفتح الهمزة
 و سكون النون و فتح الموحدة و الالف و النون على وزن عطفان بلعن الجراب
 بكسر الجيم بالتركه طفر جوق والمراد به مهنا الجلد كد بوع مطلقا بمراحت المزاج
 بكسر الميم التلطف و التاء بالخطاب مهذا خطاب من المص للكل من القى التمع
 وهو شهيد تكلفم بالنون النافية في النسخ الصحيحة وهو المسموع من الاساتذ و
 من كتبه بالياء الموحدة لم يعرف المتن اين گفتار يعنى ما قلت من الخباية على سبيل
 المزاج منزل وهو المزاج المحض و الكلام الباطل بكذا اراى اتركه و جد بكسر الجيم ضد
 المهزل از و برداراي ارفع و قد تكن يبنى لكن ان تنرك ما هو المهزل من الكلام و تاخذ
 منه النصيح و الحكمة و اشار اليه بقوله خوي بد در طبيقت كه يشست ان تكن كما تمكن
 مضغ الجلد في طبيعة الاسلاف نرود بالراء المهملة و الواو بعد مضارع منقى
 من رفتن فاعله ضمير خوي بد جز بوقت حرك از دست متعلق بقوله نرود ال لايزوب
 من ايد ال آخر وقت الموت و اعلم ان العجاء وقعت في النسخ الصحيحة بهذا
 الوجد وهو المسموع من الاساتذ و من كتب ندمه بالبدال و اياه بعد و بين المعنى
 بقوله يعنى ان طبيعت ندمه از دشش آن خوي بدش را كه رسوخ يافته است
 دروي مكر بوقت مردن ال لا يتركه و لا يفارقه ال بالموت ثم قال و في بعض النسخ
 ندمه بالياء المهملة من رميدن وهو الظاهر الاول كما لا يخفى فليحقق المتن بل ظن

ابن سيدنا علي

ابن سيدنا علي

بمعنى المسمى من توكتريم وبعين اى الحيوة از تو خوشتر لغواع قلبنا غلثا غل
الكثيرة وبعين كبر بر اذ كل نفس ذائقة الموت وبقياست بهتر لما ورد في الخبر وكان
معها تمشون و تحشرون على ما توتون شون الكرمشور بكسر الكاف العزبة بمعنى
الا اليم كشاف بضم الكاف العزبة مجموعها وصف تركيبى مثل الامران في قوله الامر نست
في الدنيا وكر در عين حاجتمند ناست اى في شدة الفقر در ان حالت كذا واحد
اين وان بمعنى مردن بخوابند از جهان بيستن بالباء العزبة از كفن ببرد بمعنى بردن
چورخت اى المتاع از مملكت اى من الدنيا برست خروا بى بالتركة باغسل كبر كبر
كدا بى بالياء المصدرى خوشتر است از پادشاهى لان من كان جمله اخف يكون سفر
اسهل ظاهر درويش جامه زنن بفتح الزاء الفارسيه او كسر بمعنى الخلق بكسر
اللام بالتركة اسكا است وموى ستره يرا د به التجرد وحقيفت آن دل زنن
ونفس مردن قطع نه انكه بجز عوى نشين اى ليس الصوف من يقعد على باب
الدعوى از خلقى باخاء المعجبه كبر خلاف كند زنن اى لو خالفتون بجز بخرينه ديوم
للحرب بل الصوف خلاف ما ذكره فانه يبين ان يكون صابرا جليما وكر زكوا فرد
غلطه والمعنى بالتركة الكرم طغدن اشقه يوالله آسما سكم ذكر من طاشي عارضا
كه از راه سكل بكسر الهاء للاضافة بخرينه بدل العارف هو الذي يرضى بفضاء
الله كما طريق درویشان ذكره است لله تكه وشكره على نعمائه وخدمته وطاعته
كاقبل طريق ما خدمت وابتار وهو بذل ما يملكه وفناعت اى الاكتفاء بالقليل
والرضا بالقسم وتوجد اى تغرب الحق وهو على ثلثة اقسام الاول توحيد
الافعال واكت توحيد الصفات والثالث توحيد الذات وتوكل وهو الاعتماد
على ما عند الله تكه واليأس عما في ايدي الناس وتسليم وهو الانقياد الى اظهر العبودية
وقال اهل التحقيق التوكل بداية وهو صفة المؤمنين والتسليم واسطة وهو

اشاذ

صفة الاوليآ والتعويض نائية وهو صفة اخضا الخواص وتخل وهو تجرع المرارة من
 غير تعب مهر که بدین صفتها موصوفست ای متصف بهن الخصال بحقیقت در پیش
 است ای صوفی اگر چه در قبایست ای فی اللباس الفاخر لای کسوة الصوفیة اما
 مهری کوفی وصف تہ کیستی و کذا اما عطف علیہ من الالفاظ الالئیة اعنی وزن غار و مهر
 باز ای من کان صفة کذا و کذا روزگار شب آرد در بند شہوات و فی طلبها و شہیها
 بروز کند در خواب غفلت و شبان آخرت بخورد بفتح الراء مضارع مهر چه در
 میان آید و لا یختر عن الشہات و بگو بد مهر چه بر زبان آید و لا یجنب عن اطرافات
 رندست و عیار اگر چه در عباس **فلمع** ای حرف نداء و المنادی محذوف در وقت
 برهنه یعنی عریان از نقوی بکسر الواو و زبرون قال فی الصحاح العجمی بالفم جامه
 ریاداری و العبره بالباطن پیرد صفت رنک در مکارر الظاهر ان کلمه در زاید و المعنی
 لا تترك السترة المنقوشة بسبعة الوان و یحتمل ان یکون بمعنی الباب و لفظ بر
 مقدر قبله و من عکس التقدير فدرج المروج تو که در خانه بور یاداری فلایلیق
 بحالک وضع السترة الملونة لانه لیس فی بیتک متاع غیر طیبه المراد نقیب لبس لباس
 الصوفیة ربا **طایب** و بدیم کل تان چند دسته هفت الحکایة بطریق الفرض بر کنبدل
 بیا الوحده از کیا بهستة فلما رأیت مکه کفتم چه بود بفتح الواو کیا با چینه مهریون
 تا در صف کل نشینند او نیز حرف عطف معناه بالستر که دخی کذا فی بحر الغرایب و من
 قال بکسر لنون يستعمل بمعنی ایضا فلم یعرف معناه بکریست کیا و کفتم خاموش
 ای بکی و قال اسکت صحبت نکلند کرم فراموش ای الکرم لایسب الصحبة کمر نیست
 جمال و رنگ و بویع کالورد آخرتہ کیا باغ اویم من قبیل الاستفهام التقریرتی من بنده
 حضرت کتیم و هو الله تعا پیروان نعمت قدیم فلما جرت نعمة علی من قبل ارجو
 رحمة من بعد کتیم منعم و کمر هز مند مهریون لطفست امیدم از خداوند عی حاجرت

تو مهر پیرست

اینا سید

اینا سید

این کلام را در کتب معتبره
 و کتب معتبره در لغت
 و کتب معتبره در لغت
 و کتب معتبره در لغت
 و کتب معتبره در لغت

عادة بانك بضاعت ندام قد مرت بيان البضاعة في الدنيا جنة سر جارية طامغ ندام حتى
 اشترى به ثوبا او جان كازينيه واند لاند ارحم الراحمين چون مبيع وسيلتشن غانه
 وعجز رسمت الى عانة مفترقة كه مالكان تحريروا الذين يقدرون على اعتقاد العبد
 آزاد كند بنو پير وهن العانة معلومه **مطابقت** روى ان ابا موسى الاشعري لما ضمن
 مرضه الذي مات فيه وقد بلغ سنة ثمانين سنة ارسل وكيله الى سوق النخاسين
 يشتري له عبدا شيخي سنة كذا حتى يعتقد لوجه الله ويعتقه الله تكافؤ النار
 كما قال النبي المني من اعنق الله اعنق الله بكل عضو منه من النار فطلب الوكيل
 في السوق عبدا متافكلا احد يقول له اين يوجد مثل العبد الشيخ الذي نطلبه
 لانه ما من احد ان لا يعنق العبد البالغ في السن فلما ايسر الوكيل جاء اليه وقال
 ما وجدت عبدا كبيرا وكل اهل السوق سفهني بان قال اني مولد لا يعنق العبد الكبير
 البالغ في هذا السن فقال ابو موسى الهي سمع ما يقول وكيلي فاعتق عبدا كبيرا
 في ثمانين من النار اى بار خدائى هو مبيع المولى كذا قال صاحب بحر الغرائب **واستدل عليه**
بشعر الانورى اى بر اطراف دهر فرجانى وى به ابتداء دهر بار خدائى **ومن**
 قال اصله بارى حذف ياق للوزن في الصحاح الفارسية بارى لفظ مشتري بين
 لغة العرب والجمع معناه الله خدائى فقد ظن هذا اللفظ اعني بار خدائى لفظا كريا
 ثم قال وفي الفصول العمادية معنى قوله بار خدائى بزر ك خدائى لان بار بلفظ فارسية
 بمعنى بزر ك انتهى فقد غفل عما في بحر الغرائب وهو صاحب اللغة وهو اورد بالاعتقاد
 علم كلامه وما ذكر من المعنى هو المناسب بالسباق وهو انبى بالاعتقاد كيتى
 آرائى وصف تركيتى بمعنى مرتين العالم به بنده خود بيخشياى امر من بخشاييدن بمعنى
 الترحم اى ارحم سعدى منادى حذف حرف ندائه **كعبه رضا كبره** اسلكه
 الى مرد خدائى خد كبره لتصل اليه بد بخت بكون التا اجندا كسى خبره كبره بايد

المنه كبره

اما قد بقوله سالان فاضحى لغاه
 يعنى الاخرى والاضحى و
 اطرافه من الغيرة مع الاغنيا والاضحى
 و يعنى جعل الفاعل متجها و يعنى الف
 و من قوله معون باب شدة

مضارع من تافنن يعنى الاعراض هنا زين در متعلق بقوله سر تا بدى اعرض عن باب
 الله كما که در ذکر نيابدى لايجاد بابا آخر غير باب الله **حكايت** از حكيمى پرسيدند
 که از شجاعت و هو شوق القلب عند البأس و سخاوت و هو الجود که ام اليتها
 بهتر است گفت اى الحكيم آنرا که سخاوت هست بشجاعت حاجت نيست
 فاسخا و قاول منه من كل الوجود **بيت** نوشته است اى مکتوب بر کور کعبه
 بهرام کور بالکاف الفارسيه في اللفظين که دست کرم به که بازول زور يعنى القوت
قطعه مانند بكون التون و الدال ماضى منقح حاتم طاي اى مات و ليکن تا با بدى مانده ماضى
 مثبت اى بقى نام بلند شى اى اسم الطاي نيکوتى مشهور فانه بالسجاء مذکور **حكايت**
 روى عن احمد انه مع كان رضيعا لا يرضى شديدا لولم يكن صبي آخر يرضى التدى الاخرى زكوة على
 بدرکن اى اخر چرا که فضلا رز بفتح الراء المرهله و سکون الميم - شجرة العنب راجو
 باغبان ببرد بضمين ال اذا قطعا يكثر دهدا نكور كما هو محجب معلوم فالزكوة
 نقص صورة و زيادة حقيقة **باب سوم در فضيلت قناعت** القناعة بالغنى
 مصدر قنع بفتح من باب عام و قد مر بيان قريبا و قنع بفتح قنوعا من باب فتح
 اذا سأل و منه قيل العبد حران قنع و اطره عبدان قنع و قيل من باع الحرص بالقناعة
 ظفر بالعرز و المرق **حكايت** خواهنده اى سائل مغرور در صف بتشديد الفاء عرنة
 بزازان حلبى گفت اى خدا و ندان نعمت ايتها الاغنيا، اگر شمارا انصاف بودى
 و مقتضاها اعطاء الزكوة و الصدقة بغير سوال و حمارا قناعت و حجة الصبر على العيلى
 و ترك السؤال رسم سوال اى همن العادة از جريان برخاسته اى ارتفع و ايتا
 للحكاية في الموضوعين **قطعه** اى قناعت توانگرم کردان بالکاف الفارسيه ان حيرت
 غنا که و راى تو همچو نعمت نيست اى ايشان في مشهه جميع البنع ليس و راى ان نعمت
 کنج بضم اللام العرنة يعنى الزاوية و هو المسموع من الاساترة و اطلاق الزاوية

و هو الصبر

بمعنی کسب علم

علم البصر شایع کما سبج و یجتمد ان یکون بفتح الحاف الفارسی یعنی خریدن به اختیار
 لغمانست فانه اختار هر کرا صبر نیست حکمت نیست **حکایت** دو امیر زمان بودند
 در مصر یکی علم آموخت ای تعلم العلم و دیگری مال اندوخت ای اکتسبه آن اشارة
 الی الذی تعلم العلم علامه اعصر شد و این اشارة الی الذی اکتسب المال و معنی
 وضع لفظ این مقام آن لم یعرف الاشارة و العارف بکفیه الاشارة عزیز مصر
 گشت بفتح الحاف الفارسی مرادف شد پس این تو انکه چشم حقارتش و اختیار
 در فقیه ای عالم و من لم یعرف المتن وضع لفظ فقیر مقام فقیر نظر کردی و کفیع من
 سلطنت رسیدم ای وصلت الی السلطنة و تو همچنان کما کل الاو در مسکن بماند
 گفت ای بزدل شکر نعمت باری بجا بر منست که میراث پیغامبران یافتی یعنی علم
 تقیر من المصنف و تو میراث فرعون و مامان و هو وزیر یافغ و من لم یعرف
 المتن و صحیح المعنی قال رسیدی مقام یافغ یعنی حکم مصر **شوق** من آن مورم که در دنیا
 بمانند ای انکله ضعیفه یضع الناس اقدامه علی ویرملکونی نه زنبورم که از شوم
 بنا کند ای لا قدرت علی اراء الغیر و قد وجد فی اکثر النسخ لفظ دستم مقام شوم
 و الاشب بالمقام ما اختارناه کجا خود شکر این نعمت گذارم ای این اشکر علی
 صفی النعمه که روز مردم آزار می و صفت ترکیبی ندارم گانه تقیر للتابع و قبل
 فی الترجمة **شوق** بن اول مورم کاتخبله او الی و کولم آری بندن الکلیا لربو نعمت عکرة
 ایدمی دلدن که که ای کلن بنم المذن **حکایت** در ویشی را شنیدم که در آتش
 فاقه یعنی الفقه کامتری سوخت حکایت حال ماضیه و خرقه بر حرف می دوخت
 کما هو عانة العوق و سلی خاطر خود بدین بیستی که **دبیت** بنان خشک فناعت
 کنیم و جامه دلوق عطف علی قوله نان که بار محنت خود به و او ای که بار محنت خلق
 لفظ باره فی الموضعین یعنی اطمینان بکسر الحاء که گفتنش الا قال احد لهذا الفقیه

بمعنی کسب علم

بمعنی کسب علم

بمعنی کسب علم

چه شبی که فلان درین شهر طبع کرده بود و کرم عجم میان خدمت ازادگان بسته بود
 بکسر الراء دلها نشسته اگر بر صورت حال تو مطلع کرده باشی خاطر عزیزان مست
 دارد گفت ذلک الفقیر خاموشی که در پیشی و فقر مردن به که حاجت به پیش کسی برده
 که گفته اند **قطعهم** رفوع بضم الراء معناه بالترک یا در رفع الثوب بالرقاع و بابه
 قطع دوختن به و الزام کلمه **صبر** اتفق العارفون بهذا الكتاب علی انه بضم الخاف الوجة
 فیهذا ما وعدته آنقا و اعلم ان الزام الشیخ و المترجمه الاعتناق کز بهر جا که رفوع و می
 منها و احدی الرقاع تلخ تا کتب بر بکسر الراء الاضافة خواجلان ای خدمت نوشت بجمع نوشتن
 و المراد ارسال الرفعة الکنو به الیهم لطلب الثوب حقا که با عقوبت دوزخ برابر است
 من جهة التام رفعتن بیای مردم مما یبدر بهشت و بعضی نسخ مردن بالباء
 المصدرین بدل مردم **حطاب** یکی از ملوک بحر طیبی حادثی الی ما هر را من خدق الصبی
 القرآن و العقل اذ امر و من فتره بقول بعضی استاد مطلقا فقه غفل عن المراته بخدمت
 سید الکونین و الثقلین محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم فرستاد سال چند معناه بالترک
 بهر آنچه بیل در دیار عرب بود کسب من الصحابة بتجربتی پیش او نیامد و معالجتی از او
 درخواست لفظ جمله للتاکید روزی پیش رسول عدم آمد ذکر الطیب و کلمه بکسب الراء
 الفارست بجمع شطابین که در که مرا برای معالجه اصحاب فرستاده اند هیچ کس درین
 مدت ای المدة المدینه الیه کنست فیها بمنزلة الی باربعین السعات نکره تا خدمتی بیاء الوجوه
 که بر من بنده معین است بجان آرم عیان عن الاداء رسول الله عدم فرمود که این طایفه
 را قاعه هست که تا اشتها غالب نشود چیز نخورند و منور که پیشها باقی باشد دست
 از طعام باز دارند کنایه عن ترک الاکل و قال بدارند موضع باز دارند فلم یعرف المتن
 حکیم ای طیب کفایت نیست موجب ندرست پس زمین خدمت ببوسید و برفت **شوی**
 سخن آنکه کفایت حکیم آغاز ای حکیم بشرع فی الطلام فی وقت یا سه انکشت رسول الله

این کلمه در بعضی نسخ
 بکسر الراء است
 و در بعضی نسخ
 بضم الراء است

این کلمه در بعضی نسخ
 بکسر الراء است

این کلمه در بعضی نسخ
 بکسر الراء است

دراز و بناول و بوجه انامله نحو النقة - که زنا گفتنش خلل زایدان بقوله العسر من عدم
 لکلامه هذا بیان المصراع الاول من البيت السابق یا زنا خور دشتن بجان آید او قرب
 عن الموت من عدم الکلمه هذا بیان المصراع الثاني من البيت السابق لا جرم حکمتش بود گفتار نقد الطعام
 گفتارش حکمت بود حکم منفرع علم الاول خور دشتن تند رستی آرد بار بجمع غم
 حکم منفرع علم الله **حکایت** یکی توبه بسیار کردی و باز شکست بیا، اخطایه بفرما
 تا یکی از مشایخ بدو گفت چنین می دانم که بسیار خورده و عادت داری بی اخطایه
 و قید نفس از معمولی بار یکترست فتره المص قید النفس بقوله یعنی توبه ای بر بدو نک
 الشيخ بقوله قید نفس التوبه **حکایت** روی عن رجل صالح انه قال ما شبعت قط
 الا عصيت الله او هممت بالمعصية ثم شرع المص في حکایه لکلام ذلك الشيخ و نفس
 را چنین که توبه روی ای علی هذا الوجه الذي شرهنا به زنجیر بکسلاند و آید زور که ترا
 بدرد مضارع من دریدن **بیت** یکی بچکه کرک می پرورید اشاره الاخطایه و تمثیل **بیت**
 النفس چه پرورده شد ای صار منزه خواجه را ای صاحب پرورید ای اهلک **حکایت**
 در سیرت اردشیر باطلان اسم ملکی من الملوک الساسانیة هذا غیر اردشیر اسفند
 یا آمل است که حکیم عرب را پر سید که روزی بیاء الوحده چه سایه طعام باید
 خور و فيه تیسر علم انه لا ينبغي للسلطان ان يطلبوا حفظ الصیة فان به تیسر ته **بیت**
 اذ ذکر العلیل غلیل گفت ذلك الطیب صدرم سکن ای وزنه من الطعام **حکایت**
 می کند گفت ای الملک المذكور این قدر چه قوت بشد بد الزاد مهد حکیم گفت مهد
 المقدر بجمک و ما زاد علم ذلك فانت حامله یعنی تفسیر من المص این قدر ترابری
 همی دارد و هر چه برین زیاد کنی همان **بیت** خوردن چندا برای زیستن خیره و ذکر
 که دشت عطف علیه تو معتقد که زیستن از بهر خور دشت **بیت** قابل الترتیب
 بیکن دیر لکن و دخی ذکر ابلیس ای چون سن بولا معتقد که دیر لکن یکل ای چون **حکایت**

دو درویش خراسان ملازم صحبت یکدیگر بودند و سیاحت کردند که در مدتی
 بیانیه در اوایل الباب کتابت شد چنانکه باغ مختار القحاج و اعادیه حاجت قال
 در مختار القحاج ساحه الارض بیسج سبج و سبحا تا بفتح الباء الی ذهب فقد
 غفل عما ذهب یکی ضعیف بود که بهر بفتح الهمزة و شبت افطار کردی بباء الحکایه
 در ثلثه مواضع و آن دیگر قوی که روزی بباء الوحده ظرف سه بار خوردی قضا را و در
 بعضی نسخه اتفاق بر در شهری بباء الوحده شملت جاسوس بالباء المصدرتی
 که قضا را حد نه هر دو را در خانه کردند ای جسمها فیه و درین را بکل بکسر الخاف
 الفارسیه بر در آوردند ای بنو بالطن بعد از دو صفت معلوم شد که نه کنایه
 در بکسارند فتحو الباب قوی را دیدند مرده و ضعیف جان سلامت بهره در بنی
 مانند ای الناس حکیمی گفت خلاف این عجب بودی که آن بکسر بسیار خور و وصف ترکیبی
 بود طاقت نه نوبی بالباء المصدری اعلم ان لفظ نوابی لمعان الاول بمعنی حسن الخال
 والغنا، والزهینه و التبع العسکر و الثالث اسم آله الله و الرابع اسم مقام من
 مقامات الخوسق و الخامس بمعنی الدمن که آن بحر الغرایب و قال در مختار القحاج
 الفارسیه بمعنی النعمه و الظاهر ان المراد هنا المعنی الاول و الآخر من فتره بقوله یعنی نه زاده
 فلم یات بمعنی من معانیه نه داشت ای لم یصبر علی عدم حسن الخال او علی عدم النعمه ممالک
 شد و آن ذکر ای الضعیف خویشتن دار و وصف ترکیبی بود ای لان ضابطا لضعف بر غاوت
 خود صبر کرد سلامت مانند **ظفر** چون خوردن طبیعت شد ای اذا المان قلته الاکل طبیعت
 کسی را ای احد بحب الرضا یا ضمه چو سختی پیشش آید مثل الجس مع عدم الاکل
 سهل کیرد و بقدر علی الصبر و کز تن به و رست و صف ترکیبی اندر فراخی جو تنگی بالباء
 المصدرتی فیها پند از سختی بیدر قیل فی الترتیبه **شوی** کشت به خوا و لاجوب یک آرزو قنی
 کون کله آجل قدن بولامله و کشت کن او کم تن بسله اولدی چو طارلق کور دل آج

این تفسیر علم

این تفسیر علم
توسختن

لیفتند اولدی **حکایت** یکی از حکما پس رض را نهنی کرد از خوردن بسیار و عقلش نهایی
 بقوله که سیرت با ایاء المصدرة الی الشبع مردار بخورد ارد الی یجعله مریضا گفت
 الی پس الی پدر که سنج لفظ که بکسر ال کاف الفارسته و ایاء الاصلی یفید مع الصدفة
 الی الجوع بکشد بضم ال کاف ال یعقل تشبیه که ظریفان گفته اند که بسیر من مردن
 به که که سنج **حکایت** آنکه دار که قال الله یکلواوا و اشربواوا لا تسرفوا
بیت که چه خدا گفت لکلواوا و اشربواوا در عقبش گفت ولا تسرفوا **حکایت** قال
 فی الکشف حکم ان مارون الترشید کان له طیب نصرانی حاذق فقال لعلم بن الحسین واقده
 یسیر فی کتابک من علم الطب شیء و العلم علما ن علم الابدان و علم الابدان فقال له قد
 جمع الله مع الطب کلمة فی نصف آیه من کتاب الله مع قال و ما هی قال قوله یکلواوا و اشربواوا
 و لا تسرفوا فقال النصرانی و لانیؤثر عن رسولک شیء فی الطب فقال قد جمع رسولنا
 الطب فی الفاظ بسیرة قال و ما هی قال قوله مع المعنی بیت الماد و الطیمة رأس کل
 دواء و أعط کل یدین ما خودت فقال النصرانی ما نکر کتابک و لا یتیم جالینوس **طبایست**
 نه چندان بخوردند مانت بر آید نهی فی المعنی عن کثرة الاکل نه چندانکه از ضعف جانت
 بر آید نهی فی المعنی عن فلة الاکل علم وجه المبالغة **قطعه** با آنکه در وجود طعامست حفظ
 نفس و هو مسترحج آورد بفتح الواو فاعله طعام الی یات به المرض که پیش از قدر
 بفتح تین بود بفتح الواو ال لو کان زایدا من المقدار لانه کثر کلشکر خوری بتکلف زبان
 کند و هو بحر و زمان خشک الی اجتر بلا ادا م دیر خور الی بالجوع کلشکر بود **حکایت**
 مرضی رجل عاقل و قال لابنه بطریق النصیح لانا کل طعاما اامع الشکر قال الابن ما نکر کنت
 الی ما لا کثیره حق اقدر علم ذلک قال الاب اسکن نفسک من الطعام الی ان غلب الاستها، حتی
 بصیر کل الطعام ما شکر لم یزد **حکایت** و بخوری را گفتند الی قالوا المریض که دست چه می
 خواهد گفت آنچه دم بیج بخو آمد یعنی اجاب ذلک المریض بان اطلب ان لا یطلب خاطری شیء

طایفه
 بیان لفظ
 تا حدود ۳۰۰

در کتاب
 طبایست

۳۰۰

بیت معنی کیش و شک یعنی اذالانت المعدن و البطن متملین در دخت قام المرض
سودند از درهم اسباب راسته ای لا ینفعه کون جمیع اسباب العاشق مستفیده
اذ القلب لا یبیل الیهما فالنفس رأس کل عیش هذه المعنی هو المناسب بالشیاق و مما
قال ای لا ینفعه کل معالجه بجزیه بجزیه صحیحی فقد ان بلام غیر مناسب بالمقام وان
تفسیره یقتضی انه اذا حدث مرض فی شخص لا ینفعه علاج اصلا و هو ابغال باب
الطب کما لا یجفی **حکایت** بقال را در می چند بر صوفیان که در کسر الحاف الفارسی
آمد بود یعنی اشتهای طایفه من الصوفیه طعاما مثل الارز و السمی من بقال حتی
اجتمع در اهرم متعددین علم و متهم دینا له و مهر روز بقال مطالبت کردی و سخنهای
ناخوش گفتی بیاء الخطاب اصحاب ای الصوفیون ان زعمت قد مر بیاز فسته
خاطر بودند و جز از تحمل چاره نبود اذ كانوا فقرا لا یقدرون عم الاداء صاحب در
از ان بیان گفت نفس را و عدی دادن بطعام آسانترست که بقال را بدرم بکسر
الآمال یعنی الدرهم **قطعه** ترک احسان خواجه اولیتر و احسن کاحتمال جفای تو بان
المن تحمل اذ انهم کما قیل **قطعه** غم دنیا مندی بر کردن جان و لا چند انکه چند ای نیرزد طعام
حرب و شرین سلاطین زبان تلخ در با نیرزد بتنهان گوشت بالکاف الفارسی یعنی اللحم
مردن به و او که تقاضای زشت قضایان بالاضافه و قیل فی الترجمة **قطعه** ترک احسان
خواجه بیکه که ز جوق جفا سن چکنی تو بیکه ات امید بیکه که او لکن که تقاضای
قضایک **حکایت** دولان صا طامتر به کان فقال العصاب ان عندی لحم سمینا فاشتره
قال ذلک الصالح لیس در اهرم قال العصاب ای امر لکن قال الصالح امرال النفس
اولی من امرالک قال العصاب امرال النفس صرت اعجفی قال الصالح الا یکنی جسدی
هذه ان یکون خذاه لویوان العقبه **حکایت** جوانمردی را در جنگ تار جراحی بیاء الوحده
فیها مهول بالفتح و السکون رسیده یعنی اصابعه جراحیه محوفه بمیمه فی الاغلب کفتش

این کسب نام

فلان بازرگان نوش دارو دارد ال عند دوا نافع بطراحتک اگر خوابی شاید که قدری
بغی تین و یا الواحدة ال مقدار یسیر بدهد و گویند ال بیروی ان بازرگان بیخجل معروف
ال مشهور بود بیت که بجای نانش اندر سفر بودی افتاب مرهون تا قیامت روز
روشن کس ندیدل چه جواب لانه لا یفتح سفرة حق نظر الشمس جو انکه گفت
اگر نوش دارو خوابم لا یخلو عن احتمالین دهد یا ندهد و اگر دهد فهو احتمالین آفرین
منفعت کند یا نکند بهر حال از و چیزی خواستن ز مهر قائل است بیت هر چه از دونان
جمع دون بخت خواست بفتح الحاء اذ الواو رسمیه در تن افروزی و از جان کاستی
بیاد الخطاب من کاستن بمعنی التقصص منع دیا و حکیمان گفته اند اگر اب حیانه المثل
بغی تین باب روی فرزندک لوبیع ماء الحیوة مثلا بما الواو ال بمتکل العوض دانا
تجدد ال العالم لا یشتهر به و من اورد بدل العالم لفظ العاقل فقد جهل بمعنی لفظ دانا
که مردن بوقلمت به از زندگان بحدت بیت اگر حنظل با الحاء المهملة و انهاء المع بالکاف
ابوجهل فریوزی خورل از دست خوش خوی ال حسن الخلق و العاقبة به از شیرین
بیاد الواحدة از دست ترش بضمین روی غیوس الوجه قوله خوش خوی و ترش
روی وصف ترکیبی و قبل الترجمة بیت بک یک حنظل خوش خوی النداء الی سکر
بوروی النداء حکایت کمال علما خورند بسیار داشت ای کانت مرتر قته کثیره
و کفاف اندک بازرگان من اهل دنیا که حسن ظن بلیغ ال علم وجه المبالغة در حق
او داشت فاعله ضمیر یکی از بزرگان بگفت فاعله ضمیر یکی از علما ای قال لانه رجل
عیال کثیره و کفافه قلیل روی از توقع وی اشاره ال یکی از علما در هم کشید
فاعله ضمیر یکی از بزرگان و نعرض سوال از اهل ادب در نظرش ناپسند آمد بیت
ز بخت بسکون انار روی ترش که به حال من ضمیر مر و پیشتر مرهون مر که عین
بر و غیره قدمه بیانیه فی الحکایة المنقومة الیه اولادیدم کلن تانه چند دسته و ذکر نافیها

ابن سیدنا علی

بار

ما ذكر صاحب بحر الغرائب وبتنا خطاء من اخطاء فيه والعجب من المخطئ هناك قال
 هنا في البحر نیز حرف عطف بمعنى الواو وتلخ كمدان بياض الخطاب من كمدان بياض
 كروم تان روی وخذان حال من ضمير رو که کار بسته مانند کشان پیشان ایلاء
 من نفس الكلمة بمعنى الجدة وفي بعض النسخ فرو بنند کار کشان پیشان آورد
 اند که اند که در و طبقاً او زیاده کرد و بسیاری از ارادت کم بفتح الحاف بمعنى
 ناقص پس از چند روز چون محبت معهود برقرار نماند بدو ذلک العالم گفت **شعر**
 بسن فعل مؤن فاعل الذم المطاعم فاعله وهو جمع مطعم بالفتح والتكون اسم
 لما يطعم والمخصوص بالذم محذوف حين نصب علم ان ظرف لتكسب مضافاً
 الى الذل وهو بالضم والتشديد ضد العز تكسبها اليه تكسب انت تكل المطاعم والخطاب
 عام القدر بالكسر ظرف يطبخ فيه مشتعب الي منصوب والقدر بالفتح المرتبة مخصوص
 من الخفيض ضد الرفع ولا يخفى ان المصراع الكس في مقام التعليل للذم **سب** تايم افزود
 وآب رويم لاست الي نقص في نواي بالياء المصدر في قدر من معاني نوابه از منزلت
 بكسر التاء للاضافة خواست بالواو الرسمية بمعنى خواستن الي من ذلک السؤال
 در ویش را ضرورتی بیا الوحدۃ فیها پیشا احد کس گفت فلان ذکر جمع شخص
 نعمت في قیاس دارد الاموال اگر به حاجت تو واقف کرد معانای معناه بالهتک بکسر
 و امید و تلور و من قال في البحر مان و همان تا بمعنی واحد والفرق ان همانا قریب
 الى التحقيق لم یبین المعنی و ما ذکر لیس بوظیفۃ الشارح در قضای ان توقف
 در قضای در و اندارد گفت فاعله ضمیر در ویش من او را ندانم الا لاعرفه گفت
 فاعله ضمیر کس منت بفتح تین رهبری کنم الایة ادتک دستش بگیرت تا بمنزل آن کس
 در آورد ای ادخله في داره در ویش یکی از بد لب فروه شسته بکسر الهاء بالهتک طود اغن
 آشفه صار قش و تند بضم التاء و سکون النون بمعنى الصعب شسته و الظاهر انه
 کنایة

اینجا خط

نوعی از کلمات

عالم

اینجا خط

و این در هم کشیده

كناية عن كونه جوس الوجح سخن نگفت و باز گشتن ال اعراض گفتن ضمیه الفاعل راجع
 ال کس و ضمیه المفعول ال در و بیش چه کرده گفت عطای او ببقا او بخدمت **قطع**
 مبر یعنی تنی نمی بردن حاجت بنزدیک ترش روی طلق النهی بقوله که از قول بدش
 فرسود اسم مفعول من فرسودن و هو بالترک بمعنی از حلق و او صنفق و بیکه نکل و دردی که
 فاحل علی ما هو المناسب کردل بالطاق الفارسی و من قال ال نصیبه انت متاذیان بود
 خلقه فقد ال بمعنی من عند نفسه ثم قال فی الصحاح فرسودن بمعنی استکراه که در ن فقد ذکر
 احد معانیه که کوی نمج دل با کس کوی مرهون که از رویش بنفقه ال الآن و بالعقل
 آسود اسم مفعول من اسودن بالترک و کلّمک که دی ال نصیبه مسترکامن مشامه
 وجهه البشاش و من قال یعنی نصیبه فرجاف قد ذهب ال مذموبه من ایتان المعنی من عند
 نفسه **حکایت** خشک سالی با ایاء المصدری ال القحط در لکنه ریه بدید احدای نظر چنانکه
 غنان طاقت درویشان از دست رفته بود شدت الفقر و کثرة القلة و در ماه آسمان
 بر زمین بسته ال لم یمنزل المطر و البه که و فریاد اهل زمین من الجوع با آسمان پیوسته
قطع غاند جانور از وحش و طیر و ماهی و مور مرهون که بهر فلک نشد بمعنی نرفتن از آن
 نوایه قد عرفت و من لم یذكر المعنی فیها سبق مع کونه موضع بیان فکثر هنا احد معانیه
 بقوله فی الصحاح الفارسی نوابغ النون بمعنی التعمه اخفاش فاعله شد عجب
 که دو در خلق جمع می شود ال می شود که ابر کرده بالطاق الفارسی ال بصیرة سبحا با
 و سیلاب بالفتح و السکون دید باران فیها ال لغة لطیفة در چنین سالی خشن
 بیاء الوحیة دور از دوستان دعا که سخن در وصف او تر کن ادبسه خاصه ال
 خصوصا که در حضرت بزرگان فان صیانه اللسان فی محضر مهم واجب و بطریق اجمال
 از سر آن در گذشتن هم نشاید علقه بقوله که طایفه ابر عجز کوبنده حمل کنند پس برین
 دو بیت اختصار کنیم که اندک دلیل بسیاری بود با ایاء المصدری فیها او ایاء الوحیة

این کلمه را قطع

این کلمه را قطع

این کلمه را قطع

در این کلمه

و مشتق بالضم و استکون و ابیاء للوحدة لا غیر الی مقدار القبضة نمونه بالترک اورنگ
 که از بحر الغرایب فروری و فیروز واری فی الاصل حمل الحار تم اطلق علی الجملة مطلقا
 ای حمل کان فایا، فیہ اصلیه **قطعه** که تتریکشد آن محنت راستری را بدان بناید
 کشتی ای لغصه چند باشد چه جبر بغدادش الشین راجع الی قوله ان محنت
 اما فاعل باشد فهو آب و من قال الشین فاعل باشد فقد اخطا، کما لا یخفی علی معانی
 یتامل المعنی در زیر طرف آب و ادعی عطف علی اب بر پشت کنایه عن کوزة ابنة
 چنین شخصی که طرف بغتی تین ای بعضی از لغت او شنید که در آن سال نعمت کن کران
 داشت قدمه مثل شکل داستان را و وصف تترکیستی میراد بهم الفقرا اسم و زردادی
 بیاه الحمایه ای کان یتصدق بهما علیهم و مسافر ان را سفره نهادن ای کان یطعمهم
 که و می درویشان از جور فاقه یعنی فقیر بجان آمدن بودند و صاروا غفیرین آنکه دعوت
 او کردند و مشورت بمن آوردند ساز موافقت باز زدیم الی امتنع عن موافقتهم
 و کفتم **قطعه** خورد شیر بکون الی انیم خورن سک ای سور که سختی بمیرد اندر
 غازی فی الکلهف تن به پیچاک و کمر سنگی مرهون بنه و دست پیش سفله مداران الاقدان
 بدکن الی البدخ للسوال که فریدون شود بیعت و مال مرهون به عهد را بهای کس شمار
 و لا تنفت الیه پرنیان بفتح ابیاء، الفارسی و النون الحریة المنقش و شیخ فعیل
 یعنی المفعول الی الثوب المنسوج الثمین بزنا حمل ای علی الجاهل لا جور و طلاست
 و هو کل ما یطلى به و قد یقال ابیاء، و یکتب به بر دیوار **حکایت** حاتم اسم رجل معروف
 با کفر مری بعضی بیان قبیله از الباب طالی منسوب الی قبیله طالی را گفتند از خود
 بذر کتر حمت در جهان دیدن یا شنیدن گفت روزی چهل شتر قربان کرده بودیم
 با امر اعراب بگوشه صحرا برهن رفیق خار کنی بفتح الحاف العزیز و وصف تترکیستی
 و ابیاء للوحدة را دیدیم که بسته ظاهر فراهم آوردن ای جمع کفتم بهمانه ابیاء، الاصلی

این سیرت

بمعنى هذا العذر مع قوله

ابن ابي عمير

ابن ابي عمير

بمعنى الضيافة خانم چراغ روی که خلق به سماطا او کرد بکسر الحاف الفارسی آمدند
 گفت **بیت** مهر که نان از عمل خویش خورد بفتح منت خانم طالی بنبرد قال علی کرم
 الله وجهه **شعر** لنقل الصحیح من قمن الجمال **احب** الی من من الرجال بقول الناس
 في الكعب عاز فقلت العار في ذق السؤال من اورا باهت وجوانمردی به تراز
 خود دیدم **حکایت** موسی و درویش را دیدار بدینگی الی العری بدیکر بالکاف
 الفارسی بمعنی الرتل اندر ای اندر یک کما متر نان شل بود کمال فقره گفت
 فاعله ضمیر درویش الی موسی دعای بکن تا خدای تک مرا کفای دهد قد متر بیان
 الکفای فی الباب الاول فی قول المصنوع کفای بتفاریق مجری دارند و من بین
 معناه مناک و فتره مناب الفنا فقد غفل عما مضی فلان قال مضی ما مضی که از لطافت
 بجان آمد موسی و م دعا کرد حق تک اورا دستنماهی بیا الوحدی و دستنما بمعنی
 قدرت و من ذکره بالباء ولم یفرض به و قال بمعنی قدرت و مکنف فقد اهل عن
 ابیان بل اخل به اذا المراد نوع واحد و قطعة من القدرة و عهدا جابت آمد بعد
 از چند روز باز آمد از مناجات دیدن فاعله ضمیر موسی و الضمیر البارز راجع الی
 درویش که فتار الی مجوس و خلقی انبوه بالفتح و السكون بمعنی الكثير به و کرم
 بکسر الحاف آمد گفت موسی عم این را چه حالتی گفتند خمر خوردن الی شرب
 الخمر فان الطلاق خوردن بمعنی استامیدن شایع فی اللغة الفارسیة و عربیة فی مختار
 الصحاح العربیة سوا المطلق و رجل معرب بکسر الباء بوزن نذیرة فی سکر و معناه
 فی العرف بالترکی غوغا کردن و یکی را کشته بضم الحاف العربیة الی قتل احد الکتون
 قصاص من کشند **بیت** کرم به مسکین اگر بپرداشته الی لولمان للهرة المسکینة جنایح
 تخم کنجشکر بضم الحاف و الجیم العربیة العصفور از جرجان برداشته فکله اقد بجد
 الضعیف قدرت فیوذن الضعفاء کا قال عاجز باشد که دست قدرت یا بد خلاصه ابیت السابق

حکایت اعران العرب کل من هو وولد اسمعيل ورج سواد کان ساکنان في البادية
 او الامصار او القرى وقول الجوهري هم سكان الامصار غير مرضى والنسبة الى العرب
 عنزة واما الاعراب فهم سكان البادية خاصة والنسبة اليهم اعران فالاعراب ليس
 بجمع عرب بل هو اسم جنس والبادية لفظ المص للوحدة بالنسبة يعنى واحدا من الاعراب
 راو يدوم در خلقه جوهر يان بصره اى في جماعتهم او سو فم حکایت مهمی که در وقتى
 در بيان اى في المغازة راه کم بالضم کنون بودم واز زاد معنی بالا ضافه و اعلم ان
 الزاد طعاج بتخذه للتسوية و معنی لفظ معنی ما يذخر فذكره مع زاد يعيد المبالغة في السفي
 يعنى از جنس زاد هیچ با من چیزی فائز بود و اطلاق لفظ معنی على الامر المهم والشيئ
 المكتوم من المال والزاد شايح كما يقال في التركة معنی سنو كله مبدرفاذا فرغ من المعنى
 فلا تمتفت الى المتصعب من لم يعرف معنی لفظ معنی وفايدة زيادية و دل بر هلاک
 نهادم که ناکه مقصور من ناکه بمعنی فحاشا کلفظ ناکه بان کيسه يا فتم پير از مرد و اريد اى
 اللؤلؤ مهر کنز آن ذوق و شادى فراموش نکنم که پنداشتم اى ظننت ان في ذلك الكيس
 کندم بر ياست و هو بالترک قاور کشى بغدادى و من قال قیل او ته و هو معروف عند
 اهله فقد بعد من معنی اللفظ و المعروف في البلدان البعيدة عن العمر ان اصلها اذا
 ارادوا السفر يجعلون الحنطة الشوية في الكيس او الخراب لاجل الزاد في الطريق
 فالاعران الواجد ظن ان ما في الكيس هو الزاد من الحنطة المعهونة و باز فراموش
 نکنم ان تلخي و نا اميدى که معلوم کرده ام که سر و اريد نسخ **قصه** در بيان خشک
 اى في المغازة السابسة و ريک روان اکا الرمل الجارى و من قال يعنى جبرية ايمان
 بعنى اللفظ ايضا شنه را در زمان چه در بضع الدال چه صدق اذ اللؤلؤ لا يرفع
 عطشه كالصدق مردن توت يعنى زاد کو اصله که او اشاره الى مردن توت
 فتاد بضع الفا ما ض من فتادن و هو مرادف افتادن فاذا سمعت التحقيق فلا

*حکایت
 در بیان العرب و اعران
 و الاعراب*

ابن سید علی

ابن سید علی

ابن سید علی

المصراع الاخير اخبر مر بکسر الراء في نوشته الى مراد به تکرير دلحاج بالظاف الفارسي
 بمعنی اخطو اهل البرقع خطونه بمعنی لا يقدر علی ان یخطو خطونه هذا هو المراد بحسب
 المقام ومن قال وقد یقربا بالظاف العزلة بمعنی المراد فقد بعد من المراد وریا بان
 یسکون المنون فقیر سوخته را مرهون شلغ بخته به که نقره اخام ای العنقه السیما
حکایت مرکه لفظ مستعمل یعرفه کل احد ومن قال بمعنی اصلا فقد حل مشکل عنده
 از دور زمان ثنائیل بود ای ما وصلنی منه الم حتی یقع منی اینن لاجله وروی از
 کمرش اسع مصدر من کر دیدن بفتح الظاف الفارسی درهم تکشید والمعنی بالترکه
 بورتش عشق ایدم مکره وقتی که پایم برهنه بود و استطاعت ای قدرت پان بوشی
 یراد به المعنی الاصطلاحی بالترکه با بوج نداشت ای لم یکن له قدرت ان اکثر المداس
 بجامع کوفه در انواع ای دخلت فیه دلتک حال لکون رجالی حافیة یکی را دیدم که پای
 نداشت سپاس و شکر نعمت حق بجای آورد ای شکر علی نعمه الله تعالی و صحیح
 رجلی و برکت کفشی بالباء المصدری صبر کردم **قطعه** مرغ و قد یراد به الدجاجة به بیان
 ای الطیر الشوی بجمع مردم سیر بالکسر المجهولة كما عرف کترة ای کترة است از برکت
 ترة بشدید الرأ للوزن به خواست بمعنی اقل من ورق نبات علی سفرة مملو عن
 الطعام لان المتع الشبعات لا یعرف قدر الطعام وانکره را مستکام بمعنی القدرة
 فی جمیع استعماله ومن قال فی اکثره استعماله فقد اخل بالبیان و قد مر هذا اللفظ
 قریبا ولم یترکز به هنا و قدرت عطف تفسیری نیست ال الذی لیس له قدرت و المراد
 به الشخص الجایع شلغ بخته مرغ به بیاست فیله فی الترتیبه **قطعه** نوق کشیک
 او کنن بشمش قوش خوان ارا سنده ترة دن کم در او لکه هیچ نعمته ای ابریز مرغ
 بریان که شلغ در حکایت یکی از ملوک با تخی چند از خاصان بیان لغوی تخی چند
 در شکار کامی بنیستان بکسر الراء و المید ای فی الشتاء از عمارت دور افتاد

این کلمه در

آسمان و

این کلمه در

تجارت دمهانی زکلیه
التی کردن هم اینجای خیمه
زینم بجم و آتش تیغ

ای وقع بعد امن العمران شب در آمد ای دخل القیل خانه دمهقان قدمه بیانه ^{سن}
في الباب الاول دیدند ملکی گفت شب اجار و بیج نازحت سر ما یعنی سر عا البره بکون
الراء فیها نباشد یکی از وزیر گفت لایق قدر باد شاه نباشد التی بجان دمهقان را
خبر شد ای وقف علی اراده الملک ان بنزل بینه و کون الوزیر ما نعاما حضره از طعام
تریب کرد و پیش سلطان برد بطریق المهدیه و زمین خدمت ببوسید و گفت
قدر بکون الال و کسر الراء بلند سلطان بدین قدر بفتحتین نازل شد ای بالترک
اللق اولمزایدی و لیکن بخواستند که قدر دمهقان بلند شود ملکی را سخن گفتن او
مطبوع آمد ای قبل طبعه کلام ال دمهقان شبانگاه ای وقت الشام بمنزل او نقل کردند
بامدادان خلعت و بخت کشید ای لدمهقان و در رکاب ملکی قدمی چند بالترک
برخ ایاق **ب** انگس که مرا گشت بجور و سستی چند کاش از زتابون من اید قوی
چندی رفت و می گفت ضمیمهها راجع ال دمهقان **نظم** ز قدر شوکت سلطان نکشت
بفتح الکاف الفارسیه چیز که بالفتح یعنی ناقص از التفات بهمان سرای بکون
النون و التقدير سیرای بهمان بالترک قویق اوی دمهقان کلاه گوشه دمهقان بکون
فاه کلاه و التقدير کماثر بافتاب رسید غلده بقوله که سایه بر سر من افکنده چون تو
سلطان ال سلطان مثلک **حکایت** که ال مبول ای سائل مخوف را و مبول الذی بخاف الناس
ان بصیر مثلک حکایت کند که نعمت وافر داشت ال لمان له مال کثیر یکی از ملوک گفت
می نماید مبول ای بیری که حال کنی که آن قدمه بیانه دارک بیاء الخطاب و عار امر همی
بیاء الوحده هست اگر برخی یعنی بعضی کماثره آخر ال بیاجه آزان دستگیری کنی چون
ارتفاع ولایت ال حاصل المملکت رسد ای وصل و فا کرده شعده ال بودی ذکر ال دین
گفت لایق قدر بزرگوار خداوند جهان نباشد فاعله ضمیمه لایق دست مال چون من کدا
الودن یعنی التلوث که چو فرامهم آورده ام یعنی قد جمعه جنبه جنبه گفت غم نیست

که بگافران می دهیم و در بعضی نسخ بتندی دهیم که الحیثات **للمجینین** **شعرا** قالوا **مجین**
 الکلس **المجین** فعلین یعنی المفعول بالترک خیر الکلس بکسر الالف و سکون اللام
 بالترک الجوه و **مجین** الکلس من باب جرد قطیفة لیس بطاهر قلنا **جواهم** شدت
 بالسین المهملة من سدوت التله شقوق جمع شق بالفتح المبرز بتقدیم الراء المهملة
 علی المعی علی وزن المذهب ای اطلاق و قبله **الترجمة** **بیت** دیر که آبی بلجفی ظاهر دکلر
 بزیادری که سیورز آنوکل مستراح **بیت** که آب چاه نصره **بیت** پاکست بابا الفارسی
 جهود مرد می شویم چه پاکست بابا، العزیز شنیدم که سر از فرمان ملکی باز زدای اشع
 عن امره و حجت آوردن گرفت ای شرع **بیت** ایراد الدلیل و شوخ چشمی کردن بالترک
 یوز سز لک و حشر لقا ایکن ملکن فرمود تا مضمون خطاب یعنی ما امره الملکن من المال
 بزجر و توبیح مستخلص بفتح اللام کردند یعنی اخذ و امنه المال المأمور بالقبول و الغلبة
شعری بلطاف چو بر نیاید کار شرط سه به حرمتی کشد تا چار جزا و مهر **شعری**
 بتخت ابدای من لم بترحم لفسه که نهی شد کسی فاعله بر و شای ابدای لولم بر حرمتی
 آخر فهو یلیق به و قبله **الترجمة** **شعری** لطفه چونکه حاصل او تیه کا در آخر اول حرمتی
 بوزر ناچار مهر که کند و تیه حرمت تیرا اول که اتسه عزت **حکایت** باز گان
 را دیدم در زمان سیاحتی که صد و پنجاه شتر بار داشت و چهل بند و خدمتکار عطف
 تقسیری و در بعضی نسخ بغيره او و فیکون من قید اضافة الموصوف الی الصفة
شعری در جزیره، کیش اسم مکان مرا بجز **شعری** خویش بر د بضم الباء و همه **شعری**
 احمید بالترک و کلند مردن از سخنهای پربشان گفتن بین کلامه المنقشه که فلان با ناز
 بفتح الهمزة و سکون النون ثم الموحدة و الراء المعجمی یعنی شریکی فلان ترک تانست
 و فلان بضاعت ای قاشن بمنده و ستان عطف جمله علی جمله و این کلمه قبله و بفتح
 الفاف مکتوب قاضی فلان زمین است و فلان جیران من المال او المتاع فلان

و در این کتاب است که
 در این کتاب است که
 در این کتاب است که
 در این کتاب است که
 در این کتاب است که
 در این کتاب است که
 در این کتاب است که
 در این کتاب است که
 در این کتاب است که
 در این کتاب است که

ضمیم است الی کفیل بالمال او ضمان الذکر کما کفغ که خاطر اسکندر ربه دارم که مهوالی
 خوشست و کانه کفغی نه که دیار عرب مشوشن ثم عدا الاسفار المتعددة الواقعة
 فی المسافة البعيدة سفراً واحداً حیث قال سعد یا بیک سفر دیگر در بیشت است الی فی
 نیتی و فداح فکر الی اگر آن کرد شود بقیست عمر بکوشه بنشینم و ترک تجارت کنم
 کفغم هذا کما للام المصان که امح سفر است کفغت الی التاجر کو کرد و بقی الطافین الی بین
 پارسیه چین خواهم بردن شنیدم که ایجا عظیم قیمت دارد هذا سفر عظیمه فی نفسه عن التاجر
 جز سفر و از ایا کما است چینی بروم ارج و مهذا و خطره و بیای روی بزند هذا سفر بعید
 و پولاد هندک بکلب و هذا سفر شد بد و اکیسته بالمد و کسر الکاف الفارسیه یعنی قارون
 طلی یعنی و هذا سفر خطیره و بره بالفتح تمان سماع البلق پارسی کل واحد من من الاغفار
 ان یشر انما یكون بالعم الطویل و عن التاجر سفر واحد او قدر نصف عمر اطویل بعد
 هذه الاسفار حیث قال و ازان پس ترک تجارت کنم هر بد ترک اسفلاترک طلب الدنيا
 اذ قال و بد کانه بنشینم چندان ازان مایحولیا ای الفکر الفاسد و خواند بکوه النون
 که پیش باباه العزیزه ای زیان طاقتش مانند بکون النون کفغ ای سعدی تو نیز سخنی
 بکوی ازان که دید و شنید و کفغ رباعی آفا شنیدستی استفهام که در صحرا ای غور بضع
 الخیق البعج اسم مکان پار باباه الفارسیه و سکون الراد ای فی السنة السالفة سالارک
 سید واحد و تاجر صاحب الملک و قد بقه اباباه العزیزه و کسر الاء للاضافة الی سالاری
 و معنی بار سالاری سالارباری و من طنه صحیحاً تلفظ فی توجهته بیفاد از ستورای من
 المکرک کفغ چشم تنگ بالاضافة و بناد ار را وصف ترکیبی و المراد به اهل الیه نیکامو
 هو الظاهر المتبادر من اللفظ انذ کور و من قال بضع من بحت الیه و یطع فیها فکانه بضع
 من هند نفع یا قناعت پر کند یا خاک کور حکایت سالارای را شنیدم بخل چنان
 چنان معروف بود که حاتم طایر بسخا کان فی طرف خلاف ظاهر حالش بنعت ارسنه
 دنیا

این کلمه در لغت
 آمده است که
 در صحرا ای غور بضع
 این کلمه در لغت
 آمده است که

این کلمه در لغت

این کلمه در لغت

لكثرة ما وخت نفس جيلي بكسر اللام المشددة الى خلقي همچنان در باطنش متمكن
 اي ثبت و نقره که تاخ را بجای از دست ندادی ای لایبغ خبزه واحد ابرو و کبریا
 ای صبریه را بقوه شوختی بیاید الحکایه سابقا و لاحقا و هذا مضارع منقح من نواختن ^{بالتحرک}
 او خشمق و سکن اصحاب کرمی را استخوان نینداختی مع کوننا بحلی الاحسان فی
 الجملة خانه او را کس ندیدی در کشان یعنی مفتوح الباب و سفره او را سر کشان
 لاسکه عی وجه البالغة **بیت** در ویش بجز بوی طعامش شنیدی اعلم ان لفظ
 شنیدی استعمال می یابد در لغت الفارسیه مجازا شایع و کذا نظایرهما
 فاذا عرفت التحقيق فلا تلتفت الی ما قبله انما بالاشترک و الی قول من قال ان هذا کنایه
 عن کمال امسا که بجث یسمع الفقیر رایحه طعامه من البعیر مرغ از پیش بابا الفارسی
 و کسر الین منافی الی قوله نان خوردن او ریز بجمیدی ای لا یلتقط الطیبه کثیره الطیر
 من بقایا سفرته قبله **بیت** در ویش یکی قوفنی ای شد را حق قوشن کنکنک
 او و غنی دیرمدی الحق شنیدم که بدر بای مغرب ای فیه راه مصره مقول مقدم بقوله
 بر کمر فته ای توجه الیه و خیال فرعون بابا المصدر فی در سر عطف جمله علی جمله قوله تعالی
 حتی اذا در که الفرق یرید المصن بابیراد بعض الآیه الوارده فی قصه فرعون ان حاله وقعت
 کمال فرعون و تمام الآیه و جاوزنا بنی اسرائیل البحر فاتبعهم فرعون و جنوده بغیا و ^{تحرک}
 حتی اذا در که الفرق قال آمنت انه لا اله الا الذی آمنت به بنو اسرائیل و انما مسلمین
 الآن و قد عصیت قبل و کنت من المفسدین نالاه باد مخالف که و کسر الطاف الفارسی
 کشته بر آمد مرئی بقوله شنیدم که بدر بای مغرب چنان گفته اند **بیت** با یعنی مع طبع
 بکسر العین للاضافه لمولن التنا للخطاب چه کند دل شکایه عن الطبع که سار بکسر
 اباء بالترکه دوزله و قوشده یعنی موافقت ای دور مقبول اول و قد یقواء سازد بالنون
 النافیه بالترکه دوزنیه و قوشلمیه شرطه بالفتم و التکون الترحیح الحوافر کی قال

این سید علی

خواجه حافظ **کشتی شکستنا** ای باد شرط بر خیزد که باز بینم آن یا راستنار
 و من لم يعرف معناه قال ضرب عن الترحیح يقال له بالتمه فی رزمه و فنی نبود لایق کشتی
 ای نصیب دست دعا و بر آوردن شعلی بقوله ناله باد میخالف کمر کشتی بر آمد و فریاد
 2. فاین کمر دن گرفت قال الله تک فاذا ركبوا في الفلك الآية منصد به بلام مخذوف دل
 علیه شری حال المشركین سابقا ای مع علی ما اوصفوا به عن المشرك فاذا ركبوا في الفلك
 دعوا الله مخلصین له الین ای کاشین فی صورت من کلص دینه لله تعالی المؤمنین حیث
 لا یدکر و الله تعالی **دست نضرة** چه سود ای لا یتفع بنی محتاج را لانه وقت
 دعا بر خدا ای نیر فعولیه وقت کرم در بغل بذقیقین ای **الابط قطره** از زر و سیم راجع
 بیاء الوحده بر سان ای المحتاجین خوب تن هم نفعی بر کبر ای خذات منفعت بعرف
 مالک ای الطواج المباحه بعد ما تصدقت به چونکه این خانه از تو خواهد ماند ای سنی
 وانت تموت کشتی از سیم و کشتی از زر کبر ای افرض جدا ر سیتا من بنات
 من فضة و ذهب فلا تصرف مالک الی تزیین البیت و تزیین بل الی التصدق و التبع
 اورن اندکه در مصرا قارب درویشی داشت ای کمان له فی المهر و رث فقر آه
 بیقیت مال او تو انگر شدند ای صاروا اغنیاء جامهای کهن بمرکب در بند و خدیغه
 الحاء الجوه و الزاه الشذیه ثوب سواه حریر و طمه شعرو اسم حیوان بسمی الثوب
 المتخذ من وبره ماخر ایضا و قیل اخط صوف غنم البحر و قیل ان ذلک الجوان غنم البحر
 و دیاطی متاع لطیف معروف بپسیدند القباء دران صفت یکی را دیدم از ایشان
 ای منور شده بر باد پایب الیاء الاخیره للوحده والمراد به الفرس السریع فی المشی روان
 ای یدهب و غلامی بیاء الوحده پیری بیکه در پی او دو ان صفت مشتمه من دویدن با خود
کفتم قطره و مکه کبر تا ز که دیدی بالکاف الفارسیه ای لورج البیت حیاء لیمان قیل و بیوت
 و هو من ینعلق به الشخص من الاقارب رذ میراث سحت تر بودی بیاء الحلابه

وارثان را زمر که خوب است و ند با ستر که ضم و قوم با بقا معرفتی الباء سببیه
 که بیان شود آستینش بکشیدم و کفتم **بیت** بخوارای نیک سیرت و شتره بغتی بن
 بمعنی مقبول مردگان اصله که آن تکوین بخت بضم النون و الحاف الفارسیه بمعنی المنکس
 که در بکسر الباء الفارسیه که در بفتح الحاف العریه ای جمع و نحو در بقا بفتح الحاء
 للقافیه و من قال للوزن فقد اخطا و قيل فی الشرحه **بیت** بییدر صو که قومه ای
 سر سره جمع اید و ب پیید و کن اولی نامرد **حکایت** صیاد ضعیف را ماهی بکسر الایضیه
 قوی در دام افتاد ای وقع فی شکت و طاقت ضبط آن نداشت ای لم یقدر علی ضبط السمیه
 ماهی بر و غالب احمد احد و دام از دستش منید الصیاد در بود **بیت** شد بفتح فست
 غلامی فاعله که آب جوی با ضافه آب آرد منه آب جوی آمد و غلام ببرد ای جاء الماء
 کثیرا و غالب اذهب بالغلام دام مهر بار ماهی آوردی بیا الحکایه ماهی این بالا رفت
 و دام ببرد و کذا الامیه فی الدنیالین فی بد العبد و تدبیره دیگر صیادان در بیخ خوردند
 و ملامتش کردند ای و نحو الصیاد المذكور که چنین صیدی در دام نوافتا دستواستی
 نگاه داشتن ای لم تقدر علی حفظه کفتم ای برادران چه توان کرد ممر روزی ای رزق
 نبود و ماهی را همچنان روزی مانده بود **حکایت** صیاد در روزی در دجله ماهی بگیرد
 و کذا و ماهی در اجل بر خشکی نمید **حکایت** دست و پا بربلای ای شخص مقطوع الید
 و الرجل مهر ز پای بالستر که فرقیلا قلو بد کلمه ای جانور را بکشت بضم الحاف العریه
 ای قتل صاحب دلی بر و بکشت و عالم انه قتل ذکر الشخص و کفتم سبحان الله نصب
 علی المصدریه بفعل مقدر ای استج یعنی انزل الله تنزهها و يستعمل فی مواضع العجب
 با مهر ز پای که داشت چون اجلش فرا رسید از دست و پا نتوانست که بکشد **مشهور**
 چو ایدر ز بفتح الباء الفارسیه و سکون الباء بمعنی العقب دشمن بکسر النون جان
 ستان و صف ترکیبی بیند و اجل سکون اللام پای مرد و وان بالا ضافه فی اللغظین بدان

اینجا سید صاحب

سوره انعام
ع کی
انچه

دم که دشمن بیاید علی التوالی رسید لفتلک کان کینانی بفتح الحاف العرفی ای قوس
 شوب ای ملوک کینان نشاید کشید و اعلم ان ارباب تواریخ الجمع قسماً
 الملوک الماضية من تحت ایلان علی اربعة مراتب الاول ملوک بیدین داوان اولهم
 کیومرث و آخرهم کیکاووس و التمام ملوک کینان اولهم کینخسرو و آخرهم اسکندر
 بن داران و الثالث ملوک اشکانیان اولهم شابور و آخرهم بهرام و الرابع ملوک
 ساسان اولهم اردشیر بابکان بن ساسان کما ذکر سابقاً و آخرهم یزدگرد و المعنی
 اذا اُجکروا وجاء العدو لفتلک لا تغلد علی الدفع **حکایت** ابلهین را دیدم سینه و طبع
 و خلعتی در بر ای علیه ثمن ای کثیر الثمن و مرکب تازی ای فرس غریز در زیر ای ركب
 علیه و قصب مهنوع من الاقنعة المنسوجة بالابریم یشد به الرأس
 بستی قصب اندر سر ای دوست بستی زر سه بوسه به ما را ای دوست **بستان**
 مصری اسم نسبة بر سر ای جعله عامه فی رأسه کس کفت مخاطبا الی ای سعدی
 چگونگی بنی امین دیباي معالج علی وزن المفعول من اعلم الثوب ای جعله ذاعماً یعنی
 و هو قطع من الثوب یخاطف منکبه و هو ما یجور فی زماننا بدین حیوان لا یعلم ان اجمل
 کفتم فی جوابه خطی بیاء الوحی زشت که باب زر نوشته است **شعر** قد شابه
 بالوری ای پیشی آدم چهار فاعل شابه و التکیه للتخفیر مجازاً منصوب هنا بقدر اخفی
 جد ابدل من مجازاً خوار جمله اسمیة صفة جدا اطوار صوت الشور **قطع**
 بآدمی نتوان کفت مانند این حیوان فیہ تقدیم و تأخیر للوزن ای نتوان کفت این حیوان
 بآدمی مانند مکدره ای بکسر الهمزة بالترکیه رد اکثر اسمع من الاساقفة و قيل بضم الهمزة
 و تخفیف الهمزة للوزن و اصله بشدید الراء و احدى الدرابع و لا یخفی به و نرادتاً
 بحسب المقام و دستار ای العمامة و نقش بیهوشی من الصورة البشرية بکسر
 امر من کرمیدن بفتح الحاف الفارسی در همه اسباب و مکن و هستی او مرهون

کما
 فی تواریخ الملوک

جمل

بستان

در این کلام
 از کلامی که در
 این کتاب است

ذکر سوره

که هیچ

که هیچ چیز نبینی و در بعضی نسخ نیاید حلال جنون قبل از التزمه رباعی بر اثر آردی
 دردی که او حیوان مکر را سحر و دهنش نقش است ای یوری ان قوا سباب و
 ملکن و وار لفظی حلال کور می سن سن هیچ آنکل مکر قان قطعه شریف اگر منصف
 بکسر العین من الضعف بالفتح والفتحة والقوة کذا فی مختار الصحاح و من قصر
 علی الفتح فهو من ضعفه شود خیال مبتدای لا تصور که پایا با و هو مرادف بالاء
 یعنی الحجر الذي يوضع عليه القدم و یعنی المسترخ و یعنی المرتبة کذا فی بحر الفراء
 والمراد منها المعنى الاخير بل قدش ضعيف خواهد شد والمراد انه لا يضعف قدره
 و راستانه سیمین بفتح زر بزندان چون کان مبر که بهودی شریف خواهد شد ای
 لو کان لليهودی عتبة من الفضة و مسماراً من الذهب لا ترفع شأنه و قبل
 فی التزمه قطعه شریف اگر چه ضعیف او لا صعبه من خیال التمه که بوجه مرتبه سیمین
 ضعیف اوله که که اگر کشاشکن التو ان ابله میخلیه که کان التمه بهودی شریف
 اله که که حکایت دزدی که دلی را گفت شرم نداری ای قال سارق سائل لا استجیب
 که از برای جوی بیابا الوحیة سیمین ای لاجل الفضة القليلة كما بشعره که دست پیش
 مهر نیم ای خیس درازی کنی گفت فاعله ضمیمه که حکایت دست دراز و وصف ترکیبی
 از نیم بفتح الباء الفارسیه و کسر الیاء للاضافة و فی بعض دست درازی با بیا المصدرتی
 و فی بلا لفظ از یک جنبه سیمین ای لاجله به که میزند بنشد بد التمه بدانگی و نیم ای بدلق
 واحد و نصف حکایت مشت زنی المراد به معناه الاصطلاحی ای الشخص القوی
 الذي يقال له زور بازو حکایت کنند که از مهر مخالف ای من الزمان العظیم المساعد
 بالمال بجان آمن بود کتایبه عن کمال الشکایة و از خلق بالحاء المهدله فرای ای واسع
 کتایبه عن کثرة الاکل و دست بکسر التاء للاضافة شکل بفتان آمن لاجرم شکایت و
 فی بعضی نسخ مشورت و هو بعيد پیش بدر برد و اجازت خواست که عزیم سفر ام

این کلمه را علی

و معناه الضمیر ای بهر آنکه در آن وقت
 از سیمین که در آن وقت

ای قصدت السفر قطعات حکمه بفتح الحاف الفارسی بقوت بازوان جمع بازو دامن
 گاهی بالکاف العزنی و بباء الوجوده بکف آرم بیت فضل و منه ضایعت نانغایند
 فیغنی ان بظهور و مهلا لیکونا ضایعتین عود برانش زنده مشک با بندقا لاسب
 ان یوضع العود علی النار و یسحق المسک لیبظرو کما لهما و هو الریحة الطیبة پدرفت
 ای پسخیال بحال از سر برکن ای اخرج الحبال الحمال من الرأس و بای قناعته
 در دامن سلامت کشن بفتح الحاف العزنی ای اقع که بزبان گفته اند دولت نه
 بکوشیدنست چاره که جو شیدن ای لایحصل الدولة با جذا قلعلاج قله الغیلان
 ای القناعه بالقلیل من الطعام و قیل العلاج قله الاضطراب بیت کس نتواند
 کرفت دامن دولت بزور ای بالقوة و الغرر کوشندن بالکاف العزنی اسم مصدر
 من کوشیدن فالن است و سمه بکون التین ما یکتضب به بالترکه راستق
 و قول من قال الوسمه بمعنی الکتی من و سمه اذا اثر فیہ بسمه و کت لا یناسب المقام
 برابر روی کوی مشوای اگر هر بفتی بین سر مویت مهر دو صد باشد مرهون مهر بطار
 نیاید جو بخت بد باشد ای لو کان فی مقابله لکل شعر ما یستاکمال لا ینفع اذا طان دولتکل
 معوایة فیه چه کند ای ما یفعل زور مهر و وصف و فاعل کند و ارون بخت الواو من
 نفس الطامه و وصف ترکیبی ایضا بدل منه یعنی بحس طالع بازوی بخت که بازوی
 سخت یعنی قوه الطالع اولی من قوه البدن پسر گفته ای پدرفواید سفر سبابت
 تینها بقوله از تزهت خاطر ای من سرور و جذب فواید ای النفس و دیدن عجایب
 من الآثار و شنیدن غرایب من الاجار و تفریح بلدان بالضم و التکون جمع بلد و کاوش
 باطام المراهله ای الکالمه خلان بالضم و التشدید جمع خلیل و تحصیل جام و ادب و مزید
 مصدر جمعتی مال و مکسب ای زیادتها و معرفه یاران ای حصول المعرفه بهم و تجریت
 روزگار ان چنانکه سالکان طریقت گفته اند بیت تا بدکان و خانه در کردی بکسیر

ابن سید علی

الفارسی و یا، الخطاب ای مادام کنت فی الدکان والبيت مرهونا یعنی مادام
 لا تخرج الی السفه کنت ای خام آدمی نشوئی فاعمل بقولے هذا بر و اندر جهان نغز
 کن کما قال السیاحون **بی** اگر خواهی که در عالم بخندی لوندی کن لوندی کن لوندی
 پیش از آن روز که جهان بروی ای قبل از تروج من دنیا پدر گفت ای **بشرف**
 سفر برین لفظ ای اسلوب که بیان کردی در شمارست و لیکن پنج طایفه راست
 و من آوردی التثنی قبل لفظ پنج با الصلوة و بعد لفظ راست فوه ارتکاب الاستدراک
 اول ای الاقول ای من تلک الطایفه بازرگانی بیاء الوحده النوعیة را که با وجود
 نعمت و مکنت ای قدرت غلامان و کنیزان قدمه بیانه فی حکایت الهایه و من قال هنا
 جمع کنیزک کذا فیل و قال فی البحر کنیزه و کنیزک للاحاطة لغتان بمعنی جاریه و لعل قوله
 کنیزان جمع کنیزه و اما کنیزک فهو جمع علی کنیزه کان فقه اظهر عدم علمه و لهذا اورد قیل
 و قال و لعل فی المقال دلاویزه وصف ترکیبی للجمعین و شاگردان چاکر داردای
 له من الخدام مهر روز شهری و مهر شب معانی بیاء الوحده فیها در مهر خط از نغم
 دنیا تمتع و منتفع می شود **قطعه** منع بکوه و دشت و صحرا و بیابان غریب است
 لانه مهر جا که رفت خیمه زد و خوابگاه با لوا و الرستیه ای محل النوم و الاستراحة
 ساحت فی ان الکنع من الامور و انه که بر مراد جهان نیست دست رس ای من پس
 له وصول البدای مزاج الدنیا در زاد بوم خویشی ای فی الموضع الذی ولد فیہ و وطنه
 الاصلی و قد مر بیان معانی لفظ بوم فی قول المصردر شعور بوم خس غریبست
 و ناشناخت ای غیر معلوم و روح ای الک من تلک الطائفة عالمی بکسر اللام و یا الوحده
 کالسابق که بنطق مصدر میمی یعنی بتکلم شبر بین الیاء سببیه و قوت بتشدید
 الواو فصاحت عطف علی مدخول الیاء و کذا قوله و حاثیه بلاغت ای بسبب
 من الامور مهر جا که رود بخدشش اقدام نمایند الناس و اکرام کنند **قطعه** وجود

تسلیم

این سوره خط

این سوره علم

حرت و عزت بیند ای بعلقونه و بر سر اند بفرش الضمیر راجع الی شاهد بر ما در
 خویش فاعل بر اند پتر بالباء الفارسیه و تشدید الراء للوزن طاموس بر اوراق مصاف
 دیدم ای کانونوا وضعوه فیما کفتم این منزله التامه ان التاء من نفس الكلمة بمعنی
 المرتبه و من ریح کوننا للخطاب فقد ریح المروج از قدر تومی بینم پیشن بابا العزیز
 کفتم فاعله ضمیر بر طاموس خاموس ای اسکنت که مهر کس که جماد وارد من طاموس
 من الطی مهر کجا پای نهد دست ندرندش پیشن بالباء الفارسیه ای لا یمنعون ولا یزفون
 ربانی چون در پسر موافقت و در بیری بالباء المصدرتی بود اندیش نیست الی لایتم
 که بر از وی بیری بود لفظ بیری یعنی بیز از علی ما صرح به فی کتب اللغة و توفال
 یعنی متبری و منقطع بود فایات باصل معناه او که مهرست کوا امر من کفتم و قد
 مرتبیا ن فائت ذکر صدق در میان مباحث و فی بعض النسخ مباد و تر بشدید
 الراء ینبع را ینبع فی الانسان من الاب له و فی الطیوان من الاء له و فی اجناد ما لا یظلم
 همه کس مستری بود چراغ الی الرابع من نکل الطائفة اوزالی ای شخصی له صوت
 حسن که بجز ماد او دی ای بخلق منسوب الی داود و هم ای بصوت حسن که داود هم
 آب از جریان مصدر و مرع از طیران بتقدیم الیاء علی الراء و من عکس فقد خلط
 باز و ادای یک حکایت کان داود هم حسن الصوت بالیناحه و تلاقه الزبور
 حتی کان یجتمع الائنس و الطیور لسماع صوته و قیل کان یحل من جبل الالف من الجبل
 پس بوسیلت این فضیلت باضافه و سبب دل مردمان ای قلوبهم صید کنند و ارباب
 معنی بنامت او یعنی ندیم شدن او رغبت نمایند شعر سماعی ای سماعی مرفوع تغییر
 بالابتداء الی حسن بغنی بین الاعمال جمع اغنیه خبره من استفهامیه مرفوعه محلا بالابتداء
 و اسم اشاره مرفوع محلا خبره الذی حسن یا لیم و تشدید السین المهمله بجمع متبوعه
 و الحوصول مع صله صفة ذالک المانع مفعول حسن و سکون الباء لضرورة الشعر و التامه

ابن سید علی

ابن سید علی

عقوبت

ابن سید علی

جمع منه هو من الاطلاق ما كان على وترين والمثاب ما كان على ثلثة اوتار والمقصود
 جمع الاصوات الحسة الخلفية على نغمة الآلات الصناعية **حكايت** سئل
 الجيد قدس سره ما بال الانسان اذا سمع الصوت الحسن اضطرب قال ان الله تعا
 لما خاطب النزر في الميثاق الاول بقوله الست بركم ناداهم بصوت حسن فاستوفوا
 عذوبة سماع ذلك الكلام الارواح فاذا سمعوا الصوت الحسن حركهم ذكر ذلك
قطع چه خوش باشد آواز نرم و خرين بالترکه اينچه بکوش حريفان مست صبور
 بالاضافة في الالفاظ الثلثة به از روى خوبست او از خوش خلقه بقوله که ان خلق
 نفس است و اين فوت روح هو اول من حظ النفس بنجم من نکل الطائفة بيث
 ورنى بيا الوحده و لفظ ورمنا اداة نسبة و قد مر بيان معانيه فمعنى بيث ورم
 صنعتموه که بسى باز و كفا في قد مر معناه حاصل كذا آب روى از بهر تان رجنه
 شود ان لا يبال الناس للثا ينصب ماء الوجه لاجل اجنه چنانکه خرد مندان گفته
 اند **قطع** که بفر عين با بياء المصدرى رود از شهر خوشتر مرمون محنت و سختى نبرد
 بالفتحات پسندوز و وصف تر كيتى فاعل رود و فاعل نبرد على التنازع بالترکه
 اسكى و رنجه اى با بياء المصدرى ايضا فتد از مملکت اى من المملکه العمور بنقرينه
 خراى که سنه خسد مضارع من خسيدن بفتح خفتن ملکر بکسر الاء فاعل فتد
 و فاعل خسد لالت بق وهو مضاف الى قوله نيم روز فلا يكون 2 قوله نيم روز
 ظرف فتد او خسد كما ظن بل هو اسم مملکه چنين صفتها که بيان کرده من قول الاب
 لابنه در سفر موجب بکسر الجيم جمع حاطرست و داعية طبيب عيش الى الباعث
 حين المعيشة اما انکه از اين جمله بهر است ال لانصيب له منها بخيال باطل و جهان
 برود بل يضيع نفسه كما قال و ديكه كسش نام و نشان نشود چنانکه گفته اند
قطع مهرا نکه که در ش كيتى بالطف الفارسيه فيها بکين بفتح الباء الصلة و كسر اللام

يا كينه

العزبة او بر خاست بلا و او ای قاع بغیر مصلحتش الی خلاف ما یبغی رهبان با بیاض
 المصدری کند ایام الی الزمان و هو فاعل کند کبوتری که در کمر آشیان خواهد دید
 بالنون النافیة والمعنی بالترک بر کو کرجن که درخی یواسن کورمه که در قضا می
 بر دشت بالفتحات تا بسول دانه و دایم در ملک بر کفنته جوابه ای بد قول حکارا
 چگونه مخالف کنیم که گفته اند و قول احکام، هذا الكلام الی رزق اگر چه مفقوست
 باسباب حصول آن تعلق الی المباشرة باسباب حصوله شرطت قال القصة
 قد تكون مشروطة بالمباشرة و بلا اگر چه مغررست از ابواب دخول اذ احتراز واجب
 قال الله تعالی و لا تلغوا بآیدیکم الی التهلكة حکایت ان قوما شکوا الیه علیه السلام و با ارضام
 فقال تحولوا فان من العرف التلق و العرف مائة المرض **قطر** رزق اگر چند لفظ
 فی الاصل سوال عن العدد یعنی کم الاستقاپیة و قد يستعمل بعض چند الی الجمع کم الخبریة
 که کان برسد الی الشیخ شرط عقلست جستن از درما الی طلبه من الابواب
 و رچه کس نه اجل نخواهد مرد و المعنی بالترک که چه که اجلسه اوله که کدر نومرد
 و مان از درما و قبل فی الترمذیة **قطر** رزق اگر چه که در کان ایبر شود شرط در اسمی تکرار
 که چکیم نه اجل کشه اوله سن و ارب اثر در اخر نه کتبه در بین صورت که جمع من كلام الابن
 باییل دمان قدمه بیان نه آواخر الباب الاول بنتم المراد به المجموع بعنة بلا توقف
 اصلا كما عرفت فی حکایة ملکی زان کوناه و من کم يعرف الاصطلاح قال فی شرحه الی آخره
 ثم قال کذا سمعت لعمد معرفة و با شیه زبان بالتراد الفارسی یعنی المهبی بنی در اقلیم
 لقوة و شجاعه مصلحت است که سفر کنیم علیه بقوله که ازین پیش با بنا العزب طاق
 نه نوانه مذاج **قطر** چون مرد در فساد جای و مقامی خویش ای خرج منه دیگر چه غم خورد همه
 آفاق جمیع اطراف جای اوست ای محله شب مهر توانگری بسر الی بیاض الوحیة فیها می
 رود لوجود بیته در دیش مهر کجای طمان که شب آید سرای اوست و بقیة البتین

این سخن را در حکایة مخصوصه
 فی کتاب تاریخ طبرستان
 فی باب اوله ازین است

این سید است

علم ما وقع في بعض النسخ او ارقام و حكن و منزل چه جا جنت ان بطریق التمكن
هر جا كه می رود همه ملك خدای اوست ظنه ان میكنن في كل موضع این بكف و همت
خواست و پذیرا و دواع بفتح الواو كه دكاهو المعتاد و روان شد ای ذهب بفتح
ای في وقت رفتن شنیدند كه می كفت بیت مهر و برای صاحب كمال كه بخش نباشد
بلكاح المصلح مراد بجای رود بفتح الی موضع كشتند اند نام تقدیر الطلام نامش
نداند قدح الضمیر و ادخل علی لفظه كه للوزن تا بر سیدان ذهب و وصل بكنار آن كه سئل
از صلابت ای شفتت او بر سنگ می آمد و آواز ای صوت الماء بفرستگن طریقه قرح
و هو مقدار اثنی عشر الف خطوة می رفت **بیت** سه یکن با الكاف الفارسیه بالهزة قرح
و هو لفظ مركب من لفظ سهم بمعنی الریبه و لفظ كین فانه اداة نسبة انه كه مرغانه و هو
الاوز بكسر الهمزة و فتح الواو و تشدید الزاء بالهزة اوردن و محال یعنی مثل البط
والاوز فقد نزل معنی اللفظ و العجب منه قال و قد یقال المراد به هو الاوز فقط و هو
الاو فوق مقتضی اللفظ درو ایمن نبودی فیها لفظ كثره یا موح الی موح الاحقر آب استل
ای حجر الرخاء از كذا رن الضمیر راجع الی آب در ربودی بیاء الحطایه فیها كه و می بفتح
الكاف الفارسیه بمعنی طائفه مردمان را دید كه هر یك بقه اضه بفتح القاف لفظ طریقه بالفارسیه
زیرا زرد در مجر بكسر الیم و فتح الباء بالفارسیه كشی كند گاه نشسته و رخت سفر
بسته قلمی را هم كز لک جوان را دست عطا بسته سبب الفقه زبان ثنادر كشاد
ای مدح الملاح و تضرع الیه چندا نكه زاری كه دیاری بالباء المصدر تی فیها نكه دند
و كفتند ای اصل السفینه **بیت** زر شواله خطاب كه كنی بر کسی زور ای القار
الملاح بالقوة و زرد واری بز و محتاج نذ بالهمزة المغیبه معنی جاد الخطاب ملاح
در مروت از و بکنده بکه دید بالکاف الفارسیه الی رجع و كفت **بیت** زرد را شواله
رفت بزور از دریا لا ینفع القوة زور به بكونه الهاد مرده بفتح الیم و الهاد الرسمى

این است

چه باشد و المعنی بالترک اونی ارکن قوتی له لور زربیکه مره بیار فلما قبل له هذا القول
 جوان را ازین طمعند دل بهام بر آمد معناه بالترک کوی که فر شدی خواست که از اشتیاق
 بکشد الاشتیاق هو المعانیه والمعاقبه کشته رفته بود فلام بقدر علی الاشتیاق آواز داد
 ای نادانی که اگر بدین جامه که پوشیده ام قانع شوی خطاب للملاح در بیغ نیست
 فلا سمع کلامه ملاح طبع کرد و کشته را باز کرد و اینر منوعه من کیر دیدن **بیت** هر زود
 مضارع من دوختن شره یعنی تین و سکون الهاء لفظ عرقه یعنی غلبه الحریص و اهل الترس
 لا یقرؤن الهاء و یدلج حوشمند قدمه بیانه در حلیه سر منکل زان در آرد طبع مرغ و
 ماهی پنداری بد خلهما فی القید چندانکه دست جوان بر پیش و کمر بیان ملاح رسید اورا
 بخود در کشید و در محابضه الیم بلا تا فی آخره لفظ فارسیه و العزیه محاباة و معناه مایل
 و توقف و من قال یعنی در باک و بلا محاباة فقد عرف الشئ بنف بلا محاباة و کوفت
 بالکاف العزیه بارش ای قرین الملاح از کشته بدر آمد ای خبر من الشغبه که پیشینه
 ای مظاهره کند همچنان ای کلام ملاح در رشته بالباء المصدرتی ای غلظت دید پیش کرد و ید
 ای اعرض مصلحت آن دیدند که با او مصالحت کنند اذ الصلح ضربه باجره بقم الهمزة
 کشته ماسحت المسامحة السامحة و ساجحو اسامیوا کذا فی مختار الصحاح
 و من قره بقوله یعنی جو مردمی فقد ساج **شعری** چه پر فاستن اشتهد بفتح الباء
 الفارسیه معناه بالترک فرقتی و چکن بینی تحمل یاز ای اضمیر که سهلی بالباء المصدرتی
 پندود بر بکسر الهاء کارزار بکون الرائین بینها زاوی بطلق الر فو ثبات الحرب و
 المراد شکینه لطاف کن الجاکه بینی سینه قدمه معناه نبرد بشد بد التراء قره بفتح
 القاف و تخفیف التراء بمعنی ابر شیم و بنشد بد ما معرب شرح رایتغ نیز بالباء المصدرتی
 یعنی الحاد بشرین زباج و لطف و خوشی بالباء المصدرتی فیها نواع ای تقدیر که بیلی
 بجوی بیاء الوحده فیها کشته خطاب عام بعد ماضی لغز تقصیر هم الذی مضی در قدمش

این سیدی علی

این سیدی علی

افتادند ای اصل السفینه و بوسه چند بنفاق لا با اخلص بر سر و چشمه دادند
 ای قتلوار السه و عینه و بکشته در آوردند ای اذ خلوج السفینه و روان شدند ای
 مضواتا بر سیدند بستوی بضمی التین و التاء و بیاء الوحده ای و صلوا لا عمود که
 که از عمارت یونان در آب ایستاده بود ای بقی منصوب با ملاح گفت کشته را خللی
 بیاء الوحده هست یکی از شما که دلاور نه ست یعنی الاشجی و مردانه و زور مندراد
 الملاح بعد از تفریح باید که برین ستون رود و در سیمان کشته بگیرد تا عمارت کتیج ذلک
 الخلل جوان بغرور دلاوری ای الشبی عه که در سداشت از خصم دل آزرده یعنی ستان
 القلب نیندیشید و لم یحتر منه و قول حکما را کار نغرمودالی لم یعمل بموجب قولم که گفته
 اند هر کس از رنجی بدل ساینده اگر در عقب آن صد راحت رسد تطیب قلبه از یادش
 با بیاء الفارسیه یعنی العوض آن یک رنج این مباحث که بیگان از جراحت بدر آید ای
 یخرج نصل السهم من الجراحة و از آزار با لذت اسم مصدر و بجای صیغه امر و یستعمل
 صیغه فی التکسب مثل قولم دل آزار در دل ماند **بیت** چه خوش گفت بکتاش
 با خیل تاش هما اسمان لر جلین نصح احدیما الآخر بقوله چو دشمن خرسیدک الوالد
 به الا یزاد منا این باش ای من مکافاته بالشر و قیل فی التهجته **بیت** نه خوش دیدی
 بکتاش بردوسته چو دشمنی ایجتد که اوله امین **قطعه** مشوا این که تنگ دل کردی
 بالکاف الفارسیه چو زدست دل بکنل آید قوله مشو جزاء شرط مقدر و الشرط
 المؤخر ای قوله چو زدست اه تفسیر لکن الشرط المقدر و من قال مشو جزاء مقدر
 للشرط المؤخر ای قوله چو زدست اه فقد چو ز تقدیم اجزاء علی الشرط سکن بر
 باروی حصار مریز غلله بقوله که بود که حصار سکن آید ای بکنل ان ینقطع من بحر و یقع
 علیک چند آنکه مقود بکسر الیم و سکون القاف زمام کشته بر ساعدش پیچید و بجز
 و بر بالای دستون رفت بیا چند السفینه من الجری ملاح زمام از کفش بتشدید

اینجا به این معنی

موز چکانرا جمع موزچه چو بود بفتح الواو اتفاق مرمون شبیه زبان را قدمر معناه
 قریبا بدرانند مضارع من دریدال پوست مفعول بدرانند في السلام تقدم وتأخر
 ای بدرانند پوست شبیه زبان را بکام ضرورت در کاروان افتادای وقع عقبهم
 و برقت شبانگاه برسیدند بمعانی که از دزدان در حفظ بالخاصه الجمع بود کار و جنگ
 و اینرا دریدلر بر اندام افتاده و دل بر مهال نهان خوفهم من السراق و کف انزله
 مدارید یکی که منم درین میان ای فیما بینکم پنجاه مرد را جواب دهم ای اقوام و دیکه جوانان
 هم یاری دهند فلما قال هذا السلام مردمان را بلاف او دل قومی شد ای حصل لهم قوة
 القلب و بصیبت او شادمان گشتند بفتح الحاء الفارسی و بزاد و آبش سکر
 که درندای بذلو الزاد و الماء جوان را آتش معد بکسر العین بالا گرفته بود قریبه
 من قریبه لقی چند از سر اشتها تناول کرد ای الکلی و دم چند و بعضی نسخه قدحی
 چند از آن اشاره الی قوله لقی چند بیاشامید تا دیود روشن بسیار امید
 ای سکون و خوابش در ربود و جفت ماضی من خفتن بمعنی النوم لا الاضطجاع فقط
 پیر مردی بخت و جمان دید در کاروان بود کف المرفقا ای باران سکون النوم
 من ازین بدرفه شما بفتح الباء و سکون الوال و فتح الراء و القاف لفظ فارسی
 معناه حارس بقال له بالترکه و دندار و من قال بالترکه قلا و ز فاح بات بالمعنی الثاب
 بالمقام اندیشناک نه چنانکه از دزدان یعنی خوف من حارسکم استند من السراق
 چنانکه حکایت کتد آورد حکایتی که عزیز را در می چند بود شب از لوریان جمع
 لوری قال في الصحاح الفارسی طبر مشهور و طائفة مخصوصة والمراد هنا هو الکا
 و من قال بمعنی دزدان فقد الی بمعنی من عند نغتها خوابش بزدی خوف
 من سرفتم یکی را ز د و ستان نتر خود آورد فاعله ضمیر عوب تا وحشت تنهای
 بدیدار او اشاره الی قوله یکی منصرف که داند بالترکه دوند شبی چند در صحت

ای قدر کانت شلهبه خانه
 عن غلبة الجوع و عنان
 صبر و طاقت از دست رفتن

این سیدی علی

در کتب
 و کتب
 و کتب
 این سیدی علی

او بود و ذکر شخصی چند آنکه بر درماتش الضمیر راجع الی عرب و قدر فیه یافت ای اطلع
 بید و بیهوشی و سفر کرد ای فیه با جدا دان عرب را دیدند عربیان و کربان بکس الکاف
الفارسیه صفة مشبهة من کبر ستم گفتند حال چیست مکلف در ممالی ترا از زبرد بضم
الباء ای اخذ السارق کف لا والله ای ما اخذ السارق بدرق بید و قطع مهر کز این
زمار شتم ای لا اخلو من الخیر من الخیة تا یاد استم آنچه حصلت اوست ای ما علمت خصلت
 والمعاد ان احتر زعن العذو الظاهر عداوة زخم دندان و شمشیر بیاد الوحوشه بنرس
 و قدر عرف لعظه و معناه و خطا، من اخطا، وقال المخطی هنا یعنی بدتر است فاصل
 قوله بنرس بنشد بدالتا و اما خفت ههنا للوزن فیسبی ان یقال قوله هذا بنرس
 که نماید مضارع مجهول و القایع مقام فاعله ضمیر دشمن کجشم مردم ای ظاهر ادوست
 مفعول ثانئ التامیذای ضمر العذو الذی یرى صدیقاً اشتد من ضمر العذو الصریح فقد
 تمت الحکایة الیه اورد ما و ما کانت ههنا الحکایة کالجمله المعترضه شرع فی اصل کلامه
 چه دانید ای یاران بکسر التون من که این جوان هم از جمله دزدان باشند و بجاری بالباء
 المصدرتی و العیار معروف فی العرف و من قال فی محنتا الریحاح یقال رجل عیار
 ای کثیر الطراف و الحکمة فقد اصعب السهل در میان ما تعبیه یعنی مخلوط و مستور
 شعب باشند و من قال فی المصا و التعبیه عطر آمیختن و هی ههنا جبانه عن کوز مرقه
 الحال فقد سهی فی عبارت و الاصح ان یقول و هی عبارة عن کوز مخلوط و مستورا
 مطلقا تا بوقت فرصت بسکون التاء التکایار ان را خبر کند ای سر فقار السرا و پس
 مصلحتی ان می بینیم که مر او را لفظ مر را بد ما خفته بکذا ریم ای شکر که تا ما جوانان
 راند بیدر پیر استوار و محکم آمد و ما بتی بالباء للوحدة النوعیة از مشت زدن در دل
 که گفتند خین کونهم خالفین رخت بید اشتند ای رفعو المتاع و جوان را خفته بکذا
 بکذا اشتند ای تر کوه نا نا انکاه خبر یافت که افتاب برکتی یافت ای ابته من نومه
 شد

ابن سیرک جمع

ابن سیرک جمع

ابن سیرک جمع

ویرتیم

ابن سید علی

حين اشرفت حرارة الشمس على كنفه ستر بر اور ومن النوم وكما رواه ابن سید علی کبر ویدر
 بجای نبرد تشنه وند نوا قد عرفت معناه في محله وما تركه البيهقي في قوله قالهنا
 في الصحاح الفارسيه في الفتح لفظ فارسي بمعنى النعمه والغناء وبالضم اسم مقام من
 المقامات المذكورة في الموسيقى وفي بعض الكتب للاعبها بالضم وبغيره من بعضها ان لعبها
 بالفتح انتهى كلامه والمراد ههنا هو المعنى الاول واما النوى العزبة الذي هو جمع نواة
 التمر فلا نعلق له بهذا المقام هذا الكلام وماض به كلامه صحيح انه لا نعلق لهذا الكلام
 بالمقام كالايجي علم ذوى الافهام روى بر خاكن ودل بر مهلاك تهاد وبما خود همي كفت
 من ذا بجه تنى اى من الذى يظلمنى ويجبرنى وزم علم صيغة المجهول فعل من الزم اى ظلم
 بمعنى علق الزمام على رأس العيس بالكسر جمع اعىس كبيض جمع ابيض وهو الابل والواو
 للجمال وقد معتدته والمعنى من ذا الذى يجبرنى وبوقظنى والحال انه ظلم العيس للظلم
 وقيل في مختار الصحاح زعم اى نقدت في السيرة فالعنى من الذى يظلمنى ويضرب كربة الحوشة
 عنى والحال انه قد اذهب بالعيس وسبقت بالسرقة فبقيت منفردا ما يعنى ليس
 للغريب خبره سول الغريب ابن سید اسم وهو في اللغة من يونس بصاحبه
 درشته كند باخر بيان كس فاعل كند كه نابود با شد بطربت بس قيل في الترتيب
 غريبه خشونت شو كه ايد كه غريب چكوب كورمدى خيره وشراود بين سخن شلته
 الى مخون البيت بود كه باوشاه زان در نه صيدى از شكره يان دور افتاد بود يعنى
 فرجوان وطلبه ابن سلطان واجرى فرسه عقبه فوقع بسية بعيدا من جنود بالى
 سرش فرار سید اى فوصل فوق راسه وابن سخا شنيد ورميا نشي نظر كرد
 فاعله ضمير باوشاه زان صورت ظاهرش با كين ومطرد يدو وحالش پريشان
 فلما راه كند كن بر سیدش كه از كجائى و بدین جا كيه مقصود من جا يگاه چكونه افتادى
 يعنى كيف وقعت في هذا الموضع بر حى قدمه بيانه قبيل الابواب از آنجه بر سرش

كدر او كبر خبر ورميا
شور حاله كه در ميوه لاله

كدرشته

گفته شده بود اعادت کرد المراد به حکایت ما وقع علی رأسه من الشدائد کل زمان را
ببر و بر آید و نعلت و نعت و ادخل ما هو المعتاد و معتدی بیا الوحده مهمه ایا
او که و تا پیشتر خویش باز آید بدین بالا حاشی او شد اما ن شد و بر سبک
حاشی شکر گفت فلما انس شبانکه از آنچه بر سر او رفته بود ای وقع علیه از حالت
گشته بیان له وجود ملاح و آما و در دستایبان عطف علی ملاح و غدر بفتح العین
المجیه و سکون الال المهملة نکرک العا الوفاء عطف علی جور کار و اینان با پیری
گفت فلما سمع ابوه ما حکاه پدر گفت ای پسر نگویمت استفهام انکاری در وقت
رفتن تهنی درستان را دست دلیری بست است فلا یقدر علی الشجاعة و بیجا شیری
سکسته بیت چه خوش گفت آن تهنی دست سحرشور مقول القول هو المصراع
الکاجوی زر ای الذهب مقدار شعیره قیامت از بیجا من زورمان بتشدید النون
و هو التطل و یقراء هنا بالتخفیف للوزن پسر گفت ای پدر تاریخ شیری کینج بر تالی
ان لانه فوعی لا یصله و تا جان در خط نشی بر دشمن ظفر نیان و تا و اند پیریشان
گفتی خرم بر نگیی کل ذکر اوله خطر و آخره نفع و خیره بینی که باند که حانه ریحی
که بر دم بفتح اباء و به نشی که خوردیم چه حایه نوش حاصل کردیم اعلم ان بیان
نیش قدمه قول الحصن ذکر که نداری طافت نیش و اما نوش فرسویجی علی خفته
معان اسم مصدر بفتح الشرب و صیغه امر ما نوشیدن و وصف نر کین ای اذ اکتب
مع غیبه کونوش دار و بفتح العسل و غیبه من الاشریه الخلو و بفتح شجره صنوبر
ابدال من لفظ نوژ بالراء الفارسی و المراد هنا هو الرابع بیت که چه بیرون زر زرق
نتوان خورد و بفتح الحاء اللغافیه در طلب کامل شاید که دیگر خواص که اندیشه
کند لام مثل بفتی تین و بالنون بعد الاء بالترکه فاسح و صواته و بد کله ی جانور
مهر که ننگه فاعله ضمیر غواص و در بضم الال و تشدید الاء للوزن بفتح اللؤلؤ که غایب

بیت با لفظ نوش

قدمه قریب الابدایب چنگل یا طیم الفارسی و الفتح قریب زه الربیاجه **حکایت** **اسکندر**
 یکسر الحاف زبیر بن ابی التیمار الخدیجه که نسبت لاجرم تحمل بار کمرانی کند **قطعه**
 چه جور داستفهام انطاری شبیه شروز با الفتح و السکون ثم بالراء المعجیه العربیه
 غضب کلوب دیشی صرته برنج درین غار یعنی فی قعر الکهف والمعنی لاکمل الاسد
 العقوی شیئا فی قعر الکهف عالم بخروج الی القصد باز کسر الزاء للاضافه افتاد را
 ای الساقط والقاعد چه قوت بسکون الواو یعنی الغدا، بود بفتح الواو
 هذا استفهام انطاری ایضا فالمعنی لایکون للباری القاعد عن الصيد قوت کرتو
 در خانه صید خواهی کرد ای لولم تخرج من البیت للصيد وترید الصيد فیہ دست
 و پایت چو عنکبوت ای مثله بود فلما ذکر الاین فواید السفر بدر کف ای **پس**
 نوبت فی هذه الکرة فکل ترا یاوری بالیا، المنقوطة بنقطتين من تحت و فتح الواو
 یعنی معا و نت کرد فاعله ضمیه فکل و اقبال بسکون اللام رجبری قریبته للتسابق
 تا کلت بضم الحاف الفارسی و التاء للخطاب از خار و خارت و التاء للخطاب ایضا
 از پای بدر آمد ای خزیه قیدلها و صاحب دولتی و هو ابن سلطان بنور سید و
 بر تو بخشید و اعطاک مالا و ترجم کرد ای رجمن و کس حال ترا ای انکسار حال تنقوی
 و هو طلب الشئ بعد ما ضاع و الباء للوحدۃ جبره کرد ای شد ما انکسر و اصلح صغ استه
 و چنین اتفاق نادر افتد و بر نادر حکم نتوان کرد کما فیله التادر کالمعدوم **بیت** **صیاد**
 نه هر بار شغالی بیا، الوحدۃ و هو لفظ فارسی عربیه ابن آوی یقال له بالترکی خدیغا
 منه چقال ببرد بضم الباء، الاول و فتح الثانیة افتد که یکی روز بکنش الضمیر راجع
 الی صیاد بخورد و قیل فی الترجمه **بیت** **آوجی** چقال نیچه بر اولایه همیشه بر کون
 براغور آوجی قیلان دخی دیشه چنانکه یکی از ملوک پارس فی الزمان الماضی تکین
 بکسرت النون و الحاف الفارسی فص الحاف کمرانایه قدمه بر انکشته داشت ای کان

باز فارسی
 بازی عرقه

في خاتمه فص كشيء الثمن بانه اي تترقا بحكم نذوقه باثني و چند از خاصان گامه لوغان الصفا
 السلاطين بفتح الهمزة وبقوا بالمد و كسر الهمزة الاضافة شيناز كذا قلل حواجر
 حافظ في وصفه **بها** ساقى في باقى كذا و جئت نحو امي يا فخر كذا آب ركنا
 باد و ككثت مصلى را به و ن زفت فاعله ضمير يكي و فرمودت لك شترى را به كنيه
 غصداى عاقبه قبه مشهوره من كان نصب كره دند تا همه كه تير از خلقه اكثرى بكذا الله
 خانم اورا باشد اى صار ملكه اتفاق چهار صد حكم انداز بسكون الهمزة و وصف نر كيني و هو
 الذي حكيم و بدعي انه بصيب شالطة الرهي كه در خدمت او بود ندينداختند للاصابه
 جمله خطا كه دند مكره كود كه بيا الوصوه برباح اى على سطح رباط بكسر الراء بالسه كلابا شسر اى
 بيازيه تير از هر طرف انداختن بيا الحكايه باد صبا الظاهر ان التقيد بالصبا اتفاقى
 تير او را از خلقه اكثرى بكذا را نيد فلما التقيد سمه سماه منه اكثرى را بول بفتي تين
 اشارت الى كود كه ارزاغ بالبا المصدر و هو في الاصل بمعنى الرخاء والمراد هنا الاتيق
 داشتند على ما وعدوا الملك و نعت في قياس دادندش لفضله على الرماة الكثرة بيه
 بعد از اين تير و كان را بسوخت لثلا يكتف بالرى متره ثانيه گفتند كه چرا چنين كردى
 وكان عاقلا كفت تار و نوق اولين بر جاي بماند **قطعه** كه بفتح الطاف الفارسى و سكون
 الراء مخفف من كاه بود بفتح الواو اى قد يقع كثر حكيم روشن راى و صف نر كيني
 صفة حكيم بر نيايد اى لا يخرج درست نديبرى اى قد بظلم كاه باشد كه كودك نادان
 اى الصغير الجاهل بظلم بالفتحات بر ممدق بفتي تين زند تيرى **حكايه** در ويشتى
 را و بدم در غاري بيا الوصوه فيهما شسته و در بعض باب بروى خود از جهان
 بسته لا عتره عن الناس بالحكمة و طوك و سلاطين را در چشم همه او شوكت مانع
 لا استغناء **قطعه** هر كه بر خود در بكسر الراء سوال كذا اى فتح باب السؤال على
 نفع تا بيمد نياز مند بود بفتح الواو اى بصير محتاجا الى ان يموت از المدة المخصوص

بگذارد و پادشاهی کنی عقله بگوید که در بفتح الحاق الفارسی قدسه معناه و کسر
 النون لاضافه به طرح لفظ طرح اما وصف لفظی که در قفیه مجاز و بالغة او
 صفة لموصوف مخروف ای که دل مرد به طرح بلند بود ای بگون غالبی ای از ملوک
 ان طرف اشارت که دای طلب و قال که توقع بکرم اخلاق عزیزان آنست که بمان
وکل باموافقت کنی یرید الملک ان یالی العزیز المقامه و بالکل من طعامه شیخ
رضاد دای رضی به که اجابت دعوت سنت است لان البتح اذا دعی الطعام
اجابه دیگر روز ای غدا مکل بعذر قد میں برفت ای ذهب الملک لااعتد الرحی
العزیز عابد خواست ای قام و مکل راد کنار گرفت قدمه بیان و خطا من اخلا
فیه و تلطف کرد علی خلاف عاده چون مکل غایب شد ای راح من مجلس یکی از
اصحاب پیر سید شیخ را که چندین ملاحظه کرد پادشاه خلاف عادت بود در
چه حکمت ای کم یکن عادت تک تعظیم اهل الدنیا گفت فاعله ضمیر شیخ شیراز
بیت مهر که بر سماط پشتی یراد به اکل نعمته واجب آمد بخدمت شیراز
وقد وجد بعض النسخ قبل هذا البیت حاجت انکه پیش میر و وزیر
پشت خم می کنند و بالا راست وقد وجد بعض النسخ بعد البیت السابق
چون مکافات خیر توان کرد عذر بچار که بیا بدخواست مشور کوش تواند که
همه عمر بکسر الراء وی بفتح الواو و نشود و آز د و چنگ و و کذا دین شکید
بکسر تین ای العین نصیر ز نما شای باع و از ماری کل و نسرین نوع من الورد
یکون اصفر واحم ر آرد دماغ ای یتعم زمانه و کذا که نبود باش اکتله بالمذ
والکاف الفارسی بیر بفتح الباء الفارسی ای لوم یکن وساق ملث بریش
الطیر خواب توان کرد و المعنی بالسکر که او یمیق اولور من قال یکن ان ینالم الرجل
فقد ان بمعنی غیر معنی اللفظ بکون الراء بشد از بیر سرخس و اجله حائنه ای

ابن سید علی

ابن سید علی

هو الطور
والمشاع والراء
أو الاطمان مقابله الورد

کحل

يحصل النوم حال كون الحجر وسادة تحت الرأس ورقد حربه نه نبود دلبه مخواب
 وهو من نيام معك على فراش بیشما بالباء الفارسية دست توان کرد در غوش لفظ
 مركب من لفظ در و من لفظ اغوش وجعل اسمها واحدا اسم مصدر معناه بالتركة
قوجق خوبستن فمنه المصراع بالتركة الانكسار او لور كند وقوجق مفكره ابن شك مهر بهر بهر
 بالباء والجمع الفارسيين صفة من ينجيد بالتركة دولا اشق والمراد به الامعاء ومن
 قال وهو اشارة الى الامعاء فلم يعرف الاشارة صبرند ارد که باز د مضارع مجهول
 من ساختن بهر بهر فالمع بالتركة دور له بهر بهر ومن قال يعني مواقف کنه و منظم الاحوال
 شود فلم يأت بالتحقيق الحقيقي **باب چهارم در فواید خاصوشی** ای في فواید القمت
 من فکر کفیه و کف فکيه فهو انفع الناس وقيل الحكماء ملكوا الطكة بالقتت والتفكر و
 قيل انكون عظيمة بلا شوكة وقيل سلامة الانسان في حفظ اللسان وروى ان رجلا
 وقف على لقمان في مجلس فقال له السأ الذي ترعى معي في سلكه كذا قال بلي قال
 ما بلغك ما اري قال صدق الحديث والصمت مما لا يعنى **حکایت** یکی از دوستان
 کفتم استماع سخن کفتم مبتدا بعلت ان اختيار افتاده است خبره وبنه بقوله
 که در اغلب اوقات در سخن نیکی و بد افتد ای لا يقع الحسن في كل وقت بل يقع
 مخلوطا ودين دشمنان جز به بد نمی آید فان عيونهم ناظره الى القبح کفتم مخاطبا
 ای ای برادر دشمنان به که نیکی نیستند فيما ابراهام لطيف **بیت** مهر چشم عداوت هرگز
 عیب است والمراد ان العدو يري الكمال عيا عظيما ككس سعدى ودر چشم
 دشمنان فارست قبيل في الترتيب **بیت** مهر چو چشم عداوت عیب اولور اولور
 نه که سعدی چو کلد رعد و کوز بنه دکن **شعر** واخو العداوة ای صاحبها وقرینها متبا
 لا یمتر بصالح خبره الا و یلمن ضمیر الفاعل راجع الی قوله اخو العداوة وضمیر المفعول
 راجع الی صالح والتمز بالفتح بمعنی الاشارة بالعين والمراد به الطعن بکذاب اشتر

این کلمه را علم
 این کلمه را مع

بفتح الهمزة وكسر الشين صفة مشبهة من اشتر بالکسر یا شیه بالفتح اشتر ^{بفتح} اشتر
ای بطر و تکبر و هو وصف قوله كذاب والمعنى لا يمر من فيه بعض لرجل صالح الا وهو
يطعنه بانه كذاب متكبر **بیت** نور یکسر التاء کیتی فیروز وصف تزکیتی ای منور
العالم چشمه خور بدل من ذیر ادبه عن الشمس در نیاید ای لا بدخل و فی بعض
النسخ زشت باشد بچشم موشکل کور الکاف للتصغیر ای الفارة الصغيرة العیاء
والمراد الخفاش والمعنى لا تری الشمس عن الخفاش للعداوة **حکایت** بازگای
را همز اردینار لفظ غریب یا فیه مبدل من نون بدل علیه بحی جمع بالنون ای دنانیر
وقد شاع فی الفارسی علی معناه الاصلی وقد یراد به جنس الاثنان خسارت افتاد
فان امان غادر و راجح **بیت** کفت ای قال لابنه نیاید که این سخن را با کسی در میان
نهی یعنی لا تغفل هذا الخبر لاحد کفت ای پدر فرمان تراست نکویم ولیکن مرا بر فائز
این مطلع که دان ای اجعلنی واقفا که مصلحت در نهان داشتن چیست کفت
ای اجابه ابوه نامصیب د و شود بینه بقوله یکی نقصان مایه و هو مراد ف
سرمایه و من قال بل مقصود منه فقد حکم من عند نفسه و دیگر شمانت همسایه
قدمت بیان انشامته **بیت** مکنهی من کفتن انده بجمع اندوه بل مقصود منه که ایقال
فی کوه که بضم الکاف بلا و او خویش باد شمانه ای لا تغفل مع نفسك بالاعداء که لاجل
گویند ای بقولون لاجل و لافوق الآب الله العلی العظیم استغرابا و تحرینا شادی
کنان حال من فاعل گویند و هو ضمیر دشمنان **حکایت** جوان بیاء الوحده خردمند
صفتی که از فضایل خطی و افراشت و طبع لطیف چندانکه در محافل جمع محفل یعنی مجمع
دانشندان نشسته بیچ سخن تکفتی بیاء الحکایه فیها باری پدرش کفت ای
قال ابوه مره ای پرسو نیز از آنچه دان چرا نکویی کفت تر سم که پرسندم ای سالتونی
و من قال ای سأل عن فام يعرف معنی اللفظ و لم يعرف ایضاً ان السؤال متعده بنفسه

این کوهی علی

گفتونی

این کوهی علی

قال الله تعالى فاستلوا أهل الذکر ان کنتم لا تعلمون ازا یجہ ندائم و مشر مساری بریم و
 بعض النسخ بشر مساری شوم **نظم** ان سیدی که صوفی بیاء الوحی بعد الیاء
 الاصلیة الکسور من کوفت بالواری مستقی من کوفتن بالکاف العزیز زیر ظرف لفظه
 می گفت کوفت نعلین بفتح اللام تشبیه نعلن فی لغة العرب و بکسر اللام بسن تشبیه
 فی استعمال الفرس و التکرک و من غفل عن الامر الشایع المستغنی عن البیان قال بصاد ف
 فی لغات الفرس خویش للاحکام بکسر الهمزة یعنی چند مفعول کوفت استیش
 کرفت ای اخذ که سر مینک بیاء الوحیة فاعل کرفت و قد عرف معنا ما که بیان نعلن بریم
 ای علی دایمی بندامه من بستن فلو سکت من ضرب السمار علی نعلیه سلم من تکلیف
 الفاند و وقع فی بعض النسخ **بیت** کفنه ندر کس بانو لاری لا یترض کن احد و لیکن چو
 کفتی دلیش بیار **حکایت** یکی را از علما معبیه مناظره افتاد با یکی از ملاحد لعنه الله
 علیه و با او بحث بر نیامد ای می بگلب علیه سپر پیداخت ای ترک المجالزه و بر کشتن
 بالکاف الفارسی ای انصرف کسے گفتن تو با چنان علم و ادب و فضل و حکمت باج
 دینی برید القائل ذکر الحمد بر نیامدی گفت فاعله ضمیر یکی علم من قرآنست و حدیث
 و گفتار مشایخ و او بدینها معتقد بکسر القاف نیست و نمی شنود ای لا یقبل و مرشدی
 کفر او چه کار آید بل لا ینعی فی ان اسمع کفر **بیت** آنکس که بقران و خبر المقابله یقتضی
 ان یراد به خبر الرسول الی الحدیث و المحل یقتضی التعمیم و من قال یعنی اخبار انبیا و
 اولیا و مشایخ فقد جزم من دلیل قاطع ز و شرعی خطاب من رهیدن آنست جوابش
 که جوابش ند می خطاب من دادن **حکایت** جالینوس اسم حکیم مشهور را بله را دید
 دست در که بیان بکسر النون دانستند که زده و در حقی کرده گفت اگر این دانا بودی
 کار او با نادان باین جایکه مقصود من جایگاه یعنی از همه درجه تر سیدی **شعر** دو
 عاقل را بنامشانی لا یکنون لعاقلین کین و بیگاری بغض و حرب قدمه میان لفظ بیگار

ومعناه ومن قال يعنى لا يكون بين كل عاقلين تباعض و حرب فم يات بمعنى اللفظ
 ثم دانى بيا، الوحد سبب ذى لا يعاند عالم باسب كسار يعنى مع رجل خفيف سببه
 لان لفظ سار يفيد الكثرة واصلا زار وهو موضوع للكثرة وباللغة مثل كزار و
 يقرب زاؤه سينا وجوبا اذا كان ما قبله حرف حلق نحو خسار و جوارا في غيره
 كما فيما نحن فيه اكر نادان بوحد سخت كويد في مقابلة العاقل حرد مندش بزى
 دل كويد اى العاقل يثبته بالملامة و صاحب دل نكه دارندموى اى يحفظان شعرا
 واحد ايجت لا ينقطع وهذا كناية عن كمال الموافقة هميدون بالترك شوبله كه كذا في
 بحر الغراب ومن قال في شرحه هميشه فام يتحقق معناه سر كته و ازرج جو پي بايا
 المصدرى فيها بيان لقوله هميدون و لفظ ازرج في الاصل بالمد و سكون الراء المهملة
 بعد الراء المعجمية المفتوحة التعظيم و مهمنا يقرأ بفتح الواو العاطفة و سكون الالف
 للوزن اكر به هرد و جانب جاهلانند اى المتخاضمان اكر زنجير باشد اى فيما بينهما بكسالة
 بالخالف الفارسى مضارع من كسلانند و هو مستعد و من قال و هو مهمنا يعنى كسختن
 فقد جوز كونه لازما و ليس كذلك يكر رازشت خوى داد دشتام قدمتره زمان ايشان
 في حكاية پسر مارون تحمل كره و كفت اى خوب فرجام قديتا معناه مناكل بترزام
 كه خواهم كفتن اى قد قرنا معناه و خطا، من اخطا، فتذكر كه دائم غيب من چون
 من نذاع و تا وجدنا البينين المذكورين في بعض النسخ هنا و ردناهما **حكاية** سبحان
 بالحاء المهملة و الباء الموحدة اسم رجل معروف في ديار العرب بالفضاحة و البلاغة
 و اسم ابيه و ايل بايا، التحيانية حذف لفظ ابن لما عرفت اى اداة مفعول هنا و فصاحت
 في نظرية ناه اند اى وصفوه بانه لا نظيره في الفضاحة سالى به سر جمعى بيا و الوحد
 فيها سخن كفتى بيا، الحكاية و لفظ را مكرتر نكردى و البيا آن كالا و ليا ن و اكر مهمان معنى
 تكرر اتفاق افتادى بعبارة ديكر بكفتى و من قال في عبارة المتن و اكر مهمان لفظ في

ابن سيدى

لا يجمع لفظ زار و سار

ابن سيدى

ابن سيدى

ابن سيدى

تلكم انك

ابن سيدى

مقابله بهمان معنی قائم یفرق اللفظ من المعنی و از جمله اداب ندمای ملوک یکی اینست
 قدمه بیان الندما **شعری** سخن که چه دلیند و صف ترکیبی و شیرین بود بفتح
 الواو سزاوار تصدیق و تحسین بود لکن صادقا حسنا چو یکبار کفنی مکنوا پس
 بالباء الفارسی که حلوا چو یکبار خوردند پس بالباء العربی بفتح فقط فاذا لمان
 اکل الخلاء **شعری** فی العادة فالطعام اللذیز یبغی ان یصدر منک سرة و قیل فی الزجوة
شعری چو سوز که چه دلیند و شیرین اولاه اشیدان اینان و تحسین قلا چو سوز که دلیند
 دیکلینه که حلوا چویندی قوا مغلینه **حکایت** یکی را از حکما شنیدم که می گفت
 هر که کسی بجهل خود اقرار کند ای لایعترف احد بجهله مکر انگس که چون دیکری
 در سخن باشد منور قام تا که نه کلامه او سخن آغاز کند فانه بعترف بجهله **شعری**
 سخن را سرست ای خود مند و بن عطف علمه کما ان للشجر راسا و عرقا کذکر للکلام
 رأس و اصل میا ورنهی من او ردن سخن در میان سخن فاصبر حتى یتع کلام الآخر
 خداوند بفتح صاحب تدبیر و فرینک بفتح الکمال و هوش بفتح العقل نکوید سخن
 تا نیند خوش بفتح خاموش صرحت بحر الغرایب به واستشهد بهذا البيت و من
 قال مقصور من لفظ خاموش فقد ادعی من عنده و قیل فی الزجوة **شعری** سوز که
 اول و آخر و اربعین سوزی را سینه قویم صقین شوک غفل و تدبیر و اوضی
 و از سوزی اندر سوید که دکن دور لاره **حکایت** شی چند از بندگان سلطان محمود
 گفتند حسن میمندی را و هو وزیر که سلطان امر و زتره چه گفت در فلان مصلحت
 گفت فاعله ضمیر حسن میمندی به شما هم پوشید فاندای بقول لکم گفتند فاعله ضمیر
 بندگان نمودستور بضم الهمال هو اللفظة الذی فیه قوانین الملک ثم نقل منه ال صاحب
 ذکرا لدفتر یعنی وزیر کبیر مملکت آنچه با تو گوید من الاخبار الخفیة با مثال ما گفتن روا
 نداد ای لایقول لنا گفت با اعتماد آنکه دانکه بکسی نکویم پس چای بر سید

بيت نه مهر سخن که بدانند بگويد اهل معناحت اللفظي مصروف بمجوع المصراع **بستر**
 بستر بيد الراد شاه سرخو بختن شاد بد باخت ال لاينفي لاحد ان يلعب بسره
 بافتار ستر الملك فانه سبب للمراي **حكايت** در بعضي نسخ ستر الى بياده الودعه والبيع
 قد يطلق على الشراء فهو من الاضداد مترادف ودم فالعنه كسنة في شراء بيت مترادف
 جهود كسنة من اراد خد ايان جمع كد خد وهو صاحب البيت كما مترادف حكاية
 مطرب في قول المص كد خد ارا كغم كد بهر خد ايان ومن لم يعرف المعنى سكت هناك و
 قال من ايقا كد خد ايان يتولى امر البيت وده خد ايان يتولى امر القرية ونظير كد خد
 مضاف ال قوله قد تم اين محتمه وصف اين خانه چنانكه هست في نفس الامر زمن
 بپرسن في اعلم باحواله بخر بالحاد المعجوه والمراد المهمله امر من خريدن بكسر الحاء في الاصل
 وقد فتح كه ميج عيب نداد اى اشتباه فانه لا عيب فيه اصلا ومن ظن ان لفظ
 الجز بالجمع والراد وقال في شرحه بعضا زمن بپرسن از او صاف اين خانه غير از اين
 وصف كه ميج عيب نداد ثم قال لانه يشير الى ان كونه غير عيب مشهور معلوم
 لكل احد بحيث لا يحتاج ال التفتيش فقد غلط في المعنى اذ الغلط في اللفظ يستلزم
 الغلط في المعنى كغم جز انكه توهم ايه او ببي وهو عيب عظيم **قطعه** خانه را كه چون
 توهم ايه است مضمون هذا المصراع مبتداه بفتح ال وال درم بسكون ايم الوزن
 سيم كم عيار بفتح العين اى المفضوش ارز قيمه تقديم وتأخير يعنى درم ارزد كه
 ان سيم كم عيار باشد ومضمون هذا المصراع خبر ليكن اتيد بشد يد ايم وقد عرف
 وجهه في وجهه في اول الكتاب والوزن يقتضى التثنيه ومن قال كه اسمعت من
 بعضه الكمل اعرف بانه ليس منهم واري اربه النسبه كما سمعت في قول المص بكي را
 بلطف اميد وار كه دانيدن بايد بود والمعنى بالتركه ليكن اميد لو اولم كركه پس
 از مركه توهم ايه ارز قيمه في الترجمة **قطعه** به او ك فو كشمي سن اول سن او ندرم

اين بيت را

اين بيت را

اين بيت را

سیم کم غبار ذکر لیکن امید الماد و تاریخ بن که سن او لیکن همزار ذکر **حکایت**
 یکی از مشیر پیشین امیر دزدان و رئیس هم رفت و شنا گفت طعمانده فرمود ای
 امیر دزدان تا جاید اش بر کنند بفتح الکاف و بعضی نسخ هستند و از آن بکر
 التوال بد کنند بضم الکاف ای یا خذون ثوبه و جز چون من القرینة سلطان بغنی بن
 و الکاف الفارسی جمع سک در فغای او افتادند خواست اراد الشاعر تا سنگی
 بردارد بفتح الکلاب زمین رخ بسته بود ای کان انخذت الارض عاجر شدای
 لم یقدر علی رفع الحجر کف این چه حرام زان مرد مانند بشیر الی اهل القرینة که سک
 را کشان اند و سنگ را بسته و لما قال الشاعر من اللطيفة از غرضه بشنید و تجزید
 استعجبا کف ای حکیم از من چیزی بجواه کف جامه خود می خواهم اگر انعام فرمای
بیت امیر بختیغ المیم بود بفتح الواو آدمی بخیر کسان جمع کس مرا بخیر نو
 امید نیست بشنید المیم شمر مرسان **مصراع** رضنا من نوالک بالرجل النوال هو العطاء
 والرجل اسم من رجل یرحل رجله و کلمة من بعث البدل ای رضنا بالرجل بدل نوالک
 سلا دزدان را ای کبیر هم و کبیر هم و کبیر هم بر و رحمت آمد جامه اش بفرمود و قبا
 بالمرکة او که ابق قفطان و پوستین بعث الف بفتح الفاء بران مزید کرد و دردی چند
 بداد فی الحکایة فضیلة القناع من وجهین احدیها انه لو قنع لم یسلب ثوبه و طمع
 سلب و اما انه ما قنع بثوبه زید علیه و فیها فائقة السکون فان سلب ثوبه اما وقع
 بکلامه **حکایت** منجمی بگانه خود در آمدای دخل فی پسته مردی بیگانه را دید فییه بازن
 او بهم نشسته فلما راه المفتح دشنام داد و سقط کف و فتنه و آشوب عطف
 نفس بر خاست ای قام صاحب دلی برین واقف شد و کف **بیت** ثوبه بواج
 فلک بفتح الهمزة و سکون ضده الخفیض و ههنا بقره ابوصل الهمزة للوزن چه دان
 چیست من الحوادث التي تنزل منه چون دان که در سرای تو کیست من الاشخاص

وفي الحماية فابتدأ السكوت فان النجم رفع صوته وقع الغفاحة **صكابت** روى
 ان رجلا دخل بيته وراى رجلا اجنبا جالسا مع امرأته فاراد ان يرفع صوته قال
 ذلك الرجل الاجنبي اصبر يا الرجل انصح لك فانك لو افضيت هذا السيرة بلزمت
 ان تطلق امرأتك الجميلة فيلزمك الندامة من فراقها وان سترته لا يطلع عليه احد
 فنام الرجل ساعة فقال اخرج من بيتي يا ملعون **صكابت** خطيبي كبريه الصوت
 خود را خوشن آواز بنداشت يعنى كان خطيب فيج الصوت ويزعم انه صن
 الصوت وقر يادنه فانه برداشت بناه على ظنه ان الناس يتلذذون بصوته كغنى
 يعنى لو سمعت صوته لغلت في حقه تعيب صوت الغراب واما تسمى بغراب
 البين الى غراب العراق لان العرب كان يزعجونه اذا خرج المرء من داره ونقيه فهو
 دال على العراق بينه وبين مطلوبه وربما كان اوست ان في موضع يخرج اصواته
 منه والمراد ان صوت الخطيب المذكور كصوت الغراب المزبور يا ابن ان انك
 الاصوات الى اقبحها للصوت الجمية در شان او شعر اذا نطق من باب ضرب الخطيب
 الظاهر ان اللام للعهد ابو الفوارس بدل منه او عطف بيان اذا اردت كنية للجار
 له الجار مع المحرور خير مقدم صوت مبتدأ مؤخر والجملة الاسمية جواب اذا اي هذا
 صفة صوت يقال هذا البناء اذا كسر وضعضع اصطر بكسر الهمزة وفتح الطاء
 المهملة وسكون الخاء المعجمة قلعة من قلاع فارس والمعنى اذا رفع الخطيب المذكور
 صوته بلمة من فرط قوته وخبونته اصطر فارس مع استحكامه اذ الصوت القوي
 له تأثير في هدم البناء ولهذا استعان في هدم الحصون باصوات البوقات مردمان
 ديه بالبا، عم الاصل الى اهل القرية بعلت جا هي كه داشت ال سبب منصب بلقيش
 هي كشيدهند واذيشتن مصلحتي نديدند الاذية عم وزن البلية يعنى الايذاء تا يكي از
 خطباي ان اقليم كه باوى عداوت نماي داشت كما هي معرفة بين اهل الجاهات

يقال نعب الغراب اذا
 صاح غراب البين يعنى
 الباء وسكون الباء نوع
 من الغراب

جوانی بیع الی او ایام
ام الامام علی بن ابی طالب
و سایرین که در حدیث آمده است

بارها پیرسیدن او آمن بود گفت چنان دیدم که سزاوار خوشن بودی معنا
 بالترکی سنگ بز خوشن آوازکی واریش و مردمان از نفس بفتی بن بود در راحت بودند
 برید از علی خلاف حالک فی البقطة خطیب اندرین طنی پسندیشید ان تکلم فیہ سلفه و گفت
 چه مبارک خوابیست که دیدی که مرا بر غیب من مطلع کرد ایندی معلوم شد که آواز تا
 تا خوشن دارم و خلق از نفسم در رنجند طبر الرویا تعبیر احنا جبت انتقل من
 الاضق نوبه کردم که دیگر خطبه خوانم جز با مستک **قطعه** از صحبت دوستان
 بر بجم کسر الیاء مضارع منکم من رنجیدن که اسامع ما الاساقفة و من قال و يجوز
 فتح الیاء بمعنی در بجم کما مر فی قوله بر و زشب پره او بمعنی بر کما مر فی الیاء جنة
 قوله پشت باب فقد و هم القبیح حسنا و کان محتاجا الی مثل هذی الرویا کما خلاق
 بدم حسن نمایند الی کوبضه الطاف العزیز بالترکی فنی دشمن شوخ چشم اراد به
 اطلع او الجنس بعزیزه الی رذیف الاجر و جالاک هذا المصراع مرهون تا غیب مرا
 بمن نمایند و التحقیق ان الذي ینتمک علی عیبک هو صدم بقل **حکایت** کان عمر بن الخطاب
 رضی الله عنه یقول رحم الله امرأ اهدی الینا عیوبنا و کان اصحاب الینتدم کملوننا بحیوهم
 هدا یا فیما بینهم یریدون الاصلاح **حکایت** یکی در جامع سنجاریه بنطوق بمعنی بیخراجه
 بالکل نمازای اذان گفته بیاء الخلیفه با و از بیاء الوحده که مستمعان را از وای
 من ذلک الصوت نفرت بودی لغضا عته و صاحب مسجد امیری بود عادل و نیکو
 سیرت خواستش الضمیر المستتر راجع الی الامیر و ضمایه المفعول الی یکی که دل آزرده
 کردد بالکاف الفارسیه گفت ای جوا غره داین مسجد را موذنان قد بینه که مهر یکی را
 از ایشان ای لکل واحد منهم پنج دینار درار یکسر الهمة ای وظیفه است و تراه
 دینار دهم تا بجای دیگر روی بفتح الراء و کسر الواو و سکون الیاء للخطاب برین
 اتفاق افتاد و بر رفت بعد از مدتی بیاء الوحده و فی بعض الشرح در کتبی پیش

ابن السیرت علی

تعدد عییم همنه و کمال بینه
لان نظرم بعین الارادة خارج
کل و یاسمن نمایند

امیر باز آمد و گفت ای خداوند بر من صیقل کرده ای که بدو دینارم ازین بقعه بر بدو المصیبه
 روان کرده ای آنجا که رفته ام ای الآن راضی اند که بیست الی عشرین دینار می دهند که بجای
 دیگر روح قبول نمی کنم فلما اتمم كلامه امیر بگفت بدو و گفت زینهار رشتای که به پنججاه
 دینار هم راضی شونید **بیت** به نیتش بالتر که کسر کس نکرانند مضارع منفی من خراشیدن
 ز روی خار بجمع اخرج الصلت لا یعنی المتاع الخریه کل بکسر الما ف الفارسی یعنی الطین
 مفعول خراشید چنانکه با کل درشت بکسر التاء للاضافة نومی خراشید فاعله با کل درشت
 دل مفعول خراشید **حکایت** ناخوش آوازی بیانک بلند قرآنی خواندند در مکان صاحب
 دلی بر و بگذشت و گفت فاعله ضمیر صاحب دل ترا مشاعر الی الوطیفة التي تؤدی
 ایکن کل شهر چندست گفت فاعله ضمیه ناخوش آوازی هیچ الی لا و طیفة الی گفت پس
 این زحمت بخود چرامی دهی الی برفع الصوت گفت از بهر خدای خوانم و المعنی بالتر که
 الله ایچون او قورم گفت از بهر خدا بخوان **بیت** اگر تو قرآن بدین نطق بفتی تین الی علی
 الاللوب خوانی نیا، الخطاب بیدری بضم الابداء الاول و فتح الثانية رونق الی حسن
 سلمان الیاء مصدر تیه **باب پنجم در عشق و جلاله** العشق فرط الحب وقیل لا یکن
 تعریفه و اما يعرفه من ذاقه کما قال مولانا الرومی **بیت** مهر چه کویم عشق را سز و بیان
 چون بعشق آیم نجل باشم از آن و حد الشبَاب من البلوغ الی خمسة و ثلثین و بعد کملوئ
 الی خمین و بعد شیخوخته و قیل الانسان فی الرحم بسی جنیا و اذا ولد و لیدر او اذا
 مضی علیه زمان قلیل ستمی طفلا و بعد صتیا و بعد مرهقا و بعد خلا ما الی ان یبلغ
 سبع عشرة سنة ثم منه شباب الی اربع و ثلثین ثم منه کمال الی احدی و خمین ثم منه
 شبخا الی آخر العم **حکایت** حسن میمندی را گفتند که سلطان محمود چندین بند صاحب
 جمال دارد ای که غلمان کثیره بجلاچ که هر یک بدیع ای غریب چنان اند چگونه است که با
 هیچ کس از ایشان بیاید و محنتی ندارد الی کس لا احد منهم میل و محبة چنانکه با ایار

ای کما حبت الذی کان له الیه که او را زیاد حس نیست گفت فاعله حس جمع مذکر صریح
 در دل فرود آید ای کل شیء یدخل فی القلب بان حجة القلب در دیدن کون نماید **بیت** هر که
 سلطان مرید ای محبت او باشد فذلک الشخص کرم همه بد کند بگوید **بیت** کما ورد فی الخبر حبلک
 بالشیء یعیلک و یبغی و انکر را پادشاه بیند آرد ای برق السلطان کش از خیل بکسر اللام
 للاضافة خانه الخیل فی الاصل الفوسان والمراد به کبار البیت شوازه مضارع متعین
 نواختن ای لا یلتفت الیه احد من کبار اهل بینه و بعضی الشیخ از خیل و خانه
 بالواو العاطفة فالمراد من الخیل اهل العسکر و من خانه غیره **قطعه** کسی بدید
 انکار که نظام کند الا صورة یوسف عم نشان صورت یوسف بالاضافة فی اللفظان
 و مهد بنا خود ای بخیر من حسنه بالغیب و کز چشم ارادت نکه کند فاعله ضمیه کسی در دیو
 ای الشیطان القبیح فرشته ایثن الضمیر راجع الی کسی نماید فعل جمول ضمیه المستتر
 راجع الی دیو چشم که روح الکرمه و به تخفیف الراء اللالکة المقربون و مینا بقوا الی
 لفظ که روح بنشد الراء للوزن **حکایت** گویند فی القصة خواجه را بنقل الهمة للوحدة
 فیها نادراطن صفة بنقل بود و باوی اشارت الی بنقل بر سبیل موذت و دیانت نظری
 داشت فاعله ضمیه خواجه بایکی از دوستان گفت شطایفه من العبد در بیخ اگر این بنقل
 من با چنین حسن و شمانلی که دارد فان جمال فی الغایة زبان دراز وصف ترکیب و در اوس
 بنودی گفت فاعله ضمیه یکی الی برادر چون اقرار دوستی یعنی محبت که دی توقع فرزند
 مدار غلله بقوله که چون عاشقی و معشوقی الیاء مصدریه فیها در بیان آمد ما کنی حلوک
 و ابیان کلا و لیان بر خاست الی ارتفاع و انعدم بل انعکس کما قال **قطعه** خواجه اینست
 بری رصارت الی المولای مع الفلام الذی وجهه لاجن جو در آید ای دخل بازی با لیا
 الاصلیه و خنل عطف علی بازی چه عجیب که جوانی مثل خواجه ناز کند فاعله ضمیه بنقل و
 فی بعضی الشیخ جو کند و بنی الی خواجه کشد بار ناز ای حمل الغنیم چون بنقل ای بقیه

المولى على مثال العبد وجون كالعبد الصابر على المشاق وقيل في الترجمة **قطعه** خروج
 چون جن بگفتی قولی ابله کلمه شادی به وایل خنله نوار تا را بیل بقول افندی کنی باز بگو
 چکه بوجون بنوی **حکایت** پارسای را دیدم بجنب شخصی بیاء الوحدی خبره که قمار ای
 اسیر و رازش از پیرن بر ملاضتد اخللا افتاده لعدم قدرته علی کتمان العشق چند آنکه
 ملامت من اللوح للمعالمه من القول دیدی من الجیب والرقیب و غیرهما و غرامت
 من العفرام ای الشر الدایم والعذاب کشیدی ترک نصایح وهو الاشتیاق فی العشق
 نگردی و کفنی **قطعه** کورته مقصور من کوتاه نکنم زدانت دست ای دیدی در خود
 بزنی بشیخ نیرم ای و لوضر بنی بالسیف العارح بعد از نوملاذ و معجم قدره بیانها
 فی حکایت دزدان عرب و المیم فی الک الممتکلم نیست و یبغی للجب ان لا یرجع الال اطمین
 مهم در کلمه در بعضی باء الالصاق نوکر نیرم از قدره بیان نوکر نیرم ای ان فرست فلا افر
 الا ایکن باری ملامتشن الضمیر راجع الی پارسای که در کفتم بیان الملامت عقلی نیست
 راجه رسید که نفس خست غالب آمد فان حب غیر الله من الوساوس النفسانیة
 و غلبته زمانه بیاء الوحدی بفکرش فرورخت بالترکه فکره کالدهی و کفنی **بیت** هر جا
 سلطان عشق آمد نماند مهور قوت بازوی نقوی را بالاضافة فی اللفظین محل فاعل
 نماند پاک دامن لفته مثل دامن چون بالامالة یعنی کیف زید بکسر الزاء و فتح الیاء مضارع
 من زیستن ای کیف بعیش طاهر الذیل بیچاره فاعل زید و فتان تا کر بیان در وحل
 بغتتین الطین التریح **حکایت** یکی را دل از دست رفته بود کنایه عن تعلق القلب
 بالضر و حبه و ترک جان گفته ای قاله فعلا ای بلسان الحال او قولاً ای بلسان القول
 و من لم یعرف المعنی قال فی شرحه کرده ثم قال و له نظایر فی سنن اللغة بل فی هذا الکتاب
 هذا و هو افتراء حقیقه و لو حمل علی المجاز لا وجه للتخصیص باین اللغة و باین الکتاب
 و مطر بصره الی الشیء الی ارتفع نظرا و جانی خطر تا کنگونه ابن السلطان کما سیرت

ابن سیرت

بفتح المبین و باطال المله
 اسم مکان من فتح و

به و ورطه صاکن الی الورطه بمعنی الرمالک فالاضافه بیانیه نه لغه که مصدور شد بر آنکه بکام
 آید بالکاف الفارسی ای کمین لغه بتصویر آن بانی باطنک یا مهر علی که در دام **اقتدیب**
 چو در چشمش شایه با جمع محبوب همنایا بید زرت انشاء الخطاب و الخطاب هو العاشق
 والمعنی اذا لم یلتفت المحبوب الی دینار که زر و خاک یکسان نماید مضارع مجهول **بیرت**
 الی هاستیان عندک ایها العاشق من حیث عدم التوصل به الی المطلوب یا ران بنصیحتن
 الباء بمعنی مع کفتمه ای قالوا له ازین خیال محال و هو الوصول الی هذا المطلوب **نخب**
 بالنون بن الجیم و الباء ای تبعه کن که خلقی ای جماعه کثیره مهم بدین هوس که نواری
 اسیرند و پای در رنج کثایه عن الابدلاء القوی بنا لید و کف **قطعه** دوستان کو
 بضم الخاف الفارسی تاکید و قدمه بیانیه او التقدیر دوستان را کوا ای قل لکم بضم
 مکئید و من لم یعرف المراد قال لفظ کو معجم زاید که مراد بید و هو بمعنی انسان العین *این اسیران علی*
 و قد استعمل بمعنی الصین مطلقا و الظاهر ان محمول علی الحقیقه و من قال الی دین دل *این اسیران علی*
 فقد تکلف بر ارادتهست فالاراده قد یرى بانار ما جنگ جو یان و صف ترکیبی بزور باز
 و کشف بکسر الخاف العزیه و سکون التاء بالترکه یفرن و سکون الفاء للوقوف فیجوز
 اجتماع الساکنین فیه دشمنان را کشف بضم الخاف العزیه و خوبان دوست
 الی الحجاب یقتلون الضدین و قبله فی الترمیمه **قطعه** دوستانه دیکر نصیحتن الی سون
 بن اکل کوز لرح ارادتنی جنگ اید نکر کو جلد قوتله قتل ایدر لر عدوین دوست بنی
 شرط محبت نباشد ای لیس شرط المحبته بانذیه جان بالاضافه و سکون النون
 ای بفکره و المراد خوفه که سکون التاء مفعول مقدم لقوله کرفتن فی قوله از مراد
 بکسر الیم بمعنی المحبته هنا و کسر الراء لاضافه جانان سکون النون بر کرفتن **شعری**
 نو که در بند خویشتن باشی ای مادام تکیون فی ندبیرک و نیخاف من مهلاک عشق
 بازی دروغ زن باشی معناها بالترکه عشق باز لغی بیان او رجی اولاسن فقوله عشق

اینجا سبب است

بازی مقبول لقوله در نوع زن ومن لم يعرف المعنى قال يقع در عشق بازی که نشاید
 بدوست راه بردن المراد به هو الوصول الیه شرط یا رستت بالباء المصدرى المراد
 به المحبة الصادقة در طلب مردن **رباعی** ضیغم با طاء المعجمه ای اقوم چو نمائند بکون
 النون والذال ای لم یبق یسثن بالباء العریة ازین تدبیرم والمراد من القیام هو
 الانتصاب وعدم الفرار فطمح بهم شمشیر زندیا بصرم لقتلی که دست رسد که
 استیش کبیرم کنایه عن الوصول وجزاء الشرط محذوف ای فیها ونعمت من الخطر
 ورنه قدمه رف اول کتاب بروم بفتحی الراء والواو به استانش میرم فالعشق
 الصادق لا یخاف من الموت متعلقانش را که نظر در کار او بود ای بنظرون ال
 عمله وحاله وشفقت بروز کار او عطف علی ما قبله بندش بالباء الفارسیه دادند
 ای نصحوا له وبندهش بالباء العریة نهادند ای قید وها سودی بیاء الوحده نداشت
 اصلا ای لم یفعل له فایده **تأیید** در داکه طیب ف ذکر لفظ در د و طیب صنعه صبر
 می فرماید من اکل السكره والمراد بالصبر الشیء المعروف بالمرارة ای یا امر الطیب الکل وین
 نفس حریص را شکر می باید **شعور** آن شنیدی بیاء الخطاب استفهام که لشاهد بیاء
 الوحده بنهنت بفتح الباء وضمن النون والراء متعلق بقوله می گفت با دل از دست
 رفته را می گفت ای کان یقول محبوب بالاضفاء لعاشقه تا تراه قد خویشتن باشد
 مرمون پیش چشمت چه قدر من باشد مجموع البیت مقول القول پادشاه زان
 را که مطلع نظر او بود خبر کرده ای قالوا له جوان بر سر این میدان مداومت نماید
 ثم وصفوه خوش طبع وصف ترکیبی وشریب زبان وصف آخر سخنهای لطیف
 وکتهای غریب ازومی سنویم کما موعاده العشاق چنین معلوم می شود که شعور
 بیاء الوحده لفظ شعور بجی المعینین احدیها بالترکیه طوز لو والآخر بالترکیه اور کو که
 باغی سبندن ایل بری برنه قارشور **ربیع** که عدالت کند تدبیر عالم بنا شد در جهان

طیبا لفظ شعور

هرگز شرف و شورشور کذاغ بحر الغرایب و قدیر ادریه الخلط و الاضطراب و المراد منها المعنی
 الاخیره و من قال یعنی فتنه عشق فقد اذیع من عند نفسه و قد وقع فی الفتنه
 و الورطه فی قول المصنوع شور بختان بآرزو خواهند در سر دارد و سوزی فی بحر
 الغرایب سوزنا مع مصدر من سوختن و بجای ایضا صیغه امر و وصفانه کیتیا و
 المراد منها هو الاول در دل لفظ دارد معدر شیدای معنی المجنون و المقحبه قاله فی الصحاح
 الفارسیه بالکسر و ان اشترو بالفتح صفت الالمجنون و المقحبه می نماید فلما فصلوا
 حاله پیشتر دانست ای علم ابن السلطان دل او بکینه او ست ای عاشقه و این کرمه
 بلا یعنی الطاف الفارسیه بمعنی الغبار بهر آنکه بکینه او ست مرکب بجانب او راند
 فی میدان جوان چون دید که شاه اذان بنزد او عزیمت بکسر ایچم للاضافه آمدن دارد
 بکرمه است ای بکی و گفت **بیت** آنکس که مرا بکشت باز آمد پیش من ای جا به بنایدی
 ما تا بمعنی یشبه هنا که دلش سوخت ای احترق قلبه بهر کشته بفتح الطاف العرفه
 ضوینش ای رجم مقتوله چند آنکه ملاطفت کرد فاعله شاه زان و بهر سیدش که از کجای
 سأل ان من ای مکان و چه نام داره ای ما اسمک و چه صنعت داری فلما سأل ابن
 السلطان جوان در قعر بحر مودت چنان غریق بود که مجال دم ای نفس بفتی تین
 زدن نداشت **بیت** اگر خود صفت سبع بفتح السبع المهمله و احد من السبعه ثمانین
 و احد من الثمانیه و صفت سبع کنایه عن تمام المصحف و ذلك لان القراءه لما قسموا
 القرآن فی زمن الخلیفه الی ثلثین جزءا قسموا ایضا الی سبعه اقسام و قول الناس
 بالترک بدی مصحف عبارة عنه روی عن السلوف الصالحین من ضم القرآن مع هذا
 الترتیب الیه تذکره ثم دعا یقبل حاجته یقرا یوم الجمعة من اوله الی سورة الانعام
 و یوم السبت من سورة الانعام الی سورة یونس و یوم الاحد من سورة
 یونس الی سورة طه و یوم الاثنين من سورة طه الی سورة عنکبوت و یوم الثلث

این سوره علی

مطلب
عبارت باللفظ سوز

مطلب
عبارت باللفظ شید

این که
عبارت باللفظ سوز
معنی سوزان

ابن سیرین علی

ملاحظه فرمائید که در این کتاب
بسیار از کلمات و اصطلاحات
استعماری و غیره درج شده است
که در کتب دیگر یافت نمی شود
و اینها را در این کتاب
درج کرده ام تا در دسترس
محققان و علاقه مندان
باشد.

من سوره عنکبوت الا سوره زمر و بصره الاربعاء من سوره نصره سوره الواقعة
 و یوم اطمین من سوره الواقعة الی اخره از میرجوان خطاب لعل احد جو اشقی
 الی صرت عاشقا متحیر الخیالی بالیاء فی الخرفین اصطلاح العجم و من لم یعرف
 قال ان اسمی هزین الخرفین هو اباء و التاء بالمد و فی بالیاء غلط مشهور بذات
 فان العشق یورث الخیره و قیل فی الترتیب **بیت** اگر قرآن از بر او قیاس جو عاشق
 من العشب بلیمه سن شهره از کفتا که با من سخن چهره انگونه که ما هم از خلقه درویش
 هزاکال اللطف و التلطف بلکه خلقه بکوشش الی عبدایشان مثل هزاکال الجیب
 خاصه من ابن السلطان یملک العاشق انکه بفتح الکاف الفارسی و سکون الهماء
 بقوت استیاض بالفارسی انس که فن و کسر التین للاضافه محبوب از میان
 تلاطم امواج محبت بالاضافه فی العظیم سر بر آورد و کفت **بیت** عیبت باوجود
 خطاب للمحبوب که وجود من با ند مضارع من مانند تو بکفتن اندر آید و مر سخن
 بضم التین و فتح الحاء للقافیه بما ند کالاول این بکفت و نعره بزد و جان نسیم
 که **بیت** عجب از کشته بضم الکاف العزیز بناسند بدخیمه دوست فانه موقع الموت
 عجب از زنده که چون بالامالته جان بدر آورد ای آخرت روح سلیم یعنی مفعول
حکایت یکی از متعلمان جمال بهجتی یعنی الحسن داشت و معلم از اجا که حسن **بیت**
 است فان المیل الی الحسن خاصه الحسن للبشره دون الحيوان باحسن بشره او
 بفتحتین ظاهر جلد الانسان میل داشت حاصل الکلام ان المعلم کان محبت تلمیز
 الملیح بتأبقی که غالب اوقات او درین سخن بودی که **قطعه** انچنان بنوشتم
 ای بهشتی روی یامن و جبهه وجه اصل الجنة که یاد خویشتم در ضمیر می آید فان
 کمال العشق شیان غیر العشوق فیلزم شیان النفس زدیدت نتوانم
 که دین بر دوزخ تضارع من بوضن هكذا وجدنا عبارة المتخلف النسخه التی رأیناها

دو بیان

و من قال

و من قال بدل هر دو زم مضارع من دو خلق هكذا وجه تاجان المثنى في التسخير بكسر
 فقد اختار النادر و كرمه مقابله بفتح كسر ي اية اذا العاشق يبرح ساجدة المشوق
 على كل شيء كما قيل **يب** دیدنت خوبست اگر خود ساید نیست پادشاهی که همه بکنم
 خوشست بارل پسر کفت ال قال المنظم مرة للعلم انجانکه در آداب در رسم
 اجتهاد و بذل جهد میکنی در آداب نفس بکون الفاء مع نظری فرمای که اگر در اخلاق
 ناپسندی بیا، الوحده ال خلق غیر مرتضی بینی که مرا آن پسندید تا بد طریقی
 بران مطلع که دان تا بتبدیل آن مشغول شوم فان تبدیل اخلق بضم الحاء ممکن دون
 تبدیل اطلق بفتح الحاء کفت ای پس این سخن از دیکه ی پس که آن نظر که مراد است
 جز هنر نمی بینم **یب** چشم بدانندیشن بالاضافه که به کشف باد بفتح الحاف العری
 من کندن دعا علیه عیب نماید هنرش در نظر بعن در نظرش قدم الشین للوزن
 که هنری بیا، الوحده داری بیا، اظطاب و مهفتاد عیب مرمون دوست بسند
 بحر آن یکی هنر فان عین العدو ناظره ال العیب و عین الصديق ناظره ال الکمال
حکایت شبی یاد دارم که عمر یار عزیزم برید به کجوبه از در در آمد ای
 دخل چنان بی اختیار از جای ای من مطای به آمدم ای قمت که چراغ باستی
 کشته شد ای انطفی شعری ای ای لبلا طیف ای خیال من بکلواه بکشف
 بطلعه ای بوجه الرجال القلمه مفعول بکلوا و هذا المصراع مع قوله تکفت
 بکسر تین و ضم تین اسم مصدر من تکفتن آمد از تخم که این دولت از کجا نیست
 واحد من تان البحر الطویل و يقال کمثل الملع و من اراد معرفة الاوزان و الصانع
 الشعرية فليطالع کتابنا الستی ببحر المعارف بنشست ای فعد ذکر الحبيب
 العزیز و عتاب آغاز که در که مراد در حال که دیدی چراغ را بکشتی فلما عاتبني
 کفتم کان بضم الحاف الفارسته بر دم ای ظننت که افتاب بر آمد ای طلعت الشمس

ابن سید

ونیز فارسی آن گفته اند **قطره** چون که از آن به پیشش شمع آید مرمون خیرش
 الضمیر راجع الی کرات و لفظ خیز امر من خاصیتن ای تم اندر میان جمع الی فیما بین الجماعه
 بکش مفعول مقدر بقرینه المتحاج الی اخره ذکر الرجل الثقیل ومن قال فی شری قول
 المصن خیزش الضمیر راجع الی کرات و هو بحسب المعنی مفعول بکش فقد ارتکب مثلاً
 لیس فی قاعله العرب والجمع و رال لو کان الجمل شکر خند ایست شیر بن لب
 و صفان ترکیبان استنش بکیر و شمع بکش قیل فی الترجمه **قطره** بر ثقیل کیسه کله
 شمع او کتد و رانی اول اران سن اول ذکر شکر خند ایست شیر بن لب دون یکین و
 شمع سوندر **خطاب** یکی دو سه ارامه ترا ندین بود گفت فاعله ضمیر یکی بجایه خطاب
 للصدیق که مشتاقیم گفت الی الصدیق مشتاقی بالیا المصدری به که ملول **شوق** ویرانه
 بالترک کج کلک الی نظار سر مست و صف ترکیبی و لما کان اثر السكره اغلب فی القول
 و الحواس الطایفه فی الرأس یوصف به الرأس زودت التی الخطاب ندیم دامن ای
 دامن از دست الی منیدی معشوقه که دیر دیر بیند اختیار معشوقه دون معشوق
 للضروقه آخر کم اران که سیر بیند معناه بالترک آخر اندن کم میدر که توف کوره له و
 و هذا المعنی ظاهراً یعرف الفارسی و قال من لم یعرفه یقال آخر کم از است بالترک
 آندن کم میدر آخر مکنز احقوه بعض الکمل هذا کلامه فانتظر فی کیف استصعبه و ان
 یعنی اسند الی بعض الکمل و اطال انه لم یستین معنی لفظ المص **حکمت** شاهد که با حجاب فغان
 آید از زیارة العاشق یحفا که دن آمد است بحکم بسکون المیم الی البته فقول از غیرت
 و مضان مفاعله من الضد و هو مضاف الی یاران خالی نباشد کلام مستقل و فی
 بعض النسخ حکم انک از غیرت و مضان اما فیکون الطامح **مشقا** اذا جئت فی فقه
 بضم الراء و کسر ما و سکون الفاء الجماعه الی ترافق المراد فی السفر لزور و متعلق بکشتن
 و ان جئت فی صلح ان للوصل و الواو اما للعطف علی المحذوف الی ان لم تجی او للمحال و معنی

ابن سید

الشرط مسلخ عن ان فانت محارب جواب داد او قيل في الترجمة **بشيء** تخنن كروا بقل
 كلسن زيارته اگر چه صلح كورس و در محارب سن **قطعه** بکل با لباد العزة الاغل
 على لفظ بکل نفس که بر امیختن ای اختلط یا رباعیا رهم چون بسی نماند که غیرت
 وجود من بکشد بضرمتی بختل گفت فاعلم ضمیر یا ر که من شمع جمع ای سعدی فانه
 اظهر مر از ان چه که پروانه خویش تن بکشد فیل في الترجمة **قطعه** جو بر نفس قرشه
 یاروان اغیا او دمن غیر تله وار لغ اوزن دپه لمر کولب ایندی که بن شمع جمع
 ای سعدی بکانه غصه که پروانه کند زن دپه لمر **حکایت** یاد دارم که در ایام پیشین
 اله في ایام الماضیه یر بدان صله الغصه وقعت في ایام الشباب من و دوستی بیاض
 الوحده یرید المحبوب چون دو بادام مغز در پوسته عجان عن کمال المقارنه صحبت
 داشتیم ناله اتفاق با کون سفر افتاد ای سافر الجیب پس از مدتی که باز
 آمد ای جاء عتاب آغاز کرد ای شرع في العتاب که درین مدت قاصدی بیاد الوحده
 بالفارسیه بیک نفر ستادی ای لتفحص احوالی کفتم در بیخ آمدم که دیو قاصد
 بحال نوروشن کند و من محروح کما قیل **بشیء** می نوشتم نامه و بر نامه می بر جد
 که چرا پیش از من مشتاق بیند روی **نویس** یار در برینه ای قدیم حر اکو بفتح المآف
 الفارسیه بغید التاکید کما عرفت فیما سبق و من قال معنی فقد غفلت به بان نوبه **بشیء**
 نمان من دادن یعنی انکل لا تقدر علی ان تاثره بیسائل و انوب بلامکن علی بقوله که مرا
 نوبه شمشیر خواهد بود معناه بالترکه که بکانه نوبه فلج ایله اولاجق و کلد رشک
 لفظ رشک بمعنی الغبطه و المیم للمتکلم و من قال یعنی غیر تم فام یات بالمعنی الاصل آید
 که کسی سیر بسکون الرء و الکسرة المجهولة بمعنی الشبعان نظر بسکون الرء در تو
 کنده ان اغبط ان اهد اینظر ایکن شبعانا والمعنی هذا الذی ذکرناه و من ظن ان لفظ سیر
 نظر و صف نه کبیتی فقد اخطا باز کویم في نفسی که نه ای لایکون الامر الذکور کس سیر

بشیء سیر

بشیء سیر

نحو مردن و لا یشع اجد من مشاهیر تجمل کل حکایت دانشمندی را دیدم
بخت شخصی بیاء الرحمة بها که فنا رو راضی از و بکتار ای لا بالمب من دک الطیب
غیر المکالم جور فراوان بردی و تجمل که ان کردی قد عرفت فراوان و که ان باری
بهر بیتی فیه بجشن کشف دائم که تر در بخت این منظور یعنی المحبوب علتی و معرض
نفس نیست و بنای این محمودت بزرگ بفتح الراء المعجزة نه النون النافیة
اذا دخلت الفعل و غیره ما انصبت تخونداست و غی دائم و اذا ما تدخل علی ما کتب
یا ایها ومن قال هنا مقصود من نیست فقط اخطا و م یعرف ان صاحب بحر الغراب
قال ان لفظ نه حرف نقی و الهاء في آخر ما علامة با وجود این معنی ای فاذا كان الامر
که کل لابق قد علما بناشد صود در امتهم که رون قال عم انقوا مواضع النهم و جور
نه اویان بردن کفت فاعله ضمیر دانشمندی یا عقاب از امن روزگار بدار که
بار مالی مرا در ین مصلحت که تو کوئی من تر ال المودة لا جل التهمة و الاذیة اندر
کردم صبر بر جفای او سهلتر نماید که صبر از ای مشاهیر جمله کما قال و حکیمان کفته
اندول بر مجا هون نهادن بیراد به تجمل الاذی آسانتر ست که چشم از مجا هون بر که فتن
متنوی انکه نه او بهر نشاید بر دانی لا یفتح الانعام بدون که جفایی کنند بیا بد بهر
ای بینی التجمل به هر که دل پیش دلبیری دارد ای من یکون قلبه عبد محبوب یعنی تعلق
به قلبه ریش در دست دیگری دارد ای طیفة في بد الغیر وهو الطیب وقد وقع في
بعض النسخ هنا آهوی به الهمکن اصلا بالا منکن معناه بالتر که چلبه و یولار صلح در
کردن ای في عنقه نتواند تجویشتن رفتن یعنی لا یلکن ان یذهب این تر بد نفس روزی
از دست بالوا و بین الوال والسین یعنی الطیب و بلا و و یعنی موالید کما ظن کفتش
ز نهار یعنی قلت بوما من الایام مخاطبا ان الجیب الامان منکن ومن غلط في اللفظ اخطا في المعنی
جست قال یعنی کفتم از دستش وقد بقال معناه کفتش که ز نهار از دست تو ای

این سید علی

این سید علی

این سید علی

العصاة والامان من يدك هذا الكلام جيداً فان روى ذكر دم استغفار اذ استغفرت الله
 مراراً من ذلك اليوم وبعين نكند ووسلت زينهار از دوست يمينه لا يطلب العاشق
 اماناً من العشوق دل نهدم به آنچه خاطر اوست آي رضىت بار او نه كه يلعنم بنده
 خود خواند شرط آخر او داد جواب لشر طين **حكايت** در غنغوان بيغ اول جوان
 باياد المصدرى چنانكه افتد وداع جمله معترضة باخوش ببرى بيا الوحده
 سر بفتح السين و تخفيف الراء و سترى كسر السين و تشديد الراء و بيا الوحده
 داشتيم اى كنت احبته بحكم انك خلقى بفتح الحاء المهملة و بيا الوحده داشت طيب
 الاداء والمراد انه كان له صوت حسن و خلقى بفتح الحاء المعجم و بيا الوحده ايضاً
 و لفظ داشت مقدر و المصدر على معناه لكنه مجهول والمراد انه كان له خلقه حسنة
 كالبدراى كلفته اذا بدا اى ظهر ومن قال ببعين المخلوق فقد اخطأ ثم ارتكب التعديب
 حيث قال ببعين قد كان له اعضاء مخلوقة حسنة كالبدراى **الميزابيت** انك نبات
 عارضى الضمير راجع الى قوله خوش ببرى آب حيات ميخورد المراد من النبات
 في هذا المصراع هو الذى ينبت على الارض وفي المصراع الاخر هو السكره و شكرش
 بفتح السين المعجم و الطاف العزى يراى به شفقتك كنه معناه بالتركه نظر اليه
 لان امر الغايب قال في الصحاح الفارسي في بيان معلوم امر الغايب انه على لفظ
 المضارع بعينه ولكن يفرق بينهما بالقرابن مهر كه نبات ميخورد و ما قال اى
 بنظر الشفقت فان طعم النبات يذكر شفقتك اجيب لمناسبة بينهما في اللذة فلم يعبر
 اللفظ بالقرينة فاخطأ في المعنى اتفاق بخلاف طبع بيريد طبعه از و حر كنه و ديم
 كه نه بسند يدم و ما حسنته دامن از و در كشيده كناية عن الانفصال والانقطاع
 و مهره بضم الهم بالتركه بوجع مهرش سا كسر ما بمعنى المحبة منها برچيدم يراى به
 ترك التعلق واخذ القلب منه وكفتم **بش** به و مهر چه مى بايدت پيشن كنه و مهر

نشرط و روى كنه بى بى بفتح
 النون فيهما شرط

ابن اسيد ناطق

ابن اسيد ناطق

ابن کثیر

علی مرادک سترمانداری الی لائز اقصی لان ستر استق کنا ینسب الی الموافقة کما ان
 لفظ باشن خوشحقی فی التمرکه عبارته عنده ومن لم یعرف المعنی قال یعنی باماسه ندر
 ای لائز اسر خوشی کبیر واذ جیب منفره استنید مشی که می رفت و می گفت مضمون
 بیت الآن بیت شب بهره الی الطفا من کر وصل اقباب نحو احد و معر و رونق
 بازار اقباب نکاسه مضارع منقی من کاستن بمعنی الانتفاص این بگفت و سفر
 کرد و پیریشان او در من انتره شعر فتدت بضم التاء فعل المتکلم زمان منصوب
 علی انه مفعوله الوصل مجرور علی انه المضاف الیه و الکمر الواو الی حال جاهل و الجملة
 حالیه بقدر متعلق بجاهل لذیذ العیش من قبیل اضافه الصفة الی الموصوف
 و العیش بالفتح الطیوة قبل ظرف جاهل المصائب جمع مصیبة و قیل فی التزجیه
بیت زمان وصلی بتردم کشته چو بلمزایش لذیذ قدره عیشک مصیبت او نادان
بیت بازار باله و سکون الیاء امر من آمدن و مرا بکش بضم الالف العزیه که بیشتر
 مردن الی الموت قد امل خوشتر که پس از تو زندگان بابیاء المصدری که دانه وقد
 کنت علی هذا الطلام اما شکمه و منت باری جل و علا پس از مدتی باز آمدای
 جیبی من السوا فی حلق داودی بیاء النسبه الی الصوت الذی کان له کصوت
 داودی مع منفیه سخن و جمال یوسفی الیاء کلا و بزبان احمد الی انتقص و سبب
 الی تقاضی رخدا نشای ذقنه چوای مثل به بکسر الباء و سکون الیاء السفر جل کره
 بفتح الالف الفارسیه ثبایه الوحده نشسته اراده الشعر الناعم و رونق بازار
 حشش شکسته ای انکسر متوقع بکسر القاف الی یر جو که در کنارش کبیر کماله
 که فتح ای فرزند منه الی طرف و کفتم بیت آن روز بیدار به الوقت که خطا شهت
 من قبیل اضافه الموصوف الی الصفة بود بیدار به الشعر الذی اولد به و قیل بیدار به
 ما بدا تحت شحمیه فی اوایل ظهور لحمیه و هذا و ان سورته لطافه الحاسب صاحب

ابن کثیر

نظر

نظر به بد المص به بغيره از نظر به اندی بیداد به الحکایه امر و ز بیامدی بصلی ^{تالیف} تالیف
 راجع الی صاحب نظر کشا اصله که اش و الضمیر راجع الی قوله خط فقی و ضمیر اشاره
 الی الشعرات الثابتة فوق الشعر الناعم الاصلی لقوله بر نشاندی و قبل هذا اشاره
 الی شعرات الشارب والذقن واعترض القائل علی کلامه بقوله وانت خیر بان
 الانسب الی ان يقال و کسر بدل ضمه کما لا یخفی **شکل** تاز به باز آنذا وقت بفتیحتین
 واحد الاوراق والتاء للخطاب زرد شد ای اصغر دیکل الی القدر با کسر منه نزل
 من نهادن کاش ماسر شد بل انظفت چند خرامی و کتبه کنی بیا، الخطاب فیهما
 دولت پارینه اعلم ان لفظ پار با بآء الفارسیه السنه الماضیه بالسنه کله بدر و پارینه ما
 کان فیها بالسنه کله بدر دخی تصور کنی فان تکل الدوله قد زالت پیشه کسی رو که طلبکار
 تست و فی بعض النسخ که فنارست ناز به ان کن که خریدار تست خریدار بجمع
 شتری و قبل فی ترجمه **شکل** تاز به اراور قل اولدی زرد جو ملکی قومه کراوم
 اولدی سرو نیجه صلیان سن و کبه اید سن ابلر و که دولتی فکر اید سن **شکل** کش
 به وار که طلبکار دژ نازی الماقل که خریدار در **قطعه** سبزه در باغ کفته اند خوشه
 فیہ تقدیم و تأخیر الی کفته اند سبزه در باغ خوشه و المراد من سبزه علی الجیب
 و من باغ وجهه دانند ان کسی که این سخن مفعول مقدم لقوله کوید و اشاره
 الی قوله سبزه در باغ خوشه ای يعرف ذلك القائل مضمون هذا اللام والمص
 لا یرضی به یعنی اداة تغیر از روی دلبران خط سبزه هذا الی تمام البيت یل للمصراع
 الاول دل عشاق فاعل لقوله بیشتر جوید و قوله خط سبزه مفعول الی قلوب
 العشاق نطلبونه طلبا قویا و من قال و مجموع قوله از روی دلبران آه مفعول
 دانند فاعل يعرف الاشارة و لم يعرف البیان من المبتین بوستان تو کلام ابتداء
 الی آخر البيت والمراد من البستان وجهه الذي بنت فيه الشعر کتبه با بفتح التاء

ابن سید علی

ابن سید علی

الفارسية مشتقة من الترك والجمع اسم بنت معروف يقال له بالعزية الكراث
 نازية كلمة زاراداة الكثرة كما في كل زاروا الباء للوحدة فتح قوله كند نازارست
 بالترك بركندنا لك در بسك بهر كنى بفتح الكاف العزية مهملة ويد الى كلفا تطلع
 الشعر وتقطع بنبت وقيل في الترجمة **تطو** دولر سبزه باغون كه خوشه زيبيلوروكم
 بوسوزى اول سويلر يعنى كوزك يوزك خط سبزه نغاشقل كوكلى ارجق اسره
 يوزك باغى كندنا لك در بجه كم بوله سفا بينه بتره وقلم يوجد في بعض النسخ هو ان
 البيان اعني قوله نوباراي في السنة الماضية برفته بفتح التاء وكسر الهمزة القائمة
 معاج ياء الخطاب فان الهمزة في اللفظ الهمزة في اللفظ الهمزة في اللفظ الهمزة في اللفظ
 او الخطاب مؤنث معناه على الاول بالترك برفقوله وعما لك قول سن ومن يعرف
 الحق ولم يقدر على التحقيق قال برفق بفتح التاء وكسر الهمزة وسكون الياء اصله
 برفته والياء للخطاب قيل وقد جرت الهمزة في بعض المواضع وهو افر منها وذلك
 مثل قولهم خوانند صحبت و سازند مجلس وكوشه مخول و فتنه دوران وغير ذلك
 وقد يقال ليس مهملة بل بكسر ياء الخطاب بعد التاء المفتوحة الا انه يعرف
 باشباع الكسرة للوزن والقول الاول اشبه بهذا الكلام فاذا عرفت ما قلناه من
 التحقيق يظهر لك فاد ما قيل وقال وقد قيل وقد يقال جوامع الى حال كونك
 مثل الظبي في حسن المقله وغنج الهبته وميلان القلوب اسال الى في من السنة
 بيازي جو بوزى بيا الوحد وهو العهد بالترك پارسان الى حال كونك مثل في نغرة
 القلوب سعدى خط سبزه دوست دارد فاعل ضمير سعدى نه مهر الف جوامع الدوزك
 وقد يروى بالجمع العزية **تطو** كره صبر كنى بضم الكاف الى لا تطلع الشعر انابت تحت
 شحمتى اذ نك و ر بفتح الكاف بكسر الباء للوحدة وفتح الكاف العزية من كندن ومن اقدم
 على الشعر من غير ان يعلم المنظر ان الواو هنا بل اراء حرف عاطفة حيث قال بضم

ابن اسود

ابن اسود

چون بکن بوزله خوب شیر بنده اجی سوزلو کن ایله غلظت ایدر چون صقل ظله
 کین لعنته اول آدمه قارشور محبت ایدر خطاب یکن را از علما پرسیدند کسی با ما
 رویی یزاد به الحبوب در خلوت نشسته و در مابسته و رقیبان خفته ای نامون
 و نفس طالب للجماع و شهوت غالب و لامانع چنانکه عرب گوید التمر با نغ
 هو فاعل من البینع وهو اذراک الثمر و الناطور بالطاء المهله حافظ الکریم غیر مانع
 هیچ داعی که خطاب لذلک العالم بجلت پیر همین کاری ای الزمداز و سلامت بنامند
 گفت ذلک العالم اکثر از ما روید نماند سلامت از بد گوینان فاند شعر و ان سلم الالان
 من سوء نفعه هذا شرط فن سوء ظن المدعی لیسین سلیم و هو جواب الشرط قدم
 فاؤه و دخل علی متعلقه و هو قوله فن سوء الضرورة و قيل فی الترجمة بیت اگر چه پیش
 سلیم اوله نفس شه نندن و لیکن قدر تلیمن مدعی ضیمنندن بیت شاید پس کار خویشا
 بنشمنن ای علی حاله باسلامه و المراد هذا و من قال یعنی تاکه خود را اصلاح می کند
 فام يعرف المراد لیکن نتوان زبان مردم بستن قیل فی الترجمة بیت یا ر که کشی کنده
 یله ایسم او تور اما که بو خلقک دینی با غلبه او خطاب طوطی با بیانشن احدیها
 اصلیه و الاخری للوحده را بازاغی مجامل می برده می کردی گفت این چه خلعت
 مکره هست و هیات ممقوت ای بغوض و منظر ملعون و شمایل جمع شمال بالکسر
 بمعنی الخلق ای اخلاق ناموزون وینادی الیه بقوله یا غراب البین ای غراب الزواق
 کما تر فی حکایة الخطیب بالبت بینی و یکن بعد المشرقین ای بعد المشرق من المغرب
 فقلب المشرق و یجتملان یزاد بعد مشرق الصیف من مشرق الشتاء بیت علی
 الصباح بروی تو مهر که بر خیزد ای من قام صباحا ورائی و جهل صباح روز سلامت
 برو مسا باشد شامتک بد اختری بیاء الوحده چون تو در صحبت تو بایستی بیاء الخلیفة
 بالترکه کمر کن ایدی و لا مقصود من و لیکن چنانکه تو بی در جهان کجا باشد ای لا نظیر لک فی

ایضا

در قصص بالصادق و
 بالسنین فارسی کردند
 ای صیغیه با فیه و هو
 ای طوطی از قبیله شامیه
 او شایسته ای قوله راغی

الغیج

الفصح عجبت لانا عجيب من هذا انك غراب الذبحا ورمطوطي بجان آمن بود جان هه كمال
 لا حول كنان ان قابل لا حول ولا قوة الا بالله اذكر دن بفتح الطاف الفارسي اسم مصدر
 كيتي همي ناليد و دستاي نخابن بر يكيد يكيز همي ماليد من اظيرة و هي كفت ابن چه بخت
 نكوست و طالع دون بفتح الدر و اباح بوقلمون قدمتر معناه في الريباجه و المراد
 بايام بوقلمون اللازمة المتغيرة المتلونة لايق قدر بكون الالهال من استع بيا اطمالاية
 كه بازاعى در ديوار باغى بيا الوحده فيها همي رفيق بسا راسا بسا اي يكفى اين قدر
 بفتي تين زندان تينه بقوله كه بود هم طويله زندان اي في سلك صحبتهم وقيل في الترجمة
 زاهد اولان بويتر زندان كه اولاهم طويله زندان تا چه كنه مخفف من كناه كه دام كه روز لاج
 معناه بالتركة كه روزگار من بعقوبت ان اشاره الا قوله كنه در سلك صحبت جنين ابله
 اشاره الا طوطي خود درايه و صف نر كيتي احدن الياسين للوحده تا جنس فصيح خبر اب
 ايم ياقه بالتركة بمر سوزيب دكر تا تويدي ياقه زيبا سال مكوي بدستخ كه كراه كشتي
 ميوي درايه لفظ دراي بعي معنيين احد هما الجرس والاخر بمعن ادخل الي امر من لفظ اور
 در احدن و المراد منها هو المعنى الاول و شبهه بالجرس الذي بكثرة الصداه الباطل و من
 لم يعرف اللفظ غلط في المعنى حيث قال بمعن باطل راى و مهمل فكره بجنين بند بلا متعلق
 بقوله روزگارم بعقوبت ان مبتلا كنه است فلكه كس نيابيد پياى ديوار معناه
 بالتركة كه كلمه بديوار دينه كه بران صورتت احدن التابن للمخاطب نظار بعين
 نغمه كنه لغضاة و جرمي كه ترادر بهشت باشد جاني شرطه ديكر ان دوزخ اختيار
 كنه جزاوه قيل في الترجمة فلكه ديوار دينه كلمه كه سنك صورتك نظار ايد له
 كه سنك بيرك او بحق اولور غير طير طامو اختيار اين له اين مثل بفتي تين كلام المص
 بران آوردم اي اور دنه لاجل امر تا بدان كه چندا نكه داناي عالم را از نادانان جاهل
 نغزست نادان را از نادانان چندان بيا ديه اكثره مطلقا و حشمت فلكه زاهدن

الى ذلك الترفيق مع دران بيان مبالغه كره جوده في مدح هذا المطلاع و سبر و استيف
 الغاء و سكون الواو صحت قديم تاسف به و جفائي خویش الحنة اف نمونه و بلا سعت
 هفت الغض معلوم كرم كه از طرف او هم بالفصح و السكون رغبت هست و في قوله
 هم اشارت الى ان الرغبة قد كانت حاصله معنى ايضا اين بيتها فرستادم و صلح كرم **قطعه**
 نه ما راد در میان عهد و وفا بود یعنی ایس قدر كان بیننا عهد و وفا استغناهما انظارا
 جفا كرمی و بد مهری نمودی ایاء المتظرفتان للخطاب و المتوسطه مصدریه بیكار
 الی بالكلية و من قال اولاً مرة و احدث ظنه مرادف لفظ باری ثم عرف خطاه مرة
 واحدة فقال یعنی بالكلية از جهان دل در توبتم ای تریكت جمله الدنيا و ما ربطت
 قلبی بشی منها و انما ربطت قلبی بكن فقط ندانتم كه به كرمی بالطاق الفارسیه و بالخطاب
 من كرم دیدن یعنی الرجوع لا یعنی الی و ان و من قال یعنی اعراض كرمی فقد فسر بلازم
 معناه لانه بزودی بآیاء المصدری یعنی اعلم انك ترجع عن سریرا هنوزت كه صلح
 است ای لو كان لكن الآن رأس الصلح بازای ای است ای ثانیاً و من قال ارجع ای ثانیاً
 فلم یأت بالنعی كرم ان محبوبتر باشد كه بودی قیل فی الترتیب **قطعه** ار امره بزم یوفیك بیجان
 جفا ایدوب و فاسد لوق فلاسن بلكی كوكلی بنساكه و یردم لیمادم دونب ترطو تكان
 اگر صلح استر بسلك كبره و كللك كه اولدن دخی مقبول اولسن **حاصلت** یکی را ازین صاحب
 جمالی ای المرأه اخصه بود در گذشته از جهان ای ماتت و ما ذرفن ای الصهره بانتر كه
 قین انابیره فرتوت ای الحرف بعلت صدق یعنی الصاد و كسر ما مهر المرأه و فی بعض
 بعلت كالمین و ما را ینافه شخه بسبب كالمین در خانه متمكن یا ندمه و بسكون الی ال
 از محاورت با طاء الممله ای من مخاطبه جان رنجیده كنیایه عن كال انما ذل و كلك صدق
 از محاورت با طاء الممله ای من مخاطبه با طیم العوز چاره نذیدك لفظ چاره شایع فی السن
 و ایزاد البیان بان یقال یعنی مجال خلاص لغویك ازین طائفه گفت چگونه در فراق با عزیز

خوره فانه صحت العفلاء
 نعمه جلیله فنی فانه تكل الصحبه
 ینفق ان یناسف

ابن سعید

ابن سعید

ابن سعید

يريد به زوجته التي ماتت كفت ناديدون زن بر من چنان دشوار بخي ايد كه ديدن مافزون
مشتول كل تباراج بالتركه لقل محافرافت وخار بماند وكذا كنج بر داشتند ومار بماند
 يريد بالورد والكنز زوجته وبالشوكة والخطبة اتمها ديدن مفعول مقدم لقوله ديدن بتركه
 بفتح الهمزة قدمت بيانه في قوله وعقدت بنا بركن سنان الالريح ديدن مضمون
 هو المصراع مبتدأ فوضعت الالاصن از روى دشمنان ديدن مضمون هذا المصراع
 خبره واجبت از هزار دوست يريد بجمع يريدن تا يكي دشمنت بسايد ديدن بتركه
 تا بريدن سنان سلكه كنه كور على **جلايت** ياد دارم كه در ايام جواني بالباء المصدرى
 كوز داشت بگويد والباء الاخير فالوجه وتظروا ستم با ما رويد اليا الاخير فالاول
 حاصل المعنى كنت عاشقا في ايام شبان وكنت اطوف محلة الجيب در ايام توري
 كه حورشن الحور وثنى بالفتح الريح الحارة وهي بالليل آب دمان را بخوشايند بالباء
 والحا العجيب منع من خوشيدن وهو لازم بالتركه بوشمق وقوريق كذا في قوله
 والمعنى ان ذلك الزمان كان في غاية الحرارة بحيث يحف الرطوبة اللعابية في الغم من شدة
 حرارته ومن قال بفتح السون فاع يعرف اللقطة وسمومش بفتح السين المهملة الريح
 الحارة وهي في النهار مقر السخوان را بخوشايند بالباء والجمع منع من خوشيدن
 وهو لازم بالتركه فيمحق والمعنى ان ذلك الزمان كان في شدة الحرارة بحيث يغلي مخ العظم
 قال ابو عبيدة الحور بالليل وقد يكون بالنهار والسموم بالنهار وقد يكون بالليل اضعف
 بشرت تاب الاطافن اقباب مجيبة بالفتح نصف النهار عند اشتداد الحرارة ياور دم
 لاجرم التجاب سانه ديوارى كه دم مترقب ومنتظر كه كسى رحمت حرم غموز از من ببرد
 بفتح الباء الاول وقع الثابتة بمعنى يزيده ويا ببالباء السببية ويا اللوحدة اشن من
 فروش انداه بطنى نالاه از تاريكى بکسر الباء المصدرى دهلين وهو ما بين الباء والطاج
 وباب الدار فارس معرب وكسر الزاء للاضافة الال قوله خانه روشنايد بجمع الضياء

بحفف

ویدم جماله بدل من روشایه والمراد به صاحبه الموصوف به که زبان فصاحت از بیان صباحت
 الی حسن او عاجز مانده بفتح الیاء وفتح النون چنان که در شب تاریکی الی اللیل المظلم
 صبح بر آید ای بطلع باب حیات از ظلمات بدر آید الی آخره قدحی بیاء الوضوء برف
 آب بکون الفاء ووصف ترکیبی بالترکیه فارلو صومثل خون آب یعنی قائلو صو
 بردست و الجملة حالیه و شکر بر آن ریخته بود حصول اللذة المعذلة وبعرق بفتح
 العین و المراد المهلین بر آید ندام بطلبش الضمیر راجع الی قوله برف آب مطیب
 بفتح الیاء المشتقة که ده الفاعل صاحب جماله یا قطر چند از کل رویش در آن
 چکید اسم مفعول من چکید تطیب منه الجملة شراب از دست نظارینش بر کمر فتم
 و بخورد یعنی بنوشیدم فلان احدیما بستعل مکان الآخر و عمر که شسته از سر کفتم
 ظل بالقصه لا العطن لفظا و معنی بقلبی و هو القم الصوبره المستکن فی الجانب الاسر
 من الصدور ستم قلبا کثرت تغلبه اولانه خالص البدن من قلب النخلة ای تبارک لا بلا سیغه
 من الاساعة ای لا یقارب وذلک ان ینزله رشف الزلال الی مقده و هو ان یصر الرشف
 بالفتح و السكون مرفوع علی انه فاعل سیغه و الزلال الماء العذب الصافی ولو للوصل
 شرت بخور متصل بقوله لا یجاد و قیل فی النزهة بیت کولم صومسدر راع فانزله
 زلال که بن چید که لرا بچر سم دخی مداح **قطعه** خرم هذا اللفظ یوصف به المکان المزین
 بالآء و الکلاء و یوصف به الزمان **خروج** روز تو همچو عبید خرم باد و یوصف به الشخص
 الذی به فری و سرور و یلحق به المصدریه بقال خرمی و یراد به معنی النزهت و الغری
 کما فی بحر الغریب و الایاء مهنا فالمراد به من له سرور و کلمه راع قول طالع راز ابدیه فان
 کونما زابونه شایع و من فتره بقوله شادن فقد اخطا ان فرضه یعنی مبارک طالع را که
 چشم بقرا بجذف الیمع للوزن بر چنین روی او قد یعنی افتد بلا و او مهر با مداد الی
 کل صباح سن من می بالاضافه بیدار کردد بالالف الفارسته ینع شب الی السكران

ابن لیدون علی

الذي سكر من الخمر ونام فانه يستيقظ ويفيق في نصف الليل مست ساقى بغير من سكر
 من جمال الساق فانا يفيق روز محشر الى يوح الحاب بامداد صباحا فاذا عرفت المعنى
 الصحيح الصريح فلا تلتفت الا ما قبله بامداد روز محشر **حكايت** ساله سلطان محمود
 حواري زمانه ما سمع ملك باخطان بهر المصالحتي صلح اختيار كرهه بديدا نه جعله واحدا
 يجامع كما شغف باللاف العزبة وفتح الغين المعجمة اسم بلون در آمدم الى دخلت
 فيه بسره ديدم در خواب با بياض المصدرتي بغايت اعتداله ونهايت جمال چنانكه در انزال
 او گفته اند **رباع** معلمت بشديد اللام وناء الخطاب مهمه شوي با بياض المصدرتي المطبوعه
 ولبهري اموخت لالا اول على اموي ينجين شكل وخطوي ماض من اموختن بمعن التعليم جفا
 وناز وعتاب وستمركه باللاف الفارسيه والباء المصدرتي اموخت لالا اول من آدمي نجين
 شكل وضوي وقد وروشن بفتح الراء وكسر الواو اسم مصدر من رفتن كما عرفت نظيره
 وهذا المصراع مرهون تدبير ام مكر ابن شيويه از بهري اموخت ماض من اموختن
 بمعن التعم فان اموختن يعني لازما ومتعبا مقدمه كور محشره بالاضافه بمعن كتاب
 المقدمه الذي النعمه الز محشره في النحو فانه كان بقراءه في ديار العجم ودرست الى
 في بين وهمي خواند ضرب زيد عمه الما بفرق عمر وعمره وبالواو في حالة الرفع والجره
 والاحاجه الى الواو في حالة النصب لان عمر غير منصرف لا يدخله التنوين وعمر ومنصرف
 يدخله التنوين ويكتب الالف ويه يفرق وكان المتعده بفتح الدال عمر افتلا سمعت
 محاضره زيد مع عمر ومن هذا التركيب كفتح اليه خسوار زرع وخطان صلح كرهه دند وقد
 اشهر بين الناس وزيد وعمر وراخصومتهم چنان باقيست استغناء فلا سمع ذلك
 الجوب من اللطيفه بخدمه يد نجباً ومولدم بهر سبب كفتح خاك شيراز وكان اشهر
 كونه شيخ سعد من تلك البلده كفت از سخنان سعدی چه داری كفتح **قطعه** ثبت
 علم صفة المجرهون للتكلم ان صرث مبتلى محمول بسكون الحاء والغنم غلط بصول

بناب

الى يحل مفاعلاً حال من فاعل يصول على متعلق بقوله مفاعلاً ويحتمل ان يتعلق
 بقوله يصول كزيد المضاف بمعنى التثنية منصوب المحل علم انه صفة مصدر محذوف الى
 يصول صولة زيد في مقابلة العزم والى كصولة عليه على جرة ذيل حال من ضمير ليس يرفع
 وهو يرجع الى قول الى لا يرفع رأسه حال كونه على جرة ذيل الى لا ينظر الى احد بل يش
 على الدلال والتكثير جارة اذ يله على ما هو عادة المكتبة بن وهمل يستقيم الرفع من
 عامل الجرة استقام اشكاري وفيها يباح كالا يخفي وقيل في الترتيب **قوله** جو نحو او قور
 كوز في سودم اول ايدر محله بنم او زارمه صانع شو زيد ايدر عزمه و او جرا ايدر كن
 امكنين بشينى رفع المنة كرفع اولورمى رواه ميج عامل جرة **قوله** طنى باطال المعجى وبيا
 الوحدة بجى لمعينين احد هما بالنة كجوماق والآخر بالنة كبريان ومنه قال في خبر
 بمعنى زمان قليل فلي يات بمعنى اللفظ حقيقة بانديشه فرورفت وكفن غالب
 اشعار او اشارة الى سعدى در بين زمين بمعنى في ذلكا بارنا بربان فارس است اكر
 يكون الى الجوانى **قوله** بنهم تزد يكتره باشد كما ورد في اجرة فلم الناس على قدر عقولهم كفنم
قوله طبع تراتاموس نحو شداى منده حصل لطبعك ميل الى النحو صورت عقل ازل
 ما محوشد لا شتفاك بغير تا الى حرف نداء والنادى محذوف الى الى جيبى دل عشاق
 صفة للنادى المحذوف الكور بدم توصيد بمعنى المصيد ما بتوشقول ونوباعم
 زيد فيه ايهام لطيف باعداد ان كعزم سفر مصمته الى مقدر شدم كس از لارواينان
 الى احد من رفعا ثنا كفته بود شى كفلان مشير الى سعد سته ديدم كدوان
 صفة مشبهة من دو بدن آمد الى وتلطف كدواظهر اللطف وبروداع الى الفرق
 تانسف خورده كچندين روزاى في مرة اقامتكم في هذه البلدة جرا كفتى كمنم
 بمعنى سعدى تا شكر فدوم بزرگان را الى لاجل شكمه بجى الكبار بخدمت ميان بستمى
قوله مصراع باوجودن زمن او از نيامد كمنم فان النجم بضمه جل عند طلوع الشمس

ابن كيد للعلم

گفتا چه شود که درین بقیع الی فی هذه البلدة بر آسایج احدی الباشین للخطاب تار ^{نصف}
 احدی التابین للخطاب مستفید شویم کفتم نتوانم حکم ابن حلیت **مشکل** بزرگ دیدم
 اندر کوهساری بیاء الوحده فیها لفظ سار بنفید الکثرة کما تر فی اوایل باب جهارم
 فاعت کرده از دنیا و ما فیها بفار الی توطن فیہ جرا کفتم فیہ تقدیم و تأخیر للوزن بشهر
 اندر نیاید بیاء الخطاب که بار بند با اضافه از دل بر کشاید فان قلبک معتقد و ذلک حمل علیه
 بکفت الجا پیر رویان لغز ند لغز لغز لغز لغز النون و سکون الیغین و الزاد المعجمین یعنی
 لطیف چو لیل کسر الطاف الفارسی بسیار شد الی کثر الیقین بیلان جمع ییل بلغز ند جمع
 مضارع من لغزیدن این کلام کفتم و بوسه بر سر و دل دیگر دادیم که هو المعناد
 عند وداع الاجته و دواع کر دیم **بیت** بوسه دادن بر دل دوست چه سود الی فالایة
 فیهم در آن خطه کردنی بدرود بالیاء الاعلیة المفتوحة و الدال المهملة الساکنه کما قال
 صاحب بحر الغرایب فی بیان لفظ بدر و که دن سفر کبدره تکبیره امر لقی و سفر کبیران
 کنه بر ند قلایم اسن قال لکن **دیکر** بکفت این و آب مژه رود که دیوسیدش
 از مهر و بدر و کرد و قیل تصحح بالیاء العریة الزاید علی اصل الكلمة و ضم الدال و من الاحتمال
 بصد و ان قال صاحب بحر الغرایب فی بیان لفظ درود اسنک سلام معنا سبب
 گوید الی لانه دواع باران کرد و افرق عن الاجتبار و روی ازین حال من اجله نیمه سرخ
 الی نصف وجهه و زان سوزرد الی نصف الآخر **شعر** ان لم امت انا یوم الوداع
 بفتح الواو اسم نایب مناب التودیع و بالکسر مصدر واداع تاشفا تختره غمیر
 او حال بمعنی تاشفا لا تخسبون فی المودة منصفاً بکسر الصاد الی عادلاً و قیل فی التکرر
بزرگ ابرق کوز بن اولیم تاشفدن بو عشق ایچند بنی صمکنه که منصف او **مکالمات**
 حرقة پوشی الی رجل فقیر در کار و ان مجاز همراه ما بود الی لان رفیقنا یکی از سر اعراب
 مرا و را صد دنیا بخشید بود تا نفقه عیال بکسر العین کما تر بیان کند تا ما الی علم العقلة

ابن السیرک علی

در دال ضغاجه با طبع العز اسم قبيلة من بنی عامر به کاروان زدند ال اغار واعلیم
 و پاک ببردند ال اخذوا مالهم بالکلیة باز رگانه کریم و زاری کردن که رفتند ال شرعوا
 فی البکاء والتضرع وفریاد بدفغان خواندن بیت که تضرع کن و کمر خرابه خطاب
 عام در دسکون الدال زر باز پس کواهد داد معناه بالترکه او غری النونی
 کر و صکر و بیر بکن دلکدر فاذا عرفت المعنی فتعرف ان لفظ زر مفعول داد فلا یبش
 ان بضاف لفظ زد الیه ومن اختاره فقد ارتکب اللماسة کما لا یجفی مکر آن در ویش
 خرقه پوشی بر قرار خود ماند بودینه بطریق العطف التفسیر له بقوله وبقية
 در ویشا مکر کفتم مکر آن معلوم ترا ایراد بالمعلوم مال الرجل بنه دند لکن علم حاله
 الاوای کفتم بلی ببردند کسیر الناس ولیکن مرأا أن معلوم چنان العنی بمعنی الانس
 بنوده که بفارقت آن خسته دل باشم بنا بدال الایسفی بستن اندر چیزه و کس بالواو
 العاطفة ومن ترکه کما فود غلط دل مفعول بستن که دل برداشتن الرفع القلب
 وقلعه کار بست مشکل قبیل فی الترتیبه بیت مکر کنز یا غلق بهر سنه به دل کو کل فویرت
 اندن چونکه مشکل کفتم موافق حال منست آنچه نو کفتم من مضمون البیت که مرا
 در عهد جواج بالیا، المصدرى با جواج، الیاء، الوحدة اتفاق محالطت بود و صدق
 مودت بین کبغیة مودته بقوله بناسنی که قبله چشم جمال او بودی الیاء الخلیة
 و سود سر مایه عمرم وصال او کمال حسنه و میل قلبی قطعه مکر ملائکه تقدیر الطلام
 مکر ملائکه باشد نظرا و بر آسمان و کمر نه بشره هون بحسن صورت او در زمی بلالون
 لتصح القافية اعنی آدمی و لفظ زنی بمعنی زمین و من کتبه بالنون فلم یعرف القافية
 کواهد بود معنی المصراع الاخر بالترکه الکن بوزنی کو کج کلکیده برون او لبق دلکدر بود کس
 الیاء للقسیم والیاء للوحدة الی لکن جیب که حرامست خبر مقدم بعد از و اشارة
 الی دوستی صحبت مبتدا مؤخر و من ظن الیاء مصدریة فقال یعنی بحق مودتی که منفرد

ابن سعید کمالی

بیت ۱

ابن سعید کمالی

ابن سعید کمالی

ابن سید

شده است در میان ما فلم يعرف الحق که هیچ نطفه چو او الی مثله آدمی نخواهد بود
 اثبت بالبیت التام مضمون البیت الاول تا کلمی بمعنی نالماه پای وجودش بلکل اجل بکسر
 الخاف الفارسی فرورفت فاعله ضمیر پای والمعاد انما مات وودود فراق من افترقه
 از دو دعاشی بالذین الی من قبیلته بهر اعدال خرج وظهر روزگار بر سر خاکش الی علی
 قبره مجاورت باطیم کردیم **حکایت** مات حیب لاحد من العشاق ووقع علی قبره ایاما
 کالمص فی احد من الشیوخ فحف القبر وادخلت العاشق بین التراب فوصل الی رایت
 المتنته الاخیشومه فنفر قلبه منه وذهب من قبره واز جمله بیتها که در فراق او کفتم
 یکی این بود **قطعه** لاشی بالترک لاشکی لکان روز که در پای تو شد بمعنی رفت خار اجل فاعله
 شد دست کبیتی بزدی بیاد الطایبه یسبح هلامک مفعول بزدی بر سر ای علم رأسه والمعاد
 یسین کنت میتا قبل ان ادرک هذا الیوم کما یقول تادیرین روز جهان مفعول مقدم بقوله
 ندیدی به تو ندیدی چشم فاعله الی حرف نداء والمنادی محذوف کما عرف منج بر سر خاک
 تو علم من الیهیه که خاکم بر سر اما جمله حالیه او دعائیه یدعو علی نفسه بالهلاک **قطعه**
 انکه قرارتش الضمیر راجع الی الجیب وهو مفعول نکر فتی فاعله ضمیر قرار و خواب عطف
 علی قرار تا کلی وشرین نغشاندی کجست الی الجیب الذی لکان لا یأخذہ التور والنوم
 فی موضع الی بعد نشر اوراق الورد والنسرین علم فرشته ومن قال الی الجیب الذی لکان
 لا یقر فی موضع والابن امه مکان آه فاعله یعرف الفاعل والمفعول کردش کبیتی
 بالخاف الفارسی فیهما بمعنی دوران الفکر وهذا الی اسناد الحوادث الی الحکات
 الفلکیه مجاز مشهور ولا حاجه الی ان یزاد به ان بدوران الفکر مقدار اعنی الزمان
 کما قبل کل رویت بضم الخاف الفارسی بهر بخت فاعله ضمیر کردش خار بنیان بالترک
 دیکن دیبکری والمعاد شجره الشوک بر سر خاکش الی علی قبره برست بالضم فاعله
 ضمیر خار بنیان وهو ماضی من رستن بالترک بتمکن بعد از مفارقت او عزیم کردم الی قصه

ابن سید

وینت

وبت جزم قدمتره الی بناجه که بقیته زند لای بمعنی اچیق فرشی موسی در نوردم
 مضارع متکلم من نوردیدن بمعنی محمدن و تحذف الال والیاغ مستقبلاتہ للتخفیف
 کلف کن فیہ وکره بکسر اللام الفارسی والمراد منها حول الشیء مجالس کرم بمعنی اللام
 الفارسی من کرم دیدن بمعنی الدوران **قطعه** سودور باینکی بودی فان البحر کثیر النفع
 که نبودن بجم موج الی خوف الغرق صحبت کل خوش بندی مخفف من بودی که نیست
 تشویش خار فانه مومم دوشن وهو مهنا بمعنی اللبلة الماضیه وقد کنی بمعنی المنکب و
 الفرق بینها بالفراقة بالضمه المعلومه والمجهوله كما قيل لم يوجد في كتب اللغة چون
 طاروس الی مثله من ایدم من ناریدن والمراد به مهنا بالترکه کونک و قواعق اندر باغ وصل
 لانه کنت مع الحیب ابن زمان اندر فراق یاری بیجم چوما قیل فی التریح **قطعه** جوع
 ایدر در بان اقی او که که خوف موج صحبت کل خوب ایدر که او که تشویش
 خار وصل با غنڈه یوردم دون که طاروس و ش فرقتند بولکیرم بوزمان مانند مار
حکایت یکی را از ملوک عرب حدیث لیل و مجنون بگفتند و شورش بمعنی الشین المعجمه
 و کسر الی اسم مصدر بمعنی شوریدن بالترکه قر شفق و مرشد رفق بستعمل لازما و متعابا
 و بجی بمعنی بولفق و هو فی الطبقه من قبیل المعنی الاول کما فی بحر الغرایب و تفسیر المعنی
 الاخیر بالقلب بمعنی کولکل بولفق عامه فی الصحاح الفارسیه فلیس بصحیح حال
 او اشاره الی مجنون که با کمال فضل و بلاغت سردریا بان تان است لاطیوانات
 العجم و زجاج بکسر الزاء بالترکه دیز کن اختیار از دست دان و کم بکلف نقه بفرمودن
 الضمیه المستتره راجع الی یکی و البارز اعنی الشین راجع الی مجنون حاضر و رددن و ملک
 کردن که فت الی شرع فی التوییح که در شرف انسان چه خلل و نقصان دید که حول
 حیوانی با بیاه المصدری که فنی بیاه الخطاب و ترک عیشنا آدمی کفتی بمعنی که دی
 قدمتر نظایر مجنون بنا لید و کفت **شعر** ورت صدیق کلمه رت مهنا للتکثیر

بعضه من قوله
طهارة ما بين يديه

الى تلك كثيرة من الخلق لان معنى من القوم الى عزلي في وادعا ان في محبة الحبيبة ومن قال
 الى في محبة ليني وعشقر فاح يصب فان هذا البيت من عزل المص كما اعترفت القائل
 الم برفا ضمير الفاعل الى المستتر في الفعل راجع الى صديق وضمير المفعول الى البارز
 راجع الى الحبيبة لما عرفت انفا يوم اطرف للفعل فنوضح من الايضاح فاعله ضمير
 الحبيبة ايضا وهو منصوب باضمار ان جواب الاستفهام الى فظهر وتبين في الى
 لاجل عزل منصوب بتقدير مفعوله ويروي فيوضح بالياء التي تانية فاعله
 ضمير صديق وقيل في الترتيب **بيت** بني عشقند بجدوست ملامت قلدي كور مدبري
 پوزن تا اين خذرم روشن **قطره** كاش كاشان كه عيب من جسته في حبهك رو بيت الى
دجستان بد بدندك لكان الشوق راين وجه يوسف فقطعن ايديهن مقام الانترق
 تا بجاي شرح در نظرت مرهون پنجج في موضع الحال دستا بر يدندى الى حال كونهن
 واهلين عن الغم لالشوق الا في قطعن ايديهن تا حقيقت معنى الى حال الحبيب
 بر صورت دعوى الى دعوى العشق الصادر عن العاشق كواهي بالياء المصدرى
 وادى بيا الطلابة فذلك الذي يمتنى فيه تفصيل ان ربيخا ماراودت يوسف و
 على نفسها لامتها سوما في ذلك وقلن امرأة العزيز عشقت عبدا الكنعاني فلما
 سمعت باختيارهن دعتهن وميات لهن متكلا واعطت لكل واحدة منهن سكتينا
 وقالت ليوسف اخرجن عليهن فلما راينه عظمنه وخبرن في ذلك احسن الفايق
 وجرحن ايديهن من فرط الدهشة وقلن حاشن لله ما هذا بشر ان هذا الا ملك
 ملك كره يم فقالت زليخا فذلك الذي يمتنى فيه ان فهو ذلك العبد الكنعاني الذي
 يمتنى في الاقتان به قبل ان يتصورنه بحق صورته ولو صورته في انفسكن وقت
 الملامة لعذرتنن ملكن را در دل آمد الى خطيبا له كه جمال ليلى را مطالع كنند اى
 يري وجرها تا داند كه چه صورته كه موجب بكسر الجيم چند بن فتنه است بفرمود

طلب کردند ای طلبو ما در اجیا، عرب جمع حتی یعنی القبیله بکر دیدند بفتح کاف
 الفارسی و بدست آوردند بیزاد به انه وجد و ما پیشتره ملکه در سخن سراج بدینند
 لیتظر ایها الملک من در مہنات او نظر کرد فلما نظر شخصی دید سید فام ای اسود اللون
 ضعیف اندام در نظرش الضمیر راجع الی الملک حقیقاً مدحاً بکماله کثیر من خدم حرم
 او ای الملک بحال از و من لیلی پست با اباء العرب یعنی زیاده بود و بزینت پیشتره
 بالباء الفارسی بخون بغیر است دریافت ای فهم ان الملک 4 بستحس حسن بیل
 و کفت ای ملک از در یک چشم بخون بحال لیلی نظر بایست کرد قد وجدنی بعق النسخ
 من الابیات **شول** ترا بر در من رحمت نیامد خطاب للملک و لعل من یالغیر یعنی
 من یکم محمد را بدیدم هجره چون که با او قصه می گویم همه روز و حصول اطراء دو هجره
 را بهم خوشتر بود سوزا الاحتراف شعر ما موصولة متصله من ذکر بیان ما الی
 بکسر الحاء المهملة و فتح الیم المربعی المحفوظ و يقال لمنزل الجیب حتی شنبالہ یعنی
 الظبی بکسر الیم الاول و فتح الیم الثانی الة السمع اعنی الاذن لو سمعت ورق
 بالضم و التکون جمع ورقاء کثر جمع حمراء و معی الی الورقاء اسم طحامة شبه لون الون
 الی ما دل علی و قد وضع الظاهر موضع المضمرة الاصل ان یقول ورقه و ذلك الوضع اما
 لصحة الوزن و لا لتلاذذ بکسر صاحب من الصیحة و معی رفع الصوت معی و معنی
 البیت ان الذی تر باذنی من ذکر منزل الجیب لو سمعت الورق الی سکنة الطمی
 صاحب معی من شوقها و التلاذذ ما یا معشر اسم جماعة لا واحد له من لفظه مثل قوم
 و مرطاً حلتان بالفتح و التشدید جمع خلیل و هو الصدیق فاقولوا جمع امر حاضر للمخاطب
 اسم مفعول من عافاه الله المراد به من وهب الله له العافية من اسقام العشق
 و اعلم ان المصراع الاول تم بالمعاق و ابتدا المصراع الکا بلغوظ و قطع الكلمة الواحدة
 بین المصراعین شایع لست تدری الی لا تعلم انت ما یقلب الی ما التصق

بقلب الوجود بفتح الجيم المستقيمة الاله انوم وقيل كجمل ان يكون الباء للظرفية
دون الاصل ان استقر قلبه والمناسب بالمقام البيت الثاني من درستان را باشد
در درشتن قدمه بیا نه جز لاهدری بیا، الوحده و ممدرد بالترک در دشتن نکوم
در درشتن لانه بفرم حال گفتن از زنبوران من انداء النخل بمحاصل بودای غیر ممدرد
بایکی مفعول گفتن عم تضمین سخن اخطاب او النخل در شتر خودای جمع عمر
ناخورد ال لم یذوق نیش قدمه بیا نه ال ایلام النخل فانه لا یبعض به تا تر حال باشد
همچو من ای مثل حال حال ما باشد تر افسانه پیش ال پیش تو سوز من باد بگری
نسبت مکن لانه او اشارة ال دیگری مثل بر دست و من بر عضو ریش فان الید الصغیرة
لا تاتاه من الملح والعضو المخرج بنا لم منه **حکایت** قاضی ممدرد اسم بلد مشهور
را حکایت کنند که بانعند پسر و کان جملا سر خوش بفتح اخطا للقافية بود ال کان
یحب و نعل دشت در آتش کلام سجع روزگاری بیا، الوحده ال زمانا ممتد اطلبین
شاهف ال متحیر بود و بویان صفة مشبهة من بوییدن حال مترصد ال مترقب و بویان
صفة مشبهة من جتن و بر حسب بغنی نین واقع کویان یعنی بجای ما وقع علی
رأسه **رباعی** در چشم من آمدان سهی سر و بلند لفظ سهی بکسرتین بمعنی المستقیم
یوصف به سر و قدح مهنا للوزن بر بود بالقم من بودن دلم زدست متعلق بر بود
و در پای فکند و حقره الین دین شوخ ال مطبوع میکند بفتح الکاف ال مفعول
کشد بکند و یجعله مفیداً محبوساً حواهی که بکس دل ندین دین بینه بقم الباء
الاول ال لا تنظر ال احد و اخطاب لمن القی السمع و هو شهید و المراد ال احفظ عینک
عن النظر ال الحایب و الانتفات ال محاسنهم للذات متعلق قلبک بهم **رباعی** از یاد تو
غافل نتوان که در هیچ معناه بالترک سخن اکفدن غافل ایلی بکلم اوله بنی هیچ فاذا
عرف المعنی فن قال یعنی غافل نتوان کردن هیچ حال لم يعرف المعنی سر کوفته بالکاف

العزای مارح نتوانم که بیچشم فان اظیة المضروبة علی رأسها البقر علی جمیع الاعضاء
 شنیدم فیه الحکایة که در کذری ای فیه طریق من الطرق پیش، قاضی باز آمد لفظ باز
 لتاکید طرف یعنی بعضی ازین معامله و من حیث القاضی ایاه بگوشتن الضمیر
 راجع الی پسر رسیدی بود و زاید الوصف راجع منه و شام بکسر الیم فیه کاشی
 بغیر احتیاز داد و سقوط قدمه بیان کف و سنگ برداشت لیضرب بالقاضی و بیچ
 از هر متغیرو نگذاشت الی کم تیرک شامن الامانة قاضی بایکی از علماء معتبره گفتان
 او بود کف بیت آن شاهدی بیا، الوصی و خشم که فتن بینیشین انظار فیه ذکر الحجاب
 و غضب فان فیه حلاوة و ان عقد عطف علی قوله شاهدی برابر وی ترش شیرینیش
 فیه تقدیم و تأخیر الی عده ترش برابر وی شیرینیش فاذا عرفت المعنی باز ذکر نام ظاهر الی
 المعنی الخلو و خصوصت قول من قال فیه شرحه و بین آن عده را که برابر و بیش دار که
 اگر چه ترشت از غضب ولیکن شیرینست فیه حد نفسه در بلاد بکسر الباء جمع بلد
 عرب گویند مثل سائر ضرب الجیب زیب الجیب فعیل بمعنی المفعول والمصدر
 مضاف الی الفاعل و المفعول متروک الی ضربیه العاشق بیت زدست نوشت
 بردن خوردن یعنی ضربکن بیدکن المضمومة علی فی خوشتر که بدست خوشترتان
 خوردن فیه قال القاضی لرقيقة همان الی یشبهه از وقاحت بفتح الواو الی قلته اخیاء
 او بولی سماحت باخاء المهمل الی جودی اید آورده نظیر ایا دشان بکون النون
 مبتدأ سخن بصلاحت گویند فیه الظاهر و باشد که در نان صلح جویند بیت انکور نو آورده
 ترش طبع بود الی العنب الذی فیه تیغ بکون متر و زرد و صبر کن که شیرین که در مراد
 القاضی فیه هذا الطلاح ان هذا الغلغلا یظهر الخشونة و الحرارة لعدم نقی و شدت فیه طبیعت
 و بالصبر یبین قلبه و یحصل منه المرام بیت کففت مع رقيقة و بسند قضای الی الحکمة
 باز آمد قدمه سابقا و همنا باز آمد تیغ چند از عدول جمع عدول بمعنی عادل که ملازم

این سید علی

او بودند و خداوند آمین خدمت بنومسبته توتلفظ القاص که با جازت سخته و ارم
در خدمت بگویم اگر چه ترک آید است و اینها که گفته اند **بیت** نه در هر سخن بحث
کردن رواست **بیت** النبی مصروف الیه بقية المصراع خطا جتدا بهر نیزگان که فتن خطاست
خبره و قبله **بیت** نه مهر سوزن بحث ایلمکدرو و اخطار او و اولور له در وقت
خطا اما حکم آنکه **بیت** سابق انتقام ضیا و ندی ال انتقامتک السابقة ملازم روزگار
بند گانست ال لا ینفک منا مصلحتی که بنشد و اعلام نکشد نوعی بیاء الوصه از
خیاست باشد فبجب علینا الدلالة علی ما هو خیر لکن فقال لو طریق صواب است
که پیرامن بمعنی حواله ابن طبع و هو الوصلة بهذا الغلام نکر دی بالکاف الفارسی
و یاء الخطاب بالترک و لا نغیه سن و فرش و لع بغتی من شدة الحرص در نوردی
بالترک حرص دشکنه ذوق سن و المراد ترک الحرص که منصب قضا یا بیا همی بالباء
و الالف الفارسی بمعنی الحر الذي يوضع عليه الشيء و نحو و بمعنی المستر و بمعنی
المرتب و هی المران هنا و الیاء للوصه ینبع است بفتح الیم بمعنی مرتبه مانعة
لا یرقی الیها کل احد تا کننا هم شیع ملوت نکر دان ال لا تجعله ملوتنا بالذنب الشیع
حریف اینست که دیدی اشاره ال الغلام الذی فی صدر بیان و حدیث اینست که
شندی اشاره ال شتمه فلیس فیها احتمال الوصلة فالاولی تر که **شولی** یکی کرون
آب بکون الباء روتیه الباء الزایرة مصدریة بمعنی الذی صدر منه ترک الادب
مر اچر عم دارد از آب بکسر الباء روتیه کسی مر او هم ان الغلام العهون قد اعتاد
ترک الادب و الغفاحة فلا یبالی من فضا حکن با قدم تر بیان فی ال دیباجه نام بکوت
بالاضافة پنجاه سال مرهون که بکن نام رشتن کند با مال فتخاف ان یضیع اسکل
المایح بهذا الفعل القیج قاض را نصیحت باران بکمال عبارت عن کمال الوفاق فی
الاخلاص ال نصیحه الا صدقا المخلصین پسند آمد ان جاء مقبولاً و بهر حسن رای و حفظ

وفاي ایشان افرین کرد و حتم و کفتم نظر غیر نیزان در مصحح حال سخن واحد اصلاح
 حال عین صوابست لاشکل فکونه و ابا و مستلزم جواب و لکن **شعر** و لو ان
 جبا بالملاح نیزول ای لو وقع ان حتما نیزول بالمطامه سمعت الی قبلت کلامه قول
 المصنف سمع الله لمن حین افلا کتبنا بقره به مما الاقره **اعطول** بفتح الی بین المهمله و
 الزال المعی به الی من العدل و هو الکلامه و فی بعض النسخ بفتح الی بین و الزال المهمله
 علی وزن الدخول جمع عدل یعنی العادل و هو مناسب لقوله تنج چند از عدول **بیت**
 ملامت کن مرا چند آنکه خواهی و فی بعض النسخ نصیحت کن که نتوان مشتتزاز
 زنگی سیاهی بالیاء المصدری تعدیل والمعنی بالشرک زبیر ابو یوسف او کلمه زنگید زنگی
 ابن بکفت قال هذا الكلام وكان را من اعوانه بتفخض الی تفتیش حال او اشارة
 الی الفلاح **بیرانی** کتبت بالکاف الفارسی یعنی سلطهم علیه لیسعوا فی تمییز قلب
 الفلاح الی القاضی و نعتی که کران بفتح کاف العزیزه بمرکب و صرف الیه که کفنه
 اند هرگز از در تر ازوست ای کل من اخرج الزمب من الکیس و وضع فی المیرال
 للوزن و الاعطاء زور الی القوة در بار زوست المراد به انه یصل الی مراده و آنکه
 بر دنیاست رسن وصف ترکیبی ندر دای من لم یکن له القدرة علی الریاد و معه
 دنیا کن ندر لبینه علی وصول مران و من قال یعنی صاحب تصرف نشود
ابن سیدان علی
 اصلاخ قال که اسمعت من بعض الکلمه الکل فقد سمع معنی لا یفهم من اللفظ اصلا
بیت هر که زردید سر فرود آورد معناه بالترکه حرکت که التون کوردی باش
 آشفه اندردی و تر ازوی آمین دوشن است ای لو کان میزنا احد به المنکب
 و المراد ان من رأی ذمیاً یبیل وان کان کالحیدر فی الشجره و الصلابه فی الجله بنی
 خلوتی بیاء الوحده فیها بستر شد مع الطیب و هم دران شب شخبه بکون
 اطاه المهمله بالترکه نایب و سوباشه را خبر شد که قاصع مبتداه هم شبخرف

شراب در سرفه موضع اطال و ساقه در بر عطف علیها الی المختوب فی صدره
 از تنغ کفنی خیره و برترغ کفنی **خزل** امشب فی هین اللیله مکتر بوقت بکون
 انشاء می خواند بکون العون ابن خروس اشاره الی نوع خشاق بس بالباء
 الخرز کفره ایچ مفعول منوز از کنار قدمه بیان فی حکایه پادشاه زاد ما
 یصغیر و بوسه اسج مصدر منار خستار بالاضافه و فی بعض النسخ بستان یارد رح
 بفتح الحاء کسوی تابدار و وصف ترکیبی من تافتن چون الی مثل کوی بالخلاف
 الفارست بالترکه طوب عاج عظم المغمیل در رخ کالاول جولان بالفارست من اخشب
 المنحنی رأسه و هو الذی یضرب به الکرة حین الملاعبة یقال له بالترکه جوکن
 آهوس اسم شجر اسود شدید بکدم که چشم فتنه خوابت زینهار و فی بعض النسخ
 یکشم که دوست بخته است در کنار بیدار باش تا نرو و غیره در فوس بفتح
 الفاء و هو یستقل بالالف فی اوله بکون الفاء علی ثلثة معان الظنر و السحرية
 والجف و قد یراد به معنی العبت ناشوی زمسجد اذینه بالذال المعجم بوج
 ابطه و المراد هنا صلوة الجمعة فغی مسجد اذینه هو الجامع بانکه صبح الی اذان
 الفجر با از در بکسر الراء سرائ بکسر الباء انا بکل یرید الملک غریو کوس الی صوته
 المریب لان معنی لفظ غریو فریاد و فغان و هذا البيت مرهون لب مفعول مقوم
 لقوله برداشتن و المراد به شفة العاشق بر لبی بیا، الوحده و المراد به شفة
 المشوق جوال مثل چشم خروس فی الطرة و الصفرة صفة لقوله لبی الی بلل بود
 و یكون حقاقة برداشتن فاعل بود الرفع العاشق شفته عن شفة الجیب
 بفتن متعلق به بیهون خروس فانه یصبح قبل الصبح قاضی درین حالت
 بود الی فی الوصلة ظاهرا و الغضا حه باطنا که یکی از متعلقان در آمد الی دخل
 علیه و کفنت چه نشینی خیره امر من خاستن الی قم تا پای داری معناه بالترکه باطل

در سرفه و ساقه در بر عطف علیها الی المختوب فی صدره
 از تنغ کفنی خیره و برترغ کفنی خزل امشب فی هین اللیله مکتر بوقت بکون
 انشاء می خواند بکون العون ابن خروس اشاره الی نوع خشاق بس بالباء
 الخرز کفره ایچ مفعول منوز از کنار قدمه بیان فی حکایه پادشاه زاد ما
 یصغیر و بوسه اسج مصدر منار خستار بالاضافه و فی بعض النسخ بستان یارد رح
 بفتح الحاء کسوی تابدار و وصف ترکیبی من تافتن چون الی مثل کوی بالخلاف
 الفارست بالترکه طوب عاج عظم المغمیل در رخ کالاول جولان بالفارست من اخشب
 المنحنی رأسه و هو الذی یضرب به الکرة حین الملاعبة یقال له بالترکه جوکن
 آهوس اسم شجر اسود شدید بکدم که چشم فتنه خوابت زینهار و فی بعض النسخ
 یکشم که دوست بخته است در کنار بیدار باش تا نرو و غیره در فوس بفتح
 الفاء و هو یستقل بالالف فی اوله بکون الفاء علی ثلثة معان الظنر و السحرية
 والجف و قد یراد به معنی العبت ناشوی زمسجد اذینه بالذال المعجم بوج
 ابطه و المراد هنا صلوة الجمعة فغی مسجد اذینه هو الجامع بانکه صبح الی اذان
 الفجر با از در بکسر الراء سرائ بکسر الباء انا بکل یرید الملک غریو کوس الی صوته
 المریب لان معنی لفظ غریو فریاد و فغان و هذا البيت مرهون لب مفعول مقوم
 لقوله برداشتن و المراد به شفة العاشق بر لبی بیا، الوحده و المراد به شفة
 المشوق جوال مثل چشم خروس فی الطرة و الصفرة صفة لقوله لبی الی بلل بود
 و یكون حقاقة برداشتن فاعل بود الرفع العاشق شفته عن شفة الجیب
 بفتن متعلق به بیهون خروس فانه یصبح قبل الصبح قاضی درین حالت
 بود الی فی الوصلة ظاهرا و الغضا حه باطنا که یکی از متعلقان در آمد الی دخل
 علیه و کفنت چه نشینی خیره امر من خاستن الی قم تا پای داری معناه بالترکه باطل

صبح

اوله في الی بعد رطافه کبر نیز امر من کبر بخندنی که حسه و دان فصح بر تو در فی بیا الوصه
 الی الغنیمه کبر فتدانی بلکه حتی الی ما هو الواقع کفتمه اند تا مکر این آشنا فتمه که
 معنوز اند که سینه با سبب تدبیری بسبب ما اند بپیر فر و نشانیم بالستر که سوزیدیم
 مبادا که فردا چون بالاکید ارتفع فاعله ضمیر مشتق عالی بفتح الفاح شره مع
 تحسین اللفظ کبر قاضی بنیتم فرونگه کرد و کفتمه **نظم** پنجمه در صید که در صیغ
 ر اللفظ ضیف بالیاء التختانیة الساکنه بین الصاد والین المعینین المفتوحین بفتح
 الاسد ومعنی المصراع بالترکه پنجمه سن صید اور مشتق ارسلانه چه تفاوت کند که سکن
 لاید مضارع من لاییدن بالترکه اور مکی روی در روی دوست کن بگذاری ای اثر کن تا
 عدو پشت دست می خاید مضارع من خاییدن ملکی بفتح الیم و کسر اللاح را هم
 در ان شب الی فی تلك البلیة آهن دادند الی اخبروه بهذا القول که در ملکی بالفتح و التکون
 توجین منکر بفتح الحاف و بیا الوحده الی ذنب فضع وهو المسوع من
 الاسانده و من قال او یکسر ما وهو الانسب لقوله من اور الی کا لا یخفی اخره من **ابن امیرالمؤمنین**
 عند نفسه وهو غیر مناسب لقوله حادث شد است علی ان التکر بکسر الحاف یعنی
 العاصی غیر مشهور چه فرمایند فی حق من صدر منه هذا الذنب وهو القاضی کفتمه
 الی الملک من اور الاشارة الی القاضی از جمله فضلا عصر یعنی زمان و یکانه دهر که فرمایند
 می دایم فیهم تشبیه علی انه ینفی للسلطان ان لا یعتقد الخلفی سمعه فی الزمة بالترکه
 معاندان در حق او بغرض خوض بالمعجزین فی اللفظین کرده باشند ان شرعوا
 فیهم فیهم تشبیه علی انه ینفی للسلطان ان یکون له حسن ظن فی حق العلماء حتی یظهر
 الحق الصریح این سخن در سمع قبول من نیاید الی لاقبله و المراد بعدم القبول
 تأخیر الامر بالعقوبة و فیهم تشبیه علی ان الاستحجال فی امر العقوبة مذموم
 مکره انکه مخفف من انما که معاینه کرده و بالکاف الفارسیه که حکما کفتمه اند

بیت بتدک بالیاء المصدری ومعنی لفظ تند بالترکه حرب سبکی مرتبط بقوله بردن
 دست بردن بشیخ معنی المصراع بالترکه حرب بلوق ابله الی بینی التملک قلیج و اذا عرف
 المعنی الصحیح ظهر عندک فساد قول من قال یعنی در زمان دشواری و ضحرت
 دست بردن بشتاب و استعجال بدانکه بر وقتی متضارع من بردن و غ بعض
 الشیخ که در مضارع من که نیدن پشت دست در معنی مضمون المصراع الاول مبتدا
 و التاخره شنیدم که صح فامی ان وقت السحر ملک باننی چند از خاصان بر بالین
 قاض رسید فیه تنبیه علی انه ینبئی للسلطان ان یقصد الاطلاع بنفسه و لا یعمده علی غیره
 فی الامور المهمة شیخ را دید ایستاد اسم مفعول ما ایستاد و من قال فی بحر الغرائب
 ایستاد لغرض استادن فامی بانی بیان عجانة التی و شاهد شسته مقابل
 ایستاد وی رجحه و قدح شکسته کا بکون فی مجالس اهل الفساد و قاضی
 مبتدا در جواب مستخ بالیاء المصدری خبره عنده خبر از ملکی مستخ حال او علی العکس
 ملکی بلطفش بیدار کرد و انظر الی حال هذا الملکی بکسر اللام فانه لان لا ملکی بفتح اللام
 و کفت بر خیزه که آفتاب بر آمد الی طلعت الشمس قاضی در یافت ان فهم الحال و کفت
 از کدام جانب بر آمد کفت الی الملکی از جانب مشرق کفت الی القاضی الحمد لله که در
 توبه بکسر الراء باز است الی باب التوبة مفتوح بحکم ابن حنین که لا یعلق علم صیفة
 المجهول باب التوبة الی الی جعل معلق علی العباد حتى تطلع الشمس من مغربها
 انظر الی هذا الجواب کیف اجاب بموجب العلم و کفت استغفر الله و اتوب الیه
 قال البیہقی من تاب قبل ان تطلع الشمس من مغربها تاب الله علیه و قال ع
 ان للتوبة بابا عرضة مسیرة سبعین سنة و انه لا یعلق حتى تطلع الشمس من مغربها
 و قال ع لا تقوع الساعة حتى تطلع الشمس من مغربها فاذا طلعت و رآه الناس
 آمنوا اجمعین اجمعون و ذکر حین لا ینفع نعت اماننا لم نكن آمنتم من قبل او کتب

في ايمانها خير **فقط** ايند و جينم به كناه ايكه عند الاستغفار الشبان علم الرب
 ثم بينهما بقوله تحت تفرح و عقل نافع فرحام بسكون الراء المراد بين الفاء و الجمع
 الغنوجين بمعنى آخر و بمعنى فابل كذا في البحر والمراد هنا المعنى الكبر كقوله فترحم كنى
 مستوجب بكسر الجيم من السوجب الشئ اذا استجرت و ربيحتن عقوبتة الانتقام
 قال العلماء لكل صفة من الاوصاف الطيبة ضدها نقيضة كالعلم والقدرة ضدهما
 الجهل والعمى نقيضة الا الانتقام فانه عدل محدود في نفسه وكذا الضده وهو العفو
 مثل كفى توبه درين حالت وفي هذا الوقت كبره ملاك خود اطلاع يا فتى سودى
 بيا الوضوء نذاردالى لا يبتغى اصلا قال الله تعالى فلم يحسب على من يفتنهم ايمانهم كما روي ابانينا
فقط چه سود از دزدى بالياء الصدرى انك تخفف كامة توبه كردن مرهون كه شوق
 كند انذاخت بمعنى انذاخت به كاخ بالكاف العزة والحا المعجى بمعنى العصر العلاء بلند
 خطاب از ميوه كوا بالكاف الفارسية تا كيد كما عرف كوتاه كن و ستان انتر ك
 مع قدرتك على الوصول به و اذا عرفت المعنى الصحيح ظهر عندك فاد قول من قال
 يعنى بلند قامت را بگو كه دستنه از ميوه كوتاه كن كه كوته مقصور من كوتاه يعنى
 قصير القامة خود نذارد دست بر شاخ ثم قال الملك تراه با وجود جين منكره بفتح
 الكاف المحففة بمعنى كناه كفاه عند خلاص صورت بنند بيزاد به انه لا يتحقق الخلاص
 اين بگفت جوابا للقاض و مولان بفتح الكاف المشددة جمع موكل برادهم الأشخاص
 الذين يباشرون العقوبة بجمع الجلاء وغيره ومن قال يعنى جلاء ان فوقه من
 غير مختص وهو كسرة النون للاضافة الى قوله عقوبت برون بفتح الواو ويختص ال
 تسلطهم عليه وفي بعض النسخ او يفتند و هو بمعنى المجهول والاول هو المسموع من الاساتذة
 ومن قال وهو بكون النون مبدا قول عقوبت مفعول مقدم قيل هذا هو الرواية
 فقد افترى في نسبة الرواية واركتب المعنى الركيك اذا العقوبة لا يكون محض الملك

ان سيد علم
 الكاف والواو والواو
 و من قول من قال
 بل قال بفتح و

بفتح الواو

بفتح الواو

گفت مراد خدمت سلطان یک سخن باقیست ای بقی کلام ملوک بر سپید
 آن چیبست گفت قطعه باستین حلال با یاد المصدوری که بر من افشاند
 خطاب للملک و مهن الرهیدة کفایت عن الترتک و الاعراض طبع مدار الی الانطع
 که از دامنۀ التاد للخطاب مدار دست الی لا الترتک ذیلک من یدری اگر خلاص
 محالست ازین کینه که مراسم قانہ ذنب عظیم یوجب العقوبۃ بدان
 کرم که نو داری امید واری هست لانتک متناہی الکرم فیہی منک العفو
 ملکہ گفت این لطیفہ بدیع و عجیب آوردی و این نکته اغریب گفتی خطاب
 للقاضی و یکن محال عقلت و خلاف شرع و نقل که امر و فضل و بلاغت
 از چنگ بالجیم الفارسی و کسر الحاف للاضافة عقوبت من برمانند مضارع من
 رط نیدن بمعنی التخلیص مصلحت ان بینم که ترا از قلعه شیب بفتح الباء
 الکایته للصلة و شیب با کسره مخفف من شیب بفتح النون بالترتک
 ایشان و بمعنی زهر و بمعنی سرکشته و قد يعطف علیہ لفظ تیب عم طریق الاتباع
 و المزوجة فیقال شیب و تیب کما یقال فی العربیة حسبنا و فی الترتک قرن
 قوزن و المراد هنا هو العن الکا بیندازم تا دیگر ان عبرت کیم ندمن عقوبتک
 گفت ال خداوند جهان خطاب للملک پرورده نعمت این خاندانم فلایلیق بک
 ان تبادر فی قتل و نه ترا من این کینه کرم ام دیگر من را بینداز تا من عبرت کیم
 لما قال القاضی من اللطیفۃ ملکہ را ازین سخن خنده آمد و بعفو الباء سبب
 از سر خطای او قدمه الخلام فی لفظ سر در گذشت کلمه در للتاکید و متعذر ان
 اه حصاد او را که اشارت بل دلالت بکشتن او کرده بودند گفت اه خاطرهم
 الملک هم حال بفتح الحاء الممهله و تشدید الیم خویشند الکم ذنوب
 کثیرة تخلوننا طعنہ بر عیب دیگران مزید قیل فی الترتک تیب الی که کند و عیبک

عجیب

جمالی سن غیر یلر عیب طعمه اور منقل **حکایت** منقولہ جو آغ بیاء الوصحة
 پاک باز وصف نہ کیستی من باختن و پاک رو بفتح الرآء وصف نہ کیستی من رفتن
 بود در میدان عشق کز پاکیزه روزی بیاء الوصحة در کمر و بکسر الخاف یعنی
 المر من بود کتایه عن الاشبلا بکسبه چنین خواندم در الجبر کله در بیای اعظم مرهون
 بکر دایه بکسر الخاف الفارس مع موضع في الماء يدور فيه الماء والياء للوصحة در
 افتادند با هم الی العاشق مع العشوق جو ملاح آمدن الشین راجع الی اجابة
 تادست کیمز دل تخلیصه مباد بالتمزک اولیہ لاندربن سحقی بکیمز دو ذکر الثابت
 همی گفت از میان موج و تشویر بالشین المعجم یعنی الحیالہ هذا هو المسوع
 من الاسانفة والموجود في كتب اللغة الفارسية فلا تلتفت الی ما قبل من ان **ابن السید**
 تشویر هذا لفظ عربی یعنی الاشارة والی ما قبل من انه یعنی شوریدن یعنی خلط
 کردن والی ما قبل هو عطف تغیر لوج والعجب من شرح کتاب کلستان
 باللغة العربية قلن ان لفظ موج حتی علی من يعرف العربية حيث قال ويقال له
 الی لوج البحر تکرر بکذا رودست یا من بالاضافة الی اللفظین کیمز فان تخلیصه
 اتم من تخلیص درین گفتن جرمان بروی بیه اشتفت ماض من اشتفتن و هو
 بالتمزک دلور مک و یعنی قر شق و هو المراد هنا شنیدنش که جان می داد
 وی گفت مقول القول هو البيت الآخ اخ قوله حدیث عشق از ان بقال
 شیوشن بالفتح والتکون نهن من بنوشیدن بضمین یعنی شنیدن که در سحقی
 بالیاء المصدر الی کله باری فراموشن ثم بین المص حصه القضية چنین کردند
 یاران زنده گان در الزمان الماض **حکایت** اوی عن محمد بن عبد الله البغدادي انه قال
 رايت في البصرة شابا علم سطحه من نفع يشرف على الناس وهو يقول من مات
 عاشقا فليمت هكذا الاخير في عشق بلا موت ثم رى نفسه فحل ميت زلا لقائه

در آیه و بیای در کله باری
 در آیه و در کله باری

غلام تشویر
 تشویر در کله باری

البحر تب العمل بشنو تا بدان تیر به المصن بقوله زلزالا افتقاد بنفسه و لهذا قال
که سعدی راه رسم عشق بازی نمره چون چنان داند که در بغداد تازی با تا، التوقا بینه
بمعنی لسان العرب اما شبنمه به لانه اهل بغداد بعرفون المعورد الفصحی کا برفون
لسان الفرس ثم بین العشق الطیفی الی المعشوق الاصلی دلارامی که داری دل
در و بنده ای اعقد قلبک به دگر چشم از همه عالم فر و بنده که لا تنظر الی غیره **حکایت**
روان عن محمد القدسی انه قال دخلت دار الشفاء فی بغداد فرأیت شابا مقیدا
مغلولا فقال لی یا محمد اما تری ما یفعل الحق به قل له لو جعلت السموات السبع
مغللا فی عنقی والارضین السبع فید فی رجلی ما التفت عنی بقلع طرفه عینا کمر
لیع و محنون زنده کشته آه لو صار اجین لان کشتی بمعنی الصبر و لا یستعمل
بمعنی الکیفونته کذا فی بحواله الغراب و من قال یغنی انما لو کان فی قید الحیوة فقد
اخفا حدیث عشق اربین دفتر من کتاب گلستان نوشته ای کل واحد منها **حکایت**
اگر مجنون تواند سر از روضه بیرون کردی نشخ سالما پیش من و مشق
جنون کرده **باب ششم در ضعف** بالفتح ضد القوة و الضم فی لغة **بیرک**
قال اصحاب التواریح اول من شاب ابراهیم عم فلما رأی شعره بیضا فی
حینه قال ما هذا یا رب قال الله لک نور و قاری فقال رب زدنی نورا و قارا
حکایت باطایفه دانشمندان در جامع دمشق مرتبانه بحث بیا الوحن یعنی
رفت و بعضی نسخ همی کردم و المعنی المراد واحد تا کما جواز از درای مامنا
باب الجامع در آمد الی دخل و کفتم درین میان الی فیما بینکم که هست که فارسی
داند فلما سألهم اشارت بلی کردند کفتم لسا لک چه حالتی و بعضی نسخ
خبرست کفتم بیرک صد و پنجاه سال آه شیخ کبیر قد بلغ سنه الی مائة و خمین
سنه در حالت نزع است و فی حال الاحتضار و بزبان فارسی چیزی می گوید

ابن لیبون

لانه عجم و مغرب و کاسه ما که در الایه می معلوم لنا لانا عرب اگر بکرم قوم
 رنج شوی که نایه من المشی بالاقدم للمجعی مزد بالفهم و اسكون لمع الثواب
 یا به خطاب من یافتن باشد که وصیتی بیاء الوحد کذ چون بیالینش قرا
 رسیدم غلام وصلت الی و سادته این بیت می گفت **قطعه** دی چند کفتم فیه تقوم
 و تاخیر بر آرم بطام الی فی تحذیر المرام در بیجا که بگرفت ماضی مجول من کرفتن
 را مانع و لم یساعد العمد در بیجا که به خوان الوان عمر الی علم سفره النعم
 المتلویة للعدمی خورد بودیم گفتند بس و ما خلون ان الکل مستوفیا معنی
 این بیت بمعنی الكلام المنظوم فیتا ول البینین بعرضه علم وجه الترتیب با شامیان ال
 الذین کانوا عند المختصر همی کفتم تعجب می که در ند من ظلامه هو اذانه یول علم التاسف
 مع طول عمره کا قال از عمر دراز و تاسف او به حیوة دنیا قال البتة خذ اذا شاب
 ابن آدم یشتب فی خصلتان الحرص و طول الامل کفتمش چگونه در این حالت
 ال شرع الروح کفتم چگونه **قطعه** بدین خطاب که چه سخنی بایا المصدري
 همی رسد بکس بیاء الوحد که از دما نشد بکون النون و الشین للوزن بدری
 کفتم بقیع الکاف الکاف او فتح الی یخر چون در ذرات ستامن اسنان قیاس
 کن که چه حالت بود بقیع الواو در آن ساعت عمره من که از وجود عزیزش
 بدر رود جان الی یخرج روح من بدنه کفتم تصور مکر ال فکر الموت از خیال بر کن
 الی آخرجه و ومع را به طبیعت مستورا مکر دان که فیلسوفان الی الحکماء و فی
 بعض النسخ وصف قوله فیلسوفان بلغة یونان کفتم اندر مزاج اگر مستقیم
 بود بقیع الواو و اعتماد بقارانشاید الی لا ینفی الاعتقاد علی البقاء و مرضی اگر چه
 مایل الی خوف بود دلالت کلی به مملاک کفتم ثم قال المصلی که فرمایند طبیعت
 بخوانیم تا معجز کند که به بکون الهاء شوی کفتم مهربان **مشول** خواج

در بند ای در تدبیر نقش ابواستند قدمه بیان ابوان فا وایل کتاب خانه از بابی
بست با آباء العزیزان من اسائه ویراست فلا وجه للنقش والعن اذا حرب
المزاج لا یسعد العلاج دست بر هم زنده بطریق التاتسب طیب طریق لعلمه بالموت
چون حرف بفتح الحاء المعجمه - وکسر الراء المهملة صفة مشبهة بالترکة بو نامش بند
او قنانه حریف بالمهملتین فلا یباشه علاجه پیر مردی بیاء الوحده حکایه زنده
می ناید من الم مفارقة الروح من البدن پیره زن ای المرأة العجوزة ومن قال الزوجة
فلما یأت بعن اللفظ صندش شجر معروف فانه کثیر اما یخلط بآء الورد معی ما یلید
علم الراس والقدم لوضع الصداع او اطراة چون مخبط ای مختل شد اعتدال مزاج
بسبب المرض العقول او المهرج نه عزیمت واحد العزایم وهی بالفارسیة افسون
انتر کنه نه علاج **خطابت** پیر مردی حکایت می کند که دختری بیاء الوحده خواسته
بود و نتر و جتها و خانه و حجر بطل بضم الطاف الفارسیة آراسته و کلون با او
نشسته و دین و دل بر و بسته لفظا بودم مقدره المواضع الثلثة و شمهای
در آرزو کفتمی بیاء الحکایه و بدلتها جمع بذله بالفتح والتکون ولطیف عطف
تغیر کفتمی مثل یا کفتمی تا باشد که وحشت و نفرد کبیره فاعله ضمیر دختر
و مواضع پذیرد یعنی ستانسی معی و از ان جمله شی می کفتم لها که بخت
بلندت یار بود بکون الواو و چشم دولت بیدار بینه بقوله که بصحبت
پیره افتاد بکته ضد النی و جرمان دین و وصف ترکیبی کرم بالطف الفارسیة
و سرد بکسر الدال روزگار چشید اسم مفعول من چشیدن نیک و بد از مود که
فیه الدینا حق صحبت بدانند بکسر الباء و شرط مودت بجای آرد مضارع من
آوردن مشفق اسم فاعل من اشفق و مهر بان عطف تغیر خوش طبع
و شیرین زبان و صفان ترکیبان **مشغول** تا تو ان دلت خطاب للبکر بدست

ابن ایدان

مطلبه بیست لطف و در علم اعتدال مزاج

آرم كتابه عن كمال الرعاية وربا زارم مضارع من أزدن وآباء الخطاب الجع
 للمتكلم نياز آرم بفتح النون مضارع منفي منه ومن قال بكسر النون وسكون
 الزاء بمعنى الحجة فقد أخطأ إذ لا يوجد القافية وهذا البيتان من الثوباء
 كرم جوطوطي إلى مثله شكر بود بفتح الواو وخورششت الماء للخطاب وخورش
 اسم مصدر بالتركية يشق وقد يزد به الطعام وهو المراد من آل لولكان طعاما مكرما
 لا يبيغ جان شيرين قران پرورختن إلى فعله تحصيل السكر ولو بتفدية الروح الذي
 كرمفنا آردی بدست جوائ معجب بكسر الجيم اسم فاعل من أعجب إلى متكبر هذا
 هو المختار في الاستعمال وقال في مختار الصحاح وأعجب بنفس وبه أيه على ما لم يستعمل فاعله
 فهو معجب بفتح الجيم والاسم العجب وخبره رأي بكسر الخاء المعجمة إلى ضيق الفكر
 سر نیز و سبکی پای وصفان ترکیبانی که هر دو جوائی بنزد بالباء الفارسية والرأ
 العربة مضارع من بختن ومهر طظ رای ز ندالی لا ینقر رخا رای واحد ومهر شیب جای
 فصد بیت للبلبله في مكان ومهر روزباری کیر دیت وقاداری بالياء المصدرى
 مدار از بلبلان چشم فيه نقدیم وتاخیر وقاداری از بلبلان چشم مداران لا تترقب
 ولا تنزع العوقا من البلبابل وهذا المصراع مرهون که هر دو به کل دیکه سر ایند معناه
 بالترکی که هر دو به غیر کل اوزن ابر لبه لر اما طایفه پیران بعقل و ادب ز نزلان
 کنند نیز به مقتضای جهل وجوائ بیت ز خود به ندری بیاء الوضوء جوی امر من
 جستن وفرست شمار و عد غنیمه إلى صحبته که با جوی خودی ای في الصحابة
 مع من یساویکن في الفضلة کم بفتح الكاف الفارسية وهذا هو المسموع من الاساقفة
 ومن قال بفتح الكاف العربة فقد غلط كنى بضم الكاف الكاف العربة روزگارای
 ان زمان عمر کی گفت فاعله ضمیر پیر بنمط لانسق لغنا ومعنی بکفتم لبیل ای
 قلبه وکان بر دم ای فگفت که دلش در فید من آمد و نعلون و صید من شد و گشت

ابن سیرک

ابن سیرک

وكنت علم هذا الظن ناكه مخفف من ناكاه نفس بفتح تين ويا الوحدة سر صفة له
 اذ دل پرورد بر آوردان او هست بالهرون واشدة من قلبها المتاع بالالام الكثيرة
 وكفت چندین سخن كه كفتی در ستره زول عقل من و زان بكسر الواو مصدر كالوازنة
 ان يكن سخن نذار دای من الكلمات اتبع تكلمت بها لا توازن في ميزان عقلي و زان
 كلام واحد سمعته كه وقتي اذ في وقت من الاوقات شنيد اح از قبله و في بعض
 النسخ قابلة خوبين والكلام المسموع هذا كه زن جوان را بالهرون كه كنج خاتونه
 كه برك در بهلو شنيد به الا اوله كه برك شنيد شعر كارات ال جين ابهرت
 المروجه بينه بدل بعلا ال زوجة شفا مفعول رايت و اراد به آله الرجل كارضى
 اسم تفضيل والظاف بعن المثل وهو من الرخوة وهي بكسر الراء وفتحها التينة و
 الاسترخاء ال رأت شيئا لا ينام مثل ارخى شفة الصائم شبة المصاآله الشيخ شفة
 الصائم في ضعفه واسترخائه واصلا شفة لان تصغيره شفهية واطع شفاة بالاء
 تقول جواب لما وانا جئني به مضارعاً حكايته الحال الماضية وحقا قال قيل ان لما
 يرد المضارع ال معنى الماضي كما يرد ان المصدرية الماضي ال معنى الاستقبال فقد قيل
 الباطل لان ذلك لما ال مع من حروف الجوازح لا كما الذي هو طرف هذا اشارة ال قوله
 شفا مبتدأ معه قيد لقوله ميت خبره وضميره راجع ال البعل وما في قوله انكافة
 والرفية معناه بالفارسية افسون للنائم خبره و اراد بالنائم ال الشاب انما
 يحرك ال ال لذكر الشاب للثابت ال لذكر الشيخ **رابع** زن كتر اصله كه از بهر معني
 عند هنا وكسر الاء للاضافة مردان الرجل في رضا به خيزه و وذلك بعدم اجماع بسن
 بالباء العز في بعض الكثير فتنه و جنك زان سرا به خيزه و حذف ياء سران للقافية
 والوزن بغيره كه رجال خوبين نتواند خاست مرهون ال بعضا استثناء من آخر
 المصراع الاول كيش حرك يا اكي بالفتحة للشين عصابه خيزه و تقدير عصابه

كفت

ان ليراد علم

که بر خیزه اراد بعضا بالته في اجلة اطمان مواخفت نبود بعد مساعنة الآلة
 بمفارقة النجاسات معناه في الاصطلاح وصل الى العارفة ومن نظر الى المعنى اللغوي
 قال يعنى آخره چون مدت مدت به آمد الى حصل وتم عقد نكاحه بستد باجوان
 بيا، الوجود تند بالته که ضرب کما مته ومن قال في بيان بعض دشوار فقد ظن انها مترادفان
 وليس كذلك لان دشوار بالته که چنينک والمراد به انه لان شایا شديدا خصوصه وترش
 روی ال عبوس الوجه وتمام دست ال صغر اليد وهو كناية عن الفقر وبدخول وصف
 ترکیبی کلا اول جور و جفای دیدنک المراهة الشابة و ریح و عنای کشید عطف عليه
 وشکر نعمت حق همچنان می گفت که اهل الله که از ان عذاب الیم ال موم او ذوالم یمن
 شدته بتایم بهر هدم ال خلصت و ذلك العذاب معاشره الشيخ الفخر القادر على الجمع
 و بدین معنی مقیم و هو مصاحبه الثابت القادر على الجمع بهر سببم قلما يوجد بعض
 التسخیر **ب** بالین هم جور و تند روی الباء الاخره مصدرية بارت بمعنی الصبر و من
 باد بکشم که خوب روی بیا، الخطاب **قطعه** بانو مر اسو ختن اندر عذاب مرمون
 به که شدن بمعنی الصبر و باد کمر در بهشت و کذا بوی بیاز از دهن خوب روی
 مرمون نظر بمعنی الظاهر تر للتفضیل آید که لعل از دست زشت قد و جده اکثر التسخیر
قطعه روی زیبا و جامه دیبا نوع من الخیر عرف و عود و رکن و بوی و موسیخ
 التبرین الایامه زینت زبان باشد و بلیق بمن مرد را کبر و خا به زینت بسن فان
 الشوة یقبله بالته و لو کان فقیرا **حکایه** مهمان پیری بودم در دیار بکره فمتی
 سیاحتی که مال فراوان داشتی ان کان له مال کثیر و فرزند خوب عطف علی شی
 فیه اشارة الى ان المصنوع کان ضیفه لیا لا متعدد و ذلك المصنوع فی لیل من نکل الیاء
 حکایت کرد که مراد عمر خویش بحر این فرزند نبون است ال لم یکن له ولا غیره
 درختی درین وادی زیارت گاهست و موضع استجابة الحاجات که مردمان بجای

این است
 این است

خواستن احوال و بستن حاجات هم بشمار در پال آن درخت بحق نالبله ام
و نضرت عن البه تا مرا این فرزند بخشد است تا حکم صاحب البیت منزه اطلایه
شنیدم ای وصل ای سخی که پسر ای ابنه بلذیفان آسمه و خفیه می گفت
چه بودی ای لبتی که آن درخت را بداشتی که کجا است این هو و دعا که در می تابوم
بمیرد حکمت خواجرت دل کنان صفت مشبهه که فرزندم خاقلست که احوال آباء
و بر طعمه زمان که پذیرم فریوت و کوا احوال الابناء **قطعه** سالها بر تو خطاب عام
بگذرد که زمره موی نکنی سوی تربت پذیرت ای انا جانب فیه ایکن بعن اکل لانه ور
قبه ایکن تو بجای پذیر لفظ جان معجم چه کردی خیر و بعضی نسخ کجا ن پذیر بالنون
فلا اقیح تا همان چشم داری از بستر **حکایت** روزی بیا الوحده بغر و رجوان
بالباء المصدرة سخن ران بودم ای گفت ذامها باشتی و السرعة ماشیا فیه
اسف شبانکه بیای که بوما بالتمزک بیلک دیگست مانند لفظ بودم مقدر بر پیر مردی
بیا الوحده ضعیف صفت مردی از بسد ای عقیب لار بان همی اید بالتمزک لکوار اید
و گفت چه خبری بیا اخطاب خبر که نه جالی خفتی است بالتمزک یا تمق یرد کلار
کفتم جواب چون بالاماله روح بفتحین ای کیف ادهب که نه پای رفتن است
فیه صفة التزبع کفتم شنیدم که گفته اند العقلاء رفتن و نشستن ای حظه
فلحظه به که دویدن و کستن بمعنی کجین و کل واحد سنما بالطاق العارسته
فصیح وبالطاق العزیه شایع معناها الانقطاع و الانفصال **قطعه** ای که
مشتاق منزله بیا اخطاب مشتاق نهی من شتافتن بقلب الفاء بیا
فیه مستبلا ت پذیرم بالبواء الفارسه کار بند بابا العزیه ای اعلم بنصی و
صبر آموزای تعالی الصبر یعنی لا تمنعول اسب تازک ای فرس عزت دو تن
بفتح التاء و الطاف العزیه بالتمزک اکل ضجر ادعی که عزت شوط و طلق دیر لمر

ويؤكله كل ويلكل كوا في بحر الغراب ومن قال بغير الحلة فمع بات بعناه رود شتاب
ثم يعر اما شرة امسة هي رود شتاب ووزقالتان اول **حلايت** جوال في
بيا، الوحون جبت ولطيف خندان وشبيرة بن زبان صفات لقوله جوال في در
حلقه عشرت ما بود ال كان من اصحابنا في المعاشرة كدردوشن هيج نوع بيا مدي
بيا، الطلابة ولب او اشارة الى جوال في خنده فراعهم نبود ال كان ضا حلايتا
كجيت **تنضج** شفتيه ال الاخرة روزگاري برآمد یعنی مضی زمان که اتفاق ملاقات
نیفتاد وماراينا بعد از ان اشارة الى روزگاره ویدمشا الضمير راجع الى قوله
جوال في خواسته براد به انه تزوج وفرزندان خاصه یعنی حاصله اولاد بيج
بالبا، العزبة شاطن بریل ال انقطع شاطن بالكلية ولعل هو سبب بيزمرد
بفتح الباء الفارسه وسكون الزاء الفارسيين بالتركه صولشا **چراغ** چيش که اين چه
حالتی یعنی آن قد تغیرت حالک کف تا کود لان بيا وروم ديگر کود که بالبا،
المصدری نکره **شعر** ما ذا قد جعل اسما واحدا بجمع ان شاعر فروع المحل علم الاز
ابتداء الصبا بالكسر والقصر خبره ومعناه بالتركه او غلا نلق وهو ما خود
من الصبا ووهي الميل الى الجهد وتغير الاول به من الميل الى الجهد كما لا يخفى على العالم
والشيب بالفتح والسكون مبتداء غير فعل فاعله مستتر فيه راجع الى الشيب
كتم بكسر اللام وتشديد اليم مفعول غير وهو الشعر المسترسل الى المنكبين وقوله
غير خبره وكفي فعل بتغيير الزمان البادرا بليت في الفاعل تدبيره نیز یعنی الانذار
وهو الاعلاج على وجه التخفيف واسناد التغيير الى الزمان مجازا في المعية حقيقة
هو الله تعالى ومحل الجملة الفعلية نصب على الطلابة بتقدير قد وانشاعر ينكر
على نفس الصبا في زمن الكبر ويقول ما هذا الصبا والخال ان الشيب الذي
هو تدبير الموت غير لون شعري وكفي تغيير الزمان لونه تدبير **ايت** جوال

نعم

چراغ چيش

ابن سيرين

پیرشده خطاب عام لکل شیخ زکودک بالباء المصدری دست بردار امر مفید است
 والمعنی المراد بالترک ال چکن بازی و نظرافت بجوانان بکزاره ال امر کما و سلمها بهم
مثنوی طرب از جوان ز پیر مجرب لا اله عز جنتی که ذکر نماید اصله نه آید ای رفیق مجرب
 و کما از رع را چون رسید وقت در و اسم مصدر من در و بدن کز اخذ ال لا بقول چنانکه
 سبزه **نویز قطعه** دور با بفتح و السکون جواج بالباء المصدری بشده یعنی برفت از دست
 من قضاع منی آه و در بیخ آن زمین بفتی بین یعنی الزمان کلامها اسمان لتقلید الوقت
 و کثیره و لغز و ز وصف ترکیبی ال التاسف علی الزمان النفس الذی مضی قوت
 سرینجه **بشیر** بالباء المصدری برفت ال مضی قوت الی لانت کامله راضی کنون
 به بشیرک بیا الوحده جو یوز مثل الغمد و هو بالترک پاس لانه بقنع من الطعاع
 بالکل قطعه جبین پیره ز بیاء الوحده ال مجوزة موی سبه کرده بود با خطاب
 گفتش ای ماملک اعلم ان حاح بمعنی الات مرادف مادرو الخاف للتصغیر ویرینه ویر
 ال قدیم الایام والمراد به کثرة العمر موی بنلیس سبه کرده کثیرا مارحن نحو امده
 شده بالترک دو غر لکه که گذر این پشت کوز بالکاف الفارسی ال الظهور الذی
 قد نقره صدر و المراد به الظهور المعنی و جمله قوله ای ماملک ال قوله پشت کوز
 مقول القول **کتاب** روزی بیا الوحده بجهن جواج بالباء المصدری بالکل جواد و مع
 ال خاطبت ال و ال ال به رفع الصون عین فاد ال آزره فی موضع الحال من فاعل
 شست فی قوله بکلیج بضم الخاف العز و بیا الوحده لشت کما هو المعتاد
 فی حال انکسار القلب که بیان حال مفاعل گفت فی قوله مهی گفت مکر خردی
 بالباء المصدری فراموش کرده بیا الخطاب که در شت میکنی اباء آن لالا و بیان
قطعه چه خوش گفت ز ال بیا الوحده و زال منها بمعنی العوزة بفرزند خویش
 ال لولون جو دیدش بپنک افکن و بیل تن کلامها و صفان ترکیبیا که از محمد

کواکل شعله
 لکارجی سر

لفظ عام معنی عام مراد فاعل

ال فاعل
 ال فاعل
 ال فاعل
 ال فاعل

خردیت

خردیت بكون الباء المصدرى وتاء الخطاب للوزن باد آمدى جيا، الحکایة
 که بیجان بود که بیا، الخطاب در اجوش من جامله بالترک قوجق نکر دل جواب لغزها
 المذکور درین روز در حدای الیوم الزل حضرت فریاد بر من جملانه شکایه منه که تو نیز مردی
 و من پیرم زن مقول القول **حکایت** نوا نکرى بچیل را پسرى بیاد الوصله فیهار جکور
 بود بكون الواو اه لان مریضا ومن قال ال مرض فاع یأت بمعنی اللفظ بنکحوا ما تش
 الضمیر راجع ال ذلك الغنی البخیل گفتند ارشاد اللیخمه مصلی است که از بهار و
 اه لاجل اسکل ختم قرآن کنی یا بدک ال عطاء قربان باشد که خدا ان تک شفا دهر طقی
 مثل برخی لغطا و معنی باندیشه فرورفت بالترک فکر طالده کف ختم مصحف
 بحضور سبب کونه حاضر اولیتر و بعضی نسخ ختم اولیتر که مصحف
 موجودست و کله بفتح ال کاف الفارسی و تشدید اللاح بالترک سورى دور
 بالفح بعید صاحب دلی بشنید و کف ختمش بعلت آن اختیار افتاد که قرآن
 بر سر زبانت و زرد در میان جان **شوی** در یفا که دن طاعت نهادن مرهون
 که شوا الضمیر راجع ال کرده همراه بودی دست دادان بکسر التاء ال لولمان لوضع
 عنق الطاعة بد العطاء فریته برید ان ذلك الغنی البخیل وضع عنق الطاعة
 ولكن التاسف انه لم توافقه بد السخا بدینارن چو خرد کل بکسر الطاف الفار
 بماند بفتح النون و را محدودی بخوامی صد بخواند لانه بطرف اللسان مناسبت
 من الحکایة بالیاب ان حب المال نیز داد فی الشیوخ **حکایت** پیر مردی را
 گفتند جازن کنی ال لم لا تزوج کف با پیره زن نام الغنی بنا شد ال لا يحصل
 لانس بالنسوة العجایز گفتند زن جوان بخوان چون مکت مثل قدرت لفظا
 و معنی داری کف ذلك الشیخ المنصف مرا که پیرم با پیره زن نام الفت بنا شد ال
 لانس لهن او را که جوان باشد با من که پیرم چون تک بالامالة بمعنی کیف دوستی

صورت بنده استنجام انگاری ای لا بتحقق المحبة **قطعه** شنیده ام که درین روزها
 کهن بضمین پیرک ای شیخ واحد کبیر خیال بست به پیرانه سرای وقت **الشیخ**
 کا قال خواجہ حافظ **بیت** ای دل شباب رفت و بچیدن کان ز غیشی پیرانه سر بکن
 منتری نکل و نام بر او قال مولانا جامی **بیت** جامی آخرین جوان باز چیه طفلان شد
 خود بکو پیرانه سر این عشق ورزیدن چه بود و من قال ای مع کونه شیخا فقد فتره
 بغیر معناه که کرد جفت بضم الجیم العز و سکون الفاء بضم الز و جج خواست
 دختر کن الطاف للتصغیر و کسره الما ضافه خوب روی و کومر نام و صفان ترکیب
 جوانی مثل درج بالضم و السکون بضم الحقه الی بوضع فیها الجواهر کما عرفت
 فی الطلایة الی اولها تن چند از روند کان کومر ش الضمیر راجع الی دختر کن از چشم
 مردمان بنهفت بفتح الباء الصلة و ضم النون بضم الی کتفه جواهر مستون و
 من لم یعرف الروح قال محجوفه چشم از چشم مردمان بنهفت و قد فتره مناک بحقه
 مر و ارید چنانکه رسم عروسی بود بفتح الواو و مریا بود بسکون الی لم یکن فیہ قصور
 و ل بحله باطاء المراهله اول عصای شیخ جفت الی نام کان کشید و نوزد بفتح النون
 النافیه به مدی بفتحین که تنوان دوخت بفتح دو و ختن مکره بسوزن یولاد بالابرة
 من احدثه القوی جاحه منکفت بفتح الیاء و ضم الطاف الفارسیه بالتمه که سبق و فتره
 حاصل مع البیت انه لم یقدر علی ازالة جلاتها بدوستان کله بکسر الطاف الفارسی
 الی شکایت آغاز کرده و جهت ساختن من جمله شکایته مهو که خا کان بینه صاحب
 بجم الغرایب بضم اللفظ او و بر فی متصل یاز لوب به لغت او کشر هذا عبارته
 و من قال فی شرحه کلمه واحده بضم المال و الرزق فقدا خطاه من ابن شوخ دین و هو
 مثل شوخ چشم پاک بر رفت بضمین ماضی من رفتن بضم الیاء میان شوهر بالفتح و سکون
 بضم زوج المراه و زن جنک و فتره خاست چنان مرهون که سر بشحنه و قاضی کشید

این پیرانه

این پیرانه

این پیرانه

لفظ سرها بمعنی المنتهی و بالترکیه اوز و لفظ کشید ماضی مجهول و من ظن ان لفظ سر
 بمعنی الرأس و کشید ماضی معلوم قال اما الزوج و هو الفاعل واحد منها و بعد
 کف مرسوم پس از خلافت و ششعت یعنی بعد المخالفة و الشناعة قال سعدی
 کنامه دختر بنبت گانه علقه بالصرع التامه که دست بلرزد لکن شیخ مرسفتش که در حدیث
 سفت بمعنی سفین فیما یماح لطیف **باب و فتم در ناشر ترمین** و فی بیان استعداده
حکایت یکی از وزیران پسرکی بیاء الوصیة کبودن صفتة قدمه بیانه فی قضیب دست
 پیش کسی از دانشمندان فرستاد للتعلیم که صریحاً را ترمینی بیاء الوصیة کن
 مگر عاقل شود مدت مدید فعیل بمعنی المفعول تعلیمش الضمیر راجع الیه پس
 کرد فاعله ضمیر کسی مؤثر نبود ای تعلیمه پیشا پذیرش الضمیر لالاول کس فرستاد
 فاعله کالتابع که این عاقل نمی شود و مراد بیوانه کرد **قطعه** چون بود بفتح الواو
 اصل جوهری بیاء الوصیة قابل مرسوم ترمین را در وانه باشد الاستعداد هیچ
 صیقل یافت و استکون هو الصانع الذی بزیل صداء السیف مهاد فی لغة العرب
 و اما فی استعمال العج فیها اسم للصفة المذكورة و من یعرف انک فصر علی الاول
 نگویند که در جمع کردن آهنی بیاء الوصیة را که بد کمر باشد فی حد ذاته سکه بزرگی
 صفتگانه لفظ گانه و کونه بمعنی النوع مشون نماند شستن که چو ترمین شد پلید باآء
 الفارسیه بالترکیه ممدار ترمین لفظ ترمین اولاً بمعنی الرطب و ثانیاً بمعنی التفضیل باشد
 و کذا فرغی که بلکه شرفها الله بر ند بفتی ترمین چو بیاید هنوز خراب باشد **حکایت** حکیمی
 پسران را ای لابانه بند و نصیحت می داد بقوله جانان جمع جان پد مرمز آموزید
 ای تعلیموا الکمال که ملک و دولت دنیا اعتماد را نشاید ای لایبقا بالاعتماد
 و جاء ای المنصب از در وانه فی البحر شهر سوقا غی و فی الصحاح الفارسیه قلعه
 فیوسه پد مرمز و ای لایخرج المنصب و الحكومة من البلدة و القلعة الی الغربة

این لفظ علی

ابن ابی عمیر

فبتفکر غفل فلما یصبح ان یعتمد علیه وین لم یعرف المعنی قال ای لا یخرج المنصب
من الدوران ولا یتقررفا جدیدی بعمد علیه وسمیم وزرد رسف در محل خط است
فلا وجه للاعتماد علیها و مع بفتح الیاء در حضر عم وزن سفر ضمه یادزد بیکبار ای
عزیه واحده ببرد بفتح الیاء الاولی وفتح الثانیة ویاخواجه ای صاحبه بتفاریق بخورد
ای و صاحب المال شافئیا اما من من الکالات والصنایع چشمة از این است
اسم فاعل من زایدن بمعنی التولید و دولت پابین ای ثابت و اگر من من مذک ای صاحب
کمال از دولت بیفتد ای بیرون اقباله غم نباشد که من در نفس خود ای الکمال در
ذاته دولت **قطر** صاحب کمال را چه غم از نقص جاه و مال چون بنکره که هیچ
در و سرخ و زرد نیست مردی که هیچ جاه ندارد با اتفاق بهتر ز جامه که در و هیچ
مرد نیست من من مذک ای که رود قدر ای عزت بیند و در صدر ای مجالس شنید
و نه من من هر جا که رود لغت چینه حاجت و سختی بیند لغت **بیت** سخت خبر
سفرح پس بالیاء الفارسته از جاه بسکون الیاء حکم بردن ای تحمل الحکم من الجفر
مبتدا مؤخره و بعضی نسخ از جاه و حکم بردن بالواو العاطفة ای صعب ید
بعده المنصب و الحکومة فو کمره بناز ان بعد الاعتیاد بالشع و الترفه جور مردم
بردن فالبتداء المؤخره من النسخه هذا فافهم **قطر** وقتی اقتاد ای وقوع
وقت فتنه در شام حکایه حادنه هر کس از کوشه فرارفتد ای خرج کل احد
من زاویه روستا زادگان دانشمند یعنی ان ابناء اهل القرية العالمین بویزیری
بکسر الیاء المصدری للاضافة پادشاه رفتند بکذف ما لفظ پادشاه للقافیه و من
لم یعرف علم القوافی قال للوزن پسران وزیر بسکون الیاء ناقص عقل صفة پسران
بکد ای بالیاء المصدری بروستا و هو یعنی قریه رفتند فالعبارة بالعلم و الکمال لا بالنسب
و المال **بیت** میراث پدر خواهی حرف الشرط مقدر علم پدرت امور جزاؤه کین مال پدر

ابن ابی عمیر

خرج توان کردیده بسکن آباء روز اراده الزمان القليل **حکایت** یکی از فضلا
 تعلیم ملکی زان کپور دی بیاء اطیایه و ضرب بکسر آباء للاضافة بحباب الضرب
 الذی لا توقوف فیہ ولا رفق زدی و من قال و يجوز ان یسکن آباء علم عدم الاضافة **ابن سیرین علی**
 بمعنی ضرب رایز نوقف فقذار تکب التقدير ویلزم فی الاستدلال فی کلام المصنف
 فان الضرب بکون مطلقا فلا وجه لقوزدی و زجره فی قیاس کردی ای جفا کثیر ایسر
 ازین طاقنی بالیاء المصدری استکایت پیشی پدر بردای من معلیه و جامه ازین در و مند
 ای الشوب من جنس المتالم برداشته ای رفعه پدر را دل بهم برآمد ای انقبض
 استاد را بخواند للسؤال و کفتم بر پسران آحاد رعیت چندین جفا و توبیخ تا
 بالفارسیه سرزنش را وانی داری که پسر مرا یعنی انک تو ذی ابنی اکثر من آباء
 ابنا و احاد الرعیة سب چیست فلما سأل الملک کفتم ای المعلق سخی باندیش
 باید گفتن و حرکت پسندید باید کردن همه خلق را فان الادب معدوم فی ظل
 احد خاسته ای خصوصاً پادشاهان را عله بقوله که هر چه بردست و زبان ملوک
 رفته بفتح الراء شود ای بعضی مهر آینه بمعنی البتة بافواء گفته شود ای بزرگتر
 افواء الناس و قول و فعل عوام را چندال بمقدار قول و فعل خواص اعتبار نباشد
قول اگر صد عیب دارد مرد و بیش و فی بعض النسخه اگر صد ناپسند آید زد و بیش
 رفیقانش یکی از صدند اند لعدم التفات الناس الی احوال الفقراء و کمر یکی
 ناپسند آید ز سلطان الی لو صدر فعل غیر مقبول عن السلطان و فی بعض النسخه
 اگر یکی بنده گوید پادشاهی از اقلیمی با اقلیم رسانند و ما طاه الامر کذا یکی در
 تمهذیب اخلاق التمهذیب کالتنقیة و الاطلاق جمع خلق بضم الهم و سکوننا السجدة
 و کسر القاف للاضافة الی قوله خداوند زاهدان انبتهم الله نباتا حسنا اجتراد از ان
 پیشی بالیاء یعنی باید که در حق عوام **قول** هر که اسم در خردیش بفتح آباء و

اینجا میوه علم

المصدرى ادب نکتند مرهون در بزرگی آباء کلا اول فلاح ای الفوز والبقا و
 النجاة وهو اسم والمصدر افلاح کذا فی مختار الصحاح وقول من قال ای النجاة عن الام
 الافعال الشیعة کلام من عند نفع از و برخاستن ان ارتفع و زال چوب ترا
 ای العصاره الرب چنانکه خواهی بیج امر من پیچیدن فانه سهل الانفعال نشود
 خشک ای العصاره ابابن جز با نشو راستی بعضی نسخ و جد هذا **شجره** ای الغنم
 جمع غنم بضم الغین المعجمه و سکون الصاد المهمله فرع الشجره اذا قومتها بالشدید
 الی اذا جعلتها مستقیمه اعتدلت ای استقامت و یسیر سیر ضمیمه الشان ینفعل الخلیفه
 الفعلیه نصب علی انها خبر لیس التقویم فاعل الفعل بالخطب متعلق بالتقویم
 علیک را حسن تدبیر ادیب الی المعنی و تقریر سخن او پسندیده و مقبول آمد غنمت
 نعمت بخشد و یا بگامش الی مرتبه از آنچه بود برتر کرد **حکایت** معنی کتاب را
 بضم الحاف و تشدید التاء بمعنی الکتابه و الکتاب و المکتب و المعنی علم الاول بالترک
 بر یاز جمله معلن و علم کتاب معلن و علم الثالث بر مکتب معلن و یدم
 فی متن سیاحت در دیار مغرب ثم ین صفاته رول و وصف ترکیبی و کما ما بعد
 هذا بیان قبح صورته و تلخیص گفتار هذا بیان قبح کلامه و بدخوی هذا بیان قبح
 اخلاقه فی ذاته و مردم از اینها بیان خبیث باطنه فی ذاته و ناپرهیزگار موابان
 قبح باطنه الی احوال الناس که عیش مسلمانان بدیدن او ای بسبب رؤیته تشبه
 بفحشین و سکون الیاء مقصور من تبا و هو بمعنی العیش و الفاسد کشف بمعنی الکاف
 الفارسی و بیاء الحلیه و خواندن قرآنش دل مردم را سیه کردی فی تیب علمان
 فی صورت که همه جمعی بیاء الوحی پسران پاکیزه عن الذنوب و التلوث و دخران
 دو شیشه ای البنات الابار بدست جفا او که فتار علم و وجه نه زهر خندان
 و نه باران گفتار لغظ یا را و بار ای بمعنی الطاقه و المجال کذا فی بحر الغرایب و من قال

نکته ششم

سمعت من بعض الكمل انه قال باران بالافين واليايين التختين بعين جارها
 كفتار در حضورش فقد غفل عن بيان اهل اللغة وسمع القريب من المعنى **اصلى** **ابن سيد**
 وزعم معن اصلنا كه مخفف من كاه عارض بالتركه يوزن اكي باء ومن قال في شرح
 المارخ فقد اخطا **سبعين بكسر النون للاضافة** يكن رامن التلامذة طباطبة **يايخ العارح**
 زدي بياد الخباية وكاه ساق بلورين فتح اللاح المشدقة وسكون الواو وكسر الراء
 فصيح وضم اللاح معروف وبكره را شكفي كروي كاه هو المعتاد **الفصه شيدم**
 كطرفي بعثتين بمعنى بعضى از جيات وحيات او معلوم كردند الى الناس بزوند
 وبنانند من دار التعليم وكتب خانه را بمصلي دادند پارسيه بدل من بيك الوحدة
 فيها وينك مردى حكيم وحليم كه سخن جز بجاك ضرورت نكفتن كاه هو مقتضى اطمة و
 موجب آزار كس بنزبان نرفق كاه هو مقتضى اطمة وكود كان الى المتعلمين را اميت
 استاد حكيم ان مهابة العلم الاول از سر بدر رفت الى خرج و معلم دو مين بعثتين
 بمعنى ثاب را اخلاق ملك بعثتين ديدند بوبكره الواو ويكده شونند لزاما اب الخوف من
 قلوبهم و با اعتماد حليم او اشارت الى معلم دو مين ترك علم كردند وفي بعض النسخ از علم
 مجروح ماندند و در اغلب اوقات وفي اكثر الزمان بيان بجز ولعب عطف تفكرى
 شهندي بياء الخباية ولوح درست ناكثه ان قبل انما در سر يكدم كركستند
بست استاد معلم بواو العطف وفي بعض النسخ بلا و او فيكون بد لا چو بودند آزار
 الى لا يكون موديا بالضرب والتاديب خر سك بكسر الخاء المعجمة وفتح السين وسكون
 الحاف العزة لعب مخصوص يلعب به الصبيان يقال له بالتركه اوزة اشك كذا
 في بحر الغرائب وقيل الحاف ليس من لغة الكلمة بل هو لفظ والتصغير الداخلى على
 لفظ خرس والمعنى ايو جق بازند كود كان در بازار لعدم خوفهم من العلم بعد از دو مهنة
 بر در بكسر الراء ان باب آن مسجد كندر كروح ان مررت به معلم اولين را ديدم في دار

التعلیم که در خوش کردن ای سَلُوا قلبه و فی بعض النسخ دل بر خوشی کردن بوند
 ال طاب قلبهم علیه و یفاح خویش آورن و نصبوه فی مقام انصاف بر تجدید
 و المراد به الجالفة فی الضحیة و لاجل کتبان کفتم هذا القول که الجیس را ذکر بار
 ای مره اخری معلی ملائکه چه اگر دند و ما قلت هذا الطلام هناك پیر مردی جهان دین
 بشنید و بخندید نتیجتاً من کلامی هذا و کفتم نشین که کفتم اندای السلف حکایة
مشوکی یاد شامی پسر ای ابنه کتب دادان للتعلیم لوح سیمینتی بکون
 النون و الشین للوزن به کتار المراد به الابطن نادقان لوح حروف التهجی البناء
 السلاطین یصنع من الغضه بر سه لوح او بنشته و فی بعض النسخ نوشته
 بزربغاختین ال کتب بالذهب جور استاد به که مهر بکسر الیم پذیران من مجتبه
حکایت پارس زاده را و فی بعض النسخ یاد شاه زاده و الصبیح هو الاول نعمت
 فی قیاس ای المال الکثیر از سر که بفتح التاء و کسر الراء بمعنی التبرکة و عمان جمع عم
 بالفتح و التثدید علی قاعده الفارسیة و اما الاعام کما وقع فی بعض النسخ فهو جمع
 عم علی قانون العربیة بدست افتادای وقع فی بین بطریق الارث فسق و تجور
 آغاز کرد ای شرع فیه و مبتدئ بالیاء المصدری من التذیر و هو الاسراف بیته
 گرفت ای اتخذ الاسراف ضرفه فی الجملة جیزه بیاء الوحده فانما از سایر معانی
 و منکر بفتح الالف الخفیه که نکر دبل فعل جمع التامی و مسکن بکسر الالف
 که کحور دبل شرب لیل مسکن باری ال مره بنصیحتش کفتم قائلاً ای فرزند دخل
 بفتح المهملة و سکون المعی - هو النون یاء ال المره و یدخل فی تصرفه من الخارج آب
 روانست و عیش آسیای کردان وصف من که دیدن بالالف الفارسیه یعنی خرج
 فراوان و کثیر مسکن کس را باشد که دخل معین دارد بیعت لایقطع و یکنی مضارفه
ظهور جود دخلت التاء للخطاب نیست خرج اصمته ترکن ان لا شرف فیه که ملاحظان

جمع ملاح بشدید اللام بالفارسیه کشنییا نامی کوید سرودن بیاء الوحد و معنی
 سرود بالتمه که این نویسنده اگر باران بگوستان ای در الجبال بنارد عشره من بسایه
 الوحد دجله که درجای بصیرت کورودن ای وادیاب لاما، فیہ عقل و ادب پیش
 کورنمو و لعب قدمه بیانها در الباب الاول در الحلیه اتخ اولها یکی از ملوک عرب
 و من فتره منان و اعاد مناعی و جرجی لغه بعضی الحلیه فلما تفسر ما قدم و آخر **ابن سیرد علم**
 بکار که چون نعمت و مال سپرد بضمین خود ای بتع و بنهن سختی بآباء المصدری
 بری بفتح ایاء الموحده و آباء الخطاب و شجاعی خورن ایان لالاویان بسره الابن
 الذکور المهود از لذت نای و نوشن اسم مصدر بمعنی نوشیدن و صیغه امر و بمعنی
 العسل و قد یكون و صفات کبیت و المراد به هو الاول این سختی در کوشن بناورد
 ای لم یسمع فلا یمنوا و یقبله و به قول من اعترضن که دو کفن راحت عاجل ای
 حاضر و موجود را بشویشن اجل بمعنی غایب و آخ منقض علم صیغه المفعول ال
 مکدر که دن خلاف رای خردمند است **شعور** خداوندان لام ای اصحاب المرام و
 نیکبختی بآباء المصدری عطف علی لام چرا سختی خورد از بیج سختی بآباء المصدری
 فیها بر و بضم آباء امر من رفتن شادی کما ال یارد لغور و وصف شکر کبیت بالتمه که
 کوهل نور لندرجی غم فردا نشاید خوردن امر و کما قبل **سبح** ناعم خور دن
 بتقدم رنجی دارد همان آن به که با فردا کنز ارج لار فردا انکیف ای خصوصاً امر که
 در صدر صفه مروت نشسته ام و عقده ای قید فتوت یعنی سخا بسره فالایق
 ای القیام بالبدل و ذکر انعام بکسر الهمزة در افواہ عوام اققان یعنی آن مذکور بالا انعام
 فی افواہ الانام **شهر** هر که علم بفتحتن شد بسخا و کرم کنایه عن الاستیثار بندشاید
 که نمد تبر درج ال لا ینفک لای یضع القید علی الدرهم و یسکه نام نکوی بآباء المصدری
 چون برون بضمین علم ما صحیح صاحب الصحاح الفارسیه سندان خرج و ظهر بکوی

بالكاف العزة بمعنى المحلّة در بعض الباب نتوان که بنده بروی و المعنی بالترک
 قیودی با غلیو بله سن یوز و المسموع مراد است از ان المراد وجه الخطاب بقوله
 بنده *ابن سیرک* و من جعل قول المصیر بروی مضافا الی لفظ صیغ کس فلم یعرف الخطاب ویدم
 که نصیحت می پذیرد اینها من کلام المصیر و دم کرم بالکاف الفارسی من در این سرود
 و هو قلبه الفاس اشرفی کند تر کن مناصحت که درج ان ترکت نصی و روی از مناصحت
 او بگردانیدم ان اعرضت عنه و بکنج بفق الکاف العزة سلامت بنشمت و قول حکمرا
 کار بستم ای علیت بقولهم که گفته اند بلغ امر من التبلیغ ما علیک ما هنر موصولة
 فان لم یقبلوا فاعلیک ما هنر نافیة و قد یجعل ما هنر استقامیة و المال واحد ای
 فان لم یقبلوا ما بلغتم فلا علیک اوفاتی شیء علیک اذ ما علی الرسول الا البلاغ *نظم*
 که چه درج که نشنوند ای لا یقبلون بکونی امر من کفتم هر چه می دلج خطاب عام
 از نصیحت و بنده بیان لقوله هر چه می دلج زود باشد ای سیکون که خبر سر بالترکه باشد
 بولانق بینی بفعول مضمون المصراع انکا بدو یا اوفان اندر بند لوصول النکبة من فوج
 قبول النصیحه دست بردستی زند که در بیغ مرمون شنیدم حدیث دانشمند
 ان ما قبلت خبره بسا از من در بیاء الوحده ایچه اندیشه کرده بود و کنت افکر
 از نکت حالت بیان لقوله ایچه بصورت بدیدم ای رایتة فی الواقع و الخارج که پار پلان
 برهم می دوخت فی اللباس لفق و لغو لغو اندوخت لقلنة فی الطعام دم از ضعف
 حالت برهم برآمد بالترکه قر شدی مروت ندیدم در چنان حالت ریش در و نش بلامت
 خراشیدن و لکن پاشیدن با دل خود کفتم *نظم* حریف سفله با کس و سکون الی شخصی
 الی و من قال فی شرفه ای بخیل و ناکس فلیم یأت باصل المعنی در پایان مستی ان فی آخر
 سکن نیندیشد ز روز تنگ دست با ایاء المصدرة الی لا ینفکر من الفقر درخت مبتدا
 اندر باران جمع بار بر فشانند بفتح النون خبره مضارع من افشانند بالترکه سکل

ابن سیرک

ابن سیرک

98

و ما و رمق بیراد به الشارح زمستان ای فی الشتاء لا جرم بی برکن مانند لاسراف
 فهو ضحان **حکایت** پادشاهی پسر بیاد الوصیة فیها را با دیب و معانی داد و گفت
 بنه پیشند الضمیر راجع الی پسر چنان کن که یکی از فرزندان خود و المهریسی فی تعلیم
 ابنه سالی ظرف لقوله بر و سعی کرد و لم یفقر فی تعلیمه بحالی نه سید من العالم فی زمان
 ادیب در فضل و بلاغت و رف العالم و المعرفة منهن بکسر الهاء شد ند مکل و اشغف
 ای ادیب را مواضع و عتاب بانه علی حازه الملک کرده و گفت و عهد را خلاف کرد
 فانک انت من السعی فی حق ابی جین امر نکل بتعلیمه و شرط و فایحالی نیاد و دی گفت
 اجابه الادیب الی مکل ترتیب بکنست و لیکن استعداد مختلف **قطعه** که چه سیم و در سکن
 آید همی و هو من جنس الارض از هم سکنی نیاید ز رسیع فالعالم انما یكون فی الانسان
 و لا یكون فی کل انسان به هم عالم همی تا به سهیل اسم کو کوب یعنی و له تا شیهة اللؤلؤ
 و ذلک الکو کوب انما بیری فی دیار الحجاز و ما ذکره المصنعی علی المبالغة جانیه انسان
 ای حراب می کشد جانیه آدمی و لا یصنع فی کل موضع بعد استعداد کل جلد بکون او یا
حکایت یکی را شنیدم از پیران مرتبه الی مشایخ الطریقه که مرید را می گفت بطریق
 التصحیح و المعرفة چندا نکه تعلق خاطر بکسر الغاف و التراء للاضافة آدمی زاد الی ابن
 ادح بروزیست بالیاء الاصلیة امر به وزی و ای الرزاق بودی بقیاح از ملام که
 بر کز شیخ **قطعه** فراموش نگرد ای لم یسکن ابز دستا در آن حال مرهون که بودی
 نطفة مد فون الی کننت انت المتی السنور و مد هوشن ای بلا عقل روانت داد
 و طبع و هووا خلق الذی جعل علیه الانسان و عقل و ادراک و کذا اجمال و نطق
 و رای و فکر ت عطف تغیر و هوشن و هووا ما یعنی العقل او الروح و التکریر للتقافیه
 و الکشت مرتب کرده به دست فان ترتیب الاصابع امر غریب دو بار و بیست
 مرتب ساخت ترتیب اخض من الترتیب كما عرف فی موضوع و من قال

یعنی مرتب که در آینه تقفین در عبارت فقد غفل بر دو تن و ترتیب الاصابع
 اعجب من ترکیب المعضدین علی المنکبین کنون بیداری ای ناچیزه مهم مرهون
 که خواهد که دنت بالنته که سبب است که در روزی بیا، الوحده فراموش و بختل
 او بکون تقدیر الخلاج که خواهد روزیت که دن فراموش و المعنی بالنته که سبب
 رزقی او نتسه که کرد و فاعل خواهد ضمیمه ایز و حکایت اعراب را دیدم که با پسری
 و بعضی نسخ پسر رای گفت باقی تصغیر این و التصغیر منالاشفاق لا
 للتخفیه اکل مؤول بوم القیده ای شال در ذکر الیوم ماذا کنسبت او غدا عملک
 انه خیرام شتر و لا یقال ای و لا شال بن انسبت ای غنی سببک اشرفیوم خیر
 یعنی ترا خواهند پسرسیدن که منسبت چیست نگویند که پذیرت کبست کما قال اللیث
 فاذا نفع في الصور فلا انساب بينهم قطر جامه کعبه را که می بوسند بآباء العزیز و البن
 المهمله مضارع من بوسیدن و بعضی نسخ بآباء الفارسیه و الشین المعجمه
 و الاقول اظهار و نه از کرم بکسر الحاف العزیز بیله بآباء الفارسیه ای من دو و الفتره
 نامی یعنی صاحب الاسع ای مشهور شد و من قال اسع فاعل من الفتره فقد اخطا
 باعزیز نشست و هو الکعبه روزی چند مرهون لاجرم همچو او که ای ای محترم
 شد کما قیل کرامی دار پیران کنن را که در پیره کما بواج ابن سخن را و من لم یعرف المعنی
 قال کرامی منسوب الی کرام خلاصه الحلیه ان العبره بفضیله المرفعه نفسه دون
 شرف نسب و اصله کما قیل قطر بنسب نیست نسبت مردم همه کس را
 بنفسا خود شرفست شرف در زوجه خویش است نه که پاک کو مهر از دست
حکایت در تصانیف حکما آورده اند که کثرت قدمه التحقيق فی بیان عند قول
 المصنوع انکشت در سوراخ کثرت دم و من لم یعرف یتنه هناك بوجه و منابو جآخر
 را و لاده معروه نیست ای لا یولد من بطن امه عم الوجه المعتاد چنانکه دیگر صولک

این کلام در بعضی نسخ
 در بعضی نسخ
 در بعضی نسخ

این کلام در بعضی نسخ

این کلام در بعضی نسخ

ابن سید کا علی

را الحما والاداة معهون بكل احتیاجی جمع حشا وهو القلب ومن لم يعرف التحقيق
 الحقیق قال فی مختار القمی ح الحشا ما احتضنت الی تکسرت علیه الضلوع واطبع
 حشا، وبقال حشا الوسانة لما ختمها من الوبر وغیره ما در را اما اورد صیغه اجمع
 فی قوله بجورند وقد ذکر لفظ کز دح بالافراد لان المراد به هو الجنس ونکشی را بدرند و
 برون ایند ولادتها بهذا الوجه وراه صحیح کبیرند و آن پوستها که در خانه کز دح بستند
 اینتر است ای بقیة جلود الامتات باری الی مرة کامة غیر مرة این نکتة را کز دح
 بزرگ می کفغ کفغ دل من الی قلبی بصدق این حدیث و ظلام کواهی الی شهادت
 می و مید و جز چنین نشاید بود بالسنک و بونک کبیدن غیر او لغه بر مز و من ای یوسف
 المعنی قال یعنی بغیر ازین نکتة که می کوی محل نتواند که د این قصه را که در حالت خردی
 بابناء المصدر ی با مادر و پذیر چنین معامله کردن اندای اسافرا بهما ذکر قوله پذیر
 استظراد لاجرم در بزرگی چنین مقبول آیند و محبوب ظلام استهزاء الی غیر مقبولین
 عند الناس فالخصیة من القصة ان الولد الذی لا یعظم ابویه فی صغره لا یبصر مقبولا
 الا نام فی کبره **قطعه** پسری را پدر و وصیت کرد قائلای جوالمرد یاد کبیری احفظ
 این بند الاشارة الی البیت الی صبر که با اهل خود وفا کنند و لا یعمل اجنه فی حق
 اصله شود و دست روی و دو تمنند کلامها و صفان ترکیبان **طیغ** کز دح را
 گفتند کانه من نتمه الحکایة چرا بنرستان الی اشتاء برون غی این گفت بنابستان
 الی فی الصیف چه در متستان نیز بیایم **حایب** فقیه در رویش الی روجیة
 رجل فقیه حامله من الحمل بفتح الحاء بود مدت محل بر آمد و قرب وقت الولاد
 و در رویش را در همه عمر فرزند نیامد بود و کمان شد بدلا اشتیاق الی الولد گفت
 که خدای عزوجل مرا پسری دهد جز این خرقه که پوشیده ام ای غیر بیاسی
 هذا امر چه ملکی منست ایثار و بذل در رویش ان کتم شکر اتفاقا ز نش پسری

ابن سید کا علی

بنا را نام کز دح کز دح را

آورد ال ولدت ابنا فظهر مرارته شادما ع كردد و سفره باران ال الفقرة آذ التبرين كانوا
 من اصحابه بوجوب شرط ال بحسب عمره بنهاد و الطعم پس از چند سال از سفر
 شام باز آمد بحمله آن درویش گذر کرم ال مررت بحلته و از کیفیت حالش پرسید
 كما هو العناد بين الاحبة كفتند بزندان شحنة درست ال في مجسمه نايب ال وال كفتيم
 چيست كفتند پس شن فر خورد است و عمر بن كرم قدمه عين من الكلمان و بيانها
 في الباب الثالث في الحماية التي اولها موسى وع و خون يكي ريخته ال قتل احدا و از
 شهر كرم بخته خوف من القصاص بدر را بعلت آن ال لاجل ابنه كرم فته اند اخذوه سلسله
 در كرم و بفتح الحاف الفارسه و بند كرم ال بكسر الحاف الفارسه ال العيد الثقيل به
 پاها نكند اند كفتيم اين بار را و اشاره ال ذلك الفقرة حاجت خواسته است از جمله
 عز وجل **نحوه** زمان بكسر الون للاضافة باز در ال وصف به كرمي و اما افرد ال اعتبار
 المطابقة غير لازم في غير العرب كما يقال في النكح يوكلني عورتك و من لم يعرف من
 النكحة قال و اما افرد للشعر و في عبارة مسامحة اذا ورد بدل للوزن لفظ للشعر
 و قال في الحاشية لان الظاهر ان يقول بارداران و هذا في لغة العرب اذ يقال النساء
 الحوامل ال امر و شيار قدمه بيان في ال باب الك في الحماية التي اولها مطابق
 اين سخن و من لم يعرف المعنى قال في شرحه بالضم و السكون ضد استكره ان كرم
 وقت ولادت مار زابند بدل ال ولد از ان اشاره ال مضمون المصراع الك الاخير
 بهتمه نرويك حردمند مرمون كه فرزند ان نامحواراي غير موافق زابند **صالحين**
 طفل بود كرم يدي بالطفل من الصغیر مطلقا ان كرم صغیر بزرگ را بر سيدم از بلوغ
 ال من امارته كفت در كتب مسطورست و في بعض النسخ در مسطور كتب
 آمنه است كه سه نشان دارد بيته بقوله يكي پائرنه سالكى بفتح اللام
 و لفظ كرم يعيد معنى المصدرية و قدمه بيان في الباب الثالث في الحماية

ابن زيود علم

ابن زيود علم

اولا یکی از حکما و لفظ پانزدهم بالباء الفارسیه فوقه و الراء الساکمه فخر آخر بع
خه عشر و دوم احتلام و سوم در آمدن ال خروج مولى زکار بفتح الراء العربیة القایة
اما در حقیقت یک نشان دارد دین بقوله انکه در بند ای فیدر ضای حق عربی
بیش بالباء العربیة از ان باشد که در بند نفس ان علامه البلوغ فخر الحقیقتان
یکون المرد فخر فیدر ضای الحق از بید و اغلب من کوند فخر فیدر ضای نفس مهرکه در و این
صفت موجود دینست من ای یکن فخر فیدر ضای الصفه محققان بکون النون بالع شمار ندش
ال لا بعذونه بالباب ل يقول اهل الفرس لثله بیر نابالع و يقولون ایضا که اخته نظر
بصورت آدمی شد قطر آب قیمه تقدیم و تاخیر تقدیر قطر آب بصورت آدمی
شد که چل روز شمار قرار اند در رحم ماتد القرار یعنی الستقر و یراد به المتقر ال بقی
متقر را فخر اربعین یوما اگر چل ساله را ال کن بلغ اربعین سنه عقل اربع
نست مرد مردی بتحقیقش ناید آدمی خواند قال رسول الله ع من جاء ال اربعین
و لم یغلب خیره شرفه فلیتبرأ مفعول من التاروق قال علیه السلام من امر الله استین
عاما فقد عذر دیکر جوانمردی خبر مقدم و لطفست عطف عم جوانمردی آدمیت
بشد ید الباء متبادر مؤخر فخر اکثر الشیخ جوانمردی و لطف و آدمیت فخر یکون
المصرع مفعولا مقدما مهمین نقش میولان ال النقش الحالی عن الکمال ببند
نهی من پنداشتن منته باید که صورت می توان ساخت بمعنی ساختن بر ایوانها
ساختن بر ایوانها در الظاهر ان التقدیر بر در ایوانها و یحوز ان یکون لفظ در زاید
از شکله فخر بکسر الشین المعجمه و سکون النون و فتح الطاف الفارسیه و سکون
الراء المهمله بالتشکیر و تجفیر و زکار بالباء و الطاف الفارسیه بین چوان ان را
نباشد فضل و احسان مرد چون چه فرق از آدمی بانقشه دیوار لان مجرد الصورة چون
فیه بدست آوردن دینا منته نست یر ید بیان الفضل یکی را که نوان دل بدستار

بزرگوار

حکایت سائل نزاع وجدال در میان بیا و جان حجاج بضم الخاء جمع الحاج افتاد که
 وقع النزاع فيما بينهم وداعی یرید به المصنف در آن سفر هم بیان بود یعنی کنت انا و کنت
 الصخره السوفرا جلا انصاف در سرور و کوی محمد که افتادیم ال و الحق انا و قعا السرا ع
 علی راس الآخر و وجهه هذا کتایه عن النزاع الكثير و الجدل العظیم و داد فوق و جلال
 بدادیم و قال الله تعالی حج أشهر معلومات من فرض فیمن الحج فلارفت و لا فوق
 و لا جدال في الحج والمعنى انا قد خالفنا مضمون هذا الآية الكريمة بحج و شئنی وصف
 ترکیبی و بحج و بفتح الحاف و الجیم العربین یعنی الحففة و می بکسر الجیم و تشدید
 الفاء با عدیل علی وزن فعیل بالترک و نکدش خود می گفت ای لکن یعقول لمن یعادل
 في الحففة الاخری یا للعجب بفتح اللام التعجیبه و هو المسموع من الاسانید و الاستقل
 في السنة العرب لانه ینادی العجب من علی نأج قولهم باللام و هو ما لغز في التعجب
 و من قال و قد یکسر اللام علی ان یكون النادی محذوفا یعنی باقوع ایتوا للعجب ای
 للتعجب یعنی ان یقال في شأنه یا للعجب که بیاد لکن عجاج یرید به بعض الایات الشریح
 الیه تصنع من عظم الفیل چون عرصه بالقاد المهله یعنی عیدان شطرح و قیاسن طلام
 العرب ان یقال في الشرح بکسر الشین لا بفتحها لان من مذمبهم انه اذا غرب الاسم
 الاعجمی رد الی ما یستعمل من نظایره في لغتهم وزنا و صیغه و لیس في طلام فعل بفتح
 الفاء فوجب کسر الشین من الشرح لیلحق بوزن جرد حل و هو الضم من الابل
 و من یعرف هذا التفصیل و التحقیق قال بکسر الشین و الشرح بالفتح کذا في التصغیر
 علی ان الکسر علی لغة العرب و هذا الكتاب فارسی و مصنفه حج بکسر الی یقطع
 قرظی می شود فتره المص بقوله یعنی به اران می شود که بود ثم رجع الی کلام ذلک
 الفاعل و بیاد لکن حجاج مبتداء عرصه بادیه ای میدان بیه راه برده مثل
 السابق و بشر بالتشدید و قد مر تحقیق و تفصیل في الباب الاول في الحکایه الیه

ایضا لیر الی

ان لیر الی

قوله المصنف في شرحه في كونه
كوهي وقوله في شرحه في كونه
الباقي في شرحه في كونه

او لما يسهل روي الرشيد ويتبين هناك خطأ من الخطا وقال المخطي هنا وقد يخفق اصله
 بدت فكانت شح ما قرح واخر شند ومهدا وقصوا في الجدال قوله بته شند خبته **انظر**
 از من يكون امر من كفتن كما عرف في قوله بكونه ببادر بلطف وخوشه حاجي اصل حاج
 بالشد يد فقلت احد في التضعيف باء كما في تقضى البازي وكسر الباء للاضافة
 مردم كذا في بفتح الحاف الفارس في صفة مشبهة من كز يدن ركب مع مردم والمعنى
 المراد بالتركة احم ولا ينج ومن لم يعرف المراد قال يعنى حاجي دل آزار ومردم كز نند را
 كوي بفتح الحاف العرب اصله كواستين خلق بازار بمذ الالف في درد بتخفيف الراء
 عم الاصل حاجي تونين بل شنة ست حاجي از بهاي انكه مرهونون بيچاره خارجي
 وباري برد بفتح تين فيه ابراهم **خطاب** هندوي بياء الوحد نطق بفتح بفتح النون
 وسكون الفاء والطاء المهمله عرب مشهور وابتا مقام الطاء فارسي وتركة انزاي
 بالياء المصدرى ولعظ لفظ انذار وصف تة كيتي مثل تير انداز همي اموخت حكمي
 كفت لته كه خطاب للمهند خانة بلا اضافة تعيين است بفتح النون وكسر الباء
 الاولى الاصلية واما الباء الثانية مع النون فلما فادة النسبة ووصول الشيء
 تمام خلافة كما عرفت في قول المص چه زند پيش باز رو بين چنگ والمعنى
 ان لك بيتا من القصب ومن لم يعرف التحقيق والحق قال خانة نيين است كه ارف
 ساحة شود و هذا المثل قولهم خانة چوپين لبست بنى من الخشب الصوف وكذا
 كلاء زرين وكمر سيمين ونحوهما بازي نه اينست فلا بد من رعاية المناسب
 واصابة الحق ولهذا قال **بيت** ناندان كه سخن عيبن صوابست مكوى والا يكون
 ملكه كعمل المهند المزبور من غير مناسبة وآخيه وان كه نه نيكوشن جوابست مكوى
 تقديره نيكوست جوابستن مكوى اذ لا تنصب الحق وتضع العمل فاذا عرفت التحقيق
 الحقيق لا يذهب عليك قول من قال ولا يذهب عليك ان هذا البيت قليل المناسبة

ابن سيدنا علي

ابن سيدنا علي

ابن سيدنا علي

لا قبله بل ينبغي ان يقال المصراع الاول في حقه وانه يقال المصراع الثاني في حقه **طابت**
 مردی را در چشم خاست ای حدث لشخص وجع العين پیش ببطار بفتح الباء وكون
 الباء رفعت الطب العلاج فاللام مراد وكن فكل طلب منه الدواء ببطار از اجدد چشم
 چاره یابان کرده ای بضع في عيون الدواب در دین او کشید لانه کالته منحصره فی کور
 بالطاق العود شد ای صراعی حکومت ال خصوصت پیشداد و او را حاکم ویروده القاض
 برزند لطلب الارش حاکم گفت برو مخاطبا ال ببطار هیچ تاوان با تاء الفوقانیة
 ای ضمان نیست عله بقوله که این خبر بود که بیاد اطباء پیش ببطار نه فتی هندی صورت
 القصه ثم پیشن اطه بقوله مقصود ازین سخن آنست که هر که تا از مود را ای
 لرجل لم یجرب لمار بزرگ فرماید با آنکه نه امت برد بفتی تین بنه دیکل خبر و مندان بخت
 رای و سخا فة الفکر مشوب که در وبالطاف الفارسی **قطعه** ندهد فعل منفی هوشمند
 فاعله و کسر ال ال لا اضافة روشن رای وصف ترکیبی بفر و مایه ال دین الاصل لال مال
 خطیه مفعول ندهد بویا باقی وصف ترکیبی ال من ینسج اطصیه که چه در حد نفع
 یا فاعله اسم فاعل من بافتن بالترک و قیچی است لایقوا الهلته للوزن و ال ایخوز اثباتا
 کاخر فة اوایل کتاب و من قال یقوا یوصل الهلته فلما نطقت لفظا عربیا بنزدش
 بالفتیات و سکون النون و الضمیر راجع ال بویا باقی بطار کلام حیر ال ال الموضع
 ینسج فیها الحیر **طابت** یکی از بنرگان پسرک یسار الوحد شایسته باشین المعجزة
 ثم بالسن المهله داشت ای کان لاحد من العظماء ابن مقبول و من قال یعین و لدفع
 یعرف معنی لعظ پسر و فان یاف فاعله ضمیر پسر بر سیدندش ضمیر المفعول راجع
 ال یکی که بر صندوق تر پیشش هذا الضمیر راجع ال پسر چه نویسیم کما هو المعتاد
 فی قبور الکبار گفت ایات کتاب مجید ال القرآن پیش با تاء العود یعنی قدرش زبان
 و فی بعض النسخ شرف و رتبت پیش از آنست فی الحاجة ال تقدیر قدر که روا

این سخن را در کتاب
 الفقهی فی الفقه
 جلد اول ص ۱۰۰
 ذکر کرده اند

این سخن را

این سخن را

باشد بر چنین جا با نوشتن غلطه بقوله که بروز کار سوره بفتح القین المهملة اسم
 مفعول من سودن کرد و بالکاف الفارسی الی نحو و من قال نحو فتح يعرف المضارع *بوزن نوا*
 من الماضي و خلاقی به و کذا نداء الی کم و ن علیہ و سلطان یجمع سک بروشاشند بالمعنی
 یعنی بتولی کند و من قال بالمعنی غ بالمهملة فتح يعرف اللفظ فابن المعنی الی بظهور *ابن سیدون فتح*
 چیزی می نویسد بشیه الا ان کتب شیخ علی صدوق القبر لیس با مر مایم ابن دو بیت
 کفایت می کند و ابینان من لسان الیت **فطو** و ما بفتح الواو و سکون الراء اللفظ
 فارسی مشهور بستعلی محل الاستغراب و شهرته قرب من التزک و لهذا منقضا
 بیانه فی الباب الثالث فی الحکایة الی اولها مال داره را شنیدم فی قول المص
 و ما که که مرق با ز که دیدی و من لم يعرف الفارسی و ظن انه محتاج الی ابیان تسع *ابن سیدون فتح*
 بیانه هناك و لا یبلغ هذا المقام قال و لعل مقصود من و ما فی مختار الصحاح لوانحیت
 من طیب شیخ قلت و اما ما اطلبه هذا اللام فحجت من للامه فعلت و اما که مهر که قدرته
 بیانه فی الباب الاول فی الحکایة الی اولها ملکز زوزن فی قول المص صلح بادشمن
 اگر خواهی مهر که که ترا و من لم بتعرض لبیانه هناك قال هنا بفتح الالف الفارسی *ابن سیدون فتح*
 و سکون الراء الاصلی مقصود من لاما یعنی مهر وقت هذا اللامه و یلیق ان تقول فی خوف
 انه آخر ابیان من وقت که هو عاده مهر که یعنی مهر وقت که سینه در بستان مرهون
 بد میدی بیا الحکایة یعنی لانت عاده فی مده حیاة اذ اظهر انبیا الاحضرة البسنا
 چه خوش شدی دل من هذا من لسان الیت کا قلنا آنغا و من قال فی شرح یعنی اگر
 در بستان دنیا مهر زمان سبز من بد میدی یعنی آن پسر من ظاهر شدی فقد غفل
 عن الباق و الباق خاصة عن قوله بکذرا لی دوست تا بوقت کار مرهون سینه
 پیش میدی به کل من بالکاف الفارسی **حکایت** پارسای بر یکی از خداوندان نعمت الی علی
 احد من الاغنیاء کذا کرد الی مرتبه و دید که بند ما را دست و پا استوار بفتح الهمزة تواترا

یعنی حکم بسته و عفو بست می کرده باشد که اشکبچه ایدردی پارسا گفت ای پسر
 همچون توانی مثلک مخلوق را و موعبد خدا را خذ و جل اسبه حکم تو که دانید است
 و ترا بروی فضیلت نهان است فانه صیرک سید او حاکم علیه شکره سخن حق بجا
 آرا امر من آوردن و چندین جبار و امدار فانه تجاوز عن العدل نباید مضارع منفی
 من استن یعنی لا یبغی و قول من قال لکلام فی موضع الاستفاح یعنی هل یجتمل و هل لا یجوز
 ان یکون الامر خدا فی یوح القیمه لا یبغی ان یتفوقا به که فردا در قیامت این بند از تو به
 بکسر الباء و سکون الهمزة معناه شایع و قدمه بیانه و من قال هنا یعنی بهمه یعنی ان
 یقال له سکو تکلم بهمه باشد و قد وقع فی بعض النسخ از جهتم انک مظلوم است از تو چشم
 طلب می کند ذلک العبد و تو در آن وقت مغلوب وی شوی از هنا و جد فی بعض
 النسخ و شرمساری بالباء المصدری بهی بفتح شوی بر بند مکینه چشم بسیار
 و المعنی لا تغضب علی العبد کثیرا جورش مکن و دلش بسیار از کلام الضمیر من بهر جهان
 ای بند او را تو بدید درم خریدی بیا، الخطاب آخر نه بقدرت افریدک لفظ آخر
 یستعمل فی سان اهل الفرس للتاکید و المبالغه این حکم و غرور و خشم تا چند ایا
 المولای المجازی است از تو بزرگتر خداوند معناه بالترکه وارد در سندان اولورق
 افندی ای خواجده ارسلان و اغوش و همان اسمان لعبدین کما یقال فی التره که شمر
 و خوشقدم فرمان ده و وصف نه کیتی و کسر الهمزة للاضافه خود مکن فراموش ای
 شمس آه که او من صیرک امر او من قال یعنی قوت دهند خود فقد اخطا
 در خبر است خیره مقدم از بیغامبر علیه السلام که بزرگتر حسرت روز قیامت
 ظرف للحسرت آن باشد که بند صالح بهشت برند و خدا و فلذا فسق را بدو رخ
 و صفت جمله مبتداء مؤخر **قطعه** بهر غلامی که طوع بالفتح و السکون یعنی المنقاد
 خدمت است ثم هوون خشم نه خدمت آن نهی من راندن و طیره مراد ف خشم

ای پسر

ای پسر

ای پسر

مکینه فی اللام تاکید که فصحیح بود هر روز شمارش در یوم الحساب و هو یوم القیامه
 بند آزادان غیر مقید و خواجه در زنجیر **حکایت** لانا محمد بن النکدر اذا غضب علی
 غلامه قال ما اشبهک بسیدک **حکایت** سالی بیاء الوحده از بلخ پاشایان
 سفر بودای سافرت معهم و راه از حرامیان در خطر قافیه سفر جوان نبرد
 و قدرت معناه در الحلیه التي اولها زور آزمان و من اخطا هناك اخطا
 هنا **حکایت** قال ای به سبیل قلاوزی همراه ما شدغ و وصف بقوله سپر باز و صف
 ترکیبی و کذا جمیع العطوفات علیه من قوله چرخ انداز معناه بالترکه زنبک کاجی
 و سلیخو لفظ مستعمل فی اللغة الفارسیه و ترکیبیه و بیشتر زورای زاید الفوقه
 که بداهه مرد توان ای بعشره رجال اقویا مکان او بفتح الحاف العزیه ای قوسه
 زه بکسر الزاء المعجمه و سکون الاء و ته القوس نکیه دندی و فی بعض النسخ
 کردند و من اختار فقد ضیع البالغه المقصونه بحسب المقام زور آوران
 جمع زور آور و هو وصف ترکیبی بمعنی القوی و کسر النون للاضافه الی رول زمین
 یراد الدنیایش او را ای ظهره در مصارع بالترکه کورش به زمین بناورند
 فاعله ضمیر زور آوران اما شمع ای ذو نعمت بود یعنی کان اعتاد بالشمع و سایه
 پرورد بالترکه کولکه به بسکنتش و من اورد بده سایه پرورد فقد غلط اذ
 معناه بالترکه کولکه بسلیخ کایقال تن به و بالترکه تن بسلیخ نه جهان دید
 و سفر کرده و لم یکن محرت الامور و عدیر اده الصوت المطلق مجازا کوس
 بالاضافه فی اللغظین دلاوران جمع دلاور بمعنی شجاع بکوشش او نه سید ای
 لم یسمع و برق بر اده اللعان مطلق شمشیه بالاضافه سواران جمع سوار
 بمعنی را کب ندید **بیت** نیفتاده ای لم یقع ذلك الشخصا در دست دشمن
 اسیر و مجوس بگردش بفتح الباء الصلوه و کسر الطاف الفارسیه بنا برده بالنون

اینجا سید علی

اینجا سید علی

اینجا سید علی

التافية و ابناء العوزة ان كان لم يحط حوله باران تيزو لم يكن مجرب الحرب اتفاقا
من واين ولانا ما شين در زنج مع بالترک بر هر مزار و بجه دوران صفة مشتبه من دوران
الكتاب السابقة والمسارعة مهران ديوار قدیم که پیش از آمدن ال کلاما مترجیدار
عنیق بقوت بازو بیفکنند فاعله ضمیمه جوان و مهران در حث عظیم که دیدن بزور
سر پیچه ال بقوت راس الکف به کنده بفتح الطاف العوزة و تقاضر کنان کفغ لاخره ال
بقوت **بیت** بیل کو بفتح الطاف العوزة بالترک قنی و من قال یعنی کجا ست فقد غفل
عن المعنی فانه بالترک قانن و لابد ان يقال في حقه **ح** معنی نه اینست کجا میروی تا کتف
بفتح الطاف و کسر الاء و بازوی عطف علیه و کسر الاء للاضافة مردان پسند برید
از معنی شبر کو کال سابق تا کف سر پیچه بالاضافة که دان بفتح الطاف الفارسی
صفتی که دایندن و المعنی بالترک ارسلان قغ تا پیچه اوجی دو ندرجی ایاید کون
و من اور لفظ که دان معنی مردان و بالعکس و اور لفظ کتغذ المصراعین فایحقیق
لفظ المتناقض المعنی و اعرب من هذا قوله و قدیر وی که دان بفتح الطاف العوزة
جمع که دمعن الشجاع فانه من این ثبت عند من الروایة مادرین حالت بودیم
في الشی که دو هند و از پس بالباء الفارسی سنج بباء الوحده الی من و راجح
سر بر اور دند و لانا مختلفین و راء و او امکن قال ما که دند کا هو عاقبة قطاع
الطریق در دست بیل چوب و در بغل دیگر و في بعض النسخ آن ذکر کلوح
کون بباء الوحده فیها و کلوح کوب بضم الطافین العربین و سکون
الحاء المبع و ابناء العوزة الی ینشر به المدرومن قال و ضمتی الطافین الفارسیین
و الباء الفارسیة فقد اخطا مراراً في موضع اما اولاً فان لفظ کلوح بضم الطاف
العوزة كما عرفت في الحطایة التي اولها یکی از بندگان عمرو لیث و قد صرح به ذلك
القائل هناك فنع ما قدمه هنا و اما ثانياً فان لفظ کوب من کوفتن بضم الطاف العوزة

این سیرت

این سیرت

این سیرت

صرت به ارباب اللغة واما ثالثا فان قال لفظ كوفتن تبدل باء في مستقبلاته
 والباء حذفت في جميع المستقبلات نحو كويد وكوبند وسيركوب جوان را كفتح
 چه پايه پايه الخطاب من پايه پايه الفارسه يعني لاتي شته استوقف **سپار**
 امر من آوردن آنچه داري پايه الخطاب زمردي پايه المصدرك وزور عطف عامردي
 كه دشمن پايه خود آمد بگور بالظاف الفارسه يعني القبر ومن قال يعني بقبره ش
 فقد زاد الضميه من عند نفسه تير و كان را ديوم ارد سن جوان افتاد خوف و لرز
 به استخوان ومن اورد في المتن ديدم كه كان ارد ستم بيقتاد و لرز به استخوان افتاد
 فقد ارتكب الاستعمال وسوء الترتيب **بست** نه مهر كه مولى شفا قد بيتر بلا و اعطوفه
 في النسخ الصحيحه ومن قال اكثر النسخ التي رؤيا بالواو فلم يعرف ان العبرة بالقوة
 لا بالكثره جوشن بكون النون ضاى وصف تير كيتي من خايدن والمجموع صفه لقوله
 تير والمعنى بالتمه كه دلگدر مهر كه قيل بار جوشن چينجي او قلده بزور جمله جنك
 آوران بدارد پاي والمعنى بالتمه كه جنك كسور بجيله جمله مع قوتنه دونه اول ابا غجان
 جزان نديدم كه رفت وسلاح و جامه رما كه ديم لاجل الرحلين وجان سلامت
 بدر بر ديم **نظير** بكارمان كه ان بكسر الظاف الفارسه يعني الثقيل ويراد به العظيم
 مرد بكسر الهمزة لارد يد بكون الراء وصف تير كيتي فرست قدمه سبب التاليف
 كه شبه شرفه قدمه في آخر حكايه مشت زح و ارد بزير ج بفتح اطاء المعجمه وتشد به
 اليم للوزن وفي الاصل بنحيف و هو هنا بمعنى حلقه كسند جوان اكر چه قول بال
 و ييلتن باشد اكيون عظيم الجنة و ذا المراهه بجنك دشمنش ز هول مثل الخوف
 بكسده مضارع من كبختن متعد يا وغير متعد و هنا غير متعد بيوندان ينقطع
 مفصله ومعنى المضارع الاخير بالتمه كه دشمن بجنك اكن فور قودن او زلور
 الا ومن يعرف معنى لفظ بيوند هنا قال في شرحه بفتح الباء الفارسيه قيد بعتيد به

بنا ليرد مع

بنا ليرد مع

بنا ليرد مع

بنا ليرد مع
 بفتح المعجونه و بفتح الضميه

بنا ليرد مع

رجل الفرس يمنع به من الجبال الشعرية في الأكثر نبره وبفتى تين بمنع الطرب منها
 يشي مصافي قدمه بيان في الدياجة أذمون ال عند المة الذي جرب الطرب
 معلومت خبر، چنانکه مسئلة مشرع پيشه دانشمند ال مثل معلوميتها **حكايت**
 نوانکه زان مراد بدم هذا حكاية ما رآه المصنوع به سر كور بالطاق الفارسيه پدريش
 نشسته واهل الدنيا بظهور انوار اموالهم في قبورهم يتفخرون بها ولذا كل قعد
 ابن الفتح على قبه ابيه وبادرويش زان مناظره وبتاحته در بيوسه للتفاخره
 صندوق ضح الصاد المهله فصيح وهو ما وضع على قبه الميت تربة بت بدرج سكنين
 است ان من الجرح وكتابت ركنين ال كتب عليه خط ملون وفرش رخام بضع المة اللله
 انداخته والمه اذ كون الرخام فراش الصندوق وحش بيرون بكسه خطا، وسكون
 لولتين المعجزين ال اللبنة منه در وساخته والمه اذ الرخام مرصعا به للزينة يكون
 بدرت بخاطب ابن الفقيه چه مانده بفتح النون من مانتن ال لا يشبهه لانه استقام
 انظاره ومن قال ال كيف يشبهه فلانه لم يفهم المعنى كه خشه دو فرامهم آورده
 بالتركه براك كتر بچ به بر كنور كشن و مشق خال ال كفا من التراب به و كره
 يعنى ان تراه قليل درويش به سكون السين ال ابن الفقيه ابن بشيد ال
 سمع هذا الكلام وكفت خاموش قدمه بيان مع كونه ظاهرا ومن فسه من بعد
 مضينه في مواضع متعددة بقوله اسكت يستحق ان يقال في حق اسكت كه
 تا بدرت خطاب لابن الفتح زير اين سكت كه ان قدمه بيان قريبا به خود بخيبه
 باشد يعنى حبه يتحرك ابوك بفسه تحت السج الثقل بدر من بهشت رسيد
 باشد خلف حمله كه در خبر ست موت الفقوا، راجه قبل الموت اربعة موت الامراء
 وموت العلماء وموت الاغنياء وموت الفقوا، الاول فتنة والسا ظلمة والثالث
 حسرة والرابع راحة **ت** خبر كه كثر كمنه به سكون الرءوى بفتح الواو بازال

ابن سويدان

ابن سويدان

الحمل برة بكون الماء مقصور من راه آسونه نكند رفتار **دیکه** مرد درویش
 که بار سنج بالا اضافه فی اللفظین فاقه و فقر کشید و لیس علیه حمل من انتقال
 الی نیاید مرکه ای الی باب الموت مهمانای شبیه که سبکبار ای خفیف اهل آید
 والفتح بخلافه کما قال وانکه در نعمت و در راحت و آسایشی کانه عطف تغییر
 زیست خاص من زیستن مردوش زین همه یعنی ان مفارقت من همه الجموع با سره
 شکی نیست که دشوار آید لان فراق الکثیر عسیر بلکه حال اسیر که زیندلیا
 الوحی فیها بر همه مضارع من رسیدن بهمه شی دان زامیری که که رفتار آید **صلان**
 بزری که را بر رسیدم قدمه مثل از معنی این حدیث که اعدی ازید و اظلم عدو که العدو
 فعول من العدو و اما واسم جنس و لذلک صح اضافه اعدی الیه لان اسم التفضیل یقتضی
 تعدد ما اضيف الیه اذا لان معرفة تفک التی بین جنسک و المراد بالنفس النفس
 الامارة لا المطمئنة و غیره ما لغت فاعله ضمیه بزری که و احکم انکه مهرا ن دشمن که باولی
 احسان کنی دوست که دای بصره صد یقال مکة نفس را که چند انکه مدارا بیشتر با الله
 العزیز کنی مخالف زبان کند و قبل ضر العدو و بالذی و هی فائیه و ضر النفس بالآخر
 و هی باقیه و قبل ضر العدو بالروح و ضر النفس بالایمان نعوذ بالله من ضرر
قطعه فرشته خوی و المعنی ظاهره و قدمه مرارا و من قال خوی بمعنی الخلق و العاقب معنی
 ملک صفت و فرشته خوی شود فقد ذهب علی عاده من ایراد التکرار التی غیر المفید
 و تعریف التی بنفسه کما قال المصنوع بدو طبیعی که نشئت آدمی فاعل شود بکم
 بغایتین با الصلوة و الخاف العزیز خوردن ای بقوله الالف و که حوری جوهر باجم
 بیوفتی خطاب من افتادن بالواو و قد عرفت انه بالواو و بلاواو و لغت جوهر مادو
 هو ما لاتا له مراد هر که بیاری مطیع امر نوشند لان الانسان جید الاحسان خلاف
 نفس الی الامارة اذ هی التبادر عند الاطلاق که که دن کشد و فی بعض النسخ

غایب از نفس

ابن سیرین علی

کرممان و دمد چو یافت مراد جدال سعدی با مدعی در بیان تو اکرم و درویش

یک در صورت درویشان ای شخص کان در صورت الفقراء نه بر سیرت ایشان
 ال لم یکن علی سید تمهم در محفلی دیدم نشسته بین الناس و شتغ الشناعة
 الفضاة و قد شغ اشع من باب ظرف فهو شغیع و الاسم الشنعة در پیوسته
 و دفتر شلایت باز کرده ال کشف و ذم تو آنکه از آغاز شروع در مدح انبیا
 یسخر بدینجار سائید در سوق طلا که درویشان را دست قدرت بسته
 است ای لیس لهم مال و تو آنکه از پای ارادت شکسته ال لایر بدون العطاء
بیت کرممان را بدست اندر درم نیست تقدیر اندر دست درم نیست کاعرف
 مر از خدا و ندان معنی را کرم نیست قیل فی الترجمة **کرم** اولان کشیده
 درم بوق خول که نغنی و اکرم بوق هر که پرورد نعمت بزرگام بصوف المص
 نغه این سخن ال ذم الاعنیاء ناپسند و بعضی الشخ سخت آمد کفتم از بار
 تو آنکه از دخل مسکینان اند قد مریبان ال دخل فی هذا الباب فی الحطایة الی اولیایا
 و من فتره هناك لانه نسبه و فتره منها بوجه آخر جیث قال و المراد بال دخل ما
 یدخل فی الکیس او غیره یعنی المراد بالخروج ال مصارفه و زخیره کوش نشینان
 فانه اموال الاعنیاء تصرف الیهم محفوظه لهم و مقصد زایران و کهنه براد به الطیاء
 مسافران فانه المسافرین یلتجئون الیهم و متحمل بار که ان قدمه مرار اقربیا و بعیدا
 و من فتره بقوله ان ثقیل فانما هو لكونه ثقیلا از بهر راحت دیگران و لهذا دست
 تناول و هو مده الی لاجل الاکل الطعام آنکه مقصود من انکام کلمه مرار او من قال
 بفتح الطاف الفارسی و سکون الراء الاصلی ال دران وقت لانه را مع فی هذا الوقت
 بر تد بعنی تبنی که مستعلقان من الالمن و الولد و زید دستان ال الذین کانوا تحت لید کلام
 کوزند من الطعام و فضله مکارح جمع مکرمه بضم ال ای ایشان بارامل جمع (رمله

ابن سیرت کرم

ابن سیرت کرم

این کلمه را

و هي المراد بالفتح لا زواج لها كذا في درج اللغات ومن قال جمع ارا مل بفتح الاء و
هو الرجل الذي لا امرأه قاله كذا في مختار الصحاح فقد اسند اليه ما ليس فيه فان اطلع
غيره من كور فيه و بمر ان عطف على ارا مل واقارب و جيران جمع جار تخفيف المراد
العجب من شرح كتاب كلستان بلغة العرب فتره بقوله هما به رسيد **اي**
توانك ان راوقفت و نذر و هما في و رنه سكتة والياء في القافية مصدرية
ان للاغنيا وقف و نذر بالمال و ضياقة المكان مكنتهم زكوة و قطع و اعتاق و
هدى بالفتح و السكون ما لهدى الى الحرم من النع و قر باء من التبعات المالية تؤك
بالفتح و السكون سؤال عن الوقت بدولت ايتان رس كه تنواني بيا الخطاب
جز اين دور كعت و ان هم بصدد بيشاخ بايلاء المصدرى اكر قدرت جو دست و
اكر قوت سجود اى كلتا هما توانك ان را به متبسمى شود غلله بقوله كه مال مره
على صيغة المفعول الى المال الذى ادى زكوة او المال المطهر دارند و من قال في
شرح اى مطهر باء زكوة فقد غفل عن المعين و قال في مختار الصحاح زكوة مال
تزكية ادى منه زكوة و قوله تعالى و تزكيتهم بها قالوا تطهرهم بها و جماعة ياكل و
عرض بكسر العين مضمون اسم مفعول من الصيانة الى المحفوظة و دل فارغ ان لم
منها المجموع و قون طاعت در لغة لطيف است و هذا مجرب و صحن عبادت
در كسوت تطبيق من النظافة و هو التقا و ما يبداست كه از معدة خارج چه
قوت ايدال يحصل و از دست تهن چه مرون قافية لقون و از پاى شكسته چه بر آيد
لما اول و از دست كه سنه چه خيره **و هم** شبخ الليل به الكلى حسب مضارع من
خسبون بالنة كه ياتمق و او ييمق انك فاعله بديد بفتح الباء الاصل بمعنى ظاهر بتود
وجه بامداد الشمس يبعث بنام على التشويش من لم يتبين له وجه نفقته غذا مور كره
بكسر الحافى الفارس و ارد يعنى جمع بنابستان الى الصيف تا واغت بود من مع المعاش

زمننا شأن ال في شأنه قراعت مبتدأ بافاقه ال مع الفقره نه بيوندر خبره
ال لا يتصل ولا يحصل و جمعيت بكون التاء مبتدأ در شكل دست ظرف صورت
نه بهد خبره يكيل وهو الغني تحريره وهي تكبيرة الافتتاح عشتا بكسر العين بسته
لغواع باله وديكه وهو الفقيه منقوله بكسر الظاء وكسر الراء للاضافة عشا بفتح العين
ما يوكل في وقت العشا ضد الغدا نسته لعدم مساعد اسباب المعاش
ووجود الحاجة الان ببيرة الطعام لفقره عبر كسر الين الفقيه يد ال الغني ك قد عرفته
قر ببما تد بفتح النون ال ال متي بشابه ومن قال في شهادة بشابه فلم يأت بغنا
حقيقة خدا وندر روز مبتدأ ال صاحب رزق بحق مشغل خبره لغواع قلبه
عنا امر المعاش ببيرة السن روز مبتدأ ايضا ببيرة السن دل خبره لا اشتغال باله وتوقف
حاله عبادت ايشان ال الاغنياء بجمل قبول تد كبسته ست لكونها مقارنة بخصور القلب
كما قال كه جمعند و خاطره بب القلب نه بب يشان خاطره فمفضل حال الاغنياء كه الكتاب
معيشة ساخته اسم مفعول من ساختن و المراد ايجاد هم واحضار هم ايا ما ومن
قال يعني متمنيا فقد زاد شيئا لعدم علمه بالمعنى وباوراد جمع وردد عبادت ببراهمة
اسم مفعول من ببرداختن وهو بالسنة ك تمام الفعل وايشه صورت وبير مكل وتنور مكل
وقون مق وفارغ اولق وخال اولق ومن قال يعني منتفع وما نوسا شد فلم
بانت بمعنى من معانيه عرب كويدها عود بالله من الفقر الكلب من اكتب بمعنى سقط
علم وجهه بقال كتب علم وجهه فاكتب وهذا من النواد ان يكون فعل متعديا وافعل
لا زما فيه بالغة حيث ان الكتاب الفقيه فقعه وقد بلغ الغاية بجس عرض الصفة
وهو الفقر ايضا بجمله احتمالا مر جو ان يكون من اكتب علم كذا ال بفعله وبيد مر
من قدح هذا الوجه فقد رجح المرجوح و بجوار مفاعلة من الجوار عطف علم الفقر
لا اجب ال لا اجبه بجذ العابدة المنصوب وقيل اضيق السمجون معاشرة الاضراء

انما
 بكون

انما

بكون

انما

انما

انما
 بكون
 بكون

ع روع را صحبت ناهن غذايست ايم و در خبر سن الفقه سواد الوجوه الزاين
 و في بعض النسخ دوريشن معرفت بنا را عدال لا يسن تا فخرش بكفر اجماع ان يصل
 اليه كذا الفقه ان يكون كفو او هذا و ارد في الخبر ايضا و لما قلت من الادلة العقول
 و المنقولة كفتا مجيبا شنيذ كه بيغامبر ع كفت الفقه فخرى فانه يدل على فضيلة
 الفقه كفت في جوابه خاموش فاكل لا تدرى معنى الحديث المذكور كه اشارت خواجرج
 بفقه طابعاست كه مردان ميدان رضائند و لهذا اضاف الى نفسه بقول فخرى اذ ليس
 الفقه فخرى اللطال احد و تسليم عطف على رضا و في بعض النسخ سيرتبه قضاء و ليستوع
 كما قاله فقهاء ابناء كرخه ابرار جمع بر او بار مثل اصحاب و اطهار يوشند كما في زماننا و
 لقره ادرار بكسر الهمزة الى لغة و طيفوف و شند مضارع من فو و فتن بمعنى البيع يعني
 لا ياكلون لغة و ظاينهم بل يبيعون لزيادة حرصهم على المال **رباع** الى طبل بالتركه الى
 طول و المراد به من يقول اللطال رافعا صورته منطلقا بلفظ صفة و در باطن **ربيع**
 الى بطنة خال في نوتة و زاد چه تدبير كخ و فتن بسج و هو بفتح الباء العز و او
 الفارس او بكسر ما و بالجيم العز و الفارس لغة مستعمل و قد يستعمل بفتح الباء
 العز و الجيم الفارس معناه بالتركه سفر يراعى و المراد هنا قصد السفر و قد وجدنا
 هذا التفصيل في بعض اللغات و صادفنا الاما الى بلغة الاستعمالات و من ليس فارس
 ميدان الفارسية وقع الخبر فاجب قال في شرحه بالباء الاصل موافقا للوزن لقوله **ابن**
 بسج و لكن قال في الصحاح الفارس بسج بكسر الباء تهمة الاسباب و قد صحح اباء
 و الجيم بالعربيين في ذلك الصحاح و بالفارسيين في بحر الغرائب و اما ما سمعته من افواه
 الرجال فهو بسج بفتح الباء العز و الجيم الفارس روى طمع از خلق بسج امر من يجرد
 ارحق شرط كما مر بيان مردى بيا الخطاب تسج هنار و انه بردست بسج تيريد المص
 بهذا اللطال انك متصلف في الافتخار بالفقه و است بذالك المقام و قد وقع في بعض

التصنيف
 كقوله

النسخ هنا ما اوردناه من قوله درويشان معرفت آه على ما وجد في بعض النسخ
 وانما اخبرنا النسخ التي وقع فيها تقدم ذلك القول لان ذلك المقام مقام استدلال المص
 فلا حسن ايراد دليل هناك وهذا المقام مقام الجواب عن استدلال اظفم فلا وجوب ايراد
 الدليل هنا فمن اختار النسخ التي وقع فيها تأخير ذلك القول فقد آثر سوء الترتيب
 كما لا يخفى على المتأمل اللبيب واعلم ان في كلام المص إشارة الى التوفيق بين الاحاديث
 الثلاثة فان قوله عن الفقير سواد الوجه في الدارين في حق من يشغل الفقير عن الطاعة
 بل يلقبه في المعصية كما قال رحم ان اشقى الناس من اجتمع عليه فقر الدنيا وعذاب
عن استدلال اظفم فلا وجه للايراد الدليل هنا من اختيار النسخ التي وقع فيها الآخرة
 وان قوله عن كاد الفقير ان يكون كفراً في حق من لا يبصر عليه بل يتكلم بلامح يوجب
 الكفر وقد ورد في الحديث القدس من لم يبصر على بلائ ولم يشكر على نعمائه ولم يرخص
بعضه فليطلب رباً سواي وان قوله عن الفقير فخرى في حق من يبرهن الفقير تحلياً
 بزي الانبياء واذا عرف هذا التحقيق المشار اليه في كلام المص المؤيد بالاحاديث
 الأخر لم يسبق لك حاجة الى التوجيه البعيد الذي اورد من قال بعض المحققين مع
 الحديث الاول عن قوله الفقير سواد الوجه في الدارين الظاهر عدم خلوص القلب عما
 خلعت عنه يده ومعنى انما عن قوله الفقير فخرى خلوص القلب عما خلعت عنه يده ومعنى
 الثالث عن قوله كاد الفقير ان يكون كفراً عدم خلوص القلب عما خلعت عنه يده وهذا
 كلامه ثم ان المص تترل وقال ان امثالنا ليسوا من تلك الطائفة التي قلنا في صرحه من ان
ميدان رضا الله وليس لنا مال حتى يحصل لنا الثواب بصره في الجنة ان كما قال رحم
نعم المال الصالح في يد الرجل الصالح وليس معاشنا منتظ حتى يتشر لنا العباد
بفراغ البال بل في قلوبنا حب المال للفقير وسواد الحلال والاقان هن المغان قال
وتشاهد جز بوجود نعمت به همة راپوشيدن ان كان معناه بالستره او ترك فهو

نسخة المصنف في سنة ١٢٤٠ هـ

ابن سيد مطهر

نسخة المصنف في سنة ١٢٤٠ هـ

نسخة المصنف في سنة ١٢٤٠ هـ

متعد وان كان معناه بالتركي كيمك فهو لازم اذ
 متعد يه يوشا تيدن ياد واستخلاص كرقناري كوشدن
 يعني لا يقع شئ من الخيرات مثل ستر العري باعطاء القبايل
 ومثل استخلاص الاسير والمحبوس لا بوجود النعمة ابناء جلس
 ما لا يريد الفقراء الصوفية بيا به ايشان اي برتبة الاعيان
 كي رسانده استفهام انكاري ويد عليا وهو يد المعطى
 بيد سفلي وهي يد الفقراء لاخذ چه مانه اي لا تشبهها كما
 ورد في الخبر اليد العليا خير من اليد السفلى نه بيتي كحق
 جل و علا در محكم تزييل محتمل ان يراد بالحكم معناه
 الاصطلاح الذي ذكره اهل الاصول ويراد به معناه الاغوي
 از نعمت اهل بهشت خبر حتى هدكم اولئك لهم اي لاهل الجنة
 رزق معلوم اي معروف حين يشتهون على قدر غدوة وعيشة
 فواكه بيان الرزق المعلوم او بدل منه جمع فاكهة وهي ما يؤكل
 من الثمار تلذذا و رزق اهل الجنة انما يؤكل للتلذذ لا بحفظ
 الصحة لاستغنائهم عنه في الجنة وهم مكرمون لان الاكل الخالي
 عن الاكرام يليق باليهام وان رزقهم يصل اليهم من غير تعب
 وسؤال كما عليه رزق اهل الدنيا في جنات التعيم اي في جنات
 ليس فيها الا النعم ووجه استدلال المصنوع بالاية على كون اليد
 العليا افضل ان لها رزقا معلوما والرزق المعلوم ممدوح وصفه
 الله تعالى اهل الجنة تايدا في كم مستغول كفاف قد مر بيان
 في الباب الاول از دولت عفاف وهو الكف عن الحرام محرمت

وملك فراغت زیرنکین رزق معلوم است تشنگانرا نماید مضاعف
 مجهول اندر خواب ای فی النوم هم عالم بچشم ای فی عیونم چشمه
 آب لکال حرصم علی الماء و احتیاجهم الیه هر کجا که سختی کشیده
 مقبول مقدمه لقول بینی و تلخی چشیده عطف علیہ را بینی خوردن
 بشره قدم بیانیه فی حکایت زوزامانی و الباء ههنا للسیبیه دد
 کارهای محوف اندازد لفقده و از توابع آن ای لوازمه البقیه
 نپرهیزد بفتح التوفی الثانیة و از عقوبات آخرت نهر است ای لایحاف
 و جلال از حرام تشنگی سستی را که کلونخی بیا و الوحده فیهما
 بر سراید با تبری می علیه زشادی بر جهد کین استخوانست ای علی هذا
 الظن و کرفستی لیا و للوحده و التعش هو الجنازه بکسر لیم اذا کان
 علیه المیت و اذا لم یکن علیه میت فهو سریر دو کس بر دوش گیرند
 مرهون لبیم الطبع شجیع النفس پندارد که خواست ای یطریق ان طعام
 اما صاحب دنیا یعنی مالک مال بعین عنایت حق تعالی فی اضافه عین الی
 عنایة لطف ملحوظست اللخط هو النظر مؤخر العین و مجلال الباء
 سببیه از حرام محفوظ ثم اراد المص مضررات الفقر و طلب الانصاف
 و الاعتراف من خصم فقال من هاتان یعنی فرضا که بقریر این سخن بگرد
 المفروض هتا و بیان و برهان بیاورد مر عطف علیہ انصاف از تو
 توقع دارم ثم آورد کلاما یقبله المص فقال هرگز معنی هذا اللفظ
 کلفظه معلومه لشیوعه و من بینته بقوله قبل بکسر الکاف الفارسی
 بمعنی اصلا یعنی هیچ فقدا کثر الکلام و لا فائدة هرگز و هیچ دیدی
 که دست دعا یو الباء للوحده هو الشخص المتخرف الذی لا یطابق

ظاهره باطنه يقال له بالترکی قلب برکف بفتح الکاف وكسر التاء
 وسكونها الظهر بالفتح بستم یا حرف عطف فی الفارسی فی نواحي
 بیاء الوحدة ایضا در زندان نشسته مجوساً یا پرده معصومی دریده
 یا کنی بتشدید الفاء عربی کما مر از معصم بکسر المیم وسكون العين
 وفتح الصاد المهمله تین موضع السوار من الساعداى الرضع بریده الا
 استثناء من الامور المذكورة بعلت در ویشتی بالیاء المصدر ی شبر
 مردان را بجمک ضرورت و فقر در نقبها بفتح التون وسكون القاف
 يقال بالترکی تحریفانده لغم گرفته اند و کعبها سفته اسم مفعول من سفتند
 یعنی آن الرجال الشجعان میبسهه الناس فی المواضع الضيقة تحت الارض
 وبقیدون وینجیح کها بهمه به او المعنی آن الناس یستعملونهم بالاجرة
 علی اعمال حفرا الارض وینجیح کها بهمه بسبب الاعمال الشاقة فیها
 ومن يعرف المعنی قال یعنی بسبب فقر در ورطها افتاده است و بکریخته
 است تا کعبش مجروح و سوراخ شده است و محتمل است که در ویش
 را نفس آماره مطالبه کند ای المجامعة چون قوت بتشدید الواو احصاء
 ای کفها عن الزنا نیا شد للتوقان وقوة المزاج بعصیان مبتلا کرد که
 بطن و فرج تو امان اند المتوه مر بفتح التاء المثناة القوقائیه ولسبب کونه
 الواو ثم بالهزة المفتوحة بالترکی اکنز وفسره المص بقوله یعنی بطن
 و فرج فرزندی شکست لما فسر المص بتر المرام بقوله ما دام که این
 یکی یعنی بطن برخواست بسبب کثرة الاکل ان ذکر یعنی فرج بر پالست
 وقد وقع ما قلته من الاحتمال شنیدم که در ویشتی را جنشی برید به
 الزنا بگرفتند ای الناس با انکه شرمساری نبرد بضم الباء وسكون الراء

تمامه واند
 تعاصم

شکست
 اند

اي وقع له النجالة سراى سكارى شداى استحق الرجم كفتاى
مسلمانان زرتدارم كه زن كنم قد عرفت معناه فان قيل الظاهر من هذا
الكلام ان يكون ذلك الرجل غريبا ولا رجم للعرب فكيف يستحق الرجم
قلنا يجوز ان يكون له زوجة في بداخر ولئن سلم انه لا زوجة له وقت
ارتكاب الزنا ولكن يجوز ان يكون متزوجا في الزمان الماضي فيستحق الرجم
وقول الفقهاء لا رجم للعرب ليس مطلق بل للعرب الاصلي وقوت تدارم
كه صبر كنم على ترك الجماع چه كنم لا رهبانته في الاسلام اسارة الى قوله
النبى صلى الله عليه وسلم لا رهبانته ولا يتل في الاسلام رهبانته بفتح الراء
فعل الرهبان من مواصلة الصوم ولبس المسوخ وترك اكل اللحم والتعبد
في الغيران واقما ^{جميعا} يتل ترك النكاح والاعتزال الكلى عن النساء ثم اذاد
المصبيان منافع الغنى فقالوا وازجده مواجب سكون بالاضافة جمع
موجب كساجد ومسجد وهو موضع الوجوب وجمعت دون عطف
على سكون كه خداوند نعمت اى للاغنياء ثابت است قوله وازجده مواجب
المخبر مقدم وقوله كه خداوندان المحصفة لقوله مواجب يكى مبتدا أنت
خبره والجملة مبتدا مؤخر للخبر المقدم كه هر شب صمتى بياء الوحدة در بر
معنى الصدر كيرند يريده بالزوجة الجميلة او الجارية المليحة وهر رود
جواني بالياء المصدر مجازى كيرند يعنى يستأنفون الشباب كل يوم
اي يصبحون كأنهم يشبان انجنان صمتى وصف للسابق كه صبح تاياترا
دست از صباحت اى حسن او بردست اى الصبح المضى يضع يده
على جنبه فان القلب في اجانب لايسر وهذه البصية كناية عن
ذهاب الطاقة وكمال الحيرة ومن قال يعنى صبح روشن دستش از جمال

او بر سينه نهاده است و هذا كناية عن تسليم حسنه و اظهار المحتر
 من حاله فهو لم يعرف موضع القلب اللهم الا ان يقال المراد من قوله
 دل هو الصدر و التعبير عنه به لرعاية قافية التجمع و سر و خرامانرا
 پاي نجات و ذكر دست و پاي لطف از و در كل بكسر الكاف بيت
 بخون عزيزان يريديهم العشايق فز و برده اسم مفعول من فز و بردن
 چنگ با الجيم الفارسي يرا د به مجموع الاصابع سر انكشتم باسكون
 الرءاء للوزن كرده عتاب رتلك فيه تخيل و اشاره الى ان حمرة الانامل
 ليست بصبيغ الحناء بل ملونة بدم العشايق و من قال بدمه هؤلاء الاغنيا
 العشايق فقد خص العام بلا مخصوص كما لا يخفى محالست بحسب العادة
 كه با وجود حسن طلعتا و اشاره الى ضم كره بكسر الكاف الفارسي
 مناهي كردد بفتح الكاف الفارسي اي يستحيل منه عادة ان يدور حول
 المناهي يا قصد تباهي بالياء المصدرى و تباهي بمعنى الطاعى و الفاسد
 و الهلاك و الردى كذا في كتب اللغات المعتمدة و من قال بمعنى الطاعى
 كذا في الصحاح الفارسي فقد قصر في البيان كما هو متاثره كند بيت
 دلى كه حوز بهشتى ربود و نغما كرد مرهون كى التفات كند بر بتان
 نغمايى بالتركي نغمايى و المراد ان من تعشق بالجمال الاعلى لا يلبقت الى
 الادنى سواء كان ذلك الجمال الاعلى فى الزوجة او الامة و من لم يعرف معنى
 لفظ نغمايى بل لم يعرف معنى البيت قال و اشار بقوله بتان نغمايى الى
 تلك تجاويى المسببة الجميلة المستخرجة من دار الحرب بالهت و الغارة
 شر من موصول كان تامه بين يديه اى قدامه ما مدت اسمى
 ضمير الفاعل و ارجع الى من رطب فاعل كان و الجملة الفعلية صلة للموصول

والموصول مع صلته مرفوع المحل على انه مبتداء والمعنى من وجد
 قد اماه كما انتهى رطب بعينه مضارع اغنى والضمير البارز
 راجع الى الموصول ذلك مرفوع محلا على انه فاعل يعنى وهو اشارة
 الى الرطب وهذه الجملة خبر المبتداء اي الموصول مع الصلة عز رجح
 متعلق ببعنى والرجح هو الرمي بالحجارة وهو مضاف الى العناقيد جمع
 عنقود وهو بالفارسية خوشه انكور ويراد هنا عنقود الرطب
 بقرينة المحل والمعنى المراد ان من كانت عنده امرأة ذات جمال وهو
 يجامعها كل وقت شاء لا يحتاج الى الجماع الحرام اغلب اكثر حتى
 دستان اي الفقراء دامن عصمت مفعول مقدم لقوله لا يند في قوله
 بمعصيتا لا يند مضارع من لا يبدن بالتركى بولشدر مقو و چون
 سكان كرسنه اي كالكلاب بالجوع وفي بعض النسخ واغلب كرسنكان
 نازر با يند مضارع من ربودن والنسخة التي اخترناها النسب بالسباق
بيت چون سگ درنده بتشد يد الراد كوشت يافت نرسد مرهوت
 كين شتر صالحست اي لا يسئل انه ناقه صالح عليه السلام يا خير رجال
 فالفقر الذي سبق لا يجترز عن الجماع الحرام لسبب مستوران بعات
 درويشى اي بسبب الفقر درعين فساد افتاده وعرض بالكسر والتكون
 كرامى قدم بيا نه في هذا الباب في الحكاية التي اولها امر ابي راديدم
 ومن قال هنالك في شرحه منسوب كرام قال هنا اي ثمين فقد كور
 خطأه فيصح ان يقال في شأنه عرض كرامى بيا د بكسر اللدال زشت باي
 داده بيت يا كرسنكى قوت پرهيز نما ند بفتح النون مضارع منقى
 من ماندن افلاس بكسر الهزة وسكون السين المهمله مبتداء عنان

يسكون التّون مفعول مقدم لقوله بستاند في قوله ازكف تقوى بستاند
 فاعله ضمير اولوس والجملة الفعلية خبره ولما ذكر المصرا دتمه رجحان
 الغنى على الفقر واجاب عن استدلال الخصم وذكر فوائد الغنى ومضرات
 الفقر وحصل الزام الخصم ولكن لم يكن منصفاً اطل اللسان وشرع
 في مذمة الاغنياء كما يحكى المص خالي كه من اين سخن بكفتم قد وقع
 غير هذه العبارات في سبب تاليف الكتاب عثمان طاقت درويش
 بالاضافة في اللفظين اردست محمل باضافة برفت ولم ينصف يتبع
 زبان بر كشيده لقتالي في البحث واسب فصاحت در ميدان وقاحت
 مريبان في حكاية قاضي همدان جهانبند باجيم الفارسي وبر مردواند
 للقلبة وكفت چندان مبالغه در وصف ايشان بكردي وسخنهاي پریشان
 كفتي بياء الخطاب للعتاب كه وهم بسكون الهاء والميم يعني قوة واهمة
 بصور كند في شانهم كه اين طائفة بشير الى الاغنياء وازهر فاقه زرتريانند
 قال في مختار الصحاح الترياق بكسر التاء دواء السموم فارسي معرب
 والترياق لغة فيه وياكليد خزنية اوزاق وليس كذلك مشتي اند
 مشت بالضم والسكون يجي لمعنيين احدهما بالتركى يومرق والآخر
 بالتركى اوج وهو المراد هنا والتاء للوحدة اي طائفة قليلة وقول من
 قال وقد يقال معناه انهم من اوضع المحقرات في انفسهم حيث خلقوا
 من قبضة تراب غير مقبول بل غير معقول متكبر ومعزور وصفان مجيب
 بكسر الجيم مر في الحكاية التي اولها پيرى حكاية محي كند ونفور بفتح النون
 فعول من النقرة بمعنى النافر مشتغل مال ونعت حرصهم مفتتن اسم مفعول
 من الافتنان وهو افعال من الفتنه جاه وتوت بمعنى الغنى كذا في المصادر

وبمعنى كثرة العدد كذا في مختار الصحاح كما سخن تكونيد لا يسقاها
 قال في مختار الصحاح السقف ضد العلم واصلة الخفة والحركة ونظر
 تكند بغير الابداهت ثم ذكر بعض قبايح بحسب زعم علماء بكدي
 بالكاف الفارسي والباء المصدري منسوب كند اي يقولون في حق
 العلماء انهم سائلون وفقران يربون بفتح الباء الصلة ثم بكر الباء
 الناقية سر وياي يراد به العري معيوب كذا تد اى يقولون في حق
 الفقراء انهم قوم ليس لهم لباس في رأسهم ورجلهم بقروء مالى كم
 دارند وعزت جاهي كم يتدارند يظنون انهم في نفسه مرتبة عظيمة
 وليس كذلك في الحقيقة برتر اى على ارضهم نشينند في المجالس وخود
 ارضهم بهتر بينند في تصور هم نه ان درس دارند اى ليس في رأسهم
 كم بكسى بردارند اى ان يرتفعوا رقع الرأس والالتفات الى الغير لا يتصور
 من شدة الغرور وقرط الكبر فلم يرتفع رأسه الى جانب المعنى اصلا في خبر
 في موضع الحال ان قول حكما كه كفته اند مقولا القول هذا عنى قوله هر كم
 بطاعت از ديكران كترست وبنعت بيتش بالباء العربي بصورت
 توان كترست وبمعنى در وبيتش كرتي هنر بمال كند فاعله ضمير
 بي هنر فخر مفعول يرحيكم اى على اهل الفضل كون بالكاف العربي
 وسكون الواو في الاصل بمعنى الدبر وبكر النون هنا للاضافة نحو
 هذا اللفظ اعنى كون خركماية عن كمال التحقير شايع في استعمال الاعجام
 شمار امر من شمردن وفي بعض النسخ شمارد فاعله ضمير حكيم اكر كاو
 عنبرست هذا مبنى على ما زعم بعضهم من ان العنبر روث بقر مجرى
 كفتهم مذمت ايشان اشارة الى الاغنياء وروايد كه خداوند كان

رأسهم للنظر الى الغير
 من شدة كبرهم وقرط
 اى لا يجوزون صح

کردند ای هم اصحاب اکرم گفت خطا گفتمی که بنده درم اند بکسر الدال
 و فتح الراء ای هم عبیدالدرهم حیه فائده اگر ابراز رند لفظ ادر بالمد
 والذالمعجم اسم للشهر الاخير من الشهور الثلثة الربيعية او الخريفية
 او الشتائية في تاريخ الفرس وقول من قال اسم الشهر الاخير من الشهور
 الثلثة الخريفية فانما يصح في تاريخ الجلالى ويحى بمعنى النار مراد قاف
 لفظ آتش وهو ليس بمراد هنا برکس نمی بارند مضارع متنى من باريد
 واستناده الى ابر حجاز مرسل من قبيل ذكر المحل و ارادة الحال واستعمل
 هذا اللفظ متعديا حجازا والمتعدى حقيقة بارانیدن ومن قال بالاشتراك
 فقد اتى بشئ لم يذكره ارباب اللغة وقد مر مثله منه في حكاية دزدان
 عرب في قول المصنوع ابراکوب زندکي يارد قد ذکر و چشمه اقبابند
 عطف على ابرازر برکس نمی تابند من تابیدن بمعنى الاشتعال و برکس
 استطاعت سوارند ای لهم استيلاء على الثروة والقدرة و محى
 زانند فلا انتفاع للناس بهم قد محى بفتحين و باء الوحدة يهر بالفتح
 والسكون خدای تعالی ای لاجله نمی نهند و در محى قد قرى بانه
 انقابي من بتنديد بمعنى المنه و اذی بمعنى الاذية تدهند و هر غافلون
 عن قوله تعالی لا تبطلوا صدقاتكم بالمن والاذی و ما الى ميسقت قراهم
 ارند ای يجمعون و تخت بکسر الخاء المعجمة و تشديد السين المهملة
 نکه دارند ای يحفظونه و بحسرت بکذارند ای عند الموت و حکما
 گفته اند سيم بخیل از خاک و قتی براید ای بخرج که وي در خالارود
 ای لا يخرج مالاً ليخيل من موضع دفعه الاخيرين يدفن هو في الارض بیت
 بربح بفتح الباء الصلة و سعی سيكون الباء کسی نعتی بباء الوحدة فيهما

بجنگ بالجم الفارسی آرد ای میصلها دگر کس ای الوارث اید و بی
سعی و رنج بردارد ای بر قعه و یتماک یه کفتم فی جوابه بر بخل خدا و ندان
نعمت و قوف نیا فته الایعت کدای بالیاء المصدر ی ای بسبب
السؤال و رته هر که طمع بیکسو همد یعنی بترکه کریم و بجملش گیسان
مستوی نماید مضارع مجحول من نمودن تم آورد فی مقام التعلیل قول
محک یفتح الیم مشهور و کسر هالغه و تشدید کاف اصل و تخفیفها فرع
داند که در چیست اذ به یظهر خصوص و ردائه و کذا داند که ممسک کیست
فانه محک لا اغنیاء کفنا فی ذر کلامی بجربت ان میگویم هذا القول
که متعلقان بکسر الایم یراد به الخدایم بردرای علی الباب بدارند مضارع
من داشتن ای نیصبونهم علی الباب و غلیظان ای الدین قلوبهم شدیده
را بر کارند بضم الكاف الفارسی مضارع من کاشتن بالترکی اصم لمق
کذا فی الصحاح الجمی و قومق یعنی قوی و یرمان و طبشرمق کذا فی بحر
الغرایب و حواله ایتمک و انامق کذا فی لغه فزه حصاری و من قصر علی
الاول فقد قصر تا یار بمعنی الطریق هنا و کسر الراء للاضافه عزیزان
ندهند یمنعونهم من الدخول و دست بر سینه صاحب میزان نهند لله
و کونید کس در سرای نیست ای لیس احد فی البت و بحقیقت راست
مستقیم و صحیح کفتم باشد اثبت بقوله بیت انرا که عقل و همت و تدبیر
و رای نیست مرهون خوش کفت برده دار معناه التغوی بالترکی
برده طوبجی و المراد به الحاجب که کس در سرای نیست ولما بالغ لکضم
فی مدته الاعنیاء و کان بعض کلامه ظاهر الدفع و بعضه محتاجا الی
البیان سکت عن بعضه و تعرض بدفع بعضه فقال کفتم این حرکت

ای نصب الیواب علی الباب بعد دانکه از دست بکسر التاء للاضافة متوقعان
 بکسر القاف المشددة ای الذین یرجون شیئا یجان آمده اند کما یرجون عن کمال
 الضحرة وان رفعة کدایان یقفان سجع ومحال عقلمت که اگر دریک بالکاف
 الفارسی بمعنی الرمل بیابان در بضم الذال وتشدید الراء فی الاصل جمع درة
 وهی اللؤلؤ کذا فی مختار الصحاح ونخفت ههنا للقافية تشود ویصدق بها
 چشم کدایان یر بضم الباء الفارسی تشود **بیت** دیده اهل بکسر اللام
 طمع بسکون العین بنعت دنیا یا شباع کسرة التاء یر تشود همچنانکه
 بسکون الکاف للوزن جاه بسکون الهاء نسبتم فذلک لا یقتضی مظهرهم
 حاتم طائی که بیابان نستین وصف ترکیبی بود که یکن من سکان البلاد
 اگر در شهر و فی بعض النسخ اگر شهری و جامه از نوا و پاره بالترکی یم
 و کسک و رشوت و حصه و قد یستعمل بمعنی پاره پاره بل یجعل مخففاً منه
 و وقع فی بعض النسخ چنانکه در مطایبات ای اللطایف گفته است **بیت**
 در من منکر بکسر التون للوزن تا در کران چشمه ندادند الی کرد دست کدایان
 نتوان کرد نوابی لما اجاب المصرفنا ای الخصم که من بر حال ایشان رحمت
 می برم لان لهم مالا ولا یشترون به نوابا کفتم ته که بر مال ایشان حسرت
 میخورم **طرحک** ما درین گفتار بودیم فی المباحثه و هر دو بهم المعنی
 بالترکی نیز یکمز یر بر مرزه گرفتار ای اسیر و مقید هر بیدقی که بر اندی
 فی بساط البحث بدفع ان بکوشید می و کذا و هر شاهی که بخواندی بغزین
 بسوسید می ای کما غالبی غلبته تا نقد کیسه همت هم در باخت بسکون
 التاء و التاء المعجمه ماض من باختن یرید ان تصرف الکمل و افیا و یر جمیعاً بالتر
 ترکش بخت را هم بینداخت **قطعه** هان بسکون التون لفظ یراد به التئیه

بودی از دست کدایان بیچار
 و عاقر کشتی و فی بعض النسخ
 شدی صح

۱۵۳

ويسترباقهم ولا تتقل كما في قول مولانا الرحيمي كفت هان اي سخن كان
كفت وكو وعظ وكفتار زبان وكوش جو ومن قال بمعنى حاضر باش
في الاشهر وقال في المشكلات بمعنى علم وظن ان بين المعنيين منافاة
يحتاج الى التنبه تاسپرنيفكني خوفاً از جمله بفتح الحاء المهملة وسكون
الميم فصيح مرهون كودا اصله كه او را اشاره الى فصيح خزان مبالغه
مستعارينت وليس للفصح ملك صحيح دين ورد بفتح الواو وسكون
الراء المهملة والزاء المعجمة امر من ورزیدن ومعرفت عطف عليه كه سخن
دان بكسرتون دان للاضافة سبح كوي يسكون العين والاضافة من قبيل
اضافة الموصوف الى صفة كلاهما وصفان تركيبان بر در سلاح دارداى له
سلاح على باب القلعة ومن قال يعنى يظهر السلاح على باب القلعة فلم يأت
بمعنى اللفظ وكسر در حصارينت وليس في داخلها احد عاقبة الامر دليلش
بالدال المهملة تمامد لاثبات مدعاء دليلش بالذال المعجمة من الدال بالضم
كردم وعلبته دست تعدى وهو مجاوزة الشيء الى غيره دوا ذكره الى
ويهوده قدم بيان في الحكاية التي اولها بر بالين تربت يحيي بيغامير عليه
السلام في قول المصراع بيهدر بخت و خيال باطل است ومن بينه هناك
يقوله هرزه و باطل وقال هنا يعنى هرزه يستحق ان يقرأ المصراع المذكور
في شانہ ويقال ما قاله بل مجموع هذا القول اعنى هرزه كفتن آغاز لفظ كرد
مقدّر وسنت بالضم والتشديد اى سيرة جاهلوتت كه جون بدليل
قروماند ولم يقدر واعلى اتيان الدليل سلسلة خصومت يجنبانند
اي يحركونها چون اي مثل از بالمدد وتقديم الزاء المعجمة على المهملة اسم
لاي ابراهيم عليه السلام بت تراش وصف تركيبي صفة لقبوله آذر يعنى

هيجون از رستم تراش كرميحت با پسر اى ابراهيم عليه السلام بر نيامد
 ولم يعلب عليه بمحك برخاست قام الى الحرب كرم قال لله تعالى لئن لم تنته
 لارجمك اول لاية اقال را غيانت عن الهى يا ابراهيم لئن لم تنته
 لارجمك وأجرى في ملكنا ما نأطو بآي قال أزر لى ابراهيم عليه السلام
 حين نها عن عبادة الاصنام را غيانت لاية قابل لطفه بالغلظة
 وصدر كلامه بالهجرة لانكار نفس الرغبة ثم هذده بقوله لئن لم تنته
 عن مقالك فيها والرغبة عنها لارجمك اى بلسا نى يعنى الشتم والذم
 او بالجملة حتى تموت او تقرمى دشنام داد سقطش كفتم قدم معنا
 كريبانم ديد ز تخدانش كرم اذ جزاء سبته سبته مثلها
 اودر مزومند و وفاده بالمواخذه خلق از ي بفتح الباء الفارسية
 ما دوان و خندان صفتان مشبهتان اى دوند و خنده كنده
 للرؤية والتعجب انكشت مبتداه وكسر التاء للاضافة تعجب وكذا كسر الباء
 جهاتى اى الخلق والياء للشبه از كفت وشنيد ما يدندان خبر المبتداه
 اى الخلق يعجبون من كلمتنا ويضعون اصابهم فى اسنانهم استعجابا
 واستغرابا القصة مرافعة مفعول مقدر ليرديم ومصدر مضاف الى
 مفعوله وهو اين سخن يعنى ان الغنا افضل امر الفقير بيش قاضى برديم
 ليحكم بيتا بالعدل و بحكومت قاضى عدل راضى سديم تا حاكم مسلمان
 مصلحتى بجهت و بجهت و در ميانه توانكران و در و يشان فرقى
 بگويد بترجيح احدها قاضى چون هبته ما يديد بكسر الباء الصلة
 و منطلق مصدر ميمى بمعنى النطق يراد به حاصله اى كلاما يشنيد
 فان على القاضى استماع كلام المحضمين سزى بحسب تفكر و فرود

لازم الحجت محل تأمل و بعد از تأمل بسیار در سر بر آورد ای دفع رأسه
للجواب وكفت مخاطبا الى اى انكم توانكران را تناكفتي ومدحتهم و بر
درويشان جفا رواه اشعي وقدحتهم بديانكم هر جا كه كاست خوارست وكذا
بين الفقراء صاير و ضريع و باخمر خمارست و بر سر كنج ما دست و انجا كه در
بالضم والتشد يد قد مر بيا نه قريبا وكسر الراء للاضافة شهوارست قال
صاحب البحر الغريب انجوتك بغايت ايريسى و ايوسى كمال اصفهاني بيت
كفتاچو تو خزينه در و كهر نه من نيز بحر لؤلؤ شهوار نيستم و من قال في شرح
هو الذوالصافي المئين كذا في بحر الغرائب فقدا فترى نهنك قد مر بيا نه
في الحكاية التي اولها مشت ذفي را في قول المصغر و ما مضى كرا نديشه كذا كام
تهنك و من اهل هناك مع لونه موضع البيان شرح هنا كانه وقع هذا اللفظ
اولا و قصر في بيان فار جمع البصر الى ما ذكرناه هناك مردم خوارست قافية
لقوله شهوارست لذت عيش دنيا را مبتداء لدغمة بسكون الدال المهملة
و فتح العين المعجمة بمعنى كزیدن اجل در ليست المجموع خبره و ثم بكسر النون
جمع نعمت هشت را ديوار مكاره جمع مكروه در پيش بالياء الفارسي
فيهما كما قال عليه السلام خفت الجنة بالمكاره و النار بالشهوات بيت
جورد شمن چه كند كرنكشد طالب دوست فيه تقديم و تاخير تقديره اگر
طالب دوست جورد شمن را نكشد چه كند كنج قمار و كل و خار و عم و شاد
بهمندي بالفتحات ثم نور القاصي نظرتكني در بستان يعنى الا تنظر الى
البستان كز بيدمشك بسكون الدال اسم لنوع من شجر الخلاق في طب الريحيم
است و چوب خشك ثم شرع القاصي في محل النزاع هجنان در زمرة
اي جماعه توانكران شاكرند و كفور بفتح الكاف ضد الضاير بيت

اگر ژاله هر قطره یعنی اگر هر قطره ژاله در تخمیف الرء للوزن شدی
 بیاء الحکایة چو مخفف من چون بمعنی المثل خر مهره قال صاحب البحر
 کوز بونجفی که قطره و مرکب طفرلر بازاراز و پر شدی لکثرته مقربان
 یفتح الرء حضرت عزوجل توانکرانند درویش سیرت ای المقربون
 عند الله من الاغنیاء هم الذین یكونون اغنیاء بالمال و فقراء فی الاحوال
 و درویشانند توانکران همت ای المقربون عند الله من الفقراء هم الذین
 یكونون فقراء بالمال و اغنیاء فی الافعال بان لا یظہروا عند الناس فقرهم
 بل یتصدقون كما یقل السخاء فی القلة ای الفقر مهین بکسرتین لغت
 مستقلة مراد ف مهتر و کسر المون هنا للاضافة توانکران انت که
 غم درویشان بخورد و لا یشغل باکل الطعام الاطعم لاجل نفسه
 و بهین بکسرتین لغت مستقلة مراد ف مهتر و من قال فی شرحه نقله
 من غیره مهین تفضل منه و بهین تفضل به فقد و هم لان وضع الباء
 و التون لیس للتفضل بل للنسبة كما بینا فی وائل الکتاب فی قول المصنف
 چه زند پیش بار و وین چنت درویشان انکه کم بالضم و التثنید
 لفظ عربی توانکران نکیرد لللاحاح فی السؤال قال الله تعالی و من یتوکل علی
 الله فهو حسبه ای کافیه اول لایه و من یتوکل الله یجعل له مخرجا و یرزقه
 من حیث لا یحسب یروی ان سالم بن عوف بن مالک الا شجعی اسره
 العدو ف شکا ابوه الی رسول الله صلی الله علیه و سلم فقال یتوکل الله
 فاکتوکل لاجل و لا قوة الا بالله ففعل فیما هو فی بیته ان قرع ابنه
 الباب و معه مائة من الابل غفل عنه العدو فاستأقها **یا** چه نادان
 بود مردم مکشوب که از بهر روزی شود مضطرب • نداند که

دادار هفت آسمان و برزقه من حيث لا يحتسب قال بعض المشايخ
 المتوكل محل القاب و احر كة بالظاهر لا بنا في التوكل بعد تحقيق العبد
 ان التقدير من قبل الله تعالى و عن انس بن مالك رضي الله عنه قال رجل
 رجل على ناقه له فقال يا رسول الله ادعها و اتوكل على الله فقال عليه
 السلام اعقلها فتوكل على الله فالصاحب المشهورى كفت بيغامير باواز
 بلند با توكل را تو ياشتريند پس روي عتاب از من بدر و پيش كرد
 يشير الى ان القاضى خطأ فى ترجيح الاعتياء على الفقراء مطلقا و عابتي
 فى اطلاق ثم وجه وجه العتاب الى خصم و كفتى كى كفتى توانكر ان
 مشتغل تبا هي انداى هم مشتغلون بالبطون و مستملا هي ثم قال القاضى
 محققا للمحل نعم يفتحين طائفة الهمة للوحدة چنين كى كفتى هستند فامر
 همت و كافر نعت و صفان تركيبان و من قال بالاضافة فقد اخطأ يبرند
 مال را بخزينه و ببهداى يرفعون المال و يضعون فى خزانهم و بخورند
 و ندهند اى لا يتصدقون الكرم مثل بالفحات يعنى مثلات يارات
 تبارد بالنون الناقية اى وقع القحط و فى بعض النسخ ببارد بضم الباء
 الاولى و هو بعيد و من اختاره فقد اختار المرحوح باجهان طوقان برارد
 بكثرة المطر و هو ضد القرنية باعتماد كمت خویش بالاضافة اى قدرة
 المال از محنت در و پيش المحنة واحدة المحن التى يمتحن بها الانسان من
 بيته و لا يتفحصون احواله و از خداى نترسند و كویند بيت كرا ز نيسقى
 ديكرى شد هلاك مرهون مرهست اى المال بط بالتحنيف للوزن را
 رطوقان چه باك اذ لا يفرق شعر وراكبات اى رتب نساء وراكبات
 و لاعتماده على الموصوف نصب نياقا جمع ناقه على المعقولية فى

اگر بمثل بارانند
 تبارند باجهان
 طوقان صح

نپرسند
 صح

هوادجها

هو أجمها حال من المفعول أي حال كون تلك النياق في هو أجمها أي تجمها
 وهي جمع هودج وهو المحفة ما دامت المرأة فيها وضير هو أجمها راجع
 إلى أجمها لم يلبثت بفتح نون الجمع جواب رب إلى من متعلق به عاصر
 أي انفس في الكتب بضمين جمع كتيب وهو الرقل المجتمع بيت دونان جمع
دون چوكليم خوليش بيرون بردند أي أخرجوه من الماء كونه يدج عنه
كرم عالم مردند وليس هم الأهم أنفسهم قومي برين صفت كرم بيان كرم
 كما أنك تقول به وتحكم على كلهم بهذا الحكم وليس كذلك بيته بقوله
وطائفة ديكر من لاغنياه خوان نعمت قدر بيانه في أول الكتاب ومن
 لم يتعرض به هناك مع انه موضع بيانه قال هنا في الصحاح الفارسي خوان
 بمعنى النعمة ولعله أراد به هنا السترة هذا كلامه فاذا نظرت فيما ذكرناه
 هناك تعرف ان ما نقله من الصحاح الفارسي غير صحيح نهاده وصلاي
كرم در داده لفظ در صله وفي بعض النسخ ودست كرم كشاده وميان
بخدمت بسته وايروي بواضع كشاده مقابل بسته طالب تأمند ومغفرة
 أي يطلبون ان يذكر وا بالحير ويقر لهم وصاحب دنيا واحرث وقع
 في أخبار المشايخ خير الاعمال ما اوجب لاجر يكون بندكان حضرت يارشاه
عالم من حملة كلوم القاضى مؤيد من عند الله وصف لقوله بادشاه منظف
ومنصور على الاعداء صلة منصور ملك ارمة جمع زمام الانام أي يطيعه
جميع الناس حاجي اسم فاعل من الحمية وهي الحفظ تغور بضمين جمع تغور
بفتح الثاء المثلثة وسكون العين المعجمة وهو موضع المخافة بالفارسية
در بند وسرحد وانجا كريم بودارد شمن وقيل المراد بالثغور الفروج
 أي حافظ فروج بلاد الاسلام وارث ملك سليمان قدر هذا اللفظ بعينه

في مدح الملك اعدل اسم تفضيل ملوك الزمان هذا مدح معتدل مظفر
 الدين قدم هذا ايضا ابو بكر سعداى ابو بكر بن سعد ادا الله تعالى
 ايامه اى اطل عمره ونصرا علامه بالفتح جمع علم بفتحين **فله**
 بدرجى ايسر لفظ جاي مقم هرگز اين كرم نكند مرهون كه دست جود
 نوب خاندان قدم بيا ندادم كرد يعنى انك اشفق با اولاد او من بابهم
 خداى بسكون الياء مبتداء خواست كه بر عالمي بفتح اللام ويا بالنسبة
 بخشايه مضارع بخشاييدن بمعنى الرحمة اى ادا الله ان يرحم جميع
 الذين هم منسوبون الى العالم ترا برحمت خود يادستاه عالمه كرد فان
 كونك سلطانا على الناس رحمة عليهم قاضى چون سخن بدین پایه
 رسانيد اى اوصل الكلام الى هذه المرتبة واز حد قياس ما اسبب بالغة
 در گذاريد اى حكمه بالا اعتدال بمقتضاي حكم اى بموجب حكمه
 رضا داديم و قبلناه واز ما مضى در كند شتم اى تجاوزنا عنه و بعد
 ما جرمى و في بعض النسخ و بعد از محكا مخفف من محكاكة معناه بالتركيب
 محكا يتلشمك راه مدار ا بضم الميم مخفف مداراة و هي المداهنة
 كرفتم كما قال عليه السلام امرت بمدارة الناس و سر مفعول نهاديم
 يتدارك يقال استدرك ما فات و تداركه بر قد يكديكر نهاديم
 للاعتذار و يوسه بر سر و وي همد کرد اديم اى قبل كل واحد منا
 رأس الآخر و وجهه و ختم سخن برين دو بيت اى ختمت الكلام بهذين
 البيتين و نصحت فيهما الظانفتين **فله** ممكن ز کردش كتي بالكاف
 الفارسي شكايه مفعول ممكن اى در ويش علل التهي بقوله تيره بختي
 بياء الخطاب و تيره بخت و صف تركيبى اگر هم بالفتح و السكون مراد

مع وقد يراد به الاستمرار ومن قال مقم زيد للتأكيد في معنى الكلام
 تقول غير عالم بمعنى الكلام يربين نسق بفتحين مردي بضم الميم خطأ
 من مردن تو انكرا بالالف في آخره للتداء وجود دست كما مر انت
 هست معناه بالتركيب هو سنك مراد سورج الك وكوكلك و اردر
 بخور و بخش بالباء الاصلية اي كل بعض مالك واعط بعضه ومن ورت
 عبارة المتن بخور و بخش بالياء ثين اصلته و زائده و صحح القراءة بقوله
 بقرء بسكون الخاء و ضم الراء للوزن و بين المعنى بقوله اي كل الطعام
 الكلام واعط ما فضل منك للفقراء فقد اخطأ في الموضوعين اما الاول
 فقد اخرج اللفظ عن الوزن المعقول و التمع الموزون و اما الثاني
 فقد نزل المطلق و خصص من غير تخصص و قد وقع في بعض النسخ بخور
 بخش بغير العاطف كما دينا و اخرت بردي بضم الباء اي حصل
 لك حظ من الدنيا و نصيب من الاخرة **باب هشتم در آداب صحبت**
الادب جمع ادب و هو اجتماع خصال الخير و الادب هو الذي اجتمع
 فيه تلك الخصال و قد يطلق على معلم الادب و الصيحة بمعنى المصاحبة
حک مال يسكون الله مر مبتدأ از بهر اسأ بشر اي للاجل استراحة
 عمرت به عمر از بهر کرد بکسر الكاف الفارسي جمع کردن مال اي ليسر
 العمر للاجل جمع المال عاقل بياء الوحدة را پرسيدند قلما يوجد في بعض
 پرسيدم که نيکبخت کيست و بدبخت چيست و قد يستعمل چيست
 بمعنى کيست كفت نيکبخت آنکه خورد بسكون الراء و الذال ماض من خورد
 و کست بکسر الكاف العربي من کشتن بمعنى لحرث اي طرح البذر و بد
 بخت آنکه مرد بضم الميم اي مات و هشت بکسر الهاء اي تراك ماله

بیت مکن نماز ای لا تصل بر آن هیچ کس علی شخص شیخ که هیچ نکند
 ای لم یعمل عملاً ینفعه علل النبی بقوله که عمر در سر تحصیل مال کرد و بنحورد
 ای صرف عمره لم یحصل المال ولم ینتفع به **حکمت** موسی علیه السلام
 قار و ترا نصحت کرد قائله که احسن امر من الاحسان کما احسن الله الیک
 ای احسن الی عبدا لله بآداء الزکوة والصدقة کما احسن الله الیک بعلم
 الکیما و نشنید یعنی لم یقبل قوله و عاقبتش شنیدی قد مر بیان و من
 اخر بیان فلم یحس و قولاً المصنفا شنیدی بیست سخن سبق بیان
قطعه انکس که بدینار و درم خیر نیند وخت لم یکتب الثواب بهما
 سر عاقبت اندر سردینار و درم کرد ای صرف فیها خواهی حرف الشرط
 مقدر متمتع شوی ای ان کنت ترید ان تنفع به ^{داسه} از نعمت دنیا جزاء
 الشرط هذا اعنی باخلاق کرم کن که خدا بانوا کره کرد کما قبل

- اذا جادک الدنيا صلیت فجدها • علی الناس طراً انها تنقلب
- فلا الجود یفینها اذا هی اقبلت • ولا الخجل یقیها اذا هی تذهب

عرب کوید جدا مر مر جاد بما له یجود و لا تمن نهی من المنة و تعلیل
 النبی قولهم فان الفائدة البک عائدة و تقدم الجار للمحصر و السمع
 و المص فسه بقوله یعنی یجش بضم الزائدة و عطا ای العطیة ده
 یکسر الذال و سکون الهاء نهی من نهادن امر من دارن که و منت منه
 یفتح المیم و کسر التون و سکون الهاء نهی من نهادن که فائدة ان بو
 باز می گردد **قطعه** درخت کرم هر کجا بیخ کرد بالیا و العربیای نبت
 و صار محکماً کدشت از فلان شاخ و بالای او فان اثار الشراب یرتقی
 العرش کرامید داری بتشدید المیم کزو اشاره الی درخت بر بمعنی

الثمرة خوری بیا الخطاب فیها بمنت منه كما مر انفاً به بفتح
 العزة وتشدید الراء الم معروفة بر یا ای وای لا تقطع بها یعنی لا
 تبطله بالمنة كما قال الله تعالی یا ایها الذین امنوا لا تبطلوا صدقاً یکنکم
 بالمن والادی قبل المنه من ضعف المنه ای القوة شکر خدای کن که
موفق اسم مفعول من التوفیق شکر خدای بجهت متعلق زانعام وفضل او
 نه معطل کذا شدت التاء الاخیره للخطاب ای له یترک معطلاً من
 انعامه وفضله منت منه مر مرتین انفاً که خدمت سلطان هم کنی
 كما قال الله تعالی قل لا یمتوا علی اسلامکم منت شناسارو که بخدمت
 بداشت بل الله بمن علیکم ان هذا کمال ایمان دو کسر رنج بیهوده
 قد مر مراراً مع انه مشهور ومن عرض بیا نه بقوله بمعنی باطل فقد استحق
 الثانية مرة ثانية بردند ای ارتکاب المشقة الباطلة وسعی في فائدة
 کردند ثم بیهما یکی مبتداء انکم مال اندوخت ای کتسبه ونخورد الجمل
 خبره و دیگری انکم علم آموخت تعلمه و عمل نکرد ایه قطع علم یعنی علم
 را چند انکم بیشتر خواقی لفظ بیشتر اسم تفضیل ومن فسر به بقوله یعنی
 زیاده می خوانی فلم یعرف الزیاده چون ثبوتیت نادانی بیا الخطاب
 نه محقق بکسر القاف لا ولی المشددة معناه من اثبت المسائل بالدلائل بود
 ای لا یكون محققاً نه دانستند قول چار یایی فاعل بود والباء للوحد
 النوعية برو کما بی چند صفة چار یا قال الله تعالی مثل الذین حملوا التورۃ
 ثم لم یحملوها کمثل الحمار یحمل اسفارا ان تهی مغز را چه علم خدای لیسر له
 علم و خبر که برو هیز مست یاد فتر ای لا یفرق حکمت علم از بهر دین
 پروردست فان تربیة الذین واصلاحهم نه از بهر دینا خوردن

عمل در صح

أليس لأجل وسيلة إلى تحصيل الدنيا **بيت** هرکه بر خلق علم وزهد فروخت
يعني ان من باع علمه من الخلق وجعلهما وسيلة لنيل الدنيا ومن قال
يعني ان من قصد اراء العلم والزهد على الخلق رياء فلم يعرف المعنى
خرمني کرد کرد بکسر الكاف الفارسي في الاوّل وفتح العربي في الثاني
ويلا بسوخت يعني احرقه بحيث لم يبق منه شئ **حکمت** عالم نابرهينز
کارای العالم الذي لم يكن مثقلا كورست بالكاف العربي مشعله
دار يعني اعني في يده شئ يهدي للناس ولا يهتدي لنفسه **بيت**
بي فائده هرکه عمر در باخت اي لعب به يعني اصاعه فيما لا نفع فيه
چيزی نخریدای لوريشتر شيئا وزد بيند اخت بکسر الباء الصلة ما من
انداختن نقل عن بعض السلفان ثلثة اشياء عز وجودها عالم زاهد
وزاهد عابد وعامد متوکل **حکمت** ملک از خرد متدان جمال کيرد فان
المملکه التي فيها العقلاء يحسن بهد ودين اسلام از پرهيز کاران کمال
لفقط کيرد مقدر هنا كما مر مرارة قاعدة الاسيماح وقاما يوجد في بعض
النسخ هنا لفظ يابد ومن اختاره وقال في شرحه مضارع من ياقين
فقد اختار المرجوح واخرج الكلام من التجمع ومعنى هذه القرينة ان الذين
يكمل بالانقياء ياد شاهان بنصحت خرد متدان بالاضافة محتاج ترند که
خرد متدان بقربت ياد شاهان اي السلاطين استد احتياجا الى نصح العقلاء
من تقرهم بهم **قطعا** پنداکر بيشنوی هتا هو المسموع من الاساندة
الكاملة وفي بعض النسخ بندم اكر ومن اختاره وقال بوصول الهمة فقد
ذهب مذهبه في اختيار المرجوح اي ياد شاه تداء الاحضار لخطا طره
ومن قال يعني بيشنو که فقد اتي بشئ اجنبي در هر دو قترای في جميع الدفاتر

به معناه ظ و من قال فی شرح یعنی بهتر فقد غلط هنا كما غلط فی
 مواضع ازین پند نیست و المشار الیه مضمون البیتا لآتی جز بحر متند
 مفر ما تنی حاضر من فرمودن عمل ای لانا مفر غیر العاقل بالعمل کرجه عمل کار
 خردمند بلاضافه نیست قال بعض اهل التحقيق العزلة التباعد عن ارباب
 الدول بترك الطمع و تنی النفس و شهواتها بلزوم الورع **حکایت** سه چیز
 پایدار ای باقی نماند مال بی تجارت فاته بنی بالصرف و علم بی بحث فاته
 بنی و ملک بی سیاست فیذبحی للسلطان ان لا یتراک العقوبة غیر المستحق
 و لهذا قال رحم او ردن بریدان جمع بدستمت بر نیکان جمع نیک
 مقابل بد و عفو کردن از ظالمان عطف علی السابق جورست بر درویشا
 فاتهم لیسלטون عليهم **بیت** خبیث جو تعهد کنی فی مختار الصالح التعهد
 التحفظ بالشیء و بنواری بیا و الخطاب فیهما الباء سببیه توکنه مقهور
 من کما می کند فاعله ضمیر خبیث یا بنازی بالباء المصدر ای فیضی شکرک
حکایت بردوستی یا دشاها ن بکسر الباء المصدری للاضافه اعتماد
 نتوان کرد و من اختار فی عبارة المتن اعتماد نشاید کرد فعلی قول اعتماد
 نشاد کرد و براوان خوش کودکان بکسر الشین للاضافه غرة قدم نیان
 فی قول المصل اندکی مانند خواجه غرة هنوز نیاید بود قول کرد و بود
 کلاهما بمعنی المصدرة که ان اشاره الی دوستی یا دشاها ن بخیاالی مبدل
 شود کاتر تعالیل لما سبق ای بتبدلک لک بخیاال و سوء ظن وین
 اشاره الی اوان بجوابی ای بالنوم و اراد به الاحلام و البالوغ متغیر
 کرد **بیت** معشوق هزار دوست رادل ندهی ای لاجته و رمیده
 ان دل و رمیده ای ان دل کلمه را مخلوقه ^{بکسر القاف} للوزنجیدی بالیا این مصدریه

بدولت صح

وإشباعية بنهى بكسر الباء الصلوة والنون الأصلية والياء للخطاب
في آخر المصراعين ومعنى البيت بالتركي بيك دوستلى معشوقم كوكل ورميم
سين اكو ويررسك اول كوكل اير لقره تور سن قلماعرفت معنى البيت
فلا تلتفت الى قول من قال ان الياء في آخر المصراعين إشباعية اي حصلت
من إشباع كسرة ما قبلهما **حک** هرا ن سري بكسر السين والتشديد
الراء وياء الوحدة التوجيهية كم دارى بياء الخطاب بادوست درميان منه
اي لا تضع بينك وبينه اي لا تقشه جدا في كم وقتى دشمن كردد
فاعله ضمير دوست وهر بدي وفي بعض النسخ وهر كزندي كم توانى بدشمن
مرسان اي لا توصله اليه باشد كم وقتى دوست شود **حک** رازى كم خوشى
تهان مانند بفتح النون يا كسى درميان منه اگر چه معتمد بود يعنى انكسر كم
هيج كسر بر سر بالكسر والتشديد تواز تو مشفق تر نباشد **نظ** خامشى
قد مر بيان به كم ضمير اراد بر الشتر بكسر الراء للاضافة الى قوله دل خوئيش
مرهون يا كسى كفتن وكفتن كم مكوى اي السكوت اول من ان يقول سرك
لاحد وتقول لا نقل هذا السر كما قيل **ب** سر خود بايا ر خود كفتن نبايد
زان سبب يار را يارى بود از يار يار انديشم كن **ا**ى سليم آب رسد
چشمه بيند **ا**ى سليم ^{شخصه} الطبع احبس الماء من اول العين كم جوير يقم الباء
الفارسية شد الظان فاعله ضمير آب يعنى انا اكثر الماء بالجر بايت
من العين وصار نهرا نتوان بستن المصدر مضاف الى مفعوله اعنى
جوى واذا عرفت المعنى لفظ فلا تلتفت الى قول من قال قوله جوى من
قبيل تنازع الفعلين اذ يحتمل فاعل شد ومفعول بستن **ب** سخنى
در نهان نشايد كفت بمعنى كفتن كم بهر بفتحين انجمن بفتح الهمزة

وضم الجيم بباید گفت ای لایبغی ان بقال لقولا لذی لایصل ان یقال
 بین الناس فی الجمع حکمت دشمنی بیا، الوحدة ضعف که در طاعت باید
 ای يظهر الاطاعة و دوستی نماید کانه عطف تفسیری مقصود و بی اشاره
 الی دشمن جزان نیست که دشمنی بالباء المصدری کما فی دوستی قوی گردد
 و گفته اند بر دوستی دوستان بکسر الباء المصدری اعتماد نیست
 کما قال علی رضی الله عنه اخوان زماننا جواسیس العیوب تا بتملق بکسر
 القاف دشمنان چه رسد من جنس الاعتماد ای لایصل شیء منه علی تملق
 الاعداء حکمت هر که دشمن کوچک بالکاف العربی و الجیم الفارسی ای
 صغیر را حقیر شمارد ای بعد از دلیل ضعیف ابدان مانند مضارع من
 مانستن که آتش اندک را مهمل کذا ندای لایطفئه و لا یخاف من احراره
قله امروز بکش بضم الکاف العربی مر من کشتن چو می توان کشت
 ای لایؤخره که آتش چو بلند بالنون بعد الاو مرده اهل اللغة فی باب
 المضومه و من قال یفتین فی الصحیح فقد نقول شد و من قال هکذا فی الصحیح
 التي وصلت لينا فلعلم لوقال شود بدل شد لکان الوزن مستقیما بلا
 تکلف فقد غفل عن الوزن الصحیح و التکلیف الصحیح جمان سوخت
 ماضی فی الاصل و معناه هنا الاستقبال لوقوعه فی حیز الشرط مکذار که زه
 کند کما زه مرهون دشمن که بتیر می توان دوخت لفظ دشمن فاعل کند
 و ما بعده صفة له و من قال قوله دشمن فاعل کند و مفعول لما بعده بحسب المعنی
 علی سبیل التنازع کما لا یخفی فقد ارتکب فی بعض کلامه امر لا یرتضیه من
 له ادنی معرفة باسلوب التراکیب کما لا یخفی حکمت سخن در میان دو دشمن
 چنان کوی که اگر دوست شوند شرم زده تیا شی مشق میان دو کس جنگ

جوائنت و التار تزداد بالخطب سخن چین بکسر التون الثانية للاضافة
 وصف ترکیبی معنی انما مرید بخت صفت هیزم کش وصف ترکیبی من
 کشیدن است فالجدال یزداد بینهما بحسب نیمه کنندان و ان ای
 احدهما والاخر خوش دیگر باره دل بالمصالحه وی بفتح الواو و سکوت
 الباء ضمیر غائب عائد الی سخن چین اندر میان ای فیما بینهما کور بخت با کاف
 العری فی کنایه عز کدوره حاله و جعل نفع الحاء و کسر الجیم میان ظرف و متن
 ای بین الشخصین انش فر و ختن ای یقاد التار نه عقلت یعنی مقضای
 عقل نیست خود کلمه را مقدره در میان سوختن کانه تعلیل **مک** در سخن
 بادوستان آهسته با سدا ی لا ترفع صوتک ولا تقش سرتک تا ندارد دشمن
 خون خواره گوشای لا یسمع قواک پیش دیوار آنچه کوی هوش دارای لا تغفل
 تا نباشد در پس دیوار گوش **مک** هر که بادشمنان دوستان خود بکسر
 التونین دوستی کند فی بعض النسخ صلح کند سر از دوستان بکسر الراءین دارد
بیت بشوی امر من شستن ای خردمند از آن دوست دست کنایه عز ترک
 الصبحة والالفه که بادشمنانت بود همتشت ای بحال سهم **مک** چون در
 امضای کاری و اجراء عمل متردد با شتی بنیان تفعله و تترکه ان طرف
 اختیار کن که بی زار تر بر آید کلمه تر للتفضل هنا کما مر مر از **بیت** یا مرد
 بفتح المیم و سکون الدال سهل ضد صعب کوی امر من کفتن و دشوار
 مگوی نهی منه با انکه در بکسر الراء ای باب صلح زندای یقرع باب الضلع
 جنک مجوی **مک** تا کار بزر بفتح الباء الصلوة بر می آید ای اذا حصل الامر
 بالذهب جان در خطر بفتحی انحاء المعجم والطاء المهملة نهادن نشاید
 ای لا بد من صرف المال لئندفع الضر من الروح کما قیل ان المال وقایة للنفس

بیت چو دست از هم جلی در کست بضم الكاف الفاعلی ماضی مجهول من کستن
 و یقرأ هنا بفتح السین للقافية والمعنی اذا لم تظفر بجمع الحیل حلاست بردن
 بشمشیر دست ای حل لك الاستخلاص بالمضاربة بالسيف كما قيل اخر الحیل
 السیف **حکمت** بر عجز دشمن رحمت مکن که اگر قادر شود بر تو رحمت
 نکند **بیت** دشمن کلمه را مقدره چو بینی تا توان ضعف لاف از پروت
 بضم تین الشارب و کسر التاء للاضافة خود مزین نهی مزیدن ای لا تکلم
 بکلمات منبئه عن التصاف والغرور عما دعا علی قوتک مغریت بیاء الوحده
 در هر استخوان و کذا البیاء فی قوله مردیست در هر پیرهن تعلیل للنهی **حکمت**
 هر که بدی بیاء الوحده را بکشد بضم الكاف العربی خلق را از بلای او
 و من ظلمه بر هاندای فیخلصهم و هذا انعام علیهم و او را از عذاب خدا
 اذ لم یقتله لکان یؤذی الناس فیعذب به فی الاخره **قطعه** پسندیده است
 بوصول الهزئه بخشایش و لیکن مرهون منه نهی من نهادن بر دلش
 بکسر الشین للاضافة ای جراحه خلق اذ ارسکون القاف و الراء وصف
 ترکیبی مرهم مفعول النهی ندانست انکه رحمت کرد بر ما و لم یقتله که آن
 ظلمت بر فرزند او **حکمت** بضیحت از دشمن پذیرفتن ای قبول التصحیح من
 العدو و خطاست لانه لا یرشدک الی الخیر و لیکن شنیدن رواست
 بل یحسن تا بخلاف آن اشاره الی فیصحة کار کنی که عین صوابست
 حدیث کن ای اجتنب ز آنچه دشمن گوید من الامر الذی یقول العدو ان کن
 افعله که برزق تو زنی یعنی لوله تجتنب تند ما شد التذامه حتی یضرب
 علی الرکبه دست تعابن بالتزکی مغبولق الن کرت راهی بیاء الوحده
 نماید فاعله ضمیر دشمن راست چو تیر صفت راه از آن بر کرد بفتح الكاف

الفارسی امر من کردیدن ای رجع عنه و من قال فی شرحه عرض عنه
 لحدیث بمعنی اللفظ عرض عنه و راه دست چپ کبر **حکمت** ختم بسکون
 المیم مبتداء بدیش بالباء العربی از حد بدیشد بنا لئلا فی الاصل وحشت
 ای نفرت آمد خبر المبتداء و مثل هذا قوله و لطف بی وقت هیبت بیورد
 ثم بین الحالة المعتدلة نه چندان درشتی بالیاء المصدری کن که از توسیع
 کردند با کاف الفارسی و نه چندان تر می کن که بر تود لیر و سجمع شوند
 و یغلبونک **مشو** درشتی و بر می بهم بفتحین در به است قدر بآء
 الصلة علی حرف الضرف چون فاصد بالفاء من الفصد که جراح ای القصد
 جراح بجرح العرق و مرهم نه است قوله مرهم نه و وصف ترکیبی درشتی
 نگیرد فاعله خردمند ای لا یاخذ العاقل الخشونة ای امام نه سستی
 ای لا یاخذه ایضا که ناقص کند قدر حویش و یدله نه مرخولیشن را
 فزونی نه بد یعنی لا یجعل نفسه العظیم ولا یترفع بحجت بوجبا التفرة
 نه یکبار ای بالکلیه تن در منزلت و فی بعض الشخ زبونی دهد **د بکر**
 شبانی بضم الشین المعجمه و تخفیف الباء بمعنی الراعی و الباء للوحدة با پدید
 گفتای قال لایه ای خردمند مقول القول مضمون المصراع الثانی مرا تعلیم ده
 بسکون الفاء امر من دادن پیرا نه یک بند بالباء الفارسی بگفتا فاعله ضمیر
 پد در نیک مردی بالیاء المصدری کن نه چندان مرهون که گردد با کاف
 الفارسی چیره بکسر الحیم الفارسی الجری کرک نیز دندان **حکمت** دو کسر
 دشمن ملک و در تاند ثم بیئنها بقوله پادشاه بی حلم و نه اهدی علم فيه
 لفت و نشر مرتب **بیت** بر سر ملک بالضم و المستکون مبادد عا و عایده
 از ملک بفتح المیم و کسر لام فر مانده و وصف ترکیبی صفة للملک که خدا را

نبود فاعله بنده فرمان بردار ای لا یكون لله تعالى عبدا مطيعا **حکمت**
 پادشاه باید که تا مجدی خشم نراند نفتح التوبین مضارع منفی مز راندن که
 دوستان را اعتماد نماید خوفان صولته ثم بین حکمة اخرى استخشم اول در
 خداوند خشم وهو الذي يغضب افتدای بقیع فيه وقلما يموت المرء عند الغضب
 محرکه الروح الى الخارج دفعت بس آنکه ای بعد ذلك زبان بفتح الزاء وضمها
 بالترکی اود یا کی بخصم رسد یا نرسد **منش** نشاید ای لا یبغی بنی آدم
 بکسر المیم للوضافة خاله زاد و وصف ترکیبی معناه بالترکی طبر اقدن طوعی
 که در سر کند فاعله ضمیر بنی آدم کبر و تندی و بادای الهوی ترا با چیز کرمی
 و سرکشی ای هما کاشان فیک نپندار مای لا اعلم از خاله و از استی
قسمه در خاله بیلقان بفتح الباء الموحده و سکون الیاء المشددة و فتح
 اللام و القاف اسم ملکه بر رسیدم بفتح الراء بعابدي بیاء الوحدة کفتم را بتریت
 از جهل یا که کن ای طهرنی کفتاب و بضم الباء و فتح الراء جو خاک تحمل کن ای فقیه
 ای عالم تا هر چه خوانده من العلوم همه در زیر خاله کن فان موجب العلم هو التواضع
 و اذ لم تکن تعلم بعلک فاترك بعلک و لا تلقت ایه و لا تعد نفسك عالما **حکمت**
 بدخوی بسکون الیاء یعنی الرجل الذي هو سنی الخلق در دست دشمنی بیاء الوحدة
 التوتیة گرفتار است که هر جا که رود فاعله ضمیر بدخوی از چنگ عقوبت و
 اشاره الى دشمن خلاص نیاید **بیت** اگر دست یلا و ارامنه برفاک رود بدخوی
 فاعله رود دست خوی بدخولیش بالاضافات در یلا باشد قیل فی الترجیم
 چوب یلا دن اگر کو کلمه میقه بدخوی یا و ن خونیدن او زاده ینم یلا ده
 اولوز **حکمت** چوبینی بیاء الخطاب در سپاه دشمن تفرقه و عدم الاتفاق
 افتاد مایض تفرجع باشای کن علی جمع قلب و صفاء خاطر الا کر جمع ستوندا ای تنفقوا

تواز پریشانی و من لانهزام اندیشه کن و لا تقفل **قطعه** بروا هر من رفتن
باد وستان آسوده بنشین ای اجلس مسترحیا معهم جوینی در میان دشمنان
بخش فایده ای قدر و نوح علی ان یضروک و کرینی باهم وکل واحد منهم مع
الآخریک زبند عبارتة عن الانتقال فی الكلام والاتحاد فی المرام کما نارا
زه کن للقتال و بر معنی علی بارو بمعنی روض الحصن و جداره هنا بر
امر من بردن سنک **حکمت** دشمن چوازه جلیتی در ماند ای از عجز العدق
عن جمیع الحیل سلسله دوستی مجتنبانند ای محرکها والمراد اتر بر وی نفسه
اتر صدیق پس آنکه بالكاف الفارسی و سکون الهاء بدوستی بالباء المصدري
کارها بالمکاید کند که دشمن نتواند کرد بمعنی کردن **حکمت** سر ما یدست دشمن
بکوب بالكاف والباء العربیین امر من کوفتن و قدمر بیانتر فی الباب الثانی
فی الحکایة التي اولها در ویشی را ضرورتی پیش آمد و من له خطأ هناك
اخطأ هنا ایضا حیث قال بالباء الفارسی که از احدى الحسنيين بضم الحاء
و فتح الیاء الاولى و سکون الثانية تثنیة الحسنى والحسنى مؤنث الحسن
و یقدر الموصوف بحسب اقتضاء المقام ای احدى الفائد تین خالی نباشد
کما بین بقوله اگر این اشاره الی دشمن غالب مدما ر کشتی و کذا و اگر ان
اشاره الی مار غالب مدار دشمن رستی بفتح الراء والیاء فیهما للخطاب
وکل واحد منهما احد الحسنيين **بیت** بردن معر که ایمن مستور خصم ضعیف
ای لا تأمن یوم الحرب من الخصم الضعیف که مغر شید بر آرد فاعله ضمیر خصم
ضعیف ای مخرج دماغ الاسد چو دل زجان برداشت ای دفع قلبه من
الروح یعنی زانیتن بموت **حکمت** چیزی بیاء الوحده که دانی بیاء الخطا
دل بیازارد و وصف چیزی تو خاموش باش یعنی لا تخبره تار یگری برید

غيرك **بيار د بيت** بلبلا فرده بهار بيان فان البشارة يليق ان يصد
 منك خبر بد بالاضافة بيوم سكون الليم طير معروف قد حريانه وبارك كذا
 بالتركي كرو قو **حكت** ياد شاهرا برخيات كس واقف مكر دان اي
 لا تخبره من خيانتة مكر انك بالكاف الفارسي في الالفاظ الثلاثة كم بر
 قبول كلي واتقاي معتمد باشي يعني انه يعمل بقولك واكرته بهلاك خود
 همي كوشى وهذا محرب **بيت** يسبح بالاضافة سخن كفتن اي التهيوء
 للتكلم انكاه كن يريد انك اشع في الكلام في وقت كره داني كم در كار كريد
 سخن اي بوثر **حكت** هر كم نصيحت خود راي وصف تركيبي يعني من نصيح
 للرجل الذي يعمل برائه ولا يقبل نصيح غيره جي كندا و خود اي ذلك الناصح
 في نفسه بنصيح كروي نصيحت كرمثل آهنكر والياء للوحدة اي ناصح
 آخر محتاجت حتى يقول له الناصح لو تنصح للرجل الذي يعمل برائه فان
 نصيحتك له اضاعة الكلام **حكت** قريب اسم من فرقيتن دشمن محور
 بضم الحاء يعني لا تقبل خدعة العدو وعز و مداح محر بفتحين نهي من
 خريدن كم اين اي العدو دام رزق بفتح الزاء المعجمة وسكون الراء للملحة
 الرئاء وعدم الصدق نهاده است لتغريك وان اي مداح كالمطعم
 بالكاف الفارسي كشاده ليأخذ من مالك شيئا الحق واستايش اسم مصدر
 من ستودن خوش آيد مثاله چون لاشه ايجاليت ومن قال لاغر فقد
 عقل كم در كيش دجي خطاب مزد ميدن كما يفعله القصاب قريب يعني
 سمين نمايد **قطعه** الاحرف تنبيه تاشنووي خطاب نفي يرا د به التهي
 مفعوله مدح مضاف الى سخن كوي وصف تركيبي كم اندك مايه نفعي
 اي نفع قليل البضاعة از تو د ارد اي يرجو منك اكر روزي بيا الوحد

وزاغ

مرادش بر نیاری ای لا تحصله به و صد چندان یعنی مقدار مابین مثل
مدحک عیوبت بر شمارد ای بعد عیوبک اکثر من مدحک **حکمت** متکلم
و انا کسی ای احد عیب نکیرد ای فی کلامه سخنش صلاح نپذیرد
ای لا یصیر کلامه صحیحاً **ملحیات** مشوغره بر حسن گفتار خوش
اینها المتکلم تخمین نادان بالاضافه و بنیدار خویش عطف علی تحسیر
حکمت هر کس را عقل خود بجمال نماید لحسن ظنه بتفسیه و فرزند خود
بجمال **قطعه** یکی جهود و مسلمان نزاع می کردند حکایتی بچنانکه خنده
گرفت از نزاع ایستادم استعجاباً بطیره قدرتی و ایل الکتابت بمعنی
الغضب گفت مسلمان که این قبالت من یفتحین بمعنی مکتوب القاضی
و قدر درست نیست ای اولم یکن صحیحاً خدا یا جهود میراثم و فی بعض
السخیح جهود کرداتم جهود گفت بتوربت منخورم سوکد بفتح السین
المهملة و الکاف الفارسی بمعنی الیمین اگر خلاف کم همچو ای مثل تو
مسلمانم و اليهودی بعد دینه المشوخ صحیحاً کر از بسیط زمین
معنی زمین گسترده عقل متعده مکررد مرهون بنجود کمان نبرد بالفتا
هیچ کس که نادانم ای لا یظن احدنا جاهل **حکمت** ده ادعی ای عسرة
من الانسان بر خواججه بالجم الفارسی بمعنی السفره الصغیره و فی بعض
السخیح بر سفره بنجورند ای الطعام و دوسک بر حقیقه و فی بعض السخیح
مرداری بسر یفتحین تبرند ای لا یموتن العشره حرص باجهانی ای
مع وجوده کرستم است جافع قانع بنانی سیر مع قاتن لقناعه **حکمت**
روده بالذال علی الاصل و بالمهملة فی الاستعمال تک یعنی معاضیق
بیک نان تپی ای خال من المادام بر یضم الباء الفارسی گردد بالکاف

الفارسی نعمت روی زمین مع کثرتها پرنکند ای لایملا و دیده تنک
 مفعوله و هذا کما یة عن کمال الحرص **مشهور** الابیات الایة للتصحیح المستقل
 و لیت یتمة السابق بدو چون دور بفتح الذال عمرش منقضی گشت ای
 تم زمان عمره مرا این یك و صیت کرد و بگذشت یعنی مات که شهوت
 است از وی بپرهیزا مر من بپرهیزیدن بمعنی الاجتماع بخود بر آتش
 دوزخ مکن نیز معناه بالترکی کند و او ز که جهنم او دن نیز ایلد و من
 لم یعرف المعنی و اسلوب الترکیب قال یعنی مکن بر سبیل استعمال و قد
 یجعل نیز صفة آتش یعنی خود را میفکن بر آتش نیز که آتش دوزخ است
 هذا کلامه در آن آتش نداری طاقت سوزای القدره علی الحرارة
 بصیرای بیاء الوحده برین آتش زن امروز قوله زن امر من زدن و قوله
 ای مفعولاً مقدماتاً **حکمت** هر که در حال توانایی ای الاقدار و الطاقه
 نیکویی بالیاء المصدری فیها نکند ای الغیر در وقت توانایی سختی کالاول
 بیند **بیت** بد اختر تر ای شد فحاسته فی الطالع از مردم اذ اربسکوت
 المیم و الرأ و صف ترکیبی نیست عله بقوله که روز مصیبت کسش یار نیست
حکمت وجد هنا فی بعض النسخ همان برید الحیوة در حمایت یکدمست ای فی حفظ
 فاذا انقطع بموت المرء و دنیا وجودی بیاء الوحده میان دو عدم احدها
 عدم سابق یقال له عدم قدیم و الاخر عدم لاحق یقال له عدم حادث دین
 بدنیافروشان خرید ای هم خرید به الحق و بدل علیه قوله یوسف را بفرود
 تا چه خریدند هذا مشتق من خریدن قال الله تعالی الم اعهد الیکم یا بنی آدم
 ان لا تعبدوا الشیطان العهده الوصیة و عهد الله تعالی الیهم ما نصب لهم
 من الحج عقله و سمعاً الامر بعباده الزاجرة عن عبادة غیره و جعلها

عبادة الشيطان اطاعته **بیت** بقول دشمن بالکسر المختلّة للوزن
پیمان دوست ای عهده بشکستی بیاه الخطاب بین امر من دیدت
بالباء الزائدة فی قوله که از که بریدی ویا که پیوستی **بیت** شیطان
رجیم یا مخلصان بر نمی آید ای لا یوافقهم ولا یصاحبهم ومن لم یعرف
المعنی المراد قال ولا ینفع من القصد الیهم وسلطان نامفلسان کالاول
ومن لم یعرف المعنی سکت هنا والمقصود ان قرناء الشیطان هم الفسقة
والمفسون من الخبرات ولا یواسیهم الله تعالی **مشق** وامش مده
ای لا تقرض انکم بی نمازست و تبارک القرض و رخود فی بعض الشخ کرج
دهنش زفاقم ای فقر بازست بمعنی المفتوح هنا کواصله که او کما عرف
مراراً و من قال یعنی که اولدنیات بالتحقیق فرض خدا نمی گذارد ای یوزدی
فرض الله تعالی وهو الصلوات از فرض بالقیاف تو نیز نمی گذارد **بیت**
هر چه زود بر آید ای یحصل سریعاً دیر نیاید ای لا یقترّر زماناً طویلاً
و چنان گفته اند دولت یندر باقیان بود و هذا محرب **قطعه** خاک مشرق
شنیده ام که کنند مرهوف بجهل سال کاسه چینی و هو انما یحصل بالقیاف
الکبیر فی الزمان الطویل و لهذا ثمن صدیر روزی کنند ای یجعلون زمانه
فی یوم واحد در بغداد و هو قلیل الثقیب کثیر الوجود فی الزمان البسیر
لاجرم قیمتش همی بینی **دگر** مر عک از بیضه برون قدر سان ترکیه آید
و روزی ای رزق طلبد و آدمی چچه ای الولد الصغیر ندارد خبر از عقل
و تمیز یعنی ان الفرغ اشداً ذاکاً من ابن آدم فی اول الحال فان الفرغ از الخرج
من البیضه یحرب و یطلب الرزق و ابن آدم اذا ولد لا یحرب و لا یعقل
شیئا و یحصل له الفضل بالتدریج و لهذا یفضل علی المخلوقات انکم ناکاه کسی

کشت ای لذي صار فردا کما ملا من نوعه دفعة من غير تدريج كالفرخ
 مثلا بجبري ترسيد من مراتب الفضل وین اشاره الى ادعي چه بتمكين
 فضيلت بگذشت از همه چیز و وصل الى اعلى المراتب بالتدريج التبعي بمتى
 الهز و كسر الكاف الفارسي اي لتجارج همه جاهست اي يوجد كل موضع
 هذا كلام ادعائي للمبالغة ومن لم يعرف المنفيس الثمين قال في شرحه يعني
 در مواضع كثيرة موجود است ازان حکم از معنی من الاجلیة ومن لم يعرف
 جوهر المعنی قال في شرحه ازان سبب قدرش نیست لانه ليس بنادر ثم
 لعل دشوار بدست آمد از آنست عزیزی **حکمت** کارها بصبر برآید ای الامور
 تحصل بالصبر و مستعمل بسرد آید ای الذي يستعمل يقع على راسه
 و يسقط **مشور** بچشم خویش دیدم در بیابان مرهون که مرد ای الرجل
 الذي يسافر اهسته في موضع الحال بگذشت از شتابان صفة مشبهة من
 شتابیدن سمنم بفتح سین و سکون النون بمعنى الفرس الاصفر و الملوون
 بلون الورد و الذي يركب بالسرّج باد پای سریع المشي صفة سمنم و قد
 مرّرة في الباب الثالث اذ لك قد مرّ بيان في الباب السادس في قول المصنف
 استتازی دونك رود بشتاب فروماند بسكون النون شتابان همچنان
 آهست می راند **حکمت** نادان را به از خاموشی نیست ای ليس للجاهل حكمة
 او ليس السكوت اكر اين مصلحت بداشتی بیا الحكاية نادان بنودي
ذکر چون نداری کمال و فضل ان به مرهون که زبان در دهان و من قال
 بدله در سخن بلیق ان يقال له که زهان درهان نکم داری ای لا يتكلم
 آدمي زبان فضیحه کند ای يظهر جهله جوزي مغز را ای المجوز الذلالت
 له سکاری ای الخفة الشديدة **ذکر** فری و الهی تعلیم می داد لینطق

بر واصله بر او برزاند صرف کرده عمر دایم کل چین حکمش الضمیر
راجع الی ابلی گفت ای نادان چه کوشی با کاف العربی درین سودا بترس
امر من ترسیدن از تو و لایم ای من تو بیخه نیاموزد بهایم از تو گفتار
و هذا تو خاموشی بیاموز از بهایم و مثل هذا العمل یقع من الجاهل **بیت**
هر که تا مثل نکند در جواب ای فی الکلام بیشتر یاد سخنش ناصواب
و هذا معلوم یا سخن از ای امر من را یبدن جو مردم کالادی هموت
متعلق با رای و ما قیل فی شرحه کالرجل العاقل فاسد یا بنشین
همچو لیایم خموش مقصود من خاموش **حکمت** هر که با دانان ترا از خود
بخت کند فی المسائل العلمیة تا بدانند که داناست و افضل منه بدانند
که نادانست فانه کفی به جهل ان بیاحت یا علم منه **بیت** جو در آید
از تو بی سخن متعلق بدرا آید که چه بردانی فی هذا الکلام اعتراض ممکن
حکمت هر که یا بدان جمع بدست پندای بیجا سهم و بیصاحبم نیکی نبیند
حکمت که نشینند فرشته ای واحد من الملائکه یا دیو مرهون وحشت آموزد
و خیانت و دیو بالکسرة المحجولة از بدان نیکویی نیاموزی علیه معنی بقوله
نکند که ای لا یفعل الذنب یوستین روزی با لتری کور کجی **حکمت**
مردمان ترا عیب نهایی اشکارا ممکن ای لا نقضیه که مرا ایستار رسوا کنی
و خود را بی اعتماد فان سائل الناس لا یعمدون علیک با مانه سوره **حکمت**
هر که علم خواند بسکون النون و عمل نکرد بموجیم بدان ماند بفتح النون که کاو
با کاف الفارسی راند بسکون النون و تخم نیفتانند و ضاع عمله **حکمت**
از تن بی دل ای الشخص الذي لا قلبه ولا تفکر فی العاقبة طاعت نیاید
هذا لکن له قلب و العی السمع و هو شهید و یوست بی مغز کالجوز الخالی

صباغت

بضاغت را نشاید و لایباع **حکمت** نه النفی مصروف الی المجموع هر که در تجارته
 والنزاع چست یا بجم الفارسی در معامله درست **بیت** بس بالباء العربی بمعنی
 کثیر قامت خوش رای قدر شایق که زیاده در بفتح الدال بمعنی الخیمه والستر
 الذی يعرف بديار الروم حجار والمراد هنا هو الثاني یا شد چون باز کنی
 ای تفتحه مادر مادر باشد یعنی تجوزه مستم **حکمت** اگر شبها هم
 قدر بودی ای لو کان جمیع الیالی لیلۃ القدر سب قدر بی قدر بودی
بیت کرسنک هم لعل بدخشان بودی ^{الیا} للحکایة فی المواضع الاربعه
 پس قیمت لعل وستک یکسان بودی فالقدر بقیمة الوجود **حکمت** نه هر که
 بصورت نیکوست سیرت زیاده درست هذا کالسابق لفظا و قرب منه معنی
 کار اندرون دارد نه پوست ای الباطل لا للظاهر و معرفة الباطن عسرة **قطر**
 توان شناخت بمعنی شناختن بیک لحظه در شما ثل مرد مرهون که تا جاش
 رسیدست پایگاه علوم ای مراتب علوم ولی زیادتش ائمن مباشر و غمره
 مشوقان معرفة الباطل امر صعب فلو تأمن که خبث بگرد بسیارها معلوم
حکمت هر که با بزرگان جمع بزرگ ستیزد ای عیانندهم بالمجادله خون خود ریزد
قطر خویشتن را بزرگ بی بی غرورک راست گویندیک کل را مقدره
 دو بنید لوح بضم اللام و الجیم العربی بمعنی حول زرد باشی شکسته بیثابی
 بالباء الفارسی فی اوله والیاء الاصلیة فی اخیره بمعنی لجهته تو که بازی سیر کنی
 با قوج لفظ مشترک بین العجم و الروم بمعنی العکس **حکمت** پنجه با شیر مشت
 بضم المیم با شمشیر کار خرد مندان نیست فان کل واحدتها خطر عظیم
بیت جنک و زور آوری مکن با مست فانه یاخذ بالعرف پیش سر پنجه
 ای مع السكران در فعل بفتحین نه بکسر النون امر من نهادن دست **حکمت**

باز کنی بیان

ضعیفی که با قوی دلاوری بفتح الواو والیاء المصدری بمعنی الشجاعة
کند و یقابله بالمحاربه یارد ستمست در هلاک خویش ای هو معین
عدوه فی قتل نفسه **قطع** سایه پرورده ای الذی ربتی فی الظل راجع
طاقان ای لیس له قده که رود با مبارزان جمع مبارز و هو الشجاع الذی
یروح الی المعرکه بقتال و کذاست بازو وصف ترکیبی ای ضعیف العصب یجمل
فی فکند بفتح الحاف والنون مضارع من افکندن پنجه مفعوله با مرده این
چنگال هر که نصیحت نشنود سر ملامت شنیدن دارد **بیت** چو
نیاید نصیحت در گوش تقدیر الکلام نصیحت در گوشت اکر سز نشود
تو بخر کنم خاموش **حکمت** بی هنران هنرمندان را نتوانند دیدن معناه بالترک
کوره بلزله و سکان بازاری سکاری را بینند مشغله برارند بالباح
و پیش آمدن نیارند **حکمت** سفله قدم بسیار چون بهتر با کسی بر نیاید
ای لایق بله و لا یغلبه نجبش الضمیر راجع الی کسی در پوستین افتد
ای ینسب الیه الخبث و یدقه **بیت** کند هر آنه عنیت بکسر الغین و هی ان
تتکلم خلفا انسان مستور بما یغمره لو سمعه فان کان صدقا ینتی غیبه وان
کان کذبا ینتی بهتانا حسود کوتر دست و عاخر که در مقابله ای فی مقابله
الحسود کنکش کنک بمعنی اخرس بودن ان مقال **حکمت** اگر چو رشک
نیستی یعنی لوله یکن طلب الطعام بالابرام هیچ مرغی در دام صیاد قناری
بلکه ترقی منزه صیاد خود دام نهاده ای قلما یوجد فی بعض التنخ شکم
بند دست و مجیز پای فانه سب لعقد هاشمک بنده وصف ترکیبی نادر
پرسند خدای **حکمت** حکیمان دیردیر خوردند حتی یحصل الهضم الکلی و عابدان
نیم سیرای لایشبعون شبعاً قویاً و زاهدان ناسد بالفتح رمق بفتحین

بقیة الروح و جوانان تا طبق بر گیرند من بین ایدیهم و پیران تا عرق بکنند
 اما قلندران چند آنکه در معده بکسر العین و سکون جای نفس نمایند
 بفتح النونین و بر سفره زوزی کس بکسر لیاة الاصلیة اسیر بند شکم را
 دوست نکیر و خواب ای لاینام اللیلتین المتوالیتین شبی ز معده منک
 ای مثل الحجر من ثقله الطعام شبی زد لتکی لعدم الطعام **حکمت** مشورت
 بازانان تباهست بمعنی و سخاوت با مفسدان کفاه **بیت** ترحم بر یلینک
 تیرد ندان وصف یلینک ستمکاری بود بر کوسفندان ای الشفقة علی الظلم
 ظلم علی الضعفاء **حکمت** هر گز دشمن در پیست ای کان بقدر علی قتله اگر
 نکشد بضم الکاف دشمن خویش است **بیت** سنک در دست و مار
 بر سر سنک ای الحجر اذا کان فی یدک والحیة علی الحجر الاخر یجیت یسهل
 قتله خیره بکسر الخاء المعجمة بمعنی ضعیف را بی حدی لیا بین مصدری
 بود بل فکر فاسد قیاس و در تنک ای التوقف و گروهی بخلاف این مصححی
 دیده اند و گفته اند در کشتن بندیان ای الذین منسوبون الی القید
 والمراد بهم المجرسون ومن قال جمع بنده فقلبتقل و فی بعض النسخ بندکان
 تأمل اولیترست حکم انکم اختیار با قیست توان کشت بالضم بمعنی کشتن
 و توان هتت بالکسر بمعنی هشتن یعنی ترک کردن اگر بی تأمل کشته شود محتمل
 که مصححی فوت شود که تدارک مثل ان ممنوع باشد **مشو** نیک سهلست ای
 اشد سهوله زنده بی جان کرد بمعنی کردن کشته را با زنده نتوان کرد
 و لهذا شرط عقلست صبر تیر انداز و وصف تیر کبی که چورفت فاعله تیران کمان
 متعلق بقوله رفت نیابد با زای غمزه اخرى **حکمت** حکیمی که با جهال در افتد
 ای یجمع معهم اتفاقا باید که عزت توقع ندارد فاتهم لایعرفون قدره

و جاهی که بزبان اوری و کثرة الکلام و طول و قه اللسان بر حکمی
غالب بدعجب نیست که سنکیت جوهری را می شکند **بیت** نه عجب ای
لین عجب کفر و زود نفسش الضمیر راجع الی اول المصراع الاخیر
اعنی عند لیبی غراب بسکون الباء مبتداء هم نفسش خبره و الجملة
صفة عند لیب و اعلم ان لفظ قفس بالسیین فی آخره فارسی و بالصاد
عربی کما بیتنا فی الباب الخامس و من لم یعرف هذا التحقیق قال و یعرف
من هذا الکلام ان قفس آخره سین و قد ذکره الجوهری فی باب الصاد
قطع که هنرمند را و باش قدم بریانم فی حکایت دزدان عرب جفایی
بیاء الوحده بیندای لو وصل الیه سوء ادب و مضرة نادر خویش نیارزد
بالهم و در هم ای منقبض و قدم نشود قاعاه ضمیر هنرمند و ذکر فی مقام
التعلیل سنک بد کوهرا کر کاسه ذرین شکند بکسر الشین و فتحی الکاف و التونة
قیمت سنک نیفزاید ای لا یزاد قیمت الحجر و زر عطف علی سنک که
بفتح الکاف العربی ای ناقص نشود **حکم** خرد مندی بیاء الوحده کر که
در زمره اجلاوف جمع جلفای جاف غلیظ الطبع و فی بعض النسخ
او باش سخن صورت بنند و فی بعض النسخ به بنند و شکفت بکسر بین
بمعنی عجب مدار که او از بریط بفتح بی الباءین اوضم النانیه کما مر
با غلبه دهل بضمین بر نیاید ای ایواریر و لا یظهر فی مقابله و بوی
عبیر بالباء بعد العین و الیاء بعدها را از کند بالکاف الفارسی الراجحة
الجیثه سیرای التوم فر و ماندای معجز و یقع اخفض منه و من قال ای
مضمحل شود ففدای بمعنی غیر معنی اللفظ **مشو** بلند اوز و وصف ترکیبی
مبتداء فقولم نادان صفتیه و قولم کردن اراحت خبره کما بیه عن الاقدام

و من لوعرف المتن قد مضى
طلب و اول قرآن تنقله
الكل و مراي زبانه صان

والجراءة كد انار ابني شرمي بينداحت يعني غلب عليه نهي بان كره انك
حجازي حجاز اسم مقام من المقامات الاثنى عشر فرو ماند زبانتك طبل غازي
فقد مر طبل للشعر فقد اخطأ في اللفظ والمعنى **حكمة** جواهر اكر در خلاب
بكر الخاء لفظ فارسي مراد فجر كباب افتد اي لو وقع فيه همان نفيس است
كلكان و عباد اكر برفلك رسد همچنان حسيس فان الشرف لا يتصف
بالوقوع في المكان الادنى و الحسيس لا يتشرف بالوصول الى المكان الاعلى
استعداد اي قابليت بي ترتبت در نيفت فلا بد لشخص قابل من مرتبة
صاح و ترتبت نام استعداد ضايع اي من لم يكن له استعداد و صرف الترتيب
اليه ضايع خاكستراي الرقاد اكر چه نسب عالي دارد كه آتش جوهر
علويت وليكن چون بنفس خود هنري ندارد من كالات اصله باخاك
برابرت فالعبارة ليست بالاصل كما قال قيمت شكر بفتحين تزا في است
بفتح التون و سكون الياء فان قيل القاعدة التي مرت في وائل الكتاب
تقتضي ان تكتب است متصلا و تحذف الفه خطأ كما تحذف لفظا قلنا
تركت القاعدة ههنا لتلا يلين بقوله نيفت و الحق ان تلك القاعدة
لا تراعى في مواضع كثيرة لدفع الالتباس و وضوح القراءة للمبتدي
كم ان خاصيت وى است **مشوي** چو كفا نرا اسم لاين نوح عليه السلام
طبيعت بي هنر بود فكان من المغرقيين پيمبر مراد و پيغا بر زادكي اي
كونه ابن البتني قدرش اي مرتبته نيفرود مضارع منفى من افزودن
وهو ههنا متعد هنر بنماي امر من نمايدن اكر داري مفعوله محذوف
وهو ضمير هنر نه كوهر معرب جوهر وهو اصل الشئ اي اظهر حسبك
ان كان ولا تظهر نسبك كل از خادست و ابراهيم از ارز **حكمة**

شك انت كخود بيويد و يظهر نفسه بكماله نه انك عطار
 بكويد بين المقصود بقوله دانا اي عالم جو طبله عطارست
 خاموش هنر نماي بافعاله واحواله ونادان جو طبله غماز بست
 بينه بقوله بلند و از ميان تهی لاعلم في خوفه و يا قدر اي قد
 حرييانه في الباب الخامس وحاصل معناه بالتركي يراض سوز چاكي
 ومن اخطا هناك اخطا هنا حيث قال بمعنى فاسد الفكر وذلك فكر
 فاسد **قطع** عالم اندر ميان جاهل را مرهون مثلي بفتح ميم كفته
 اند صديقان جمع صديق بالكسر والتشديد شاهدی در ميان كوراست
 اي المحبوب بين العمي مصحفي در سراي ونديقان جمع ونديق يراد به
 الملحداي لا يعرفون قدره ولا يعظونه **حكمة** دوستي بياء الوحدة
 را كه عمرى والمراد به زمان ممد فراچنك بالجيم القارسى اريد كناية
 عن التحصيل نشايد اي لا يلبق كى بيكدم بيازا رند **بيت** سنگي چنچد سال
 اي في السنين المتعدده ستود قاعله ضمير سنگي لعل بايره الهمة للوحدة
 زنهان تا بيبك نفسش بالفتحات الضمير راجع الى لعل بايره نشكني بسنك
 والمراد ان يذيق للعاقل ان لا يضيع صديقه الذي حصله في الزمان الكثير
حكمة عقل در دست نفس چنان گرفتارست يعنى ان النفس غالبة
 على العقل وهو مجوس في يدها كمر د عاجز در دست زن كزب في يد امراه
 قوتيه فان كزب بجهي بمعنى الطراد والتركي وكثير العرفان والقوي والكبير
 ومن قصر على الاولين اعتمادا على ما في البحر الغرائب فقد قصر ومن
 الغرائب تهفسره بالقوي ثم حصر المعنى في الاولين **بيت** در بكسر الراء
 خرمي بالياء المصدر ييرسراي احدى اليانين للوحده بر بنداي

بياء الوحدة

اغلق باب السرور علی بیت که بانک زن از وی ای من ذلك البيت
 برآید ای مخرج بلند **حکمت** رأی بی قوت بسکون التاء مکر و فسوست
 عطف تفسیری و قوت بی رأی بسکون الیاء جهل و جنون **بیت**
 تمیز مجذوف احدی لیا یئین باید و تدبیر و عقل و انکه ملک الله یقول
 که ملک و دولت نادان سلوح خودست **حکمت** جو نمردی که بخورد
 و بدهد ای یطدقی بماله به از عایدی که روزه دارد و بنهد ای مسک
 و یخل هر که شهوت یرید بها اللذة از بهر قبول خلق کرده است ای ترکا
 لبعده زاهد بین الناس و بصیر مقبولهم از شهوت حلال در شهوت
 حرام افتاده است فان طلب قول الخلق و العمل لاجلهم شرک الخفی
 عابد که نه از بهر خدا گوشه ظرف نشیند ای بقعد فی زاویه بیچاره در
 ایینه تاریخ جدید یعنی لایری فیہ شیئا **حکمت** اندک اندک خیلی
 لفظ فارسی مستعمل فی ترکی شود ای بصیر کثیراً و قطره قطره سیلی
 کردد یا الکاف الفارسی یعنی آنان که دست قوت ندارند لئلا یتقام
 و القهر سنک خرده نم دارند تا بوقت فرصت و فی محله دمار بمعنی
 الانتقام کامر از دماغ ظالم برارند **شعر** و قطر مبتداء علی قطر متعلق
 بقولها اذا التفت واجتمعت نهر مبتداء الی نهر متعلق بقولها اذا اجتمعت
 وانضمت بحر خیره قولها اذا اجتمعت لتضمینہ معنی انضمت عدی بالی
 و من المثل السائر الجمة مع الحبة قبة و القطرة مع القطرة لجة كما قال
بیت اندک اندک بهم بفتحین شود بسیار ای بصیر کثیرا دانه
 است علم بالفتح و التشدید در انبار **حکمت** عالم را نشاید ای
 لا ینبغی للعالم که سفاهت از عاچی بحلم در کدازند تحمل و بصیر علی سفاهت

خیره و نهر

الجاهل که هر دو طرف را زیان دارد و بینهما بقوله هیت این که شود
 ای ینتقص هیتة العالم و جهل ان مستحکم **بیت** چو با سفله کو بیایه
 الخطاب بلطف و خوشی با لیا، المصدری افزون کردش کبر بکر
 الکاف العرقي و کردن کشتی **حکمت** معصیت از هر که صادر شود
 ناپسندست از هی خلاف الرحمن و اطاعة الشیطان و از علماء صادر شدن
 ناپسند تر علم بقوله که علم سلاح جنک شیطانست و هذا ظ و خذ لیه
 سلاح ای صاحب سلاح را چون یا سیری برندش مساری بیشتر
 بود **مشق** عای نادان پریشان روزگار مضمون هذا المصراع مبتدا
 برزدانستمندنا پرهیزکار خبره کان ای عای نادان بنا بنیای از راه
 اوفتاد و هو معذوف و ین ای دانستمندنا پرهیزکار دو چشمش بود
 و در جاه اوفتاد **حکمت** هر که در زندگی نانش نخوردنای الناس و المراد
 انه لا یطعمهم چون بمیرد نامش نبرند ای لا یذکرونه بالخیر **حکمت**
 یوسف علیہ السلام در خشک سالی مصرای فی ذلک القحط سیر نخوردی
 تا کر سکنان فراموش نکند بل یکن من جلمتم لذت نکور زن بیوه بکسر الباء
 الموحدة هی المرأة التي لا زوج لها رائد لانها محتاجة نخطا و ند میوه **مشق**
 انکم در راحت و تنعم زیست ماض من زیستن او چه داند که حال کرسنه
 چیست لانه حال در ماندگان کسی داند هر هون که باحوال خود فرو ماند
 بفتح التون **قطع** ای که بر مرکب تا زنده اسم فاعل من تاختن سوار می
 بیا، الخطاب هبش بالضم مراد هوش بل معصومنه بمعنی عقل دار
 ای اجمع عقلک خر خارکش بسکون الراد خارکش وصف ترکیبی و کسر
 الشین للاضافة سوخته صفة خارکش و من آورد بدله مسکین و قال

صفة ثانیة لقوله خر فقد اخطاء فی الوزن والاعراب در آب وکلت
 بکسر الکاف فی الفارسی استی از خانه همسایه درویش خواهی من
 خواستن کما نجم در روزن او می گذرد و در دست ای لیس
 بدخان **حکمت** درویش ضعیف حال بسکون الغاء واللام را در
 تنگی سال ای فی مضایقه القحط سپرس که چونی بیاء الخطاب ای
 کیف حال مکر بشرط ان که مرهی بیاء الوحده النوعیه بر ریشش
 بنی بالاحسان و معلومی بر ادبه المال پیش او بیری بفتح الباء
قطع خری که بینی و باری بکل ای فی الطین در افتاده لضعفه
 بدل ای بقلبک برو بفتح الباء اصله بر او شفقت کن و بجز و وفی
 بعض النسخ فرز بسرش ای ان لم تقدر علی استخلاصه ولی جو رفتی
 و بر سیدیش بفتح الباء الخطاب بعد التال که چون بمعنی کیف افتاد
 فی الطین میان بیند جو مردان بکیر بکسر الکاف الفارسی امر من گرفتن
 دم بضم الذال المهملة و تشدید المیم الوزن خرش المشین هتا زانده
 للشعر **حکمت** و چیز بحال عقلت احدها خوردن پیش بالباء العربی
 از روق مقسوم فی قسمه الله تعالی و الآخر ما ذکره بقوله و مردت
 پیش بالباء الفارسی از وقت معلوم یعنی قبل الاجل **قطع** قضا ذکر
 نشود ای لایبغیر قضاء الله تعالی و قدر کفر از ناله واه مرهون بشکر
 یا بشکایت هذان متعلقان بر آید از دهنی بیاء الوحده قرشته که وکیل
 است بر خزانة بار و يقال ذلك الملائک هو میکائیل چه نعم خورد بمیرد بضم الباء
 و کسر الیم ای بنطفی چراغ پیره بالباء الفارسی و الراء بعد الباء زنی بیاء
 الوحده و من لم يعرف المتن الصحیح ظنه بیوه و قال قد عرفت معناه

حكمة اي طالب روزي بمعنى الرزق بنشين که بخوري بياء الخطاب
واي مطلوب اجل اي يا من يطلبه الاجل مرواي لا تفر که جان نبري فنجيز
قوله جهد بالفتح والسكون وكسر الدال للاضافة رزق اركني وكرتني
هما سياتن برساند بفتح التون حداي عز وجل لقوله تعالى وما من
دابة في الارض الا على الله رزقها ورفقه عرفت معنى لفظ ار واصل
لفظ ورفقه حاجة الى الاعداد روي بفتح الراء وكسر الواو وياء الخطاب
خطاب من رفتن بردهان شير وپلنك مرهون نخورندت مکر بروز
اجل فان قيل ما ذكره المص هنا يخالف لما سبق منه في حكاية مشت
رني وهو رزق اگر چيندي کمان برسد شرط عقلت جستن از درها
کر چه کس ني اجل نخواهد مرد تو مرود دردهان از درها قلنا معنى
ما ذكره اولاً من البيت الاول ان طلب الرزق لاهل العقل والطلب
انما يفيد كثرة المال ولا يوجب اكله اي كونه رزقا ومعنى ما ذكره هنا
من البيت الاول ان التوكل مندوب والرزق مفسوم يصل اليه ومعنى
ما ذكره سابقاً من البيت الثاني ان الفرار من المهلكة تامور به لقوله
تعالى ولا تلقوا يادكم الي التهلكة ولان النبي عليه السلام فر من
الحائظ المائل ومعنى ما ذكره ههنا من البيت الثاني ان الوقوع في المهلكة
لا يوجب الموت بلا اجل وهذا هو التحقيق **حكمة** بنا نهاده بفتح الباء
المضلة اي الشيء الذي لم يوضع لك في التقدير الالهي دست نرسد
والسعي لا يعنى شيئاً فان قيل ما ذكره المص يخالف قوله
تعالى وان ليس للانسان الا ما سعى وان سعيه
سوف يرمى قلنا الآية في حق ثواب الاخرة او معناه

ليس لاحد ان يجعل ثواب عمله لغيره بل لكل احد ثواب عمله و في الآية وجوه
 والتحقيق ان السعي لا يغيب بل انقضى به انتهى بل السعي لا يوجد بدون وجهه
 كه نداء استاي وضو الله تعالى مهر جا كه هست اينما قدره الله تعالى **سعي**
 شنيد ما كه سكندر به رفت تا ظلمات تكا سمعت قصته في آخر الباب الاول
 بچند محنت قيد لقوله به رفت و خوردان شرب آنكه خورد بكون الرأ و
 الدال فيها و هو خضر عليه السلام آب حياث فالنصيب بصيب **حكمت**
 صياد في روزي در دجله و هو نهر بغداد و ماهي كبري و لعدم بعد به الله تعالى و ما
 مني في اجل در خنك نيمه **ديت** مكين حريص در همه عالم هي و و د باله بين
 بينها و او مضارع من دويدن او در قفای رزق و اجل در قفای او و هو غافل
كمت توانكه فاسق فلوخ ز ران و دست يعنى ان العنق الفاسق كالمدر الذي
 ظل بالذهب و درويش صالح شاهد خاك الود بيريد ان الفقيه الصالح كجبوب
 خلط بالتراب اين اشارة الا قوله درويش صالح دلوق موسى و مرقع عم صوفى
 المفعول و ان اشارة الا قوله توانكه فاسق ريش فرعونست مرقع اليتيم
 بالجواهر شنة بنگان جمع نكل روى بضم الة ادر فرج باطيم او اطأ بعنى السرور
 دارد يعنى ان شنة الاخير متوجهة الى السرور و النجاة و دولت بدان جمع بدست
 شيب بالتركة اينش دارد ان دولة الاشارة متوجهة الى السفلى و الملك **قطو**
 مهر كه اجام و دولت بدان ال بسببه خاطر خسة در خواهد بافت كلمة در زابون
 خبر شن الضمير راجع الى قوله مهر كه ان اخره كه هيچ دولت و جامه مهرهون سرال
 و كه بيريد به الاخرة خواهد بافت معناه بالتركة بولس كه كدر **حكمت** حدود از نعمت نفي تكا

تجلست اذ به يذروا لنعمة الله من عبس و مردم و كناه را دشمن و هو الذي
 رزقه الله بفضله **قطعه** مردم که بخلاف التصغير و بيا، الوحدة خشک مغز
 براد به الحود در ادب و مجلس رفته در پوستین براد به المنة صاحب جام
 و اهل منصب کفعم الخواجه که تو بد کنی بنقدیر الله مع مردم بیکبخت راجه
 کناه **بکبر** الا تا کواهی بلا به حود و غلله بقوله که ان بخت به کشته بفتح الخاف
 الفارسی خود در بلاست فان الخد یا کل صاحبه کالتار تا لمل نفسا ان لم توجد
 خطبا چه حاجت که به روی راجع ال حود کتب بیا، الخطاب دشمنی بایا،
 المصدری که او را چنان دشمنی بیا، الوحدة برید به الخد در قفاست بلفظ
 جوفه **حکایت** تلمیذ براد به المرید و التعمق نارادت ال لیس له صدق في الطلب
 عاشق در زست فانه لا یصل مقصود و رونده براد به السیاح در معرفت ای
 لیس له عرفان مرع در به بفتح اباء، الفارسی و عالم در عمل در حست در بر جمع الثمرة
 هنا و زاهدان علم خانه در در بمعنی الباب **حکایت** مراد از نزول قرآن ال احکم به
 الالهية منه تحصیل سیرت خوبست یعنی ان الذین بقراؤنه يحصلون السیرة
 المرضية نه نه نیل سورما مکتوب ال لیس المراد مجرد قرآنه بالبحرود عامی معتبد
 ال المرجل الجاهل الذي یعتقد بیا، بکسر الهمزة رفته است فانه یصل المنزل في
 العاقبة و عالم متهاون في العمل سوار خفته فانه لا یتمدی ال الطريق و لا یصل
 ال المقصود عاصی که دست به در دای للفتحة به از عابدی که کبیر بکسر الخاف
 العری در **سیرت** سیرت هر گاه قدره بیان در اوایل الباب الا اول لطیف ضوی و دلدار
 کلاهما و صفان لقوله سیرت سیرت ز فیه مردم از ار **حکایت** یکی را گفته عالم در عمل

وادع كنه كنه مائداى باى شيخ يثابه كفت بزنبورند عمل فان العمل نتيجة العلم
 فالعلم الذى ليس له عمل كتحمل بلا عمل **ب** زنبور درشت نه مروت را
 كولة امر من كفتن بارى چو عمل نمى دهى پشما مزن **م** فالعلم الذى لا يعمل العمل
 الصالح قبيح **و** العالم الذى لا يعمل الطاعة بل يعمل المعصية اقبح منه اللهم اننا
 نعوذ بك من شرور انفسنا و سيئات اعمالنا **ك** مرد نه مروت زنت فان
 المروت من الرجولية و زاهد با طبع زمزن ان قاطع الطريق **ط** هو ان بناموس
 ان للغيرة للحق كره جامه سپيد و طاهره النيل بهار بسكون الهاء بندار خلق
 ان لاجل حسن ظنهم قيد لقوله كره نامه **س** اما ان كتاب اعماله اسود للاعمال
 اسود دست بسكون التاء كوتاما بايد از دنيا بيان بضبطها منها ولا يمد ما اليها
آ ستين چه دراز و چه كوتاه ان كون الكلم طويل او قصير استبان و من لم يعرف المقن
 الموزون او رد بدل لفظ چه في الموضوعين لفظ خواه بالالف بعد الواو **ح** كفت
 دو كس را حسرت از دل بدر نه و دان لا يخرج و بيان تغاين از لعل بكسر الكاف
 الفارسيه بر نيابد بينهما بقوله كين تاجر يبا الوحدة كشتي بالظاف العوز و الباء
 الاصلية شكسة و ضاع ماله و دوم و ارج با قلندر ان شسته فانه يلزم تلاف
 ماله **ط** پيش درويشان بود خونن مباح جزا شرط كه نباشد درميان بسكون
 النون مالت سيل و مبدول يا حرف عطف منها بمعن او مرو بايار از روق پيرهن
 الالات صاحب من قيصه از روق يا بكش بفتح الظاف العوز امر من كشيدن بهر خلفان
 قدمه بيارنه اباب السادس و من اخطا هناك اخطا هنا ايضا حيث قال
 كلمة مستعلة بمعن المال و الاسباب انكشت سيل بكسر النون صيغ معروف

ابن سيدنا مع

ابن سيدنا مع

ابن سیدون علی

يقال له بالتركيب وجود والمعنى المراد انه لا تعاقب الفقراء وان صاحبهم اجعل لوكل
 لكونهم وحاكك كالمهم ومن لم يعرف المراد قال ومن عادات السلف انهم يجعلون
 به علامة علم باب البيت بعد علم الماتم والطرسة بامكن بايبيلانان ووسن بايبا
 المصدر لبايناكن خانه در خورد بيل لفظ در خورد كلمة واحدة بمعنى الايق **تلكت**
خلعت سلطان كم چه طريقه سا جامه خلقان بضم حاء علم وزن عثمان جمع خلق
 بفتح ياء بعزت تراه اعز منه وخوان بزرگان اگر چه لزبدست ونقيب خرد
 ابان بفتح الهمزة وسكون النون والباء الموحدة بمعنى اطراب بلدن تراه الازمنة
بيت سرکه لغة مشتبهة بين الفارسي والتركية **بند** از دست رنج باسكون في الاصل
 والمجموع اسم لا يكتب وينحصر استعمال اليد واضيف هنا الاقوال خویش ومرت
 بمعنى البقل مطلق عطف علم البند بالتركية البند از نان بكسر النون للاضافة وذلك
 هذا ايضا كلمة واحدة بمعنى صاحب قريه وبيره بتخفيف الراء ولد الغنم وهو
 عطف علم قول نان ومعنى البيت بالتركية سرکه كند والكل امكندن وحق تراه بگذر
 كوني استيكل امكندن وحق قوزيسدن **حکمت** خلاف ران صوابست ونقص عند
 او في الابواب قدمه مثل هذه الالفاظ في او ابل الكتاب داروان الدروا بلهان بقم الخاف
 الفارسي ان من غير علم بحاله يقينا خوردن اذ قد يكون صار ابل قاتلا وراما ناردين
 ال الطريق الذي لم يزل كاروان رفتن عطف جملة علم جملة از امام مرشد محمد عراق
 بشهيد الزا نسبة الى الغزال علم عاق اهل خوارزم وخراسان فانهم ينسبون
 الى العقار فيقال القصارى والاعطار فيقال العطاران وقيل ان الزا مخففة
 نسبة الى عزلة وهي بالتخفيف قريه من قره طوس بهر سبب تدبين منزله وعلوم

چگونه

چگونه رسیدن آن بانی وجه وصلت گفت بد آنچه آن سبب آنکه بود مهر چه دستم
 از پیر سیدان تنگ و عار نداشتم **قطع** امید عاقبت آنکه بود موافق عقل
 و بعضی نسخ طبع که بنصن را بطبیعت شناسی بکون التا و السین و صف
 ترکیبی برید به الطیب الحادق بنما **بی** آ، الخطاب پیر سنا امر من پیر سیدان مهر چه
 ندان که ذل بالغم و التشدید پیر سیدان مرهون دلیل راه تو باشد بوعه دانای
حکمت مهر آنچه داغ که مهر آینه آن البته کما مر معلوم تو خواهد شد معنای
 بالمرکز سنک معلوم اولی که کور پیر سیدان آن تعجیل ممکن کما قبل السؤال ذل
 ولو این طریق که حکمت را زبان دارد آن استجیل السؤال فیما یعلم بلا سؤال ولا
 یقتضی ذلک ترک السؤال فیما لا یعلم فلا یناف ما نقله من الامام فاطمة تاخیر السؤال
 فیما یعلم بدون **قطع** جو لغمان دید اندر دست داود علیه السلام همی آهن بجمع موم
 که در اصل معجزه حذف تا و ما للوزن پیر سیدش ضمیمه الفاعل را جمع الی لغمان و ضمیه
 و ضمیه المفعول الی داود چه می سازن که دانست فاعله ضمیمه لغمان که تا پیر سیدش
 معلوم که در اصل همراهِ اللام ما ذکره القاضی فی تفسیر قوله تعا و لغد ابنا لغمان
 الحکمة حیث قال و من حکمة انه صحی داود شهرد را و کان یسر و الدرع فلیسأل
 عنها فلما اتمها لبسها و قال نع لبوس اطرب انت **حکمت** از لوازم صحبت ال
 الحاجة یکی آنست که خانه پیر و ازی مشتق من پیر و اختن و قد عرفت معانی
 و المراد منا خلقه من الغیر تا با خانه خدای ای صاحب البیت در ساری خطاب
 من ساختن و المراد به الانتظام و الموافقة و من یعرف المعنی المراد است
 و ابیان و طبیفة الشارح **قطع** حکایت کلمه را مقدره بر مزاج مستح کوی

این سخن از زبان
 حضرت امام علی علیه السلام است

اینها التکلم که دای که دارد فاعله ضمیه مستمع با تو میگوید بیاد الوحدت هر آن عاقل
 که با مجنون تشبیه و بیاضیه نگوید مضارع منعی جز حدیث روی **حکمت**
 هر که با بدان تشبیه و بیاضیه هر چه طبیعت ایشان تکیه و بالموافقته العمل لیکن
 بطریق ایشان مترجم علی صیغه الفعول کرده و چنانکه اگر شخصی بجز آب آید و با
 دورا مختارین رود بنماز که در آن نفس الامر مشوب شود بجز خوردن و اعتقاد
 الناس **مشو** رقم بفتح تین بمعنی الخط بر خود بنماید و کشیده ال اثبت و قررت
 جهلک و من قال فی شرحه ال امضیت و قررت محاکمک بسحق ان یقال فی حق
 هذا الکلام که نادان را بصحبت بر که نیک بضم الطاف الفارسیه طلب کرده و
 زد انایان جمع دانا و فی بعض النسخ زد انایان یکی پند لاجل الصحبه مر القصد
 و فی النسخه الاخری مر افرمود بانادان میبوند ال لاتصاحب ولا تتخلط مع جاهل
 که که دانا را عصری خریب باشد بصحبت و کردای ابله تر بیاض بیاد اطرب فی
 المواضع الاربعه اذ الصحبه مؤثره **حکمت** حکم شتر چنانکه معلومست بینه
 بقوله اگر طفلی بیاد الوحدت مکارش بفتح کایم هو الزمان و الضمیر راجع ال شتر
 کبر و و صد فرسنگ ببرد بضم الاول و فتح الثانیه فاعله ضمیه طفلی که درن بالطاق الفارسیه
 از من متابع او پیچید مضارع منعی من پیچیدن اما که در لغت مشترکه
 هونان ال الخوف پیش آید که موجب هلاک باشد فاعله ضمیه در و طفل بنماید
 باینکه المصدر انجا خواهد رفتن زماح از کفشی بفتحتین و الضمیر راجع ال طفلی
 در کلامه مضارع من کسانند و دیگر مطاوعت ال موافقت نکنند علیه بقوله
 که هنگام درشتی ال فی وقت اشنوئته ملاطفت مفاعله من اللطف مزبوس

این بیاد علی

وغير معقول و گفته اند که دشمن بلا طفت دوست نکرده و گما قیل **بیت** مهر اندک
 مهر بار تور دی قهرن اغیار و دشمن اولنج مطار اقیه ایلمه مدار الحکمه طبع زیاده
 کند **قطعه** کسی که لطف کند بانو خاکن بایش با شوال لطف در المقابله اشده
 و که خلاف کند در دو چشمش الضمیر فی المصراعین راجع الی کسی که آکن بالمد
 و فتح الحاف الفارسی و سکون النون امر من اکندن بالترکیه و در مرق خاکن
 مفعول الامر سخی بلطف و کرم با درشت خون بکون التاء و الیا بکون التاء
 که ز نکی خورده بکون الحاف العوزة نکرده و بزیم سو مان با سترکه و فوریه و ایله
 پاک **حکمت** مهر که در میان سخی و بیکران اقتدان بفتح الكلام قبل ان بسکت
 المتکلمون الحاضرون تامایه فضلتی بداندان غرضه اظهار الفضل پایه جهلش
 بشناسند قدمه هذا المضمون فی الباب الرابع فی الطایفه التي اولایکیر از حکما شرح
قطعه ند مهر مد هو شمنذ بکون الدال جواب مهر مهون مکرانکه کز و سوال کنده
 اذ کثرة الكلام مذموم که چه بر حق بود مزاج سخی للفاعل حمل دعویش بکسر
 الواو و سکون الیا بهر حال کنده اذ انکلم بغير تقرب **حکمت** ریش بیالو حقه
 اندرون جامعه فی موضع مستور داشتم حضرت شیخ رحمه الله علیه قد علم ان راجحه
 مهر روز بهر سید که ریشت چو نست کبف جراتکل و بنیر سید که کجاست
 دانستم بالفراسته که از ان احتراز بکنند که ذکر مهر عصبی روا باشد اذ ذکر
 العورة الغلیظة قبیح و خرد مندان گفته اند مهر که سخی سخی دران لعل شخصه
 لا یزین لظلمه از جوابش بر تجد **قطعه** تا نیک ندان بالنون الناقیه که سخی عین
 صوابست مهر مهون باید که بگفتن و من از هم ان من الانضام نکشاید بیالو حکما

ان ينفى ان لا تفتح فاك للتحكم كما راست سخن كوي و در بند عام ان لو تتكلم
 صادقاً و تبتق محبوساً به زانکه در وقت التاء الخطاب و عهد از بندر مابى و المراد
 ان الصدق اوله و ان لزوم الضرر علم بنفس القائل و اما جواز الكذب فانما هو
 لتخليص الغير فاذا عرف المراد فلا يرد ما قيل ان هذا يجب ظاهره يناقض ما
 سبق من قوله دروغ مصلحت آمينه به از راست فتنه انگيز علم ان ما ذكر المص
 هنا ليس من قبيل راست فتنه انگيز **كلمت** دروغ گفتن مبتدا بضررت لازم
 متعلق بقوله مانده مضارع من ما سبق خبر المبتدا و اللازم هو الثابت يقال
 صار الشيخ اضربه لازب و هو اوضح من ضربه لازم و المعنى ان الكذب يشا به بالقرب
 الثابت جراحه كذا كذا جرحه درست شود نشان بماند بفتح الباء و فتح النون
 مضارع من مانده يعنى ان انه الكذب بيق و سوء الظن من قائله لا يبر تغفع چون
 برادران يوسف و عم كه بدروغى موسوم من الوهم شده لقولهم الخلة الذيب به راست
 گفتن ایشان نیز اعتماد مانده بفتح النون الاول و سكون التانيه ما بين منق من مانده
 قال الله تعالى حكاية عما قاله يعقوب و عم لابنائه هل سولت لكم انفسكم امر افقتيل
قطع كس را كه عادت بود راسته با بآء المصدرتى خطا كه كند و در كذا رند انزل
 ببالون به و كمر ناموران صاحب الاسم يعنى مشهور شده بنا راسته و الكذب ذكر است
 باورند ان لا يصدقون القول الصريح از و اصلا **قطع** دروغى تكبيره صاحب
 دلان مرمون به انكس كه پيوسته گفتن راسته و ان وقع منه الكذب بجلون
 علم الخطا و كمر مشهور شده بنا راسته بحيث يقع منه الصدق نادرا كذا راست كويد
 نو كويد خطاست و من او زد بدل المصراع كذا راست كويد بكويند خطاست

ابن سید علی

ابن سید علی

فقد ذهب عن عاده في اخلال الوزن وليس بخطا منه كالايجني **حكمت** اجزى لسان
 متبدا بانفاق ال بافتراق السكاه العقلاء آدميست خبره واذل موجودات سكل
 كما اول في الاعرابه وبتفاق حرد من ان ثابت سكل حق شناس وصفه تتر كيتي به
 از آدمي ناسپاس ال غير شا كه **تطو** سكر العتمه دهر كتر فم عوض مرمون نكره وال
 لا يصير اللغه منسبه عنده كمر از نه صد نوبت سكل فانه لا يكفر النعمه وكمر عمر لانه
 عرف المراه منه نو ازى خطاب من نواختن ومن قال في شرحه لو تعلقت فخر الخطا
 سفله را قدمه بيانه لفظا ومعنى في الباب الا اول في الطبايه اولها يكي از پادشاهان
 پشيم الخ وفي هذا الباب وفسرنا هنا بقوله بخيلا فام يصب بكمتر بفتح اليا، الصلاه
 جيره وفي بعض النسخ شكدل آيد با تودر جنك **حكمت** از نفس پير و بسكون الفاء و
 السين والهمز اثنى وصف تتر كيتي من زوري بالياء، المصدرى بالته كه منزه لو كي بنا يد فان جعل
 همته مصروف اليها ولا منزه سروري را بالفتح والسكون نشا يد **حسب** مكنى رجم به كما و
 بالالف الفارسه بسيار يار علقه بقوله كه بسيار حسب بسكون الراء، وضع الخطا
 وصف تتر كيتي وبسيار خوار و وصف تتر كيتي ايضا والمعنى بالته كه چون با تبي و چون
 يبيج در **بكر** جو كما وال مثل البقر اهمى بايدت التاء للخطاب فم كنى بالياء المصدر مفعول
 بايد جو خرا ان مثل الخارق مفعول وهمى بجور كان جمع كسر در وهمى بقاء الخطاب
 فان اسمن لا يكون الا بكثرة العلق ولا يحصل ذلك الا بتحمل المشاق والادى من الناس
حكمت در ا جبل آمن است كه قرزند آدم كه تو انكرى دهمت ان لو اجعلك غنيا
 از مني مشتغل شوك بال ان تنسح ذكرى واكر در و بش كشممت التاء للخطاب في الموضوعين
 شكلدل شينج بحال للغمه ولا تشغل ايضا بذكرى بس خلاصن ذكر من كجا بان ال ابن

ابن سيدنا علي

خوار

اشتیق منکر که ذکر داوران حاکم نیست فانک حاکم مطلقا از حکم تو هیچ حکم بالاتر
نیست و لهذا آنرا که نور مهربانی بایا، المصدری کنی ان تر شده ام بضم الطاف الفارسی
شود و بعضی المصحح انرا که تر در دهی کم میشود و انرا که تو کم کنی مهربان تر شد
نیست و فی البیت تلخیص اطراف کلام من یلذون الله فلا مضل له و من یضلل ظلاما دی **بیت**
که ای یکن آخام بجمع آخر کلامه به از پادشاه به فرجام و هو مثل آخام لفظا و معنی **بیت**
طی بیا، الوصی که پیش بغتتین و الشین ضمیر که غمغ من عقبیه شادمانی ببری ای
تاخذ العز و نجد به از شادی بکنند ایاء المصدری که پیش بغتتین ایفاغ خول
قبلیه ترجمه **بیت** شول غصه که اردیج انک اوله سروری یکدر شوف حدن کم اوله
غم عقینجه **حکمت** زمین را از آسمان شادتر است انبار یکسالتون اسم غایبش و المراد
به صا المطر المنیب و آسمان را از زمین جبار ذکره مقام التعلیل اظهر المشهور کل
اناء بتر شمع باقیه تر شمع الاناء و رشمی خرج حافیه قلیلا قلیلا **بیت** کثرت اناء الواظنه
علم حرف شرط للمخاطب خول من آمدنا سزاوار اذاته تشبیه نو خوه یکن خویش
از دست مکه **ارحمت** حقیقا پندار المعاصی و می پوشد و سینه تا همایه
نمی بیند و می خرد مضارع من خروشیدن بانتر که جمله ابلک و کور کور کور کنی و شادی
ایله جفر مق **بیت** نعوذ بالله که خلق ان الناس غیب دان و صف تر کیستی بودی
بیا، الخطابیه کسی بحال خود ان در حال نفع و خلوت و من لم یعرف المعنی قال
ان بسبب حال نفع از دست کسی بناسودی **حکمت** نرا از معدن بکمال
بلان بالطاق العربی لفظ فارسی معنی معدن و انما قال بلان کنده نیناسیب قلم
بجان کنده و من لم یعرف معنی المناسبه قال و انما قال بلان نقتنا و حذر اغی التکرار

بد آید

و انما قال بلان کنده نیناسیب قلم

بدر آید از آن تخم بحفر المعده و از دست بجیل بجان کندن بر نیاید **قطعه** دو نان
 جمع دون یعنی الخبیس خوردن اموالهم و کوشش دارند یعنی بتوقع خوردن الاکل بعد
 مدتها گویند امید به که خورده ان رجاء الاکل اول من الماکول فانه لينة روحانية
 و بعد الفرة جسمانية روزی فی یوم من الايام یعنی بطرح بکسره الجیم مضاعفا از دشمن
 علم مبرم عدو ما ز در مانند مفعول بین و خاکسار مرفه مطرفی علی قوله زرمان
 ال الرجل الذی موکثر التراب الذی هو اصل الدرهم والدينار صار متبنا هذا
 هو السموع من الاسانحة والملايح للطبيعة ومن صحح اللفظ بغير ما ذکرنا و بین
 المعنی بقوله والمعنی روزی یعنی دشمن رازرمان و مرفه حال کونه بجاک آل الود
 فقد بعد عن المعنی الصحیح الصریح **حکمت** هر که بزیر دستا جمع زیر دست
 و هو من قبیل الوصف التریکیته بنحشا بدله من الایم جم علم الذین تحت ید بنجور
 بفتح الجیم زیر دستان بفتحی الراء المعجمه والباء الموحدة کم فآر آید ال بصیر
 مبتدأ بظلم الذین ایدیم فوق ید والمراد من الایم جم الضعفاء بصیرة مقهورا
 فی ایدی الاقویاء **بیت** نه السنی مصر و فی تمام الیت هر باز و یعنی عضه که در اول
 قوت هست و صف باز و بگردن با یاء المصدری عاجزانه بشکند بفتح النون
 دست مفعول بشکند ضعیفا نه امکان بر دل علم قلوبهم که ندکیا الموحدة
 ال مضرة که در حایه خطاب من مانند ان ال تقع و تعجز بجور زور مند و صف
 ترکیته یعنی القوت و الیاء الموحدة **حکمت** خافل چون خلاف پسند و فی بعض
 النسخ دید که در میانه آید علی صیغه الضارع و فی النسخه الاخری آمد
 علی صیغه الماضي بکسره الباء الصلة و فتحی الجیم و الهاء ال یثبت من البین

والا يكتف في محل الخلاف والحرب وجونا صلح بسند لنتكسر بكسر الخاف الفارسي
بمنهه كه انجان في موضع الخلاف سلمات در كرامتة بمعنى كرامت و قد وجد
ذلك في بعض النسخ و ايتجا ان في محل الصلح حلوات و در بيان **حکمت** مقام را
ان لکن يلعب بالنزدي على سير في القارة كمشق من بايد وليكن سير كل ما آيد ال
المراح لا يحصل علم التوام **بیت** هزار بار الالف مرة فاجالها الالمعي خوشتر
از ميدان في حق الغرض و ليكن اسب نوارد بدست خویش عتاف **حکمت** در پیش
در حاجات می گفت یا رب بر بدان رحمت کن که بهر نیکان خود رحمت که ده که
ایش ترا نیکن افریند فالقصد من المناجات انه ينبغي لاهل الکرم ان یرحموا
الجرمین المنکسرین و لهذا قال اول کس که علم بغنی بین بر جامعه و انگشته در
دست نهاد چشید بود گفتندش چرا هم زینت و آرایش را بکب دادل و فضیلت
بسکون التاد مبتداء راست راست خیر و الجملة حالیه یعنی و الحال انه الفیلة
لطرف الیمن گفت راست را راسته بالیاء المصدرة تاسست الایکفیه **قطع**
قر بدون گفت نقاشان چین را ال امر هم که بپیر امون مرادف پیر امن و کلامها
بالیاء الفارسیه یعنی حواله الی الشیء کما همش یطلق علی معینین بالترک او تاغ
و قرء او بدوزند مضارع من دوختن بدان جمع بدر ایکی دار ال امر و همشیا رضم
الراء و قد مره بیان مرتب که نیکان خود بزرگ و نیکی روزند مجوز فی النظم مالا یجوز
فی غیره و الا فالنقدیر بزرگاتند و نیکی روزند **حکمت** بزرگ بیاء الوصوة
را کفتم مقول القول هذا یعنی با چندین فضیلت که دست راست دارد و چاه چرا
در دست چپ میبکند گفت فاعله ضمیر بزرگ ندان و فی بعض النسخ ندانست

که همیشه اهل فضل محروم باشند **باید** آنکه حفظ بالجاه، الممثلة، والظاهر البعید
 المشددة بجمع التصبیب آفرید و روزی یعنی رزق و بخت الی دولت بافضیلت
 همی و هدیای تخت و الا بجمعها **شخصی** **حکمت** نصیحت پادشاهان المصداق معانی
 الی مفعول که گفتن ستم کسی را بد است که بیجای خون مهر بندارد یا امید زرد
مطلوب موقد اسم فاعل من التوجید چه مد پای آریزی که خطاب مندریختن زرشان
 اخر الضمیر للوزن و موضعی پای چه شمشیر هندی کنی بکسر تن و یا، الخطاب
 بر سر شمشیر ایها مستأویان یعنی لا قدر عند المال اصلا و لا جبالا له من السیف
 قطعا و مهر آتش بکسر الآء و فتح الراء و السیف المکملین اسم بالترک قورقو
 و من قال انه اسم مصدر الی مهر اسیدن یعنی تر سیدن فقد نقول والضمیر راجع
 الی الموقد بناشد که بل رجاؤه و خوف من الله که بر نیست بحدق الفی
 این فی اللفظ للوزن و فی الحظ للتحقیق بنیاد تو جدید **حکمت** پادشاه
 مبتداء از بهر دفع ستم را نیست خبره فان له قوت قاهرة يدفعها و کا و شخه
 مبتداء او عطف علی پادشاه بر الی خون خوران خبره او عطف علی الخبر
 فانه یاخذ الذین یقتلون الناس و یجرحونهم و قاضی مصلحتی جوی وصف
 ترکیبی مضاف الی طاران الی برید اصلاح السراق و کلمه است مفعول فی
 الموضوعین و اما حذف لقاعدة الاسجاع و من لم یعرف القاعدة قال
 و الی رابطه محذوفه الی مصلحتی جوی طاران است مهر کزد و وضع بکسر المیم راضی
 پیشتر قاضی تر و ندان اطمینان اللذان هما راضیان بالحق لا یدعیان الی القاضی
 للمخصوصة و فی بعض النسخ مهر کزد و وضع سکون المیم از پیشتر قاضی راضی

امید
 است
 است

است
 است

سرود و بؤتید الاول قوله **قطع** جو حق مثل ثمن المینع و بدل الاجان و غیره معاینه
 ای علم وجه الیقین **داز** که می بیاید داد ال **بجب** ادا و **داز** مال الحق بلطف به
 ای ادا و **باللطف** او **که** بچکن آوری باینها المصدرة و **دلتنگی** عطف علیه و **الباء**
 که **لکن** ان من ادا الله بها و من لم يعرف المعنى المراد قال بباء الخطاب في آوری و **دلتنگی**
 و قال و قد يقال **معناه** بلطف به که بچکن آوری دادی و **دلتنگی** دادی باین
 المصدرین الراضیین علی الوصفین التبرکین فیها **خراج** اگر نگذار دای
 لا یؤدیة کسی فاعله بطیبت نفس الطیبة بکسر الطاء مصدر طاب بغير ازو
بستانند مرد سر مستک یعنی مردان سر مستکیان و **الاشارة** للشعر **هم**
 کسی را **دندان** بنهش کند بضم الحاف العرنه لفظ فارسیه بمعنی غیر الصاریح
 ال **الخلیل** غ اطلق علی غیره لا لطبع و السن بطریق الاستعارة که در مکه
قاضی را بشیرینی **قاضی** که بر سنوت بخورد بیخ خیار فیه لطیفه ثابت
 کند ای بچکن از مهر نون بفتح الوال و سکون الراء خریزه راز ال **المبطی** لنا
 حکایات بناسب ذکر ما فی هذا المحل و لکن لا شرحت فی شرحه **لستان** آوردن
 بعضی **الحکایات** فی اشاء البیان منعه منه بعضی اطلاقاً **قال** ان الشرع **یکون**
کثیر ابورث الملأل و لهذا ترتکب ایراد **الحکایات** **فجه** پیر از نابجاری
 ایراد به الزنا بقرینه المقام چه کند که توبه نکند فانه **الرغبة** لمجا معنها و **شحنه**
 معروف از مردم آزاری اذ لا ولاية له علی الناس **جوان** مبتدا و کسر النون
للاضافة کورث نشین و صف تریبیتی نیز در راه **خداست** بالاضافات **خبره**
 که پیر خود بسکون الراء و الوال نتوانند زکوشه **بهر خاست** **جوان** است

در
 شرحه

و بعضی

و في بعض النسخ سخن می باید که از شهوت پیر میزد و در اول في الحديث العتمة
 الثابت التائب التارك شهوته لاجل بمنزلة ملائكة جبريست رغبت
 بكون القايين را خود آلت بر می خیزد حکمی را بر رسیدند که چندین
 درخت نامور قد مرتبانه بعید او قریب او و من فتره و منا و قد ذکر بغير معناه
 بقوله مشهور و نامدار فقد صار نامور في النسيان و الاكثر انما في ذوال معقول
 است بلند و پیر و عند قد صحیح اهل اللغة بالضم و الضم بجمع الختم و القوت و
 من لم يعرف التحقيق قال و هذا مثل قولهم دو لتمد و حاجتمند و اما زيد الواو
 للبا لغت في المعنى هذا الملامه على ان ما ذكره للاح من عند نقه هیچ یکی را آزاد
 نحو اند مگر سرور که ثمه نزار در درین چه حکمت است هذا المجموع سوال گفت فاعله
 ضمیر حکیمی هر یکی را من الاشجار دخل قد عرف معناه مفصلا و من فتره بقوله
 الا لطيف فقد ذهب الى و طبيعته و عاده من تغير اللفظ بغير معناه من عند
 نقه معینست و وقع معلوم هذا ليس بطلی بل اکثر في كاهي بوجود ان دخل
 تان اند و کاهي بعد آن بزمرد بالفارسیین بالتمک صولتها و سرور هیچ
 ازین چیزی نیست فانه لا دخل له ولا صرف و انه لا یفرح علی ما حصل و لا یقع علی
 ما ضاع در هم و فن تان است اذ لا تفاوت له بالآی و الذاهب و این صفت
 آزاد گاست فانهم لا یعلقون بال دنیا و لا بال لون بال رایح و ما انی هر آنچه
 می گذرد دل منه ان لا تعلق قلبک علی الغای که دجله بسع مرهون پس از
 خلیفه بخواهد گشت در بغداد معناه بالتمک خلیفه دن صکن کج که بخواد
 کبرت ز دست تقدیر السلام که در دست بر آید چو نخل باش که بریم فان جمیع اجزائه

(توضیح)
 (توضیح)
 (توضیح)

مشفع به ورت ز دست کمال اول و من قال یعنی و که ز دست فقد شرع المستفی
 خلف الشرع کما تکرک شرع المحتاج الی الشرع فی مواضع متعدده نیاید چو
 سر و باش آزاد و اخته الفقر لستة فی حکمت دو کس مریدند بقیم المیم
 و تحتر به دند لعدم انتفاعها بالمالها انکه داشت من المال و مخورد و بیفتخ
 و انکه دانست عن العدم و نکره الی لم یعمل بمقتضی علمه بیت کس نیستند
 بخیل فاضل را مرهون که نه در عیب لغتشن گویند معنایا بالانکه که کومر
 فاضل را مرهون بخیل که انکل عین سویلکه دور شمره یعنی آن بخیل و
 لو کان فاضلا بذمه الناس بخیل و من لم یعرف المعنی الصحیح اکثر الکلام
 بالالفاظ الفارسیة اولاً و العربیة ثانیاً و لم یات بالمعنی المراد و رکت علی
 دو صد کنه دارد مرهون که مش غیباً و پوشدای که سه بسته عیوب جدا
 و عن ذاب المصنفین انهم قد یذکرون فی آخر تا بیفاتیح خانة
 یختمون بها کما یذکرون المقدمة فی اولها و یابلیغ المص آخر کتابه عنون
 بالخانة فقال تمام شد کتاب گلستان باعالمه الملک المنان و الله المستعان
 ال الذی یطلب منه العون درین جمله کلام ابتدای الی فی هذی ابواب الثمانیة
 چنانکه رسم ال عادت مؤلفانست از شعر متقدمان بطریق استعاره
 ال طلب العاریة تلفیق التلیق بمعنی الضم و جعل الشیء تابعاً لشیء آخر
 نرفت الی بقع و المعنی المراد الی ما در جث فی ابواب هذا الکتاب
 من اشعار المتقدمین شیئاً کما هو عاقبة المؤلفین یعنی ان جمیع ما فی هذی
 الکتاب نتایج فکره و نقایص اشعاری بیت کهن بقصبتن فر و اخویشت

پیرستن و المراد هو الاصلاح بالرفعة یعنی ان هذا الكتاب مثل البها من اطلق
 فاصححة بفتح اشعار الفحاسة بالمواضع المتعددة وقد مررت الاشارة
 الى ان بعض الاشعار العربية والفارسية المذكورة في هذا الكتاب من اشعار
 المصنوعة منه قبل تالیف الكتاب به ازجاءه عاریتاً حواسن من
 الغیر غالب کفار سعدی الی اکثر کلامه طرب انکیزیه و صفت ترکیب طیبیت
 آمیزه بکسر الطاء قد مره قریباً و صفت ترکیبیه ایضاً و کونه نظراً ان را بدین مکتب
 بسبب اللطایف زبان اطمن در ارکه دو قالمین که مغز مبتدا و کسر الزاؤه
 للاضافة و ما ع بسكون الغین بیرون ای تفسیحه و دو در چراغ کما اول
 در قابل خوردن و تحمل الازی بلا فایده کار خرد مندان نیست خبر مبتدا یعنی
 انهم عدوا سعی المصعبا و سغراً و قالوا ان اجده و المشقة تالیف مثل
 هذا الكتاب لا یصدر عن العقلاء فاشار المصعبا جوابهم بقوله و لیکن بر رای
 روشن صاحب دلان که روی سخن ای توجیه در ایشانست انکیزی طیبیت
 معهم لامع الجاهل الحد و پوشید مانند متعلق بقوله بر رای او که در بالقم
 و احمد التثبید کامة موعظهای شاخ در سکن بالکسر لظیف عبارت کشید
 است و الحق ان الامر كذلك و داروی تلخ نصیحت بالاضافة بشهد نظراف به
 آمیخته بین وجهه بقوله تا طبع مخاطب ملول نشود بالموعظة العسرة فان
 الحق مر و ارد دولت قبول محروم مانند بفتح النونین ما نصیحت بجای
 خود که در معنی ما بالکسر که بزه نصیحت کند و برین ایلدک اذا عرفت المعنی
 فلغز جای رسد بفتح و قول من قال جان مع کامة مراراً مع کامة مراراً

لا يرى بيا والوحدة در بيان في النصح بسر بفتح تين به دريم الى صرفنا الزمان من
العربة واثمناه به كبرنا يد فاعله ضمير نصيحتك بكوش رنجت كس من المستمعين
به رسولان بيان مراد في بيفام باشد بس والواجب على الرسول هو ابلاغ
باناظر اقيه الى الكتاب سئل الله سكا مرجمه مرمون على المص و استغفر
عطف على قوله سل لطائفة شارح الفقيه و اطلب لنفسك من خير ترديد
الترديد من بعد ذلك اطلب لنفسك اطلب غفرانا لصاحبه اعلم ايها
الناظر في شرحي هذا ان الشارح الاول قد بذل جهدا في شرحه وان اخطا
في مواضع كثيرة وقد انتهت على مواضع الخطا واوردت الصور
وبالغث في رقة باللطائف لان كلستان موضع الفرض

غفر الله له ولوالديه وسائر المسلمين في شرحه
كلستان في آخر ربيع الآخر سنة

سبع وخمسين وتسعمائة

في بلدة امامية حيد

عند البلدة و...

كتابتها في آخر

ذو القعدة

سنة احد

وسنين وتسعمائة كتبه الفقيه سروري الحقيق بالافلام المختلفة

١٩٧

بیک صفحہ ایک داخلہ

مازی الخجہ درہ میں انکس

قویر قلو پلیدیز تعمیر اہل کرای

ظہور اہل کسدر

عسلب

اولیہ

